Vizita la Sibiu a unei delegaţii de la Facultatea de Teologie Evanghelică din Berna (Elveţia)

În perioada 10-17 mai 2000 a avut loc la Sibiu cel de-al doilea Seminar de didactică universitară, având drept scop analizarea şi îmbunătăţirea sistemului de învăţământ universitar. Organizatorii reuniunii au fost cele două Facultăţi de Teologie din Sibiu (Facultatea de Teologie Ortodoxă „Andrei Şaguna" şi Facultatea de Teologie Evanghelică). A participat şi o delegaţie din partea Facultăţii de Teologie Evanghelică din Berna (Elveţia), cu care cele două facultăţi sibiene au un parteneriat. Această reuniune a continuat lucrările primului seminar de didactică universitară, organizat între 7-12 iunie 1999 la Berna în Elveţia.

Au participat din partea Facultăţii de la Berna: Prof. Dr. Walter Dietrich (Vechiul Testament), Prof. Dr. Martin George (Istorie Bisericească Veche şi Istoria Dogmelor), Prof. Dr. Rudolf Dellsperger (Istorie Bisericească Nouă şi Istoria Teologiei), Prof. Dr. Wolfgang Lienemann (Teologie Etică), Lect. Dr. Rosa Grädel (Pedagogie Religioasă); din partea Facultăţii Evanghelice din Sibiu au participat: Prof. Dr. Decan Hans Klein (Noul Testament), Prof. Dr. Berthold Köber (Teologie Sistematică), Prof. Dr. Hermann Pitters (Istorie Bisericească), Lector Dr. Jenö Kiss (Vechiul Testament), Lector Marc van Wjinkop-Lüthi (Istorie Bisericească); iar de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" au participat: Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan (Vechiul Testament şi decan), Pr. Prof. Dr. Aurel Jivi (Istorie Bisericească Universală şi secretar ştiinţific), Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc (Noul Testament), Pr. Prof. Dr. Sebastian Şebu (Omiletică şi prodecan), Diac. Conf. Dr. Dorin Oancea (Filosofia Religiilor) şi Asist. Drd. Paul Brusanowski (Istoria Bisericii Române).

Elementele centrale ale acestui seminar au fost aşa-numitele **Hospitationen** (hospitaţii), adică ore deschise cu studenţii (prelegeri, seminarii, repetitorii), la care au avut acces ceilalţi participanţi din Berna şi Sibiu. Aceste hospitaţii au oferit cadrelor didactice posibilitatea de a analiza orele ţinute de colegi şi apoi de a discuta prietenește calitatea didactică a acestora şi eventuala lor îmbunătăţire.

Înainte de începerea acestor ore deschise au avut loc scurte şedinţe de introducere (de aproximativ 20-30 minute) în care cadrul didactic care urma să fie gazda orei deschise, acorda oaspeţilor anumite informaţii, precum: situarea orei în planul general de învăţământ; planul cursurilor semestriale; realizarea acestui plan până în momentul respectiv; scopul orei următoare; informaţii despre studenţi; exprimarea unor dorinţe către colegii care vor observa ora de curs sau de seminar. Oaspeţii şi gazda orei deschise fixau cu această ocazie criteriile care trebuiau avute în vedere la analizarea orei.

În timpul desfăşurării orei, oaspeţii au urmărit şi analizat dacă prelegerea sau ora de seminar corespundea criteriilor unui învăţământ universitar eficient şi performant. Analizate erau în special planificarea orei, apoi comportamentul docentului (ţinuta, gestica, contactul în priviri dintre docent şi public, apoi modul de exprimare) şi nu în ultimul rând criteriile pedagogice.

După încheierea orelor deschise au fost organizate şedinţe de evaluare, de aproximativ 30 minute (la care studenţii nu au avut acces). Oaspeţii orei deschise şi-au exprimat părerile cu privire la ora de curs sau seminar la care au asistat, aducând anumite observaţii şi sfaturi pentru îmbunătăţirea procesului de învăţământ.

În timpul săptămânii în care s-a desfăşurat acest seminar pedagogic universitar, cele două facultăţi sibiene gazde i-au invitat pe colegii elveţieni la un număr de opt ore deschise, fiecare facultate organizând câte patru ore. Joi, 11 mai, gazdele acestor „hospitaţii didactice" au fost colegii evanghelici. Invitaţii au putut alege între o oră de curs la disciplina Teologie Sistematică, susţinută de Prof. Dr. Berthold Köber şi o oră de curs la disciplina Istoria Bisericească Universală, susţinută de Lect. Mark von Wjinkop Lüthi. Vineri, 12 mai, cadrele profesorale au putut analiza calitatea didactică a două ore de curs la Facultatea de Teologie Ortodoxă, anume la disciplinele Istoria şi Filozofia Religiilor (Diac. Conf. Dr. Dorin Oancea) şi Noul Testament (Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc). Luni, 15 mai, orele deschise au fost susţinute din nou de către colegii de la Facultatea Evanghelică (anume o oră de curs la disciplina Noul Testament de Prof. Dr. Hans Klein şi o oră de seminar la disciplina Vechiul Testament de Lect. Jenö Kiss), ca în următoarea zi, gazda să fie iar Facultatea Ortodoxă (anume o oră de curs susţinută la disciplina Istoria Bisericii Universale de Pr. Prof. Dr. Aurel Jivi şi o oră de seminar susţinută la disciplina Istoria Bisericii Române de Asist. Paul Brusanowski).

Un alt punct în programul „săptămânii didactice universitare" au fost „discuţiile curriculare" (joi, 11 mai, şi marţi, 16 mai), la care au fost analizate şi comparate programele de studiu de la cele trei facultăţi participante. S-a constatat că, atât la Sibiu, cât şi la Berna, s-au întreprins sau sunt în curs de desfăşurare reforme curriculare, cadrele didactice din Sibiu lovindu-se de imperativul de a reduce numărul orelor săptămânale de curs. Invitaţii din Berna au împărtăşit colegilor sibieni experienţele lor în acest domeniu.

În după-amiaza zilei de luni 15 mai, în Aula Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" a fost organizat un Simpozion pe tema „Biserica şi politica", la care au participat studenţi de la cele două facultăţi sibiene. În scurte referate de aproximativ 20 minute, şapte cadre didactice de la Berna şi Sibiu au abordat această temă din perspectivă biblică (Hans Klein), dogmatică (Wolfgang Lienemann), istorico-bisericească (Rudolf Dellsperger, Rosa Grädel), istorico-filosofică (Dorin Oancea), juridic-canonică (Irimie Marga) şi etică-morală (Sebastian Moldovan), urmate de ample discuţii, discuţii în care s-a văzut complexitatea temei dezbătute.

O altă preocupare a gazdelor sibiene a fost organizarea unor excursii comune, pentru a-i ajuta pe oaspeţii elveţieni să cunoască mai bine diferitele aspecte din viaţa celor două Biserici ardelene. Astfel, sâmbătă, 13 mai, colegii evanghelici din Sibiu i-au condus pe oaspeţi prin două cetăţi săseşti de pe valea Târnavei Mari, anume Sighişoara şi Biertan. În seara aceleiaşi zile precum şi în următoarea zi, prin grija decanului Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan, colegii elveţieni au fost primiţi la mânăstirile Sâmbăta de Sus şi Râmeţ, unde au asistat la Slujba Vecerniei şi respectiv la Sf. Liturghie. Marţi, 16 mai şi miercuri, 17 mai, oaspeţii din Berna au vizitat Muzeul de Icoane pe sticlă de la Sibiel şi Muzeul Brukenthal din Sibiu.

Seminarul de didactică universitară organizat de cele două Facultăţi de Teologie din Sibiu a fost un mijloc eficient de întărire a relaţiilor dintre cele trei facultăţi de teologie partenere. De asemenea, a oferit o posibilitate de comparaţie între diferitele sisteme de învăţământ universitar. A oferit tuturor participanţilor impulsuri pentru îmbunătăţirea propriei practici didactice şi pedagogice, întărind „conştientizarea rolului didactic" în învăţământul universitar.

Asist. PAUL BRUSANOWSKI

Vizita Pr. prof. dr. John Breck la Sibiu

În perioada 8-12 mai a.c., s-a desfăşurat la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu vizita Părintelui John Breck, fost profesor (1984-1996) de Noul Testament şi Morală la Institutul Teologic Ortodox „St. Vladimir" din New York şi actual profesor de Erminetică biblică şi Morală la Institutul Teologic Ortodox „St. Serge" din Paris. O personalitate atât în domeniul studiilor biblice cât şi în al celor etice, P. John Breck este actualul preşedinte al Asociaţiei Ortodoxe de Studii Bioetice cu sediul la Paris.

Invitat de către Facultatea noastră să ţină o serie de prelegeri la Sibiu, în urma vizitei doar de o zi efectuate în mai anul trecut, P. John Breck a răspuns cu generozitate şi entuziasm acestei invitaţii, susţinând în această calitate cinci prelegeri, după cum urmează:

Marţi, 9 mai, între orele 9-11, **„Chiasma - o cheie pentru interpretarea biblică"**, în cadrul cursului de Noul Testament condus de Pr. Prof. Vasile Mihoc, în faţa studenţilor din anii I, II, precum şi a celor de la ciclul de studii aprofundate, secţia Biblice;

În aceeaşi zi, orele 17-19, **„'Acela Mă va slăvi': Aspectul doxologic al ermineuticii ortodoxe"**, în faţa unui auditoriu format din cadre didactice (Pr. Prof. Dumitru Abrudan, Pr. Prof. Vasile Mihoc, Pr. Lect. Aurel Pavel, Asist. Daniel Mihoc, Asist. Sebastian Moldovan) şi studenţi din toţi anii;

Miercuri, 10 mai orele 12-14, **„Dinamici ale sistemelor familiale şi comportament dependent"**, auditoriu fiind cu precădere studente de la grupele de asistenţă socială, dar nu numai;

Tot miercuri, între orele 19-21, **„Sfântul Siluan şi taina lui Dumnezeu"**, audiată de cadre didactice (P. S. Laurenţiu Streza, Pr. Prof. Dumitru Abrudan, Asist. Daniel Mihoc, Asist. Sebastian Moldovan), studenţi şi alte numeroase persoane din afara Facultăţii;

Joi, 11 mai, orele 14-17, **„Moartea cerebrală - o problemă vitală de bioetică"**, la care au luat parte, pe lângă cadre didactice (Pr. Prof. Dumitru Abrudan, Pr. Prof. Vasile Mihoc, Dr. med. Pavel Chirilă, Pr. Asist. Constantin Necula, Asist. Daniel Mihoc, Asist. Sorin Dobre, Asist. Sebastian Moldovan), studenţi, alte persoane, şi un număr de medici din Sibiu, dintre care dl. dr. Silviu Morar, medic legist şi asistent la disciplina Medicină legală de la Facultatea de Medicină din Sibiu, a susţinut o scurtă expunere privind criteriile clinice ale declarării morţii cerebrale.

După cum se poate constata, conţinutul şi nivelul prelegerilor a fost alcătuit în aşa fel încât să corespundă interesului corpului profesoral dar şi al studenţilor noştri pentru teme actuale de teologie biblică, sistematică şi pastorală prezentate din punctul de vedere al unui membru al Bisericii Ortodoxe din Occident. Experienţa acestei ramuri a Ortodoxiei ecumenice în spaţiul unei societăţi puternic secularizate dar şi, în multe privinţe căutătoare de Dumnezeu, precum şi problematica acestei experienţe, relevante pentru noi, ortodocşii răsăriteni aflaţi în căutarea unei căi de acces la valorile civice şi materiale ale Apusului, au răzbătut deseori în răspunsurile pe care P. John Breck le-a dat cu multă solicitudine la întrebările venite din partea auditoriului după susţinerea fiecărei prelegeri. Aici merită o menţiune specială dezbaterea animată a problemelor de bioetică (moartea cerebrală, transplantul de organe, eutanasia, avortul) în continuarea prelegerii de joi, după-amiază. Probabil că dincolo de înalta ţinută a prelegerilor (consistente şi totodată accesibile prin claritatea stilului), dincolo de temele lor pe cât de diverse, pe atât de atrăgătoare (de la cele clasice, de spiritualitate ortodoxă, la cele mai insolite, de bioetică), tocmai această mărturie vie a unei Ortodoxii care, asimilând valorile perene ale Tradiţiei transmise până astăzi prin şirul neîntrerupt al sfinţilor asceţi răsăriteni — precum Sf. Siluan Athonitul —, reuşeşte să se impună cu tot mai multă vigoare în spaţiul occidental a fost mesajul cel mai important pe care ni l-a transmis P. John Breck.

Nu e întâmplător deci, că destui profesori sau studenţi au ţinut să profite de prezenţa sa aici pentru discuţii personale mai aprofundate, în afara programului oficial. Tot în acest sens, Prea Cucernicia sa a luat parte vineri, 12 mai, şi la câteva ore de discuţii în spaţiul cursului de Teologie Pastorală al anului IV, care în acest semestru a cuprins elemente de medicină ortodoxă predate de dr. med. Pavel Chirilă.

La sfârşitul acestui program atât de încărcat, P. John Breck n-a mai avut răgazul decât să admire o parte a Muzeului civilizaţiei populare din Dumbrava Sibiului. Iar la plecare, ca semn al bucuriei de-a fi fost oaspetele Facultăţii noastre a dăruit bibliotecii lucrarea **Dr. Jean Nourry, Guérison, miracles et médicine dans le christianisme orthodoxe: aujourd'hui comme hier**, Institut de Théologie Orthodoxe Saint-Serge de Paris, Paris, 2000, precum şi ultimul număr al Buletinului Asociaţiei Saint-Silouane l'Athonite (no. 7, 2000).

Se cuvine în încheiere **(last but not least)** să-i menţionăm cu gratitudine pentru toţi cei care au contribuit direct la buna desfăşurare a acestei vizite (sperăm de bun augur pentru dezvoltarea unor parteneriate mai consistente şi cu facultăţi de teologie ortodoxe din străinătate): Pr. Prof. Decan Dumitru Abrudan, Pr. Prof. Vasile Mihoc, Pr. Lect. Mihai Iosu, D-rele studente Dana Blaga, Ana-Maria Ilieş, Laura Stănescu (în calitate de traducătoare), D-rele Iuliana Streza, Corina Grecu, asistenţii Daniel Mihoc, Sorin Dobre, Sebastian Moldovan, dl. Ioan Sabău (directorul cantinei), dl. Bogdan Vlaicu (Bucureşti).

OBSERVATOR

Un luptător pentru Ortodoxie

(Urmare din pag. a 6-a)

alocată o sumă de cinci copeici pe zi pentru întreţinere.

De la Moscova, Nicodim a cerut Colegiului de externe rus permisiunea de a merge şi încredinţa personal Împărătesei un memoriu al ortodocşilor din Transilvania. Colegiul raporta acest lucru la Petersburg în ziua de 3 octombrie 1757.

La 3 noiembrie 1757, Colegiul de Stat al Afacerilor Străine din Petersburg răspunde Consilierului de Stat Topilcenski din Moscova înştiinţându-l: „pe pomenitul ieromonah sosit din Transilvania să nu-l trimiteţi aici căci cererea trimisă cu el şi fără el nu va fi părăsită şi se va întrebuinţa în folosul lor unde va fi nevoie toată stăruinţa posibilă".

În 23 februarie 1758, Nicodim a primit permisiunea de a aduna milostenie, timp de un an, în Moscova, Kiev şi pe drumul de întoarcere în ţară, pentru mânăstirea sa din Bălgrad — deşi el a cerut aprobare pentru a colecta milostenie „timp de trei ani".

Revenit pentru a doua oară din Rusia, Nicodim a obţinut, cu sprijinul egumenului Nichifor de la Arges, egumenia mânăstirii Berislăveşti — Arges, demnitate pe care a deţinut-o până la 1768 într-o primă fază, iar apoi de la 1774 până la 1787.

Din această poziţie a sprijinit în continuare Ortodoxia din Ardeal. În calitatea sa de egumen la Berislăveşti şi folosindu-se de porunca lui Ştefan Vodă Racoviţă, Nicodim a aşezat pe moşia Ciofrângenii a mânăstirii Berislăveşti mai mulţi oameni: „streini Ungureni (români ardeleni) să-şi facă sat dincoase de apa Topologului, în jurul Bisericii", colonizând numeroşi transilvăneni în jurul Argeşului.

În calitatea sa de egumen la Berislăveşti, Nicodim s-a îngrijit de binele acestei mânăstiri, dar, pe la 1787—1791, s-a reîntors în Transilvania, unde s-a stins din viaţă pe pământul pe care-l părăsise, forţat de prigoana uniată, în 1750.

Prin întreaga sa activitate dedicată Ortodoxiei Româneşti, ieromonahul Nicodim, alături de cei care l-au sprijinit, reprezintă simbolul luptei diplomatice şi religioase purtată de oamenii Bisericii Ortodoxe Române în secolul al XVIII-lea pentru renaşterea naţională şi dobândirea de drepturi pentru românii din Transilvania.

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P.S. Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU **a săvârşit următoarele:**

- **18 MAI a.c.,** — P. S. Sa a prezidat în Aula Facultăţii de Teologie din Sibiu, lucrările conferinţei preoţeşti a preoţilor din prot. Sibiu, Avrig, Agnita şi Sălişte.
- **19 MAI a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Maslu de obşte în Catedrală iar seara, tot acolo, Vecernia şi Acatistul.
- **20 MAI a.c.,** — P. S. Sa a făcut parte din soborul slujitor care, sub conducerea **P. F. Patriarh Teoctist,** a săvârşit slujba înmormântării celui ce a fost **mitropolitul Nestor Vornicescu** al Craiovei.
  — A vizitat mânăstirea „Dintr-un Lemn".
- **21 MAI a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit slujba de sfinţire a noului paraclis cu hramul „Sf. Împăraţi" de la mânăstirea Făget-Boholţ, protopopiatul Făgăraş şi Sfânta Liturghie arhierească, rostind bogat cuvânt de învăţătură.
  — A săvârşit taina Sf. Maslu de obşte şi a predicat în biserica „Sf. Constantin şi Elena" din oraşul Agnita.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală şi a întâmpinat aici o delegaţie de călugări atoniţi de la mânăstirea Vatopedu în frunte cu starețul mânăstirii arhim. Efrem, rostind un cuvânt adecvat.
- **22 MAI a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf Liturghie arhierească în Capela mitropolitană cu prilejul festivităţii de absolvire a promoţiei 2000 a Facultăţii de Teologie din Sibiu.
  — A primit la biroul episcopal pe absolvenţii Facultăţii de Teologie cărora le-a adresat un cuvânt părintesc.
- **23 MAI a.c.,** — P. S. Sa a prezidat lucrările conferinţei preoţeşti din protopopiatul Braşov şi Rupea, desfăşurată la sediul protopopesc din Braşov.
- **25 MAI a.c.,** — P. S. Sa a prezidat lucrările conferinţei preoţeşti din protopopiatul Mediaş. A cercetat noile biserici parohiale din Gura-Câmpului şi Vitrometan din oraşul Mediaş.
- **26 MAI a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit în sobor taina Sf. Maslu în Catedrala mitropolitană.
  — A luat parte la lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial Sibiu.
  — Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
- **27 MAI a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela Mitropolitană din Sibiu.
- **28 MAI a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit slujba de sfinţire a bisericii parohiale „Sf. Nicolae" din Bod, prot. Braşov şi Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură. Pr. paroh Ioan Pătrunjel i-a fost acordat un Act de apreciere.
  — După-amiaza a pus piatra de temelie la noua biserică din Timişul de Sus, prot. Braşov şi a rostit Cuvânt de învăţătură. A cercetat în aceeaşi zi şi Catedrala nouă din Predeal.
- **30 MAI a.c.,** — P. S Sa a prezidat lucrările Conferinţei preoţeşti din prot. Făgăraş.
  — A cercetat biserica „Sf. Treime" din Făgăraş aflată în şantier de restaurare a picturii şi mânăstirea de maici de la Cârţişoara, precum şi biserica parohială din Cârţişoara, prot. Avrig.
- **31 MAI a.c.,** — P. S. Sa a prezidat examenul de atestat teologic de la Seminarul Teologic Ortodox din Braşov. A avut o întâlnire cu profesorii şi elevii Seminarului şi a inspectat noul sediu al Şcolii.
- **3 IUNIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **4 IUNIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană.
  — Seara a slujit şi a predicat la Taina Sf. Maslu de obşte în parohia Sibiu-Cibin (Dintre brazi).
- **5 IUNIE a.c.,** — P. S. Sa a primit pe dl. Simion Balteş, inspectorul de religie al jud. Sibiu, discutând probleme legate de bunul mers al predării religiei în şcolile sibiene.
- **6 IUNIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană, şi a hirotonit întru diacon pe teologul Gelu Porumb.
  — Seara a săvârşit Vecernia şi Acatistul Învierii în Catedrală.
- **8 IUNIE a.c,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea Berivoi, prot. Făgăraş, cu prilejul hramului „Înălţarea Domnului" rostind cuvânt de învăţătură La vremea cuvenită C. diacon Gelu Porumb a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Teliu - Vale, prot. Braşov.
  — Seara a slujit în sobor Taina Sf. Maslu şi a predicat în biserica „Înălţarea Domnului" din Chirpăr, prot. Agnita. (Pr. paroh Dan Socaciu).
- **9 IUNIE a.c.** — P. S. Sa a săvârşit Taina Sf. Maslu de obşte în Catedrală, iar seara, tot acolo, a săvârşit Vecernia şi Acatistul Bunei-Vestiri.
- **10 IUNIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană.
  — A săvârşit Taina Sf. Cununii tinerilor Cristian şi Cristina Lupu în biserica din Avrig.
- **11 IUNIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit slujba de sfinţire a bisericii parohiale din Homorod, prot. Rupea, şi Sf. Liturghie arhierească, rostind Cuvânt de învăţătură. P. C. pr. paroh Matei-Dan Socaciu a fost hirotesit întru sachelar.
  — A sfinţit noul monument al eroilor din localitatea Homorod.
- **13—14 IUNIE a.c.,** — P. S. Sa a luat parte la lucrările Sf. Sinod al B.O.R.
- **17 IUNIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Vecernia în Catedrala mitropolitană şi a rostit Cuvânt de binecuvântare pentru membrii Asociaţiei Oastea Domnului, prezenţi la slujbă.
- **18 IUNIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrală cu prilejul Rusaliilor.
  — Seara a săvârşit, tot acolo, Vecernia şi rugăciunile speciale de plecare a genunchilor.
- **19 IUNIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Treime" din Braşov (pr. paroh Zenovie Moşoiu).
  — P. C. lector Dr. Nicolae Moşoiu a fost hirotesit întru sachelar.
  — În aceeaşi zi a pus piatra de temelie la noua biserică cu hramul „Sf. Treime" din Stupini-Prejmer (pr. paroh Florin Antonescu) şi a rostit Cuvânt de învăţătură.
  — A cercetat noua biserică în construcţie din Prejmer şi noua capelă din Lunca Câlniculuiprot. Braşov.
- **20 IUNIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la Schitul Sibiel, prot. Sălişte, rostind Cuvânt de învăţătură. A cercetat biserica din Sibiel şi mânăstirea „Sf. Treime" din Orlat.
  — Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Sf. Treimi în Catedrală.

Diacon VASILE AVRAM

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarea parohie vacantă:

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN AGNITA

Parohia Ortodoxă Română BRĂDENI

Termen de concurs: 15 iunie — 15 iulie 2000.

Cei care doresc să ocupe acest post îşi vor înainta cererea în termenul legal la Of. Protopopeşti anexând adeverinţe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs, Of. Protopopeşti ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P. C. Protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona, vechimea în funcţia anterioară, examene absolvite, copie diplomă licenţă, copie pentru cursurile de îndrumare absolvite, situaţia socială (domiciliul, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

† **ANTONIE**
Arhiepiscop şi Mitropolit

Consilier Ad-tiv. Bisericesc
Pr. SIMION SĂSĂUJAN

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **2 MAI a.c., — Î.P.S. Sa Mitropolitul ANTONIE al Ardealului** a efectuat o vizită la Schitul Pâltiniș, unde continuă lucrările de construcție.
— A vizitat șantierele de construcție a bisericilor din catierul Strand și Valea Aurie.

● **4 MAI a.c.,** — A primit pe dl. George Bălan din Germania.
— A primit pe dl. Dragoș Șeuleanu, secretarul general al Radiodifuziunii Române, din București.

● **6 MAI a.c.** — A primit pe dl. dr. Gheorghe Ghișe din Sibiu.

● **8 MAI a.c.,** — A primit pe P.C. Arhim. Irineu Duvlea, starețul mânăstirii „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus și exarh al mânăstirilor.

● **11 MAI a.c.,** — A primit pe **Dr. Christian Krauze,** episcopul Bisericii Lutherane cu sediul la Braunschweig, Germania și președinte al Federației bisericilor lutherane mondiale, însoțit de Excelența Sa Dr. Khristoph Klein, episcopul evanghelic C.A. din Sibiu. A fost de față P.S. episcop-vicar Visarion Rășinăreanu.
— A primit titlul de **„Cetățean de Onoare"** al municipiului Sibiu în cadrul unei festivități în sala de protocol a Reședinței mitropolitane. Titlul a fost înmânat de primarul orașului, dl. Av. Dan Condurat, în prezența a numeroase personalități.
— A acordat un interviu postului de radio România Actualități prin dl. Ioan Vulcan.
— În după-masa aceleiași zile a făcut o vizită de lucru la șantierul de la mânăstirea Sâmbăta de Sus.

● **12 MAI a.c.,** — A primit pe preoții Fetea Casian și Cornel Todeasă din S.U.A.

● **15 MAI a.c.,** — A primit pe P.C. Arhim. Ilarion Urs, economul mânăstirii „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.
— A primit pe maicile Epistimia și Tecla de la mânăstirea Buciumeni, Suceava.
— A primit pe Maria Popovici, Veronica Zosim și Constantin Vatră, de la Fălticeni.

● **18 MAI a.c.,** — A primit pe P.S. Ioan Selejan, episcop al Covasnei și Harghitei, care s-a aflat în Sibiu cu ocazia aniversării a 10 ani de la terminarea Facultății.
— A primit pe Arhid. prof. univ. Dr. Constantin Voicu, decanul Facultății de Teologie din Oradea.
— A primit pe d-na Carmen Nicula, șefa serviciului Protocol, de la Primăria Sibiu și pe dl. prof. Ioan Dănilă, din Bacău.

● **20 MAI a.c.,** — A primit pe Excelența Sa dl. Rajiu Dogra ambasadorul Indiei la București, însoțit de directorul Muzeului de Istorie din Sibiu, prof. Alexandru Lungu și o delegație indiană de meșteșugari și artiști plastici.

● **22 MAI a.c.,** — A primit pe Arhid. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Arhim. Irineu Duvlea, starețul mânăstirii „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.

● **23 MAI a.c.,** — A primit pe dl. Ec. Dr. Ioan Cindrea, directorul Oficiului de Muncă și Protecție Socială al jud. Sibiu.
— A primit pe dl. Prof. George Macavei, din Sibiu.

● **24 MAI a.c.,** — A primit pe P.C. pr. Dumitru Luca, parohul bisericii „Sf. Ioan Botezătorul" — Calea Poplăcii, Sibiu.

● **25 MAI a.c.,** — A primit pe dl. Ing. Hulea, din Sibiu.
— A primit pe Pr. consilier bisericesc, Simion Săsăujan.

● **26 MAI a.c.,** — A prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial, rezolvând probleme ad-tiv bisericești, economice, etc.

● **29 MAI a.c.,** — A primit pe dl. deputat Gavril Dejeu, din Sibiu.

● **30 MAI a.c.,** — A primit pe P.C. Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan, decanul Facultății de Teologie din Sibiu.
— A primit pe P.C. prot. pensionar Luca Dănilă, fost protopop al Sibiului.
— A primit pe dl. senator Ion Iliescu, fostul Președinte al României, aflat în vizită în orașul Sibiu, însoțit de dl. deputat Octav Cosmâncă și alte persoane din conducerea P.D.S.R.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

Sfânta Treime

(Urmare din pag. 1)

ne apărăm credința străbună, și să așteptăm de la Dumnezeu binecuvântarea Sa. Acesta este lucrul cel mai important. Să fie Dumnezeu în viața noastră și, să fim noi în învățăturile lui Dumnezeu, și în frică de Dumnezeu, când va veni vremea să ne ducem toți la Tatăl.

Pentru ca lumea să creadă, pentru ca lumea să nădăjduiască, să creadă că există un Dumnezeu în cer care are grijă de noi cei de pe pământ, să nădăjduiască că Dumnezeu de sus ne supraveghează și ne povățuiește ca lumea să fie mai bună, ca societatea să fie liberă și organizată în numele principiilor divine.

Acesta este cuvântul pe care am ținut să vi-l spun într-o zi ca aceasta, în care sărbătorim pe Dumnezeul cel Întreit și pe care îl rugăm să ne dea tuturor pace, bucurie și speranță, așa cum fiecare din noi o cere, căci fiecare din noi speră de a se duce într-o zi dincolo, la Dumnezeu.

Suntem acum ca și cum am fi aici, pentru veșnicie, dar iată că este o taină mai mare, este taina trecerii noastre din lume, și a dispariției noastre unul câte unul, și a întoarcerii noastre la Tatăl ceresc.

Sărbătorim astăzi pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh. Duhul Sfânt, prezent în lume, sfințește viața noastră, ne dă pace sufletului, pace gândurilor, este Cel care ne dă dragoste față de semenii noștri. Este acela care ne-a adus nouă bucuria cunoștinței, bucuria salvării noastre întru Hristos, bucuria trecerii noastre dincolo, unde va fi odihnă și bunăstare, și pentru cei mai mulți, fericirea veșnică.

Dumnezeu să ne ajute, să ne dea tuturor puterea credinței, în așa fel încât în ziua trecerii noastre dincolo, într-o altă viață veșnică și nemuritoare să ne fie spre folos. Dacă vom avea credința aceasta, înseamnă că și sărbătoarea aceasta are pentru noi însemnătatea pe care i-a dat-o Dumnezeu. Când Dumnezeu, prin Iisus Hristos s-a descoperit, s-a revelat așa cum este El în trei fețe, cărora să le aducem azi îndeosebi, cinstea și slava, acum și pururi și în vecii vecilor. AMIN.

Dumnezeu să vă binecuvinteze pe toți.

„Școlii Brașovului în pictura lui Ștefan Mironescu"

În cadrul complexului muzeal din Șcheii Brașovului, de sub egida Bisericii Sf. Nicolae, la 24 februarie 2000, în contextul sărbătoresc al evenimentelor prilejuite de „Ziua tricolorului" s-a deschis expoziția permanentă „Școlii Brașovului în pictura lui Ștefan Mironescu", expunând pentru totdeauna cele 52 de tablouri de referință din creația marelui artist.

Adevărat rapsod al vechiului cartier de tradiție al Brașovului, supranumit „pictorul Șcheiului", Ștefan Mironescu, își desfășurase mai bine de cinci decenii activitatea în acest spațiu istoric brașovean, pe care l-a iubit, contopindu-se cu el în pictura sa. Cu bonomia proprie unui moldovean (căci se născuse la Iași în 24 septembrie 1904, ca fiu al unui arhitect), Ștefan Mironescu poposește în orașul de la poalele Tâmpei în toamna anului 1931, după ce absolvise la Iași Institutul de Belle-Arte (având-l coleg pe viitorul mare pictor Octavian Angheluță și profesor pe vestitul pictor Cosmovici) și Institutul similar bucureștean, unde studiase desenul cu Constantin Artachino și pictura cu Camil Ressu (coleg fiindu-i Al. Ciucurencu). Un scurt popas didactic la Liceul Sf. Nicolae din Gheorghieni, apoi la Ismail și Bolgrad, este urmat de popasul definitiv brașovean, mai întâi la Satulung, iar din 1936 la liceul „Andrei Bârseanu" din Brașov, când deschide prima sa expoziție la Casina Română (50 lucrări), și din 1944 definitiv la liceul „Andrei Șaguna", predând consecutiv și la Școala populară de artă, până la sfârșitul vieții (17 mai 1985). Prestigiul său este câștigat prin cele peste 130 de participări expoziționale, impunând un stil propriu de creație, atât de apreciat și reconfortabil iubitorului de frumos. Echilibrate și logice tablourile sale, în ulei sau acuarelă, încărcate de poezie și picturalitate, configurează o monografie estetică a cartierului Șchei, patronat istoric de biserica Sf. Nicolae. În acest peisaj istoric se inserează perfect și desenele florale atât de reușite, aflate în spațiul expozițional.

Prof. dr. VASILE OLTEAN

Gânduri la sărbătoarea Pogorârii Duhului Sfânt

(Urmare din pag. a 2-a)

A despărțit neamurile;
Iar când a împărțit limbile cele de foc,
A chemat pe toți la o unire.

Pentru aceasta cu toții, într-un glas,

Slăvim pe Duhul cel Preasfânt", spunem în Condacul sărbătorii Pogorârii Sfântului Duh.

Cu toate că nu a dispărut diversitatea limbilor, care era până acum un motiv de dezbinare, Duhul Sfânt aduce unire și înțelegere. Acum, prin puterea Duhului, toți se puteau înțelege între ei, deși vorbeau în propria lor limbă, acum se revarsă peste ei darul unirii, al unei uniri în diversitate.

Tot acum se naște Biserica și Apostolii își ridică pânzele corăbiilor propovăduirii pentru a fi mânați de suflarea Duhului la toate neamurile, la oile pierdute ale casei lui Israel.

Este foarte greu să vorbim despre Duhul Sfânt, despre cel de care Sf. Simeon Noul Teolog spune că „Își trage numele din cele asupra cărora se odihnește, / Pentru că nu are un nume pe care să-l cunoască oamenii". Știm că este cel ce purcede din Tatăl, că este „un vuiet ca de suflare de vânt" (FA 2:2) care este „prezent oriunde și umplându-le pe toate", că e fără substanță, viu, liber, permanent în mișcare, că s-a arătat ca niște limbi de foc și că este de aceeași ființă cu Tatăl și cu Fiul. O alcătuire de la vecernia praznicului spune că: „Duhul Sfânt este Lumină și Viață și Izvor viu, înțeles cu mintea; Duhul înțelepciunii, bun, drept, înțelegător, stăpânitor, curățitor de păcate; Dumnezeu și îndumnezeitor, foc din foc purcezător; grăitor, lucrător, împărțitor de daruri; prin care toți proorocii și dumnezeiești apostoli s-au încununat. Uimitoare auzire, neobișnuită privelițte, foc care se împarte spre dăruirea de haruri".

Știm și că cele trei persoane nu se confundă între ele și că relațiile dintre ele sunt diferite, însă taina este taină și deocamdată nu o putem pătrunde deplin.

Dar ceea ce este important pentru noi este redobândirea Duhului Sfânt. Această dobândire a Duhului Sfânt este după Sf. Serafim de Sarov, țelul vieții creștine.

Dumnezeu a făcut și face totul pentru mântuirea noastră, iar noi trebuie să-i urmăm chemarea. După ce ne-am făcut părtași morții și învierii lui Hristos prin botez, trebuie să-i pregătim sălaș Duhului Sfânt inimile noastre curățite de urma a tot păcatul. Dumnezeu se arată celor curați cu inima și se sălășluiește în ei pentru a fi împreună încă de aici pentru veșnicie.

„Împărate ceresc, Mângâietorule, Duhul Adevărului, care pretutindenea ești și toate le împlinești, Vistierul bunătăților și Dătătorule de viață, vino și te sălășluiește întru noi și ne curățește pe noi de toată întinăciunea și mântuiește, Bunule, sufletele noastre". Domnul nostru Iisus Hristos să ne trimită și nouă Duhul Său cel Sfânt pentru ca să-l cunoaștem și să-L preamărim pe El cu Părintele Ceresc.

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Editura Helvetica, Baia Mare, 1999, publică cartea cunoscutului om de mare cultură Nicolae Steinhardt, cu titlul: **„Fericirea de a fi creștin"**, ediție îngrijită și note de Florian Roatiș.

Iată ce spune Î.P.S. Bartolomeu Anania, în cuvântul rostit la Rohia, pe 3 aprilie 1993: „Părintele Nicolae Steinhardt era un om de vază și profundă cultură, în ceea ce mă privește am aflat, am afirmat-o, și-mi place să cred că după seceta spirituală prin care poporul nostru, și poporul nostru, a trebuit să treacă de-a lungul celor 45 de ani de dominație comunistă atee, poporul nostru nu se poate redresa moral decât prin două puteri: religia și cultura. Dar nu separate, ci îngemănate. Logodite și cununate una cu cealaltă, prin care religia să se deschidă spre universalitate, părăsindu-și conștiința de plutire și limitele unei funcțiuni strict liturgice, iar pe de altă parte, prin religie cultura să-și recapete dimensiunile autentice, în sensul ei ultim.

Din punct de vedere strict bisericesc, cred că este un convertit prin excelență, și anume dintr-un neam despre care Sfânta Evanghelie ne spune că înainte de Sfârșitul veacurilor se va creștina. Este vorba despre poporul evreu. Ei bine, cel puțin din generația noastră, după două convertiri care au eșuat, și mă gândesc la Mihail Vidăr și la Mihai Avramescu, părintele Nicolae Steinhardt este singurul convertit care a biruit și-a biruit întru lumină".

Să vedem ce spune însuși autorul despre Maramureș: „Maramureșul e un simbol, e o chintesență, un semn, un recapitulator sub care se ascunde - poate mai intens și mai insidios decât sub altele - sufletul românesc în forma lui cea mai loială - ademenitoare și mai elevată.

Maramureșul tot e de fapt o taină, acea oglindă fermecată capabilă a reda însușirile de bază ale neamului - dârzenia, neîngâmfarea, toleranța, puterea de a ierta, ospitalitatea, buna-cuviință - de a le murmura în reci ape curgătoare, cucerite și ele, zice-s-ar, de sfioasa noblețe a imaginilor dăruite fluidității lor".

Și încheie cu următoarele cuvinte: „Un neam de oameni duri, negrăbiți în a-și acorda prietenia, stima ori încrederea, dar ospitalieri, surprinzător de manierați, neîncruntați, neposomorâți, iubitori de frumos și chiar de fălnicie, darnici - și mai presus de orice deștepți (anevoie poți interpune un văl între ochii lor și realitate), neiubitori de orice fel de fals idealism, cu gândul la o judecată unde vor fi luate aminte faptele, nu vorbele meșteșugite ori încâlcite".

Iată că N. Steinhardt și după convertire a rămas om de cultură. Referințele lui, pătrunderea sensurilor, interpretările, sunt mereu culturale. A bătut cu toată cultura la ușa chiliei sfinților și, cu sfială, la ușa lui Hristos. Am convingerea că toate cărțile lui vor fi citite cu mare interes.

* * *

● **„Dicționarul Bunei-Cuviințe Creștine"**, Antologie alcătuită și prefață de Pr. Dr. Gheorghe Paschia. ediție îngrijită, notă asupra ediției și indici de Pr. Al. Stănciulescu-Bârda. Este o carte alcătuită din teme din toți sfinții istoriei ortodoxe, așa încât ar fi greu să spunem ce teme și din ce sfinți. Destul că sunt atât de bogate încât te lasă mut de uimire. Este desigur rodul unor lecturi îndelungate și rodnice.

„Buna-cuviință a fost pentru părintele Gh. Paschia, alături de Sf. Evanghelie, principala temă, pe care și-a construit predicile, discursurile, lucrările moralizatoare. A fost un adevărat apostol al bunei-cuviințe, într-o lume atât de bulversată din punct de vedere moral. În vremea în care dreptatea scrâșnea după gratii, adevărul era crucificat la porțile cetății, eroii erau socotiți criminali, iar nulitățile ajungeau academicieni, părintele Gheorghe Paschia alcătuia în liniștea cdăiței sale lucrări fundamentale, prin care vrea să învețe lumea și mai ales tineretul, cât de frumoasă și folositoare este buna-cuviință. Pentru el buna-cuviință era virtutea care sintetiza toate celelalte virtuți, atât cele teologice, cât și cele morale. În sprijinul crezului său aducea drept mărturie cugetarea veche românească și universală, gândirea biblică și patristică. Zeci și zeci de corifei ai cugetului uman veneau să depună mărturie privind noblețea bunei-cuviințe pentru comportamentul uman. Cartea de față ne aduce astfel de martori și susținători în persoana Sfinților părinți și scriitori bisericești".

* * *

● Editura Herald publică cartea **„Sfârșitul timpului"**, traducere din engleză de Ion Raica, iar autorii fiind J. Krishnamurti și prof. David Bohm, București, 284 pag.

Este o carte de dialog între J. Krishnamurti, mare lider spiritual, și prof. David Bohm, un eminent fizican și pasionat cercetător al psihicului uman. Semnalăm această carte pentru că este foarte importantă prin cele XIII capitole, cum ar fi de pildă: „Rădăcinile conflictului psihologic", „Sursa existenței și mintea omului", „Sfârșitul cunoașterii psihologice", „Mintea în univers"... etc. Acestea sunt doar câteva din cele XIII titluri de capitole.

„J. Krishnamurti și-a dedicat viața sfătuirii și învățăturii. Vreme de mai bine de jumătate de secol, el a fost o personalitate cunoscută, călătorind neîncetat prin lume, pentru a împărtăși un mesaj ce a fost auzit de nenumărate persoane de toate vârstele.

David Bohm, fost profesor emerit la Universitatea din Londra și laureat al Premiului Nobel pentru fizică, este autorul a mai multor lucrări".

Întregul dialog este extrem de interesant.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — președinte; **P.S. Visarion Rășinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 50 000 lei. Cont nr. 2511.1-61.1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1.-61.15/U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A. Sucursala Sibiu.

Fondator: Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA 1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 148 SIBIU 15 iulie Nr. 27—28 2000

Domnul Hristos, lumina lumii

Ucenicilor lui Ioan Botezătorul, trimişi la Iisus să-l întrebe de este el, „Cel ce va să vie sau să aşteptăm pe altul"? Ie-a răspuns Iisus: „Duceţi-vă şi spuneţi lui Ioan ce aţi văzut şi ce aţi auzit: orbii văd, ologii umblă, leproşii se curăţesc, surzii aud, morţii înviază şi săracilor li se binevesteşte" (Luca 7, 20 şi 22). Toate acestea le-a săvârşit Iisus din neţărmurita sa dragoste faţă de oameni şi din mila lui faţă de cei suferinzi. Totodată acestea au fost dovezi concludente pentru adeverirea cuvântului său, că săvârşitorul lor este Fiul lui Dumnezeu. O astfel de dezvăluire a dumnezeirii lui Iisus a prilejuit-o vindecarea slăbănogului de 38 de ani de la lacul Betezda. Uimire a produs în rândurile mulţimii de oameni şi vindecarea de către Iisus a orbului din naştere, cu atât mai mult cu cât „din veac nu s-a auzit să fi deschis cineva ochii celui născut orb" (Ioan 9, 32). Negrăită furie au produs aceste minuni în rândurile fariseilor, pentru că ambele au fost săvârşite de Mântuitorul în zi de sâmbătă.

Ieşind Iisus din templu, împreună cu ucenicii săi, la o margine de drum, au dat de un orb din naştere care şedea şi cerşea milă de la trecători. Ştiind că suferinţa este plata păcatului, ucenicii l-au întrebat pe Iisus, zicându-i: „Învăţătorule, cine a păcătuit, acesta sau părinţii lui, de s-a născut orb?" Nici acesta şi nici părinţii lui n-au păcătuit — le-a răspuns Iisus. S-a născut orb ca să se arate printr-insul lucrurile lui Dumnezeu. Ca şi la Ioan 8, 12, a grăit şi de această dată Iisus: „Câtă vreme sunt în lume, eu sunt lumina lumii" (Ioan 9, 5). A făcut tină din pământ şi a uns cu ea ochii orbului, trimiţându-l să se spele la lacul Siloamului. Făcând aceasta, cel ce fusese orb s-a întors văzând. Mirare adâncă i-a cuprins pe cei ce-l ştiau pe acesta că fusese orb şi au aşteptat cu nerăbdare confirmarea, că este el, precum şi modul în care şi-a dobândit vederea. Acesta a fost dus apoi la farisei, cărora — la solicitare — le-a spus de asemeni cum şi-a dobândit vederea prin Iisus, pe care el l-a socotit a fi prooroc. Fariseii însă susţineau că Iisus este un om păcătos, pentru că a săvârşit vindecarea în zi de sâmbătă şi deci nu păzeşte legea. Pentru mai bună lămurire, au fost chemaţi părinţii celui ce fusese orb, care au confirmat că este copilul lor. Cât despre modul în care şi-a dobândit vederea, au lăsat să spună el, căci este în vârstă şi în stare a spune cele ce s-au întâmplat cu el. La a doua solicitare a fariseilor, cel ce fusese orb a refuzat să repete cele ce le-a spus mai înainte. Poate vreţi şi voi să vă faceţi ucenici ai lui Iisus — le-a zis acesta. De îndată, fariseii l-au dat afară din sinagogă pe cel ce fusese orb, care — în drumul său — l-a întâlnit pe Iisus. Întrebat fiind, dacă crede în Fiul omului — adică în cel ce vorbea cu el — acesta a mărturisit: „Cred, Doamne, şi s-a închinat lui". Fariseii nu ştiau despre Iisus de unde este. În schimb, cei fără vederi au ajuns să vadă, iar cei cu vederi să orbească (Ioan 9, 38—39), nu cumva să vadă cu ochii, să audă cu urechile şi cu inima să priceapă..." (Matei 13, 15). cf. Isaia 6, 9—10.

Necredincioşii s-au simţit a fi în faţa unei minuni evidente, pe care n-au voit să o recunoască şi să o accepte, recurgând la batjocură şi desconsiderațiune. Şi-au închis ochii, ca nu cumva văzând, să se simtă a fi constrânşi să recunoască adevărul. Zadarnic i-au cerut fariseii celui ce fusese orb să-l desconsidere pe Iisus. În sinea lui, acesta avea convingerea, că dacă Iisus n-ar fi fost de la Dumnezeu, n-ar fi putut să-i dea vederea. Odată cu lumina ochilor trupeşti, dobândită prin Iisus, cel ce fusese orb din naştere a ajuns şi la lumina cunoştinţei sufleteşti, recunoscând că Iisus a venit de la Dumnezeu şi deci este Fiul lui Dumnezeu. Pe unii ca acesta îi fericeşte Iisus prin cuvintele „că mulţi prooroci şi drepţi au

(Continuare în pag. a 2-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

■ ○ ■ ○ ■ ○ ■ ○

Poesis

Tată!

In memoriam

Aş vrea să-ţi vorbesc,
dar e parcă târziu
în cumpăna nopţii stele
te cheamă,
privirea de gheaţă se
stinge-n pustiu
şi-n suflet tânjeşti după
dorul de mamă.

Vecinii ţi-au spus...
tu credeai c-o să mergi
la gardul bunicii căzut
într-o rână
fântâna s-o cureţi,
grădina s-o dregi,
nea Ghiţă şi alţii au zis
c-o să vină...

Pe dealuri foşneşte
a fân necosit,
iar oamenii trec cu
coase-n spinare
în vara aceasta, îţi spun
negreşit,
amurgul de bronz
îţi va lua amânare.

Aşteaptă nepoţii să-i scoţi
la plimbare,
să stăm la o cupă de vin
molturos
în ora tăcerii cu iz de
visare
povara din umeri să zacă
pe jos.

Ţi-aş cere un sfat,
dar e mult prea târziu
în mine tăcerea nu mai
încape,
mă trezesc răstignit ca
un strigăt pustiu,
navigând infinit printre
umbre de ape.

SORIN ARDELEANU

O zi de sărbătoare în memoria părintelui Dumitru Stăniloae la Tesalonic

O veche expresie grecească, spune: „Cine nu are memorie a trecutului, nu are viitor"; această expresie, integrată în cadrul teologiei ne face să afirmăm că pentru generaţia noastră şi pentru cele viitoare, drumul teologiei nu poate fi unul al succesului atâta timp cât nu vom încerca să savurăm din originala sinteză neo-patristică pe care ne-a lăsat-o în urma sa părintele Stăniloae, acest „patriarh" al teologiei ortodoxe româneşti, cum afirma la un moment dat Mitropolitul Daniel Ciobotea al Moldovei.

Ziua de 6 iunie a.c. a fost pentru studenţii şi doctoranzii români de la Tesalonic, o zi închinată memoriei părintelui Dumitru Stăniloae, datorită susţinerii tezei de doctorat a părintelui arhid. Gheorghe Holbea, cu tema: „*Teologia Părintelui Dumitru Stăniloae şi legăturile ei cu teologia contemporană răsăriteană şi apuseană*".

După cum însuşi autorul afirma, lucrarea sa constituie prima strădanie în spaţiul teologic grec pentru prezentarea sistematică a gândirii teologice a părintelui Dumitru Stăniloae.

S-a arătat că dialogul caracterizează aproape întreaga teologie a părintelui Stăniloae; în opoziţie cu afirmaţiile unor teologi contemporani români şi ale unor intelectuali care afirmă, fără nici un temei, că teologia părintelui Stăniloae este, doar o repetiţie a „*Predaniei Bisericii*", fără o legătură esenţială cu teologia contemporană din Răsărit şi din Apus, cu filosofia; lucrarea demonstrează nu numai că părintele a cunoscut profund problemele teologice contemporane şi căutările filosofice, dar că acestea au constituit îndeletnicirea sa stăruitoare, părintele dând un răspuns ortodox clar la temele teologice ale secolului XX.

Scopul lucrării a fost prezentarea sistematică şi analiza teologică a dialogului pe care părintele Dumitru Stăniloae l-a avut cu diversele curente filosofice şi teologice ale secolului XX, cu reprezentanţii acestora (cu filosofia existenţialistă, teologia demitologizării, teologia morţii lui Dumnezeu, teologia dialectică, teologia speranţei, etc.), precum şi cu teologi ortodocşi contemporani, în special cu teologii ruşi din diaspora.

În introducerea sa părintele Gheorghe Holbea a subliniat etapele formării teologului. Atmosfera creştină din familie, satul natal în care totul gravita în jurul Bisericii. A evidenţiat personalitatea providenţială a Mitropolitului Ardealului Nicolae Bălan în formarea personalităţii sale; bursele de studii la Facultăţile de Teologie din Cernăuţi, München, Berlin şi Atena.

Perioada palamită în „*poria*" teologică a părintelui a început încă din 1928 la München şi Berlin unde a descoperit opera palamită, urmărind cursurile bizantinologului Augustin Heisenberg (tatăl celebrului fizician Werner Heisenberg). Descoperirea manuscriselor palamite la Biblioteque Nationale din Paris, a însemnat primul pas spre studiile despre teologia Sfântului Grigore Palama, încununate de „*Viaţa şi învăţătura Sfântului Grigore Palama*" (Sibiu, 1938). Această perioadă palamită este legată de cetatea Sibiului unde Mitropolitul Nicolae Bălan l-a numit să predea Teologia Dogmatică la Academia Teologică Andreiană, începând cu 1 septembrie 1929, timp de 17 ani (1929—1946). De asemenea a mai predat şi alte discipline la Sibiu: Apologetică (1929—1932; 1936—1937), Pastorală (1932—1936), limba greacă veche (1929—1934), în 1936 devenind rector al Academiei Andreiene.

Perioada de la Sibiu a fost urmată în 1946, de perioada bucureşteană, aceasta fiind o perioadă deosebit de grea pentru părintele şi familia sa, din motive lesne de înţeles. Este perioada traducerii „*Filocaliei*", între 1946—1948 a tradus 4 volume; părintele Gheorghe Holbea a subliniat că apariţia „*Filocaliei*" nu este întâmplătoare, ci este legată de atmosfera duhovnicească ce s-a creat în jurul Mânăstirii Brâncoveneşti de la Sâmbăta de Sus, îndeosebi în jurul personalităţii du-

(Continuare în pag. a 2-a)

ŞTEFAN TOMA

Moment aniversar

ASTRA REDIVIVA

S-au împlinit, în ziua de 21 aprilie a.c., 10 ani de când în Aula Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, un grup de 56 de persoane (vechi membri ai Asociaţiunii noastre şi alţi intelectuali) au hotărât, într-o adunare generală, reînfiinţarea „Academiei noastre", deci a ASTREI, desfiinţată abuziv, în anul 1948, de către un regim ateu.

În aceste condiţii glasul ASTREI s-a auzit din nou, adresând o maternă chemare mai ales „fiilor" pe care i-a crescut şi ocrotit cândva la sânul ei, dar şi urmaşilor acestora, părtaşi ai moştenirii spirituale pe care le-a lăsat-o. Au răspuns acestei chemări, cu entuziasm, vechii astrişti, oameni venerabili, dar şi mulţi alţii care, fie atraşi din tinereţe, fie din copilărie, de numele slăvit al prestigioasei *Asociaţiuni pentru literatura română şi cultura poporului român*, au hotărât reînfiinţarea acesteia.

Numai în felul acesta a fost posibil ca, în ziua de 21 aprilie 1990 să se ţină, la Sibiu, „*cetatea de scaun*" a ASTREI, prima adunare generală (după decembrie '89), cu participarea delegaţilor din despărţăminte (filiale), ocazie cu care s-au aprobat „statutele" şi „regulamentul", adunarea fiind găzduită în Aula Facultăţii de Teologie, frumos împodobită, dar şi patronată de chipul maiestuos al primului preşedinte şi ctitor al ASTREI, *mitropolitul Andrei, baron de Şaguna*. La această adunare generală a fost ales preşedinte al Asociaţiunii distinsul teolog, *prof. univ. dr. Dumitru Abrudan*.

De la începuturile sale (1861), Asociaţiunea ASTRA a avut 14 preşedinţi. Ţelul Asociaţiunii, după mărturia lui George Bariţiu, a fost (şi este) de a răspândi lumină şi de a ţine „pururea viu" sentimentul naţional în rândurile poporului, dar mai ales de „a educa mintea, a îmbărbăta inima şi a îndruma naţia pe calea unităţii şi progresului". Astfel, până în anul 1918, toate marile înfăptuiri ale ASTREI au fost puse sub semnul împlinirii măreţului ideal al desăvârşirii unităţii naţionale, înfăptuit la 1 Decembrie 1918. După Marea Unire din anul 1918, Asociaţiunea şi-a continuat lucrarea, extinzându-şi aria de acţiune până în Basarabia şi Dobrogea, urmărind consolidarea unităţii spirituale a românilor şi căutând să rămână „scutul mulţimii celei obidite".

Faptul că ASTRA şi-a redobândit statutul de persoană juridică, conform sentinţei civile nr. 1571/17 mai 1990 a Judecătoriei Sibiu, şi că a înscris deja, unele realizări pe plan spiritual, însă nu şi de patrimoniu, a fost posibil prin aceea că ideea revitalizării a încolţit nu numai la Sibiu, ci şi la Braşov (şi mai întâi la Braşov), Orăştie, Năsăud, Dej, Blaj, Cristian-Braşov, Răşinari etc.

Etapa pe care o parcurgem este cea a statornicirii mersului poporului nostru pe un drum al său, în libertate, flancat de stâlpii credinţei în Dumnezeu, ai dragostei faţă de glia străbună, de limbă şi cultură, ai omeniei, bunei înţelegeri şi frăţietăţii.

ASTRA va căuta, prin toate manifestările ei, să lumineze drumul acesta. O fotografie a imortalizat momentul renaşterii.

VIVAT, CRESCAT, FLOREAT!

ST. MUNTEANU-Săcele
Desp. Central ASTRA Sibiu

■ ○ ■ ○ ■ ○ ■ ○ ■ ○ ■ ○ ■ ○ ■ ○ ■ ○ ■ ○ ■ ○

Anul Eminescu

Mihai Eminescu şi Iosif Vulcan

Istoria literară a stabilit că debutul literar al lui Mihai Eminescu din revista **Familia** (Pesta), 1866, condusă de Iosif Vulcan, însoţită de cunoscutele cuvinte ale acestuia pentru poezia **De-aş avea**: **„Cu bucurie deschidem coloanele foaiei noastre acestui june numai de 16 ani, care cu primele sale încercări poetice trimise nouă ne-a surprins plăcut"** s-a făcut paralel cu oda funebră **La mormântul lui Aron Pumnul** din broşura **Lăcrămioarele învăţăceilor...**, Cernăuţi, 1866, deşi se ştie că o altă poezie în manuscris data din 1863, iar tot în 1866 figura şi poezia **Doină, doiniţă!**, o poezie patriotică prin excelenţă, şi sfârşind cu **Doină** în 1883.

Mai târziu, în 1885 şi 1889, I. Vulcan va scrie, în continuare, despre poet: **„Farmecul gingaş al poeziilor, considerând şi etatea tânără a autorului, ne indica un talent adevărat, care avea un viitor frumos în literatura română (...).**

Redactorul însă îşi permise o mică schimbare. Numele Eminovici nu-i suna bine, căci avea o terminaţie slavă; românizâ dară numele, modificând terminaţiunea şi astfel poeziile acele apărură în foaia noastră sub numele Eminescu în literatura noastră; scriitorul acestor şire i-a fost naşul".

Cercetarea literară a stabilit până în prezent că primele poezii sigure ale poetului sunt cele publicate în **Lăcrimioarele...**, în **Familia** şi **Umoristul** (din Pesta). Între 25 februarie 1866 şi 30 martie 1869, M. Eminescu a publicat în revista **Familia** 12 poezii: **De-aş avea...; O călărire în zori; Din străinătate; La Bucovina; Speranţa; Misterele nopţii; Ce-ţi doresc eu ţie, dulce Românie; La Heliade; La o artistă; Amorul unei marmure; Junii corupţi şi Amicul F.I.**

Tânărul poet a mai publicat în **Umoristul** (1863-1866) cupletul: **Asta vreau, dragul meu!**, aşa cum au arătat şi dovedit: Eugen S. Cucerzan şi Vasile Zvanciuc, **Mihai Eminescu: — o poezie din 1866 — Asta vreau, dragul meu!**, în **Tribuna**, Cluj, XXIII, 1979, nr. 29 (1179), (26 iulie), p. 2 + facsimil — din **Umoristul** (Pesta) — Iosif Vulcan — 29 sept./11 oct. 1866. Poezia a fost inclusă de Petru Creţia într-o ediţie a poeziilor lui Mihai Eminescu.

M. Eminescu a publicat în **Familia** poeziile din tinereţe, precum şi traducerea nuvelei **Lanţul de aur** de Onkel Adam. Celelalte 7 poezii, publicate în **Familia** (Oradea), în 1883/84 sunt: **S-a dus amorul...; Când amintirea... (Când amintirile...); De-acuma... (Adio); Ce e amorul?; Pe lângă plo-**

(Continuare în pag. a 3-a)

GRAŢIAN JUCAN

(Urmare din pag. 1)

hovnicești a Părintelui Arsenie Boca, care a și sprijinit apariția primelor 4 volume ale *„Filocaliei"* (p. 21 din lucrare).

De asemenea s-a subliniat și rolul Mânăstirii Antim din București, în jurul căreia s-a creat o mișcare filocalică, la care au luat parte alături de părintele: părintele Sofian, părintele Benedict, părintele Daniel Sandu Tudor, la această mișcare având participarea sa și Mitropolitul nostru Antonie Plămădeală.

Opera de traducere din Sfinții Părinți a fost subliniată cu mențiunea că atât *„Filocalia"*, cât și celelalte traduceri din Sfinții Părinți sunt însoțite de introduceri și scholii foarte bogate.

Ceea ce i-a surprins pe profesorii examinatori a fost sublinierea autorului că în 1958 la Facultatea de Teologie din București a apărut manualul de Teologie Dogmatică și Simbolică în 2 volume, în care se întâlnește teologia palamită despre *„Ființa lui Dumnezeu și energiile divine necreate"*. Candidatul a arătat că această prezență a teologiei Sfântului Grigore Palama în acest manual se datorează părintelui Stăniloae, al cărui nume nu este menționat între ceilalți autori, întrucât în 1958 a început perioada de suferință în închisorile comuniste. Este remarcabilă această constatare întrucât în Facultățile de Teologie din Athena și Tesalonic, în aceeași perioadă circula *„Teologia Dogmatică"* a lui Panaghiotis Trembelas (3 vol.), unde

O zi de sărbătoare în memoria părintelui Stăniloae

teologia palamită lipsește total.

S-a făcut referire la celelalte opere ale părintelui Stăniloae la loc de cinste fiind *„Teologia Dogmatică Ortodoxă" (1978), „Spiritualitate și comuniune în Liturghia ortodoxă"*; etc. Având această bază a teologiei patristice părintele Stăniloae dialoghează cu filosofia existențialistă *(Karl Jaspers, Martin Heidegger, Gabriel Marcel, Martin Buber)*, arătând că frica de moarte sunt consecințe ale păcatului. De la omul *„ființă spre moarte"* al lui Heidegger, părintele Stăniloae ne conduce pe calea patristică la *„omul ființă spre viață"*, spre înviere prin Iisus Hristos (cap. 1 al lucrării).

Capitolul al doilea al lucrării: *„Teologia — Sfânta Treime, structura supremei iubiri"*, autorul face o scurtă prezentare a teologiei ortodoxe contemporane, pentru ca apoi să se treacă la o expunere comparativă a triadologiei cu referire la Karl Barth, Karl Rahnes și Hans Kung, pentru a se ajunge la *„Sfânta Treime, structura supremei iubiri"* din teologia părintelui Stăniloae.

În același capitol este expusă doctrina despre Filioque în analiza teologilor: Vl. Lossky, B. Bortov, J. Meyendorff, J.M. Garrique, V. Palachovsky, Jurgen Moltmann, O. Clement și propunerea părintelui Stăniloae, ca soluție de dialog, pornirea de la triadologia patriarhului Grigore Ciprioțul și a Sfântului Grigorie Palama.

Capitolul al treilea — *„Iconomia lui Dumnezeu în Revelație"* — conține dialogul părintelui Stăniloae cu teologia demitologizării *(R. Bultmann)*, cu teologia morții lui Dumnezeu *(Paul Tillich, Paul van Buren, T.J. Altizer, William Hamilton, Gabriel Vahamian)*, cu teologia speranței *(Jurgen Moltmann, J.B. Metz)*, cu teologia imaginii *(anglicanul Augustin Farrer)*, cu concepția lui Paul Evdokimov despre lucrarea Logosului dumnezeiesc și a Sfântului Duh în Revelație. De asemenea se face o expunere a criticii pe care o face teologul român diferitelor concepții despre Revelație în teologia ortodoxă contemporană *(H.R. Andrutsos, D. Damalas, K. Diovuniotis, Ev. Antoniades, Gherasim Papadopulos, etc.)*.

În capitolul al patrulea care vizează *„Hristologia și Soteriologia"*, se remarcă analiza sofiologiei lui Bulgakov și a consecințelor ei în hristologie. Această analiză este făcută de părintele Stăniloae îndeosebi în cartea *„Iisus Hristos sau restaurarea omului"*, unde pentru prima dată în secolul XX se dezvoltă dimensiunea ontologică a hristologiei și soteriologiei.

În capitolul al cincilea — *„Eclesiologia"* — se urmărește dialogul părintelui Stăniloae cu Vladimir Lossky (despre rolul special al Sfântului Duh în Biserică), cu N. Afanassieff (critica eclesiologiei euharistice), cu Al. Schmemann (despre necesitatea unui primat în Biserică).

Problema prezenței lui Dumnezeu în creație îl găsește pe teologul român în dialog cu luteranul *Joseph Sitler*, arătând că trebuie făcută legătura creației (ca dar) cu Sfintele Taine ale Bisericii. Celor care văd o tensiune între viața ascetico-mistică și viața comunității *(A. Katansky, I. Karabinov, N. Afanassieff, Savvas Agouridis, Petro Vasiliadis, etc.)*, părintele Stăniloae le răspunde cu argumente filocalice, că nu există nici o tensiune între viața mistico-ascetică și viața comunității, întrucât ele se întâlnesc în Sfânta Euharistie.

Ultimul capitol al lucrării este consacrat Mișcării Ecumenice, îndeosebi dialogului iubirii și problemei intercomuniunii.

Dintre teologii sibieni citați în această lucrare, amintesc pe Înalt Prea Sfințitul Antonie Plămădeală, cu studiul *„Some Lines on Professor D. Stăniloae's Theology"* (Londra 1970) și studiul *„Generația Stăniloae"* din volumul omagial dedicat părintelui Dumitru Stăniloae. Este semnificativă afirmația Înalt Prea Sfințitului: *„Părintele Stăniloae este în comuniune cu toate generațiile"*, arătându-se faptul că prin originalitatea sintezei sale neopatristice, părintele Stăniloae nu va cădea niciodată în desuetudine.

Mai este citat părintele decan Dumitru Abrudan, cu studiul *„Părintele Dumitru Stăniloae, redactor la »Telegraful Român«"* (pag. 32 din lucrare) și părintele Mircea Păcurariu cu studiul: *„Două sute de ani de învățământ teologic la Sibiu 1786—1986"* și cu *„Dicționarul teologilor români"* (p. 14 din lucrare).

Profesorul D. Tseleggidis, îndrumătorul acestei lucrări, a subliniat în final că după ce în 1976, Facultatea de Teologie din Tesalonic i-a acordat părintelui Dumitru Stăniloae titlul de Doctor Honnoris Causa, eveniment la care și dânsul a participat, pe când era asistent, susținerea acestei lucrări de doctorat în legătură cu opera părintelui Dumitru Stăniloae la Tesalonic, nu face altceva decât să sublinieze încă o dată temeinicia actului săvârșit în 1976, cât și caracterul mereu actual al operei părintelui Dumitru Stăniloae, atât de des caracterizat ca *„teolog al iubirii"*.

Un lucru extraordinar este și faptul că monahii aghioriți în Tomul aghioritic din 1975, ca răspuns la opiniile unor profesori de teologie de la Athena, îl citează pe părintele Dumitru Stăniloae ca model, autoritate în teologia și spiritualitatea Sfinților Părinți *(„Athoniki Dialoghi"*, nr. 33—34, 1975, p. 20—27.

Cu siguranță că Dumnezeu are lucrarea Sa în lume, și astfel, această lucrare asupra operei părintelui Dumitru Stăniloae, împreună cu lucrarea de doctorat a părintelui asistent Nicolae Moșoiu de la Sibiu, sunt o provocare pentru generațiile viitoare ale Bisericii, pentru apariția de noi și noi lucrări cu referire la teologia părintelui Dumitru Stăniloae, care după remarca Înalt Prea Sfințitului Antonie Plămădeală, nu va putea să cadă în desuetudine.

„Binecuvântat este cel ce vine întru numele Domnului"...

Vizitele pastorale ale ierarhului în mijlocul credincioșilor au un rol însemnat și în același timp un rezultat benefic. Ele contribuie la legătura solidă dintre ierarh și preot pe de o parte și între ierarh, preot și păstorii pe de altă parte. La fața locului ierarhul își poate da seama de realitățile multiple de pe teren, poate constata activitatea păstorilor de suflete și cerințele actuale ale credincioșilor lor.

Din încredințarea și cu binecuvântarea I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului, P.S. Visarion Rășinăreanu, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, a întreprins o vizită pastorală la parohii din prot. Făgăraș și Rupea, sâmbătă, 9 iulie a.c.

Vizita a început la parohia Grid, prot. Făgăraș unde a fost cercetată biserica parohială cu hramul „Sf. Cuv. Paraschiva" ce datează din anul 1641 și unde există și fundația unei biserici pe care credincioșii de aici au intenționat să o ridice dar evenimentele din 1948 au zădărnicit planul lor.

P.S. Sa a poposit apoi la parohia Veneția de Jos unde însoțit de P.C. pr. paroh Mihai Comșulea a fost vizitată biserica monument istoric „Adormirea Maicii Domnului" datând din anul 1795 și pictată de Toader Zugravu în secolul XIX, și biserica „Cuv. Paraschiva", din secolul al XVII-lea, aflată în șantier de pictură. În localitatea apropiată Veneția de Sus, P.S. Sa însoțit de P.C. pr. Florin Lodroman, parohul locului a cercetat biserica parohială cu hramul „Sf. Cuv. Paraschiva" zidită în anul 1887 și împodobită cu o veritabilă pictură bizantină ce-și așteaptă restaurarea. Următorul popas a fost parohia Comana de Sus, prot. Rupea, unde a fost cercetată biserica monument istoric „Adormirea Maicii Domnului" ctitorită în anul 1600. Așezată pe culmea unui deal într-un peisaj de o rară frumusețe biserica a fost pictată recent în tehnica fresco și înzestrată cu toate cele necesare Sf. slujbe. P.C. preot paroh Francu Ioan a dat P.S. Sale lămuririle necesare și a prezentat activitatea sa în comuna Comana de Sus, cât și la Apața, unde sub păstorirea sa se construiește o nouă biserică. A fost vizitată și mica parohie din Lupșa, păstorită de un tânăr preot, a cărei biserică pictată și împodobită este o adevărată bijuterie. Biserica cu hramul „Sf. Arhangheli" a fost construită în anul 1973 și a fost pictată de pictorul făgărășan Ștefan Chioreanu, fiind sfințită în anul 1977 de către mitropolitul Nicolae Mladin. La câțiva kilometri a fost vizitată apoi biserica de lemn a vechii mânăstiri de la Cuciulata cu hramul „Sf. Cuv. Paraschiva" datând din secolul al XVIII-lea. De menționat că mânăstirea a fost redeschisă cultului urmând ca în curând să se înfiripeze aici și viața monahală, prin grija P.C. prot. Alexandru Comșa.

La Fântâna, localitate apropiată, a fost cercetată biserica „Sf. Nicolae", zidită fără nici o aprobare a autorităților comuniste în anul 1966, pe timpul păstoririi vrednicului preot Victor Boțoman și pictată de Bănică Ștefan. Impresionează ordinea și curățenia dinăuntru, lucru constatat de altfel și la celelalte biserici vizitate.

Următorul popas chiriarhal s-a făcut la parohia Ungra unde mai întâi a fost vizitată biserica nouă cu hramul „Sf. Treime" zidită în anul 1965 și pictată în tehnica fresco cu o frumoasă pictură neobizantină de Nicolae Govoreanu, precum și vechea biserică cu hramul „Sf. Treime" din 1820 și care în Sf. altar mai păstrează urme din vechea pictură.

La Rupea a fost cercetată biserica „Sf. Treime" unde sub păstorirea P.C. pr. Streulea Dorin se fac ample lucrări de restaurare la biserică și la casa parohială. Zidită în 1898, biserica este împodobită cu o reușită pictură în frescă executată de pictorul Anatolie Gudinof.

La mânăstirea de maici din Bunești, condusă de P. Cuv. stavroforă Filofteia Potcoavă, starețа mânăstirii, P.S. Sa a cercetat biserica mânăstirii aflată în șantier de pictură, precum și noile clădiri ce înconjoară biserica și care cuprind paraclisul, atelierele și arhondaricul.

P.S. Sa s-a întâlnit totodată și cu soborul viețuitoarelor cărora le-a adresat un cuvânt de învățătură. De remarcat că mânăstirea de la Bunești închinată Sf. Muc. Gheorghe a fost zidită într-un timp record de 4 ani fiind dotată cu biserică, clădiri aferente, curent electric, gaze naturale, apă curentă, telefon etc. Următorul popas s-a făcut la parohia Roadeș, unde împreună cu P.C. pr. paroh Pop Victor P.S. Sa a cercetat monumentala biserică cu hramul „Sf. Arhangheli", ridicată prin jertfelnicia credincioșilor de aici în anul 1935. P.S. Sa s-a întâlnit cu un grup de copii din parohie cărora le-a împărțit cărți de rugăciuni și icoane. Aici a fost săvârșită și slujba vecerniei. Ultimul popas s-a făcut la parohia Hoghilag, prot. Mediaș, unde a fost vizitată capela cu hramul „Sf. Ap. Petru și Pavel", amenajată în fostul cămin cultural.

Și aici, P.S. Sa s-a întreținut cu credincioșii prezenți dându-le sfat pentru a construi o nouă biserică pe măsura posibilității parohiei lor.

Peste tot înaltul ierarh s-a interesat îndeaproape de problemele curente ale preoțimii și ale credincioșilor și s-a întreținut vreme îndelungată cu enoriașii care i-au împărtășit bucuriile și necazurile lor.

Cu siguranță că vizitele pastorale ale P.S. Sale vor rămâne în conștiința parohiilor cercetate și vor avea cu siguranță rezultate deosebite în viața religios morală a clerului și a credincioșilor întru dobândirea vieții celei noi și a mântuirii.

PARTICIPANT

Domnul Hristos, lumina lumii

(Urmare din pag. 1)

dorit să vadă cele ce priviți voi și n-au văzut, și să audă cele ce auziți voi și n-au auzit" (Matei 13, 17).

Evangheliștii sinoptici prezintă alte vindecări de orbi, săvârșite de Domnul Hristos. În drumul spre Ierusalim, Iisus împreună cu ucenicii și urmat de mulțimea pelerinilor, în apropiere de Ierihon, au văzut un orb care stătea la margine de drum și cerșea. Auzind din mulțime, că Iisus din Nazaret trece pe acolo și știind despre vindecările minunate pe care le-a săvârșit, se ține — pe cât îi era cu putință — în urma lui, cu duioșie adresându-i-se zicând: „Iisuse, fiule al lui David, fie-ți milă de mine!" (Luca 18, 38). Cu tot protestul celor ce socoteau că îl supără și îl deranjează pe Iisus, orbul cu atât mai mult stăruie în a i se adresa în rugămintea sa. Mântuitorul a pus la încercare tăria credinței acestui om în suferință. Cerând să-i fie adus aproape, l-a întrebat ce voiește să-i facă, la care orbul — cu umilință — i-a zis: „Doamne, să văd! Deschide ochii — i-a zis Iisus — credința ta te-a mântuit. Și deschizându-și ochii, a mers după Iisus, preamărind pe Dumnezeu, împreună cu tot poporul, pentru dumnezeiasca putere de a reda lumina ochilor, pentru dragostea și bunătatea de a vindeca boalele și suferințele din popor. Cel care își pierduse vederea în circumstanțe nefericite, știa despre Iisus, că este fiul lui David. Reprimindu-și vederea, cu simțământul de adâncă recunoștință, a admirat chipul binefăcătorului său — „frumos ca nimeni altul între oameni" (Psalm 45, 3) — căutând să și-l întipărească în suflet.

Vindecat în mod minunat, cel ce fusese orb nu se întoarce de îndată la casa sa, spre a duce celor ai săi îmbucurătoarea veste a redobândirii vederii. Împreună cu admiratorii entuziaști, pornește și el spre Ierusalim unde Iisus avea să intre în mod solemn, aclamat de popor: „Osana, Fiul lui David! Binecuvântat este cel ce vine întru numele Domnului! Osana întru cei de sus!" (Matei 21, 9). Este drept însă, că la câteva zile după primirea lui Iisus cu osanale, același popor avea să se lepede de El și în nesocotită orbire să ceară răstignirea lui pe lemnul crucii. În ceasul de groază, cu nemărginită durere va fi grăit Iisus către cei fărădelege: „Cu ce v-am supărat pe voi? Mai înainte de mine cine v-a izbăvit pe voi din necaz? Pe orbii voștri i-am luminat, pe cei leproși i-am curățit, pe bărbatul cel ce era în pat l-am îndreptat. Și acum pentru ce-mi răsplătiți mie cu cele rele în loc de bune? În loc de mană mi-ați adus fiere, în loc de apă, cu oțet m-ați adăpat și în loc a mă iubi, pe cruce m-ați pironit. Chema-voi neamurile mele și acelea mă vor preamări, împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh" (Stihiră din slujba Sfintelor Patimi).

După credința lor, i-a vindecat Iisus pe cei doi orbi din Ierihon, deschizându-le ochii lor și le-a poruncit cu asprime: „vedeți, nimeni să nu știe" (Matei 9, 30). Cu toate acestea ei n-au fost în stare să păstreze această taină. Ei au socotit că din modestie le-ar fi cerut lor Iisus aceasta. Pătrunși de un adânc sentiment de recunoștință, ei n-au lăsat să rămână necunoscută lucrarea lui Dumnezeu și au răspândit-o în tot ținutul acela.

Fiind în templu, împreună cu norodul care a venit la el ca să-l învețe, a grăit Iisus despre sine, zicând: „Eu sunt lumina lumii; cel ce vine după mine nu va umbla în întuneric, ci va avea lumina vieții" (Ioan 8, 12). La fântâna din Sihar, Iisus a scos sufletul femeii samarinene din întuneric la lumină, din adâncimea neștiinței, la lumina cunoștinței. Odată cu vindecarea orbirii trupești, a alungat Iisus și negura îndoielii din suflete și a oferit modalități de soluționare a problemelor grele și încurcate ale vieții. Nesecat este izvorul său de învățătură, care permite deslușirea adevărului etern. În rugăciunea sa, pentru sine, pentru apostoli și pentru toți credincioșii, a grăit Iisus: „Aceasta este viața veșnică, să te cunoască pe tine, singurul adevăratul Dumnezeu, și pe Iisus Hristos, pe care l-ai trimis" (Ioan 17, 3). Așa cum soarele luminează și încălzește întreaga fire, tot așa lumina lui Hristos luminează tuturor, la toate categoriile de oameni, așa încât tot cel ce-l urmează pe Hristos să nu umble în întuneric, ci să se bucure de lumina vieții. Hristos, lumina lumii, a

Sfânta Cruce de la Merghindeal

În curtea bisericii ortodoxe române din Merghindeal există o cruce-monument istoric, construită în anul 1620, așa cum reiese din inscripția în limba slavonă de pe ea. Această sfântă cruce, realizată din piatră este așezată pe un postament înalt de 30 cm și are dimensiuni medii, brațul vertical fiind de 92 cm, iar cel orizontal având 42 cm.

Textul inscripției a fost tradus în anul 1962 de către reputatul specialist în istoria artei, Prof. dr. Vasile Drăguț, care ocupa în perioada aceea funcția de cercetător principal la Institutul de istoria artelor din București și care astăzi își doarme somnul de veci la Pălținiș.

Manuscrisul acestei traduceri se află în arhiva parohiei ortodoxe române din Merghindeal și are următorul conținut: „Cu vrerea Tatălui, cu ajutorul Fiului și cu al Sfântului Duh, ridicatu-s-a această, sfântă cruce (în) hramul Uspenia (Adormirea) Maicii Domnului, Leat 7128 (1620) și s-a ridicat de către robul lui Dumnezeu eu — Niculae — preotul."[1]

Deasupra acestui text se găsește o monogramă formată din cuvintele IIS, HR, NI, KA ceea ce demonstrează că într-adevăr această sfântă cruce este construită în stil bizantin, deci este autentic ortodoxă.

De multe ori m-am întrebat în ce împrejurări a fost așezată această sfântă cruce la Merghindeal? Pentru a afla răspuns la această întrebare am stat de vorbă cu mulți credincioși din această parohie, în special cu cei mai în vârstă care nu au reușit să-mi răspundă dar care mi-au confirmat un aspect foarte important și anume faptul că încă de când erau ei copii această sfântă cruce se afla tot pe locul unde se găsește și astăzi. Deci, concluzia nu putea fi decât una singură: această sfântă cruce se află la Merghindeal de foarte mult timp.

Concluzia aceasta mi-a fost confirmată printr-o lucrare apărută de curând și care lămurește împrejurările în care a ajuns această sfântă cruce la Merghindeal: „Românii ortodocși din Merghindeal, au ridicat o biserică din lemn care s-a păstrat până la construirea, în anul 1854 a actualei biserici. În locul unde a fost altarul s-a așezat o cruce de piatră sculptată, cu un text în chirilică datând din 1620 și ridicată de preotul Nicolae."[2] Deci, această sfântă cruce a fost ridicată pe locul unde a existat sfântul altar a unei biserici de lemn, mai veche desigur decât cea de azi, probabil de către preotul Ioan Cocorada în timpul căruia s-a construit actuala biserică.

Oricum această sfântă cruce rămâne un monument istoric reprezentativ pentru arta creștină ortodoxă în general și pentru biserica ortodoxă română din Merghindeal în special.

Însă pentru credincioșii ortodocși merghindeleni valoarea acestei sfinte cruci este în primul rând spirituală căci ea reface simbolic legătura dintre prezent și trecut, adică dintre actuala generație de credincioși ortodocși și înaintașii lor, trecuți de multă vreme în lumea celor drepți.

De aceea, consider că această sfântă cruce reprezintă o dovadă vie, palpabilă a prezenței ortodoxiei românești în această parte de sud a Transilvaniei, atât de zbuciumată de-a lungul întregii sale istorii.

NOTE BIBLIOGRAFICE

1. Manuscrisul traducer*ii* are de fapt două variante, prima variantă fiind o traducere literală iar cea de a doua variantă este cea prezentată în cadrul acestui articol. Ambele traduceri au fost efectuate de către Prof. Dr. Vasile Drăguț. La aceste două variante de traducere, cunoscutul specialist în istoria artei a anexat și o schiță a acestei sfinte cruci așa cum este ea amplasată în curtea bis. ort. rom. din Merghindeal și unde se poate observa și monograma formată din cuvintele IIS, HR, NI, KA.

2. Cf. „Comuna Merghindeal", Colecția „Micromonografii locale", Sibiu, 1999, cap. 6 — „Lăcașuri de cult", p. 18.

Pr. VIRGIL M.

Gheorghe Șora, Iulian Pușcă — **„Doi ardeleni despre Mihai Eminescu: Vasile Goldiș și Elie Miron Cristea"**, Editura „Viața arădeană", Arad, 1999

Cărțile au soarta lor, aceasta fiind hotărâtă în mare măsură de felul în care cititorii le primesc și le înțeleg. Faptul că opera eminesciană e apreciată astăzi atât la noi cât și dincolo de marginile țării se datorează în mare parte celor care, intuindu-i de timpuriu valoarea și-au asumat înalta misiune de a o face cunoscută semenilor lor. Numărându-se printre conducătorii mișcării de emancipare națională, Vasile Goldiș și Elie Miron Cristea au înțeles că lupta politică poate fi sprijinită de cea culturală, creația eminesciană dobândind semnificații mult mai largi pe fundalul realităților istorice din Transilvania în perioada premergătoare anului 1918. Valorificând folclorul și miturile străvechi, ajutat de geniu și o vastă cultură, Eminescu a reușit să transmită o viziune despre lume profund originală într-un limbaj poetic fără egal.

(Continuare în pag. a 4-a)

VERONICA ABRUDAN

Despre plecarea de la Sfânta Liturghie

Biserica văzută aduce rugăciuni de laudă, de mulțumire și de cerere către Atotputernicul Dumnezeu prin intermediul slujbelor bisericești. Aceste servicii divine sunt împărțite în cicluri: al unei zile, al unei săptămâni, al unei perioade mai lungi de timp, al unui an.

Astfel, credincioșii pot participa, în funcție de nevoile lor duhovnicești, la diferitele rânduieli care se săvârșesc în lăcașurile de cult.

Nimeni nu tăgăduiește că Sfânta Liturghie este de departe cea mai cunoscută dintre slujbele Bisericii. Creștinii simt o înălțare continuă, o descoperire treptată a cerului care culminează cu Epicleza — prefacerea pâinii și a vinului în Trupul și Sângele Mântuitorului Hristos. Prin Epicleză, Fiul lui Dumnezeu Întrupat se află în mod tainic în fața noastră, pe masa Sfântului Altar. Scopul Euharistiei — denumirea sub care mai este cunoscută Sfânta Liturghie — este acela de a ne face părtași cu Hristos,[1] de a-L „mânca" și de a-L „bea" pe Hristos. Prin împărtășire Fiul lui Dumnezeu Înomenit se împrăștie în tot trupul nostru[2] și astfel ajungem să spunem cu Apostolul Pavel: „De acum nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine" (Gal. 2, 20).

Dar iată că în zilele noastre, pe lângă faptul că numărul celor care se împărtășesc de / cu Hristos este destul de redus (din diferite motive), asistăm la un alt „obicei" care pentru unii este „normal": acela de a pleca de la Sfânta Liturghie înainte de Otpust care reprezintă „concedierea" credincioșilor.

De multe ori îi vedem pe iubiții noștri credincioși, de la unele biserici, că „se grăbesc" în fiecare duminică și sărbătoare religioasă să ajungă mai repede în locuri numai de ei știute. Unii creștini pleacă după ce se rostește sau se cântă rugăciunea „Tatăl Nostru" (parcă cu aceasta s-ar încheia Sfânta Liturghie?), alții după ce ascultă predica . . ., alții în timp ce se împărtășesc cei care s-au pregătit (oare nu sunt cu toții părtași la primirea Trupului și Sângelui lui Hristos de către cei care au avut curajul să se apropie de Sfântul Potir?), alții în timpul „Rugăciunii Amvonului" sau a celorlalte rugăciuni care se derulează până la sfârșitul Liturghiei.

Pe lângă faptul că cel care zice: „Binecuvântată este Împărăția Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor" are puțini credincioși care să-i răspundă „Amin", adică „adevărat, așa să fie", tot acela se vede în fața unui număr redus de credincioși, față de momentul rugăciunii „Tatăl Nostru" sau cel al predicii.

Sfinții Părinți ai Bisericii s-au confruntat și ei cu aceste probleme. Ei îi aseamănă poate cam dur pe cei care pleacă de la Sfânta Liturghie cu Iuda care s-a ridicat de la Cină, în timp ce toți ceilalți stăteau la masă cu Domnul. „Dacă nu ar fi ieșit, nu ar fi ajuns vânzător; dacă nu ar fi părăsit pe ucenici, nu s-ar fi pierdut; dacă nu s-ar fi despărțit de turmă, nu l-ar fi găsit pe el singur lupul și nu l-ar fi mâncat; dacă nu s-ar fi răslețit de păstor, nu l-ar fi răpit pe el fiara sălbatică".[3]

Ioan Gură de Aur, marele învățător al Bisericii, despre care se spune că e bine că s-a născut înaintea noastră deoarece avem șansa de a-i asculta învățăturile, vine și ne explică aceste cuvinte: „Și acum, iubiților, să ne gândim la cele spuse. Iată, Domnul îți împărtășește Trupul Său. Când te ospătezi cu mâncare trupească, îndată, după ospăț, mulțumești. Dar, când tu, care ești om și de fire netrebnică, te împărtășești cu o hrană duhovnicească și care întrece toată zidirea văzută și nevăzută, pentru ce nu rămâi să mulțumești, și prin cuvinte și prin fapte? Ceea ce primiți se numesc Sfintele Taine; și sunt. Iar acolo unde sunt Taine e nevoie de multă liniște".[4] Marele ierarh conchide cu cuvintele de învățătură: „Așadar, cu multă liniște, cu multă rânduială, cu evlavie să ne apropiem de această jertfă sfințită și să mulțumim, după cuviință, ca să atragem și mai mult bunăvoința lui Dumnezeu, ca să curățim sufletul și să avem parte de bunurile cerești, de pace, de înnoire, de lumină, de putere, pe care să dea Dumnezeu să le dobândim toți, cu harul și cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos".[5]

Ce se mai poate adăuga la aceste înălțătoare cuvinte? Îndemnul ca, având-le în minte, să împlinim rânduiala cuvenită, aceea de a rămâne în biserică până la sfârșitul Sfintei Liturghii. Canonul 9 Apostolic pedepsește cu afurisirea (excomunicarea) pe cei care nu rămân la rugăciune (slujbă) și la Sfânta Împărtășanie, deoarece „fac neorânduială în biserică".[6] Afurisirea este o „pedeapsă canonică prin care o persoană este îndepărtată din obștea credincioșilor și oprită pentru un timp de a frecventa biserica; anatemă, blestem".[7] Să luăm aminte, așadar, la pedepsele care pot veni asupra noastră!

Iată că, prin plecarea de la Sfânta Liturghie, unii socotesc „normalul" — „anormal", inversând virtutea cu păcatul. E de datoria noastră să-I readucem pe calea cea bună!

MARIAN BOGDAN

1 Alexandre Schmemann — **„Euharistia — Taina Împărăției"**, Ed. Anastasia, București, 1993, p. 230.
2 Nicolae Cabasila — **„Despre viața în Hristos"**, EIBMBOR, București, 1997 p. 125.
3 **Proloagele** vol. I — Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1991, p. 379.
4 **Ibidem**, p. 379.
5 **Ibidem**, p. 379.
6 Arhid. Prof. Dr. Ioan N. Floca — **„Canoanele Bisericii Ortodoxe"** Sibiu, 1993, p. 13.
7 Ion M. Stoian — **„Dicționar religios"**, Ed. Garamond București, 1994, p. 18.

Mihai Eminescu și Iosif Vulcan

(Urmare din pag. 1)

pii fără soț . . .; Și dacă . . .; Din noaptea . . ..

Cu acestea s-a încheiat colaborarea poetului la revista unde și-a făcut debutul literar.

În **Familia**, nr. 29 și 30/1869, I. Vulcan a publicat articolul: **Să fondăm teatrul național!**, care să fie **„un institut pentru cultivarea limbei noastre"**, pentru **„cultivarea simțului și spiritului național"**, — **„un templu al moralității"** etc. Într-o scrisoare — ciornă, după întâlnirea din august 1869 de la Șomcuta, M. Eminescu dorea să-i scrie lui I. Vulcan, confesându-se: **„Cestiunea mea e ciudată — ea e ce are d-a se numi a teatrului național"**.

Cu poetul, I. Vulcan s-a întâlnit mai întâi în 1868 la Arad, apoi în 1869 la Șomcuta Mare și în 1883 la București.

I. Vulcan a însemnat și el: **„La 1868 se angajă în trupa lui Pascaly, care în două rânduri dete reprezantațiuni și prin părțile noastre. Atunci l-am văzut pentru prima oară. Era sufleurul trupei. Doi ani de zile petrecu dânsul în calitatea aceasta, având ochii ațintiți spre un scop mai înalt, pentru care făcea serioase studii literare.**

Apoi se reîntoarse la casa părintească, pe care o părăsi; părintele său odată, neștiind unde se află fiul său iubit, s-a adresat la subsemnatul spre a-i da informațiuni. Reîntors fu primit cu bucurie și părintele său îl trimise la universitatea din Viena (. . .)".

La 29 iunie 1869, **Cercul literar „Orientul"** l-a desemnat pe M. Eminescu ca împreună cu Basarab și V. Dimitrescu (V.D. Păun) să culeagă folclor din Moldova, tânărul poet făcând atunci parte și din **Societatea „Românismul"**, condusă de B.P. Hasdeu.

La 9 iulie 1869, M. Eminescu își semnalează singur prezența la Sibiu cu propria lui mână: **„Și totuși . . . în registrul de vizitatori al Muzeului de Naturale din Sibiu întâlnim însemnarea «M. Eminescu, 1869 iulie 9»** (Gh. Pavelescu, **Eminescu și Sibiul**, Sibiu, 1998, p. 44, facsimilul la p. 78). **„Un al doilea fapt de folclor**, - scria Perpessicius - **ce ține de toamna vieneză din 1869, e ambianța societăților studențești, cu ecourile, pe care adunările generale, anuale, ale Astrei, adevărate sărbători naționale ale poporenilor de pretutindeni, le transmit presei și cetitorilor săi. Adunarea generală a acestui an 1869 avusese loc la Șomcuta, cu discursul de o lirică elevație. «Poporul român în poezia sa», al lui Iosif Vulcan, cu donația lui Iacob Mureșan, directorul gerant al «Gazetei Transilvaniei», pentru fundarea unei Academii de drepturi, la Sibiu sau Oradea, cu dezbateri premergătoare întemeierii Fondului de teatru român în Ardeal, dezbatere din cele mai fructuoase, și la care participă exponenți ai intelectualității transilvănene și din țară, de toate generațiile, printre care și Eminescu"**. (**Opere**, VI, Literatura populară, E.A. București, 1963, p. 13).

Din perioada vieneză, poetul a publicat în revista **Familia** (nr. 3/1870) articolul: **Repertoriul nostru teatral,** privitor la strângerea unui fond teatral român din Ardeal, despre actori, cât și despre repertoriul viitorului teatru, văzut prin prisma luptei românilor ardeleni pentru afirmarea națiunii lor, în cadrul imperiului austro-ungar. Și tot pentru revista **Familia** poetul a întocmit articolul **Strângerea literaturii noastre populare,** însemnări de orientare, privind fenomenul folcloric ca expresie a spiritualității populare, rămas însă printre manuscrisele sale și și-a făcut însemnările privind: **Prelegeri pentru Maramureș.**

Printre multe și de toate, în noiembrie 1870, I. Vulcan a informat despre procesul de presă intentat poetului pentru articolul **Echilibrul** din **Federațiunea: „Precum aflăm, autorul e junele poet și colaborator al nostru, d-l Mihai Eminescu"**.

Din vremea redactoratului de la **Curierul de Iași** (1876/77), poetul a exprimat judecăți de valoare despre folclor și a lăudat (în 1877) revista de literatură populară a lui I. Vulcan:

„O asemenea foaie exista la români sub titlul «Șezătoarea», redactată de Iosif Vulcan, din Pesta (. . .), dar d. Vulcan pare a fi avut o idee sigură de ceea ce va să zică literatura populară, căci cearcă a da ca în oglindă cugetarea și maniera de a vedea a poporului".

Pentru anul 1883, reținem un amănunt semnificativ din revista **Familia.** Într-o ședință a **„Junimii" bucureștene,** după câteva repetate lecturi ale **Luceafărului** eminescian, s-a făcut lectura traducerii în limba germană a capodoperei poetului de către Mite Kremnitz. Textual după jurnalul **Însemnări zilnice** de T. Maiorescu: miercuri 12 ianuarie 1883: **„Seara Junimea (. . .) Eminescu - în spital (. . .) Citit (. . .) traducerea germană a Luceafărului, de Mite"**. Despre acest fapt, A. C. Șor [Iuliu I. Roșca] - un admirator al Veronicăi Micle - relata în **Familia**, nr. 4/1883: **„. . . iubitorii de literatură au avut plăcerea s-auză, în saloanele d-lui Maiorescu, eminenta traducere germană a d-nei Mite Kremnitz după «Luceafărul» d-lui Eminescu"**.

Tot în 1883, la 30 martie (**Familia**, nr. 5/1884) la una din ședințele **„Junimii" bucureștene („am revăzut după 12 ani pe genialul Eminescu"** - I. Vulcan), iar T. Maiorescu l-a **„rugat pe ilustrul poet să dea poeziile acelea"** pentru revista **Familia - „care au electrizat pe toți" - „unele mai frumoase decât altele" (România liberă**, nr. 1731/1883). Astfel I. Vulcan a primit de la poet șapte poezii, care au apărut pe rând în **Familia** (Oradea), 1883/84, pentru care i-a trimis un modest onorar. Cu acest prilej, M. Eminescu i-a mulțumit printr-o scrisoare (reținem un fragment):

„Mult stimate domnule și amice,

Mulțumesc pentru onorarul trimis - cel întâi pentru lucrări literare pe care l-am primit vreodată-n viață (. . .) [;] te asigur că a fost pentru mine o rară mângâiere de-a mă vedea remunerat dintr-un colț atât de depărtat al românimei, din Oradea Mare (. . .)".

La sfârșitul acestor rânduri, remarcăm că M. Eminescu și-a început de foarte tânăr cariera poetică la revista **Familia** (și **Umoristul**) și și-a sfârșit-o tot la această revistă. Prin urmare, aici a colaborat, aici i s-a răspuns la **„Poșta redacțiunei"** și i s-au republicat și reprodus unele opere. Revista a publicat informații și a dat semnalări, privind viața și opera sa, s-au publicat în coloanele ei amintiri, recenzii, articole și studii despre el. Tot în revistă s-au publicat poezii închinate poetului, s-au dat informații despre înmormântarea lui și s-a reprodus material iconografic și informativ în numărul dedicat poetului atunci, precum și în cel festiv dedicat poetului la 10 ani de la moartea sa, încât I. Vulcan a scris: **„După cum se știe, noi am introdus pe Eminescu în literatură și tot la noi s-a reîntors în culmea gloriei sale, cu 7 din cele de pe urmă și mai admirabile poezii lirice ale sale. Aici i-a fost leagănul și mormântul"**.

De-a lungul a patru decenii (1866-1906), revista **Familia** a înserat peste 430 de informații despre poet (viața și opera lui), așa încât rolul **Familiei** pentru cunoașterea poetului și a operei sale în Ardeal este cel mai însemnat, prin bogăția și varietatea de material documentar și informativ, așa încât meritul lui I. Vulcan și a revistei pe care a condus-o se impune de la sine, iar Perpessicius în 1944 glosa: **„Nicăieri (. . .) Eminescu (. . .) nu s-a bucurat de mai multe atenții, ca în aceste pagini ale Familiei, ce fuseseră, cum atât de adevărat o spune Iosif Vulcan, locul debutului, dar și a amurgului său"**.

Așadar, rolul lui Iosif Vulcan și al revistei **Familia** în ceea ce privește popularizarea poetului și a operei sale în Ardeal a fost acela că a întreținut cultul viu al valorii lui, fiind deosebit de însemnat, având un ecou cu bătaie lungă în sufletul cititorilor.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **1 IUNIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe P.C. Arhim. Lavrentie de la mânăstirea Frăsinei şi pe dl. ing. Deac Ioan, directorul general al Societăţii „Compa" S. A.
— A primit pe dl. Govoreanu Traian.
● **3 IUNIE a.c., —** A vizitat şantierul Academiei Teologice de la mânăstirea „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.
● **6 IUNIE a.c., —** A primit la Mânăstirea „Constantin Brâncoveanu" grupul de arhitecţi din Bucureşti care se ocupă cu proiectarea şi executarea lucrărilor de construcţie de la „Academia Teologică".
● **8 IUNIE a.c., —** A primit pe P.C. Arhid. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
● **11 IUNIE a.c., —** în drum spre Bucureşti s-a oprit la mânăstirea Predeal, unde a luat act de finalizarea lucrărilor de reparaţii generale la Sfânta Mânăstire.
— A primit pe Ierom. Serafim Pătrunjel slujitor al Mânăstirii.
● **12 IUNIE a.c., —** S-a întâlnit cu **P.F. Patriarh Teoctist,** la reşedinţa Patriarhală.
● **13 IUNIE a.c., —** A participat la lucrările şedinţei Sfântului Sinod.
— A primit pe dl. Bistriceanu Gh. contabilul şef al Arhiepiscopiei Bucureştilor.
— A primit pe Ierom. Iustinian de la Sf. Munte Athos.
— S-a întâlnit cu Î. P. S. Dr. Nifon Mihăiţă, arhiepiscopul Târgoviştei şi P. S. Epifanie, episcopul Buzăului.
● **14 IUNIE a.c., —** A participat la Lucrările Sf. Sinod.
— S-a întâlnit cu Î. P. S. Serafim, mitroplitul Europei Centrale, Î. P. S. Andrei Andreicuţ al Alba Iuliei, P. S. Casian Crăciun episcopul Dunării de Jos.
— A primit pe P.C. Arhim. Grigorie Băbuş, directorul Bibliotecii Patriarhale.
— S-a întâlnit cu P. F. Patriarh Teoctist.
● **16 IUNIE a.c., —** A primit pe P. S. Visarion, episcop-vicar, pe Cons. economic Ezechil Oancea şi pr. secretar Valentin Sicoe, pentru rezolvarea unor probleme economico-administrative ale Arhiepiscopiei.
● **17 IUNIE a.c., —** A vizitat şantierul de construcţie de la mânăstirea „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.
● **19 IUNIE a.c., —** A doua zi de Rusalii a asistat la Sf. Liturghie săvârşită în Catedrala Mitropolitană cu ocazia Hramului şi a rostit un cuvânt de învăţătură.
● **21 IUNIE a.c., —** A primit pe P. S. Visarion şi pe dl. Arhitect Bucur Ioan de la Comisia Monumentelor Istorice din Sibiu.
● **22 IUNIE a.c., —** A primit pe pr. Neamţu Victor, directorul Seminarului Teologic din Braşov însoţit de un grup de profesori ai Seminarului.
— A primit pe P. C. Pr. Simion Săsăujan, consilierul ad-tiv bisericesc.
● **25 IUNIE a.c., —** A primit pe dl. Palade, din Bucureşti.
● **29 IUNIE a.c., —** A primit 3 (trei) studenţi din Basarabia, care au încheiat studiile teologice la Sibiu.
— A primit pe P.C. Arhim. Irineu Duvlea, starețul mânăstirii Sâmbăta.
● **30 IUNIE a.c., —** A pezidat lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial.

Pr. VALENTIN SICOE
- Secretar Eparhial -

Doi ardeleni despre Mihai Eminescu

(Urmare din pag. a 3-a)

Prin volumul apărut în anul 1999 la editura „Viaţa arădeană", Gheorghe Şora şi Iulian Puşcă aduc un omagiu la ceas aniversar, atât marelui poet cât şi celor doi cărturari care, prin strădania lor, au avut o contribuţie însemnată la receptarea operei eminesciene în Transilvania şi Banat.

Ediţia de faţă cuprinde, pe lângă versuri închinate lui Eminescu şi observaţii personale pe marginea creaţiei acestuia, numeroase însemnări critice privitoare la activitatea culturală desfăşurată de cei doi intelectuali ardeleni, alături de schiţe biografice ale acestora şi scrisori inedite. Includerea în volum a unor articole semnate de Vasile Goldiş, apărute în reviste prestigioase ale vremii — **Pesimismul în poeziile lui Mihai Eminescu,** Tribuna 1889, şi **Mihai Eminescu**. Românul, 1911 — şi a studiului pe care Elie Miron Cristea l-a dedicat vieţii şi operei marelui poet român, conferă cărţii o valoare documentară, înlesnind accesul celor interesaţi la cunoaşterea preocupărilor celor doi cărturari.

Reproducerea poeziei **„Doina"** alături de analiza amănunţită pe marginea ei realizată de Gheorghe Şora şi Iulian Puşcă constituie o foarte nimerită introducere la întregul studiu. Patrioţi adevăraţi şi intelectuali desăvârşiţi, Vasile Goldiş şi Miron Cristea au reuşit să facă din activitatea lor un ecou limpede al „strigătului de durere" pe care Eminescu l-a adresat tuturor românilor. Nemaiputând „străbate /de-atâta străinătate" (Eminescu, **Doina**), ridicându-se în mijlocul unui neam aflat încă sub stăpânire străină, cei doi intelectuali şi-au asumat răspunderea de a duce îndemnul poetului mai departe, de a-şi închina viaţa luminării românilor transilvăneni.

În paginile consacrate lui Vasile Goldiş, autorii se opresc în primul rând asupra meritului acestuia de a fi fost primul exeget ardelean al lui Eminescu. Profesor la Caransebeş şi Braşov, ulterior preşedinte al „Astrei" şi ministru al artelor şi cultelor, Vasile Goldiş s-a implicat cu energie în viaţa culturală a Ardealului. Cunoştinţele vaste în domeniul literaturii române şi universale, al artei şi filosofiei i-au îngăduit să intuiască complexitatea creaţiei lui Eminescu, să facă afirmaţii pertinente în legătură cu forma şi conţinutul ideatic al poeziilor acestuia, să intuiască nenumăratele înţelesuri ce trebuiau scoase la lumină.

În prezentarea studiilor discutate şi expunerea comentariilor critice. Gheorghe Şora şi Iulian Puşcă dau dovadă de obiectivitate şi simţ de măsură recunoscând atât meritele cât şi inevitabilele scăpări, opoziţii între ideile pe care învăţatul bănăţean le-a vehiculat la un moment sau altul. Fiind însă vorba de un deschizător de drumuri, efortul întru promovarea culturii noastre este apreciat la adevărata lui valoare de către autori.

O analiză la fel de obiectivă îi este consacrată şi celui care în 1925 avea să devină Patriarh al României, prim-ministru şi regent. Paginile închinate lui Miron Cristea se preocupă mai ales de interesul acestuia în domeniul creaţiei eminesciene. Autor al primei teze de doctorat dedicată marelui poet român, Miron Cristea a contribuit la cunoaşterea vieţii şi operei acestuia atât pe plan naţional cât şi internaţional (lucrarea apărută în anul 1895 în limba maghiară şi susţinută la Universitatea din Budapesta, a fost publicată în limba română şi analizată de **Dr. Antonie Plămădeală** în „Pagini dintr-o arhivă inedită", Bucureşti, Editura Minerva, 1984). Autorii ilustrează felul în care Miron Cristea, pornind de la o documentare amănunţită, a reuşit să redea felul în care personalitatea artistică a lui Eminescu s-a format treptat, oprindu-se atât asupra trăsăturilor omului Eminescu, cât şi asupra creatorului. Autorii apreciază preocuparea cărturarului pentru proza eminesciană, dar mai ales capacitatea de a emite judecăţi de valoare ce şi-au dovedit valabilitatea peste veacuri.

Volumul se încheie cu un grup de cinci poezii pe care Gheorghe Şora le dedică marelui poet român. Îmbinare fericită între idee şi sentiment, versurile dovedesc că autorul lor arde şi astăzi chemarea lui Eminescu, acest „cioplitor de grai" ce şi-a înscris numele în veşnicie.

„Doi ardeleni despre Mihai Eminescu: Vasile Goldiş şi Elie Miron Cristea" este mărturia faptului că în ciuda trecerii timpului mitul lui Eminescu e încă viu în sufletul românilor.

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P. S. Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU **a săvârşit următoarele:**

● **21 IUNIE a.c., — P. S. Sa** a cercetat canonic biserica „Sf. Treime" din Vale, precum şi bisericile „Sf. Nicolae" şi „Sf. Arhangheli" din Tilişca, prot. Sălişte.
● **22 IUNIE a.c., —** P. S. Sa a participat în Aula Facultăţii de Teologie la vizionarea filmelor documentare „Prezenţe româneşti la Ierusalim" şi „Candela din Celulă" realizate de regizorul Paul Orza de la TVR internaţional.
● **23 IUNIE a.c., —** P. S. Sa a săvârşit taina Sfântului Maslu de obşte în Catedrală, iar seara tot acolo a slujit Vecernia şi Litia.
● **24 IUNIE a.c., —** P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Ioan Botezătorul" din Sibiu (pr. paroh Dumitru Luca) cu prilejul hramului, rostind cuvânt de învăţătură.
— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Sf. Ioan în Catedrala mitropolitană.
● **25 IUNIE a.c., —** P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Nicolae" din Cacova (Fântânele — preot-paroh Aurel Hârşan) şi a rostit cuvânt de învăţătură.
— A vizitat muzeul parohial din localitate, muzeu inaugurat prin strădania pr. paroh acum cinci ani.
● **27 IUNIE a.c., —** P. S. Sa a săvârşit în Catedrală Acatistul Mântuitorului şi slujba Vecerniei.
● **29 IUNIE a.c., —** P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica cu hramul „Sf. Ap. Petru şi Pavel" din Sibiu (Dintrebrazi), rostind cuvânt de învăţătură. A hirotesit întru arhidiacon pe P. C. diacon Dr. Călin Sămărghiţan.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
● **30 IUNIE a.c., —** P. S. Sa a săvârşit taina Sf. Maslu de obşte în Catedrala mitropolitană.
— Seara a slujit tot acolo Vecernia şi Acatistul Sf. Apostoli.
● **1 IULIE a.c., —** P. S. Sa a săvârşit slujba de resfinţire a bisericii parohiale din Agârbiciu, prot. Mediaş şi Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură. P. C. Pr. paroh Frăţilă Ioan a fost hirotesit întru sachelar.
— Seara a slujit şi a predicat la Vecernie în parohia Axente Sever unde se construieşte o nouă biserică.
— În aceeaşi zi a cercetat canonic şi biserica parohială din Şura Mare, prot. Sibiu.
● **3 IULIE a.c., —** P. S. a săvârşit slujba de Te-Deum în Capela mitropolitană cu prilejul începerii cursurilor preoţeşti de îndrumare. În aceeaşi zi a cercetat canonic bisericile „Sf. Nicolae" şi „Buna Vestire" din Daia, prot. Sibiu.
● **4 IULIE a.c., —** P. S. Sa a săvârşit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.
● **6 IULIE a.c., —** P.S. Sa a luat parte la recepţia organizată de Conducerea Inspectoratului de Poliţie al Jud. Sibiu cu prilejul „Zilei Poliţiei".
● **8 IULIE a.c. —** P. S. Sa a cercetat canonic parohiile Grid, Veneţia de Sus, Veneţia de Jos, Comana de Sus, Cuciulata, Lupşa, Fântâna, Rupea I, Ungra, Mânăstirea Bunești Roadeş, prot. Rupea şi Hoghilag Prot. Mediaş.
● **9 IULIE a.c., —** P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la Tălmaciu şi a rostit cuvânt de învăţătură.
— Seara a slujit şi a predicat la Taina Sf. Maslu de obşte la Cristian, prot. Sibiu.
● **10 IULIE a.c., —** P. S. Sa a prezentat comunicarea **„Ortodoxia în Balcani"** în faţa preoţilor aflaţi la cursurile de îndrumare. A avut o întâlnire cu protopopii eparhiali pe teme de salarizare a clerului.
— În aceeaşi zi a participat la Cercul Militar din Sibiu la vernisajul expoziţiei fotografice „Europa 2000". A cercetat Mânăstirea Valea Hârtibaciului aflată în şantier de construcţie.
● **15 IULIE a.c., —** P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană iar seara a slujit Vecernia în Catedrală.
— A primit pe prof. Klaus Augustin de la Facultatea de Teologie Catolică din Graz.
— Tot în aceeaşi zi a cercetat canonic biserica „Buna Vestire" din Guşteriţa.
● **16 IULIE a.c., —** P. S. Sa a săvârşit slujba de resfinţire a bisericii parohiale cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" din Sâmbăta de Jos, prot. Făgăraş şi Sfânta Liturghie arhierească rostind un bogat cuvânt de învăţătură.
— P. C. Pr. paroh Victor Pandrea a fost hirotesit întru sachelar.
● **17 IULIE a.c., —** P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană. A cercetat canonic Mânăstirea „Sf. Maria" de la Turnu-Roşu şi a săvârşit acolo slujba Vecerniei.
● **20 IULIE a.c., — P. S. Sa** a săvârşit împreună cu **P.S. Ioan** al Covasnei şi Harghitei, Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea „Sf. Ilie" din Topliţa, rostind cuvânt de învăţătură.
— A cercetat canonic bisericile „Buna-Vestire" şi „Sf. Arhangheli" din Valea Viilor, prot. Mediaş.
● **21 IULIE a.c., —** P. S. Sa a săvârşit Sf. Maslu de obşte în Catedrală.
— A primit pe Philippe Boitier şi Henry O'Mahony, preoţi romano-catolici din Franţa.
— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
● **22 IULIE a.c., —** P. S. a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
— A participat la Fântânele la Festivitatea de premiere a participanţilor la Tabăra şcolară de pictură pe sticlă, organizată cu sprijinul Arhiepiscopiei Sibiului, rostind cuvânt de învăţătură.
— A vizitat canonic Schitul Foltea, prot. Sălişte.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
● **23 IULIE a.c., —** P. S. Sa a săvârşit slujba de resfinţire a bisericii cu hramul „Sf. Ilie" din Răşinari, recent pictată şi Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură. P.C. Pr. paroh Nicolae Brote a fost hirotesit întru iconom.
● **27 IULIE a.c., —** P. S Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la Colţul Chiliilor - Zărneşti, rostind cuvânt de învăţătură şi a sfinţit un monument al eroilor ridicat de Combinatul Celohart S.A. Zărneşti.
— A cercetat canonic bisericile parohiale din Zărneşti, Şinca-Veche, Ohaba şi Vad, prot. Făgăraş.
● **29 IULIE a.c., —** P.S. Sa a săvârşit un Te-Deum, în Piaţa Mare din Sibiu cu prilejul ceremoniei de înălţare în grad a ofiţerilor şi subofiţerilor din Instituţiile Militare din Sibiu.
— A săvârşit taina sfintei cununii tinerilor Dubles Codruţ şi Daniela în biserica Sf. Arhangheli din Sibiu şi a predicat.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
● **30 IULIE a.c., —** P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la Căminul Spital de la Râu-Vadului, jud. Sibiu (Pr. Vasiu Liviu) unde se construieşte o nouă biserică cu hramul „Sf. Dumitru", rostind cuvânt de învăţătură.
— A săvârşit taina Sfintei cununii tinerilor Sorin şi Roxana Dobre în biserica Sf. Adormire din Cristian prot. Braşov şi a predicat.

Diac. VASILE AVRAM

⊛ Semnalăm ⊛ Semnalăm ⊛

● Dimitrie Cantemir **„Incrementorum et Decrementorum aulae Othomannicae Libri Tres",** Roza Vânturilor, Bucureşti, 1999, 1064 pag.

Cartea, ce apare în condiţii grafice excepţionale, e deschisă printr-un **Cuvânt înainte,** scris de Dan Zamfirescu, care este printre altele şi directorul Editurii Roza Vânturilor. Ea e intitulată: **Prima apariţie a textului original al celei mai celebre cărţi scrise de un Român.**

Aici, Dan Zamfirescu face o măiestrită introducere asupra scriitorului Dimitrie Cantemir (1673-1723). El prezintă pe Dimitrie Cantemir, drept un om politic, un om de ştiinţă, un teolog şi istoric al istoriilor, un filozof, şi moralist, un interpret şi compozitor de muzică turcească şi un genial scriitor în cultura europeană.

Dan Zamfirescu descrie în introducere pe Dimitrie Cantemir drept „o dimensiune românească a lumii".

Cartea publică de fapt manuscrisul original al istoriei imperiului otoman de Dimitrie Cantemir. Această carte a fost descoperită de Acad. Virgil Cândea în anul 1984. Manuscrisul se păstrează şi astăzi în biblioteca Houghton a Universităţii din Cambridge, Massachusetts.

E urmată apoi de aceeaşi prefaţă a lui Dan Zamfirescu în traducerea engleză de către Sergiu Celac. E urmată apoi de un studiu al lui Virgil Cândea intitulat: „Manuscrisul original al istoriei Imperiului Otoman de Dimitrie Cantemir", în care autorul face descrierea completă a cărţii, descriere pe care o recomandăm citirii atente a oricărui om care vrea să îl înţeleagă pe Dimitrie Cantemir.

Este prima descriere a acestui manuscris în româneşte.

Apoi urmează acelaşi studiu al lui Virgil Cândea în lb engleză, tradus de Sergiu Celac. Toate acestea iau 102 pag. după care e redat în lb. latină, textul lui Cantemir în original, pe 1064 de pag.

E o carte care merită toată atenţia şi preocuparea noastră.

* * *

● Paul Caravia, Virgiliu Constantinescu şi Flori Stănescu, publică în lb. engleză volumul **„The imprisoned Church Romania, 1944-1989"**, cu o introducere de Dr. Radu Ciuceanu şi apoi un studiu introductiv de Prof. asociat Paul Caravia. Tradusă în lb. engleză de Ileana Barbu, Alina Carac, Daniela Dolgu, Diana Popescu şi Monica Voiculescu. Apare în Bucureşti, 1999, **The National Institute for the study of Totalitarianism.** Cartea are 411 pag.

Urmează apoi lista tuturor condamnaţilor. La pagina 306, e trecut şi Mitropolitul ANTONIE (16 rânduri).

E o carte care merită citită întru amintirea tuturor celor care au trecut la Domnul în închisorile comuniste.

* * *

● Fundaţia cuturală Terr Armonia, Alba Iulia, publică 2 volume: **„1484 Colinde"** cu text şi melodie, lucrare ce apare sub coordonarea Conf. univ. Ioan Bocşa, Editura Media Musica a Academiei de muzică „Gheorghe Dima" Cluj-Napoca, 1999, 277 pag.

Iată ce spune Ioan Bocşa despre carte: „Lucrarea constituie şi un omagiu adus marilor noştri înaintaşi, Brăiloiu, Bartok, Drăgoi şi tuturor celor care cu sfială şi dragoste s-au aplecat asupra colindei româneşti, ncí încercând să redăm cât mai fidel realitatea momentului surprinsă în teren.

Culegerea **„1484 Colinde",** atât din domeniul muzical cât şi literar, cuprinde judeţele Alba-Hunedoara, având ca axă Valea Mureşului".

Dar fiind vorba despre Colinzi nu pot să nu amintesc, ceea ce eu am spus şi scris cu mult timp în urmă: Colindele au fost primele tratate de teologie, probabil înainte de a se scrie orice alt tratat de teologie, primele comentarii biblice, primele istorii ale creştinismului. Colindele au perpetuat din generaţie în generaţie învăţătura creştină şi au transmis-o în limba română, prin viu grai şi au ajuns la noi aşa cum le avem astăzi.

Deci, sunt o dovadă a continuităţii noastre româneşti şi creştine ortodoxe pe acest pământ românesc din moşi-strămoşi.

Mulţumim marelui cântăreţ Ioan Bocşa pentru strădaniile sale de a scoate la lumină Colindele care erau deja uitate, rămase în vetre străvechi de spiritualitate românească.

* * *

● Rajiv Dogra publică cartea **„Urme pe nisip",** versiune românească de George Anca şi Sorana Georgescu-Gorjan, editura Universal Dalsi, Bucureşti, 1999, 286 pag.

Acest roman „Urme pe nisip", este traducere în limba română a romanului „Footprints in foreign sands", publicat în 1997 în India. Trebuie să menţionez că autorul acestei cărţi Rajiv Dogra, este ambasadorul Indiei la Bucureşti. Un titlu şi o carte pe măsura autorului ei, care a vizitat Mitropolia din Sibiu de două ori.

* * *

● Editura „Viaţa arădeană" publică cartea: **„Doi ardeleni despre Eminescu: Vasile Goldiş şi Elie Miron Cristea"**, de Gheorghe Şora şi Iulian Puşcă.

E o carte care merită să fie citită. Face o analiză pertinentă a poeziei lui Mihai Eminescu şi dă şi o traducere exactă a tezei de doctorat a lui Elie Miron Cristea, aspra vieţii şi poeziei eminesciene.

ANTONIE

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 50 000 lei. Cont nr. 2511. 1-61. 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A (cont nr. 2511.1. - 61.15 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA"

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator:

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATA DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXA ROMANA A SIBIULUI

Anul 148
SIBIU
1 şi 15 august
Nr. 29—32
2000

SCHIMBAREA LA FAŢĂ

An de an la 6 august, Biserica Creştină prăznuieşte sărbătoarea Schimbării la Faţă a Domnului. E o sărbătoare legată direct de viaţa şi persoana Mântuitorului Iisus Hristos dar care are profunde implicaţii şi în viaţa creştină. Prin acest eveniment al Schimbării la Faţă, Iisus se arată îmbrăcat în slava dumnezeiască, în comuniune de natură şi slavă cu Dumnezeu chiar dacă era coborât la nivelul omului prin asumarea naturii omeneşti.

Sfântul Evanghelist Matei, în capitolul 17 al Evangheliei sale, ne relatează acest eveniment deosebit din viaţa Mântuitorului: Şi după şase zile - după ce Petru l-a mărturisit pe Iisus a fi **„Hristosul, Fiul Dumnezeului Celui viu"** (Matei 16, 16), şi după ce a început a-l dojeni în legătură cu pătimirile şi ocările ce le va suferi pentru mântuirea lumii, — Mântuitorul Iisus Hristos a luat cu sine pe Petru, ca cel ce-L mărturisise — pe Iacov şi pe Ioan fratele lui şi i-a dus într-un munte înalt de o parte (Matei 17, 1). Deseori Mântuitorul se retrăgea în munte pentru a se ruga acolo în linişte şi singurătate, şi iată că şi acum se duce tot într-un loc înalt împreună cu ucenicii săi pentru rugăciune.

„Şi pe când se ruga El, — ne spune şi Sfântul Evanghelist Luca — **chipul feţei Sale s-a făcut altul şi îmbrăcămintea lui albă strălucind"** (Luca 9, 29), iar Sfântul Evanghelist Matei spune mai lămurit că: **„s-a schimbat la faţă înaintea lor şi a strălucit faţa Lui ca soarele, iar veşmintele Lui s-au făcut albe ca lumina"** (Matei 17, 2).

Cel ce se îmbracă cu lumina ca şi cu o haină (Ps. 103, 2), Cel care s-a golit pe Sine, chip de rob luând (Fil. 2, 7) şi a suferit moarte încă pe cruce (Fil. 2, 8), schimbându-se la faţă înaintea apostolilor Săi, le-a arătat acestora slava aceea pe care o avea de la Tatăl **„mai înainte de a fi lumea"** (Ioan 17, 5) ca Fiu al Tatălui, aşa cum îl mărturisim în Crez **„Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, lumină din lumină, de-o-fiinţă cu Tatăl".**

„Şi iată Moise şi Ilie s-au arătat lor, vorbind cu El" (Matei 17, 3). Cei doi bărbaţi ai Legii Vechi - Moise şi Ilie - s-au arătat ucenicilor ca mărturie că Legea şi Proorocii se împlinesc în Hristos (Rom. 10, 4), că Acesta nu este nici Moise, nici Ilie, nici vreunul dintre prooroci, cum susţineau unii contemporani ai Mântuitorului, ci este cu adevărat **„Hristosul, Fiul lui Dumnezeu celui viu"** (Matei 16, 16).

Mărturia lui Petru capătă aici pe Tabor încredinţarea totală mai ales că glasul Tatălui din cer grăieşte din nor luminos: **„Acesta este Fiul meu cel iubit, întru care bine am voit, pe Acesta să-l ascultaţi"** (Matei 17, 5).

„Pe Acesta să-L ascultaţi"; îndemn dumnezeiesc ce răsună peste veacuri de a-L asculta, de a-I împlini poruncile şi de a-L iubi pe Hristos, Dumnezeu întrupat, făcut om pentru noi şi pentru a noastră mântuire şi întru care **„locuieşte trupeşte toată plinătatea dumnezeirii"** (Col. 2, 9) şi care ne va face şi pe noi prin harul Sfântului Duh **„părtaşi dumnezeieştii firi"** (II Petru 1, 4).

„Şi auzind ucenicii au căzut cu faţa la pământ şi s-au spăimântat foarte", iar Petru luând cuvântul a zis: **„Doamne, bine este ca noi să fim aici şi să facem trei colibe: una Ţie, una lui Moise şi una lui Ilie, neştiind ce spune"** (Luca 9, 33).

Strălucirea taborică a produs în sufletul apostolilor un sentiment de frică şi cutremur, dar paradoxal şi unul de linişte şi pace aşa încât Petru, neştiind ce spune - doreşte să mai rămână acolo cu Domnul şi cu ceilalţi doi apostoli şi să guste pe deplin strălucirea dumnezeirii.

Mântuitorul se apropie de ei şi le spune: **„Sculaţi-vă şi nu vă temeţi"** (Matei 17, 7) şi apoi le porunceşte să nu spună nimănui **„până când Fiul Omului Se va scula din morţi"** (Matei 17, 7). Imnograful creştin arată în cuvinte deosebite mesajul dumnezeiesc al Schimbării la faţă: **„În munte te-ai**

(Continuare în pag. a 4-a)

† **VISARION RĂŞINĂREANU**
Episcop-vicar
Sibiu

„Bucură-te, ceea ce eşti plină de har, care întru adormirea ta nu ne laşi pe noi"

Sfânta noastră Biserică serbează în fiecare an „Adormirea Maicii Domnului", adică mutarea ei la cele veşnice. Atunci este rânduit să se spună la sfintele slujbe: „Întru naştere fecioria ai păzit, întru adormire lumea nu o ai părăsit, de Dumnezeu Născătoare. Mutatu-te-ai la viaţă fiind Maica Vieţii, şi cu rugăciunile tale izbăveşti din moarte sufletele noastre" (troparul praznicului).

De fapt, la această sărbătoare pomenim moartea Maicii Domnului, numai că nu zicem moartea, ci „Adormirea Maicii Domnului". Prin aceasta nu vrem să scoatem în evidenţă că Maica Domnului nu a murit. A murit aşa cum mor toţi oamenii, supunându-se

(Continuare în pag. a 2-a)

Arhim. IRINEU DUVLEA,
Starețul Mânăstirii Brâncoveanu,
Sâmbăta de Sus

30 august 1940 — O zi de doliu naţional

— 60 de ani de la Dictatul fascist de la Viena —

1. *Traseul nefast al Dictatului.* Conferinţa de Pace de la Paris, prin Tratatul cu Ungaria semnat la Trianon (4 iunie 1920) nu a atribuit României nici un metru patrat din teritoriul Ungariei, ci a luat act de o realitate peste care nu se putea trece. A validat Hotărârea românilor transilvăneni de Unire a Transilvaniei cu România. Delegaţia ungară a semnat Tratatele protestând şi cu premeditarea de a le modifica în favoarea Ungariei, la timpul oportun, pe alte căi şi prin alte mijloace.

În loc să introducă în propria ţară reforme economice, sociale şi politice (aşa cum s-a procedat în statele succesorale Austro-Ungariei), nobilimea ungară rămasă la cârma statului vecin şi în perioada 1920—1945 a lansat o vehementă şi neîntreruptă campanie revizionistă, menită să creeze convingerea în marea masă a poporului ungar că toate relele şi suferinţele i se datorează (de acum înainte) „odiosului" Tratat de la Trianon, care a „mutilat" Ungaria şi a lăsat în afara graniţelor sale pe fraţii maghiari din Transilvania şi deci ele nu pot fi vindecate decât prin realipirea Transilvaniei la patria ungară.

În formidabila maşină de propagandă şi agitaţie — susţinută din sudoarea poporului ungar — au fost înregimentate presa, radioul, talentele poeţilor, scriitorilor şi publiciştilor, tineretul, aprinzând sufletul poporului chemat să lupte din toate puterile pentru a face „dreptate" Ungariei. „Jos Trianonul! Nu, nu, niciodată nu vom accepta Trianonul!". O avalanşă de cărţi, care reiau vechea teorie röslerianã, publicate şi în limbile de largă circulaţie şi difuzate în afara Ungariei, precum şi tot felul de ştiri alarmante despre tratamentul „inuman" la care este supusă populaţia maghiară din România şi care aşteaptă „eliberarea" de sub jugul „valahilor", sunt mereu la ordinea zilei de la un capăt la altul al Ungariei. Au fost antrenaţi în această campanie — consistent plătiţi — magnaţi ai presei apusene, au fost croite planuri de revizuire pe seama teritoriului României. Pentru tot felul de acuzaţii neîntemeiate, România a fost târâtă de mai multe ori în faţa Societăţii Naţiunilor şi a altor organisme internaţionale.

În realitate, guvernele României Mari au satisfăcut deplin obligaţiile privitoare la tratamentul naţionalităţilor, aşa cum statul român s-a obligat prin semnarea Tratatelor de Pace şi chiar le-au depăşit, permiţând naţionalităţilor să înfiinţeze partide politice. La alegerile parlamentare din 1928, bunăoară, Partidul Maghiar trimitea în parlamentul ţării 16 deputaţi, la o populaţie de 1 353 276 de etnici maghiari şi secui (în 1930); un deputat maghiar revenea la 85 000 de conaţionali, de 7 ori mai mult decât în cazul românilor trăitori în fosta Austro-Ungarie. Este doar una din dovezile clare a respectării şi aplicării de către oficialităţile române a actului fundamental al României — Constituţia democrată din 1923. Ori, Tratatele prevedeau expres că în statul român „toţi supuşii români vor fi egali în faţa legii şi se vor bucura de aceleaşi drepturi civile şi politice, fără deosebire de rasă, limbă sau religie", astfel că fiecare cetăţean avea dreptul să participe individual la toate manifestările vieţii de stat, ca persoană, iar nu ca făcând parte din vreun grup etnic.

Nu este mai puţin adevărat că unii dintre conducătorii naţionalităţii maghiare, văzând că guvernele române depăşesc obligaţiile impuse prin Tratatele de Pace şi tolerează chiar unele acţiuni îndreptate împotriva statului român, au continuat să ceară drepturi mai mari ca cele ale celorlalţi cetăţeni români. Un timp Partidul Maghiar din România s-a eschivat de a face el reclamaţii la Liga Naţiunilor împotriva statului român şi, la sugestiile propagandiştilor revizionismului din Ungaria, a îndemnat pe conducătorii catolici şi pe cei ai composesoratului Cuic să înainteze şi să susţină acele reclamaţii. Ulterior s-au ataşat reclamaţiilor şi preşedintele Partidului Maghiar, baronul Ugron Ştefan şi profesorul universitar din Cluj, dr. Artur Bálogh. Toate aceste acţiuni erau regizate de Budapesta, care întreţinea şi dirija mişcarea revizionistă din România, ceea ce constituia un amestec insolit în treburile interne ale ţării noastre. Într-un memoriu depus la Liga Naţiunilor de către cei amintiţi mai sus, se spunea, între altele, că: „România s-a legat să respecte tratatele de pace... România este obligată să asigure minorităţilor ei drepturi mult mai largi de cum au fost acelea pe care le asigurau legile ungare"; cu alte cuvinte, maghiarii cereau guvernului român să le acorde drepturi mai mari decât ale conaţionalilor din Ungaria.

Acceptând clauzele Tratatelor de Pace postbelice ca fapt împlinit, inclusiv cel încheiat cu România la Trianon în 4 iunie 1920, clasele dominante din Ungaria hortystă nu s-au gândit nici un moment să-şi respecte angajamentele asumate. Reacţionare şi des-

(Continuare în pag. a 2-a)

MIHAI RACOVIŢAN,
istoric

Dialogul teologic ortodox-catolic

Comunicatul Comisiei mixte internaţionale

A VIII-a Sesiune plenară a Comisiei mixte internaţionale pentru dialogul teologic dintre Biserica ortodoxă şi Biserica catolică a avut loc la „Mount Saint Mary's College and Seminary" din Emmitsburg, Maryland, Statele Unite ale Americii, între 9 şi 19 iulie 2000.

Întâlnirea a fost coprezidată de către Cardinalul Edward Idris Cassidy, preşedinte al Consiliului pontifical pentru Promovarea Unităţii Creştinilor, şi de către Arhiepiscopul Stylianos de Australia, din partea Patriarhatului ecumenic.

Membrii catolici au fost arhiepiscopi, episcopi şi specialişti din Statele Unite, Italia, Austria, Belgia, Bosnia-Herţegovina, Germania, Grecia, Israel, Liban, Polonia şi România. Membrii ortodocşi au fost mitropoliţi, episcopi şi specialişti ai Patriarhiei ecumenice din Constantinopol, ai Patriarhiilor Alexandriei, Antiohiei, Moscovei, României şi ai Bisericilor autocefale a Ciprului, Greciei, Albaniei, Poloniei, Finlandei şi Estoniei.

(Continuare în pag. a 2-a)

(După „L'Osservatore Romano", nr. 30 din 25 iulie 2000)

Pr. prof.
DUMITRU ABRUDAN

Prietenia dintre Mihai Eminescu şi Ion Creangă

Mihai Eminescu, cel mai mare poet al Românilor şi Ion Creangă, autorul Poveştilor şi Amintirilor, s-au cunoscut în problemele şcolare ale învăţătorilor, s-au împrietenit în procesul de creaţie literară şi şi-au înfrăţit sufletele lor pe vecie. Nu i-a despărţit nici suferinţa simultană şi - am putea spune - nici moartea, căci s-au sfârşit din viaţă în acelaşi an, 1889, la distanţă în timp de şase luni şi jumătate, de la care, în 1999, se împlinesc 110 ani. Împreună s-au înfrăţit în opera de ridicare a literaturii române, de la aceeaşi sursă, de la limba şi literatura populară, comoară sufletească a poporului nostru.[1]

Eminescu, în calitate de revizor şcolar, l-a cunoscut pe Ion Creangă la mijlocul anului 1875, prezidând conferinţa anuală a învăţătorilor din judeţul Iaşi. La 10 august al aceluiaşi an, Eminescu raporta ministrului Titu Maiorescu despre conferinţele ţinute cu învăţătorii de la ţară. Printre cei chemaţi să-i instruiască pe învăţătorii rurali, era şi Creangă. Eminescu nu-l cunoştea destul de bine pe Creangă, căci l-a numit V. Creangă. În baza raportului lui Eminescu, ministrul l-a însărcinat pe Creangă să întocmească o metodă de predare a scrierii şi citirii la clasa I-a. Eminescu, încă revizor şcolar, raporta noului ministru, că abecedarul alcătuit de Creangă şi colaboratorii săi este cel mai bun abecedar românesc.

În vara anului 1875, Ion Creangă a fost dus de Eminescu la Junimea. Acolo s-au cunoscut ei mai bine, la şedinţele de lucru şi repede s-au legat sufleteşte unul de altul. Creangă i-a citit poeziile de răsunet publicate de Eminescu în „Convorbiri Literare", cunoscându-l astfel pe poet. La rândul său, Eminescu a sesizat în învăţătorul Creangă un

(Continuare în pag a 6-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

Ce reprezintă botezul lui Nicolae Steinhardt?

— O comunicare cerească —

De câte ori mi se dă posibilitatea să evoc botezul părintelui Nicolae Steinhardt, mi se oferă prilejul de a evoca providența divină, prin aceea că eu am fost o mână întinsă din partea Bisericii Ortodoxe Creștine în numele Sfintei Treimi, iar fostul evreu, părintele Nicolae să fie o mână întinsă către intelectuali și tineret și să le spună: *„iată, eu am cunoscut pe Hristos prin Taina Sfântului Botez, ca Pavel pe drumul Damascului, căci altfel cum se poate explica starea de fericire pe care am trăit-o eu, imediat după săvârșirea botezului, de către călugărul meu (Pr. Mina), decât că botezul este adevărat, că Sfintele Taine sunt adevărate".* (*Jurnalul Fericirii*, pag. 83, Cluj, 1995).

Da vin să spun, că aici vedem o mână a proniei dumnezeiești. Un mod de a ne vorbi, un mod de a comunica cu noi, fiii Bisericii, fiii Împărăției Sale, într-o perioadă când puterea întunericului păgân se abătuse asupra noastră, și omenirea (o treime din lumea creștină), căzuse pradă puterii antihristice. Soarele, Evanghelia lui Hristos, a fost umbrită de întunericul ideologiei materialiste, comuniste. Ierarhia bisericii a fost dată la pământ de pe firmamentul Bisericii Cerești, iar societatea creștină fusese însângerată, iată ce putem spune diferitelor categorii sociale din Răsărit, care au pătimit ca și Nicolae Steinhardt, pe când se afla în penitenciarul Jilava, în anul 1960.

La același penitenciar, mă aflam și eu în acea perioadă, în celula 18 de pe reduit. Era o celulă foarte aglomerată, paturile supraetajate la trei nivele, eu aveam patul la etajul al treilea; când, într-o noapte, ușa se deschide cu zgomot și este împins în celulă, un om cu bocceaua sub braț, înspăimântat și nedumerit, neștiind ce are de făcut, toate paturile erau ocupate, ba erau și câte doi în pat.

Eu, observându-l, i-am făcut semn să se urce le mine. El a gândit atunci că nu are altceva de făcut decât *„să se urce ca maimuța pe cracă"* (*Jurnalul Fericirii*, pag. 82—84). Îi zic: *„hai, să mai dormim o țârâ, căci acuși se face ziuă". „Multe mulțumiri"* — răspunde noul venit, și se supune docil.

Dimineața facem cunoștință, aflu că este evreu și face parte din grupul intelectualilor Constantin Noica. Sunt condamnați pentru că aveau clubul lor și convingeri creștine și de spiritualitate românească, nefiind de acord cu ideologia materialistă atee, motiv pentru care au fost condamnați la ani grei de temniță, pedepsele fiind cuprinse între 10 și 20 ani închisoare. Evreul fusese condamnat la 11 ani de închisoare, pentru că era membru al acestui grup (toți membri ai Uniunii Scriitorilor) și nu a primit să-i denunțe, rămânând fidel prietenilor săi. Deși nu era creștin și nici de naționalitate română, scriitorul Steinhardt s-a dovedit a fi un om cu demnitate, rămânând alături de colegii lui din Uniunea Scriitorilor, apărând alături de ei o cauză dreaptă.

De la început, deținutul evreu s-a atașat foarte mult de mine, l-a impresionat faptul că eu n-am manifestat nici un fel de reținere față de persoana sa, chiar dacă el era un evreu, iar eu un preot monah creștin. De asemenea l-a impresionat și faptul că eu eram condamnat tot pe motiv că luasem atitudine față de abuzurile autorităților comuniste, manifestate vis-a-vis de biserică. Aceasta a fost pentru el un sprijin moral, întărindu-se în convingerea că nu a greșit când a ales să lupte pentru o cauză dreaptă.

„Iată cu adevărat israelitean în care nu este viclesug" (Ioan, I, 46—48). Da Nicolae Steinhardt a aflat pe Cel despre care a scris Moise în lege. Iar Domnul îl scoate în evidență arătând că este cu adevărat fără vicleșug. Când l-a chemat Domnul, el a răspuns cu dăruire până la jertfă, cu o mortificare întreită. Da, de trei ori —a dat dovadă că acceptă lepădarea de sine (mortificarea) și anume:

- când s-a hotărât să rămână fidel grupului alcătuit din oameni de cultură creștini și români, fără să-i trădeze;
- când a cerut botezul creștin, renunțând la Legea Vechiului Testament;
- când a cerut să depună votul monahal în M-rea Rohia, lepădându-se întru totul de duhul lumesc.

Iată că Domnul ne cercetează prin grupul de intelectuali care s-au dovedit solidari în credința lor, mărturisind-o chiar cu prețul vieții. Pentru aceasta Domnul le confirmă credința lor și atitudinea lor statornică și demnă pe care o scoate în evidență prin faptul că îl cheamă pe Nicolae Steinhardt la botez. Arătând că botezul este adevărat și adevărate sunt toate Sfintele Taine. Deci, cu alte cuvinte, și voi cei din grupul Noica, apărați o cauză dreaptă și sfântă.

Autenticitatea botezului creștin, a prezenței harului în Sfintele Taine, este confirmată și de starea de fericire pe care Nicolae Steinhardt o trăiește imediat după botez. Iată cum ne vorbește Domnul într-o perioadă foarte critică, când în mod grav, în special intelectualii se lepădau de credință, propagând ateismul și raționalismul păgân.

Da, Domnul ne vorbește prin israeliteanul în care cu adevărat nu este vicleșug. *„Veniți la Hristos, eu l-am aflat pe Mesia despre care a scris Moise în Lege".*

Am vrut prin prezentarea de față, să atrag atenția intelectualilor și tineretului despre felul cum ne vorbește Domnul. Intelectualii din grupul Noica au mărturisit credința, iar Domnul le răspunde că într-adevăr credința lor este sfântă și dreaptă. Luptați pentru credința cea dreaptă, apărați credința cea adevărată.

Aș vrea să fie cele spuse, un imbold pentru ca și noi, astăzi, să facem mai mult pentru apărarea dreptei credințe.

Cel mai mic între muritori
Arhim. MINA DOBZEU,
M-rea „Sf. Apostoli Petru și Pavel" Huși, jud. Vaslui

„Bucură-te, ceea ce ești plină de har, care întru adormirea ta nu ne lași pe noi"

(Urmare din pag. 1)

legii generale a morții după cuvântul ce s-a zis: „pământ ești și în pământ te vei întoarce" (Facerea 3, 19). Deci nu a avut un privilegiu special, ci a murit și a fost așezată în mormânt.

Putem fi siguri însă, că moartea Miresei Duhului Sfânt n-a fost amară și dureroasă ca a unora dintre oameni, ci a fost o „adormire" ușoară, ca un somn dulce, o trecere lină spre nestricăciune. Fără durere i-a fost nașterea, fără durere și adormirea.

Spunem Adormirea Maicii Domnului, nu pentru că a murit, ci pentru că este vie.

„Cel ce a primit să ia o parte din carnea Mariei ca să-și formeze un trup omenesc, n-a putut să lase acel lăcaș pradă putreziciunii — zice Fericitul Augustin. Dacă Dumnezeu a voit să păstreze nu numai trupurile, ci și hainele celor trei tineri din cuptorul cel de foc, cum s-ar putea crede că a avut mai puțină grijă de trupul Maicii Sale? Ce? Daniil a fost cruțat de dinții leilor, iar Maica lui Dumnezeu să fie lăsată dinților morții? . . .".

Nu, trupul Maicii Domnului n-a rămas pradă stricăciunii. După trei zile de la punerea în mormântul săpat în Grădina Ghetsimani, când pentru Sfântul Apostol Toma, care n-a fost de față la înmormântare, s-a deschis mormântul, pentru ca el să o vadă măcar în mormânt, Maica Domnului nu mai era acolo. Fiul ei și Domnul a mutat-o cu sufletul și cu trupul la cer. Așa ne învață Biserica noastră Ortodoxă, așa spunem în condacul praznicului: „Pe Născătoarea de Dumnezeu, cea întru rugăciuni neadormită și întru folosință nădejdea cea neschimbată, mormântul și moartea nu au ținut-o; căci ca pe Maica Vieții, la viață a mutat-o Cel ce S-a sălășluit în pântecele ei cel pururea fecioresc".

Deci Domnul Hristos a mutat-o la viață, a înviat-o din mormânt și a ridicat-o la cer; a ridicat-o și cu sufletul și cu trupul.

Acela ce a păzit fecioria ei la naștere, a păzit și trupul ei la moarte și după moarte, pentru ca să fie cinstit alături de El în Sfânta Sfintelor cea nefăcută de mână, înaintea tronului lui Dumnezeu, în Ierusalimul cel de sus. „Stătut-a împărăteasa de-a dreapta Ta, îmbrăcată în haină aurită și prea înfrumusețată" (Psalmul 44, 11).

Știind toate acestea, putem și noi să spunem așa cum ne învață Biserica: „Biruiescu-se hotarele firii, întru tine Curată Fecioară; că nașterea fecioarește și moartea arvunește viață. Ceea ce după naștere ești fecioară, iar după moarte vie, mântuiești pururea, Născătoare de Dumnezeu, moștenirea ta" (irmosul praznicului).

Spunem că Maica Domnului ne mântuiește, pentru că știm că tot ceea ce poate Fiul ei cu puterea poate și Maica Domnului cu rugăciunea.

Dacă Dumnezeu spune prietenilor lui Iov: „Mergeți la sluga mea Iov, și el se va ruga pentru voi și nu voi plăti nebunia voastră" (Iov 42, 8), cum nu se va îndura mai mult la mijlocirea Împărătesei cerești?...

„Duhul meu, Prea Sfânto,
Te-a văzut plângând,
Și-ale Tale lacrimi —
stele — picurând„
În albastră haină,
Tu cu ochi milos,
Te rugai în taină
Bunului Hristos..."

(Vasile Militaru — Închinare Maicii Preacurate)

Se spune că în fiecare zi rugăciunile Maicii Domnului mântuiesc mai multe suflete decât rugăciunile tuturor sfinților la un loc.

Deci și noi să alergăm sub Acoperământul Maicii Domnului, să o câștigăm ocrotitoare și ajutătoare în nevoi și necazuri.

Nu putem încheia fără a aminti despre smerenia Maicii Domnului. „Faceți ceea ce vă va spune El" (Ioan 2,5), a spus ea slujitorilor la nunta din Cana Galileii, iar El a prefăcut apa în vin. Aceasta este smerenia Maicii Domnului care n-a vrut să fie pusă în atenția oamenilor, ci a vrut să fie scos în evidență Domnul Hristos.

Sunt foarte puține cuvintele în Sfânta Scriptură care vorbesc de Maica Domnului; Maica Domnului a fost smerită, iar Fiul ei i-a respectat smerenia până la moarte.

Suntem datori s-o urmăm pe Maica Domnului, pentru că numai cei smeriți se pot învrednici de privelișitea raiului în care sălășluiește Fecioara.

O preacurată Maică a Domnului, Stăpână a puterilor celor de sus, Împărăteasă a cerului și a pământului, care ai născut pe Dumnezeu Cuvântul primește și această laudă de acum și roagă pe Fiul tău, Hristos Dumnezeul nostru, să mântuiască sufletele noastre.

„Bucură-te, leagăn alb
de iasomie,
Către care-n roiuri
fluturii coboară,
Bucură-te, raza stelei
din vecie,
Șipot care curge lin cu
apă vie,
Bucură-te, Maică
pururea Fecioară,
Dulcea mea Marie"

(Zorica Lațcu — Filă din acatist).

Toate acestea avându-le în vedere, rămânem în gândul că Maica Domnului nu ne-a părăsit prin trecerea la cele veșnice, și zicem cu toată siguranța: „Bucură-te, ceea ce ești plină de har, care întru adormirea ta nu ne lași pe noi".

Un valoros patriot sibian: generalul Ioan S. Berghia

Generalul Ioan S. Berghia a fost o înaltă personalitate a armatei române din Sibiu, veteran de război din ambele războaie mondiale. În anul 1916 este încorporat de pe băncile Seminarului Teologic „Andreian", unde era student în ultimul an și trimis la Școala de Ofițeri de rezervă a armatei Austro-Ungariei ce funcționa în Cluj. După intrarea României în război contra Austro-Ungariei a fost transferat împreună cu alți români la Școala de Ofițeri rezervă din Budapesta, cu dispoziție secretă ca după terminarea școlii să fie trimis pe front în Italia. Aici este avansat la gradul de Slt. și nu după mult timp evacuat la un spital de campanie din Cehoslovacia fiind rănit. După spitalizare primește un concediu medical pentru refacere, în țară, la Avrig unde avea părinții.

Prăbușirea imperiului Austro-ungar din octombrie 1918, l-a găsit în con-

(Continuare în pag. a 4-a)

IOAN CRISTEA,
Lt. veteran de război din Est și Vest

Dialogul teologic

(Urmare din pag. 1)

Tema discutată pe parcursul acestei sesiuni plenare a fost: „Implicațiile eclesiologice și canonice ale uniatismului", pe baza documentului preliminar pregătit la Arricia, Roma în 1988, de către Comitetul de Coordonare al Comisiei, un subiect care a dobândit o importanță aparte, după schimbările care au avut loc în Europa Centrală și Orientală în cursul ultimilor zece ani.

Comisia mixtă internațională a fost în mod special preocupată de această problemă începând cu a șasea sa sesiune plenară de la Freising (Germania), din 1990, și apoi la a șaptea sesiune de la Balamand (Liban), din 1993. Documentele privitoare la aspectele teologice și de orientare practică au fost publicate de către Comisia mixtă în cursul acelor două întruniri. Cu toate că reacțiile, pe care le-au determinat, au fost în general pozitive, aceste documente au fost privite totuși cu o oarecare rezervă și chiar cu o opoziție directă, și dintr-o parte și din cealaltă. Acesta a fost motivul pentru care s-a socotit necesar de a se continua reflexia Comisiei asupra lor cu scopul de a se ajunge la o înțelegere comună privitoare la această problemă extrem de delicată.

Și discuțiile acestei ultime sesiuni plenare au fost de o mare deschidere, intensitate și profunzime. Acestea au vizat o multitudine de probleme teologice și canonice legate de existența și activitățile Bisericilor catolice orientale. Întrucât nu s-a putut ajunge la un acord deplin asupra conceptului teologic de bază al uniatismului, s-a decis să nu se publice o declarație comună pentru moment. Din această pricină, urma ca membrii să facă o dare de seamă Bisericilor lor, pentru ca acestea să le indice cum să surmonteze acest obstacol pentru continuarea pașnică a dialogului.

Comisia înțelege că este încă nevoie de a se studia pe mai departe problemele pastorale, istorice și canonice legate de această temă. Ea a reținut, de asemenea, complexitatea problemelor dar și importanța dialogului pentru cele două Biserici. În pofida tuturor dificultăților, se speră ca odată parcurs acest proces, să se ajungă la scopul final care este deplina comuniune între Biserica ortodoxă și Biserica catolică. Este desigur încurajator faptul că s-au realizat deja progrese considerabile pe parcursul reuniunilor plenare de la München (1982), din Creta (1984), de la Bari (1986 și 1987) și de la Valamo, Finlanda (1988). Acest an, care este al 2000-lea de la Nașterea Domnului Iisus Hristos, Comisia mixtă internațională își celebrează a 20-a aniversare de la începutul lucrărilor ei din Patmos și Rodos, în 1960. Este acum momentul fericit de a aduce mulțumire lui Dumnezeu Celui întreit în persoane: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh, pentru ceea ce s-a obținut împreună pe parcursul acestor două decenii.

30 august 1940

(Urmare din pag. 1)

potice în politica internă, față de interesele majore ale poporului ungar, ele s-au dovedit incapabile de a înțelege sensurile obiective ale procesului de unitate, independență și suveranitate națională pe care îl urmau în mod ireversibil popoarele și naționalitățile din fostul imperiu multinațional. Ca urmare, revizionismul va deveni comandamentul major al tuturor guvernelor horthyste, politica oficială căreia îi vor fi subordonate eforturile materiale și interesele de fond ale unui întreg popor.

Politicienii horthyști și-au dat seama de la bun început că pretențiile lor de revizuire a frontierelor pe seama statelor vecine nu puteau avea șanse de succes decât doar atunci când sistemul Tratatelor de Pace ar fi fost supus revizuirii în ansamblul său. Ungaria horthystă va fi deci în căutare permanentă de aliați, îndeosebi în rândul statelor nemulțumite de clauzele teritoriale ale Tratatelor de Pace și care formulau, la rândul lor, revendicări la adresa unuia sau altuia dintre vecinii Ungariei.

Aspectul alianțelor externe a mers în practica politicii revizioniste a guvernanților horthyști, mână în mână cu o extrem de intensă activitate propagandistică, destinată a crea cadrul intern și premise politice externe adecvate în vederea transpunerii în fapt, cu ajutorul statelor fasciste, a proiectatelor planuri de dezmembrare teritorială a statelor vecine și reconstituirea granițelor Ungariei asupritoare de popoare din timpul dualismului.

Tipografia Arhidiecezană din Sibiu

— La 150 de ani de existență —

Sibiul a manifestat întotdeauna o preferință deosebită pentru carte. Fie că a imprimat, editat sau colecționat, această nobilă pasiune pentru înregistrarea și transmiterea către generațiile viitoare, prin tipar, a gândului și efortului omenesc poate fi urmărită înapoi timp de patru sute și mai bine de ani.

Cartea și tiparul românesc sunt strâns legate de Sibiu, oraș care, dacă nu a avut șansa să înregistreze întâietatea în apariția tiparului pe teritoriul țărilor locuite de români (aceasta revenind Târgoviștei), marchează unul dintre cele mai însemnate evenimente din istoria culturii românești: tipărirea celei dintâi cărți în limba română pe pământul țării noastre. În tiparnița sibiană, existentă din 1528, Filip Moldoveanul a tipărit prima carte în limba română „Catehismul din 1544".

La mijlocul secolului al XIX-lea la faima tipografiilor sibiene create de Filip Moldoveanul și continuate de familiile tipografilor Barth, Hochmeister, Closius, Filtsch, Krafft, li se alătura și tipografia eparhială — viitoarea tipografie arhidiecezană — înființată în 1850 de Andrei Șaguna.

Până la înființarea tipografiei diecezane din Sibiu, românii nu aveau tipografie în Ardeal, decât la Episcopia din Blaj, care pretindea să aibă singură monopolul tipăririi de cărți de cult. Biserica ortodoxă trebuia să aducă de peste munți, ori de la Viena și Buda, sau să tipărească în tipografiile săsești ale sibienilor Ioan și Petru Barth, Hochmeister ori Closius, atât manualele școlare cât și cărțile de cult.

Andrei Șaguna — a cărui realizare epocală a constituit-o restaurarea vechii Mitropolii ortodoxe a Transilvaniei desființată de habsburgi în 1701 — a conceput și pus în aplicare un plan vast de înviorare a vieții spirituale și de ridicare a nivelului cultural și economic al românilor transilvăneni.

Unul din instrumentele principale prin care a conceput Andrei Șaguna reformele de ridicare a vieții românești era *cartea*, iar instituțiile care erau destinate să o realizeze erau *Biserica* și *școala*. Cărțile erau însă rare, scumpe, iar credincioșii români lipsiți de posibilități materiale. O tipografie care să lucreze sub conducerea Bisericii, tipărind cărți ieftine și în mod satisfăcător, ar fi fost un factor foarte important pentru realizarea acestui scop. De aceea, în 17 iunie 1850, Andrei Șaguna, în numele românilor ortodocși din Ardeal, înaintează guvernatorului Wohlgemuth o petiție în care arătând greutățile ivite în eparhia sa, datorită lipsei de cărți bisericești și școlare, lipsă din care izvorăște *„nu puțină daună a religiozității și a culturei poporului"*, cerea permisiunea de a înființa, pe cheltuiala proprie, o tipografie în Sibiu, care *„va fi totdeauna gata și spre serviciul înaltului regim"*.

La sfârșitul lunii august 1850, guvernul aproba înființarea tipografiei, având încredere în *„sentimentele probate, loiale și în înalta înțelepciune"* a lui Șaguna, punând o condiție: de a i se face cunoscut timpul deschiderii, localul precum și conducătorul ei.

În aceste împrejurări, la 27 august/8 septembrie 1850 s-a inaugurat *„prin sfințirea apei, după rânduiala Sfintei maicei noastre Biserici"*, tipografia diecezană, ale cărei prime produse au fost Circulara nr. 775/1850, 27 august *„către iubitul cler și popor diecezan"* și o poezie a lui Andrei Mureșanu, dedicată ctitorului acestei tipografii. Locul tipografiei a fost la început în strada Iernii, azi, T. Popovici, din Sibiu, iar din 1867 în strada Măcelarilor, astăzi Mitropoliei, iar din 1895 în actuala construcție de pe aceeași stradă.

Încă de la început, tipografia lucra cu două teascuri, iar în 1853 se procură și al treilea — care vor fi înlocuite treptat cu mașini plane. Dacă tipărirea vreunei cărți era suportată de credincioși, procurarea și înzestrarea tipografiei cu cele necesare a fost o operă aproape personală a lui Șaguna. De aceea, în punctul IV al testamentului său spunea: *„Tipografia arhidiecezană fondată de mine cu spesele mele și donată Bisericii noastre din Ardeal în ziua înființării din 27 august 1850, carea până la moarte-mi o am grijit și o am administrat și numai Dumnezeu știe, cu câte greutăți o am apărat și susținut față de dușmanii bisericei și ai națiunei noastre române, o declar și acum, ca fundatoarele ei, de averea Bisericei, adecă a arhidiecezei noastre ardelene"*.

Situația materială a tipografiei în primii trei ani de activitate a fost destul de grea. Se lucra cu deficit, din cauza numeroaselor neajunsuri ivite, dar și a obstrucțiilor pe care le făcea ministrul cultelor Thun.

După 1853, odată cu apariția „Telegrafului Român", situația materială s-a îmbunătățit progresiv până astăzi, în pragul aniversării a 150 de ani de activitate neîntreruptă. Cărțile tipărite la Sibiu au ajuns până departe, în parohiile românești din Ungaria, dincolo de Carpați, la românii din America, contribuind astfel la unitatea sufletească a românilor de pretutindeni.

Rolul și contribuția lui Șaguna — prin întemeierea Tipografiei arhidiecezane — la unificarea spirituală, la unitatea în duh a poporului român, sunt incontestabile. Numele său va rămâne pentru eternitate legat de Tipografia arhidiecezană din Sibiu, creată *„de către repausatul pe spesele sale încă la anul 1850 pentru educațiunea și cultura poporului seu și a națiunei române în genere"*.

Urmașii în scaun ai vrednicului de pomenire mitropolitul Andrei Șaguna au continuat activitatea sa cărturărească, ridicând pe cele mai înalte culmi de afirmare ortodoxă românească, moștenirea culturală-bisericească șaguniană.

Până la primul război mondial, tipografia a lucrat cu 16 muncitori calificați și 4 ucenici. După această dată, numărul lor a variat, în plus sau în minus, după cum era nevoie. Numărul mașinilor de tipărit era același, ca și în timpul lui Andrei Șaguna.

În timpul arhipăstoririi mitropolitului Nicolae Bălan (1920—1955), tiparnița de la Sibiu a fost dotată cu utilaje și materiale de tipărit cerute de stadiul de dezvoltare de atunci al artelor grafice și de intensa activitate „editorială", imprimată de Șaguna acestui așezământ, atât de folositor Bisericii și culturii naționale. Mitropolitul Nicolae Bălan va înlocui cea mai veche mașină de tipărit cu una plană (mașină automată de tipar), marca Windsbraut, de mare capacitate, îmbogățind și stocul de litere și clișee.

După mutarea la Domnul a mitropolitului Nicolae Bălan, tipografia arhidiecezană din Sibiu și-a continuat activitatea sub îndrumarea directă a mitropolitului Iustin Moisescu (1956—1957), care a înzestrat-o cu prima ei mașină de cules, cu un linotip, și a mitropolitului Nicolae Colan (1957—1967).

Mari îmbunătățiri s-au făcut la tipografie în timpul arhipăstoririi mitropolitului Nicolae Mladin (1967—1981). Ca fost redactor, vreme de aproape 20 ani, al „Telegrafului Român", mitropolitul Nicolae Mladin și-a petrecut o bună parte din timp în mijlocul muncitorilor tipografi. Astfel, după doi ani de muncă, între 1972—1974 s-au făcut lucrări de reamenajare a spațiului tipografiei, creându-se săli corespunzătoare pentru mașinile de tipărit, pentru zețărie, pentru mașinile de cules și pentru legătorie și un spațiu suficient pentru depozitul de hârtie la etaj.

Tot prin grija mitropolitului Nicolae Mladin, tipografia a fost înzestrată cu mașini noi de cules și tipărit, între care un linotip N 14 (Rusia), o mașină de tipar înalt Johannisberg (Germania), o mașină de fălțuit (Suedia), o mașină de cusut cu sârmă (Germania), o presă pentru corecturi Stampa (Italia).

Astăzi, datorită străduințelor I.P.S. Mitropolit Antonie Plămădeală, tipografia posedă spații corespunzătoare pentru culegerea manuală (zețărie); pentru culegerea mecanică (două linotipe), pentru mașinile de tipărit (două mașini Johannisberg 104 și 104 S), pentru mașinile de tăiat (o mașină de tăiat hârtie cu un cuțit — Polygraph și o mașină de finisat cărți cu trei cuțite — Wohlenberg) și pentru legătorie (o mașină de fălțuit Rotodux, o mașină de cusut cu ață și una cu sârmă).

Tipografia sibiană, prin activitatea sa editorială și alături de alte tipografii, a fost o temelie de susținere a năzuințelor de emancipare culturală și politică a poporului român. Acest vechi așezământ cultural a schimbat, în mod esențial, icoana noastră despre numărul și valoarea tipăriturilor românești ale Transilvaniei. Cu o neîntreruptă osteneală, cu un nesovăitor curaj și nu în ultimul rând cu o pricepere creatoare, tiparnița șaguniană a scos la lumină, lună de lună, an de an, un număr imens de ziare, reviste, cărți religioase și alte opere care au îmbogățit bibliografia cărților românești cu valoroase lucrări de cultură teologică și laică.

Având în vedere tipăriturile ieșite de sub teascurile acestei Tipografii în cei 150 de ani de existență, se pot distinge trei mari perioade:

Prima perioadă *bisericească-școlară*, a culminat pe timpul mitropolitului Andrei Șaguna și s-a prelungit până la unirea din 1918. Biserica a trebuit să acorde o mare importanță problemelor de educație a tinerilor, așa încât această perioadă abundă în diferite manuale școlare, cărți necesare liceelor confesionale, institutului pedagogic-teologic sibian, fără a neglija însă cărțile bisericești de cult.

Au văzut lumina tiparului un număr de aproximativ 56 de manuale școlare: abecedare, cărți de citire, gramatici, manuale de geografie, istorie, științele naturii, matematici, economie, etc., dar și toate cărțile de cult ortodoxe, dintre care trebuie amintite *Biblia ilustrată* (1856—1858), cunoscută în Transilvania sub numele de *„Biblia lui Șaguna"* sau *„Biblia cu iconițe"* și cele *12 Mineie* (1853—1856) retipărite după ediția de la Buda din 1804, care, reproduceau pe cele de la Râmnic, tipărite de episcopii Chesarie și Filaret și pe cele de la Buda, din 1804—1805.

De serviciile Tipografiei șaguniene va beneficia în acest timp și Asociațiunea transilvăneană pentru literatura română și cultura poporului român (Astra). În primii ani, când Astra — societate nesubvenționată de stat, se afla într-o situație economică precară, Șaguna a tipărit Actele Astrei gratuit, declarând cu prilejul adunării generale de la Alba Iulia (1866), că *„va veni timpul când se va recunoaște prețul actelor Asociațiunii și se vor căuta ca necesare antichități"*. Astfel, peste o jumătate de veac, Astra, prin intermediul Tipografiei arhidiecezane, și-a realizat programul cultural, care în același timp a contribuit la întărirea solidarității românești.

A doua perioadă, care cuprinde arhipăstorirea mitropolitului Nicolae Bălan, poate fi numită *teologică-bisericească*. După unirea Transilvaniei cu România, statul român și-a asumat răspunderea educației tineretului, Bisericii rămânându-i să se ocupe de problemele spirituale-bisericești. În acest timp, s-au tipărit cărți teologice și cu conținut religios-moral cuprinse în biblioteci: Seria Teologică, Seria Didactică, Veniți la Hristos, Popasuri Duhovnicești, Biblioteca Biblică, Contribuțiuni la studiul Testamentului Nou, Bunul Păstor, etc.

Această tipografie, care, în cinstea revenirii foștilor greco-catolici, va purta, din 1948, numele *Reîntregirea*, va desfășura în acest răstimp o bogată activitate, potrivit exigențelor vremii, devenind, datorită străduințelor mitropolitului Nicolae Bălan, cel mai important centru tipografic editorial din Patriarhia Română. Astfel, în perioada interbelică, activitatea științifică literară a fost cu totul neobișnuită. Nu există un domeniu de competența slujitorilor Bisericii în care ei să nu se fi afirmat în scris. Astfel că, operele de mare valoare teologică, publicate în tiparnița șaguniană, au contribuit la îmbogățirea tezaurului spiritual al Ortodoxiei românești și la creșterea prestigiului Bisericii noastre în lumea creștină.

A treia perioadă, care poate fi numită *ecumenistă* corespunde perioadei postbelice, a păstoririi mitropoliților Nicolae Colan, Nicolae Mladin și Î.P.S. Antonie Plămădeală. Caracteristica acestei perioade constă în faptul că Tipografia „fiind ridicată la un grad înalt de productivitate, tipărea cărți și calendare pentru Arhiepiscopia de la Cluj și pentru Episcopia de la Oradea, executa lucrări și pentru nevoile altor confesiuni din România. Aici se publică, pentru Episcopia Evanghelică C-A din Sibiu, revista oficială „Kirchliche Blätter", calendare și diferite imprimante de interes administrativ-bisericesc. Pentru Episcopia Reformată din Cluj-Napoca s-a tipărit „Imädsägos Kànyv" (carte de rugăciuni) „Öt Hallgassátoc" (carte de predici), iar pentru Episcopia romano-catolică un „Calendar de perete". Pe lângă aceste lucrări, după 1948, au apărut și numeroase periodice, cărți de cult, cărți de rugăciuni, cărți teologice și teze de doctorat în teologie.

Astăzi, ea continuă să scoată de sub tipar periodice, cărți teologice și de cult, calendare de perete, pastorale, felicitări, note contabile și convenții civile pentru nevoile interne ale Arhiepiscopiei și altele.

În această tipografie se tipărește de 147 de ani cel mai vechi ziar din România, „Telegraful Român", „Îndrumătorul bisericesc" (din 1952), revista „Mitropolia Ardealului" (din 1956), „Revista Teologică" (1907—1947), „Viața ilustrată" și alte periodice, Anuarele școlilor bisericești sibiene, protocoalele Sinoadelor și Congreselor naționale-bisericești, reviste de pedagogie: „Școala Noastră", „Foaia Pedagogică" (1897—1900), „Viața Școlară"; reviste literare: „Crai Nou" (1919), „Rândunica" (1894), „Transilvania" (1892—1900), „Țara Noastră" (1907—1909); reviste științifice: „Buletinul Societății Medicale" (1920—1921), „Revista Inginerilor Români" (1919); reviste economice: „Compas Românesc" (1892—1898), „Revista Economică" (1922—1928); „Buletinul Societății Medico-Militare"; „Dacia Traiană" (1920—1921), „Foișoara Telegrafului Român" (1876—1877).

O privire de ansamblu asupra activității acestei tipografii, în cei 150 de ani de existență, indică vreo câteva mii de titluri de cărți cu conținut religios-moral, literar, științific, etc., un număr însemnat de periodice tipărite aici pe tot timpul apariției sau numai pe anumiți ani, o serie de „biblioteci" (colecții) — toate contribuind la ridicarea nivelului moral-cultural și material al poporului român.

O listă a tuturor lucrărilor și periodicelor tipărite în Tipografia Centrului Mitropolitan (dar cu siguranță au fost omise anumite titluri, datorită lipsei materialului bibliografic) poate fi găsită în lucrarea de licență „Istoria Tipografiei arhidiecezane din Sibiu", susținută de către semnatara acestor rânduri, la Catedra de Istoria Bisericii Ortodoxe Române, sub îndrumarea Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu.

NADIA IRIDON,
— licențiată în teologie —

Două doamne din istoria românilor

Dintotdeauna au existat și există oameni făuritori de istorie, care nu s-au supus vremurilor potrivnice, ci au schimbat prin faptele lor destinele unor popoare, ducându-le pe culmi nebănuite ale gloriei și prosperității. Cunoscând gândul lor bun, dragostea față de neam, Dumnezeu cel Atotputernic le-a stat mereu alături. Istoria românilor s-a clădit pe faptele unor astfel de domnitori. Însă, dacă aceștia nu ar fi avut lângă ei o ființă de nădejde, plină de inițiativă, animată de aceleași nobile sentimente față de popor și Biserică, poate că multe din întențiile lor nu s-ar fi materializat. Aceste ființe sunt soțiile marilor domnitori din istoria neamului nostru, care și-au adus propriul aport la prosperitatea acestuia.

Din șirul acestor femei vrednice de pomenire am ales două doamne ale Țării Românești, ale căror fapte nu sunt cu nimic mai prejos decât acelea ale soților lor și cărora conștiința poporului le-a păstrat o pioasă amintire: Despina Milița, soția lui Neagoe Basarab și Elina, soția lui Matei Basarab.

Despina sau Milița, cum mai era numită, reprezintă „unul din cele mai curate chipuri de doamne române", scrie Nicolae Iorga în a sa *„Istorie"* a românilor zugrăvită în *„chipuri și icoane"*. Descendența unei strălucite familii de despoți sârbi, — căci era fiica lui Lazăr Despot, unul din ultimii reprezentanți ai neamului care stăpânise două sute de ani Serbia —, foarte evlavioasă, prețuind frumosul, doamna Despina și-a închinat viața nu doar poporului pe care îl slujea, ci mai ales Bisericii, contribuind la dezvoltarea artei bisericești din prima jumătate a secolului al XVI-lea. Împreună cu soțul ei, domn al Țării Românești între anii 1512—1521, au adunat la curtea lor numeroase obiecte bisericești de o reală valoare artistică: cărți de cult ferecate în argint aurit, cruci sculptate în lemn, sfeșnice, cădelnițe, precum și alte obiecte liturgice cu care și-au înzestrat ctitoriile.

Poporul, în simplitatea lui și în dragostea față de această soție de domnitor, i-a apreciat calitățile de care a dat dovadă, plăsmuind o legendă care amintește posterității blândețea, evlavia și atașamentul față de popor al doamnei Despina. Potrivit acestei legende, căreia versul bolintinean i-a dat glas, Despina și-ar fi vândut bijuteriile moșteni-

(Continuare în pag. a 6-a)

CLAUDIA DUMITRIU

Din Macedonia spre Atena epocii apostolice prin intermediul geografiei istorice

După cum ne relatează *Faptele Apostolilor*, Sf. Apostol Pavel, în a sa a doua călătorie misionară, a avut o viziune la Troa, interpretată de el ca fiind o chemare divină la Evanghelizarea Macedoniei: *Când a văzut această vedenie, am căutat să plecăm îndată în Macedonia, înţelegând că Dumnezeu ne cheamă să vestim Evanghelia (Fapte* 18, 10).

Macedonia romană, cea din vremea Apostolului neamurilor, era o provincie de rang pretorian, creată în anul 148 î.Hr. După înfrângerea ultimului rege, Perseus, în 168 î.Hr., Macedonia a fost mai întâi împărţită în patru regiuni autonome şi având capitalele la Amphipolis, Thessalonike, Pella şi Pelagosin. Ulterior a luat fiinţă provincia romană Macedonia, care îngloba Epirul şi Illyricum, iar din 146 şi Grecia de curând cucerită. Toate erau conduse de un proconsul de rang pretorian. În cadrul reformelor iniţiate de Augustus, când Grecia şi Epirul formau o nouă unitate administrativă numită Achaia, Macedonia propriu-zisă a devenit provincie senatorială. Temporar a fost condusă împreună cu Achaia, în perioada anilor 15—44 d.Hr., de către legatul imperial[1] din Moesia, revenind apoi Senatului, spre administrare[2]. În epoca ce ne interesează, capitala Macedoniei romane se afla la Tesalonic[3]. Oraşul, ca şi provincia propriu-zisă, nu au fost profund romanizate, după cum o demonstrează inscripţiile, în majoritate greceşti, care s-au păstrat până în zilele noastre, cele mai multe dintre ele aflându-se, azi, în muzee.

În Macedonia antică s-au succedat două case domnitoare, anume dinastia Argeazilor şi dinastia Antigonizilor. Reprezentanţii celei dintâi apar în istorie în prima jumătate a secolului al VII-lea î.Hr. şi îşi încheie existenţa pe la sfârşitul secolului al III-lea î.Hr. Antigonizii îşi încep domnia de la data de mai sus, iar finalul lor dinastic corespunde secolului al II-lea î.Hr.[4].

O personalitate istorică de prim rang a Macedoniei antice a fost Filip al II-lea (aprox. 382—336 î.Hr.), rege al acestei ţări între 359—336 î.Hr. În nici douăzeci de ani de domnie, acest fiu al regelui Amyntas al III-lea, în numele nepotului său minor Amyntas, a transformat Macedonia dintr-o ţară semibarbară, situată la marginea lumii greceşti, într-un stat ce a jucat un rol covârşitor în răspândirea culturii şi civilizaţiei vechii Elade, fermentul politic a ceea ce a devenit ulterior o *stare de civilizaţie* (Livius Ciocârlie)[5], cea elenistică. Pe plan intern, Filip al II-lea şi-a consolidat puterea, înlăturând o serie de pretendenţi la tron, a reorganizat armata după model teban — el fiind ostatec la Teba în epoca de glorie a lui Epaminonda —, a însănătoşit finanţele regatului, inclusiv prin încurajarea comerţului, şi a accelerat urbanizarea. Conştient de superioritatea civilizaţiei greceşti, Filip a sprijinit pătrunderea ei în Macedonia. Mai mult, Aristotel a fost desemnat dascăl al fiului său, viitorul Alexandru cel Mare.

Se spune că atunci când Aristotel i-a vorbit elevului său despre lumea atomilor, acesta din urmă a început să plângă amarnic, exclamând: *iată un regat pe care, din păcate, nu-l voi putea cuceri niciodată.* De menţionat, în context, că Alexandru a căutat, poate nu compania, dar, în tot cazul, prezenţa oamenilor vestiţi — nu neapărat iluştri — din vremea sa. Astfel, s-a dus să-l întâlnească pe vestitul filosof Diogene, cel ce stătea (locuia) într-un butoi. Alexandru a venit spre acesta din direcţia soarelui, aşa încât, involuntar, i-a ţinut umbră înţeleptului. În acel moment Diogene a exclamat: *nu-mi lua ce nu-mi poţi da;* adică soarele, care, ca astru, nu se află în stăpânirea regilor şi ale cărui binefaceri nu vin prin graţia stăpânilor acestei lumi.

Ca diplomat şi om politic, Filip al II-lea al Macedoniei a speculat abil contradicţiile existente între oraşele-cetăţi ale Eladei. Astfel, el a devenit pentru cercurile democrate, funciar antimacedonene, un duşman al independenţei *polisului*, un despot perfid, iar pentru partidele filomacedonene, un ocrotitor al păcii sociale şi conducătorul Greciei în proiectatul conflict cu Imperiul Persan, ca (unică) soluţie pentru ieşirea din criza generală ce a cuprins lumea vechilor greci.[6]

Într-adevăr, marile polisuri (oraşe-state), ca Atena, Corint, Megara, motoare şi promotoare ale unui comerţ extern intens, au venit în conflict cu interesele altor polisuri, nemulţumite de faptul că nu aveau — sau nu mai aveau — piaţă de desfacere a propriilor produse. Edificator în acest sens este seria de tratative între atenieni şi spartani, concretizate într-un decret, în conformitate cu care, megarienilor le era interzis accesul pe pieţele controlate de Atena. Îndemnaţi de corinteni, spartanii au luat acest decret drept pretext pentru declanşarea unui război, cunoscut în istorie ca *războiul peloponesiac.*[7] Şi astfel, statele greceşti, constituite în liga peloponesiacă, au purtat acest război împotriva Atenei,

(Continuare în pag. a 7-a)

Dr. CONSTANTIN ITTU

Festival Panortodox de tineret

În perioada 10—16 iulie 2000 Biserica Greciei a organizat la Evia, în apropiere de Volos, un festival panortodox de tineret, pentru comemorarea a 2000 de ani de la naşterea Domnului Iisus Hristos. Tema festivalului a fost: „Tineretul Ortodox — Viitorul Bisericii", şi a adunat 200 de tineri ortodocşi cu vârste cuprinse între 18 şi 26 de ani, reprezentanţi ai diferitelor Biserici Ortodoxe din întreaga lume. Obiectivul jubileului a fost întărirea unităţii tineretului ortodox, promovarea viitoarelor legături internaţionale şi evidenţierea rolului tineretului ortodox în societatea multiculturală şi globalizată a începutului de secol XXI.

Deschiderea oficială a fost făcută de Manos Koumbarelis, preşedintele celei mai cunoscute organizaţii de tineret ortodox, Syndesmos. Apoi fratele Aidan Hart din Marea Britanie a susţinut o conferinţă pe tema „Iisus Mirele: viitorul tineretului", în care a oferit o serie de soluţii practice referitoare la modul în care un tânăr ar trebui să trăiască creştineşte într-o lume coruptă. De remarcat faptul că în susţinerea sa, fratele Aidan s-a folosit deseori de citate din opera părintelui Stăniloae.

A doua zi, episcopul Hrisostomos de Halicar l-a întâmpinat pe arhiepiscopul Hristodulos al Greciei. Acesta a avut un dialog deschis cu tinerii participanţi, vorbind despre relaţiile dintre Biserică şi stat, despre mişcarea ecumenică, despre situaţia Bisericii Ortodoxe în ţări în care Ortodoxia este minoritară şi nu în ultimul rând despre distracţiile tinerilor arătându-le cum să se ferească de păcat.

A treia zi a conferenţiat pr. dr. Ioan Sauca, fost profesor la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, actualmente profesor la Geneva, membru al Consiliului Mondial al Bisericilor (WCC). Tema conferinţei a fost „Tineretul ortodox şi moartea ideologiilor" şi a sintetizat principalele deosebiri dintre învăţătura creştină şi ideologii, arătând că viaţa ortodoxă înseamnă trăire în şi prin Hristos. De asemenea, a înfăţişat pericolele care ar putea transforma creştinismul într-o ideologie sau simplă învăţătură religioasă.

Toate aceste conferinţe au fost traduse simultan în engleză, rusă şi greacă, facilitând astfel dialogul dintre participanţi şi invitat. După susţinerea conferinţei, au urmat o serie de întrebări din partea tinerilor, care au arătat un interes deosebit mai ales faţă de problemele concrete, cu care se confruntă tineretul din ziua de astăzi. Ei au avut ocazia să primească unele răspunsuri de la persoane cu pregătire deosebită, care au înţeles atât problemele specifice vârstei tinere, dar şi necesitatea revenirii la valorile morale creştine.

Pentru a promova schimbul de opinii dintre reprezentanţi ai diferitelor Biserici, s-au organizat grupuri de discuţii bazate pe o anumită temă. Aceste teme s-au ales având-se în vedere principalele preocupări ale participanţilor. Dintre temele abordate amintim: „Biserica Ortodoxă şi dialogul intercreştin", „Metode de predare a teologiei în şcoli", „Tineretul şi implicarea lui în viaţa parohiei". Discuţiile au fost conduse de un moderator şi s-a urmărit ca prin numărul mic de participanţi (8—12), să se ofere fiecăruia ocazia să îşi expună propriile opinii.

În ultima zi a avut loc o masă rotundă cu tema „Schimbul de tineri ca metodă de construire a unităţii şi înţelegerii", în cadrul căreia participanţii au subliniat necesitatea creării unei unităţi puternice între tinerii aparţinători diferitelor Biserici Ortodoxe, indiferent de naţionalitate. Scopul acestei comuniuni este crearea conştiinţei că indiferent de poziţia geografică „toţi suntem mădulare ale aceleaşi Biserici drept-măritoare şi că Ortodoxia este cu adevărat universală.

Festivalul s-a încheiat cu Sf. Liturghie săvârşită pe malul mării şi cu participarea directă a reprezentanţilor diferitelor Biserici Ortodoxe. Astfel, prin organizarea acestui jubileu, Biserica Greciei a fost intermediara unui dialog ortodox între tineri aparţinători diferitelor culturi şi tradiţii ortodoxe.

CIPRIAN STREZA,
student teolog

Schimbarea la Faţă

(Urmare din pag. 1)

schimbat la faţă, Hristoase Dumnezeule, şi pe cât au cuprins ucenicii Tăi Slava Ta, au înţeles că, dacă Te vor vedea răstignit, să cunoască Patima Ta cea de bunăvoie şi lumii să propovăduiască, că Tu eşti cu adevărat raza Tatălui".

Hristos doreşte să-i întărească pe ucenicii Săi înaintea patimilor Sale, şi cu toate acestea ei, oameni fiind, rămân înfricoşaţi şi timoraţi şi deşi Petru a fost martor al Schimbării Lui la faţă, atunci, în timpul prinderii Mântuitorului, s-a lepădat cu jurământ de trei ori în faţa unei slujnice, zicând **„nu-l cunosc pe omul acesta"** (Matei 26, 74).

Schimbarea la faţă a Domnului este un praznic al luminii celei necreate, ce se leagă de praznicul Învierii din morţi al lui Hristos, sărbătoarea luminii prin excelenţă.

Pentru fiecare dintre noi Taborul este un pisc duhovnicesc, spre care trebuie să tindem în toată viaţa noastră, străduindu-ne să urcăm pe treptele virtuţilor spre întâlnirea cu Hristos cel plin de slavă, pentru a ne asemăna Lui în har.

Prin asceză, rugăciune fierbinte, prin faceri de bine, milostenii şi prin dobândirea virtuţilor putem să ne schimbăm şi noi la faţă şi să devenim **oameni noi, creştini adevăraţi** dăruiţi total lui Hristos şi oamenilor, putând spune şi noi cu adevărat că **„am văzut slava Lui"** (Ioan 1, 4).

Să-l ascultăm pe Hristos, întru care s-au plinit toate şi care este cu adevărat Fiul lui Dumnezeu întrupat pentru mântuirea lumii şi făcând aşa vom fi **„Vii şi luminaţi"** şi vom avea din belşug **„lumina vieţii"** (Ioan 8, 12).

Praznicul Schimbării la Faţă a Mântuitorului, sărbătoare a luminii celei necreate, pregustare a prefacerii noastre duhovniceşti la cea de a doua venire a Sa şi a bucuriei celei veşnice în Împărăţia lui Dumnezeu ne aminteşte încă o dată cuvântul Mântuitorului adresat nouă **„Cât timp aveţi lumina, credeţi în lumină, ca să fiţi fii ai luminii"** (Ioan 12, 36).

Aşa să facem şi bine ne va fi nouă şi acum şi în veci. AMIN!

Un valoros patriot sibian

(Urmare din pag. a 2-a)

cediu la Avrig. În acest timp ia legătura cu profesorii şi studenţii seminarului ce activau în Partidul Naţional Român din Sibiu, care datorită evenimentelor s-a procedat la schimbări organizatorice şi este numit Comandantul Gărzii Naţionale Române din sectorul Avrig. Tot de acest organism a fost desemnat ca delegat oficial militar al judeţului Sibiu, la Adunarea Naţională de la Alba Iulia, unde a participat împreună cu delegaţii civili ai judeţului Sibiu, şi alături de toţi participanţii în entuziasmul care a dominat acest mare eveniment de unificare a neamului, a susţinut voinţa fermă de unire a românilor din Ardeal cu Patria Mamă.

La 6 februarie 1919, când s-a reînfiinţat armata regulată română în Transilvania, a fost încadrat în regimentul 90 inf. din Sibiu, ca ofiţer activ. Cu acest regiment a participat la luptele de pe Tisa până la Budapesta, conduse de generalul Traian Moşoiu. După terminarea acestei campanii s-a înapoiat cu regimentul în garnizoana de pace la Sibiu, unde îşi desfăşoară activitatea de ofiţer combatant, instruind mii de tineri chemaţi sub drapel, modelându-i şi insuflându-le dragostea de ţară.

Era un om cu un caracter ferm, cu o bogată zestre de înţelepciune, bine pregătit în domeniul militar şi mare specialist în probleme de tactică şi strategie militară, un foarte bun organizator militar. Urca treptele ierarhiei militare a armatei României Mari, ca un valoros ofiţer de comandă şi de Stat major, model de omenie şi de demnitate şi mare pedagog militar.

Pe tărâm cultural a activat ca membru fondator şi permanent al asociaţiei ASTRA din Sibiu, a ţinut legătura permanentă cu cele trei instituţii de bază ale neamului românesc: Şcoala — Armata — Sf. Biserică. A scris şi publicat articole, poezii, cântece ostăşeşti, epigrame, în presa zilei şi reviste, cum ar fi: Tribuna, Telegraful Român, Cuvântul Poporului, Foaia Poporului, Dacia Traiană, revista Casinzeană şi alte publicaţii apărute în ţară, toate cu caracter omenesc, românesc, creştinesc şi cultural educativ. Subiecte în care dragostea de ţară, de neam şi credinţa creştină, de graiul şi obiceiurile strămoşeşti aveau sfânta intenţie de a însămânţa cel mai curat, puternic şi fierbinte patriotism în inimile celor tineri.

A trăit drama Dictatului de la Viena din 1940, ca ofiţer superior în Statul Major al Corpului 7 Armata din Sibiu, având funcţia de şef Birou 2 organizare-mobilizare. A participat la dramaticile încleştări din Crimeia în fruntea Vânătorilor de Munte daţi în sprijinul comandamentului german, căzând în captivitate alături de nemţi. Se înapoiază din prizonierat cu ultimul lot de prizonieri români şi pleacă pe frontul de Vest.

După război i se încredinţează diferite funcţii pe care le-a onorat prin competenţă, muncă şi demnitate. Decorat cu ordine şi medalii şi posesor a multor trofee câştigate la concursurile pe ţară ale armatei.

După instaurarea regimului comunist, în armata noastră s-au produs multe schimbări cu care generalul nu a fost de acord, de exemplu: trecerea în cadru disponibil a multor cadre valoroase ale armatei ce s-au înfruntat pe câmpurile de luptă pentru apărarea patriei, arestarea multor veterani de război de toate gradele şi întemniţaţi în închisorile comuniste, introducerea în armată a unor oameni fără nici o pregătire militară, fără şcoală, doar pe baza carnetului P.C.R. Ca urmare a acestor manifestări, organul superior politic al armatei l-a trecut în rezervă înainte de termen.

Demn de menţionat este curajul şi demnitatea de care a dat dovadă în ultimul moment! — auzind că în ziua de... ora 12, soseşte în unitate comisia de la Bucureşti pentru schimbare, în aceeaşi zi, cu 2 ore mai înainte ordona ca întreaga unitate să fie adunată pe platou cu armamentul de pace şi drapelul de luptă al unităţii. După primirea onorului şi a raportului, spune militarilor scopul adunării, se îndreaptă spre tricolor, îl sărută şi pleacă din unitate.

În rezervă, în calitate de ostaş desăvârşit cu un crez măreţ de patriotism, de dragiste de ţară şi de oştirea română duce o luptă asiduă pentru ca cei ce s-au jertfit pentru ţară să fie onoraţi, să-şi capete recunoştinţa binemeritată, timp de 25 de ani s-a înfruntat cu odiosul regim comunist, riscându-şi libertatea şi punându-şi în pericol familia. Din 1964 şi până în martie 1990, generalul, în calitatea sa de mare luptător, a sprijinit pe toţi veteranii sibieni. Într-o gândire sănătoasă românească, an de an, într-un program bine stabilit s-au făcut expuneri de către preşedinte şi veteranii de război, în şcoli, instituţii şi întreprinderi, prin articole în ziare, emisiuni la radio şi televiziune, ale tradiţiilor de luptă ale armatei române, scoţând în relief spiritul de jertfă şi de sacrificiu al eroilor căzuţi pe câmpul de luptă pentru apărarea hotarelor ţării, şi fiinţa naţională a neamului românesc.

Zilele fierbinţi din decembrie 1989, îl găseşte pe general încărcat de ani mulţi şi grei, în modesta sa locuinţă cu telefonul în legătură directă cu veteranii de război îndemnându-i să se alăture demonstranţilor.

Generalul Berghia Ioan îşi merită pe deplin cinstea de a rămâne un mare şi valoros ostaş în istoria Armatei române, de asemenea în memoria veteranilor de război sibieni, ca un adevărat părinte.

Cărturari sibieni de altădată

Gheorghe Dima - profesor, dirijor şi compozitor

— La 75 de ani de la moarte —

Trei oraşe şi-l pot revendica pe marele îndrumător şi animator al vieţii artistice - muzicale din Transilvania de altădată: Braşovul, Sibiul şi Clujul. Este braşovean prin naştere şi o perioadă îndelungată de activitate profesorală şi dirijorală, sibian prin cei 18 ani petrecuţi la noi şi clujean prin ultimii şase ani de muncă, în calitate de prim director al Conservatorului, dar şi prin faptul că acolo îşi doarme somnul de veci.

Ilustrul fiu al Braşovului s-a născut la 28 septembrie / 10 octombrie 1847, în familia negustorului Nicolae Dima şi a soţiei sale Zoe, născută Voinescu, descendentă dintr-o familie de aromâni. După terminarea şcolii primare din Braşov-Şchei, se pare că a fost înscris la noul gimnaziu românesc din Braşov, deschis în 1850, pentru că într-o scurtă „autobiografie", publicată mai târziu (ziarul „Societatea de mâine" din Cluj, 21 iunie 1925), scria că la 14 ani a fost dus la Viena, unde şi-a continuat studiile gimnaziale, cu aşa-numitele „clase reale". După absolvirea acestora, s-a înscris la Şcoala politehnică din Karlsruhe. Paralel cu aceste studii, a luat lecţii de canto de la profesorul Heinrich Giehne, directorul „capelei de muzică" de la curtea princiară din Baden. „După 3-4 ani de studii la Karlsruhe", după cum mărturisea el însuşi, s-a reîntors la Viena, unde şi-a continuat studiile muzicale cu profesorul de canto Otto Uffmann, apoi a plecat la Graz, unde a luat lecţii de armonie şi contrapunct cu profesorul Ferdinand Thierot. În continuare, „am acceptat un angajament la opera din Klagenfurt", în sudul Austriei de azi; un timp, mărturisea el, a cântat şi la opera din Zürich.

Cu o astfel de pregătire, la 27 de ani, deci în 1874, se reîntorcea în Braşovul natal, deşi i se deschideau frumoase perspective pentru o carieră muzicală strălucită în lumea austriacă. În toamna anului 1874 a fost numit profesor de Muzică la Gimnaziul din Braşov, lucru extrem de greu pentru el, din moment ce nu avea „premergători", a căror muncă să o continue sau din opera cărora să se inspire. Şi totuşi, în câţiva ani a reuşit să revigoreze viaţa muzicală românească din Braşov. După numai un an, deci în 1875, este chemat să conducă „Reuniunea română de Gimnastică şi Cântări din Braşov", existentă cu un cor bărbătesc din 1863 şi cu unul mixt din 1868, organizată după modelul oferit de saşii braşoveni. Scopul Reuniunii era precizat chiar în statutul ei, acela „de a lăţi şi a dezvolta gustul publicului român pentru arta cea mai sublimă: muzica naţională", dar şi acela de a prezenta „mai cu seamă cânturi originale naţionale îmbrăcate în costumul armonic al muzicii occidentale". În această perioadă de avânt tineresc, când era „pus în situaţia de a fi desţelenitorul ogorului muzical românesc din Ardeal", Gheorghe Dima nu numai că şi-a îndrumat elevii în arta muzicală şi a dirijat corul Reuniunii amintite, dar a armonizat şi câteva piese corale pe melodii ale compozitorilor Mezetti şi Ludovic Wiest, cu tematică românească **(Bălcescu murind, Hora Severinului** sau **Hora,** compoziţie proprie pentru cor mixt, după un text de Vasile Alecsandri).

În 1875 se căsătoreşte cu Maria Florian, fiică de negustor din Braşov. Din nefericire, va urma o mare tragedie a vieţii lui, căci în curând i-a murit soţia şi cei doi copii, un băiat şi o fetiţă, în doar câteva luni. Unul din marii săi biografi, Horia Stanca, asemăna tragedia vieţii lui cu cea a lui Verdi, care în tinereţe şi-a pierdut, în decurs de o lună, soţia Margherita Barezi şi cei doi copii.

Doborât de durere în urma acestei mari încercări, în ianuarie 1879, Dima părăsea Braşovul suferinţelor lui, îndreptându-se spre Lipsca (Leipzig), pentru a-şi desăvârşi studiile muzicale, mai ales pentru compoziţie. Acum a alcătuit mai multe lieduri, pe baza cărora, la 28 iunie 1880, a obţinut diploma Conservatorului din Leipzig.

Revine la Braşov, unde îşi reia munca la catedra avută, precum şi conducerea corului „Reuniunii de gimnastică şi cântări". În curând, dă câteva concerte în diferite oraşe din Ardeal, apoi la Bucureşti, „animând până la delir pe auditorii de aci, în primul lor contact cu muzica din Ardeal".

La 1 mai 1881, Gheorghe Dima a fost chemat la Sibiu, ca să ocupe postul de director muzical la „Reuniunea română de Muzică" de aici; între anii 1889 şi 1898 va deveni preşedintele Reuniunii. Tot în 1881 a fost numit dirijor al corului fostei catedrale mitropolitane de aici („biserica grecească"). La 1 septembrie 1883, mitropolitul Miron Romanul şi Consiliul Arhiepiscopesc din Sibiu, au decis să creeze o catedră de Muzică vocală şi instrumentală la Institutul teologic - pedagogic sibian, care să fie încredinţată tot lui Gheorghe Dima. În forma acesta, a pregătit, până în 1899, mai multe generaţii de preoţi şi învăţători cu frumoase cunoştinţe muzicale şi care, la rândul lor, vor forma coruri bisericeşti şi populare în diferite parohii din Transilvania. A fost profesorul unor teologi care, mai târziu, vor deveni nume cunoscute în Biserica şi cultura românească, cum au fost: patriarhul Miron Cristea, episcopii Iustinian Teculescu, Ioan Stroia, Lucian Triteanu, Vasile Stan, criticul literar Ilarie Chendi şi alţii. Gheorghe Dima a reuşit să dea un nou impuls vieţii artistice româneşti din Sibiu, cu răsfrângeri şi în viaţa lor naţională. Prestigiul de care se bucura acum rezultă din faptul că în 1887, i s-a încredinţat conducerea corului „Reuniunii de cântări" a saşilor sibieni.

În perioada „sibiană" a activităţii lui Gheorghe Dima începe să armonizeze o serie de piese muzicale culese din popor, dar şi o seamă de cântece vechi româneşti. Între armonizările corale „poporale", reţinem: **Hei leliţă din cel sat, Cucuruz cu frunza-n sus, Fântână cu trei izvoare, Cucule cu peană sură, O, ce veste minunată, La nunta ce s-a-ntâmplat,** iar între armonizările corale de cântece „vechi româneşti": **Sărmană frunză, Rămâi sănătoasă, În zadar alerg pământul** şi altele.

După ce a întemeiat la Sibiu o orchestră, Gheorghe Dima compune două mari lucrări pentru cor, solo şi orchestră: **Muma lui Ştefan cel Mare,** pe textul cunoscutei balade a lui Dimitrie Bolintineanu şi **Hora,** pe textul lui Vasile Alecsandri.

Tot acum compune şi o serie de lieduri, pentru voce şi pian, cu texte din clasicii noştri, mai cu seamă din Eminescu: **Şi dacă ramuri bat în geam, De ce nu-mi vii, Dorinţa, Somnoroase păsărele.** Tot pentru voce şi pian a pus în circulaţie cântecele populare **Mugur, mugurel, Mândruliţo de demult** şi altele.

În sfârşit, notăm că tot în perioada „sibiană" a vieţii lui, Gheorghe Dima începe o adevărată acţiune de „reformare" a cântărilor noastre bisericeşti. Ca şi contemporanul său de la Iaşi, Gavriil Musicescu (1847-1903), a compus şi o serie de piese de muzică corală bisericească: **Liturghia în La, Liturghia în Sol,** (pentru cor mixt şi bărbătesc, considerată „unică în felul ei în toată literatura muzicală românească"), **Liturghia pe patru voci,** motetul **„Fericiţi sunt cei goniţi"**, singura lucrare de acest gen în literatura corală românească, numeroase **irmoase** ale praznicelor împărăteşti, considerate „cele mai personale opere ale sale" bisericeşti, **tropare, pricesne, cântări funebre, colinde** şi alte armonizări de melodii bisericeşti. Dintre ele, cele mai cunoscute sunt: **Paharul mântuirii, Cinei Tale celei de Taină, Gustaţi şi vedeţi, Cu Trupul lui Hristos vă cuminecaţi, Cămara Ta Mântuitorule, Fecioara astăzi, De tine se bucură, De frumuseţea fecioriei tale, O, ce veste minunată, Marea vieţii, „stările"** din Vinerea Patimilor, cântările Cununiei, ale înmormântării **(Plâng şi mă tânguiesc, Cu adevărat deşertăciune sunt toate, Cela ce cu adâncul înţelepciunii, Marea vieţii).** Ana Voileanu Nicoară consideră aceste coruri funebre drept cel mai reuşit requiem al literaturii muzicale româneşti.

Tot în perioada sibiană a dat o serie de concerte cu corul mixt al Reuniunii de Muzică în diferite oraşe ale Ardealului, cel mai important fiind însă al doilea concert de la Bucureşti, la Ateneul român, în 1895. Ziarele din Capitală au comentat cu multă satisfacţie acest concert dat de corul sibienilor, condus de Gheorghe Dima.

Spre sfârşitul activităţii sale la Sibiu, Gheorghe Dima s-a recăsătorit cu Maria Bologa, fiica cunoscutului „consilier aulic", om de cultură, vicepreşedinte şi preşedinte al Astrei, Iacob Bologa, care a făcut studii la acelaşi Conservator din Lipsca în care studiase şi Dima. Mai târziu, va deveni şi ea profesoară de pian la Conservatorul din Cluj şi va traduce pentru Opera română de acolo libretele unor opere (Fidelio, Regina din Saba şi altele). La 1 septembrie 1899, Gheorghe Dima părăsea pentru totdeauna Sibiul, reîntorcându-se la catedra şi corurile braşovene pe care le avusese până la venirea în Sibiu. Înlocuia pe tânărul profesor şi compozitor Timotei Popovici, care îi prelua catedra şi corurile din Sibiu. Lăsa în urma sa cele mai frumoase amintiri, nu numai în sufletele sibienilor iubitori de muzică, dar mai cu seamă în sufletele sutelor de preoţi şi învăţători pe care îi pregătise să ducă în lumea satelor ardelene dragostea pentru frumos şi pentru cântecuul românesc.

Reîntors la Gimnaziul „Andrei Şaguna" şi la Şcoala comercială, ca profesor de Muzică, dar şi ca „director muzical" la „Reuniunea de gimnastică şi cântări", ca dirijor al corului bisericii „Sfântul Nicolae" din Şchei, după o bogată experienţă acumulată la Sibiu timp de 18 ani, Gheorghe Dima îşi va relua cu şi mai multă vigoare activitatea corală şi componistică. Organiza aproape în fiecare an concerte cu cele două coruri pe care le conducea, dar şi cu ale celor două şcoli la care activa fie în Braşov, fie în alte oraşe ale Transilvaniei şi chiar în vechea Românie. De pildă, în 1904 a dat un concert la Sinaia, cu un ansamblu de 60 de corişti şi 40 de orchestranţi, iar în 1906, cu prilejul Expoziţiei jubiliare de la Bucureşti (la 40 de ani de domnie ai regelui Carol şi 1800 de ani de la colonizarea Daciei de împăratul Traian) a dat două concerte la Bucureşti, unul la Ateneu, altul la Teatrul Naţional, toate primite cu mare însufleţire şi apreciate elogios de cronicile muzicale de atunci. Notăm tot aici că în 1903, după moartea lui Gavriil Musicescu, i s-a oferit postul de director şi de profesor la Conservatorul din Iaşi, cinste pe care a refuzat-o, preferând să-şi continue „apostolatul muzical" aici, în Ardeal, unde era atâta nevoie de el.

Şi-a continuat şi activitatea componistică, mai cu seamă cu piese patriotice: **Haideţi fraţi cu arma-n mână, Soldaţii, Cântec ostăşesc,** dar şi cu cântece pentru copii: **Călăreţul, Murguleţul, Copilul şi floarea, Cântecul melcilor, Cântecul iezilor, Îngerul,** un număr de lieduri, câteva balade, după Vasile Alecsandri **(Groza, Ştefan Vodă şi codrul)** sau Eminescu **(Peste vârfuri,** şi din nou **De ce nu-mi vii, Somnoroase păsărele** (ş.a.), o cantată, pe un text de Andrei Bârseanu, pentru solo tenor, cor mixt şi orchestră, o **Rugăciune** pentru cor mixt şi orchestră.

Pentru corul Bisericii „Sfântul Nicolae" din Şchei compune o **Liturghie în La,** cu alte caracteristici decât Liturghia în Sol scrisă la Sibiu, dar şi o serie de alte coruri bisericeşti mixte sau bărbăteşti.

Din cele peste 250 de piese muzicale lucrate de Dima, majoritatea au văzut lumina tiparului în timpul vieţii: 4 caiete cu lieduri tipărite la Leipzig (1889), altele la Bucureşti, iar în 1906 au apărut la Viena peste o sută de bucăţi, cu fonduri oferite de Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii din Bucureşti; câteva piese i s-au tipărit postum, în 1930.

În mijlocul atâtor succese şi bucurii, apar însă şi norii negri ai primului război mondial. În august 1916, a avut loc scurta intrare a trupelor româneşti în Braşov, Sibiu şi satele din jur, salutată cu mare însufleţire de întreaga suflare românească. Dar în curând a urmat şi tragedia retragerii acestor trupe şi ocuparea celei mai mari părţi din Vechea Românie de trupele inamice. În această situaţie dramatică, Gheorghe Dima s-a refugiat la Bucureşti, dar de acolo n-a mai putut pleca în Moldova, din lipsa mijloacelor materiale, încât a fost nevoit să rămână sub ocupaţie germană. Dar să-l lăsăm pe însuşi Gheorghe Dima să-şi înfăţişeze suferinţele: „Aci (în Bucureşti, - n.n.), am fost pus sub supraveghere de către ofiţerii nemţi. M-au arestat şi m-au dus la Braşov direct în temniţă, unde am stat închis trei luni. De aci m-au mutat în închisoarea din Tg. Mureş, unde am mai stat închis alte trei luni. Pe urmă, la închisoarea din Cluj, strada Dorobanţilor (închisoarea „Fellegvar" - n.n.), unde m-au ţinut aproape un an. Ce grozave zile au fost acestea! Dar nu voi să-mi împrospătez aceste triste amintiri! Singura mea mângâiere de atunci a fost că m-au lăsat să scriu. Şi aşa, în temniţă, am scris o mulţime de cântări bisericeşti şi o mulţime altele lumeşti". În aceleaşi note biografice, Dima îşi exprima reunoştinţa faţă de un inginer Friedl, se pare sas sau şvab, mai târziu director de fabrică în Timişoara, care pe atunci era directorul închisorii din Cluj. A compus în închisoare 42 de bucăţi corale, între care se disting mai multe pricesne şi cântări funebre.

După 18 luni de detenţie, Gheorghe Dima se reîntorcea în Braşov, cu mândria că a suferit şi el pentru neamul său, ca atâţia alţi români, fie intelectuali, fie ţărani. A trăit şi el, ca toţi românii, de altfel, bucuria adusă de marea sărbătoare a sufletului românesc de la Alba Iulia, de la 1 Decembrie 1918. În toamna anului 1919, deşi era acum în vârstă de 72 de ani, este chemat de Consiliul Dirigent din Sibiu, la o nouă muncă, de data aceasta în Clujul devenit centru universitar românesc.

În toamna acelui an, trei mari oameni de cultură şi artă au fost chemaţi să preia conducerea şi îndrumarea vieţii artistice româneşti din Cluj: ieşeanul Dimitrie Popovici Bayreuth (1860 - 1929), prieten de o viaţă cu Dima, cunoscut bariton, fost director al Conservatorului din Bucureşti, care va fi numit director al Operei române din Cluj; Zaharia Bârsan (1879 - 1948), poet, prozator şi actor, numit director al Teatrului Naţional din Cluj, iar Gheorghe Dima director al „Conservatorului de muzică şi artă dramatică" şi profesor de Ansamblu coral. Ultimii şase ani de viaţă i-a consacrat organizării şi bunei îndrumări a acestei instituţii de cultură şi artă românească. Cu puţin timp înainte, la 7 iunie 1919, a fost ales membru de onoare al Academiei Române; în aceeaşi şedinţă au fost aleşi, tot ca membri de onoare, mitropolitul Vladimir Repta al Bucovinei, episcopii Iacov Antonovici al Dunării de Jos şi Miron Cristea al Caransebeşului, episcopul luteran Friederich Teutsch din Sibiu şi cunoscuţii oameni politici Vasile Goldiş, Valeriu Branişte şi Iuliu Maniu, precum şi câţiva străini, cu bune sentimente faţă de români: lingvistul german Hayman Tiktin, abatele ceh Metodie Zavoral, mai târziu episcop, filologul ceh Jan Urban Jarnik, geograful francez Emmanuel de Martonne şi alţii.

Gheorghe Dima a trecut la cele veşnice la 4 iunie 1925, fiind înmormântat în cimitirul oraşului Cluj. Soţia sa Maria îl va urma la 22 februarie 1934. Au avut şase copii, dar nenorocirile l-au însoţit pe Gheorghe Dima şi în cea de a doua căsătorie. Primul fiu, Ionel, a murit pe când era student la Politehnică, iar în 1920 a urmat un alt fiu, Gheorghe. O singură fiică a lor a avut descendenţi, care trăiesc azi în Arad.

Gheorghe Dima rămâne pentru posteritate ca un strălucit compozitor şi dirijor, ca un bun îndrumător al atâtor generaţii de elevi şi apoi de studenţi, ca un însufleţit patriot. Unul din biografii săi, Horia Stanca, consideră că el reprezintă „piatra de temelie a vieţii noastre muzicale moderne". Iar Ana Voileanu Nicoară (fiica consilierului Matei Voileanu, care avusese un rol însemnat în cadrul „Reuniunii române de Muzică" din Sibiu), care i-a consacrat o amplă monografie, îl prezintă succint în aceste cuvinte: „Gheorghe Dima a adus în patrimoniul muzicii româneşti aproape toate formele muzicale vocale experimentate de evoluţia muzicii europene în cursul câtorva veacuri: missa, requiemul, motetul, balada corală, piesa corală de concert, cantata, imnul festiv, fuga corală, corul acompaniat de orchestră, cântecul pentru copii. Se mai adaugă acestor creaţii originale, bogata colecţie de armonizări corale şi solistice ale cântecului popular, ale cântecului vechi românesc, ale melodiilor vechi bisericeşti, în sfârşit, ale melodiilor patriotice". Prin toată această bogată activitate, el a devenit „exponentul cel mai reprezentativ al şcolii naţionale româneşti din generaţia fondatorilor muzicii culte, având un rol, într-o măsură asemănătoare, cu al contemporanilor săi Antonin Dvorak pentru şcoala naţională cehă, Edward Grieg pentru cea norvegiană şi Piotr Ceaikovski pentru cea rusă". (Ana Voileanu Nicoară, **Gheorghe Dima,** Bucureşti, 1957, p. 172-174).

Pr. Prof. Dr. MIRCEA PĂCURARIU

Două noi obiective muzeale în Complexul muzeal al bisericii Sf. Nicolae din Şcheii Braşovului

Bogatul tezaur patrimonial din Scheii Braşovului a îngăduit realizarea altor două obiective muzeale: „Şcheii Braşovului în pictura lui Ştefan Mironescu" şi „Cartea veche grecească la Braşov".

Cel dintâi obiectiv, realizat în trei camere ale complexului, survine ca o restituire, întrucât la 28 septembrie 1980, în baza donaţiei pictorului (pe atunci în viaţă) s-a realizat o asemenea expoziţie într-un alt spaţiu, care între timp primise destinaţia de locuinţă privată.

Valorosul pictor braşovean se năştea la Iaşi la 24 septembrie 1904, unde urmase şi cursurile Institutului de Belle-Arte, având între mentori pe pictorii Cosmovici şi Octavian Angheluţă. Din 1924 se stabileşte la Bucureşti la institutul cu acelaşi nume, având între valoroşii sfetnici pe Constantin Artachino şi Camil Ressu şi coleg pe Alexandru Ciucurencu. Cu această zestre universitară se stabileşte la Braşov, mai întâi la liceul Andrei Bârseanu în 1936 şi definitiv la Colegiul Andrei Şaguna în 1944. Până la moarte (17 mai 1985), dedică talentul său creator Braşovului, imortalizând în tuş, peniţă, pastel, acuarelă şi uleiuri peisaje, clădiri şi oameni ai locului, lăsând moştenire peste 300 de lucrări, care s-au bucurat de mare apreciere din partea literaturii de specialitate.

Gestul pictorului de a dona Muzeului bisericii Sf. Nicolae 54 din cele mai valoroase lucrări ale sale onorează. Aceste lucrări, pe lângă valoarea lor artistică, rămân ca o mare valoare documentară, căci multe din străzile, clădirile şi peisajele redate s-au modificat prin trecerea timpului.

(Continuare în pag. a 7-a)

Prof. dr. VASILE OLTEAN

Prietenia dintre Mihai Eminescu şi Ion Creangă

(Urmare din pag. 1)

talent vânos. Relaţiile dintre ei n-au rămas ca simple raporturi oficiale şi reci, dintre revizorul şcolar şi învăţător. Ei s-au apropiat unul de celălalt, prin concepţiile lor comune care au consolidat primele impresii, precum şi prietenia lor. Învăţătorul povestaş îi va fi spus revizorului snoave, pline de duh şi înţelepciune, iar revizorul - apreciindu-l - l-a îndemnat să le aştearnă pe hârtie, spre a le citi apoi la Junimea. De acum venea Creangă cu îndrăzneală la cancelaria revizorului, spre a mai schimba o vorbă. Eminescu îi cunoştea şi bătaia de deget în uşă şi glasul gros cu care Creangă îl desmierda, zicând: „Acasă-i Măria-sa Stăpânul?" Într-una din convorbirile avute, Creangă i-a povestit lui „Bădie Mihai", „Soacra cu trei nurori" şi „Capra cu trei iezi", aşternute pe hârtie pentru manualul său, precum şi altele. „Scrie tot ce ai spus, că e minunat de bine - i-a zis Eminescu - să citim la Junimea ... să vadă cei de acolo adevărata literatură".[2]

Dacă apariţia dintru început a lui Creangă la Junimea a stârnit anticipaţia celor mai mulţi, displăcându-le poveştile, în schimb, „Soacra cu trei nurori" a fost ascultată cu interes, nefiind de soiul celor citite până atunci la Junimea. Dulceaţa limbajului i-a dat acestei poveşti tot farmecul. Povestea „Capra cu trei iezi" a fost citită la Junimea de Eminescu, lectorul oficial. El a citit-o rar, cu vocea lui cantabilă. În cadrul discuţiilor purtate, junimiştii nu s-au pronunţat dacă povestea este bună sau rea. Aceasta i-a spus-o numai bădiţa Mihai, dar nu la Junimea, ci acasă în bojdeucă. Eminescu era convins, că fiecare dintre poveştile lui Creangă îşi are tâlcul ei. „Soacra cu trei nurori" a apărut în C.L., în octombrie 1875, iar „Capra cu trei iezi" cu două luni mai târziu.

La îndemnul lui Eminescu, Creangă, institutorul din Păcurari, a început a-şi descărca mereu carul cu poveşti, care se părea că au căutare. În 1876, i-a fost publicată în C.L. povestea „Punguţa cu doi bani". Primul ei cititor a fost tot Eminescu. Această poveste aducea ceva nou, faţă de ceea ce scrisese Creangă până atunci.

Creangă nu mergea cu regularitate la şedinţele Junimii. Lui îi plăceau poeziile lui Eminescu, iar poetul ducea rar poezii la Junimea. Mai adesea le citea în bojdeucă, după care Eminescu şi Creangă discutau ore în şir. Creangă scria mereu şi-i citea lui Eminescu, aşteptând apoi să-l corecteze. La rându-i, Eminescu îi spunea cu convingere: „Lasă, Creangă, că ai să citeşti la Junimea. Tu n-ai nevoie să fii corectat de nimeni!"[3] Confirmarea dată de Eminescu îi întărea conştiinţa lui Creangă, că ceea ce scrie e lucru bun. Ca urmare, nu se mai temea de critica ironizantă ce i-ar fi putut să i-o aducă boierii. Se ducea deci cu încredere la Junimea, bine dispus şi pornit pe glume.

Creangă a discutat cu Eminescu şi asupra nuvelei „Moş Nichifor Coţcariul", fără a se fi schimbat ceva din ea. A primit încurajarea de a o tipări, ceea ce s-a realizat în 1877.

Creangă a dispreţuit Junimea. Numai Eminescu i-a fost solidar în vederi şi prieten adevărat. În prietenia dintre Creangă şi Eminescu, junimiştii au văzut un mod al acestora de a riposta faţă de aristocratica societate. După şedinţe, junimiştii se duceau la cafenele şi restaurante luxoase. Eminescu şi Creangă erau de asemeni invitaţi, dar aproape totdeauna refuzau.

Creangă şi Eminescu, ambii moldoveni, cu elemente comune sufleteşti, cu o voluptate a priveliştilor rurale, înţelegându-se din priviri,[4] cutreierau împreună împrejurimile Iaşilor. Nu arareori, după drumeţii de câteva zile, se reîntorceau în bojdeuca din mahalaua Ţicăului, unde - în uitare de sine - discutau, până cădeau frânţi de oboseală. Creangă se minuna de spusele lui Eminescu despre Budapesta, Viena şi Berlin. Discutau lucruri despre ţara noastră, probleme ale meşteşugului literar, despre Junimea şi C.L., despre Maiorescu, împreună având păreri comune.

Eminescu i-a dat lui Creangă conştiinţa de scriitor, căci - după afirmaţia unui anonim - „Creangă a fost descoperit de Eminescu".[5] Până la întâlnirea şi împrietenirea dintre ei, Creangă a publicat doar mici bucăţi literare în manuale şcolare, versuri plate şi naive. Micii şcolari i-au fost primii cititori ai unor lucrări pe care nici nu bănuise, că le va scrie vreodată. Eminescu l-a îndemnat pe Creangă să scrie poveşti şi apoi amintiri. La amândoi a crescut dispreţul faţă de creaţiile literare junimiste.

În 1876, Eminescu şi-a pierdut postul de revizor şcolar. Creangă l-a cules de pe drumuri şi l-a dus în bojdeuca Ţicăului, care - vorba ceea - palat nu era! După spusele lui Creangă, redate de Cezar Petrescu, „Tinca a pregătit o oală cu sarmale înfricoşate şi un cuptor de plăcinte cu poalele-n brâu, ca la Humuleştii mei şi la Ipoteştii matale". Creangă i-a oferit lui „bădiţa Mihai" camera cea mai arătoasă. Cu greu a fost angajat apoi Eminescu în funcţia de redactor-administrativ şi corector la gazeta „Curierul de Iaşi", publicaţie numită de poet „foaia vitelor de pripas" (adică găsite în holde şi pe drumuri).[6]

Prietenia dintre Creangă şi Eminescu a fost rodnică în creaţii ale amândurora. Creangă i-a citit lui Eminescu „Povestea lui Stan Păţitul", despre care Eminescu i-a spus că are asemănare cu Faust al lui Goethe la care Creangă a rămas ca împietrit. În poveste sunt evidenţiate credinţele poporului nostru, iertător. După trei ani de slujire la Ipate, dracul Chirică nu cere sufletul stăpânului său; se mulţumeşte cu sufletul babei vrăjitoare şi lasă în plata Domnului pe Ipate şi pe nevasta lui.

În bojdeucă şi în plimbările lor, Eminescu şi Creangă au discutat şi despre intrarea ţării în războiul ruso-turc, ca o chezăşie a obţinerii independenţei naţionale. Evocând trecutul, spre a sugera prezentul, Eminescu a început să scrie drama istorică „Alexandru Lăpuşneanu", primul cititor al ei fiind Creangă, care i-a exprimat cuvinte de admiraţie. Această dramă a rămas neterminată, ca şi povestea lui Creangă, „Făt-Frumos, fiul iepei", scrisă în timp ce Eminescu era găzduit în bojdeucă. Povestea aceasta are asemănare cu „Călin Nebunul" al lui Eminescu. Bojdeuca a fost locul adecvat pentru un continuu schimb de experienţă al celor doi prieteni, scriitori. Acolo s-au scris sau măcar s-au plăsmuit capodopere ale literaturii. Cei doi prieteni şi-au împrumutat expresii populare, motive şi teme literare. Mai însemnată însă decât aceste împrumuturi reciproce, a fost înrâurirea lui Eminescu la prelucrarea basmului folclorist, vădită în „Povestea lui Harap Alb", care atinge suprema formă de prelucrare creatoare a modelului folcloric. Aceşti doi prieteni au colaborat în mod creator, ambii fiind mânaţi de dorinţa fierbinte de a-şi pune talentul şi priceperea în slujba poporului. Aceasta a contribuit în considerabilă măsură la temeluirea prieteniei pe veci a sufletului lui Eminescu cu sufletul lui Creangă.

Vestea plecării lui Eminescu de la Iaşi la Bucureşti, ca redactor la ziarul „Timpul", l-a posomorât pe Creangă. Ambii sperau ca plecarea să întârzie cât mai mult; Eminescu nu avea bani de tren. S-au găsit însă banii necesari şi Eminescu plecă. În acea zi Creangă a simţit că ceva s-a rupt din însăşi fiinţa sa. Peste doar câteva zile, avu Creangă satisfacţia să citească în „Timpul" primele articole ale lui Eminescu.

Fiul povestitorului, elev la şcoala militară, a căutat să profite de prietenia dintre Eminescu şi tatăl său. În 25 decembrie 1878, poetul îi cerea lui Creangă să treacă peste cauzele deosebite ce le-ar avea faţă de propriul său fiu.

Prins în mari cumpene, Creangă simţea nevoia de a-i scrie lui Eminescu. Cu plăcută aducere aminte i-a scris despre nopţile albe, în care au hoinărit „fără pic de gânduri rele", contemplând „cerul plin de minunăţii", Eminescu povestindu-i „atâtea lucruri frumoase... frumoase". Cu nesaţ citea Creangă scrisorile primite de la Eminescu şi grabnic se apuca să-i răspundă. Iată începutul unei scrisori trimise de Creangă: „Bădie Mihai, Slavă Domnului c-am primit scrisori de la tine. Eu te credeam mort şi mă luam de dor cu amintirile ...".[7]

Când se gândea la cercul de prieteni din Iaşi, Eminescu se oprea mai întâi la Creangă. În 1880, neparticipând la banchetul anual al Junimii, Eminescu a trimis următoarea telegramă: „Rog pe părintele Creangă, / ca să sune din talangă, / din talanga cea de boi, / ca să auzim şi noi. / Doresc să petreceţi bine, / să nu mă uitaţi pe mine. / Eminescu".[8]

La început de septembrie 1880, Creangă era la Bucureşti, ca membru în Consiliul permanent al Instrucţiunii. Câteva seri, odaia în care era găzduit, a devenit cenaclu improvizat, alcătuit din Eminescu, Creangă şi Slavici. Versurile minunate, din Scrisoarea a III-a, despre Mircea cel Bătrân, citite de Eminescu, l-au înflăcărat pe Creangă. După două zile, în casa lui Titu Maiorescu, Creangă citea la Junimea bucureşteană, „Amintiri din copilărie", I-a parte, care a apărut în C.L. la 1 ianuarie 1881. Ca urmare a discuţiilor purtate între Creangă şi Eminescu, prozatorul s-a decis să înfăţişeze mai atent caracterul lui Nică, fapt împlinit în partea a II-a a Amintirilor.

În toamna anului 1881, Creangă era iarăşi în Bucureşti, la Consiliul permanent al Instrucţiunii. Aducea cu sine „Amintiri din copilărie", partea a III-a, spre a fi citită la Junimea. Modul în care Creangă a scris despre Moş Ion Roată, l-a supărat pe Maiorescu. Şi de această dată, Eminescu l-a sfătuit pe Creangă, spunându-i: „Tu scrie cum ştii... Tu n-ai nevoie să te îndrepte alţii".[9] De altfel, Maiorescu îi considera pe Eminescu şi Creangă ca junimişti mai recalcitranţi.

La 5 iunie 1883, Eminescu era la Iaşi, trimis de „Timpul", în calitate de corespondent, la festivitatea de dezvelire a statuii lui Ştefan cel Mare. Împreună cu Creangă au colindat câteva zile, Eminescu fiind găzduit în bojdeuca lui Creangă. Duioasă le-a fost despărţirea; în gară, Creangă şi-a urmărit prietenul cu privirea, până s-a pierdut în depărtare. Peste trei săptămâni, ziarul „Timpul" aducea trista veste, că Eminescu a înnebunit. În bojdeucă, apucând jurnalul şi cu un geamăt, Creangă s-a prăbuşit pe pat.

În timp ce Eminescu zăcea într-un ospiciu din Viena, în zilele de 5 şi 6 ianuarie 1884, Junimea îşi serba 20 de ani de la înfiinţare. Bolnav fiind, Creangă a fost mai mult târât la banchet. Retras într-un colţ, era dornic să afle ştiri despre Eminescu şi curând a dispărut de la masă.

La banchetul solemn din 21 octombrie 1885, între junimiştii prezenţi era şi Eminescu. Creangă a toastat în cinstea lui Eminescu „cel mai mare poet al Românilor". La rândul său, poetul a ridicat paharul pentru ţărănimea românească, „pe umerii căreia apasă toate greutăţile neamului nostru".[10]

În toamna anului 1886, Eminescu şi-a pierdut iarăşi mintea şi prietenii lui buni l-au dus la ospiciul de la Mânăstirea Neamţ. În aceeaşi toamnă, Creangă fiind în concediu de boală pe timp de şase luni, împreună cu prieteni din generaţia tânără, a alergat într-un suflet, să-şi vadă fratele de suferinţă. Poetul l-a primit stingher pe prozator, vorbind mai mult din privire. Curcubeul ce s-a zărit atunci la răsărit, se credea că e vestitor de bine pentru amândoi. Atunci însă, ei s-au văzut pentru ultima dată.

În toamna anului 1887, vrând să-şi revadă locurile copilăriei, Creangă se întorcea de la Neamţ la Humuleşti şi a poposit în casa părintelui Teofan Focşa. A luat apoi o carte de pe poliţa de la tavan şi a deschis-o. Era la prohodul diaconilor, pe care l-a citit cu glas tare, printre lacrimi şi suspine. Cu toate insistenţele părintelui Gheorghe, unchiul său, de a-l opri, nu a contenit până nu a terminat de citit tot prohodul. A spus apoi către părintele Gheorghe: „Ia, a fost, moşule, scris să mi-l citesc eu singur".[11] Dinspre Eminescu, Creangă era acum liniştit, ştiindu-l la Botoşani, sub ocrotirea iubitoarei şi devotatei sale surori, Harieta.

În semn de deosebită preţuire a prieteniei legate de Eminescu, Creangă a păstrat cu sfinţenie toată viaţa o carte dăruită de genialul poet, pe care a scris: „Dăruită mie de d-l Mihai Eminescu, eminentul scriitor şi cel mai mare poet al Românilor, 1878".[12] Biografii lui Eminescu şi ai lui Creangă au reliefat afinitatea lor sufletească, prin care s-a statornicit prietenia lor nedespărţită din toate zilele vieţii lor, şi la bine şi la greu.

La 15 iunie 1889, Parcele necruţătoare au curmat firul vieţii zbuciumate a Luceafărului poeziei noastre. „Nu ducem la mormânt numai un om - spunea atunci August Treboniu Laurian - ci însăşi o glorie naţională". Acest rod genial al ţării a spintecat norii, spre a scruta şi desprinde de dincolo de stele, noi forme pentru cugetarea românească.[13]

În ultimele ceasuri ale aceluiaşi an 1889, în ziua de 31 decembrie, autorul iubit al Poveştilor şi Amintirilor fermecătoare a trecut dintre cei vii, spre a-şi duce somnul, în cimitirul Eternitatea din Iaşi, unde şi-a luat casă de veci. A rămas însă opera lui, în care se va oglindi mereu mai strălucitor chipul poporului român.

1 Kirileanu G. şi Chendi Ilie, în Prefaţa la „Opere complete" de Ion Creangă, Bucureşti, 1906, p. 19.
2 Caraioan P., „I. Creangă", Bucureşti, 1955, p. 173-174.
3 Ibidem, p. 204.
4 Călinescu G., Viaţa lui Mihai Eminescu, Bucureşti, 1966, p. 225-226.
5 Kirileanu şi Chendi, op. cit., p. 23.
6 Caraioan P., op. cit., p. 215-216.
7 Ibidem, p. 251 şi 253.
8 Botez C., în Introducere la „Opere complete" de I. Creangă, p. 10.
9 Caraioan P., op. cit., p. 297.
10 Ibidem, p. 314.
11 Ibidem, p. 323.
12 Botez, op. cit., p. 10.
13 Viaţa lui M. Eminescu, în: Clasici, Poezii de M. Eminescu, ed. a III-a, Bucureşti, 1946, p. 36.

Două doamne din istoria românilor

(Urmare din pag. a 3-a)

te din casa domnitoare a Serbiei, pentru ca să poată fi finalizată mânăstirea Argeş, împiedicându-şi astfel soţul să impună noi biruri „de la cei mai tineri pân' la cei bătrâni", arătând că nu este demn ca „nobila lucrare" să fie înălţată pe suferinţa şi lacrimile văduvelor sărmane.

Este cunoscută şi mila ei pentru cei aflaţi în nevoi. Se spune că doamna Despina organiza mese la care luau parte săracii, văduvele şi neputincioşii, ceea ce l-a determinat pe Constantin Gane să afirme: „Erau oamenii pe atunci ... mai aproape parcă, nu ştiu cum, dacă nu de Dumnezeu, în tot cazul de litera Evangheliei". *(Trecute vieţi de doamne şi domniţe,* vol. I, Chişinău, 1991, p. 49).

Viaţa nu a cruţat-o însă, împovărându-i sufletul blajin cu suferinţe de nespus. Doi fii, Ioan şi Petru, o fiică Anghelina, i-au murit la o vârstă fragedă. Neagoe, încă tânăr, s-a stins din viaţă după doar nouă ani de convieţuire cu această bună soţie şi duioasă mamă pentru copiii lor. La scurt timp, murea la Constantinopol (acum Istanbul), un alt fiu, Teodosie. În aceste împrejurări, Despina doamna, împreună cu cele două fiice rămase în viaţă, Stana şi Ruxandra, a părăsit pământul Ţării Româneşti, pribegind multă vreme prin Ardeal, „dezbătându-se — scrie Nicolae Iorga — cu datornicii unui soţ risipitor pentru lucrurile frumoase". „Doamna lui Neagu" a poposit timp îndelungat la Sibiu „rememorând multele lacrimi, faptele războinice ale despoţilor sârbi, cele bisericeşti ale lui Neagoe, cele lumeşti ale frumoaselor domniţe" (Constantin Gane, op. cit., p. 52). S-a reîntors în ţară abia în 1541, dar mazilirea celui de-al treilea ginere, Radu Paisie, a determinat-o să ia din nou drumul Sibiului, „unde-i plăcuse totdeauna să petreacă", potrivit afirmaţiei lui Nicolae Iorga. În tot acest timp o grijă deosebită i-a purtat mitropolitul Anania al Ungrovlahiei (1544—1580).

Vrednica de pomenire doamnă Despina a trecut la cele veşnice la începutul anului 1554, după ce, cu câtva timp în urmă, îmbrăcase veşmintele monahale primind numele de călugărie Platonida. Mitropolitul Anania a fost acela care i-a adus osemintele în Ţara Românească, în anul 1556, aşezându-le cu cinstea cuvenită în biserica mânăstirii Argeş, gropniţă a familiei ctitorului, fapt consemnat în inscripţia aflată pe mormântul ei.

Elina, soţia lui Matei Basarab, domn al Ţării Româneşti în perioada cuprinsă între 1632 şi 1654, era fata postelnicului Radu Năsturel, originar din Fierăşti şi a Caleei Calomfirescu. Bunicul dinspre mamă a fost unul din cei mai viteji şi renumiţi ostaşi ai lui Mihai Viteazul. Traiul soţilor Elina şi Matei Basarab a fost unul „de oameni înţelegători a tot ce e românesc: el, patriot, luptător împotriva cotropitorilor, ea, liniştită culegătoare de datini, ocrotitoare a Bisericii, a literaturii şi a artei" (Constantin Gane, op. cit., p. 189).

Purtând în suflet o credinţă statornică în Dumnezeu, doamna Elina a ridicat biserica din Herăşti (Fiereşti, azi în judeţul Giurgiu) şi a refăcut mânăstirea Slătioarele din Ocnele Mari (judeţul Vâlcea). Chipul ei este zugrăvit, alături de cel al lui Matei Basarab, în bisericile din Muntele Athos, zidite sau refăcute cu ajutorul lor: Marea Lavră, Xenofon.

Iubitoare de cultură, doamna Elina a fost un colaborator preţios pentru fratele ei, Udriste Năsturel, pe care îl ajuta în activitatea cărturărească în limba slavonă. Din jertfa ei materială s-a tipărit, în 1649, „Triodul slavon".

Singurul ei fiu, Matei, a murit prematur. Elina Basarab a rămas alături de soţul ei la cârma Ţării Româneşti aproape întreaga perioadă a domniei acestuia. Foarte curajoasă, ea a condus ţara în 1633, în timpul în care soţul ei plecase la Constantinopol pentru a fi confirmat domn, potrivit obiceiului vremii. Nicolae Iorga aminteşte, o scrisoare trimisă atunci de Elina în Ardeal, lui Gheorghe Rakoczi I, ceea ce dovedeşte că era şi un bun diplomat. Elina doamna îşi doarme somnul de veci, alături de marele domn, la mânăstirea Arnota situată în Munţii Vâlcii, ctitoria lui Matei Basarab.

Este bine ca, din când în când, să ne aducem aminte de aceste femei virtuoase, de viaţa şi faptele lor pilduitoare, nutrind speranţa că există încă şi vor mai exista astfel de fiinţe pe care istoria neamului şi a Bisericii le va înscrie cu litere de aur în paginile ei.

Biserică şi timp[1]

Venirea lui Hristos a adus în lume Împărăţia lui Dumnezeu. Şi locul de unde se face cunoscută Împărăţia lui Dumnezeu este Biserica. Aceasta menţine veşnicia în interiorul istoriei şi oferă istoriei perspectiva eternităţii. Biserica este Trupul lui Hristos, care amplifică spaţiul şi timpul, unindu-i pe toţi oamenii într-o comuniune metatemporală şi transcendentă, care este totdeauna în Duhul Sfânt. În Biserică este salvat spaţiul şi lumea întreagă căci ce oferă Dumnezeu în lume, există în interiorul Bisericii şi se comunică omului pentru mântuirea şi reînnoirea lui.

Împărăţia lui Dumnezeu nu este aşteptată numai ca viitor, ci se face simţită şi ca prezent. Şi în Hristos învierea şi reînnoirea oamenilor nu este aşteptată numai în viitor, ci se oferă deja în contemporaneitate: *„Vine ceasul şi acum este când morţii vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu şi cei ce vor auzi vor învia". (Ioan* 5, 25). Ceasul care vine, dar şi ceasul care este deja prezent, este ceasul prezenţei lui Hristos. Hristos este acelaşi. Sfârşitul există în Adam cel nou, în Hristos. Cele aşteptate se oferă deja în persoana Sa. Timpul venirii lui Hristos şi al Bisericii Sale este timpul *zilelor din urmă.* Este timpul în care se face cunoscut în istorie Dumnezeu şi Împărăţia Sa. Este începutul vieţii veşnice, care nu este întrerupt de către moarte.

Deja Schimbarea la Faţă şi Învierea lui Hristos sunt manifestări ale Împărăţiei lui Dumnezeu în interiorul lumii. Şi timpul după venirea lui Hristos este un timp eshatologic. Descoperirea slavei lui Dumnezeu în Biserică la Pogorârea Duhului Sfânt, în ziua Cincizecimii, după cum şi personalităţile apărute între sfinţii Bisericii sunt lucrări eshatologice. Şi experienţele acestor lucrări sunt experienţe ale manifestării eshatologice a lui Dumnezeu, pentru că s-au realizat în cadrul spaţiului şi al timpului, oriunde a continuat să existe degradarea morală şi moartea, au avut caracteristica *„acelor vremuri" (I Cor 13, 9).* Astfel sfârşitul este în acelaşi timp prezent şi aşteptat, trăit şi aşteptat.

Caracterul eshatologic al Bisericii se descoperă mai ales în Taina Sfintei Euharistii. Celebrarea acestei Taine este centrul şi principala experienţă eshatologică a Bisericii. Este liturghia ei. Aceasta constituie celebrarea comuniunii care depăşeşte dezbinarea spaţiului şi a timpului şi face prezentă în lume Împărăţia lui Dumnezeu. Participarea la dumnezeiasca Euharistie este comuniunea cu Hristos. Este participare la viaţa Sa veşnică. Este intrare în Împărăţia Sa. Aceasta nu este prezentă în mod metaforic, ci se realizează cu adevărat şi se oferă ca trăire membrilor Bisericii. Viaţa creştină are un caracter experimental. Şi conţinutul acestei experienţe este prezenţa Împărăţiei lui Dumnezeu. Pe aceasta o presupune, către aceasta se îndreaptă şi din aceasta se hrăneşte şi viaţa credincioşilor în interiorul Bisericii.

Participarea la Împărăţia lui Dumnezeu se înfăptuieşte depăşind timpul. După cum şi prezenţa Împărăţiei lui Dumnezeu în lume suprimă disensiunile timpului. Liturghia Bisericii, dumnezeiasca Euharistie, care este o arvună a Împărăţiei lui Dumnezeu, răstoarnă orice preocupare temporară. Este cina la care se oferă Hristos cu Trupul şi Sângele Său, înainte de răstignirea Sa, şi care continuă să se jertfească după Învierea sa.

Biserica lui Hristos nu este o convenţie sau o grupare în parte comunitară, ci comuniunea sobornicească (universală). Şi este universală nu numai pentru că se întinde *„peste toată lumea"*, ci şi *„peste tot timpul"*. Biserica exprimă în interiorul lumii veşnicia şi îndrumă lumea spre aceasta. Legile Bisericii, observă Vasile cel Mare, călăuzesc mintea omului „din prezent spre viitor". Astfel, continuă acelaşi ierarh, cu fiecare îngenunchiere şi ridicare, credinciosul mărturiseşte în mod real „că prin păcat am căzut pe pământ şi prin iubirea de oameni a Creatorului am fost ridicaţi în ceruri".

Biserica nu se supune timpului, ci călăuzeşte din timp spre eternitate. Ca Trup al lui Hristos şi comuniune dumnezeiască, Biserica introduce lumea în Împărăţia lui Dumnezeu. Dar ca Trup al lui Hristos şi comuniune a îndumnezeirii, Biserica dezvăluie în lume Împărăţia lui Dumnezeu. Lumea şi Împărăţia lui Dumnezeu se unesc şi se împletesc, făurind astfel timpul eshatologic al prezenţei Bisericii. Timpul istoriei devine *„spaţiu"* integrat în veşnicie.

Timpul dobândeşte sens, pentru că se uneşte cu veşnicia, cu eternitatea. Devine istorie adevărată pentru că se uneşte cu eshatologicul. Istoria nu are sens fără un sfârşit. Şi sfârşitul istoriei după venirea lui Hristos este în fiecare moment al ei. Astfel, sensul istoriei pentru Biserică se găseşte în profunzimea nesfârşită a fiecărui moment al ei şi nu în alternativele exterioare ale curgerii timpului. Lungimea timpului şi a istoriei obţine o valoare prin valorificarea profunzimii lor. Iar profunzimea timpului şi a istoriei oferă singura îndreptăţire esenţială a lungimii lor.

Biserica nu detestă timpul, ci se face cunoscută în interiorul timpului. Nu-i pare rău pentru ceea ce trece, nici nu se neliniştеşte pentru ceea ce vine. Încheierea zilei care trece devine începutul zilei care vine. Fiecare Vecernie introduce în noua zi. În timp ce omul poate să se întristeze pentru ceea ce a pierdut sau să se bucure pentru ceea ce aşteaptă, deşi poate să se mâhnească pentru trecut şi să se teamă pentru viitor, Biserica îl cheamă constant şi cu calm în drumul încredinţat în mâinile lui Dumnezeu. Aceluia Care este Domnul timpului şi al istoriei, Pantocratorul.

Prof. Univ. GHEORGHIU I. MANTSARIDI[2]

1. Articol apărut în revista *Efimerios,* publicaţie a clerului Bisericii ortodoxe greceşti, ianuarie 2000, p. 9—10.

2. Profesor de morală şi sociologie creştină la Facultatea de Teologie a Universităţii *Aristotel* din Tesalonic. Traducere — student teolog *Ştefan Toma,* an IV TP.

Din Macedonia spre Atena

(Urmare din pag. a 4-a)

atât pentru dobândirea hegemoniei politice, cât şi pentru obţinerea pieţelor vestice, în speţă a Siciliei, pieţe asupra cărora Atena tindea să-şi impună dominaţia.

Grecia era epuizată de conflicte şi războaie de genul celui amintit, când pe scena politică zonală îşi face apariţia Filip al II-lea, al Macedoniei. Ca şi în majoritatea celorlalte cetăţi, la Atena s-au format două partide, unul promacedonean, în frunte cu Isocrate, celălalt antimacedonean, al cărui conducător a fost Demostene.

Conflictul dintre Filip şi atenieni se soluţionează pe câmpul de luptă de la Cheroneea, în Beoţia (338 î.Hr.), unde regele macedonean iese învingător. Statele greceşti, grupate în jurul Atenei, înfrânte, au fost puse în situaţia să recunoască hegemonia macedoneană şi să participe, un an mai târziu, la Congresul de la Corint. În cadrul acestuia s-au hotărât, în mare, două lucruri: instituirea păcii generale şi constituirea unei alianţe (ofensive) împotriva perşilor. Conducerea alianţei i-a revenit — cui altcuiva? — lui Filip, care începe o serie de pregătiri în vederea proiectatului război, a proiectatei cuceriri a Imperiului Persan. Nu şi-a văzut visul cu ochii deoarece a fost asasinat în 336[3]. Astfel, istoria a pus uriaşe sarcini pe umerii feciorului lui Filip, Alexandru cel Mare. Plutarh susţine că, în copilărie, Alexandru nu era prea bucuros când afla de câte o nouă cucerire a tatălui său, spunând copiilor cu care se juca: *tata va cuceri totul înaintea mea, iar mie n-o să-mi rămână nici un prilej de a înfăptui o faptă mare şi strălucită.* Adolescent fiind, Alexandru a fost pus în situaţia de a asista, cu toate că mama sa trăia, la o nouă căsătorie a tatălui său. În timpul banchetului nupţial — conform obiceiurilor lumii antice, participanţii la banchet stăteau tolăniţi pe paturi în jurul unor mese de obicei rotunde, nu şedeau pe scaune, cum se întâmplă în zilele noastre — unul dintre generalii lui Filip îi urează acestuia să aibă copii şi, astfel, să nu lase regatul fără moştenitori. Furios, Alexandru a luat la întâmplare un vas de pe masă şi l-a aruncat după general, exclamând: *dar eu ce sunt, bastard?* Filip a încercat să se dea jos din patul său şi să se apropie de cel al adolescentului său fiu, pentru a-l pune la punct. Ameţit de băutură, regele n-a mai ajuns la „destinaţie", căzând între cele două paturi. Atunci, cu un nedisimulat dispreţ, Alexandru ar fi exclamat: *priviţi macedoneni cine vă promite că vă va trece din Europa în Asia, unul care nu-i în stare să treacă dintr-un pat în altul.*

Cuceririle lui Alexandru nu se încadrează în economia acestui articol, motiv pentru care nu le vom menţiona. Este ştiut faptul că, la moartea sa a început o nouă perioadă în istorie, cea elenistică. Important, pentru istoria Macedoniei antice, este faptul că, în luptele pentru succesiune şi putere dintre diadohi (urmaşii lui Alexandru), corespunzătoare anilor 323—276 î.Hr., la conducerea regatului s-au succedat un şir de generali: Antipatros, Polyperchon, Kassandros, Pyrrhos, Lysimachos, Demetrios, Ptolemaios Keraunos, Sosthenes. Filip al III-lea, fratele vitreg al lui Alexandru cel Mare, deşi debil mintal, a fost proclamat rege la moartea cuceritorului, în 323, împreună cu Alexandru al IV-lea, fiul minor al Roxanei — prinţesa persană, soţia lui Alexandru cel Mare. Căsătorit cu energica Euridice, Filip al III-lea n-a fost decât o simplă jucărie la începutul disputelor succesorale dintre diadohi, persoana sa constituind un atu important pentru tabăra legitimistă, interesată în menţinerea unităţii marelui imperiu. În 317 este ucis de ambiţioasa Olimpia, mama lui Alexandru cel Mare, care dorea, prin această crimă, prin acest regicid, să consolideze poziţia nepotului ei Alexandru al IV-lea. Cu asasinarea urmaşilor lui Alexandru Macedon, Filip al III-lea Arhidaios şi Alexandru al IV-lea, s-a stins, în 310/309 î.Hr., dinastia Argeazilor.[9]

Antigonos al II-lea Gonatas (aprox. 319—239 î.Hr.), rege al Macedoniei elenistice (283—239 î.Hr.) după stingerea primei dinastii, era fiul lui Demetrios *Poliorcetes* (dărâmătorul de cetăţi) şi nepotul lui Antigonos I Monophthalmos. I-am amintit aici, atât pe Antigonos I Monophthalmos, cât şi Demetrios *Poliorcetes* pentru că ei sunt primii diadohi care adoptă titlul de rege *(basileus),* or, ştiut este că, peste secole, împăraţii bizantini vor fi cunoscuţi tot ca basilei, numai că termenul va avea oarecum alte conotaţii, aura religioasă, creştin-ortodoxă, nefiind deloc de neglijat.

Ajuns, în 287, guvernatorul posesiunilor din Grecia a tatălui său, Antigonos încearcă să apere aceste posesiuni de atacurile altor generali. Profitând de situaţie, la moartea tatălui său, el îşi atribuie titlul regal, în 283, dar nu este recunoscut suveran al Macedoniei decât în 276. Sobru, tenace, Antigonos — discipol al lui Zenon din Cition, ale cărei principii stoice a încercat să le aplice în viaţă — a reuşit să consolideze statul macedonean, ruinat de războaiele civile dintre anii 320—275 şi să-i restabilească hegemonia în Grecia.

Una dintre ultimile personalităţi ale Macedoniei independente — şi ultimul dinast al dinastiei Antigonizilor — a fost Perseus (212—168/167 î.Hr.), rege între 179—168 î.Hr., cel amintit la începutul acestui articol. El era fiul lui Filip al V-lea, iar în vremea războiului cu Antiochos al III-lea, regele Syriei, şi-a însoţit tatăl în campania împotriva Ligii Etoliene. Fratele său, Demetrios, trimis fiind ostatec la Roma, a devenit extrem de popular în cercurile înalte. Ros de ambiţie, Perseus l-a ucis, ocupând tronul Macedoniei în anul 179 î.Hr. În scurt timp, a început organizarea unei vaste coaliţii antiromane, coaliţie care îi includea pe illyrii conduşi de Gentius, tracii sub conducerea lui Cotys, bastarnii şi, posibil, geţii. În acelaşi timp, a încurajat curentele — şi implicit, forţele — antiromane din Grecia şi Syria, obţinând, neutralitatea Pergamului. În anul 171 î.Hr., a izbucnit conflictul armat între Perseus şi romani, cunoscut de istorici sub numele de al treilea război macedonean, în timpul căruia Lucius Aemilius Paullus l-a înfrânt pe regele macedonean la Pydna, învinsul fiind pus în situaţia de a se refugia în templul Dioscurilor din Samothrace. Capturat, a fost dus la Roma pentru a participa la triumf şi a murit în închisoarea de la Alba Fucens[10].

Spre această Macedonie încărcată de istorie — iniţial periferică lumii greceşti, devenită focarul declanşator al pătrunderii Europei în inima Imperiului Persan, şi prin aceasta în inima Asiei, prin acţiunile lui Alexandru Macedon —, s-au îndreptat Sf. Apostol Pavel şi însoţitorii săi. Astfel, *pornind cu corabia de la Troa, au mers drept la Samotracia, iar, a doua zi, la Neapoli (Fapte* 16, 11), port al oraşului Filipi *(colonie romană — Fapte* 16, 12), aflat la 12 km distanţă de acesta, drum parcurs de grupul misionarilor, pe picioare, pe frumoasa *via Egnatia.* Sf. Apostol Pavel şi însoţitorii săi se vor afla într-o situaţie inedită la Filipi, căci vor avea un auditoriu în exclusivitate feminin, auditoriu ce a cuprins-o şi pe Lidia, vânzătoarea de purpură *(Fapte* 16, 14).[11] Situaţia acestei prime misiuni apostolice pe continentul european pune în lumină învăţătura paulină, după care *Nu mai este parte bărbătească şi parte femeiască, pentru că voi toţi sunteţi una în Hristos Iisus (Gal.* 3, 28; cf. *Rom.* 3, 22 etc.).

1. În perioada Imperiului, provinciile romane erau împărţite în provincii imperiale, în administraţia directă a împăratului, şi senatoriale, în administraţia Senatului. Primele se aflau, în genere, la graniţe, având cantonate legiuni pe teritoriul lor, iar celelalte se aflau în interiorul lumii romane, fiind protejate doar de trupe auxiliare. În cazul de mai sus, legatul (guvernatorul) Moesiei era reprezentantul împăratului în provincie, nu al Senatului.

2. *Enciclopedia civilizaţiei romane,* Bucureşti, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1982, p. 461.

3. (Te)Salonicul de azi este numit de aromâni — numeroşi în zonă, ca locuitori cu vechime milenară acolo — Săruna.

4. M. D. Popa, H.C. Matei, *Mică enciclopedie de istorie universală,* Bucureşti, 1983, pg. 600—601.

5. L. Ciocârlie, *Timişoara, oraş european sau oraş fundamentalist?,* în „România literară", XXXII, nr. 49, 8—14 decembrie 1999, pp. 12—13, 15.

6. H.C. Matei, *Civilizaţia lumii antice,* Bucureşti, 1983, pp. 218—219.

7. Thucydides, *Războiul peloponesiac,* Bucureşti, 1966, *passim.*

8. Plutarh, *Vieţi paralele,* vol. III, *Alexandru,* Bucureşti, 1966, pp. 341—344.

9. Matei, *op. cit.,* p. 221; Popa, Matei, *op. cit.,* p. 600.

10. *Enciclopedia civilizaţiei romane,* p. 576.

11. S. Verzan, *Sfântul Apostol Pavel,* Bucureşti, 1996, pp. 107—108.

Două noi obiective muzeale

(Urmare din pag. a 5-a)

Deschiderea expoziţiei într-un cadru festiv s-a bucurat de prezenţa a numeroase personalităţi locale din partea Primăriei, Prefecturii, Inspectoratului de Cultură, Muzeelor braşovene, Arhivelor Statului etc.

Prilejuit de marile sărbători ale poporului elen şi împlinirea a 10 ani de la reînfiinţarea comunităţii elene la Braşov, în baza numeroaselor cărţi greceşti (peste 800), aflate în cadrul complexului muzeal din Şchei s-a organizat o expoziţie temporară, expunând tematic, pe secţiuni cele mai importante cărţi, care ilustrează bune şi îndepărtate relaţii între cultura elenă şi cea românească. Alături de cărţile în limbă greacă, tipărite la Atena, Ianina, Veneţia, Viena, sunt expuse şi cărţi româneşti, traduse la noi de ierarhii, preoţii şi cărturarii bisericilor noastre. În secţiunile expoziţiei se găsesc, alături de cărţile vechi de cult (Mineiele, Octoihurile, Liturghierele ş.a.), cărţile filozofice (între care, cel mai vechi manual de filozofie de la noi din veacul al XVI-lea, descoperit recent, care include între altele şi corespondenţa egumenului Nicodim de la Tismana cu patriarhii Eftimie de Târnovo şi Chiprian al ruşilor), sau cărţile istorice (Istoria Bizanţului în 24 volume editată la Veneţia în 1727—30). Unele din cărţile expuse s-au păstrat aici în baza daniei prinţului Grigore Brâncoveanu la anul 1821, altele sunt dăruite de bogaţii boieri munteni şi negustori locali pentru bisericile româneşti din Braşov. Unele au fost folosite la şcoala românească a bisericii Sf. Nicolae din Şchei, unde încă la 1700 aveam dascăl de limbă greacă pe Ianache.

Expoziţia s-a deschis în prezenţa Ambasadorului Greciei, a Consulului grec la Bucureşti, a şefului comunităţii elene din Suedia, precum şi a autorităţilor locale şi a comunităţii elene din Bucureşti şi Braşov. A doua zi expoziţia s-a bucurat de prezenţa a 400 de turişti greci, care au admirat aceste valori ale punţii de legătură spirituală elено-română.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **1 IULIE a.c., — Î.P.S. Sa Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ,** în drum spre Viena a înnoptat la Reşedinţa Episcopală din Oradea unde s-a întâlnit cu **P.S. Dr. Ioan Mihălţan,** Episcopul Oradiei.

● **2 IULIE a.c.,** — A continuat deplasarea spre localitatea Mönchof, lângă Viena unde timp de trei săptămâni a urmat un tratament de recuperare la Mânăstirea „Maria Imaculata".
— S-a întâlnit cu maica stareţă Rosaria Goluch şi cu P.C. Sporschill, preot catolic din Viena.

● **3 IULIE a.c.,** — A primit în vizită pe Dl. Teodor Răpan, secretarul Ambasadei României din Austria.
— S-a întâlnit cu dr. Gebhard Breuss din Viena.

● **4 IULIE a.c.,** — A primit pe Pr. Nicolae Dura, preotul ortodox al Parohiei Române din Viena, cu familia.

● **8 IULIE a.c.,** — La invitaţia D-lui Teodor Răpan, Secretarul Ambasadei Române din Viena, vizitează oraşul.

● **9 IULIE a.c.,** — Participă la Sf. Liturghie în biserica Mânăstirii.
— S-a întâlnit cu superioara aşezământului monahal, stareţa Rosaria Goluch.

● **10 IULIE a.c.,** — A primit pe Maica Lucia Pereira din Bombey, India.
— A primit pe Maica Martina, econoama mânăstirii „Maria Imaculata".

● **11 IULIE a.c.,** — A primit vizita D-lui Teodor Răpan, Secretarul Ambasadei României din Viena şi a D-nei Dr. Cornelia Foit, vicepreşedinta Crucii Roşii din Viena, românca din Oradea, căsătorită şi stabilită în Austria.

● **17 IULIE a.c.,** — La invitaţia D-lui Teodor Răpan, a vizitat Viena şi împrejurimile.

● **20 IULIE a.c,** — A primit pe Maica Scolastica cu care a discutat probleme legate de organizarea Bisericii Ortodoxe Române şi a vieţii monahale din România, la solicitarea acesteia.

● **23 IULIE a.c.,** — A participat la Sf. Liturghie în biserica Mânăstirii.
— În aceeaşi zi a plecat spre Sibiu şi a poposit peste noapte la Episcopia Oradiei, unde a fost aşteptat de P.S. Episcop Ioan Mihălţan şi de P.C. Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu, Decanul Facultăţii de Teologie din Oradea.

● **25 IULIE a.c.,** — A vizitat şantierul de pictură de la Sf. Mânăstire Orlat, prot. Sălişte.

● **26 IULIE a.c.,** — A primit la Reşedinţa mitropolitană pe Dl. Arhitect Prof. Cişmigiu, însoţit de Dl. Arhitect Ioan Ispas, arhitectul şef al Judeţului Sibiu.
— În după masa aceleiaşi zile a primit pe Arhim. Irineu Duvlea, Stareţul Mânăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus în legătură cu continuarea lucrărilor la Academia Teologică de la Mânăstirea Sâmbăta.

● **27 IULIE a.c.,** — A primit pe P.C. Consilier ad-tiv bisericesc Simion Săsăujan.
— A primit pe Dl. Teodor Răpan, Secretarul Ambasadei României din Austria, care a vizitat Reşedinţa mitropolitană în drum spre Bucureşti.
— În după masa aceleiaşi zile a vizitat Şantierul de construcţii de la Sf. Mânăstire „Brâncoveanu", Sâmbăta de Sus, judeţul Braşov.

● **31 IULIE a.c., Î.P.S. Sa** a primit pe **P.S. Episcop-vicar Visarion Răşinăreanu** împreună cu *P.C. Arhid. Ezechil Oancea,* Consilierul economic al Arhiepiscopiei, pentru rezolvarea unor probleme economico-gospodăreşti.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar Eparhial —

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P.S. Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU **a săvârşit următoarele:**

● **4 AUGUST a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Maslu de obşte în Catedrală.
— Seara a slujit Vecernia şi Paraclisul Maicii Domnului în Catedrală.

● **6 AUGUST a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea Bucium, prot. Făgăraş cu prilejul hramului, rostind cuvânt de învăţătură.
— A cercetat în aceeaşi zi bisericile din Mărgineni şi din Recea, prot. Făgăraş.

● **8 AUGUST a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană, hirotonind întru diacon pe tânărul teolog Morar Ioan.

● **11 AUGUST a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană, hirotonind întru diacon pe teologul Cătălin Langaşi şi pe diac. Morar Ioan întru preot pe seama Parohiei Copşa Mare, prot. Mediaş.
— Seara slujeşte Vecernia în Catedrală şi Acatistul Mântuitorului.

● **12 AUGUST a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit slujba de binecuvântare a noului paraclis cu hramul „Buna-Vestire" de la Mânăstirea Valea Hârtibaciului, prot. Agnita şi Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **13 AUGUST a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit slujba de resfinţire a bisericii parohiale cu hramul „Sf. Nicolae" din Buzd, prot. Mediaş şi Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură. Au fost acordate acte de apreciere P.C. Pr. Ciortea Gheorghe şi Consiliului parohial. C. diacon Langaşi Cătălin a fost hirotonit întru preot pe seama Parohiei Chesler, prot. Mediaş.

● **14 AUGUST a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Vecernia şi slujba Prohodului Maicii Domnului în Catedrală.

● **15 AUGUST a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea Sâmbăta de Sus, jud. Braşov, rostind cuvânt de învăţătură.

● **18 AUGUST a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit taina Sf. Maslu de obşte în Catedrală iar seara tot acolo, Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului.
— A cercetat Schitul Păltiniş, aflat în proces de restaurare.

● **19 AUGUST a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană, hirotonind întru diacon pe teologul Narcis Cibu.
— Seara a slujit Vecernia în biserica Sf. Nicolae din Tălmaciu şi a împărtăşit Taina Sf. Cununii teologului Vasile Dancu şi soţiei sale Minerva.

● **20 AUGUST a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica Sf. Arhangheli din Gura-Râului şi a rostit cuvânt de învăţătură. C. diacon Narcis Cibu a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Colun, prot. Avrig. A oficiat un Te-Deum în incinta Şcolii din localitate care a împlinit 100 de ani. A luat parte la festivitatea „Filor satului", desfăşurată la Gura Râului.
— Seara a slujit şi predicat împreună cu Î.P.S. Mitropolit Serafim al Germaniei la Vecernia oficiată în aer liber pe locul unde se construieşte viitoarea biserică din Făgăraş-Centru.

Diacon VASILE AVRAM

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Nicolae Moşoiu **„Taina prezenţei lui Dumnezeu în viaţa umană".** Viziunea creatoare a Părintelui Profesor Dumitru Stăniloae.

Este teza de doctorat a autorului susţinută la Facultatea de Teologie a Universităţii din Sibiu. Iată ce scrie despre ea Pr. Prof. Dr. Ion Bria:

„Lucrarea Pr. Lector Dr. Nicolae Moşoiu, de la Facultatea de Teologie «Andrei Şaguna» din Sibiu, vrea să situeze contribuţia originală şi autentică a Părintelui Stăniloae în configuraţia teologiei contemporane, atât din punct de vedere metodologic cât şi din punct de vedere tematologic. Autorul face aceasta analizând trei mari teme, adevărate sinteze teologice care au atras pasiunea şi inteligenţa Părintelui Stăniloae: cunoşterea lui Dumnezeu, sau mai bine zis, modalitatea cunoaşterii teologice, gnoseologia teologică sau **theognosia; «forma Bisericii»** sau modalitatea umanului şi umanităţii de a se uni cu Hristos; **«sobornicitatea deschisă»**, o noţiune - cheie în hermeneutica ecumenică. Trei teme în care Părintele Stăniloae dezbate problematica modernităţii şi postmodernităţii evidente în cultura seculară de azi, dând astfel o cheie pentru abordarea pozitivă a «întoarcerii religiosului» de la sfârşitul acestui secol al istoriei creştine. [...].

Meritul incontestabil al Pr. Lector Dr. N. Moşoiu este acela că a relansat pasiunea pentru cercetarea serioasă a moştenirii teologice a Părintelui Stăniloae, a recunoscut câteva din marile teme originale pe care le-a iniţiat, a relevat excelenţa teologiei sale în Ortodoxia contemporană, teologie care a devenit la rândul ei sursa de inspiraţie pentru teologii tineri de azi".

● Tot o teză de doctorat îşi publică şi Arhim. Dr. Ioanicu Ioasaf Popa: **„Urcuşul Duhovnicesc în viaţa creştină".** Comuniune şi unitate după Sfinţii Părinţi.

Este o teză de doctorat susţinută la Facultatea de Teologie din Bucureşti, după ce multă vreme a trebuit să aştepte. Căci părintele Ioasaf a fost dat afară din monahism ca şi mulţi alţii, a urmat viaţa de familie, iar după moartea soţiei a revenit în monahism, primit de **P. S. Antonie** al Buzăului. S-a întors la mânăstirea lui, Ciolanu, şi apoi a ajuns la Bucureşti, unde şi-a reluat viaţa monahală ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. De altfel el era monah şi nu a făcut altceva decât şi-a revenit în obşte. Apoi, Părintele Patriarh i-a dat voie să-şi susţină şi teza de doctorat, pregătită sub îndrumarea Pr. prof. I. G. Coman. Astfel şi-a susţinut-o la 5 februarie 1994.

Este o teză foarte bine alcătuită care merită studierea de către cititorul român.

● **Părintele Paisie de la Sihla,** Editura Bizantină, Bucureşti, 1999, 231 pag.

Această carte apare în colecţia „Duhovnici contemporani", coordonată de Costion Nicolescu.

Părintele Paisie a fost fără îndoială un mare duhovnic. A fost întâi cunoscut la Slatina, sub stăreţia Părintelui Cleopa, iar apoi s-a retras la Schitul Sihla şi în cele din urmă la Mânăstirea Sihăstria. A fost un mare duhovnic. El l-a avut în grijă spirituală şi pe părintele Ilie Cleopa. Dar a fost şi duhovnicul nostru al tuturor.

A trecut la Domnul la adânci bătrâneţe, după ce şi-a pierdut vederea la Mânăstirea Sihăstria. Iată ce scrie Părintele Cleopa, el însuşi mare duhovnic, despre Părintele Paisie:

„... În '29, când am venit eu la mânăstire, l-am cunoscut pe când era fratele Petru. Era vizitiu la caii stareţului Vladimir Golescu. Venise de pe front, de la Budapesta - a fost în primul război mondial. Mi-aduc aminte, săracul... Apoi el, unde-o fost, tot cu buna, cu răbdarea... Totul cu frica de Dumnezeu, săracul. Şi, cât de obosit îi, când vede că vin oamenii, tot din milă...: «Hai că te primesc».

Deunăzi eram acolo şi era şi aista, Neonil. El era amu, săracul, cu piciorul umflat, nu mâncase toată ziua, nu dormise... Şi iaca vin nişte oameni din Bucovina: «Săru'mâna, domn'părinte - c-aşa vorbesc aceia -, de la Marginea am venit». Da' Neonil: «Oameni buni, oare vreţi să-l omorâţi numaidecât? Uite-l, bătrân, n-o mâncat, nu-l lăsaţi nici să doarmă, nici să se roage, nici... Îl doare şi piciorul. Uite-i piciorul umflat, celălalt îl doare.» Da' părintele zice: «Măi Neonile, măi... lasă-i, săracii... mă dor picioarele, dar nu mă doare limba... Dă-le drumul să vie.» Şi i-o primit şi pe aceia.

Apoi el aşa se stinge, în mijlocul poporului; da' multă lume o să plângă după el. O fost tare răbdător şi tare bun... da. Sub epitrahilul lui şi-or aflat mângâierea şi liniştea mii şi mii de suflete în viaţa lui".

● **„Mica Filocalie a rugăciunii inimii",** Prezentare, note şi comentarii: Jean Guillard, traducerea: Ilie şi Ecaterina Iliescu, Editura Herald, Bucureşti, 251 pag.

E o carte rară asupra rugăciunii inimii. Iată ce scrie despre isihie, Isihie Sinaitul:

„Trezvia este o metodă duhovnicească bazată pe o practică trainică şi hotărâtă, care, cu ajutorul lui Dumnezeu, ne izbăveşte cu totul de gândurile şi cuvintele pătimaşe, ca şi de faptele rele. Ea ne dăruieşte cunoştinţa sigură a lui Dumnezeu cel necuprins şi dezleagă în chip necunoscut nouă dumnezeieştile şi ascunsele taine.

Trezvia îl călăuzeşte pe omul care o practică în chip stăruitor spre o viaţă dreaptă şi plăcută lui Dumnezeu. În afară de aceasta, ea este o scară care ne apropie de contemplaţie, ne învaţă cum să punem în mişcare aşa cum se cuvine cele trei părţi ale sufletului, cum să ne păzim fără greşeală simţurile şi să sporim de la o zi la alta cele patru mari virtuţi.

Trezvia este liniştea **(isihia)** neîncetată a inimii faţă de orice gând. Ea respiră şi cheamă neîncetat pe Hristos Iisus, Fiul lui Dumnezeu, şi luptă cu bărbăţie alături de El împotriva vrăjmaşilor, mărturisindu-se numai Celui ce are puterea să ierte păcatele.

● Serapion Blaga **„Prinţesa Tamaz"** (Floriile). Părintele Serapion Blaga a fost monah la mânăstirea Slatina, în Nordul Moldovei, pe vremea când era stareţ Părintele Ilie Cleopa. Pe atunci eram şi eu acolo. Am ştiut toţi că avea doar două clase de Liceu şi fusese funcţionar la Mormorosh Bank. Era secretarul mânăstirii, şi era de fapt totul pe lângă Părintele stareţ Cleopa. Pentru ca să aflu acum că era licenţiat în matematică şi el a scris acest roman şi mai are şi altele. Este o adevărată minune pentru mine şi pentru cei care l-au cunoscut în vremea aceea. Ca să aflu acum că era matematician. Dacă era într-adevăr, aceasta face din el un om cu totul superior celui pe care l-am cunoscut. Şi merită să ne amintim de dânsul. Iată ce scrie despre el Petru Atanasie Tănăsescu:

„Autorul acestui roman este un intelectual de vază dar care, în modestia lui, s-a ascuns sub sutana călugărească. Pe numele său adevărat Gheorghe Blaga, s-a născut în satul Zăneşti, comuna Buhuşi, judeţul Neamţ la data de 10 iulie 1894. Rămâne orfan de mic. Face liceul la Bucureşti, unde absolvă şi Facultatea de Matematică. Ajunge funcţionar superior într-o instituţie centrală.

Impresionat de predicile părintelui Dumitru Iliescu Palanca de la Biserica Stavropoleos din Bucureşti, îşi schimbă radical cursul vieţii intrând în Mânăstirea Sihăstria la 27 iulie 1949, ca ucenic al părintelui Cleopa pe care-l urmează şi la Mânăstirea Slatina. Călugărit cu numele de SERAPION, ierodiacon, apoi ieromonah, se stabileşte la Mânăstirea Putna. Aici primeşte ascultarea de a fi duhovnic şi, fiind o fire mai debilă, neputând depune alte munci în afară de diverse lucrări contabile, i se permite să-şi ocupe timpul scriind. Astfel în urma sa (17 ianuarie 1983) au rămas mai multe manuscrise, unele păstrate în arhiva Mânăstirii Putna, altele la familie.

După exact 33 de ani, părintele Serapion se hotărăşte să ne spună povestea prinţesei pustiului arab - TAMAZ.

Să-i dăm cuviincioasa ascultare şi să aşteptăm şi alte lucrări ale cuvioşiei sale".

A fost un om admirabil şi vrednic de toată pomenirea.

● Ioan Lupaş **„Mitropolitul Andrei Şaguna".** Monografie. Cu o postfaţă de Matei Albastru, Editura „România Press", Bucureşti, 1999.

Este o monografie a lui Andrei Şaguna dintre cele mai bune.

Iată ce scrie pe ultima copertă:

„Din întreagă învălmăşeala anilor 1848-49, pe lângă pleiada tribunilor înflăcăraţi şi gata de orice jertfă pentru neam, pe lângă frumoasa priveliştea a mulţimii însufleţite, care ascultă cu evlavie pe domnii noştri şi-i urmează cu toată încrederea, se înalţă îndeosebi trei nume falnice: Bărnuţiu ideologul, care cu logica sa biruitoare a prevăzut, până la cele din urmă consecvenţe, toate postulatele ce rezultă din **ideea de naţionalitate;** Iancu - eroul spadei, şi iscusitul diplomat Şaguna".

E o carte, care merită să fie citită cu toată atenţia.

● Vasile Andru **„Mistici din Carpaţi"** şi alţi oameni slăviţi din istoria mântuirii. Ediţia a II-a adăugită, Editura Crist, Bucureşti, 2000.

Este o carte plină de descrieri de aceşti români în special de aceştia de la sfârşitul veacului: Părintele Arhim. Cleopa, părintele Daniil Tudor, Protosing. Arsenie Boca, Părintele Ioan Culâgin şi alţi mari călugări trăitori din ţara noastră.

E o carte plină de nume şi întâmplări. Iată ce scrie autorul:

„Românii, în exprimarea lor spirituală, sunt mai curând moderaţi, feriţi de extreme mistice. Dintre cele două faze ale căutării desăvârşirii - asceza şi mistica - la români a predominat a doua fază. S-a scris puţin şi fără răsunetul meritat pe tema aceasta. Experienţa mistică din spaţiul carpatic nu este cunoscută, nu este valorizată. Aici facem doar o deschidere spre o materie vastă şi, în parte tainică. Titlul cărţii „Mistici din Carpaţi" nu vrea să arate vanităţii localiste. De aceea, l-am completat cu un subtitlu care extinde discuţia spre oameni slăviţi din alte zone, din Egipt şi Roma, până-n Antiohia şi Kerala. Abia în acest context universal, asceţii români apar într-o continuitate fluidă cu marea temă a salvării".

● Semnalăm cu bucurie volumul de poezie **„La umbra cuvântului",** de Theodor Răpan, Bucureşti, 1995.

E o carte de versuri frumoase. Iată ce scrie prof. Vladimir Alexandrescu:

„Experienţa acestei redescoperiri continui a Eu-lui, prin care abolim frontierele dinăuntru şi pragurile din afara noastră, ne-o propune acum THEODOR RĂPAN într-o carte de poezie - a cincea -, ne-o propune aşadar un Poet stăpân pe alchimia cuvintelor, capabil să modeleze în creuzetul spiritului dărnicia unei existenţe ale cărei ferestre au stat totdeauna deschise. Un Poet, pentru care actul creaţiei reprezintă deopotrivă bucuria dăruirii de sine şi suferinţa celui care taie în carnea propriilor silabe până la rădăcina unde respiră, unică, esenţa frumosului. Profund lirică prin natura sa, riguroasă prin formaţie şi cultură, poezia lui THEODOR RĂPAN este aici, în somptuosul şi atât de firescul decor al cărţii, o autentică sfidare pe care Poetul, chemat de absolutul ideii, o aruncă efemerului covârşit de meschinăria clipei".

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P.S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Ps. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 50 000 lei. Cont nr. 2511.1-61.1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1.-61.15/U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A. Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATA DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXA ROMANA A SIBIULUI

Anul 148
SIBIU
1 şi 15 septembrie
Nr. 33—36
2000

BIBL... „ASTRA"

O BISERICĂ MARTIRĂ — BISERICA ALBANIEI

Între Bisericile Ortodoxe autocefale, puţine au fost cele care au fost atât de crunt persecutate, în deceniile trecute, la fel ca şi Biserica Ortodoxă Albaneză. Poate numai Biserica Rusă a cunoscut o persecuţie crudă după anul 1917, anul Marii Revoluţii Socialiste din Octombrie, dar nici acolo nu s-a mers atât de departe încât religia şi inclusiv Biserica să fie scoasă în afara legii şi interzisă cu desăvârşire, aşa cum s-a întâmplat în Albania.

Biserica Albaniei, ne referim bineînţeles la cea Ortodoxă, a fost recunoscută după multe încercări ca autocefală, prin Tomosul patriarhal al Patriarhiei Ecumenice din anul 1937, pe timpul patriarhului Ecumenic Veniamin I (1936-1946).

La vremea aceea Biserica Albaniei avea 4 eparhii, 19 protopopiate, aproximativ 350 de parohii şi 27 de mânăstiri.

După instaurarea regimului comunist în această ţară în anul 1946, Biserica a fost supusă, la fel ca şi celelalte culte religioase, unor persecuţii şi împilări, e drept la început voalate şi uşoare, dar care s-au înăsprit cu trecerea anilor, ajungând până la a scoate religia în afara legii. Persecuţia acerbă a început în noiembrie 1967, când, prin decretul care reglementa relaţiile Statului Albanez cu cultele religioase, acestea au fost puse într-o situaţie înjositoare. Au început atacurile directe în presă şi la radio, împotriva Bisericii, a clerului şi a manifestărilor religioase. Activitatea Bisericii a fost restrânsă doar la serviciile divine în locaşurile de cult, orice manifestare externă fiind îngrădită. Sinodul Bisericii Albaneze a încercat să discute cu conducerea statului dar fără nici un rezultat. Al Cincilea Congres al P.C. Albanez a proclamat, la 30 noiembrie 1969, Albania **„ca primul Stat ateu de sub soare"**, iar Constituţia socialistă a Albaniei, votată în decembrie 1976, interzicea cu desăvârşire orice manifestare religioasă fie publică, fie particulară.

Printr-un regim ateu draconic, prin legi dure la adresa religiei, Albania a devenit astfel primul stat al lumii care a interzis prin constituţie unul dintre drepturile fundamentale ale omului, acela al libertăţii religioase. A început astfel un război deschis împotriva lui Dumnezeu şi a Bisericii. Toate instituţiile bisericeşti sau religioase au fost desfiinţate iar proprietăţile şi averile bisericeşti au fost naţionalizate. Toţi episcopii şi cei mai mulţi dintre preoţi şi călugări au fost închişi şi au suferit moarte martirică. Cei care au scăpat din închisoare au fost obligaţi să îmbrăţişeze alte îndeletniciri fiind supravegheaţi cu austeritate de către organele poliţiei.

Multe biserici au fost dărâmate, la fel şi mânăstirile, iar altele au fost transformate în muzee, săli de cinematograf, săli de sport (Catedrala arhiepiscopală din Tirana), depozite, grajduri, ateliere mecanice etc., etc. Orice manifestare religioasă, chiar particulară, era pedepsită cu asprime. Credincioşii erau somaţi să predea icoanele şi cărţile de cult sau de rugăciuni care erau arse în pieţele publice. Pentru cineva care îşi manifesta deschis credinţa sa, pedeapsa era închisoare

(Continuare în pag. a 4-a)

† **VISARION RĂŞINĂREANU**
Episcop-vicar
SIBIU

Mesajul P.F. Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, la deschiderea anului şcolar 2000/2001

Iubiţi elevi şi distinşi dascăli,

La începutul noului an şcolar, moment de mare însemnătate în viaţa tineretului şcolar şi de emoţie pentru cei ce păşesc pentru prima dată pragul şcolii, Biserica Ortodoxă Română exprimă, ca întotdeauna, un gând dătător de nădejdi, acum când nu peste multe vreme vom păşi în al treilea mileniu creştin.

Cu părintească dragoste binecuvântăm tinerele vlăstare ale neamului nostru, iubiţii elevi chemaţi să dobândească lumina cărţii, distinşii dascăli care aprind şi păstrează vie flacăra culturii, ştiinţei şi dragostei de învăţătură în inimile şi în sufletele lor şi pe toţi ceilalţi care au misiunea creşterii, educării şi formării lor.

Anul şcolar începe odată cu anul bisericesc, această concordanţă semnificând legătura trainică care trebuie să existe între Biserică şi Şcoală, între Religie şi Ştiinţă, între Credinţă şi Viaţă. Cum este şi firesc, primul gând al nostru trebuie să se îndrepte către Bunul Dumnezeu pentru a ne lumina mintea şi a ne îmbogăţi zelul în dobândirea ştiinţei de carte, cunoscând că alături de *„pâinea noastră cea de toate zilele"* — hrana trupească —, învăţătura este tot atât de necesară în plan spiritual.

La un nou început de drum, îndemnăm pe elevii noştri la învăţătură pentru a dobândi roadele cunoaşterii şi ştiinţei de carte.

Prezenţa lui Hristos în Şcoală, prin orele de religie, are menirea de a o transforma într-un spaţiu sacru în care se produc luminarea minţii şi purificarea sufletului prin efortul elevilor şi al dascălilor lor, dar şi prin iluminare sfântă şi sfinţitoare. Învăţătura de zi cu zi trebuie considerată ca o permanentă rugăciune, pentru că numai atunci lumina învăţăturii înnobilează şi purifică sufletul.

Gândul nostru se îndreaptă apoi către profesori pe care îi îndemnăm să ia aminte la principiul creştin de a face din copil atât subiect, cât mai ales ideal al educaţiei. Nevinovăţia şi blândeţea lor este măsura omului desăvârşit. Pe ei îi ia model Mântuitorul Iisus Hristos atunci când ne îndeamnă: *„Adevărat, zic vouă: De nu vă veţi întoarce şi nu veţi fi precum pruncii, nu veţi intra în Împărăţia Cerurilor!"*. (Mt. XVIII, 3). Sfântul Ioan Gură de Aur, care recomandă dascălilor destoinicie, armonie între fapta şi vorba lor şi convingere în cele ce învaţă, consideră că *„sufletul copilului este în mâna educatorului ca o pastă pe care o poate modela după dorinţa sa, este ca o ceară pe care se poate imprima sigiliul"*.

În sfârşit, sfătuim părinţii copiilor şi tinerilor să încerce să treacă peste greutăţile inerente vieţii şi să facă ce le stă în putinţă ca fiii şi fiicele lor să poată începe sau continua studiile în bune condiţii. În pragul noului mileniu, nu lăsaţi copiii fără ştiinţă de carte; nu lăsaţi aceşti muguri ai vieţii care ne caută cu privirile lor pretutindeni, iar cu mintea iscodesc măreţia naturii şi tainele lui Dumnezeu să rămână în afara şcolii şi să nu ajungă la lumina cărţii şi la cunoştinţa adevărului! Este nevoie, iubiţii mei, ca tinerii noştri, viitorul neamului nostru, să dobândească lumina cărţii care să-i ferească de multe ispite şi false amăgiri.

Acum, când elevii păşesc pragul şcolilor, unii pentru prima dată, cuprinzându-vă pe toţi în iubirea şi ocrotirea Sfintei noastre Biserici, îl rugăm pe Bunul Dumnezeu să *„caute cu milostivire asupra tinerilor noştri şi să trimită în inima şi în mintea lor duhul înţelepciunii, al ştiinţei şi înţelegerii, luminându-i cu lumina cunoştinţei Sale şi să le dea putere şi tărie întru priceperea legii celei dumnezeieşti şi a toată învăţătura cea bună şi folositoare"*.

† **TEOCTIST**
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Valoarea creştină a bunurilor

În mai multe împrejurări, fie prin parabole, fie prin referire directă, Mântuitorul Hristos s-a pronunţat în privinţa bunurilor, a bogăţiei şi a bogaţilor, şi trebuie să recunoaştem că ori de câte ori a făcut-o, a avut o atitudine destul de severă faţă de aceştia, ba am putea spune că a fost chiar foarte intransigent, dacă ar fi să amintim şi numai acel avertisment „mai lesne este să treacă o cămilă prin urechile acului decât să intre un bogat în împărăţia lui Dumnezeu" (Mt. 19, 24). Pe mulţi dintre noi îi sperie această intransigenţă, determinându-i să considere creştinismul o doctrină, dacă nu anacronică, atunci cu siguranţă nerealistă, care vine în contrazicere cu însăşi realitatea firii omeneşti, care orice s-ar spune, este dependentă şi condiţionată de sfera lumii materiale, neputând exista în afara acesteia. O spune dealtfel şi Cartea Sfântă, atunci când afirmă alcătuirea dihotomică a omului: trup şi suflet. Prin trup omul fiind legat nemijlocit de materie, căreia îi aparţine prin faptul că provine din ea şi îi este tributar: hrana, adăpostirea, îmbrăcămintea, etc., constituindu-se ca datorii firesti şi elementare, fără de care omul n-ar putea să trăiască, şi pe care trebuie să le împlinească pentru a-şi putea asigura existenţa „cele mai de seamă lucruri din viaţa omului sunt: apa, pâinea, haina şi o casă pentru adăpost" (Sir. 29, 24). O recunoaşte şi unul dintre Sf. Părinţi, deci un glas autorizat al Bisericii, atunci când se referă la aceeaşi problemă: „nu este cu putinţă omului să existe fără hrană care să-i susţină puterea", aceasta fiind una din datoriile elementare pe care le avem de îndeplinit faţă de noi înşine: „eşti dator să dai trupului tău o hrană modestă, dacă cauţi numai ceea ce îi este de trebuinţă" (Sf. Grigorie de Nyssa, PSB, vol. 1, pag. 357 şi 437).

Privite lucrurile din această perspectivă, s-ar părea că ne găsim într-o mare dilemă, din care oricum vom face, nu vom putea ieşi decât păgubiţi, căci sau dorim să ne mântuim, şi atunci va trebui să ne debarasăm de bunurile pe care le avem, aşa cum l-a îndemnat Mântuitorul pe tânărul din Evanghelie: „dacă vrei să fii desăvârşit, du-te, vinde-ţi averile" (Mt. 19, 21), ceea ce, de ce să nu o recunoaştem cu sinceritate, nu multora ne este la îndemână, şi nu tocmai cu anevoie de îndeplinit pentru că fiecare dintre noi avem câte ceva de care ne legăm, şi la care renunţăm nu chiar cu uşurinţă; sau păstrăm bunurile, care aşa cum spuneam mai sus, ne sunt într-un anume sens indispensabile, şi atunci înseamnă că ne excludem de la mântuire.

(Continuare în pag. a 5-a)

Pr. N. STOIA

Chipuri de sfinţi ai Ortodoxiei de pretutindeni

Sfântul Ioan de Rila*

Sfântul Ioan de la Rila este cel mai mare şi mai proslăvit sfânt făcător de minuni şi ocrotitor al poporului bulgar.

Potrivit informaţiilor istorice Prea Cuviosul Ioan s-a născut în jurul anului 876 într-o mică localitate, Scrino, în sud-vestul Bulgariei, situată pe malul stâng al râului Struma. El s-a născut şi şi-a petrecut copilăria imediat după încreştinarea poporului bulgar.

După moartea părinţilor săi, el a dat toată averea sa săracilor şi s-a dus la mânăstire unde a devenit călugăr. Aici el a învăţat scrierea slavo-bulgară, Sfânta Scriptură, literatura practică bisericească şi a Sf. Părinţi. După ce s-a desăvârşit în viaţa duhovnicească el s-a izolat în cele mai inaccesibile părţi ale muntelui Rila, consacrându-se la o viaţă de pustnicie şi rugăciune către Dumnezeu. Găsind un loc favorabil pe înălţimile muntelui Rila el s-a instalat într-o colibă, aici fiind năpăstuit de multe ori de tâlhari. Odată a fost bătut până la moarte, i-a dărâmat coliba, şi l-au forţat să părăsească acest loc. Îmbrăţişând o viaţă rătăcitoare prin locurile pustii de pe lângă Struma, el s-a chinuit să găsească un loc unde să se consacre la o linişte prin rugăciune şi viaţă postnică. Ajungând lângă un copac uriaş el s-a oprit, a făcut semnul crucii şi a zis: „aici va fi prima mea locuinţă".

Pe acel timp muntele Rila era sălbatic, periculos şi necutreierat. În aceste locuri nestrăbătute el a petrecut împreună cu animalele sălbatice (lupi, şacali, urşi ş.a.), mulţi ani în post şi rugăciune arzătoare. A luptat împotriva greutăţilor vieţii de pustie, şi împotriva ispitelor diavolului. Hrana lui a constat numai din fructe şi plante de pe munte. Prin Rila el mergea cu capul descoperit, desculţ, cu haină de piele purtând cu sine numai un băţ, pe care a făgăduit să-l lase după moartea sa acolo de unde l-a luat.

Despre faptele sale minunate el mărturiseşte în testamentul său: „... când am sosit în această pustie (Rila) nu am găsit în ea nici un om, ci numai fiare sălbatice şi locuri ne-

(Continuare în pag. a 2-a)

* Material prezentat de autor cu prilejul unei vizite la Redacţia „Telegrafului Român".

Drd. VALENTIN GHEORGHIEV
Bulgaria

Preocupări privind problema uniatismului

Într-un recent număr din „Telegraful Român" (Nr. 29—32/1—15 august 2000), am prezentat un comunicat asupra lucrărilor Comisiei Mixte de dialog teologic dintre Bisericile Ortodoxă şi Romano-Catolică, ce s-au desfăşurat în iulie a.c. la Baltimore, în Statele Unite ale Americii. Arătam că au fost reluate, cu acel prilej, discuţiile asupra problemei uniatismului, neajungându-se, din păcate, nici de această dată, la un consens între cele două părţi. Delegaţii s-au reîntors spre a prezenta situaţia Bisericilor lor, şi cu recomandarea de a reflecta la găsirea unor modalităţi de depăşire a impasului, în care a intrat dialogul dintre cele două Biserici, tocmai datorită acestei delicate probleme.

Cunoscând preocuparea care există pentru continuarea dialogului, credem că nu este lipsită de importanţă luarea în considerare a oricărui punct de vedere exprimat, cu sinceritate, dintr-o parte sau alta. Acesta este motivul pentru care dorim a consemna, în cele ce urmează, o propunere adresată greco-catolicilor, de către un teolog romano-catolic polonez, făcută într-un interviu acordat buletinului ENI, din Varşovia. Este vorba de preotul Waclaw Hryniewicz, profesor la Universitatea catolică din Lublin şi membru al Comisiei mixte de dialog teologic, care i-a îndemnat pe uniţi (greco-catolici), să reexamineze ei înşişi uniatismul şi să se deschidă spre un dialog sincer cu Ortodoxia. „Noi trebuie să luăm în considerare, a precizat cel intervievat, printr-o atitudine critică, nu atât persoanele, cât mai ales metodele şi să recunoaştem că uniatismul nu va fi niciodată un model pentru reunificarea Bisericilor".

Regretând că atât catolicii cât şi ortodocşii rămân adesea prizonieri ai unor stereotipii ale trecutului, teologul polonez a subliniat că: „greco-catolicii au dreptul de a exista, dar ei trebuie să ia totuşi în considerare poziţia celor două părţi, pentru că dacă discuţiile asupra acestei probleme se vor împotmoli din nou, vor trebui decenii spre a le mai putea relua ceea ce ar duce la o situaţie foarte gravă".

Profesorul Hryniewicz s-a arătat gata a apăra şi explica unele remarci ale patriarhului ecumenic Bartolomeu, care într-o conferinţă de presă, ţinută în ianuarie a.c., la Varşovia a declarat că *„uniatismul este un fenomen artificial, creat cu scopuri prozelitiste"*. „Patriarhul n-a utilizat expresii ca *„false Biserici"*, când s-a referit la Bisericile greco-catolice, arată interlocutorul, ci a voit doar să sublinieze că uniatismul, ca mijloc de unire, este totuşi un fenomen, care aparţine trecutului".

(Informaţie preluată din „Episkepsis", nr. 583 din 31 mai 2000).

Pr. prof. D. ABRUDAN

Între localităţile de pe „valea Hârtibaciului“ se numără şi satul Marpod, situat între Sibiu (32 km) şi Agnita (27 km). Este atestat documentar încă din 1349, fiind locuit de români, dar şi de colonişti saşi, astăzi numărul celor din urmă fiind foarte redus. Până în 1867 a făcut parte din aşa-numitul „pământ regesc“ sau „crăiesc“ (fundus regius), „scaunul“ Nocrich, iar de atunci a fost integrat în „comitatul“ (după 1918 judeţul) Sibiu. Nu odată s-au manifestat, în decursul istoriei, abuzuri ale saşilor veniţi ca „oaspeţi“ sau „colonişti“ faţă de marpozenii autohtoni, pe care-i considerau ca „toleraţi“.

În acest sat ardelenesc s-a născut unul din marii jurişti ai veacului al XIX-lea, luptător pentru drepturile naţional-politice ale neamului său, Iacob Bologa. Primul „Bologa“ cunoscut cu numele este Ioan Onica, numit ulterior şi Bologa. El ar fi venit, potrivit tradiţiei, din satul Hendorf (azi Brădeni), în apropiere de Agnita, unde erau mulţi români cu numele de Bologa. Tot după tradiţie, aceştia ar fi descendenţii unor iobagi români din Transilvania de vest fugiţi de pe moşiile unui nemeş maghiar cu numele Balagi (mai degrabă Bologh). După o altă părere, părinţii lui Ioan Onica ar fi fost originari din satul Bologa (situat între Huedin şi Ciucea), de unde, după răscoala lui Horea, ar fi fost strămutaţi în Marpod; aşa s-ar explica numele de familie Bologa, după satul în care le-au trăit înaintaşii. Acel Ioan Onica Bologa, „ţăran liber“, s-a căsătorit în 1814 cu Ioana Bârsan, din Marpod. Au avut trei copii: Maria (n. 1815), Iacob, născut la 7 decembrie 1817, Ioan (n. 1818). În 1848, Ioan Onica Bologa, împreună cu fratele său Nicolae, pe atunci amândoi trecuţi de 60 de ani, au luat parte la Marea Adunare Naţională românească de pe Câmpia Libertăţii din Blaj. După moartea lor, fiul Iacob le-a ridicat o cruce memorială în cimitirul satului cu inscripţia: „Scumpilor şi neuitaţilor părinţi Ioan Bologa, născut la 3 mai 1785 şi răposat în 2 februarie 1871 şi Ioana Bologa, născută Bârsan, născută la 14 martie 1790, răposată în 1868, a celor mai buni părinţi, în semn de cea mai profundă recunoştinţă şi mulţumire că m-au dat la şcoală“.

CĂRTURARI SIBIENI DE ALTĂDATĂ:

„Consilierul aulic“ Iacob Bologa

Iacob Bologa şi-a început învăţătura la şcoala din sat, ajutându-şi - mai ales vara - părinţii, în gospodăria lor ţărănească sau păscând vitele. Conştienţi că Iacob al lor era un copil deosebit şi dornic de învăţătură, părinţii s-au hotărât să-l ducă la şcoală, la Sibiu. Se pare că au fost îndrumaţi spre acest pas şi de un nobil maghiar Gyergyiai. Şi astfel, în toamna anului 1835, l-au înscris la Gimnaziul romano-catolic din Sibiu (actualul Colegiu „Gheorghe Lazăr“). În cei cinci ani de şcoală, deci până în 1840, apare în cataloage ca „non unitus“, fiind clasificat mereu cu „eminens“; era cel mai în vârstă dintre colegii lui, în clasele IV şi V fiind trecut cu vârsta de 20 de ani, deşi avea mai mult. Ca elev, a trăit cu merindea adusă de părinţi de acasă, dar şi cu banii pe care i-a agonisit el însuşi, dând meditaţii unor copii din clasele inferioare, mai slabi la învăţătură. Tot în timpul studiilor sibiene l-a cunoscut şi pe episcopul Vasile Moga, care i-a oferit un „stipendiu“ din partea Consistoriului pentru continuarea studiilor. Cu un „stipendiu“ oferit de episcopul Vasile Moga, s-a putut înscrie la Academia de drept din Cluj, unde a fost coleg şi cu alţi tineri români, unii dintre ei foşti coelgi ai săi de la Gimnaziul din Sibiu. Acte din arhiva bibliotecii mitropolitane din Sibiu arată că în anii 1840, 1842, 1843 şi 1845, Iacob Bologa a primit în total 604,85 florini, sumă foarte însemnată pe atunci.

Terminând studiile juridice, a devenit „cancelist“ (un fel de „avocat stagiar“) la „Tabla regească“ (Curtea de Apel) din Târgu Mureş, unde va lucra alături de alţi români, între care şi Avram Iancu, Alexandru Papiu Ilarian, Ilie Măcelariu şi alţii, care se vor implica activ în revoluţia de la 1848.

În decembrie 1847 a fost angajat ca secretar al Consistoriului din Sibiu, respectiv al vicarului Andrei Şaguna, ales - în aceeaşi lună - episcop, hirotonit arhiereu în aprilie 1848. Se pare că a fost recomandat de „aseţiei care urma să prezinte Curţii imperiale revendicările româneşti formulate la Blaj. La reîntoarcerea lor prin Pesta, - unde Şaguna a participat la lucrările Dietei - lui Iacob Bologa i s-a întâmplat un incident neplăcut, relatat chiar de Şaguna. Spre sfârşitul lunii septembrie 1848, un grup de „revoluţionari“ maghiari au intrat în locuinţa sa din Pesta, sub pretext că ar deţine „steaguri muscăleşti“ (ruseşti, - n.n.), iar Bologa a fost arestat şi purtat pe mai multe străzi ca să le arate locul în care ar fi ascunse astfel de steaguri. Cu mare greutate a fost eliberat şi amândoi au reuşit să părăsească oraşul, îndreptându-se spre Sibiu, unde au ajuns abia la 8 octombrie 1848.

(Continuare în pag. a 3-a)

Pr. Prof. Dr. MIRCEA PĂCURARIU

sorul“ şi profesorul Moise Fulea. Iacob Bologa l-a însoţit pe Şaguna la Adunarea naţională de la Blaj din 3/15 mai 1848. A fost ales între cei zece secretari ai Adunării (alături de Timotei Cipariu, Ioan Popasu, viitorul episcop de Caransebeş). În ziua de 4/16 mai 1848, în cadrul discuţiilor care au avut loc între fruntaşii românilor, au luat cuvântul şi Iacob Bologa, profesorul Ioan Hannia de la Sibiu (originar din Sadu), relatând unele din suferinţele şi nedreptăţile la care erau expuşi românii din „pământul crăiesc“. L-a însoţit apoi pe Şaguna în misiunea sa la Viena, ca preşedinte al delega-

*

Destăinuiri*

Şt.T.: — *Într-o vreme în care diferitele denominaţiuni creştine îşi intensifică prozelitismul în întreaga lume, cum priviţi întoarcerea la acea „Biserică nedivizată“?*

Pr. Dr. Konrad Raiser: Eu cred că în primul rând avem nevoie să recunoaştem că posibilitatea caracterului nedivizat al Bisericii primului mileniu consta în existenţa unei baze variate şi stabile de tradiţii, liturghii, de căi de a ordona viaţa şi disciplina Bisericii.

Caracterul nedivizat al Bisericii însemna că existau diferiţi membri ai Trupului lui Hristos, că erau diferite biserici locale, care trăiau în deschidere, recunoaştere şi-n deplina comuniune una cu cealaltă.

Eu cred că ceea ce avem nevoie să învăţăm din nou este ca fiind diferiţi în cultură, în limbă, în tradiţie unul faţă de celălalt, aceasta nu ne separă, ci ne face membri ai unui singur Trup al lui Hristos, ceea ce înseamnă îmbogăţire reciprocă. Dar nu putem să ne îmbogăţim unul pe celălalt, decât numai recunoscându-ne reciproc şi dacă permitem celor care sunt diferiţi să ne fie apropiaţi. Aceasta este ceea ce mişcarea ecumenică îşi propune şi ceea ce noi avem nevoie să învăţăm cu privire la acele noi expresii ale credinţei creştine din Africa, Asia şi America Latină.

Şt.T.: — *Mişcarea ecumenică îşi propune o reîntoarcere la „Biserica nedivizată“, sau fundamentarea unei noi eclesiologii?*

Pr. Dr. Konrad Raiser: Eu cred că eclesiologia şi înţelegerea a ceea ce înseamnă „a fi Biserica“ este într-un proces de continuă dezvoltare. Noi trebuie în vremea noastră, în istoria noastră, în condiţiile noastre să ne găsim propriile responsabilităţi faţă de ceea ce înseamnă Biserica lui Hristos, în spiritul Evangheliei şi inspiraţi de Tradiţia Bisericii. Tradiţia nu trebuie să fie o limită a propriului nostru răspuns şi de aceea eu cred că ar trebui să fim deschişi faţă de ideea că aici la Kuala-Lumpur, creştinii din America Latină şi Asia au descoperit ceva despre ceea ce înseamnă „a fi Biserica“.

St. T.: — *În ce măsură pretinde Consiliul Mondial al Bisericilor a fi o voce specială, care schimbă Bisericile membre, pe acele Biserici care luptă să recreeze propriile comunităţi?*

Pr. Dr. Konrad Raiser: Cred că Consiliul Mondial al Bisericilor nu urmăreşte atât de mult să schimbe Bisericile, ci să asiste, să ofere sprijin, să încurajeze, să ajute Bisericile, să fie cu adevărat Biserica în situaţiile lor proprii, să poată fi un semn şi un instrument al prezenţei lui Dumnezeu în locurile respective.

Consiliul Mondial al Bisericilor oferă un cadru de lucru pentru Biserici pentru a se asista una pe alta, uneori această asistenţă ia forma ajutorului material, uneori ia forma trimiterii de persoane, alteori există numai posibilitatea de-a oferi asistenţă spiritual-morală, de-a ne ruga unul pentru altul. În orice situaţie, fiecare Biserică trebuie să găsească calea de a fi vocea Evangheliei.

Şt.T.: — *Cum credeţi că trebuie să fie studiată Istoria Bisericii Universale, în măsură să ajute mişcarea ecumenică să-şi împlinească scopurile?*

Pr. Dr. Konrad Raiser: Eu cred că a studia istoria Bisericii Universale de-a lungul secolelor e la fel de important ca a studia experienţa diferitelor Biserici, din diferite părţi ale lumii de astăzi.

Fiecare generaţie trebuie să răspundă la chemarea lui Dumnezeu la vremea ei şi în propriul ei loc.

Consiliul Mondial al Bisericilor, Mişcarea ecumenică oferă Bisericilor posibilitatea să înveţe una de la alta, după cum noi cu toţii, împreună învăţăm, reapropiindu-ne istoria Bisericii, a acelor generaţii care au fost înaintea noastră.

Şt.T.: — *Mulţi au fost teologii români care de-a lungul vremii au fost deplin implicaţi în Mişcarea ecumenică, dintre care mulţi de la Sibiu; care credeţi că este aportul lor la gândirea ecumenică?*

Pr. Dr. Konrad Raiser: Cred că părintele Stăniloae, în mod particular, este unul dintre acei teologi ai tradiţiei ortodoxe, care a avut cea mai mare importanţă în ajutorarea creştinilor şi teologilor din alte tradiţii, să intre în viaţa şi gândirea Bisericii, a tradiţiei ortodoxe.

Am avut eu însumi privilegiul şi posibilitatea să lucrez cu Mitropolitul Antonie Plămădeală mulţi ani şi am învăţat să-l respect ca pe un foarte puternic lider bisericesc, dar de asemenea am învăţat şi despre celelalte daruri ale sale, ca poet, scriitor.

Dacă ne-am limita doar la aceştia doi, aveţi în ei reprezentanţi foarte semnificativi ai spiritualităţii, ai tradiţiei, ai reflecţiei din lumea ortodoxă şi persoane care în mod constant au încercat să se facă accesibili către aceia care veneau din alte părţi ale domeniului teologic.

Aceasta este o oportunitate pe care Consiliul Mondial al Bisericilor şi prietenia ecumenică o oferă, ca noi să putem intra în tradiţia fiecăruia şi aceasta nu înseamnă a rămâne străin, neavenit pentru noi, putând începe să apreciem, să înţelegem această stare de interioritate ca o expresie reciprocă a bogăţiei Evangheliei.

Student masterand,
ŞTEFAN-LUCIAN TOMA

* *Acest interviu a fost acordat de către secretarul general al Consiliului Mondial al Bisericilor, Dr. Konrad Raiser, cu ocazia prezenţei sale la Conferinţa Asiatică a Studenţilor Teologi, 12—20 august 2000, Kuala-Lumpur, Malaezia.*

Sfântul Ioan de Rila

(Urmare din pag. 1)

străbătute. Am petrecut în ea singur cu fiarele, fără mâncare şi acoperiş, dar cerul îmi era acoperiş, pământul aşternut şi iarba mâncare. Însă bunul Dumnezeu nu m-a părăsit, şi din dragostea mea către El am disprețuit tot, şi am suferit foame, sete, ger, căldură şi goliciune trupească . . .“. Despre locurile nestrăbătute ale muntelui Rila vorbeşte şi istoria. Când regele macedonian Filip a dorit să se urce pe unul din vârfurile lui, i-au fost necesare trei zile. Cu toate acestea în timp ce urca, înaintea lui mergeau soldaţi, care curăţau drumul cu securile.

Numele şi slava pustnicului s-a răspândit pretutindeni. Curând s-au adunat pe lângă el ucenici însetaţi a imita viaţa lui ascetică. Astfel s-a înfiinţat mânăstirea de la Rila şi comunitatea monahală căreia primul stareţ şi duhovnic i-a fost preacuviosul Ioan. Îndată a început să vină la el tot mai multă lume - suferinzi, necăjiţi, bolnavi, neputincioşi, şi toţi după credinţa lor au primit mângâiere şi vindecare. Succesorii Sf. Ioan de Rila au devenit cărturari renumiţi ale căror manuscrise împodobesc şi astăzi bibliotecile nu numai în Bulgaria ci şi în Moscova, Bucureşti, Belgrad ş.a.

Simţind sfârşitul său pământesc, preacuviosul Ioan s-a retras într-o peşteră, şi s-a consacrat postului aspru şi rugăciunii. El trece la cele veşnice la 18 august 946, fiind înmormântat de ucenicii săi în peştera unde a trăit.

Spre sfârşitul vieţii sale pământeşti preacuviosul Ioan a lăsat un testament succesorilor săi după care ei trebuiau să se călăuzească şi în care el le aminteşte cele mai importante datorii călugăreşti. Sfaturile sale sunt atât de preţioase păstrându-şi până astăzi importanţa. „Înainte de toate vă poruncesc să păziţi sfânta credinţă neprihănită şi neatinsă de orice cugetare rea, precum aţi primit-o de la Sf. Părinţi fără să vă daţi la învăţături străine“. Astfel, Sf. Ioan este învăţător al poporului bulgar încă din perioada lui timpurie, atunci când creştinismul lupta împotriva rămăşiţelor păgâne şi eretice. În testament sunt cuprinse învăţături care se adresează nu numai călugărilor, ci şi poporului de rând. „. . . pe cei noi instruiţi în credinţă, confirmaţi în credinţă şi călăuziţi să renunţe la necuviincioasele obiceiuri păgâne şi moravurile rele, pe care chiar şi după încreştinare le ţin . . .“.

Nu mult timp după moartea lui (cca. 969-972) moaştele sale au fost aduse în noua capitală, Serdica (Sofia), patriarhul de atunci Damian punându-le în biserica catedrală Sf. Gheorghe, şi l-a canonizat pe preacuviosul Ioan cel de mult proslăvit prin minuni. De aici, în 1183, după cucerirea Sofiei de către bizantini, regele ungar Bela al III-lea le-a adus în capitala sa Gran, iar după aceea în Ostrihon (astăzi Estergom). Şederea provizorie a sfintelor moaşte în Ungaria (1183-1187) a răspândit slava lui şi în afara graniţelor Bulgariei. În anul 1187 moaştele au fost aduse din nou în Sofia, iar în 1197 ţarul Asen, solemn le-a adus în Târnovo în biserica construită de curând purtând numele Sfântului Ioan de Rila, unde au stat până în anul 1469. După 274 de ani de rămânere la Târnovo, în timpul invaziilor otomane, fraţii de la Rila au reuşit să le transfere în anul 1469 din capitala pustie în mânăstirea de Rila, învingând multe obstacole cu sprijinul prinţesei sârbe Mara, pe lângă Mahomed al II-lea. De atunci şi până acum moaştele Sf Ioan sunt păstrate în mânăstirea de Rila.

În calendarul ortodox bulgar sunt definite trei sărbători în cinstea Sf. Ioan de Rila. La 19 octombrie se aminteşte mutarea Sf. moaşte din Rila în Sredeţ. Din evul mediu bulgar sunt şi celelalte sărbători în cinstea lui — moartea preacuviosului Ioan de Rila — în 18 august şi mutarea moaştelor de la Târnovo în mânăstirea de Rila — în 1 iulie.

Fiind încă din viaţă făcător de minuni prin darul Sf. Duh, Sf. Ioan de Rila rămâne ca atare şi după moartea sa. Din sfintele sale moaşte, care au rămas nestricate după moartea sa, a început să se reverse miros de bună mireasmă şi putere minunată, pentru sănătatea duhovnicească, morală şi fizică a celor care cu credinţă se apropie de ele. Şi azi, după mai mult de 1000 de ani, sfintele moaşte ale pustnicului din Rila sunt un izvor de vindecare şi minuni.

Minunile Sf. Ioan de Rila sunt multe şi diferite. Sf. Patriarh Eftimie, descriind viaţa lui, folosind vechi izvoare arată puternica credinţă cu care Sfântul săvârşea minunile. Astfel el scrie: „La el veneau mulţimi multe aducând cu ele pe cei care sufereau, şi datorită rugăciunilor, aceştia se făceau sănătoşi“. Faima făcătorului de minuni a depăşit graniţele Bulgariei încă din perioada medievală. Despre sfinţenia şi minunile sale s-a vorbit între bizantini, sârbi, români şi ruşi. Domnitorul din Sredeţ, Gheorghi Schiliţa, scrie că a fost vindecat în chip minunat datorită stropirii cu apă sfinţită cu care fuseseră spălate moaştele Sf. Ioan. În anul 1173 în Sredeţ, împăratul bizantin Manuil I Comnenul după ce a suferit de insomnie mai multe nopţi, din cauza unei mâini paralizate, s-a vindecat după ce a fost uns cu mir din moaştele Sfântului.

În cinstea Sf. Ioan de Rila au fost construite numeroase biserici şi mânăstiri, chipul său împodobind iconostasele acestor lăcaşuri sfinte. Printre lăcaşurile construite în cinstea lui sunt şi paraclisele mânăstirilor Zografu şi Hilendar din Muntele Athos. Chipul său sfânt se află zugrăvit şi în bisericile unor ţări vecine Bulgariei. Astfel, în România în biserica mânăstirii Tismana, există o pictură pe perete cu o vechime mai mare de 300 de ani reprezentând chipul Sfântului Ioan de Rila, acest fapt mărturisind că el este venerat de cuviosul popor român de foarte multă vreme.

Sf. Ioan de Rila a intrat în iconografia medievală ca un pustnic cu capul gol, desculţ, cu părul împrăştiat de vijeliile munţilor, cu barba lungă, cu o privire ascuţită şi pătrunzătoare, îmbrăcat numai într-o haină de piele, cu o cruce în mâna dreaptă şi cu un sul în mâna stângă. Aşa este reprezentat şi în fresca din biserica Sf. Apostoli Petru şi Pavel din Târnovo, construită în sec. al XIV-lea.

Pentru faptele sale monahale şi pentru grija sa către frăţietatea monahală pustnicul de la Rila a câştigat cea mai mare demnitate pământească şi cerească - sfinţenia. În fiecare an la moaştele lui vin să se închine mulţime multă de oameni. Cei sănătoşi găsesc un suport al credinţei, iar mulţi bolnavi se vindecă. Faptele monahale ale Sf. Ioan de Rila vor continua să însufleţească şi în secolele viitoare sufletul credincioşilor, şi îi va ajuta în străduania lor pentru a depăşi patimile şi a înainta pe calea mântuirii.

Studenţi ai Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu prezenţi la manifestări internaţionale cu caracter ecumenic

Câteva zeci de studenţi ai Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu, cu sprijinul şi colaborarea asociaţiei internaţionale „Fondations pour un Monde Nouveau", au participat în cursul verii anului acestuia la o serie de manifestări cu caracter ecumenic.

Prima dintre aceste manifestări a fost un *Forum pentru tineret,* organizat chiar de tinerii studenţi sibieni la Mânăstirea Sâmbăta, în perioada 15—21 iulie 2000. Desfăşurat sub îndrumarea Arhiepiscopiei Sibiului, cu binecuvântarea Înalt Prea Sfinţitului Dr. ANTONIE Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, şi cu purtarea de grijă a Prea Sfinţitului Ep. Vicar VISARION Răşinăreanu, Forumul de la Mânăstirea Sâmbăta, sub genericul „Tinereţe şi speranţă", este deja la a doua ediţie (prima a avut loc anul trecut), intenţia organizatorilor lui fiind aceea de a crea o manifestare anuală regulată, care să se constituie ca un cadru de întâlnire şi de promovare a unor experienţe valoroase, folositoare mai ales tinerilor, în condiţiile noi, uneori dificile, de dezvoltare ale României.

Alături de activităţi sportive, excursii, ateliere creative şi cercuri de discuţii, expunerile unor personalităţi unanim recunoscute, urmate de întrebări din partea tinerilor prezenţi, au constituit momente importante ale Forumului — între acestea putând fi menţionat cuvântul bogat de învăţătură al Preacuviosului Părinte Teofil.

La câteva săptămâni după încheierea Forumului de la Sâmbăta, în perioada 15—20 august, 17 dintre tinerii ortodocşi participanţi au fost invitaţi să participe la cea de a XV-a ediţie a Zilelor Internaţionale ale Tineretului, desfăşurate la Roma, cu prilejul Jubileului anului 2000. Vizitarea monumentelor istorice, ca şi întâlnirile cu tineri din întreaga lume (prezenţi în număr de circa două milioane) au fost în măsură să îmbogăţească experienţa sufletească şi culturală a fiecăruia.

În zilele următoare (20—26 august), cei 17 studenţi sibieni au luat parte la simpozionul internaţional pentru tineret „Orizont 2010". Lucrările simpozionului s-au ţinut în localitatea Loreto, loc important de pelerinaj, datorită prezenţei în catedrala localităţii a „Sfintei Case" a Maicii Domnului, adusă din Nazaret spre sfârşitul secolului al XIII-lea. La fel ca la Roma, discuţiile cu tinerii din alte ţări, şi

(Continuare în pag. a 7-a)

G.V.

„Consilierul aulic" Iacob Bologa

(Urmare din pag. a 2-a)

În 16/23 decembrie 1848, a participat la Conferinţa naţională românească de la Sibiu, prezidată de Şaguna, la care au luat parte aproximativ 250 de intelectuali. S-a decis acum ca o delegaţie de trei persoane - Şaguna, August Treboniu Laurian şi protopopul Ioan Popasu din Braşov - să prezinte revendicările româneşti noului împărat Francisc Iosif I. S-au îndreptat spre Viena pe drumuri diferite (ultimii doi prin Lugoj şi Zagreb). Şaguna a plecat la începutul lunii ianuarie 1849 - însoţit de secretarii săi, Iacob Bologa şi Grigorie Pantazi - prin Bucureşti - Moldova - Cernăuţi - Oltmütz - Praga - Viena. A fost o ocazie unică pentru Iacob Bologa de a cunoaşte Ţara Românească, Moldova liberă, Bucovina, Slovacia şi Cehia de azi, apoi Austria de azi. Fără îndoială că multe din memoriile înaintate de delegaţii românilor au fost redactate şi cu concursul juristului Iacob Bologa. Şaguna cu secretarii săi au rămas la Viena până în a doua jumătate a lunii august 1849, când, pe acelaşi drum prin Moravia, Bucovina, Moldova şi Muntenia, s-au putut reîntoarce în Sibiul distrus de revoluţionarii maghiari.

După înăbuşirea revoluţiei şi restabilirea autorităţii imperiale în Transilvania, Iacob Bologa a intrat în serviciul statului. A primit un post de „cancelist" pe lângă noul guvernator al Transilvaniei, Wolgemmuth, pe care l-a şi însoţit într-o lungă călătorie prin Transilvania, în dorinţa acestuia de a cunoaşte situaţia de aici. În 1851 s-a căsătorit cu Ana Bădilă, fiica protopopului Petru Bădilă din Miercurea Sibiului (o soră a acesteia, Maria, era căsătorită cu profesorul Ioan Hannia). Au avut cinci copii, doi băieţi şi trei fete, despre care vom vorbi mai jos. A rămas văduv în 1862.

Cu data de 1 noiembrie 1852, la cererea sa, a fost numit judecător la Tribunalul din Dej. Deşi a fost apreciat pentru munca depusă, n-a stat mult timp acolo, mai cu seamă pentru că familia i-a rămas în Sibiu. La 5 martie 1854, Andrei Şaguna îl informa că în urma demersurilor sale, a fost transferat ca judecător la Tribunalul din Sibiu. Şi-a îndeplinit şi aici în mod conştiincios toate obligaţiile de serviciu, încât a fost numit judecător („asesor" sau consilier) la „Tabla regească" (Curtea de Apel) de la Cluj.

În 1865 era decorat cu „Coroana de fier" clasa a III-a, pentru activitatea desfăşurată în cadrul administraţiei de stat. Tot în acelaşi an beneficiază de o ultimă avansare, fiind numit „consilier aulic", deci la „Cancelaria aulică", forul juridic suprem pentru Transilvania. Din nefericire, a stat puţin timp acolo, pentru că la 27 decembrie 1867, deci la vârsta de 50 de ani, a fost pensionat. Se crease atunci statul dualist Austro-Ungaria, în cadrul căruia Transilvania era încorporată Ungariei, anulându-i-se orice autonomie. Într-un memoriu înaintat împăratului, relata că: „Destituirea s-a făcut fără a fi fost şi eu ascultat, fără a mi se fi dat ocazia de a convinge pe toţi care au dispus asupra dreptului meu de a servi mai încolo...". La 21 februarie 1868 înainta un nou memoriu împăratului, cerând să fie reîncadrat în orice servici, invocând activitatea pe care a desfăşurat-o până atunci. Protestele şi memoriile sale au rămas însă, zadarnice. Din corespondenţa sa cu unii cărturari români rezultă clar că a fost victima unor intrigi sau era o urmare a crezului său naţional-politic, şi că pensionarea sa forţată i-a indignat pe toţi. În noua sa postură de „consilier aulic în pensiune", Iacob Bologa, retras la Sibiu, a continuat să lucreze pentru neamul său sub alte forme.

Menţionăm, în primul rând, implicarea sa în viaţa naţional-politică a românilor transilvăneni. De pildă, în 1863, a fost ales deputat în Dieta Transilvaniei de atunci, din partea scaunului Nocrich. Iar Dieta l-a trimis ca reprezentant al ei în Consiliul imperial din Viena. Începând cu anul 1861 şi până în 1871 a activat ca membru român în „reprezentanţa" Universităţii naţiunii săseşti din Sibiu (forul suprem de conducere al saşilor), din partea „cercului" Sebeş (jud. Alba). În această calitate, a militat pentru recunoaşterea drepturilor românilor de pe „pământul crăiesc" („fundus regius"), a contribuit la aplanarea unor conflicte dintre saşii şi românii din „Mărginimea Sibiului", pentru stăpânirea unor păduri.

În ianuarie 1861 a participat la o Conferinţă naţională a românilor la Sibiu, - prezidată de Şaguna - care a adoptat o rezoluţie privind recunoaşterea românilor „ca naţiune politică în Transilvania şi independentă de celelalte naţiuni". S-a hotărât ca o delegaţie formată din Iacob Bologa, Ilie Măcelariu şi Ioan Raţiu să prezinte revendicările româneşti împăratului Francisc Iosif I. Delegaţia a fost primită de împărat la 1 iulie 1861 şi, după cum aflăm dintr-o scrisoare a lui Ioan Raţiu către George Barijiu, „a vorbit dl. Bologa foarte mult despre suferinţele noastre seculare şi în urmă şi despre nedreptăţile din săsime... despre nedreptăţile cu organizarea nouă". Împăratul i-a asigurat că „unirea Transilvaniei cu Ungaria nu se va face niciodată". S-a şi văzut... în 1867, la crearea statului austro-ungar! Cei trei delegaţi au avut întrevederi şi cu primul ministru Anton Sohmering şi cu alţi demnitari de stat. În octombrie - decembrie 1861 Bologa era din nou la Viena, ca membru al unei delegaţii care-l avea în frunte pe mitropolitul Alexandru Sterca Şuluţiu de la Blaj, dar acum a fost primit de împărat numai mitropolitul.

A fost prezent şi la lucrările Congresului naţional al românilor ardeleni din aprilie 1863, întrunit la Sibiu, la Hotelul „Împăratul romanilor", prezidat de Andrei Şaguna şi de mitropolitul de la Blaj. S-a hotărât să fie trimisă la Viena o nouă delegaţie, de zece persoane, în frunte cu Şaguna, delegaţie din care făcea parte şi Bologa, pentru a fi prezentate alte doleanţe ale naţiunii române.

După crearea statului dualist Austro-Ungaria, în 1867, a avut un rol important în cadrul noului Partid Naţional Român din Transilvania, creat în urma Conferinţei naţionale de la Miercurea Sibiului, la începutul anului 1869. Iacob Bologa s-a declarat, încă de la început, ca adept al „activismului politic", deci pentru participarea românilor la viaţa politică din noul stat austro-ungar. Cu toate acestea, implicarea lui în acţiunile politice româneşti nu mai cunoaşte vigoarea luptătorului de altădată.

Merită să ne reţină atenţia şi activitatea depusă de Iacob Bologa pe tărâm cultural. A fost unul din cei 176 de intelectuali semnatari ai petiţiei din 10 mai 1860, prin care solicitau aprobarea pentru înfiinţarea unei asociaţii culturale româneşti. În urma demersurilor lui Andrei Şaguna, s-a aprobat convocarea unei adunări consultative la Sibiu, la 9-12 martie 1861, în cadrul căreia s-au dezbătut statutele viitoarei Asociaţii şi s-a hotărât ca numele ei să fie „Asociaţiunea transilvană pentru literatura română şi cultura poporului român" (Astra). Acum s-a ales şi conducerea ei, în frunte cu Andrei Şaguna ca preşedinte, Timotei Cipariu vicepreşedinte şi George Barijiu secretar; printre membrii comitetului de conducere figura şi Iacob Bologa. Este adevărat că fiind prea ocupat cu postul său de consilier şi cu problemele politice amintite, Iacob Bologa n-a putut participa la adunările generale din aniii 1861-1868. Dar din acest ultim an este unul din cei mai de seamă ostenitori ai Astrei. El este cel care a propus, la 25 mai 1868, crearea aşa-numitelor „despărţăminte" (filiale) ale Astrei. În 1870, în Adunarea de la Năsăud, a fost ales vicepreşedinte al Asociaţiunii (în locul cumnatului său Ion Hannia), iar în Adunarea generală de la Reghin, din 1875, a fost ales preşedinte. A deţinut acest mandat doar doi ani, până în 1877, când a fost ales ca preşedinte Timotei Cipariu, Bologa rămânând, în continuare, ca vicepreşedinte, până la moarte, în 1888. De fapt, el a fost şi acum adevăratul conducător al Asociaţiunii, căci Cipariu, fiind destul de înaintat în vârstă (n. 1805) şi prea ocupat, toate şedinţele Comitetului central, ca şi Adunările generale (cu excepţia celei de la Sibiu din 1881), le-a condus Bologa. A condus cu demnitate Adunările generale de la Sighişoara (1879), Turda (1880), Dej (1882), Braşov (1883), Orăştie (1884), Gherla (1885), Alba Iulia (1886), şi Sibiu (1887). În calitatea deţinută, Bologa a militat mult pentru înfiinţarea „Şcolii civile de fete a Asociaţiunii" din Sibiu, în 1886. În 1870 propusese chiar înfiinţarea unei „Academii de drepturi" la Sibiu, cu fonduri puse la dispoziţie de „Asociaţiune". Deşi propunerea sa a fost acceptată, totuşi planul său nu s-a putut realiza, din lipsă de fonduri. De asemenea, a pus mult suflet pentru editarea în bune condiţiuni a revistei Asociaţiunii, „Transilvania", care a apărut din 1868 la Braşov, sub conducerea lui George Barijiu, iar din 1881 la Sibiu. În 1888, la scurt timp după moarte, în cadrul Adunării generale de la Abrud, George Barijiu a evidenţiat meritele lui Bologa, spunând că pentru el Astra „era, după altarul religiunii sale, **al doilea altar** la care se închinase el şi căruia îi sacrificase, într-o serie de ani, spese, timp, călătorii obositoare pentru un om bătrân, şi adesea liniştea sufletească, de câte ori simţea vreo cursă aruncată cu scop de a-i submina şi răsturna sanctuarul limbii şi culturii noastre".

Tot atât de activ a fost şi în viaţa bisericească. De pildă, în 1860 şi 1864 a fost membru în Sinoadele eparhiale de la Sibiu, prin care s-a solicitat din nou Curţii imperiale de la Viena reactivarea vechii Mitropolii ortodoxe a Transilvaniei. Este interesant că după reactivarea acesteia, n-a fost ales membru în primul Congres Naţional Bisericesc al Mitropoliei, din 1868, în cadrul căruia s-a discutat şi votat Statutul organic. Abia în 1870 apare ca membru în Congresul Naţional Bisericesc al întregii Mitropolii şi ca membru (deputat) în Sinodul Arhidiecezei Sibiului (Adunarea eparhială). Mai târziu, în 1880, a fost ales „fiscal" (consilier juridic sau jurisconsult) al Consistoriului mitropolitan, deţinând aceste demnităţi bisericeşti până la moarte. Un timp a fost preşedinte al comitetului parohial al bisericii din Sibiu - Cetate, iar din 1876 membru în „reprezentanţa" (comitetul) „Fundaţiei Gojdu", administrată de Mitropolie.

Pe tărâm economic, notăm că din 1874 a fost preşedinte al Direcţiei Institutului de credit şi de economii „Albina" întemeiat în 1872, apoi membru în Direcţia Băncii de asigurare „Transilvania", fondată în 1871, ambele din Sibiu. A fost un sincer sprijinitor al ţăranilor români din Marpod şi împrejurimi, fapt pentru care se bucura de o deosebită popularitate în rândul lor.

Iacob Bologa s-a sfârşit din viaţă în dimineaţa zilei de 18/30 mai 1886, în locuinţa sa din Sibiu, strada Cisnădiei nr. 7 (azi Nicolae Bălcescu), după o suferinţă de doar două zile. Slujba înmormântării a avut loc două zile mai târziu, fiind săvârşită de mitropolitul Miron Romanul, înconjurat de arhimandritul Ilarion Puşcariu, protosinghelul Nicanor Frateş, numeroşi protopopi şi preoţi. Cuvântarea funebră a fost rostită de asesorul Zaharia Boiu, iar la mormânt au vorbit: George Barijiu din partea „Asociaţiunii" şi profesorul Petru Şpan din partea Şcolii civile de fete a acesteia.

În necrologul publicat atunci în „Telegraful Român" se puteau citi şi aceste rânduri emoţionante: „Se răreşte pădurea. Unul câte unul se răstoarnă puternicii stejari şi ei cad pradă sorţii vitrege tocmai când vijelia este mai cumplită şi când am avea mai mare trebuinţă de forţele lor... A căzut un stejar puternic, când vijelia este mai cumplită. Aveam mare trebuinţă de inima lui cea bună, de inteligenţa lui şi blândeţea cea nemărginită, căci nu este om care să poată zice că l-a vătămat vreodată răposatul. Aveam mare trebuinţă de caracterul catonic (intransingent, ca al lui Cato cel Bătrân, - n.n.) al lui, de numele lui cel bun, de omul care cu demnitate ocupa funcţiunile onorifice la care l-a chemat încrederea naţiunii, încrederea Bisericii şi încrederea concetăţenilor săi". Acesta a fost omul, juristul şi patriotul Iacob Bologa, fiu credincios al Bisericii şi al neamului său.

Considerăm că este bine să prezentăm şi câteva date despre unii descendenţi ai primului Bologa cunoscut cu numele de Ion Onica Bologa (1785-1871) şi ai soţiei sale Ioana, născută Bârsan (1790-1868). Consilierul Iacob Bologa şi soţia sa Ana Bădilă (1832-1862), fiica protopopului Petru Bădilă, au avut cinci copii, din care Eugen şi Alexandrina - Maria au murit pe când erau copii. Un alt fiu, Valeriu Petru (1853-1899) - căsătorit cu Lucia Puşcariu, fiică de avocat din Braşov şi soră cu marele lingvist Sextil Puşcariu - a ajuns director al filialei Braşov a Băncii „Albina". Au avut un singur fiu, Valeriu Lucian Bologa (1892-1971), profesor la institutul medico-farmaceutic din Cluj, creatorul catedrei de Istoria Medicinei de la acest Institut, autorul mai multor lucrări de acest profil. A fost căsătorit cu Valeria Niţulescu (1896-1972), având ca fii pe Sandu Valeriu Bologa (n. 1928), azi cunoscut medic chirurg oncolog şi profesor la Institutul medico-farmaceutic clujean şi Lucia Maria Bologa, tot medic în Cluj; amândoi au doi copii, care sunt, aşadar, descendenţii direcţi ai lui Iacob Bologa.

O fiică a lui Iacob Bologa, Ana-Zenovia, era căsătorită cu Dr. Ioan Moga (1847-1891), medic în Sibiu şi fost profesor de Igienă la Institutul teologic-pedagogic; au avut şase copii, dar numai una din fiice a avut urmaşi, ai căror descendenţi trăiesc şi azi.

O altă fiică a lui Iacob Bologa, Maria-Sidonia (n. 1862), a fost căsătorită cu Gheorghe Dima (1847-1925) cunoscutul compozitor şi animator al vieţii cultural-artistice româneşti din Transilvania, fost profesor la Institutul teologic-pedagogic din Sibiu, ca şi la Gimnaziul ortodox român din Braşov, după 1918, primul director al Conservatorului românesc din Cluj; au avut şase copii, dar numai o fiică - Maria - a avut copii, ai căror descendenţi trăiesc şi azi.

Este interesant de urmărit şi arborele genealogic al unui frate al lui Iacob Bologa, Ioan. Acesta a rămas ţăran în sat, având mai mulţi copii, între care unul cu numele Moise, căsătorit în satul învecinat Ilimbav. În ziua de 10 februarie 1882, amândoi au fost ucişi mişeleşte de saşii din Marpod, cu furci, sape şi topoare, pentru că Moise îndrăznise să le spună că „românii nu sunt veniţi din altă ţară, ca saşii, ci sunt născuţi aici, în Transilvania". Criminalii au fost condamnaţi doar la trei ani de închisoare. Un alt fiu al lui Ioan, care purta numele unchiului său, Iacob, a urmat cursurile Institutului pedagogic (abs. 1860) - teologic din Sibiu (abs. 1862), fiind hirotonit de Andrei Şaguna, ca preot, în 1868, pentru satul natal. Fiul acestuia, Florian, a urmat aceeaşi şcoală sibiană, absolvind cursul pedagogic în 1892 şi cel teologic în 1895, urmând tatălui său, în parohie, ca preot (o vreme şi ca învăţător), din 1895 până în 1944. Un fiu al său, Lucian (1901-1952) a urmat acelaşi Institut teologic sibian (abs. 1921), dar şi Facultatea de Litere şi Filosofie din Cluj (1922-1962), cu doctoratul în Psihologie în 1930, fost profesor şi, un timp, director al Şcolii normale „Andrei Şaguna" din Sibiu. Lucian a avut un singur fiu, binecunoscut azi în cercurile universitare sibiene, profesorul dr. ing. Octavian Bologa de la Facultatea de Inginerie.

Tot din familia Bologa face parte şi cunoscuta interpretă de muzică populară românească, directoare a Şcolii populare de artă din Sibiu, Lia-Maria Bologa (n. 1952); tatăl său este ultimul din „dinastie" care a purtat numele de Iacob.

Parafrazând cuvintele cronicarului moldovean Miron Costin, se poate afirma cu tărie: „nasc şi la Marpod oameni".

Cu adevărat, Iisus este Fiul lui Dumnezeu

După înmulţirea pâinilor şi săturarea minunată a mulţimii de cinci mii de bărbaţi, afară de femei şi de copii, Iisus le-a cerut apostolilor să se urce în corabie, astfel ca, străbătând Marea Tiberiadei, să se ducă la Capernaum. În faptul serii, Iisus s-a dus apoi în munte, ca să se roage. În timpul nopţii, datorită vântului turbat ce se iscase, marea se agitase şi apostolii n-au mai reuşit să ţină corabia îndreptată spre Capernaum. Obosiţi de lupta cu valurile şi ameninţaţi de a le fi înghiţită corabia, în culmea disperării, pe la straja a patra din noapte (adică între orele 3 şi 6), Iisus apare, umblând pe mare ca pe uscat. Apostolii au crezut că e o nălucă, prin care li s-ar vesti moartea. Fiindu-i milă de ei, Iisus li s-a adresat, grăind: „Îndrăzniţi, Eu sunt; nu vă temeţi!" (Mat. 14, 27). Vroind să se convingă, că Iisus este cel ce venea spre el, apostolul Petru i-a cerut să-i poruncească să meargă la El pe mare. Chemat de Iisus, ap. Petru a coborât din corabie şi - privind spre Iisus - a păşit pe apă, dar abătându-şi privirea asupra valurilor agitate, credinţa i-a slăbit şi a început să se cufunde. Pe dată, i-a cerut ajutorul lui Iisus: „Doamne, ajută-mă!" Aplecându-se degrabă asupra lui cu mâna sa salvatoare, i-a grăit Iisus cu blândeţe: „Puţin credincioasule, pentru ce te-ai îndoit?" (Mat. 14, 30-31). Iisus i-a făcut lui Petru acest reproş, pentru că după cunoştinţa dobândită, se cuvenea să aibă încredere, că atâta vreme, cât Iisus este cu ei, în stare este să-i ajute, să-i ferească de primejdii şi să nu li se întâmple nici un rău. Îndoiala, izvorâtă din puţina credinţă, într-o clipită, l-a adus pe apostol în stare de pericol.

Evanghelistul Matei spune, că Iisus împreună cu Ap. Petru s-au urcat apoi în corabie; vântul a contenit şi marea s-a liniştit. La rândul său, evang. Ioan ne spune, că voind să-l ducă pe Iisus în corabie, la ţărmul Galileii, pe dată a atins Iisus acest ţărm, fără ajutorul nimănui. Este şi aceasta o minune a lui Iisus, care şi-a oferit ajutorul celor ce au avut trebuinţă de el; Iisus însă n-a recurs la ajutorul omenesc. În tot acest complex de fapte, Iisus a arătat că este Mântuitorul, căruia apostolii i s-au închinat, zicând: „cu adevărat, Tu eşti Fiul lui Dumnezeu!" (Mat. 14, 33) (Gheorghiu V., Sf. Evanghelie după Matei, cu comentar, vol. II, Cernăuţi, 1927, p. 470).

În repetate rânduri a oferit Iisus ascultătorilor care l-au urmat, exemple de nebiruită putere a credinţei. Dacă pe valuri Ap. Petru a început să se scufunde datorită puţinei sale credinţe, la coborârea de pe Tabor, le-a spus Iisus apostolilor, că pentru necredinţa lor n-au putut să scoată demonul din lunaticul care rău pătimea. Cu acest prilej s-au desprins de pe buzele lui Iisus proverbialele cuvinte privitoare la imensa putere a credinţei: „De veţi avea credinţă cât un grăunte de muştar, veţi zice muntelui acestuia: „mută-te de aici dincolo şi se va muta, şi nimic nu vă va fi vouă cu neputinţă" (Mat. 17, 20).

În Evanghelia de la Marcu, pericopa umblării lui Iisus pe mare nu conţine şi episodul umblării pe apă a Ap. Petru, cu reproşul ce i l-a adresat Iisus. Marcu, învăţăcel al Ap. Petru, s-a silit ca în Evanghelie să redea cât mai fidel informaţiile auzite din gura acestui Apostol. Eusebiu, episcop al Cesareei din Palestina, părintele Istoriei bisericeşti (+340), susţine despre Evang. Marcu, că s-a ferit de a-l prezenta cititorilor pe Ap. Petru într-o lumină puţin favorabilă (Gheorghiu V., Introducere în Sfintele cărţi ale T.N., Cernăuţi, 1929, p. 148). Pe temeiul cazului de mai sus, părerea lui Eusebiu este plauzibilă. Ce vom zice însă privitor la cazul în care Iisus l-a apostrofat pe Ap. Petru, cu cuvintele: „Înapoia mea Satano . . .!" pentru atitudinea luată la vestirea patimilor şi a morţii Fiului Omului? (Marcu 8, 32-33). La fel este şi referitor la întreita lepădare de Iisus a Ap. Petru, înainte de a cânta cocoşul. Deşi nefavorabilă Ap. Petru, totuşi - asemeni evang. Matei şi Luca - şi evang. Marcu (14, 66—72), relatează această pericopă.

Este demn de remarcat, că scopul bine determinat al Evangheliei de la Marcu, scrisă în limba greacă, pentru creştinii din Roma,

(Continuare în pag. a 5-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

Dispreţuirea mitropolitului Nestor

În ultimii ani televiziunea din Craiova şi alte câteva televiziuni centrale şi-au făcut un adevărat deliciu din batjocorirea regretatului mitropolit Nestor Vornicescu. Nu conta faptul că ierarhul era autor a numeroase cărţi şi tratate de teologie şi istorie, ba chiar de literatură, autor a sute de articole şi studii publicate în ţară şi străinătate, că era membru al Academiei Române şi personalitate de vârf a Bisericii Ortodoxe. Pentru cei de la televiziune conta faptul că mitropolitul cântase undeva, la o masă, cântecul „Mamă, mamă, dor de mamă". De fapt imaginile redate de televiziune îl arătau cântând doar două versuri din acel vechi cântec. Interpretările şi contextele în care erau incluse secvenţele respective dădeau un aspect complet eronat situaţiei. Dacă era prezentată mânăstirea de la Cârcea şi cazurile grave de insubordonare a călugăriţelor de acolo, erau introduse în reportaj şi imaginile cu mitropolitul cântând şi se spunea de către reporter că în timp ce călugăriţele muncesc la mânăstire în ciuda tuturor „şicanelor" venite de la mitropolie, mitropolitul cântă prin cârciumi şi locuri de tristă reputaţie. Secvenţa aceea a fost dată de multe ori pe posturile de televiziune şi ea ar putea constitui exemplul cel mai evident de ceea ce înseamnă falsificarea informaţiei prin televiziune, manipularea maselor prin mijloacele mass-media vizuale, dar şi lipsa de principii morale a realizatorilor şi utilizatorilor emisiunii respective.

În fapt, imaginea cu mitropolitul cântând „Mamă, mamă, dor de mamă", era din 1994, de la Congresul Mondial al Românilor de Pretutindeni, care se ţinuse la Băile Herculane sub patronajul unor instituţii de vârf ale ţării precum preşedinţia, guvernul şi patriarhia. La acel congres participaseră români din toate colţurile lumii. Fusese un moment de intensă trăire spirituală, o regăsire şi o împăcare a fraţilor. Mitropolitul Nestor Vornicescu simţise mai mult decât oricare altul ce înseamnă reîntâlnirile acestea de înaltă vibraţie românească. Pentru a-l face pe confratele cititor să înţeleagă mai bine trăirile mitropolitului din acele momente, am face o scurtă incursiune în viaţa lui, menţionând doar cele ce ţin de acest aspect.

Mitropolitul Nestor Vornicescu s-a născut la 1 octombrie 1927 în satul Lozova din Basarabia. Înainte de război a venit la Mânăstirea Neamţ, unde a urmat apoi seminarul monahal de acolo. Războiul şi evenimentele de după el au închis legăturile mitropolitului cu familia sa, mai precis cu părinţii şi cu cei cinci fraţi ai săi. Nici măcar scrisori nu a mai putut să trimită dincolo de Prut. Abia în 1964 mitropolitul a trimis prima scrisoare la Lozova. Pe ea a scris, la „destinatar" numele părinţilor (Vasile şi Vera Vornicescu), iar în paranteză, dedesupt „sau rude de-ale lor dacă mai există". Nu mai ştia nimic de familie şi de sat de mai bine de 20 de ani. Auzise doar câte ceva despre patimile populaţiei româneşti de peste Prut, dar nu avea de unde să ştie dacă mai este în viaţă şi vreunul dintr-ai lui. Dezgheţul din 1964 îi dăduse prilejul să

(Continuare în pag. a 5-a)

Pr. AL. STĂNCIULESCU-BÂRDA

A cincea întâlnire a Comisiei Mixte de dialog Ortodoxo-greco-catolic Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus, jud. Braşov, 28 septembrie 2000

COMUNICAT

În ziua de 28 septembrie 2000 a continuat la Mânăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, Jud. Braşov, dialogul dintre Biserica Ortodoxă Română şi Biserica Română Unită cu Roma, Greco-Catolică.

Comisia Ortodoxă română a fost compusă din: Î.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului (preşedinte), Î.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Vadului, Feleacului şi Clujului, Î.P.S. Arhiepiscop Andrei al Alba-Iuliei (vicepreşedinte), P.S. Episcop Ioan al Oradiei, P.S. Episcop Timotei al Aradului, P.S. Episcop Ioan al Covasnei şi Harghitei, P.S. Episcop Teofan Sinaitul, Episcop-vicar Patriarhal, P.S. Visarion Răşinăreanu, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului şi P.S. Iustin Sigheteanul, Arhiereu-vicar al Episcopiei Maramureşului şi Sătmarului.

Comisia Greco-Catolică a fost compusă din Î.P.S. Mitropolit Lucian, Arhiepiscop de Alba Iulia şi Făgăraş (preşedinte), Î.P.S. George, Arhiepiscop de Cluj-Gherla (vicepreşedinte), P.S. Episcop Ioan al Maramureşului, P.S. Episcop Alexandru de Lugoj, P.S. Episcop Virgil de Oradea, P.S. Florentin, Episcop Auxiliar de Cluj-Gherla.

Din partea Vaticanului a asistat Excelenţa Sa Mons. Francesco Pio Tamburrino.

Spre deosebire de celelalte întâlniri, ambele părţi au constatat o îmbunătăţire a climatului care domneşte între cele două Biserici. Această îmbunătăţire a climatului se datorează atât străduinţilor depuse de clerul şi credincioşii celor două Biserici româneşti de a detensiona relaţiile dintre ele, cât, mai ales faptului că s-au construit multe noi lăcaşuri de cult.

Ambele părţi au trecut în revistă atât împlinirile, cât şi neîmplinirile din răstimpul scurs de la ultima întâlnire de la Oradea din toamna anului trecut.

S-a constatat totodată că deşi nu toate problemele existente au fost rezolvate, totuşi s-au făcut paşi pe calea rezolvării lor în spiritul dragostei frăţeşti şi a ecumenismului.

Cu regret se constată că mai sunt încă pe rol procese care învenineză raportul dintre credincioşii ortodocşi şi greco-catolici şi care constituie o piedică serioasă în calea deplinei armonii.

Partea greco-catolică îşi menţine în continuare cererea de retrocedare a bisericilor catedrale, a bisericilor protopopeşti şi acolo unde sunt două biserici, una să fie restituită.

Ambele părţi îşi manifestă părerea ca opţiunea confesională a credincioşilor să fie respectată.

În concluzie s-a afirmat că rezolvarea tuturor problemelor patrimoniale este de durată, iar căile normale de urmat sunt:

— retrocedarea, unde este cazul, de biserici prin bunaînţelegere apelându-se la Comisiile Locale de Dialog;

— construcţia de noi biserici de către ambele părţi;

— slujirea alternativă în mod excepţional, pe o perioadă determinată, până la construcţia de noi biserici.

Ierarhii angajaţi în dialog consideră că bunele relaţii dintre Biserica Ortodoxă şi Biserica Greco-Catolică pe plan local pot contribui la revigorarea dialogului internaţional dintre ortodocşi şi romano-catolici, ajuns acum într-un impas.

Următoarea întâlnire va avea loc în ziua de 4 octombrie 2001 la Episcopia Greco-Catolică din Lugoj.

Dumnezeu, prin rugăciunile Sfinţilor Martiri Brâncoveni şi ale tuturor sfinţilor, să ne ajute ca prin dialog şi bunăînţelegere să ajungem ca iubindu-ne unii pe alţii „într-un gând să mărturisim pe Tatăl, pe Fiul şi pe Sfântul Duh, Treimea cea de o fiinţă şi nedespărţită".

Comisia Ortodoxă Română **Comisia Greco-Catolică**

O Biserică martiră — Biserica Albaniei

(Urmare din pag. 1)

pe 15 ani, iar pentru semnul crucii făcut în public credincioşul primea automat 5 ani de închisoare.

Cu toată teroarea antireligioasă instaurată de regimul dictatorial al lui Enwver Hodjea, el însuşi fiu de muftiu (preot musulman), totuşi, în ascuns şi cu mari riscuri, viaţa religioasă a credincioşilor a continuat. Tinerii albanezi de astăzi mărturisesc că părinţii lor au zidit în pereţi icoanele pe care le aveau în case pentru a nu fi descoperite şi profanate şi acolo în faţa zidurilor goale îşi făceau pe ascuns rugăciunile dimineaţa şi seara.

Botezurile erau rare şi pe ascuns. Un preot ieşit din închisoare care a fost denunţat că a botezat un copil, a fost condamnat la moarte prin împuşcare. Un luptător dârz pentru drepturile religioase ale poporului albanez a fost mitropolitul grec Sebastian al eparhiei de Drüinopoleos (+ 1995). Acesta întrucât eparhia sa era chiar pe graniţa cu Albania, în fiecare an săvârşea la miezul nopţii slujba Învierii Domnului într-un sat de pe graniţă în aşa fel încât prin megafoanele instalate se auzea slujba Învierii până departe în satele albaneze unde de marile sărbători creştine măsurile de represiune erau extreme.

Într-un sat lângă localitatea Saranta, populat de credincioşi albanezi de etnie greacă, femeile din sat vreme de 30 de ani au întreţinut într-o Biserică a Sf. Gheorghe aflată lângă satul lor pe un deal, o candelă aprinsă în faţa icoanei făcătoare de minuni a Maicii Domnului. În fiecare noapte pe rând ele intrau printr-un tunel ascuns în biserica închisă şi aprindeau candela şi se rugau pentru tot poporul albanez împilat şi robit de cei fără de Dumnezeu. Şi iată că Dumnezeu s-a milostivit la suferinţele şi rugăciunile tainice ale credincioşilor şi după anul 1990 vântul libertăţii a adus eliberare şi pentru poporul albanez după o lungă noapte de teroare ce a durat aproape 45 de ani.

Şi pentru Biserica Ortodoxă ca şi pentru celelalte culte religioase, anul 1990 a adus libertatea mult dorită. La începutul lui ianuarie 1991, patriarhul ecumenic Dimitrios I a numit ca exarh patriarhal pentru Albania pe episcopul de atunci al Andrusei, Anastasios Ianulatos, un teolog vestit, profesor la Facultatea de Teologie din Atena, cu scopul de a se ocupa de reorganizarea Bisericii Ortodoxe Albaneze. În iulie 1991 a primit permisiunea din partea guvernului albanez de a se stabili în Tirana. Între 1-2 august, acelaşi an, a fost convocată Adunarea Generală a Clerului şi Laicatului a Bisericii Albaneze la Tirana la care au participat 15 clerici şi 30 de mireni, reprezentând cele 4 eparhii ale ţării şi care s-a ocupat cu reorganizarea vieţii bisericeşti din ţară. La 24 iunie 1992, Sinodul patriarhal al Patriarhiei Ecumenice, sub preşedinţia Patriarhului Bartolomeu I, a ales cu unanimitate de voturi pe mitropolitul Anastasios al Andrusei ca Arhiepiscop al Tiranei şi al întregii Albanii. În aceeaşi zi Sinodul patriarhal a ales şi trei noi mitropoliţi pentru eparhiile de Korcea, Arghirocastru şi Berat.

La 4 iulie 1992 o delegaţie a patriarhiei ecumenice a vizitat pe preşedintele Albaniei Sali Berisha care a declarat că recunoaşte alegerea făcută de sinodul patriarhal în privinţa arhiepiscopului Anastasios, dar că nu poate primi ca mitropoliţi cetăţeni de altă naţionalitate decât cea albaneză. De menţionat că toţi trei mitropoliţii noi aleşi erau greci. La 2 august acelaşi an arhiepiscopul Anastasios a fost instalat în mod solemn ca întâistătător al Bisericii Albaneze în Catedrala „Buna-Vestire" din Tirana, care fusese transformată în sală de sport, şi care după 1990 a fost restaurată, în întregime. În iulie 1996 cei trei mitropoliţi aleşi dar nerecunoscuţi de statul albanez, au fost totuşi hirotoniţi la Constantinopol, dar autorităţile albaneze le-au refuzat categoric intrarea în ţară pentru a-şi ocupa scaunele. În cele din urmă mitropolitului Ignatie de Berat i s-a permis intrarea în ţară, fiind întronizat la 18 iulie 1996. Ceilalţi doi şi-au făcut cerere de retragere şi în locul lor au fost aleşi doi clerici de etnie albaneză care au fost imediat recunoscuţi de stat şi întronizaţi. În cei 10 ani care au trecut de la dobândirea libertăţii viaţa bisericească a reintrat în normal. Au fost restaurate bisericile şi mânăstirile care au fost dezafectate cultului, altele noi s-au ridicat pe tot cuprinsul ţării (proximativ 70 de noi biserici). S-a construit o nouă clădire impunătoare pentru Academia Teologică din Tirana şi s-a restaurat vechea mânăstire a Sf. Vlasie. Mormântul Sf. Cosma al Etoliei, sfânt şi erou naţional, a fost restaurat din profanarea în care se afla, la fel şi mânăstirea închinată lui. S-au pus bazele unei tipografii a Bisericii care editează cărţi de cult, cărţi de teologie şi alte broşuri de popularizare a credinţei în limba albaneză precum şi revista lunară Ngjalja (Învierea). Apare şi un periodic destinat copiilor şi tinerilor Gehozu (Bucuria). Din aprilie 1998 funcţionează şi un post de radio al Bisericii Albaneze. Biserica are în posesia ei un mare Spital în Tirana, numeroase grădiniţe, şi sub egida ei funcţionează numeroase asociaţii clericale şi laice care au menirea de a impulsiona şi intensifica viaţa religios-morală a poporului credincios. După 1990 aproape toţi cei nebotezaţi în timpul anilor de prigoană au primit Taina Sf. Botez, fie în Albania, fie în Grecia. Sf. Sinod în frunte cu arhiepiscopul Anastasios îşi dă toată silinţa ca viaţa bisericească din Albania să se desfăşoare normal şi cu rezultate pe plan social şi religios-moral. Biserica Albaniei cuprinde aproximativ 1/4 din totalul populaţiei ţării, restul fiind de religie musulmană. Există de asemenea şi romano-catolici, protestanţi, neoprotestanţi etc.

Biserica Ortodoxă Albaneză este membră a Consiliului Ecumenic al Bisericilor şi a Consiliului Bisericilor Europene. A fost vizitată de numeroşi Întâistătători ai Bisericilor Ortodoxe în frunte cu Sanctitatea Sa Patriarhul ecumenic Bartolomeu.

Iată în scurte cuvinte care a fost şi care este astăzi soarta acestei Biserici ortodoxe surori, care a avut atât de multe de îndurat în decursul istoriei şi care prin harul lui Dumnezeu şi prin credinţa credincioşilor ei, pe care au păstrat-o în suflete şi pe timpul prigoanei, a renăscut la fel ca şi pasărea Phoenix din propria-i cenuşă.

Biserica Ortodoxă Română, trecută şi ea prin multe suferinţe, nutreşte sentimente de dragoste şi de frăţietate faţă de Biserica Ortodoxă Albaneză, lucrând împreună pentru mântuirea sufletească a credincioşilor lor.

(Urmare din pag. 1)

Socotesc că este numai aparent o dilemă iar cheia ieşirii din ea ne-o oferă însuşi Mântuitorul atunci când indică cele două căi prin care putem ajunge la mântuire. Una este cea prin care, păstrând bunurile „dacă vrei să intri în Viaţă, păzeşte poruncile!“ (Mt. 19, 17), iar cealaltă este renunţarea la ele „dacă vrei să fii desăvârşit, du-te, vinde-ţi averile“ (Mt. 19, 21).

Majoritatea exegeţilor autorizaţi ai Sf. Scripturi, atunci când se referă la Evanghelia cu tânărul bogat (Lc. 18, 18—28), sunt unanimi în recunoaşterea faptului că cele două căi la care se referă Mântuitorul, îi privesc pe de o parte, pe cei care au renunţat la tot de bunăvoie, intrând în monahism, iar pe de altă parte, la ceilalţi, cei mulţi, care deţin bunuri. Dar şi unii şi alţii sunt chemaţi în final la dobândirea aceluiaşi scop: mântuirea, scopul fiindu-le comun, diferită e numai calea, modalitatea de a ajunge la ea. Nu putem spune că una este superioară şi cealaltă inferioară, pentru că, finalmente ele trebuie să ducă la acelaşi scop. Păzirea poruncilor se justifică numai în măsura în care te va duce la cunoaşterea lui Dumnezeu, care „e ascuns în poruncile Sale şi pe măsura împlinirii lor ni se face cunoscut“ (Sf. Marcu Ascetul), iar prin stăruinţa în cunoaşterea lor poţi ajunge la dobândirea dragostei „cine are poruncile Mele şi le păzeşte, acela este cel care Mă iubeşte“, răsplata fiind pe măsura strădaniei „Îl voi iubi şi Eu şi Mă voi arăta lui“ (In. 14, 21), scopul lor ultim fiind acela de „a curăţi şi sfinţi inimile credincioşilor“ (Teoclit Dionisiatul, Dialoguri la Athos, vol. 2, pag. 36).

Dar, şi dacă ai renunţat la bunuri, aceasta nu înseamnă că ai câştigat automat mântuirea, pentru că acesta este abia începutul, greul începe după aceea, iar simplul fapt că ai renunţat la ele, că ai depus votul sărăciei de bunăvoie, nu-ţi va aduce mântuirea „desăvârşirea nu vine odată cu lepădarea de avere şi de bunuri, ci după dobândirea dragostei“ (Sf. Ioan Casian, Filocalia, vol. 1, pag. 164).

Aşadar, fie că deţinem bunuri şi ne folosim de ele, dar păzim poruncile, fie că urmăm sfatul evanghelic, cel numit al sărăciei de bunăvoie, şi ne debarasăm de tot, în final prin ambele căi vom ajunge la acelaşi ideal: mântuirea. Cred că la aceasta s-a referit Domnul Iisus atunci când a spus: „În casa Tatălui Meu sunt multe locaşuri. Iar de nu, oare v-aş fi spus Eu vouă că Mă duc să vă pregătesc loc?“ (In. 14, 2).

În genere, creştinismul nu este împotriva bunurilor, a averii, dimpotrivă, atunci când aceasta este câştigată prin muncă cinstită, şi fără să fie în defavoarea celorlalţi, este recunoscută şi chiar consfinţită de Dumnezeu „agonisita cu dreptate este dată omului de Dumnezeu, fiind un semn al binecuvântării cereşti“ (Fac. 24, 35). Ceea ce ne aduce însă mereu aminte Cartea Sfântă, este faptul că nu noi suntem proprietarii de drept ai acestor bunuri, ci cel mult nişte chivernisitori ai lor „ce ai pe care să nu-l fi primit? Iar dacă l-ai primit, de ce te trufeşti ca şi cum nu l-ai fi primit?“ (1 Cor. 4, 7). Ni se recomandă să păstrăm totdeauna măsura în agonisirea bunurilor, aceasta fiind confirmarea respectului pe care omul şi-l datorează sieşi, şi implicit se respectă pe sine ca făptură a lui Dumnezeu. Sf. Scriptură ne îndeamnă în acest sens la cumpătare şi păstrarea echilibrului în viaţă, ca măsuri sigure în vederea dobândirii mântuirii, şi în virtutea acestor principii, nu condamnă bunurile materiale, care nu sunt dăunătoare în sinea lor, dăunătoare este reaua lor întrebuinţare, care duce la pervertirea sensului major al vieţii umane-mântuirea. Este întru totul legitimă câştigarea bunurilor şi împlinirea trebuinţelor fireşti „căci nimeni, niciodată, nu şi-a urât trupul său, ci fiecare îl hrăneşte şi-l încălzeşte, precum şi Hristos Biserica“ (Ef. 5, 29), însă transgresarea anumitor limite, duce la nimicirea a ceea ce are omul mai frumos în sine, provocând o gravă ruptură în însăşi integritatea sa psiho-fizică „grija faţă de trup să nu o prefaceţi spre pofte“ (Rm. 13, 14).

Valoarea creştină a bunurilor

Există o intercondiţionare logică între bunurile materiale şi existenţa umană, aceasta nefiind posibilă fără bunuri. La rândul lor, bunurile presupun viaţa, ele neputându-se justifica decât în măsura în care se raportează la om „dacă porneşti de la om către exterior, nu ajungi niciodată la sensul lucrurilor, căci descifrarea sensului lor este ascunsă în omul însuşi“ (N. Berdiaev, Sensul creaţiei, pag. 67), şi numai în măsura în care sunt raportate la om ele capătă un sens „prin om, cosmosul devine conştient de sine“ (P. Evdokimov, Vârstele vieţii spirituale, pag. 69), ele având însă numai un rol funcţional. Viaţa umană înţeleasă în expresia ei majoră de „îmbogăţire în Dumnezeu“ este cauză şi scop în sine, bunurile fiind numai un mijloc auxiliar prin care ne este dat să accedem spre ţinta finală „noi suntem pentru noi înşine un scop fără sfârşit, şi scopul fără sfârşit al tuturor lucrurilor“ (Pr. D. Stăniloae, T.D.O., vol. 1, pag. 15). Nu bunurile sau deţinerea acestora sunt condamnabile din perspectiva creştină, ci felul în care ne raportăm la ele, modul în care le privim: „Dumnezeu ne îngăduie să avem bunuri, cu condiţia să le dăm o întrebuinţare bună, nu să le depozităm“ (Mitr. A. Plămădeală, Tâlcuri noi la texte vechi, pag. 416). Dăunător cu adevărat pentru noi, este efectul pe care acestea îl pot avea asupra noastră, monştrii pe care îi pot naşte în noi: egoismul, lăcomia, desconsiderarea şi disprețul faţă de ceilalţi, etc., „nu averea în sine devine marele obstacol, ci ceea ce naşte în noi“ (idem, pag. 415). Atunci este cu adevărat grav, când te-ai rupt definitiv de Dumnezeu şi te-ai afundat iremediabil în materialitate, nesocotindu-I purtarea de grijă, socotindu-te pe tine adevăratul stăpân, ceea ce de fapt nu eşti, pierzându-ţi capacitatea de a te aprecia aşa cum eşti şi ce eşti, atunci ţi-ai pierdut însăşi libertatea, căci „cel ce are gândirea îngrijorată de lucrurile vieţii nu este liber“ (Sf. Simeon Noul Teolog, Filoc., vol. 6, pag. 43).

Bunurile materiale nu se confundă cu răul, nici nu sunt izvorul acestuia, şi nici nu conferă vreun plus de valoare celui ce le deţine. Ele sunt doar simple mijloace care ne sunt încredinţate, ca prin ele să ne câştigăm mântuirea „stăpân trebuie să fii peste toate, şi nu sclavul lor; să-ţi urmeze, nu să te târască după ele. Trebuie să-ţi supui totul, cunoscându-te pe tine şi recunoscându-Mă pe Mine, să recunoşti cu alte cuvinte în toate lucrurile create desăvârşirea divină şi să treci de la creaturi la Creator“ (B. Gracian, Criticonul, vol. 1, pag. 138). Folosite corect, ele ne pot chiar ajuta la câştigarea mântuirii; a abuza însă de ele devine o stavilă sorioasă în realizarea acestui deziderat: „tot ce este adunat în afară de trebuinţă, din pofta acestei lăcomii, se preface în ziua următoare, adică în viaţa următoare celui ce a adunat-o, în vierme. Prin viermele acesta, cel ce aude înţelege viermele cel neadormit, care prinde viaţă din lăcomie“ (Sf. Grigorie de Nyssa).

Creştinismul nu este antisocial, înţelegând prin aceasta că promovează sărăcia, căci prin ea însăşi aceasta nu este o virtute, după cum nu condamnă nici bogăţia „nu totdeauna este lăudată sărăcia, ci numai aceea de bunăvoie, după sfatul Evangheliei. Mântuitorul nu fericeşte pe cei lipsiţi de bunuri, ci pe cei ce îndepărtează din suflet sărăcia de fapte bune“ (Sf. Vasile cel Mare), nici nu face vreo distincţie între săraci şi bogaţi, între oameni aparţinând anumitor categorii sociale, ci toţi deopotrivă au acces la darurile lui Dumnezeu. Cel „sărac cu duhul“ să se laude cu înălţimea la care a fost chemat; bogatul să se folosească cuminte de avutul său, „cei care au averi să fie ca şi cum nu le-ar avea“ (1 Cor., 7, 29), după cum spune Sf. Ap. Pavel, să se ferească de îngâmfare şi de încrederea prea mare în avuţiile lor, pentru că acestea sunt trecătoare, întocmai ca iarba, pe care cea dintâi arşiţă le nimiceşte (cf. Iac. 1, 9—11).

Niciodată Mântuitorul n-a condamnat bunurile sau agonisirea lor, ele fiind recunoscute ca o condiţie indispensabilă a propăşirii şi emancipării omului; a condamnat însă cu severitate uzurparea ordinii naturale rostuită de Dumnezeu, transformarea lor în „idoli“ şi aservirea în faţa lor „drept aceea, omorâţi mădularele voastre — ale omului pământesc: desfrânarea, necurăţia, pofta cea rea şi lăcomia, care este închinare la idoli“ (Col. 3, 5). Mântuitorul Hristos a indicat raportul real dintre om ca fiinţă cu vocaţia divinităţii, şi bunuri, arătând că adevărata închinare şi slujire o datorăm în exclusivitate lui Dumnezeu: „ori de mâncaţi, ori de beţi, ori altceva de faceţi, toate spre slava lui Dumnezeu să le faceţi“ (1 Cor. 10, 31). Aceasta a fost în esenţa ei misiunea Mântuitorului, în ceea ce ne priveşte pe noi oamenii, şi destinul nostru pământesc, să ne elibereze din robia păcatelor, arătându-ne că adevărata temelie a vieţuirii creştine, nu sunt bunurile vremelnice şi atât de înşelătoare şi nesigure (Prov. 27, 24), ci „îmbogăţirea în Dumnezeu“; nici n-a contrazis nevoia firească de procurare a celor necesare pentru susţinerea vieţii, ci procurarea lor peste măsură, de multe ori înfrigurată, care duce la desfigurarea şi deformarea persoanei umane, ci dimpotrivă, ne îndeamnă la încredere în purtarea de grijă a lui Dumnezeu faţă de lume şi de oameni, încredere care trebuie să ducă la echilibru şi cumpătare în agonisirea lor „ştie Tatăl vostru cel ceresc că aveţi trebuinţă de ele“ (Mt. 6, 32).

Tânărul bogat din Evanghelie nu s-a făcut vinovat pentru simplul fapt că avea „multe bogăţii“, ci ceea ce l-a făcut cu adevărat să fie condamnat de Mântuitorul, a fost prea multa sa grijă faţă de ele. Răul provenea din propria-i realitate interioară, tocmai din prea multa sa preocupare şi alipirea cu tot sufletul de acestea, căci „nu depărtarea externă de lume, ci detaşarea lăuntrică de ceea ce este rău în ea, este lucru hotărâtor“ (Sf. Simeon Noul Teolog, Filoc., vol. 6, pag. 83). Dacă Mântuitorul l-a îndemnat să *„vândă toate“*, a vrut ca mai întâi să-l scoată din stăpânirea lor, să-l situeze pe o poziţie de detaşare lăuntrică „să nu socotiţi că iubirea de argint stă numai în a avea aur sau argint, ci orice lucru de care se lipeşte sufletul“ (Sf. Isaac Sirul, Filoc., vol. 5, pag. 70); să-l elibereze sufleteşte de sub stăpânirea lor „se cuvine a avea bunuri ca stăpân al lor, şi nu ca slugă a lor; să le stăpâneşti şi nu să te stăpânească. Dumnezeu ţi le-a dat, nu ca să le cheltuieşti spre pieirea ta, ci spre a lucra la mântuirea ta“ (Sf. Ioan Gură de Aur). Referindu-se la sfatul evanghelic *„vinde tot ce ai“*, un mare teolog rus contemporan, îl interpreta tocmai în sensul celor afirmate mai sus *„vinde tot ce eşti“*, deci Mântuitorul voia să-l scoată din starea de identificare cu ceea ce avea. (P. Evdokimov, Vârstele vieţii spirituale, pag. 101).

„Sufletul dezlegat de materie ajunge purtător de Dumnezeu“ (Ilie Ecdicul, Filoc., vol. 3), aceasta este starea la care L-a îndemnat Domnul Iisus pe tânărul bogat, de a se elibera de sub stăpânirea materiei, de a se elibera lăuntric „faptele nu îndreptează pe om, independent de dispoziţia sa lăuntrică“ (Teoclit Dionisiatul, op. cit., vol. 1, pag. 99), lui lipsindu-i tocmai libertatea interioară, disponibilitatea sufletească de a se apropia de Dumnezeu, căci numai aceasta face posibilă sălăşluirea harului dumnezeiesc în sufletul nostru, aceasta fiind condiţia primă în realizarea mântuirii, care are nevoie „de suflet slobozit de patimi“ (Sf. Maxim Mărturisitorul, Filocalia, vol. 3, pag. 124).

Cu adevărat, Iisus este Fiul lui Dumnezeu

(Urmare din pag. a 2-a)

buni cunoscători şi ai acestei limbi, a fost de a-i convinge, că Domnul Hristos este Fiul lui Dumnezeu (Gheorghiu V., Introducere în Sf. cărţi ale T.N., p. 162).

Asemeni apostolilor, care au chinuit în corabie pe mare, cu vântul împotrivă, tot aşa au obosit vâslind, fără să se descurajeze, şi corăbierii - conducători ai Bisericii. În decursul timpurilor, Biserica lui Hristos a avut să lupte cu valurile potrivnice ale adversarilor săi şi ale curentelor contrare credinţei creştine, care puteau face mare rău Bisericii. Precum a intervenit Iisus, Fiul lui Dumnezeu, pe mare, când primejdia a fost mai ameninţătoare, tot aşa intervine Dumnezeu, spre a nu se descuraja inima corăbierilor Bisericii. Nimic nu dă mai multă putere ca şi încrederea internă, inspirată de Mântuitorul, în momentul în care totul pare a fi pierdut. În astfel de momente a intervenit Dumnezeu în viaţa Bisericii spre a alunga frica şi pesimismul din suflete, întărind elanul care dă noi puteri de biruinţă. Apostolilor, le-a adresat Fiul Omului îndemnul: „Îndrăzniţi, Eu sunt; nu vă temeţi!“ Apostolilor şi Bisericii sale le-a oferit sprijinul său, prin pronia cerească: „Iată, Eu cu voi sunt, în toate zilele, până la sfârşitul veacurilor“ (Mat. 28, 20). Asemeni corabiei lui Noe, afară de Biserică nu este viaţă şi mântuire (Andrutsos H., Dogmatica, trad. de Dumitru Stăniloae, Sibiu, 1930, p. 285). Extra Ecclesiam nulla salus, şi de asemeni: Cel ce are Biserica de mamă, îl are pe Dumnezeu ca Tată, căci, Habere non potest Deum patrem, qui Ecclesiam non habet matrem - a afirmat Ciprian, episcopul Cartaginei (200-258).

Făcând uz de libertatea evanghelică, creştinii primelor veacuri şi-au permis treptat să se servească de icoane. Începutul s-a făcut cu icoanele simbolice, dintre care: crucea, ca simbol al mântuirii; viţa, mielul, păstorul, ca simboale ale lui Hristos, Fiul lui Dumnezeu; corabia ca simbol al Bisericii.

În iconografia noastră bisericească pe sticlă, din vechile biserici de sat, precum şi din interioarele bogat împodobite ale vechilor case ţărăneşti, talentaţii noştri zugravi au ştiut să respecte cu stricteţe simbolismul reprezentărilor din icoane.

Din aceste considerente, demnă de descifrare este splendida icoană pe sticlă din Arpaşul de Sus, cu tema „Sfânta Treime (Troiţa)“. Datată din 1859 şi lucrată de Savu Moga, ea a fost păstrată în Colecţia C. Brăiloiu din Bucureşti.

În registrul inferior prezintă corabia cu credincioşi, pe valuri, având stindard cu cruce, despre care - deasupra ei - este scris cu litere cirilice: „Prin această corabie se închipuieşte catolicească (adică sobornicească sau universala) Biserică a lui Hristos“. De o parte a corabiei este reprezentat Sfântul ierarh Nicolae (participant la sinodul ecumenic de la Niceea, îndreptător credinţei, faţă de arianism). De cealaltă parte este Părintele Fotie (patriarhul ecumenic al Constantinopolului, aprig apărător al dreptei credinţe, faţă de abaterile de credinţă ale apusenilor). În registrul superior, Sf. Treime este reprezentată prin cei trei îngeri, la stejarul Mamvre, ospătaţi fiind de Avraam şi Sara. Sf. Treime exprimă o binecuvântare, adresată Bisericii şi ierarhilor săi: arhierei, învăţători, liturghisitori şi conducători. Sf. Treime este ocrotitoarea Bisericii pe marea învolburată a acestei vieţi (Irimie C. şi Focşa M., Icoane pe sticlă, ed. Meridiane, Bucureşti, 1969, p. 35 şi planşele 147-149). Cu referire la această mare, prin irmosul de la slujba înmormântării i se adresează lui Hristos, Fiul lui Dumnezeu, cererea de izbăvire, prin cuvintele: „Marea vieţii văzându-o înălţându-se de viforul ispitelor, la limanul tău cel lin alergând, strig către tine, scoate din stricăciune, viaţa mea, mult milostive“.

Dispreţuirea mitropolitului Nestor

(Urmare din pag. a 4-a)

încerce reluarea legăturilor cu familia. A primit atunci răspuns. Pieriseră o parte din cei scumpi sufletului său, iar pe cei rămaşi în viaţă încă nu putea să-i vadă. A trebuit să vină anul 1990 pentru ca mitropolitul Nestor Vornicescu să ajungă în satul natal, după aproape o jumătate de veac. Părinţii îi muriseră, asemenea şi trei din fraţii săi, multe rude din cele lăsate acolo în anii 1940 fuseseră înghiţite de morminte. Alte generaţii tinere se ridicaseră, despre care ierarhul afla că sunt copii, nepoţi ori strănepoţi de la cei pe care-i lăsase acolo. Numai cine a avut asemenea momente în viaţă poate înţelege trăirile de atunci ale mitropolitului Nestor Vornicescu. Peste puţin timp a avut loc congresul de la Herculane. Acolo au venit şi mulţi basarabeni. Poate chiar din satul natal al mitropolitului! S-au ţinut discursuri, s-au făcut destăinuiri, s-au îmbrăţişat fraţii întru limbă şi simţire românească, a avut loc masa bucuriei regăsirii şi atunci mitropolitul a cântat „Mamă, mamă, dor de mamă“. Ce cântec putea să fie mai potrivit atât cu împrejurarea în care se afla, cât şi cu starea lui sufletească?!

Iată că acea secvenţă a fost decupată de oameni de rea credinţă şi folosită apoi pentru compromiterea ierarhului şi batjocorirea lui. Iar oamenii aceia erau dintre craioveni, adică dintre fiii duhovniceşti ai mitropolitului! Trist, dureros de trist, titlu de glorie şi de amuzament din batjocorirea criminală a unui om nevinovat. Azi Mitropolitul Nestor este sub glie, poate că boala de care suferea i-a fost accelerată şi de acele atacuri infame din presă şi de la televiziune pornite împotriva sa. Nu ştim ce simt azi cei care s-au ocupat de falsificarea şi prelucrarea în sens denigrator a acelei imagini, dar, dacă ar avea o fărâmă de conştiinţă ar trebui să se căiască.

Ce oameni, dom'le, ce oameni! Şi ce vremuri!

Homosexualitatea — „patimă de necinste"

Schimbarea structurilor economice, politice, sociale, culturale și nu în ultimul rând religioase în lume, se datoresc unor cauze bine determinate, dar la rândul lor acestea reușesc să schimbe mentalitatea și apoi comportamentul moral-spiritual al omului.

Spre exemplificare ne vom referi doar la un singur caz, și anume la homosexualitate. Dacă secole de-a rândul, sub influența creștină, homosexualitatea era considerată, după expresia *Sfântului Apostol Pavel*, **„patimă de necinste"**, de ocară sau de rușine și sancționată cu duritate de codul penal al țărilor civilizate, ca pe un delict antisocial, acum însă a devenit liberalizată aproape în întreaga lume. Și nu numai că a intrat în literatură, în pictură, în muzică, în cinematografie, în arta fotografică și chiar în *politică*, făcându-i-se la toate nivelele multă publicitate...[1] Dar, mai mult, își propune să „cucerească" chiar și Biserica. Propaganda homosexuală devine însă de-a dreptul scandaloasă, ca un atac violent la adresa creștinismului, atunci când autorul unui *Dicționar Gay*, recent apărut, include în paginile sale, fără nici un scrupul și fără nici un temei pertinent, ca victime ale acestei scârboase patimi, tocmai pe *Fiul lui Dumnezeu* și pe doi dintre corifeii Bisericii, pe *Fericitul Augustin*, cea mai reprezentativă figură patristică a Bisericii Apusene, și pe *Toma d'Aquino*, părintele scolasticii.[2]

Dincolo de aceasta, rămâne însă real faptul că se poate vorbi, tot mai deschis și tot mai des, despre creștini homosexuali, și chiar de preoți și pastori având astfel de metehne morale. În același timp i se cere Bisericii să binecuvinteze căsătoriile homosexuale, așa cum unele state europene le-au și legalizat. Se cere apoi chiar hirotonia homosexualilor, ceea ce, evident, nici nu se poate și nici nu se vrea... Remarcăm totuși în acest context apariția mai multor cărți care pledează cu hotărâre de pe poziție creștină, în favoarea homosexualității. Și nu orice fel de nume semnează astfel de cărți. Unul dintre ei este *Adrian Thatcher*, directorul *Centrului de Teologie și Educație Creștină* de pe lângă Colegiul *„Sfântul Marcu"* și *„Sfântul Ioan"* din Plymouth, Marea Britanie. El a predat la aceste colegii un curs de doi ani despre: *„Credința, sexul și zămislirea"*, iar la cererea studenților a sintetizat ideile în cartea: *„Liberating sex" (Descătușarea sexului)* cu bibliografia la zi.[3] Cartea are pretenția să ofere *„o perspectivă creștină asupra sexualității"*, adică o viziune creștină modernă uneia dintre cele mai controversate teme ale contemporaneității. Autorul propune în acest sens o *„Teologie a sexualității"*.

Noua *viziune „creștină modernă"* pe care și-o propune *A. Thatcher* este determinată de starea de criză socială, cu care este confruntat creștinismul în actualitate. Astfel, în unele țări, persoanele singure formează jumătate din populația adultă. În S.U.A. 53% din femei sunt singure; 20% nu au fost căsătorite niciodată; iar 33% sunt divorțate sau văduve. Un raport elaborat de Alianța Evanghelică din Marea Britanie arată că 44% din bărbații sub 30 de ani, enoriași ai Bisericii evanghelice, sunt singuri, iar singurătatea și îngrijorarea în privința vieții sexuale sunt sentimente pe care le trăiesc în mod obișnuit. Se pare că numărul persoanelor singure în rândul enoriașilor unei congregații variază între o treime și jumătate.[4]

Se constată apoi că după adolescență, 37% din populația bărbătească a avut contacte homosexuale, că 13% au fost mai mult homosexuali decât heterosexuali cel puțin trei ani, între adolescență și momentul când au împlinit vârsta de 55 de ani, iar 4% au fost exclusivi homosexuali după încheierea adolescenței.[5] Alte cifre arată că cel puțin 50% din bărbații adulți se consideră predominant heterosexuali, cu experiență homosexuală accidentală; iar 37% sunt în esență heterosexuali, cu experiență homosexuală importantă. Pe lângă acestea, se constată că „atracția între persoane de același sex există, într-o oarecare măsură, la jumătate din întreaga populație".[6]

Apoi, în *problema divorțurilor*, se constată că în Anglia una din trei căsătorii contractate sfârșesc prin divorț. În S.U.A., situația este și mai alarmantă, cifra de divorț fiind una la doi.[7]

O altă criză morală este *desfrâul*. Astfel, 70% din eșantionul de femei chestionate, care erau căsătorite de mai mult de 5 ani, aveau sau avuseseră relații sexuale în afara cadrului căsătoriei, deși majoritatea mai credeau încă în monogamie. O analiză recentă a adulterului în Anglia arată că un număr egal de femei căsătorite, ca și de bărbați, au relații extraconjugale și le prezintă ca fiind „aventuri de o noapte".[8]

Toți cei amintiți ca având metehne morale sunt din nefericire creștini, chiar dacă și numai prin faptul că au fost botezați... Excomunicarea lor ar însemna renunțarea la eficiența mesajului evanghelic; iar o atitudine de indiferență față de ei, ar însemna un abandon al misiunii și responsabilității pastorale a Bisericii. Acțiunea lor de reeducare va fi refuzată înainte de a fi pusă în aplicare, fiindcă o vor considera un atentat la libertatea lor... Autorul arată că singura soluție care rămâne aplicabilă constă în revizuirea concepțiilor tradiționale despre sex și sexualitate, și propunerea unei viziuni creștine „moderne" a acestei probleme, prin crearea unei Teologii a sexualității. Iar pentru atingerea acestui obiectiv se pornește de la necesitatea liberalizării sexualității ca plăcere și scop al omului în lume, binecuvântat și întreținut de Dumnezeu. Astfel, dacă înainte Biserica proclama prin dascălii ei că scopul căsătoriei este nașterea de copii, se impune acum o reevaluare a teologiei, a moralei și a spiritalității creștine...

Dar marea greutate pe care încă de la început o întâmpină **A. Thatcher** în formularea unei **„Teologii a sexualității"** sunt cuvintele **Sfântului Apostol Pavel** prin care consideră homosexualitatea ca o **„patimă de ocară"**. „Debarasându-ne" de caracterul inspirat al cuvintelor apostolice, autorul nostru îl consideră pe Sf. Pavel tributar mentalității iudaice, și adversar celei aparținând lumii păgâne, căreia i se adresează mesajul Evangheliei...

Încă de la început vom preciza că acest punct de plecare nu poate rezolva „teologia sexualității" (homosexualității), oricât de mult se străduiește autorul ei să-și „blindeze" speculațiile cu texte biblice sau cu alte adeziuni bibliografice. Se cuvine să arătăm că **Sfântul Apostel Pavel** nu transmite prin mesajul Evangheliei propovăduită la toate neamurile o anumită mentalitate iudaică, ci un mesaj divin, concretizat în porunca lui Dumnezeu: **„să nu fii desfrânat"**. Apoi Mântuitorul însuși întărește în Evanghelia Sa duhul acestei porunci: **„Ați auzit că s-a zis celor de demult: să nu desfrânezi. Iar eu zic că oricine caută la femeie spre a o pofti, a și desfrânat cu ea în inima sa"** (Matei 5, 27-28). Acesta este adevăratul mesaj al Evangheliei, care a schimbat mentalitatea și comportamentul lumii vechi prin încreștinare.

Mai presus de orice, pentru iudeii monoteiști, cunoscători ai voii și poruncii adevăratului Dumnezeu, desfrâul era un păcat. E firesc apoi ca într-un stat teocratic, acest păcat, considerat delict antisocial, să fie aspru pedepsit. În acest context homosexualitatea era considerată ca o întinăciune în fața lui Dumnezeu, atrăgând blestemul Lui, asemenea împreunării cu dobitoacele **(Leviticul** 18, 22-23), fiind pedepsită cu moartea **(Leviticul 20, 13-16)**. Atât de mare urâciune era acest păcat în fața lui Dumnezeu, încât locuitorii cetăților Sodoma și Gomora au fost osândiți cu pieirea **„slobozind peste ei Dumnezeu ploaie de pucioasă și foc din cer"** (Facerea 19, 24). De aici și numele păcatului de **„sodomie"**, după numele cetății distruse.

Cu totul altfel era privită homosexualitatea în lumea păgână înaintea venirii Mântuitorului în lume.

Homosexualitatea nu era socotită păcat, fiindcă evlavia păgână avea un caracter formal și exclusiv cultic. Mai mult decât atât, erau cazuri când desfrâul era ridicat la rangul de cult, ierodulele (cele sfințite) depunând costul desfrâului în vistieria templului... Nu se exercita nici un efect punitiv din partea statului, fiindcă nu erau elaborate legi anume privind perversiunea sexuală. Istoricii îi citează chiar și pe unii împărați și conducători de armate având astfel de metehne. În astfel de situații homosexualitatea în mentalitatea celor vechi era considerată un mod de exprimare a naturii umane, asemenea heterosexualității. Se puneau în discuție modurile ei de exercitare, fiind condamnate doar abuzurile și violurile la adresa copiilor. Pe de altă parte, pederastia putea fi privită și altfel în antichitatea precreștină, și anume în înțelesul legat de educația copilului. În acest sens, nu va trebui să ne mire faptul că un cercetător și specialist de largă recunoaștere internațională, **Henri-Irenée Marrou** pune semnul egalității între **„paideia"** (educație) și **„paiderasteia"** (iubirea față de copii), indiferent dacă cuprindea sau nu senzualitatea. Relația dintre **erast** (educator) și **eromet** (cel de educat = copilul) se baza în fond pe iubirea prietenoasă, bărbătească (virilă) dintre ei, asemenea iubirii dintre fratele mai mare și cel mai mic... De aceea, **Marrou** conchide că paideia pederastică nu avea un caracter trivial și vulgar corespunzător dezmățului sexual, ci scopul ei final era cultivarea virtuții: **„Prea adesea Erosul grec este deschis ca o simplă aspirație a sufletului, ...de dorință, spre ceea ce-i lipsește; din partea celui care iubește, erosul participă totuși la** arete **(virtute) prin această dorință de înnobilare, de dăruire de sine, prin această nuanță — pentru a spune totul — de paternitate spirituală"**. Acest sentiment, atât de minuțios analizat de **Platon (Symposion,** 206 b-e; 209 b-e) se clarifică, spune **Marrou,** în lumina unei analize freudiene: este evident, instinctul normal al generării, dorința pasională de a se perpetua într-o ființă asemănătoare sieși, dorință care, frustată de inversiune, deviază și se defulează pe acest plan pedagogic. Educația transmisă de un erast apare ca un substituit, ca un derizoriu **Ersatz** al zămislirii: obiectul iubirii (pederastice) este acela de a procura și de a da naștere întru frumos **(Platon, Symp.** 206 e).[9]

Vom reveni însă la homosexualitate ca „patimă de necinste", spre a arăta că nici înțelepții antici ai Eladei și Romei nu o considerau astfel, ci îi aplicau timbrul naturii umane, pe care tindeau mereu să o aducă la perfecțiune, fără ca pederastia să-i încoroneze cu ceva.

Este prea bine cunoscut faptul că deviza vechilor înțelepți este **de a-ți trăi viața conform naturii.** Unii au venit cu precizarea că **„naturalia non sunt turpia"** (ceea ce este natural, nu este rușinos). Aceștia erau cinicii (de la **Kynos** = câine, fiindcă aveau ca emblemă un câine). Întemeietorul școlii cinice a fost **Antisthene** (435-370 î.Hr.). Era discipolul lui **Socrate.** Disprețuind bogățiile și convențiile sociale, propovăduia necesitatea trăirii conform naturii. Acești filosofi duceau o viață austeră, reducând nevoile la strictul necesar. Mai târziu celebra lor deviză a fost compromisă, cinici fiind socotiți cei care manifestă dispreț față de orice normă morală, motivând lubricele lor pasiuni instinctive prin aceea că nu este rușinos nimic din ceea ce aparține naturii...

În altă ordine de idei, sub aspect religios-moral ne putem explica fără prea mare greutate apariția desfrâului căzut în homosexualitate, dacă vom reflecta puțin asupra confuziei create în ființa omului căzut în păcat.

Putem constata încă dintru început că având mintea întunecată de păcat, omul fascinat de fenomenul de însămânțare și rodire, prin neîntrerupta reîntoarcere a naturii spre viață, a început să o sacralizeze, închinându-i un cult cu ritualuri, serbări, tradiții, interpretări simbolice etc., pământul devenind **„Gea mater"**, care primește sămânța lui Uranos și rodește viața... Culesul recoltelor era un prilej de bucurie, care devenise o sărbătoare a belșugului la multe dintre religiile antice. Când însă cultul sacru al fecundității s-a transformat într-un cult erotic ce însoțește fecunditatea, a apărut tulburătoarea decadență a religiei, cu serbări orgiace, cu dansuri lascine, cu mese îmbuibate și beții destrăbălate, ce se opreau de multe ori în „vomitorium". S-a dezvoltat chiar o adevărată mitologie sexual-erotică... Apoi, de-a lungul vremii, viața particulară și publică a devenit arena declanșărilor sexuale, pervertind conștiințele, destrămând familiile, făcând victime morale și fizice, detronând capete încoronate și schimbând chiar mersul istoriei... Dar văpaia desfrâului nu a putut fi stinsă din sufletele oamenilor. S-au văzut oameni dibaci în luptă și plini de vitejie, care au învins și supus popoare, dar nu au putut învinge fiara din ei înșiși... În același timp, plăcerea instinctivă liberalizându-se fără nici o opreliște, căzând de sub instanța rațiunii sănătoase și a conștiinței curate, s-a degradat în animalitate morbidă, ca o deviere de la scopul și menirea ei, dintre care homosexualitatea a devenit oarecum la ordinea zilei.

Venirea Mântuitorului în lume, ca izbăvitor al firii căzute în păcat, aduce o nouă învățătură asupra modului în care trebuie să ne desăvârșim natura și viața. El ne spune: **„fiți desăvârșiți, precum și Tatăl vostru care este în ceruri este desăvârșit"** (Matei 5, 48). Prin aceste cuvinte Mântuitorul ne îndreaptă privirile spre sfințenia lui Dumnezeu, la care se ajunge prin asemănarea cu El. Altfel spus, dacă vreți să vă desăvârșiți natura, străduiți-vă să dobândiți sfințenia Părintelui ceresc, împărtășindu-vă din natura Lui divină, fiindcă sunteți fiii Lui.

Necunoscând păcatul, înțelepții vechi nu au înțeles ce înseamnă natura căzută odată cu apariția patimilor prin dereglarea instinctelor ce nu-și mai îndeplinesc menirea. Ei nu înțelegeau apoi nici necesitatea desăvârșirii naturii prin participare la viața adevăratului Dumnezeu, pe care de altfel nici nu-l cunoșteau. Această înstrăinare de Dumnezeu, i-a menținut în orbecăirea căutării desăvârșirii unei naturi în fond bolnavă, ce nu putea fi desăvârșită înainte de a fi însănătoșită...

Înțelepții nu au intuit totdeauna faptul că așa cum în natura macrocosmosului pot exista abateri, care căzând de sub controlul legilor fizice aduc dezordinea, tot astfel și în natura microcosmosului pot exista norme ale ordinei, care dacă nu sunt respectate, natura însăși se va perverti în loc să se desăvârșească...

Însănătoșirea și desăvârșirea naturii umane o va face Dumnezeu însuși, creatorului ei, prin venirea Fiului Său în lume. Prin jertfa Sa, ștergând păcatul din firea omenească, Mântuitorul îi împărtășește viața divină, sau sfințenia lui Dumnezeu. Ne lasă însă și pe noi ca în mod liber să participăm la natura Sa umană și îndumnezeită pentru a ne împărtăși de sfințenia Lui. Fiind act liber de participare și de devenire asemenea lui Dumnezeu, se impune și strădania noastră necontenită de a ne elibera de păcat și a crește mereu în virtute, ca o împlinire a voii lui Dumnezeu, **„care este sfințenia voastră; și să vă feriți de desfrânare, să știe fiecare din voi a-și stăpâni vasul său în sfințenie și cinste, nu în patima poftei ca păgânii, care nu cunosc pe Dumnezeu"** (I Tesaloniceni 4, 3—5).

Noua învățătură creștină a sfințeniei vieții prin ferirea de desfrânare a fost primită cu multă repeziciune de sufletele oamenilor dornici de mântuire, încât chipul lumii s-a schimbat. O contribuție importată la adâncirea acestei schimbări a adus-o **Sfântul Apostol Pavel.** Propovăduind Evanghelia **„la toată făptura"**, el insista asupra faptului că **„chipul lumii trece"**, iar **„cei căsătoriți să fie ca cei necăsătoriți"**; și **„cel ce se căsătorește face bine, iar cel ce nu se căsătorește face și mai bine"** (I Corinteni 7, 29-35). Cât despre **„desfrâu și orice necurăție sau lăcomie nici să se pomenească între voi, așa cum se cuvine sfinților... căci aceasta să o știți că nici un desfrânat sau necurat... nu are moștenire în împărăția lui Hristos și a lui Dumnezeu... ca fii ai luminii să umblați - căci roada Duhului este în toată bunătatea și dreptatea și adevărul"** (Efeseni 5, 3—9).

În felul acesta, noua mentalitate a oamenilor deveniți prin Hristos fiii lui Dumnezeu, aduce în lume viața de sfințenie. Creștinii împărtășindu-se de viața lui Hristos, devin imitatorii Lui, încât numărul celor ce preferau castitatea și fecioria creștea din ce în ce mai mult. Entuziasmul lor era atât de mare, încât interpretând greșit îndemnul Mântuitorului de a se face **„fameni pentru împărăția lui Dumnezeu"** (Matei 19, 12), se castrau. Nu este vorba numai de cel mai mare interpret scripturistic al Răsăritului Creștin, **Origen,** ci și de mulți alți necunoscuți. Faptul că legislația bisericească încă de timpuriu a pedepsit cu caterisirea pe preoții care se castrau, sau cu afurisirea timp de trei ani pe laici, socotindu-i ca invidioși asupra propriei lor vieți, dovedește pe deplin acest fapt (vezi **Canoanele 21, 22, 23, 24 apostolice).**

Desigur, entuziasmul pentru viața feciorelnică a fost întreținut și a crescut în mare parte și datorită apologiei pe care i-o făceau cuvântările și scrierile părinților care se bucurau de mare autoritate duhovnicească printre creștini. Faptul că în două **Sinoade locale (Ancira,** 306 și **Elvira,** 309) s-a impus celibatul preoților, aceasta va deveni o problemă efervescentă, discutată apoi contradictoriu la primul Sinod ecumenic, dovedește cât de mult prețuiau primii creștini castitatea. Lucrurile au primit și o turnură negativă în sensul că s-a ajuns în situația de a fi defăimată căsătoria, încât Biserica s-a văzut din nou nevoită să dea legi pentru combaterea acestor exagerări. Fiindcă un eretic pe nume **Eustațiu** considera căsătoria ca pe o născocire diavolească, Biserica a stabilit la cel **de-al treilea Sinod local de la Gangra** că **„dacă cineva ar defăima nunta și pe ceea ce se culcă cu bărbatul său, credincioasă fiind și evlavioasă, să fie anatema"** (Canonul 1); **„Dacă cineva se dedică fecioriei și înfrânării nu pentru bunătatea și sfințenia căsătoriei, ci pentru că, scârbindu-se, se îndepărtează de căsătorie, să fie anatema"** (Canonul 9); **„Dacă cineva dintre cei ce trăiesc în feciorie, pentru Domnul, își bate joc de cei căsătoriți, să fie anatema"** (Canonul 10).

Pe de altă parte, firea omenească deși este înnoită prin har, purtând rănile păcatului, primește de multe ori în viața pământească replicile venite din firea cea veche aflată sub zodia concupiscenței. Astfel, dacă unii creștini, ducând lupta cea bună a virtuții, aveau o viață de sfințenie asemenea îngerilor, alții în schimb, cădeau în cele mai de ocară patimi, precum sodomia și împreunarea cu dobitoacele... Simplul fapt că Biserica s-a văzut nevoită să sancționeze cu severitate aceste păcate săvârșite de fiii săi, înseamnă că ele au existat în viața lor (vezi **Canonul 16 Ancira, 7, 62, 63 Vasile cel Mare; 29, 58 Grigorie de Nissa; 29 Nichifor Mărturisitorul).**

Odată cu formarea statelor creștine, legislația acestora a menținut secole de-a rândul homosexualitatea ca un delict antisocial pedepsit cu asprime.

Chiar și morala proletară a secolului XX, deși antireligioasă și mai ales anticreștină, pentru a crea înregimentarea colectivă a oamenilor, a menținut homosexualitatea sub incidența codului penal.

Dar mentalitatea occidentală a început să se schimbe odată cu apariția **Renașterii** și a **Umanismului,** când a apărut interesul pen-

(Continuare în pag. a 7-a)

Pr. Prof. Dr. SORIN COSMA

Studenţi ai U.L.B. Sibiu prezenţi la manifestări internaţionale

(Urmare din pag. a 3-a)

mai ales cu cei din „lumea a treia“ — Africa, Asia, America de Sud — au permis studenţilor ortodocşi români să-şi prezinte şi totodată să-şi înţeleagă mai bine propria poziţie şi identitate, într-o lume ce pare să tindă tot mai mult către o viziune cu caracter globalist.

Cinci dintre tinerii responsabili cu organizarea suitei de participări amintite mai înainte au participat în continuare, între 28 august — 2 septembrie, în localitatea franceză La Feclaz, la Congresul asociaţiei „Fondations pour un Monde Nouveau“ (FMN — cu ajutorul căreia au fost posibile participările menţionate). Congresul a prilejuit întâlnirea cu alţi responsabili pentru activităţi ecumenice, caritative etc., din întreaga lume, prezentările unora dintre aceştia fiind urmărite cu un deosebit interes. O menţiune specială trebuie făcută pentru Andrea Riccardi, fondatorul Asociaţiei San Egidio, care a exprimat numeroase cuvinte de adâncă preţuire pentru Biserica Ortodoxă Română, transmiţând un călduros cuvânt de salut şi Întâistătătorului Mitropoliei Ardealului, Înalt Prea Sfinţitului Dr. ANTONIE Plămădeală.

Ansamblul participărilor internaţionale ale studenţilor ortodocşi sibieni din această vară se poate spune că a reprezentat ocazia unor deschideri spre o mai bună înţelegere a realităţilor contemporane, cu deosebire în planul religios.

Din partea Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna“ a Universităţii „Lucian Blaga“ din Sibiu a participat la aceste manifestări Pr. lect. Vasile Grăjdian.

Teologie şi slujire

În editura „Trinitas“ a Mitropoliei de la Iaşi, arhicunoscută deja prin prestanţa şi prin lucrările ce le editează, a apărut recent o lucrare de excepţie atât ca şi conţinut cât şi ca grafică. Este vorba despre volumul omagial intitulat sugestiv *„Priveghind şi lucrând pentru mântuire“*, volum ce a fost editat la împlinirea a 10 ani de la întronizarea *Î.P.S. Dr. Daniel Ciobotea* ca arhiepiscop al Iaşilor şi Mitropolit al Moldovei şi Bucovinei (1 iulie 1990).

Volumul apărut se vrea să fie un smerit omagiu adus întâistătătorului Bisericii Moldave care vreme de 10 ani s-a ostenit *„cu timp şi fără de timp“* în ogorul Bisericii strămoşeşti, învăţând poporul legea lui Dumnezeu, sfinţindu-l şi conducându-l cu dragoste şi blândeţe spre zările împărăţiei celei veşnice.

În paginile lui sunt cuprinse fapte şi izbânzi ale lucrării arhiereşti a Î.P.S Daniel, care, după ce şi-a luat asupra lui jugul cel greu şi în acelaşi timp încărcat de responsabilităţi al arhieriei, asemenea *„păstorului celui bun“* şi-a pus sufletul său pentru turma cea încredinţată spre arhipăstorire.

Din volumul amintit răzbate grija de căpetenie a Î.P.S. Sale faţă de sfintele locaşuri de închinare, biserici şi mânăstiri din eparhie, strădania depusă pentru a se restaura vechile monumente ale artei noastre bisericeşti dar în acelaşi timp de a se zidi noi lăcaşuri de cult în oraşe şi sate, noi mânăstiri şi schituri. Dacă la înscăunarea Sa ca mitropolit în eparhie existau doar 18 mânăstiri şi schituri astăzi ele sunt în număr de 102. Dar munca Î.P.S. Sale nu s-a limitat doar la a construi ziduri ci în acelaşi timp a depus eforturi deosebite pentru a zidi şi în sufletele vieţuitorilor acestor noi aşezăminte prin reîntoarcerea la sfintele nevoinţe, la rugăciune, la ascultare şi la munca braţelor şi a minţii.

Volumul cuprinde pagini întregi ce scot în evidenţă lucrarea pastorală, misionară, culturală şi filantropică din cuprinsul Arhiepiscopiei Iaşilor sub îndrumarea directă a Î.P.S. Mitropolit Daniel, fiind structurat în patru părţi, fiecare cuprinzând studii şi articole legate de această temă aniversară. Partea I are titlul *„Slujire şi Comuniune“*, a II-a *„Biserica şi Societatea“*, a III-a *„Arhiepiscopia Iaşilor în anul 2000“*, iar a IV-a *„Teologia — Ştiinţa bucuriei şi a vieţii veşnice“*.

Volumul se încheie cu un profil biobibliografic al Î.P.S. Daniel şi care cuprinde exhaustiv, sutele de studii şi articole scrise de Î.P.S. Dr. Daniel Ciubotea în limba română sau în alte limbi de circulaţie, studii care fac cinste atât teologiei româneşti cât şi teologiei ortodoxe în general.

De altfel Î.P.S. Sa este recunoscut ca unul dintre marii ecumenişti şi marii ierarhi ai ortodoxiei zilelor noastre, care-şi aduce o contribuţie esenţială la marile probleme cu care se confruntă Biserica la început de nou mileniu.

Semnalând apariţia acestui volum omagial, care, aşa cum se arată în prefaţă, a fost conceput şi realizat în cea mai mare taină, deoarece Î.P.S. Daniel cu smerenia-i cunoscută n-ar fi acceptat, ne facem o datorie de suflet faţă de un ales ierarh şi cărturar al Bisericii şi al neamului nostru şi în acelaşi timp ne exprimăm convingerea că şi în viitor Î.P.S. Sa va adăuga noi realizări şi noi împliniri arhiereşti în Cartea de aur a Bisericii Moldave spre binele şi fericirea preoţilor şi a păstoriţilor de pe aceste binecuvântate plaiuri.

Întru mulţi şi fericiţi ani!

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar al Sibiului

Homosexualitatea — „patimă de necinste“

(Urmare din pag. a 6-a)

tru cultura clasică uitată, şi când secularismul ce se va stabiliza tot mai mult, va pune în centrul preocupărilor omul, începând să se dezvolte cultura naţională, artele, ştiinţa, relaţiile sociale, etc. Pe acest fundal va apare **Reforma** ca o eliberare a gândirii şi comportamentului uman pe plan religios, apoi **Iluminismul** secolului XVIII şi **Revoluţia burgheză din Franţa,** prin întemeierea primei formaţiuni comuniste anticreştine, au dat grele lovituri Bisericii dominantă în Evul Mediu. În această conjunctură a putut **Fr. Nietzsche** proclama moartea lui Dumnezeu şi afirmarea moralei instinctiv biologizante neopăgâne, prin anularea noţiunii de păcat şi negarea valorilor creştine. Iar mai târziu, psihiatrul **Sigmund Freud** prin psihanaliză va deschide hemoragia pornografiei ce nu mai poate fi stăvilită. Pe fondul acestui ateism biologizant neopăgân preocupările sexuale intră în cultură, literatură, artă, ştiinţă, iar odată cu proclamarea drepturilor omului, acestea se liberalizează tot mai mult, ducând fiinţa umană spre o animalitate dură, şi la un libertinaj anarhic, încât legile caută disperat să stabilească ordinea socială, asemenea vizitiului care scăpând frânele din mână, scapă de sub control caii şi căruţa...

În aceste împrejurări istorice, culturale, sociale şi politice ne putem explica reapariţia homosexualităţii odată cu afirmarea tot mai accentuată a neopăgânismului biologizant-instinctiv. Se derulează în faţa ochilor noştri întreg cortegiul de imoralitate pe care îl dezlănţuie, pe „firma drepturilor omului“, homosexualitatea în lume, încât nu mai necesită nici un comentariu... Putem preciza totuşi că s-a căutat chiar o motivaţie ştiinţifică a homosexualităţii pentru a-i susţine necesitatea. Astfel se precizează că homosexualitatea ar avea trei tipuri principale de explicaţie: psihanalitică, biologică şi socială.

1. Potrivit lui **Sigmund Freud, părintele psihanalizei,** homosexualitatea apare atunci când un băiat nu reuşeşte să **„transfere atracţie heterosexuală a libidoului său de la mama lui la altă femeie naturală“**, poate din cauza forţei pe care o exercită acea atracţie sau din cauza orientării ei greşite, care ar putea fi cauzată de mediu... Există apoi teoria fobiei, potrivit căreia mama, în timpul **„sindromului de sarcină“** a simţit sentimentul de teamă de a fi abandonată de soţul ei, sau incapacitatea soţului de a fi alături de ea în această perioadă şi astfel mama transferă copilului traumatismul pe care-l suferă.

2. Potrivit **explicaţiei biologice,** bărbaţii homosexuali au un exces de estrogen, hormon propriu femeilor; iar femeile lesbiene, un exces de androgen, hormon bărbătesc. Aceste explicaţii biologice se referă la cantitatea relativă de testoteron existentă în perioadele vitale pentru dezvoltarea creierului fetusului şi imprimă copilului ce urmează să se nască o orientare masculină sau feminină, dar nu totdeauna în concordanţă cu sexul genetic al fetusului. Se spune că bărbaţii homosexuali au **„comisura anterioară“**, fascicol de nervi care leagă lobul stâng şi lobul drept al creierului, mai mare decât bărbaţii heterosexuali. În schimb ei au **„nucleul interstiţial“**, alt fascicol de nervi din hipotalamus, mai mic decât bărbaţii heterosexuali. Alte studii sugerează o puternică influenţă genetică. Astfel, 52 la sută din fraţii gemeni identici sunt homosexuali; 22 la sută din fraţii gemeni neidentici, şi doar 11 la sută în cazul fraţilor adoptivi.

3. Sub aspectul **explicaţiei sociale** se arată că homosexualitatea este o **„funcţie a adaptării determinată de selecţia naturală“**. Alţii spun că e pur şi simplu o **„construcţie socială“**, adică o idee inventată la sfârşitul secolului al XVIII-lea şi în secolul al XIX-lea, la început de comunitatea medicală, în aşa fel încât medicii şi categoriile profesionale să-şi poată asuma controlul asupra unui anumit segment al societăţii, care mai înainte era controlat de Biserică şi de tribunale.[10]

După cum vedem, trei teorii independente una de alta, caută în mod diferit să explice unul şi acelaşi fenomen. Fiecare din ele caută să pătrundă în taina de nepătruns a sufletului omenesc, pentru a face lumină ca într-o peşteră întunecată fără ieşiri... Oricare din ele are pretenţia că poate fi acceptată, în aceeaşi măsură în care, la o analiză serioasă, poate fi şi respinsă.

Mult mai plauzibilă este învăţătura creştină despre natura căzută care poartă în sine rănile păcatului. Aşa cum în natura din jurul nostru s-au produs dezordini care îi tulbură viaţa, tot astfel şi în natura omului, atât biologică, cât şi spirituală, şi-au făcut apariţia tot felul de contradicţii care-i macină existenţa. Referindu-se la neamurile care **„au schimbat adevărul lui Dumnezeu în minciună şi au cinstit făptura şi i-au slujit ei în locul Creatorului“**, Sfântul Apostol Pavel arată că **„pentru aceea i-a şi lăsat Dumnezeu în patimi de ocară, căci şi femeile lor şi-au schimbat rânduiala firească..., la fel şi bărbaţii, s-au aprins în pofta lor unul către altul... Şi precum ei n-au reuşit să aibă pe Dumnezeu în conştiinţă, aşa i-a lăsat Dumnezeu pe ei cu mintea neîncercată ca să facă cele ce nu se cade...“** (Romani 1, 25-27). Părinţii Bisericii au arătat de asemenea că odată cu apariţia afectelor s-au dereglat şi instinctele, încât, plăcerea, de pildă, în loc să fie mijlocul prin care se exercită instinctul, se transformă în scop, şi astfel funcţia spirituală a omului se întunecă şi cade în animalitate, sau chiar mai prejos... Mintea ca lumină a sufletului se transformă sub dominaţia instinctelor oarbe, în instrumentul de motivaţie şi iscodire a noilor şi variatelor forme de dezvoltare a patimilor înrobitoare. Este ceea ce Sfântul Apostol Pavel numea **„mintea cărnii“** (Coloseni 2, 18).

Pentru a arăta că **homosexualitatea** este **patimă,** aşa cum o numeşte Apostolul, vom indica prin similitudine, că **patimile** reprezintă **o patologie organică şi sufletească a principalelor instincte omeneşti:** *de apărare-atac, alimentar (de nutriţie), de reproducere* şi *social.* Aşa, în instinctul de apărare-atac apare ceea ce este cunoscut sub numele de **„Killer instinct“**, ca formă violentă de manifestare a unei dorinţe pe care noi o numim bizară, fiindcă creează un permanent pericol social. Acesta transformă societatea omenească în junglă, făcând ca omul să se manifeste asemenea unui animal fioros, ce nu cunoaşte regulile comportamentului faţă de alţii. Există apoi în viaţa spirituală a omului predispoziţia cleptomaniei. Aceasta devine pasiune, dominantă a vieţii, necesitate de comportament ce se timbrează cu stigmatul lui **„moral insanity“**, adică imbecilitatea conştiinţei morale care face confuzia între bine şi rău, neputând astfel să-ţi îndeplinească menirea. Există apoi în cadrul instinctului alimentar forme degradante, precum bulimia şi eclimia, ca forme devorante ale lăcomiei după mâncare, sau anorexia, ca lipsă a poftei de mâncre, ca un simptom maladiv al fiziologiei umane. La fel există şi o însetietate după bunurile materiale, încât omul îşi pierde echilibrul necesarului, şi degenerează fie în destrăbălări, fie în zgârcenii, devenind chiar ridicol în comportament, asemenea lui Harpagon sau lui Hagi Tudose, din cunoscutele piese comice. În ce priveşte instinctul de reproducere, discuţiile primesc un caracter de profunzime. Dacă celelalte forme instinctive întreţin şi protejează viaţa, instinctul de reproducere are viaţă în sine şi o transmite mai departe. De aceea, impulsul care îl susţine nu este simpla plăcere, ci şi iubirea **(eros),** indicând o angajare integrală a sufletului omenesc, ca libertate, conştiinţă şi afecţiune. Iar când acest instinct care transmite odată cu viaţa şi informaţia genetică a speciei şi persoanei umane, este exercitat fără rânduiala care conduce la atingerea scopului său şi a menirii omului de a trăi în urmaşi, putem spune că pe bună dreptate remarca Nicolae Paulescu că **patima reprezintă o dereglare a instinctelor omeneşti: „Patima nu este altceva decât căutarea exclusivă a plăcerii ce rezultă din satisfacerea unei trebuinţe instinctive deviate (adică, al cărui scop natural este ignorat, neînţeles sau chiar - nu de puţine ori - dinadins relativizat)“.**[11]

La capătul acestui periplu putem spune că suntem de acord cu Sfântul Apostol Pavel, considerând homosexualitatea o **patimă,** fiindcă reprezintă o deviere a instinctului de reproducere de la scopul său.

Să vedem dacă este **patimă de necinste.**

Răspunsul afirmativ este motivat de faptul că reprezintă o aberaţie de la ordinea firească, coborându-l pe om sub condiţia animalică...

Este patimă de necinste şi prin modul violent, grotesc şi scârbos în care este practicată de cele mai multe ori, producând dezordini sociale şi trezind o adevărată repulsie din partea celor ce nu o acceptă.

În sfârşit, homosexualitatea reprezintă un eşec moral şi existenţial, prin pierderea menirii omului de a se împlini pe sine însuşi prin urmaşi. În actul creaţiei Dumnezeu a dat viaţă bărbatului şi femeii, imprimându-le menirea de a fi **„un singur trup“**, în scopul perpetuării neamului omenesc. În faţa acestei realităţi evidente, homosexualitatea reprezintă un abuz sălbatic, o aberaţie lipsită de finalitate; un eşec al instinctului de conservare a speciei umane.

Cu toate acestea, Biserica nu-i poate abandona, nici părăsi pe aceşti oameni, dintre care majoritatea sunt, cel puţin prin botez, dacă nu din convingere, fiii ei. Deviza creştină este: **„urăşte păcatul, dar iubeşte pe păcătos!“.** Hristos a venit să caute pe fiul risipitor şi oaia cea pierdută, precum şi să vindece pe cel bolnav, fiindcă cei bolnavi au nevoie de doctor... Este adevărat că la început Biserica acorda sancţiuni grele pentru astfel de păcate. Va trebui acum **mai mult să-i înţelegem pe oameni, decât să-i judecăm cu asprime pentru faptele lor.** Cu tot păcatul care îi stăpâneşte, se cuvine ca Biserica să şi-i apropie pentru a le oferi harul tămăduitor. Se cuvine mai mult ca oricând să aplicăm cu încredere **pedagogia divină a recuperării celor păcătoşi, îndepărtaţi de Biserică,** căzuţi pradă plăcerilor şi patimilor care îi stăpânesc... Căci pe drept cuvânt sublinia marele om de ştiinţă creştin, Nicolae Paulescu că **„din admirabila desfăşurare a actelor instinctive omul este înclinat să remarce şi să reţină senzaţiile plăcute care însoţesc îndeplinirea actelor respective. Şi în loc de a se înălţa până la scopul instinctului, el nu mai urmăreşte decât plăcerea devenită unică ţintă a activităţii sale“.**[12] Dar abordarea cu optimism a apropierii şi îndepărtării omului păcătos este motivată de faptul că, spre deosebire de animale, **„omul are facultatea de a transforma instinctele în acte voluntare; cu alte cuvinte, singur omul are posibilitatea de a cunoaşte scopul trebuinţelor instinctive şi a delibera asupra mijloacelor şi momentelor oportune satisfacerii lor“.**[13]

În acelaşi timp aprinderea necontrolată a patimii poate fi temperată, stăpânită şi îndepărtată prin puterea conştiinţei care are un rol esenţial de înfrânare, umanizând pornirile inconştiente. Un om de ştiinţă arată că **„a te putea stăpâni este o dovadă de maturitate a sistemului nervos, un exemplu de model cum activitatea perfecţionată a scoarţei cerebrale poate domina funcţiile elementare ale centrilor inferiori. Funcţia de înfrânare sau de inhibiţie a reflexelor simple... va atinge un grad înalt, ea transformându-se într-o adevărată trăsătură de caracter, într-o capacitate de stăpânire care constă în a-şi putea înfrâna unele reflexe, de a le domina cu raţiunea“.**[14]

La acestea adăugăm ca mijloace esenţiale de educare a firii căzute şi tiranizate de aprinderea necontrolată a plăcerii, puterea de convertire a rugăciunii, a cuvântului lui Dumnezeu şi a harului Sfintelor Taine. Părinţii Bisericii arată că acestea poartă în sine **„conversio amoris“**, adică tansformarea iubirii egocentrice, sălbatică şi animalică, în **iubire neprihănită faţă de Dumnezeu.** Revărsându-se în suflet iubirea lui Dumnezeu, instinctul este pus sub instanţa conştiinţei, încât nesăbuita poftă se poate preface într-un dor spiritual după cele dumnezeieşti, iar plăcerea oarbă poate fi luminată de bucuria curată a conlucrării de bunăvoie a minţii cu darurile lui Dumnezeu.

Conchidem că homosexualitatea este într-adevăr o patimă de necinste, dar cei ce o practică pot fi recuperaţi ca fii ai Bisericii, pentru împărăţia lui Dumnezeu.

---

1 Vezi Lionel POVERT, **Dicţionarul Gay,** trad. Iulia Stoica şi Felix Oprescu, Bucureşti, 1998.

2 **Idem,** p. 47, 191, 304. Ne-am ocupat de această problemă arătând netemeinicia afirmaţiilor lui L. Povert, în cartea noastră **Fericirile şi Sfânta Triadă,** Reşiţa, 1999, p. 140-145.

3 Londra, 1993, trad. Mariana Grancea, Bucureşti, 1995.

4 **Idem,** p. 241-242; 5. **Idem,** p. 194; 6. **Idem,** p. 195; 7. **Idem,** p. 174; 8. **Idem,** p. 173.

9 H. I. MARROU, **Istoria educaţiei în antichitate,** trad. Stella Petecel, vol. I, Bucureşti, 1997, p. 60-65.

10 Andrian THATCHER, **Descătuşarea sexului - O perspectivă creştină asupra sexualităţii,** Londra, 1993, trad. Mariana Grancea, Bucureşti, 1995, p. 196-197.

11 A se vedea mai pe larg: **Instincte, patimi şi conflicte,** Fundaţia Anastasia, 1995, p. 100.

12 **Idem, ibidem.**

13 **Ibidem.**

14 Dr. M. STERIADE, **Creierul, centrală cu milioane de agregaţi,** Bucureşti, 1962, p. 11.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **3 AUGUST a.c., — Î.P.S. Sa Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ** a vizitat Schitul Păltiniș și a constatat la fața locului stadiul lucrărilor de construcții.
— S-a întâlnit cu dl. ing. Rusu și cu soția acestuia de la Banca Comercială București.
● **4 AUGUST a.c.,** — A primit la Reședință pe dl. Academician Prof. Dr. Marius Sala din Timișoara.
● **5 AUGUST a.c.,** — A primit pe dl. Vasile Andru, scriitor din București.
● **7 AUGUST a.c.,** — A primit pe **P.S. Visarion Răşinăreanu**, episcop-vicar.
— A primit pe P.C. Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu.
— A primit pe P.C. Arhid. *Oancea Ezechil*, Consilier economic și pe P. C. Arhid. Prof. Dr. *Floca Ioan*, Consilier juridic.
— A primit pe D-șoara Cheneriș Sanda, Contabil șef.
● **10 AUGUST a.c.,** — A vizitat șantierul de construcții de la mânăstirea „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.
● **11 AUGUST a.c.,** — A primit pe P.C. Ierom. Lavrentie de la Sf. Mânăstire Frăsinei și pe dl. Ing. Deac Ioan, manager general al **S.C. Compa S.A.** Sibiu.
● **14 AUGUST a.c.,** — A asistat la Slujba Prohodului Maicii Domnului, săvârșită la mânăstirea **Sâmbăta** de un impresionant sobor de preoți și diaconi.
— S-a întâlnit cu P.C. Pr. prof. Dr. Ioan Sauca cu familia de la Bossey, Elveția.
● **15 AUGUST a.c.,** — A asistat la slujba Sfinților Apei, la mânăstirea „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus, iar seara a asistat la Slujba Acatistului Sfinților Brâncoveni.
— A primit și s-a întreținut cu dl. senator Corneliu Vadim Tudor, președintele partidului „România Mare", însoțit de dl. deputat Sorin Lepșa și cântărețul Ioan Bocșa, precum și cu alte persoane.
● **17 AUGUST a.c.,** — A primit pe D-na Aurelia și Ing. Mihai Buda din Rimini, Italia.
● **18 AUGUST** a.c., — A primit pe Alexe P., George, Mariana și Alina din București.
● **19 AUGUST a.c.,** — A vizitat Mânăstirea Orlat, prot. Sălișteanu.
● **22 AUGUST a.c.,** — A primit pe P.C. Pr. Simion Săsăujan, Consilier Ad-tiv Bisericesc.
— A primit pe Decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu, Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan.
● **29 AUGUST a.c.,** — A vizitat Mânăstirea Cârțișoara, prot. Avrig. Maica Stareță Eliseia și P.C. Părinte Dimitrie au relatat pe larg activitatea obștei și bunul mers al lucrărilor de șantier de la noua biserică.
● **30 AUGUST a.c.,** — A primit pe **P.S. Visarion** și pe *P.C. Arhid. Ezechil Oancea*, Consilier economic.
— A primit pe Maica Andreea.
● **31 AUGUST a.c.,** — A primit pe **Î.P.S. Andrei,** Arhiepiscop de Alba Iulia.
— A primit pe P.C. Ierom. Serafim, slujitor la Mânăstirea Predeal, prot. Brașov.
— A primit pe P.C. Arhid. Prof. Dr. Petre David de la Facultatea de Teologie din București, aflat în excursie cu un grup de credincioși din București.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar Eparhial —

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea și cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P.S. VISARION RĂȘINĂREANU — Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, a săvârșit următoarele:

● **22 AUGUST a.c.,** P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Capela Mitropolitană cu prilejul întâlnirii de 30 de ani a promoției 1970 a I.T.U. Sibiu.
— Seara a slujit Vecernia și Acatistul Mântuitorului în Catedrală.
● **23-27 AUGUST a.c.,** — P.S. Sa s-a aflat în Atena (Grecia).
● **29 AUGUST a.c.,** — P.S. Sa, la invitația P.S. Gherasim, episcopul Râmnicului a săvârșit împreună slujba de resfințire a bisericii cu hramul „Tăierea Capului Sf. Ioan" de la Mânăstirea Cornet, jud. Vâlcea și Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învățătură. A hirotonit întru diacon pe teologul Cojocariu Mihai-Irinel.
— Seara a slujit Vecernia și Acatistul Sf. Ioan Botezătorul în Catedrală.
● **31 AUGUST a.c.,** — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie în Capela Mitropolitană.
● **1 SEPTEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârșit un Te-Deum la Colegiul Gheorghe Lazăr din Sibiu cu prilejul începerii noului an școlar.
— Seara a slujit Vecernia și Acatistul Mântuitorului în Catedrală.
● **2 SEPTEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
● **3 SEPTEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Cuv. Paraschiva" din filia Șalcău, prot. Agnita, rostind cuvânt de învățătură.
— Seara a slujit Taina Sf. Maslu de obște și a predicat în biserica parohială din Buia, prot. Mediaș.
● **4 SEPTEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârșit slujba de Te-Deum cu prilejul noului an școlar la Seminarul Teologic „Dumitru Stăniloae" din Brașov și a adresat un cuvânt de învățătură și îndemn, tinerilor seminariști brașoveni.
— A făcut o vizită la Sediul protopopiatului Brașov.
— Seara a slujit Vecernia și Acatistul Mântuitorului în Catedrală.
● **7 SEPTEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a primit în Catedrala mitropolitană din Sibiu, o delegație de credincioși ortodocși greci din Megara - Grecia.
— Seara a slujit Vecernia și Litia și a predicat la mânăstirea de maici cu hramul „Nașterea Maicii Domnului" de la Valea Hârtibaciului, jud. Sibiu.
● **8 SEPTEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea „Nașterea Maicii Domnului" de la Măgura - Jina, jud. Sibiu, rostind cuvânt de învățătură. A săvârșit tot acolo Taina Sf. Maslu de obște. A cercetat Mânăstirea „Sf. Treime" din Orlat și biserica „Sf. Gheorghe" din aceeași localitate.
● **9 SEPTEMBRIE a.c,** — P.S. Sa a făcut o vizită la via Mitropoliei de la Sărăcsău.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrala Mitropolitană.
● **10 SEPTEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană rostind cuvânt de învățătură.
— Seara a săvârșit Vecernia și Sfințirea a două troițe recent restaurate și a rostit cuvânt de învățătură la Tălmăcel, prot. Avrig.

Diacon VASILE AVRAM

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Vasile Andru publică: **„Proză, eseuri, interviuri"**, studiu introductiv, antologie și selecția reperelor critice de Constantin Blănaru, editura Hyperion, Chișinău, Pro Basarabia, Bucovina Press, 1995.

După o introducere destul de bogată, de C-tin Blănaru urmează o serie de Proze, din diferite volume, apoi Proze din periodice, apoi eseuri, invocări, apoi interviuri și în cele din urmă Repere istorico-literare. E o carte cu bucăți alese din Proza scriitorului. O carte valoroasă și desigur nu singura care s-ar putea extrage din opera acestui scriitor.

★

● O carte de mare valoare apare în Editura „Lumină din Lumină", București, 2000: **„Psaltirea în versuri"** de Vasile Militaru. Ea apare cu binecuvântarea P.S. Galaction al Alexandriei și Teleormanului.

Vasile Militaru este un cunoscut vechi scriitor care de această dată scrie Psaltirea lui David în versuri. Este fără îndoială o muncă uriașă, care transpune în versuri românești cunoscuta Psaltire a Proorocului David. Cartea apare în condiții grafice excepționale.

★

● Tot în editura „Lumină din Lumină" în București, 2000, apare și cartea: **„Șoaptele îngerilor și Poemele nemuririi"**, tot de Vasile Militaru. Cartea apare de asemenea tot cu binecuvântarea P. S. Galaction al Alexandriei.

Această carte este continuarea lucrării **„Vorbe cu tâlc"** și apoi **„Florile binelui"**, la care se adaugă și **„Poemele nemuririi"**, care nu au fost tipărite niciodată.

Vasile Militaru s-a născut la 19 septembrie 1886 și a trecut la cele veșnice în anul 1959, în închisoare la Ocnele Mari.

Este o carte de versuri scrisă cu multă ușurință și cu sporită atenție. Se citește ușor și cu folos.

★

● Editura Sfântul Gheorghe-Vechi publică cartea Părintelui Prof. Ion Buga, cu titlul **„Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul Dumnezeu ..."** - predici la toată sărbătoarea - București, 2000, 456 p. Cartea apare cu binecuvântarea **Î.P.S. Dr. Antonie,** Mitropolitul Transilvaniei, și este dedicată lui Ștefan Augustin Doinaș. E o foarte bună carte de predici.

★

● Mircea Itu **„Itinerarii indiene"**, editura Orientul Latin, vol. I, Brașov, 327 p.

E o carte foarte interesantă privind o lungă ședere în India a autorului, așa că cine vrea să cunoască India să citească întâi această carte. „Ador Franța, suntem înnebuniți după Grecia, iar România m-a crescut ca o mamă, dar niciodată nu voi simți pentru ele o iubire la fel de nepământească, ieșită din comun, precum pentru India".

O recomandăm unei lecturi care vă va ține treji până o veți sfârși.

★

● Iată o carte care se citește cu plăcere: **„Scrisoare de la Înger"**, de Pr. Leon Dură, Editura Logos, Rm. Vâlcea, 2000. E o carte de poeme hristice de mare frumusețe.

„Însetat-am după Tine, Doamne, ca focul cel din vatră. Lemnul credinței s-a mistuit în flacăra ochilor mei. Ai ascuns de mine iubirea îngerilor și pacea sfinților trăitori întru smerenie. Mireasma moaștelor de crin aduce slava Heruvimilor în cimitire. Dar Tu nu ești cu mine! Pleoapa ochiului meu e grea de atâta așteptare. Ai reușit, Doamne, să mă certi întru bunătatea viselor mele de om trecător. Păcatele mi-au veștejit trupul, iar sufletul meu simte uscătimea vântului care aduce furtuna. „Și s-a pornit furtună mare de vânt și valurile se prăvăleau peste corabie, (...)"

Văzut-ai, Doamne, simplitatea mea de copil, dar și mândria minții mele omenești! Pentru aceasta, chinurile mele au fost aducătoare de viață, iar harul Tău n-a încetat să curgă în inima mea.

Mi-am găsit pacea, Doamne, dar numai pentru o clipă!... Smerenia mi-a fugit și odată cu ea, bucuria de a Te simți aproape de sufletul meu.

De ce sunt orb, Doamne, și nu văd milostivirea Ta față de om? Somnul îmi este greu, întunericul nopții acoperă lumina: „Unde ești Tu, lumina mea?" Arată-Te! ca să Te văd!"

★

● Pr. Alexandru Stănciulescu Bârda: **„Nevoia de Dumnezeu"**, Bârda, Editura Cuget Românesc, 2000, 186 p. Este încă un volum al renumitului Părinte Bârda și care cuprinde prelegeri pentru învățământul liceal.

„Omul zilelor noastre a atins înălțimi, pe care nici nu le bănuia altădată. De la legendarul Icar până la rachetele interplanetare de azi este un drum imens, parcurs de mii de generații, jalonat cu nenumărate victime și eroi. Cu toate progresele înregistrate în majoritatea domeniilor de activitate, dar mai cu seamă în cel al științei, omul ca individ și specia în general se simte tot mai singură în contextul existenței. Alergătura de zi cu zi, lupta pentru supraviețuire, îl fac pe om să devină individualist, egoist, să aibă permanent în fața lui propriile nevoi și interese și să neglijeze pe ale semenilor săi. Aceasta îl izolează tot mai mult. Întâlnim soți înstrăinați în mijlocul propriilor familii, copii înstrăinați de părinți, frați înstrăinați de frați. Mai mult ca oricând, atât individul, cât și specia simt nevoia de comunicare. Deși mijloacele moderne de comunicare au făcut ca planeta să semene cu un sat ceva mai mare, omul nu este mulțumit. El știe, uneori doar bănuie, că dincolo de orizontul cunoașterii lui de la un moment dat se mai află ceva și acel ceva îl dorește, acel ceva vrea să-l cunoască. Este extraordinar să înțeleagă în timp util că, de fapt, toată căutarea lui denotă nevoia de Dumnezeu".

O recomandăm din toată inima.

★

● Evgheni N. Trubețkoi, **„3 Eseuri despre icoană"**. Editura Anastasia, 1999, 165 p., tradusă în română de Boris Buzilă.

„Prințul **Evgheni N. Trubețkoi** (fratele cunoscutului filosof Serghei N. Trubețkoi) s-a născut în 1863. Deși a studiat dreptul, filozofia a fost marea sa pasiune încă din adolescență, lăsându-se furat o vreme de moda pozitivistă. Contactul cu gândirea lui Vl. Soloviov îl determină însă să revină la credință.

În urma elaborării unei lucrări despre gândirea religioasă occidentală, va preda la universitățile din Kiev și Moscova. Se alătură în 1917 Armatei Albe, iar în 1920 moare, doar cu puțin timp înainte de definitiva instaurare a regimului sovietic.

Interpretarea icoanei întreprinsă de E. Trubețkoi reprezintă o ilustrare a concepției sale filosofice, ce are la bază ideea fundamentală a gândirii lui Soloviov (al cărui discipol era) despre „panunitatea" lumii, respingând însă orice conotație panteistă. Trubețkoi consideră că gândirea umană participă la Logosul divin, deoarece posedă intuiția unei conștiințe absolute, în care plasează principiul unității universale. Aflată la baza oricărei cunoașteri, această intuiție asigură și existența unui sens al vieții omului (problemă aflată în centrul preocupărilor lui Trubețkoi și tratată în cea mai importantă lucrare a sa: **Sensul vieții).**

În **3 Eseuri despre icoană,** Trubețkoi abordează icoana în contextul secolului al XV-lea, epocă de renaștere națională și spirituală a Rusiei, ilustrată în carte prin două mari figuri: Sf. Serghie și Andrei Rubliov.

Icoana dezvăluie, pe de o parte, slava lui Dumnezeu prezentă deja în lume, iar pe de altă parte ea este preînchipuire a vremurilor când Creația și Biserica vor fi una".

E o carte extrem de interesantă care merită o lectură susținută.

★

● **„Caietele Prea Cuviosului Părinte Daniil de la Rarău (Sandu Tudor)** vol. II **„Sfințita Rugăciune"**, ediție îngrijită de ing. Alexandru Dimcea, Editura Christiana, București, 2000, 238 p. Apare cu binecuvântarea **P. F. Sale Teoctist,** Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

Autorul dovedește o pricepere și o iubire deosebită față de Părintele Daniil, care a trecut la Domnul în închisoarea de la Aiud.

„Preacuviosul Părinte Daniil Tudor - ieromonah cu schima cea mare - a fost mai mult decât un om cu rugăciune, a fost un om-rugăciune.

Dacă nu tot ce scrie un om-rugăciune este **despre** rugăciune, tot ce scrie un astfel de înger în trup este **din** rugăciune, din rugăciunea necurmată a inimii sale.

Pentru volumul acesta, îngrijitorul ediției, Domnul Alexandru Dimcea, a ales din manuscrisele Părintelui Daniil scrieri inedite despre rugăciune, în special despre rugăciunea Inimii - Sfințita Rugăciune, cum o numesc Sfinții Părinți ai Bisericii Răsăritene. Spre mai marele folos al celor ce citesc cuvintele despre rugăciune cu căutarea fierbinte și smerită a locului celui de taină al inimii lor duhovnicești, am inclus în carte și două acatiste ale Părintelui Daniil care au mai fost publicate și se bucură de cea mai înaltă prețuire: **Imn acatist la Rugul aprins al Născătoarei de Dumnezeu** și **Acatistul Sfântului Ioan Bogoslovul".**

Părintele Ieroschimonah Daniil este un nume mare al spiritualității românești.

★

● Editura Saeculum, Sibiu, publică cartea: **„Cultură și politică".** Autoportret spiritual în timp, de Dr. Gheorghe Telea, Sibiu, 1999, 379 p.

Cartea aceasta a Dr. Gheorghe Telea se bucură de o Prefață a lui Ștefan Augustin Doinaș și de o Postfață a lui Mircea Tomuș. Este o carte care publică toate articolele Dr. Telea în presă, și altele sub formă de scrisori personale.

„În prezent, neocomuniștii se căznesc să prelungească o ideologie falimentară. Cartea de față se vrea și un îndemn statornic la luptă, pentru generațiile care ne urmează, la refacerea morală a țării, renașterea națiunii noastre secătuite de politicianism și vlăguită de fatalitatea istoriei.

Cu arma speranței și încrederea anilor de acum în cei care vor veni, să nădăjduim într-o lume mai bună, mai dreaptă, în renașterea glasului României în concertul națiunilor civilizate ale lumii. Dumnezeu este deasupra tuturor și le vede pe toate".

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — președinte; **P.S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 50 000 lei. Cont nr. 2511.1-61.1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1.-61.15 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 148
SIBIU
1 şi 15
octombrie
Nr. 37—40
2000

La împlinirea a 7 ani de la trecerea la cele veşnice

Părintele Dumitru Stăniloae – dascălul nostru

Părintele Prof. Dumitru Stăniloae a fost un om mare, mare teolog care a descifrat tainele teologiei până în cele mai adânci înţelesuri. El crea de la catedră pătrunzând până în cele mai adânci implicaţii ale teologiei. De câte ori îşi ţinea cursul, de atâtea ori noi implicaţii ale teologiei îşi descopereau sensuri cu totul noi şi nemaigândite înainte. Întotdeauna în faţa studenţilor ca şi cum n-ar fi fost nici unul de faţă, el se ducea pe marginea unui gând până ce îi epuiza toate sensurile. Bănuiam întotdeauna că odată ajuns acasă va relua ideea şi atunci, alte şi alte implicaţii aveau să se nască. Şi chiar aşa şi era.

Pentru că pentru el totul se gândea din nou, niciodată nu venea în faţa noastră cu lecţia învăţată de acasă.

El gândea atunci, îşi dezvolta pe loc ideile, iar noi studenţii stăteam înmărmuriţi văzând cum se nasc ideile.

Astfel Părintele Stăniloae prindea parcă din văzduh ideile, aşa îi veneau de parcă i le-ar fi dictat un înger al lui Dumnezeu. Îl vedeam cum deslueşte parcă dintr-un maldăr de taine ceea ce trebuia să ne spună nouă.

A fost un mare creator, parcă învăţat de însuşi Dumnezeu cum şi ce să ne spună nouă. Şi nu lăsa niciodată o idee fără să o clarifice parcă numai pentru sine, dar se vedea că el o voia foarte clară atât pentru sine, cât mai cu seamă pentru alţii. De aceea orele cu sfinţia lui erau o frumuseţe nemaintâlnită. Şi era pentru noi toţi un om care parcă gândea pentru noi. Pentru că răspundea celor mai ascunse gânduri ale noastre. Când termina ora, niciodată nu lăsa impresia că a terminat. Totdeauna gândul parcă i se deschidea spre alte şi alte orizonturi, descifra alte şi alte taine, pentru care ne lăsa deschişi pentru orele viitoare.

A fost un teolog care gândea mereu în adâncime, şi care părea că nu mai ajunge niciodată să spună totul. Tot ce gândea. Şi rămânea mereu în situaţia de a mai spune ceva. De a gândi spre alte şi alte orizonturi despre Dumnezeu, care aşa şi trebuia să şi fie: adică nemărginit.

Astăzi când ne gândim la el, ni se pare că e acela care a gândit de faţă cu noi, tot ceea ce era în noi şi deasupra noastră, şi astăzi paginile lui sunt pline de noi orizonturi care ni se deschid la orice lectură. În scrisul lui parcă e prinsă toată bogăţia dumnezeiască, aşa cum este ea, şi mai mult decât este ea pentru minţile noastre.

† ANTONIE
Mitropolitul Transilvaniei

Sfânta Cuvioasa Paraschiva în evlavia credincioşilor sibieni

Între sfinţii şi bineplăcuţii lui Dumnezeu care îşi au sfintele lor moaşte în ţara noastră, Sf. Cuvioasa Paraschiva de la Iaşi se bucură de o cinstire aleasă. Şi aceasta nu numai în Moldova unde se află cinstitele sale moaşte, dar şi în Transilvania, Sf. Paraschiva se bucură de o veneraţie deosebită, adânc înrădăcinată în conştiinţa credincioşilor ortodocşi români de pe binecuvântatele plaiuri ardelene.

Cinstirea Sf. Paraschiva în Arhiepiscopia Sibiului, respectiv în judeţele Sibiu şi Braşov, cunoaşte de-a lungul timpului expuneri variate şi bogate. Din vechime, chiar încă înainte de aducerea moaştelor sale de la Constantinopol la Iaşi, pe timpul evlaviosului domn Vasile Lupu, numeroase erau locaşurile de cult din aceste locuri care aveau hramul Sf. Cuv. Paraschiva. În Ardeal deci, Sf. Paraschiva se bucura de o evlavie şi de o cinstire deosebită, înainte de secolul al XVII-lea şi aceasta probabil datorită faptului că moaştele sale peregrinară cu câteva secole înainte în Ţara Românească, în Serbia şi apoi în ţinuturile sud-dunărene.

Aşa se face că două dintre cele mai vechi biserici din Mărginimea Sibiului, cea din Răşinari şi cea din Tălmăcel, iniţial construite din lemn în secolul al XIV-lea şi ulterior reconstruite din piatră şi cărămidă, aveau hramul Sf. Cuv. Paraschiva. Probabil că mărginenii, oieri fiind, ajungeau cu turmele lor în transhumanţă până în sudul Dunării sau în Serbia unde cultul Sf. Cuv. Paraschiva era foarte dezvoltat. În Arhiepiscopia Sibiului există la ora actuală un număr de 47 de biserici închinate Cuv. Paraschiva „cea nouă" cum i se mai spune spre a o deosebi de Sf. Muceniţă Paraschiva prăznuită de către Biserica Ortodoxă în fiecare an la 26 iulie. Între acestea amintim dintre cele mai vechi pe cele din Răşinari şi Tălmăcel, deja pomenite, bisericile din Sohodol, Simon (1792), Braşov-Groaveri (Jud. Braşov), Porumbacu de Sus, Porumbacu de Jos, Scorei (1859), Glâmboaca (1701), Cârţa (1847) (jud. Sibiu); apoi cele din Berivoii Mari (1647), Grid (1641), Hurez, Râuşor (1698), unde există şi o altă biserică tot cu hramul Cuv. Paraschiva (1760), Rucăr, Şercăiţa, Veneţia de Jos (1778), Veneţia de Sus, Comana de Jos (1673), Cuciulata (1793), unde se află şi o altă biserică de lemn din secolul al XVIII-lea, Grânari (sec. XVIII), Ticuşul Nou (1784), toate în judeţul Braşov; Gura Râului (sec. XIII), Caşolţ (1879), Veştem (1842), Bruiu (1854), Bârghiş (1824), Ghijasa de Jos (1822), Hosman (1875), Ţichindeal (1791), în judeţul Sibiu.

Iată câteva din cele mai vechi biserici din cuprinsul Arhiepiscopiei Sibiului care au hramul Sf. Cuv. Paraschiva. Multe biserici noi în eparhie, astăzi şi-au luat hramul Cuvioasei: Slimnic, Sibiu-Triaj, Braşov-Triaj, Oraşul Victoria, Ştenia, Bogata Olteană etc.

De remarcat faptul că unele dintre bisericile vechi cu hramul Cuvioasei Paraschiva după Uniaţie au fost preluate cu forţa de greco-catolici, dar totuşi hramul li s-a păstrat, iar ortodocşii şi-au construit noi biserici cărora le-au dat tot hramul Sf. Paraschiva.

Astfel, se face că, în unele localităţi din Eparhie există până astăzi două biserici de

(Continuare în pag. a 3-a)

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar
SIBIU

COMUNICAT DE PRESĂ

Azi, 4 octombrie a.c., la Palatul Patriarhiei din Bucureşti, sub preşedinţia Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române s-a reunit în şedinţă plenară de lucru.

Sfântul Sinod a validat alegerea Prea Sfinţitului Părinte Episcop Dr. Teofan Sinaitul, Vicar patriarhal, în scaunul vacant de Arhiepiscop al Craiovei şi Mitropolit al Olteniei.

La propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, Prea Cuviosul Arhimandrit Ambrozie Meleacă, egumenul Schitului Darvari din Bucureşti, a fost ales Episcop Vicar partriarhal, cu titulatura „Sinaitul".

Sfântul Sinod a făcut propuneri Colegiului Electoral Bisericesc pentru alegerea ierarhului titular al Arhiepiscopiei Tomisului.

Au mai fost dezbătute aspecte legate de Arhiepiscopia Ortodoxă Română din America şi Canada şi alte probleme curente ale vieţii bisericeşti interne şi externe.

BIROUL DE PRESĂ ŞI COMUNICAŢII AL PATRIARHIEI ROMÂNE

P.S. Teofan – noul arhiepiscop al Craiovei şi mitropolit al Olteniei

În urma vacantării scaunului mitropolitan al Olteniei, prin trecerea la cele veşnice, în luna mai a.c., a vrednicului de pomenire arhiepiscop şi mitropolit dr. Nestor Vornicescu, marţi, 3 octombrie 2000, a fost convocat Colegiul Electoral Bisericesc, în vederea alegerii noului titular.

Potrivit prevederilor Statutului pentru organizarea şi funcţionarea Bisericii Ortodoxe Române, lucrările au fost precedate de oficierea, în catedrala patriarhală, a Sf. Liturghii şi a Te Deumului. Apoi, la ora 10, Colegiul Electoral Bisericesc, alcătuit din membrii Sfântului Sinod, membrii delegaţi ai eparhiilor, membrii Adunării eparhiale a Arhiepiscopiei Craiovei, decanii de la câte o facultate de Teologie din fiecare mitropolie şi directorii de la câte un seminar teologic din fiecare mitropolie, s-a întrunit în

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. prof.
DUMITRU ABRUDAN

Alegeri de noi episcopi-vicari

Hirotonia Prea Sfinţiei Sale Lucian Mic în postul de episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timişoarei

În zilele de 30 septembrie şi 1 octombrie a.c. a avut loc la Timişoara solemnitatea hirotoniei noului episcop-vicar al eparhiei Timişoarei, Prea Sfinţia Sa Lucian Mic în urma hotărârii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române întrunit la Bucureşti în zilele de 12—13 septembrie a.c. de completare a scaunului vacant de episcop-vicar la Arhiepiscopia Timişoarei. Nou alesul episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timişoarei părintele Lucian Mic s-a născut la 9 septembrie 1965 în Arad din părinţii Teodor şi Maria Mic. Copilăria şi-a petrecut-o în casa părintească, de la părinţi primind credinţa în Dumnezeu şi dragoste faţă de Biserică. Şcoala primară şi gimnazială le-a urmat tot în Arad, după care a

(Continuare în pag. a 4-a)

ADRIAN CAREBIA,
redactor al publicaţiei „ÎNVIEREA"

P.S. Petroniu Sălăjanul — noul arhiereu-vicar la Oradea

În Oradea, până acum, au fost patru episcopi (ortodox, catolic, greco-catolic şi reformat) deci toţi cu preoţii şi credincioşii lor şi alături de ei şi alte culte cu credincioşi şi pastori, care toţi se străduiesc să lucreze în numele lui Iisus Hristos, Mântuitorul lumii, spre binele şi mântuirea oamenilor.

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. LIVIU UNGUR

Ioan Alexandru, poet al Logosului întrupat în istorie

Poetul Ioan Alexandru a intrat în lumea „patimilor" în noaptea de Crăciun a anului 1941, în Topa Mică, un sat aşezat în plaiul ondulat cu dealuri şi păduri de goruni ce urcă spre cerul înalt al Apusenilor.

A străbătut vămile cunoaşterii — „Vămile Pustiei" — şi s-a întors pentru odihna trupului, până la Judecata de Apoi, la Sfânta Mânăstire Nicula, acolo unde strămoşi din strămoşii lui veneau, de Ziua Adormirii Maicii Domnului, în pelerinaj ca la o Meccă a ortodoxiei.

Într-o istorie a constituirii eului poetic în poezia românească, creaţia lui Ioan Alexandru se impune ca un moment de referinţă. Critica literară l-a aşezat într-o descendenţă ilustră, raportată mai cu seamă la spaţiul transilvănean. Poetul — ne spune d-na academician Zoe Dumitrescu Buşulenga — „cobora din steiurile aspre şi plaiurile curate care modelaseră pe Coşbuc şi Iosif şi Goga şi Blaga şi Cotruş şi Beniuc. Debuta editorial în 1964 cu placheta *Cum să vă spun* (Editura Eminescu), în care lirismul tumultuos amintea, prin retorica juvenilă, de *Poemele luminii*. Interogaţia asupra propriului eu în relaţia cu mundanul, cosmos primordial,

(Continuare în pag. a 6-a)

IOAN MARIŞ

Transilvania

de IOAN ALEXANDRU

Pe dealu-acesta-n satul transilvan
Copiii mei să mă-ngropaţi pe mine
Pe-aceste blânde culmi dumnezeieşti
Să îmi petreceţi sufletul cu bine.

Să fie codrul verde înflorit
Ca nimenea să nu mă bage-n seamă
Cum voi pleca în Patrie-ndărăpt
Cu un bănuţ legat într-o năframă

Şi de-o fi toamnă bine-i şi atunci
Când fiecare plânge pentru sine
Eu voi putea cântând să mă strecor
Fără să tulbur ploaia pe coline.

Nici iarna nu e greu să te retragi
Pâine-i puţină, moţul e pe ţară
Cu cercuri şi ciubare pe-un căluţ
Se-ntoarce el la prunci la primăvară.

Mai greu e vara când pământu-i dus
În cerul sfânt pe-un zbor de ciocârlie
Si ca să poţi străpunge până sus.
Îţi trebuie urcuş de-o veşnicie.

P.S. Teofan – noul arhiepiscop al Craiovei şi mitropolit al Olteniei

(Urmare din pag. 1)

rotonda Palatului Patriarhiei din Bucureşti.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a rostit un cuvânt introductiv, arătând între altele că scopul întrunirii Colegiului Electoral Bisericesc este de a proceda la alegerea, în scaunul mitropolitan al Valahiei Mici, a noului arhipăstor. „Toţi câţi sunt prezenţi aici: arhierei, preoţi şi mireni — a precizat Prea Fericirea Sa, ne aflăm sub adumbrirea Duhului Sfânt şi reprezentăm glasul Bisericii noastre drept măritoare. În măsura în care acest glas se va exprima cu responsabilitate faţă de Biserică şi societate, Dumnezeu va binecuvânta lucrarea noastră".

Omagiind apoi personalitatea fericitului întru adormire arhiepiscop şi mitropolit Nestor Vornicescu, P.F. Sa a arătat că acesta a înscris în cei aproape 30 de ani de slujire a Bisericii, în vremuri frământate, pagini cu adevărat memorabile, în calitate de stareţ de mânăstire, exarh, conducător de editură, episcop-vicar la Craiova şi apoi mitropolit al Olteniei. Mitropolitul Nestor s-a dovedit un pasionat cercetător al istoriei Bisericii noastre. Ca fiu al Basarabiei, a căutat pe toate căile să fie de folos fraţilor noştri din stânga Prutului. Este explicabilă astfel prezenţa sa în cadrul delegaţiei Bisericii noastre la dialogul purtat cu Biserica Ortodoxă Rusă, în problema Mitropoliei Basarabiei.

În Oltenia a continuat cu mult zel şi pricepere activitatea mitropolitului Firmilian, de renovare şi întreţinere a sfintelor mânăstiri, astfel încât acestea şi-au recăpătat frumuseţea lor iniţială.

Biserica noastră a pierdut în persoana pururea pomenitului mitropolit Nestor, un foarte vrednic ierarh, şi un statornic şi bun chivernisitor al treburilor bisericeşti.

Ca membru de onoare al Academiei Române, a dus în înaltul for ştiinţific al ţării duhul Ortodoxiei româneşti, ale cărei trăsături sunt dragostea faţă de Dumnezeu, devotamentul faţă de poporul credincios.

Dar ca orice om, poate că mitropolitul Nestor nu le va fi putut împlini pe toate şi nici să-i mulţumească pe toţi fiii săi duhovniceşti. Rămân însă cu siguranţă în urma lui cele mai elocvente mărturii, despre credinţa sa puternică în Dumnezeu şi despre faptele sale pe care s-a străduit să le împlinească în folosul păstoriţilor săi.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a propus apoi păstrarea unui moment de reculegere în memoria mitropolitului Nestor Vornicescu. S-a cântat „Veşnica lui pomenire".

În continuare, P.F. Sa a ţinut să evidenţieze caracterul democratic al componenţei Colegiului Electoral Bisericesc, subliniind faptul că din acesta fac parte deopotrivă ierarhi, preoţi şi credincioşi. Întotdeauna credincioşii au fost prezenţi în adoptarea oricăror hotărâri care privesc viaţa bisericească. „Personal, a precizat P.F. Sa, ca unul care am păstorit în toată ţara, am simţit în permanenţă sprijinul neprecupeţit al credincioşilor, de la oamenii simpli, până la intelectuali şi cei din clasa politică. Acest sprijin a fost, este şi va fi mereu de bun augur.

Subliniind încă o dată importanţa momentului când va trebui să fie exprimată, prin vot secret, decizia în privinţa noului întâistătător al Mitropoliei Olteniei, P.F. Sa a arătat că într-o şedinţă anterioară a Sf. Sinod, din luna septembrie a.c., au fost desemnaţi şi recomandaţi trei candidaţi în persoana a trei membri ai Înaltului for de decizie al Bisericii şi anume: P.S. Teofan Sinaitul, episcop-vicar patriarhal şi secretar al Sf. Sinod, P.S. Irineu Slătineanul, arhiereu-vicar al Episcopiei Râmnicului şi P.S. Damaschin Coravu, episcop al Sloboziei şi Călăraşilor. Ordinea în care au fost menţionaţi este cea a votului exprimat atunci, tot în secret, de către membrii Sfântului Sinod. Lista a rămas însă deschisă şi pentru alţi candidaţi.

„Cel care va fi ales, a precizat P.F. Patriarh Teoctist, va trebui să fie la înălţimea chemării sale de a continua, în acel binecuvântat colţ de Ţară Românească, atât de bogat în istorie, care este Oltenia, lucrarea vrednicilor săi înaintaşi". Se cuvine reţinut faptul că fiii duhovniceşti care îl aşteaptă pe noul lor arhipăstor sunt profund ataşaţi sufleteşte de Biserica strămoşească. Aşa se explică faptul că în acel spaţiu geografic al României, prozelitismul sectar n-a reuşit să impieteze asupra unităţii spirituale a credincioşilor. Acest fapt se datorează vredniciei preoţilor dar şi ataşamentului şi respectului deosebit al credincioşilor pentru credinţa şi tradiţiile ortodoxe şi româneşti. „Chiar şi în acele părţi ale eparhiei, cum este Doljul, unde frecvenţa la biserică este mai redusă, credincioşii îşi îndeplinesc cu râvnă îndatoririle de buni creştini".

După ce s-au îndeplinit toate formalităţile prevăzute de Regulamentul de organizare şi funcţionare a Bisericii Ortodoxe Române, s-a trecut la vot.

La numărătoarea voturilor, rezultatul a fost precum urmează:

1. P.S. Teofan Sinaitul a întrunit 76 de voturi.

2. P.S. Damaschin Coravu a întrunit 51 de voturi.

3. Un număr mai mic de voturi au primit şi P.S. Irineu Slătineanu şi P.S. Ioan Selejan al Covasnei şi Harghitei.

Declarându-l ales pe P.S. Teofan Sinaitul, preşedintele Sf. Sinod şi al Colegiului electoral a spus: „Îmi vine foarte greu să anunţ acest rezultat, datorită faptului că P.S. Teofan îmi este cel mai apropiat colaborator. P.S. Sa este din generaţia tânără şi s-a impus ca un destoinic chivernisitor al treburilor bisericeşti. Mi-a fost de mare ajutor în îndeplinirea responsabilităţii ce o port pe umeri, însă văd în rezultatul votului nu numai voinţa majorităţii membrilor Colegiului Electoral Bisericesc ci şi lucrarea Duhului Sfânt, care pe toate le rânduieşte după a Sa atotînţelepciune".

Prezentându-l pe noul ales arhiepiscop al Craiovei şi mitropolit al Olteniei, P.F. Sa a arătat că s-a convins că P.S. Sa este un devotat slujitor al Sf. altar şi un ierarh cu multă responsabilitate în îndeplinirea îndatoririlor majore ale Bisericii. Făcând parte din multe foruri bisericeşti intercreştine, P.S. Sa este bine orientat şi în problematica ecumenică a contemporaneităţii. „Sunt încredinţat, a spus P.F. Sa, că şi la Craiova, P.S. Teofan va fi slujitorul şi părintele duhovnicesc al tuturor celor care îl aşteaptă". Pe aceştia, P.F. Sa i-a asigurat de toată dragostea, răbdarea şi râvna P.S. Teofan pentru Hristos, Biserica Sa, pentru mânăstiri, preoţi şi credincioşi.

Vădit emoţionat de aflarea rezultatului votului, P.S. Teofan a spus: „Aflând, prin vocea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, că v-aţi îndreptat gândul spre mine, mi-am adus aminte de formula liturgică pe care o rosteşte diaconul sau preotul când, după prefacerea cinstitelor daruri, în sfintele daruri, le prezintă credincioşilor spunând: *„Cu frică de Dumnezeu, cu credinţă şi cu dragoste apropiaţi-vă"*.

Cu frică de Dumnezeu mă apropii şi eu de această provincie a Olteniei, pentru că e mare, cu multe biserici, mulţi preoţi şi multe mânăstiri, cu instituţii de învăţământ teologic. Toate acestea presupun multe şi grele îndatoriri.

Cu frică de Dumnezeu mă apropii apoi şi pentru că îmi recunosc nevrednicia şi păcatele.

Toate aceste temeri şi ezitări le-am pus la picioarele unor duhovnici, care m-au îndemnat să mă supun voii lui Dumnezeu.

Ca şi în cazul Sf. Apostol Pavel, am auzit astfel glasul Domnului, încurajându-mă: „De ajuns îţi este harul meu".

Dar nu numai cu sentimentul fricii mă apropii de noua slujire, ci şi cu credinţă pentru că am certitudinea că această cruce pe care mi-am asumat-o, nu o voi purta singur. Şi până acum Dumnezeu mi-a trimis în cale mulţi Simoni Cirineni, de la părinţii mei trupeşti şi până la Prea Fericitul Părinte Teoctist, părintele meu sufletesc. Aşa va fi cu siguranţă şi de acum încolo. Dumnezeu va rândui pe cei care îmi vor acorda sprijinul lor.

Mă apropii de noua slujire şi cu dragoste, pentru că Oltenia, „Valahia cea Mică", precum a numit-o P.F. Patriarh, e un pământ binecuvântat, a doua poartă de intrare a creştinismului în ţara noastră, după Dobrogea. E un pământ sfinţit de Nicodim de la Tismana şi de Sf. Calinic de la Cernica, care a păstorit la Râmnicu Vâlcea şi s-a aflat în permanentă legătură cu Oltenia. Aceşti doi sfinţi m-au călăuzit în viaţă şi îi rog să mă călăuzească şi de acum înainte.

Mă apropii cu dragoste de acest pământ şi pentru că l-a odrăslit pe patriarhul Justinian.

Mă apropii cu dragoste de acest plai românesc şi pentru că acolo a păstorit cu vrednicie înaintaşul meu — mitropolitul Nestor Vornicescu. I-am cunoscut inima mare, cărturăria adâncă şi durerea pentru Basarabia înstrăinată.

Mă apropii cu dragoste de acest pământ şi pentru că a fost păstorit de P.F. Patriarh Teoctist căruia i-am fost alături timp de un deceniu. Prea Fericirea Sa m-a ajutat, m-a îndemnat şi m-a mustrat, când a fost cazul. Ţin să-i făgăduiesc pe mai departe ascultare şi că acolo unde sunt trimis îmi voi îndeplini, după puteri, misiunea.

Până la 25 de ani am făcut parte din Mitropolia Olteniei, fiind născut pe teritoriul eparhiei Râmnicului, iar acum a Argeşului.

La mânăstirea „Dintr-un lemn" am două surori, care se nevoiesc acolo".

P.S. Sa şi-a pus apoi singur o întrebare spunând: „Ce-mi doresc mai mult acum?".

Răspunsul a fost: „Atunci când va veni sorocul judecăţii să mă pot prezenta cu trupul Bisericii Olteniei, spre a da seama de felul cum l-am îngrijit şi l-am povăţuit.

Aş dori ca peste ani, când veţi citi cartea vieţii mele, să puteţi spune că nu v-aţi înşelat când mi-aţi acordat votul".

În finalul lucrărilor Colegiului Electoral Bisericesc a luat, din nou, cuvântul P.F. Părinte Patriarh Teoctist, apreciind înţelepciunea şi cumpănirea cu care noul ales mitropolit al Olteniei priveşte responsabilitatea ce i s-a încredinţat.

Referindu-se şi la celălalt candidat, P.S. Damaschin, care a obţinut, de asemenea, foarte multe voturi, P.F. Sa a spus că i se cuvin apreciate şi P.S. Sale vredniciile, şi de asemenea frumoasa lucrare pe care o săvârşeşte în eparhia Sloboziei şi Călăraşilor. E mai presus de orice îndoială că Duhul Sfânt l-a trimis acolo şi că este nevoie de râvna şi dragostea sa, pentru a păstori pe mai departe Biserica lui Dumnezeu din acea parte de ţară.

După încheierea lucrărilor, toţi cei prezenţi au fost invitaţi la o recepţie în salonul palatului Patriarhiei.

Astfel s-a înscris un nou şi foarte important moment în istoria Bisericii din părţile oltene.

★ ★ ★

P.S. Teofan Sinaitul — date bio-bibliografice

1. *Născut* la 19 octombrie 1959, în localitatea Corbi, Argeş, într-o familie cu 7 copii. Două din surorile sale sunt călugăriţe la Mânăstirea *„Dintr-un Lemn"*, Vâlcea.

2. *Studii:*

— şcoala generală de 8 ani în Corbi, Argeş;

— Seminarul Teologic Craiova (1974—1979);

— Institutul Teologic Universitar Bucureşti (1980—1984), obţinând titlul de *licenţiat în Teologie* cu lucrarea: «*Voturile monahale în lumina desăvârşirii creştine*»;

— Institutul Teologic *„Saint Serge"* din Paris (1986—1990), obţinând titlul de *doctor în Teologie* cu lucrarea «*La divino-humanité du Christ et la déification de l'homme dans l'oevre du Saint Maxime le Confesseur*». Calificativul obţinut: *summa cum laude*.

3. *Stagiul militar* la Vânju Mare, Mehedinţi (1979—1980)„

4. *Slujiri în Biserică:*

— *monah* în Schitul Crasna, Prahova, începând cu 1984;

— *ierodiacon* şi *ieromonah* începând din anul 1985;

— *duhovnic* la Mânăstirea *„Acoperământul Maicii Domnului"* din Bussy en Othe, Franţa (1987—1990);

— *secretar* al Cabinetului patriarhal (1990—1991);

— *membru al Sfântului Sinod* al Bisericii Ortodoxe Române, ales şi hirotonit arhiereu în septembrie 1991, la propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, primind slujire de episcop-vicar patriarhal, cu următoarele sarcini:

— *responsabil cu relaţiile externe bisericeşti*, coordonând legăturile Patriarhiei Române cu alte Biserici (dialoguri teologice, vizite etc.) şi organisme ecumenice internaţionale, reprezentând, în acelaşi timp, Biserica noastră, la diferite evenimente inter-ortodoxe şi ecumenice din Austria, Armenia, Belgia, Cehia, Constantinopol, Germania, Franţa, Italia, Luxemburg, Polonia, Ungaria şi România;

— *Responsabil de legătura Patriarhiei Române cu comunităţile româneşti din jurul graniţelor şi din diaspora*, efectuând vizite pastorale la comunităţile româneşti din Basarabia, Bulgaria, Serbia, Canada, S.U.A., Australia şi Noua Zeelandă, Cipru, Muntele Athos, Italia, Franţa, Germania, Israel, Turcia;

— *Secretar al Sfântului Sinod* al Bisericii Ortodoxe Române (din 1994), având sarcina de organizator al şedinţelor sinodale, al întrunirilor Adunării Naţionale Bisericeşti şi Consiliului Naţional Bisericesc. S-a ocupat, de asemenea, de aducerea la îndeplinire a deciziilor acestor foruri centrale bisericeşti;

— *Responsabil cu probleme de învăţământ teologic* universitar şi preuniversitar, de predare a religiei în şcoală şi cu schimbul de burse al Patriarhiei Române cu străinătatea;

— *Coordonator al Sectorului Patriarhal „Biserica şi Societatea"*, cu cele patru birouri subordonate: Biroul de presă şi comunicaţii, Biroul de asistenţă socială, Biroul de asistenţă religioasă în unităţile bugetare şi Biroul de misiune, cultură şi tineret;

— *Responsabil cu editura şi tipografia* Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române (până în 1994);

— *Reprezentant* al Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist pentru coordonarea activităţii *Facultăţii de Teologie* a Universităţii din Bucureşti;

— *Coordonator al Biroului de Pelerinaj* al Patriarhiei Române (din 1999);

— *Delegat* pentru diferite activităţi misionare *în cadrul Arhiepiscopiei Bucureştilor:* slujbe arhiereşti, sfinţiri şi resfinţiri de biserici, coordonarea de întruniri preoţeşti la protopopiate etc.

5. *Responsabilităţi ecumenice:*

— *membru* în Comitetul Central al *Conferinţei Bisericilor Europene* din Geneva (1992—1997);

— *membru* în Adunarea Generală a *Comisiei Ecumenice Europene „Biserica şi Societatea"*, Bruxelles (1995—1997);

— *corespondent naţional* al *Departamentului pentru Burse* din cadrul Consiliului Ecumenic al Bisericilor;

— *membru* în Adunarea Generală a Asociaţiei Ecumenice a Bisericilor din România — *AIDRom.*

6. *Responsabilităţi în domeniul social şi de caritate:*

— *coordonator* al Sectorului pentru opera de caritate *„Diaconia"* al Patriarhiei Române;

— *preşedinte* al Asociaţiei *„Diaconia"*;

— *preşedinte* al Aşezământului bisericesc medico-farmaceutic *„Vasiliada"*;

— *vice-preşedinte* al Centrului social pentru copiii străzii *„Sfânta Macrina"*;

— *membru* în Comisia Naţională de Prevenire şi Combatere a Sărăciei.

7. *Autor de articole şi studii* în reviste şi ziare din România şi străinătate, în domenii ca: teologie patristică, spiritualitate ortodoxă, ecumenism, analize ale fenomenului religios actual etc.

Coordonator al periodicului de limbă engleză al Sectorului pentru relaţii externe bisericeşti, *„News Bulletin"*, alcătuind majoritatea editorialelor acestei publicaţii.

8. *Limbi străine cunoscute:* franceza, engleza şi italiana.

Simpozionul internaţional „Părintele Dumitru Stăniloae"

„Sfânta Treime. Biserică şi creaţie. Actualitate şi misiune"

Sub patronajul Patriarhiei Române a avut loc la Bucureşti, în perioada 2—4 octombrie, un simpozion internaţional dedicat Părintelui Dumitru Stăniloae, prilejuit de împlinirea celor 7 ani de când a trecut la Domnul.

Cuvântul de deschidere în cadrul şedinţei plenare inaugurale a aparţinut Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, iar comunicarea ştiinţifică D-lui Academician Virgil Cândea, Vicepreşedintele Academiei Române. S-a subliniat de la început personalitatea şi opera de excepţie a celui mai cunoscut şi recunoscut teolog român.

Lucrările au continuat pe următoarele secţiuni:

I. *Dogma Sfintei Treimi şi implicaţiile ei ecclesiologice şi sociale*, moderator Pr. Prof. Univ. Dr. Nicolae Necula, decanul Facultăţii de Teologie din Bucureşti, secretar, Pr. Conf. Univ. Dr. Tache Sterea (Bucureşti), referent Prof. Univ. Dr. Dumitru Radu (Bucureşti); intervenţii: Pr. Prof. Univ. Dr. Constantin Galeriu (Bucureşti), Dl. Prof. Dr. Petros Vassiliadis (Tesalonik), Pr. Conf. Univ. Dr. Gheorghe Popa (Iaş), Pr. Lect. Univ. Dr. Dumitru Pintea (Bucureşti).

II. *Restaurarea omului în Hristos şi în Biserică*, mo-

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. NICOLAE MOŞOIU

Fericiţi cei blânzi...!

Mântuitorul Hristos a dat omenirii învăţătura sa religios-morală cu totul nouă şi superioară tuturor învăţăturilor oricât de înalte, date de înţelepţi. Aceştia din urmă, chiar dacă au dat sfaturi frumoase, şi utile, nici ei înşişi nu le-au urmat. Prin pilda vieţii sale curate şi sfinte însă Mântuitorul a împlinit tot ceea ce a propovăduit. După cum a afirmat mitropolitul Irineu Mihălcescu, Iisus a fost virtutea personificată a tot ce a învăţat cu cuvântul. Între ceea ce a propovăduit şi ceea ce a făcut Iisus a fost o desăvârşită congruenţă, adică o deplină concordanţă.

Domnul Hristos, mijlocitorul descoperirii divine, i-a invitat pe toţi cei osteniţi, care nu mai pot purta sarcina grea ce li s-a impus, ca să-l urmeze, zicându-le: „Luaţi jugul meu asupra voastră şi învăţaţi de la mine, că sunt blând şi smerit cu inima şi veţi afla odihnă sufletelor voastre“ (Matei 11, 29). Cărturarii de pe atunci impuneau poporului sarcini morale mereu mai grele, făcând - în cele din urmă - imposibilă împlinirea legii mozaice. Faţă de jugul greu pe care l-au purtat, Iisus a oferit jugul său, mai blând şi mai uşor, căci după cum s-au putut convinge, Iisus însuşi este blând şi smerit cu inima (Vasile Gheorghiu, Sf. Evanghelie după Matei, cu comentar, vol. II, Cernăuţi, 1927, p. 403). Iată sentinţa privitoare la cei blânzi, a treia dintre cele nouă fericiri, exprimate de Domnul Hristos, în Predica sa de pe Munte: „Fericiţi cei blânzi, că aceia vor moşteni pământul“ (Matei 5, 5).

Este firesc să ne întrebăm, ce se înţelege prin blândeţe? Prin blândeţe, cuvânt de la latinescul blandities, se apreciază a fi calitatea omului plin de bunătate, continuu gata să aducă mângâiere celui întristat şi în suferinţă, consolându-l şi oferindu-şi ajutorul, spre a-i aduce alinare mai mult sufletească. În sens negativ, omul blând nu este aspru cu semenii săi şi nu este predispus a le face rău. Omul blând este îngăduitor şi-i tratează cu răbdare pe semenii săi, le vorbeşte cu vorbe blajine, adică este bun la inimă, plin de bunătate şi cu frică de Dumnezeu. Cel stăpânit de duhul blândeţei, nu se necăjeşte pentru fericirea altuia şi nici nu se irită cu furie subită asupra cuiva. „Blândeţea - zice Sf. Ioan Scărarul - este frâu celor ce se înfurie, curmare celor ce se mânie, dăruitoare a bucuriei, imitatoare a lui Hristos, însuşire a îngerilor, punere în lanţuri a dracilor, scut în faţa amărăciunii“ (Scara raiului, trad. de mitropolit Nicolae Corneanu, ed. Amarcord, Timişoara, 1997, p. 380). Din punct de vedere moral, blândeţea, alături de smerenie, sunt două virtuţi creştine, a căror pecete s-a imprimat pe întreaga comportare şi pe faptele Mântuitorului, în viaţa sa de pe pământ.

În treapta a XXIV-a a Scării, Sf. Ioan Scărarul face elogiul blândeţii, ca virtute premergătoare smereniei. Blândeţea este dispoziţie neschimbătoare a minţii faţă de ocările îndreptate asupra noastră şi în săvârşirea de rugăciuni sincere pentru cel ce face aceste ocări. Blândeţea este sprijinitoare a răbdării, poartă de intrare a dragostei, mamă a dreptei socoteli, căci (cf. Psalm 25, 8-9), celor blânzi, Domnul le arată cărările sale.

Omul blând nu recurge nicidecum la mijloace forţate spre a-şi atinge scopul propus. Omul blând se poartă cu iubire chiar şi faţă de cel rău, aşteptând cu răbdare dezarmarea şi capitularea lui. În ale sale îndemnuri la sfinţenie, adresate Romanilor (12, 20-21), Sf. Ap. Pavel recurge la Proverbele lui Solomon (25, 21-22), prin cuvintele: „De flămânzeşte vrăjmaşul tău, dă-i să mănânce pâine, dacă însetează, dă-i apă să bea, fiindcă aşa grămădeşti cărbuni aprinşi pe capul lui... Nu te lăsa biruit de rău, ci biruieşte răul cu binele“. Şi iarăşi, a zis Iisus, în Predica sa de pe Munte: „Iubiţi pe vrăjmaşii voştri, binecuvântaţi pe cei ce vă blastămă, faceţi bine celor ce vă urăsc şi rugaţi-vă pentru cei ce vă vatămă şi vă prigonesc, ca să fiţi fiii Tatălui din ceruri...“ (Matei 5, 44-45). Procedând aşa, cel rău este pus în situaţia de a dezarma şi a capitula, în împărăţia pe care Domnul a venit să o întemeieze şi pentru care cei blânzi şi-au adus aportul.

Iată deci temeiul pentru care Domnul i-a fericit pe cei blânzi cu făgăduinţa, că ei vor moşteni pământul. Aici nu este vorba despre pământul asupra căruia a căzut osânda, pentru căderea în păcat a primei perechi de oameni: „Blestemat să fie pământul... cu trudă să te hrăneşti din el... Spini şi pălămidă să-ţi aducă şi să mănânci buruienile câmpului“ (Facere 3, 17-18). Celor blânzi le-a lăsat Domnul spre moştenire un pământ nou, refăcut, în care se va înstăpâni împărăţia lui Dumnezeu. Despre acesta, Apocalipsul Sf. Ioan Teologul spune: „Am văzut un cer nou şi un pământ nou, căci cerul cel dintâi şi pământul cel dintâi au trecut“ (Apoc. 21, 1). Psalmistul David (Psalm 37, 11) spune, că „numai cei blânzi vor moşteni pământul şi se vor bucura de pace statornică“ (Vasile Gheorghiu, op. cit., vol. I, 1925, p. 200).

Trimiţându-i pe apostolii săi la propovăduire, alături de altele, Iisus le-a recomandat şi blândeţea, prin cuvintele: „... fiţi blânzi ca porumbeii“ (Matei 10, 16). Pentru drăgălăşenia lor, pline fiind de o exemplară delicateţă, aceste păsări se bucură de o deosebită simpatie din partea oamenilor. Iisus le-a cerut apostolilor săi ca - asemeni porumbeilor - să-şi păstreze toată blândeţea, curăţenia şi noblеţea sufletului lor (V. Gheorghiu, op. cit., vol. II, p. 366).

Este greu să-ţi dovedeşti blândeţea, răbdarea şi mila, atunci când eşti în suferinţă. Cu toate acestea, în clipele de amărăciune şi de deosebit zbucium, în Ghetsimani, inima bună şi blândă a Mântuitorului a avut compătimire faţă de slăbiciunea în comportare a ucenicilor săi. Tratându-i ca pe nişte copii slabi şi obosiţi, i-a lăsat să se odihnească, având cuvinte de cruţare, adică de tratare cu blândeţe şi de iertare faţă de ei, căci - a zis Iisus: „Duhul este osârduitor, dar trupul neputincios“ (Matei 26, 41). În decursul patimilor sale, s-a vădit blândeţea Mântuitorului şi aceasta chiar a crescut, odată cu suferinţele (A. Huonder, La picioarele Mântuitorului, vol. II, prelucrare în româneşte de I. Moşoiu, Sibiu, 1937, p. 27-28). Dacă faţă de Apostoli a avut numai cuvinte de blândeţe şi cruţare, faţă de vrăjmaşii săi n-a avut nici o vorbă aspră. Mai mult decât atât, răstignit fiind între doi tâlhari, Iisus s-a rugat pentru cei ce l-au dat pe el morţii, grăind: „Părinte, iartă-le lor, că nu ştiu ce fac“ (Luca 23, 34).

Blând ca un miel, a răbdat Iisus suferinţele pe drumul Calvarului, adeverindu-se cele profeţite de proorocul Isaia, înainte cu 700 de ani şi mai bine: „Ca o oaie spre junghiere s-a adus şi ca un miel fără de glas, înaintea celui ce-l tunde, aşa nu şi-a deschis gura sa...“ (Isaia 53, 7).

V.T. ne oferă exemplul strălucit de blândeţe al lui Iosif, fiul lui Iacob, care vândut fiind de fraţii săi, a ajuns în robie şi apoi în temniţă, în Egipt. Prin comportare plină de blândeţe, a scăpat şi din robie şi din temniţă. Cu vrerea lui Dumnezeu, a ajuns a fi al doilea după Faraon în Egipt. Iosif nu s-a răzbunat pe fraţii săi, veniţi în Egipt să cumpere bucate. Dimpotrivă, la întâlnirea cu ei a vărsat lacrimi de bucurie şi i-a tratat cu blândeţe. Mai mult decât atât, Iosif a ajuns a fi ocrotitorul a lor săi în Egipt, în ţinutul Goşen.

A fi blând însemnează - în primul rând - a fi cu bunătate faţă de orice om. Prin blândeţe, omul este în stare a muia orice inimă, oricât de împietrită şi este în stare să domesticească chiar şi fiarele sălbatice. Proverbul ne spune că „mielul blând suge la două oi“, bine ştiind, că mielul înfometat îşi caută cu stăruinţă oaia care l-a născut.

Samarineanul milostiv rămâne peste veacuri model clasic de într-ajutorare cu blândeţe, prin iubire şi milă faţă de cel ajuns în grea suferinţă. Aceasta este de importanţă, căci samarineanul - de fapt - nu avea nici o obligaţie şi nici nu era măcar de acelaşi neam cu cel căzut între tâlhari.

Primul martir al Bisericii creştine, arhidiaconul Ştefan, era plin de Duhul Sfânt şi cu duhul blândeţelor. Asemeni Domnului Hristos, în timp ce-l ucideau cu pietre, cu inimă cucernică, s-a rugat pentru vrăjmaşii săi, zicând: „Doamne, nu le ţine în seamă acest păcat!“ (Fapte 7, 60).

În Biserica noastră dreptmăritoare, Sf. ierarh Nicolae - prin troparul său - este venerat ca „îndreptător credinţei şi chip blândeţelor... pentru aceasta ai câştigat cu smerenia cele înalte...“.

Cu câtă blândeţe şi căldură sufletească şi-a învăluit Sf. Fecioară Maria pe Fiul său şi Dumnezeul nostru, în fuga în miez de noapte, din calea celor ce căutau să ia viaţa pruncului. Cu aceeaşi blândeţe şi neînfricoşare a ieşit în întâmpinarea Fiului său, pe drumul crucii, spre a-i aduce alinare. Cu blândeţe şi cu dragoste de mamă a stăruit la poalele crucii Fiului său, când prin sufletul său a trecut sabie.

Din pilda de blândeţe şi gingaşă duioşie a Sfintei Fecioare Maria s-au împărtăşit mamele celebre din veacul de aur al Bisericii, căci s-au învrednicit ca din fiii lor să se ridice mari ierarhi, dascăli străluciţi şi sfinţi ai dreptei credinţe.

Cu blândeţe şi cu multă răbdare s-a străduit Anastasia Şaguna pentru cei trei fii ai săi, până i-a redobândit pentru ortodoxie, între care, cel mai mic, Anastasiu, sub numele Andrei, avea să devină cel mai mare mitropolit ortodox al Ardealului.

Câte mame anonime n-au fost reliefate ca modele depline de blândeţe, dragoste, bunătate şi stăruinţă pentru educarea propriilor lor odrasle, în spiritul învăţăturii lui Hristos?

În relaţiile sociale, morala creştină le cere superiorilor să-i trateze cu blândeţe şi cu părintească ocrotire pe inferiorii lor. Să nu se poarte cu mândrie şi nici cu asprime faţă de inferiorii lor. Li se cere să se intereseze de problemele cu care se confruntă inferiorii, să-i îndrume cu blândeţe, să le vină într-ajutor, cu îndrumări, cu sfaturi şi chiar şi cu ajutor material.

Exemple de tratare cu blândeţe a semenilor se întâlnesc şi în zilele noastre. Sunt oameni care nu se supără nici atunci când unii li se adresează cu cuvinte nepotrivite sau când alţii caută să le facă rău. Chiar dacă exemplele de acest fel sunt rare - am zice de ordin meteoritic - fapt este că facerea de bine îşi găseşte mulţumirea în lăuntrul sufletului lor. O primă răsplată benefică de care se bucură este moralul liniştitor, promovat de blândeţe, urmată fiind de smerenie, ambele împreunate cu facerea de bine. Binecredinciosul este deplin încredinţat, că Fiul lui Dumnezeu îşi îndeplineşte cu desăvârşire făgăduinţa făcută şi celor blânzi, în împărăţia sa.

Prof. PETRU DUMITREASĂ

Cărturari sibieni de altădată

Un alt apărător al drepturilor româneşti: Ilie Măcelariu

Localitatea Miercurea Sibiului — deşi multă vreme majoritar săsească — a dat, totuşi, neamului românesc câteva personalităţi, între care trebuie să consemnăm pe juristul Ilie Măcelariu (1822—1891), sculptorul Cornel Medrea (n. 1888), Victor Precup (n. 1889), căpitan în 1918, când îl însoţea pe profesorul Nicolae Bălan la Iaşi pentru a duce tratative cu Guvernul României, în legătură cu unirea Transilvaniei, mai târziu general.

Ilie Măcelariu face parte din „generaţia“ revoluţiei din 1848—1849, dar care şi-a continuat lupta naţional-politică şi după realizarea statului dualist Austro-Ungaria în 1867. S-a născut într-o familie de români înstăriţi din Miercurea Sibiului, la 30 aprilie, 1822. A făcut şcoala primară în Sibiu, probabil la saşi. A continuat la Gimnaziul de aici (actualul Colegiu „Gheorghe Lazăr“), între anii 1837—1842. Apare în registrele şcolare sub numele de „Fleischer Elias Mercuriensis“, „neunit“, promovat în fiecare an şcolar cu „eminens“. Între colegii săi de gimnaziu — mai mari sau mai mici — apar Ioan Hannia, Ioan Axente (Sever), Iacob Bologa şi alţi tineri români, care, mai târziu, se vor angaja în mişcarea revoluţionară din 1848/1849. A făcut apoi studii de Filosofie şi Drept la Cluj, unde va fi coleg cu alţi tineri entuziaşti, care vor lupta pentru neamul lor în anii revoluţiei, ca Avram Iancu, Alexandru Papiu Ilarian, Iosif Hodoş, Neagoe (Nicolae) Popea, Constantin Secăreanu, Ioan Puşcariu şi mulţi alţii. În 1847 era „practicant“ la „Tabla regească“ din Târgu Mureş.

A fost prezent la Adunarea naţională românească de pe Câmpia Libertăţii, din 3/15 mai 1848, fiind ales şi în delegaţia — condusă de episcopul unit Ioan Lemeni de la Blaj — încredinţată cu prezentarea „petiţiei naţionale româneşti“ Dietei de la Cluj. După Adunarea de la Blaj din septembrie 1848, când s-a hotărât înarmarea naţiunii române, s-a format o prefectură, în zona Sebeş-Miercurea, condusă de Dionisie Pop Marţian. În cadrul acestei prefecturi a fost ales ca tribun şi tânărul Ilie Măcelariu, având misiunea de-a asigura legăturile dintre Sibiu şi Munţii Apuseni. În primă-

(Continuare în pag. a 7-a)

Pr. Prof.
MIRCEA PĂCURARIU

Sf. Cuv. Paraschiva

(Urmare din pag. 1)

zid, ambele având hramul Cuv. Paraschiva.

Sf. Paraschiva a fost tema preferată şi în icoanele pe sticlă vestite deja, din Mărginime sau din Ţara Făgăraşului, icoane ce se află încă în biserici, în casele credincioşilor precum şi în muzeele şi colecţiile bisericeşti din Arhiepiscopie.

Evlavia credincioşilor faţă de Sfânta Paraschiva, mai ales în Mărginimea Sibiului, se manifestă şi astăzi deosebit de pregnant. În unele sate, ca de exemplu la Tălmăcel, Sadu, Orlat, Boiţa, Tălmaciu, Gura Râului, Sălişte, numele de Paraschiva sau de Paraschiv este prezent în onomastica locuitorilor. De pildă, la Tălmăcel există acum la o populaţie de 1800 locuitori, un număr de 116 femei care poartă din botez numele de Paraschiva. Şi exemplele ar putea continua în toată Mărginimea Sibiului, dar nu numai. Sărbătoarea Cuvioasei Paraschiva este pomenită cu evlavie de către credincioşii sibieni şi braşoveni în fiecare an la 14 octombrie, mai ales acolo unde există hramul bisericii.

În vechime, slujba din ziua de hram nu se deosebea cu nimic de slujba din duminici şi sărbători, nefiind o tradiţie a hramului cum este dincolo de munţi. În zilele noastre ziua hramului este sărbătorită în chip deosebit, seara se face Vecernia cu Litia sărbătorii, iar dimineaţa Utrenia şi Sf. Liturghie după care se înconjoară biserica parohială. Seara, la Vecernie în însăşi ziua sfintei, se citeşte şi Acatistul Sf. Paraschiva, compus de către un român, e vorba de Postelnicul Manolache Drăghici. Există de asemenea şi un paraclis al Cuv. Paraschiva compus în greceşte de către Meletie Sirigul şi tradus mai apoi şi în româneşte.

De ziua Sf. Paraschiva, în Mărginime toate femeile şi fetele care-i poartă numele, vin la biserică îmbrăcate în portul popular săliştenesc, iar la miruit sărută icoana sfintei şi primesc urări de sănătate de la toţi credincioşii. Iată pe scurt câteva din aspectele evlaviei credincioşilor ardeleni faţă de Cuv. Paraschiva, ocrotitoarea Moldovei dar şi a întregului popor românesc. Să o invocăm în duh de rugăciune pe **„Sfânta folositoare a celor din nevoi, pe Prea Cinstita Paraschiva“** să ne fie caldă solitoare şi rugătoare pentru noi toţi la altarul cel ceresc. AMIN.

Sfântă biserică de lemn

Sfântă biserică de lemn,
Şi azi ne dai măreţ îndemn
De mult, de secole tu străjuieşti
De mult, la poarta Ţării Româneşti.
Să nu-i răpească hoţii bogăţia
Pismaşii să-i strice cumva mândria
În tinda ta strămoşii învăţară slova
Iar slujitorii tăi ne netezirăvorba.
Un Ivirean Antim şi Varlaam
Ţi-au fost observatori la geam.
Şi de vrei, ori de nu vrei,
Te mândreşti cu Dosoftei.
Şi ai tăi mii de slujitori,
Te-au înălţat de subsuori.
Să fii mereu un dascăl silitor
Să-nveţi poporul truditor
Să-nplinească ce-i dator.
Ale tale vechi bârne şi pictura de pe ele
Au făcut ca să atârne sus pe turla-ţi, multe schele
Cari şi azi ne luminează sus pe dealuri şi pe văi
Unde străjuieşti de veacuri, martoră la fiii tăi.
Pentru tot ce tu ne-ai dat, a ţării stăpânire,
Te-a îngrădit prin lege cu înaltă preţuire.
Să rămâi ca far pe firmament
Pentru ţară pe veci - istoric monument.

Pr. ALEXANDRU BURSAŞIU

P.S. Lucian Mic

(Urmare din pag. 1)

frecventat cursurile Seminarului teologic de la Caransebeş pe care l-a absolvit în anul 1992. Îşi continuă studiile teologice la Facultatea de Teologie din Sibiu, luându-şi licenţa în anul 1996 cu lucrarea „Istoria lausiacă de Paladie". Simţind de mic copil atracţie pentru monahism va intra ca frate la mânăstirea Hodoş-Bodrog din eparhia Aradului, unde la 1 aprilie 1990 va fi hirotonit ieromonah devenind slujitor al altarului acestei mânăstiri apoi al mânăstirii Arad-Gai.

În septembrie 1992 se transferă în postul de preot la catedrala mitropolitană din Timişoara, iar la 1 august 1994 va fi numit stareţul mânăstirii Izvorul Miron-Românesti din cadrul Arhiepiscopiei Timişoarei. În decembrie 1999 este hirotesit protosincel, iar în ianuarie 2000 va primi rangul de arhimandrit din partea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Concomitent cu funcţia de stareţ al mânăstirii de la Românesti va îndeplini şi încredinţarea de exarh al mânăstirilor din Arhiepiscopia Timişoarei, funcţii pe care le-a deţinut până la data alegerii de către Sfântul Sinod în postul de episcop vicar al acestei eparhii.

Festivităţile solemne ale hirotoniei şi instalării P.S. Sale Lucian Mic au început sâmbătă, 30 septembrie, odată cu oficierea vecerniei de către un sobor de preoţi avându-l în frunte pe noul ales episcop vicar. După terminarea serviciului religios s-a oficiat rânduiala ipopsifierii, adică chemarea la arhierie a Prea Cuviosului Arhimandrit Lucian Mic care a răspuns cu vădită emoţie, făgăduind că va respecta toată viaţa jurămintele de arhiereu ce urmează să le depună.

Duminică, 1 octombrie, zi în care Biserica Ortodoxă Română sărbătoreşte „Acoperământul Maicii Domnului" s-a desfăşurat în catedrala mitropolitană din Timişoara ceremonia hirotoniei noului episcop-vicar, săvârşită de către Î.P.S. Arhiepiscop şi Mitropolit Nicolae şi Prea Sfinţiţii Episcopi Timotei al Aradului, Laurenţiu al Caransebeşului şi Sofronie al Gyulei. La această mare sărbătoare a eparhiei pe lângă numeroşi preoţi au fost prezenţi şi reprezentanţii celorlalte culte din Timişoara şi judeţ, reprezentanţi ai autorităţilor civile şi militare precum şi un mare număr de credincioşi. Un moment deosebit a fost acela în care candidatul şi-a subscris mărturisirea de credinţă răspunzând întrebărilor adresate de către înalţii ierarhi amintiţi.

Slujba arhierească a continuat cu celebrarea Sfintei Liturghii, la momentul hirotoniei propriu-zise rostindu-se rugăciunile cuvenite de către ierarhii slujitori, după care noul arhiereu a preluat protia slujbei până la sfârşitul liturghiei. La finalul slujbei a luat cuvântul Î.P.S. Arhiepiscop şi Mitropolit Nicolae arătând că vremurile actuale cer Bisericii o misiune mai puternică pe plan pastoral-duhovnicesc, nu mai puţin în ce priveşte asistenţa socială, acestea fiind şi motivaţiile solicitării şi alegerii unui episcop-vicar pentru Arhiepiscopia Timişoarei.

În încheiere Prea Sfinţitul Lucian Mic, noul episcop-vicar, a mulţumit înainte de toate Bunului Dumnezeu pentru că l-a învrednicit să păşească pe drumul greu şi anevoios al arhieriei. Rememorând toate etapele vieţii sale care, spunea Prea Sfinţia Sa, l-au marcat într-un fel sau altul, evenimentul la care nu doar că este martor, dar este chiar el ales să fie în centrul lui, îl covârşeşte mai mult decât orice: „Mă apropii de Sfânta Taină a arhieriei aşa cum se apropie orice credincios de Sfintele Taine, cu frică de Dumnezeu, cu credinţă şi cu dragoste... a mărturisit noul ales. La Taina Hirotoniei una din rugăciunile esenţiale spune: Dumnezeiescul Har care pe cele neputincioase le vindecă şi pe cele cu lipsă le împlineşte, aceste cuvinte cred că mi se potrivesc, pentru că mă simt neputincios, slab, şi lipsit de orice faptă bună, dar Dumnezeiescul Har mă va ajuta. Doresc să mă fac pildă tuturor credincioşilor cu cuvântul şi cu fapta, dar mai ales doresc să-l slujesc pe Hristos cu toată puterea fiinţei mele".

Astfel pentru Arhiepiscopia Timişoarei alegerea celui de-al treilea episcop-vicar, reprezintă un eveniment important şi nu mai puţin dătător de nădejdi în ceea ce priveşte diversificarea responsabilităţilor duhovniceşti, pastorale, misionare, sociale, administrative şi gospodăreşti la nivel eparhial. Ţinând cont de forţa şi vigoarea specifice vârstei şi pe de altă parte luând în considerare vredniciile proprii ale noului episcop-vicar credem că alegerea făcută îşi va dovedi rezultatele dorite de fiecare cleric şi credincios al acestei eparhii.

P.S. Petroniu Sălăjanul

(Urmare din pag. 1)

Pentru că creştinii ortodocşi sunt majoritari totuşi, Prea Sfinţitul Dr. Ioan Mihălţan al Oradiei a socotit că ar fi nevoie şi de un Arhiereu-vicar, căruia să-i încredinţeze sarcini misionar-pastorale, culturale, cât şi alte probleme administrative.

Prea Sfinţitul nostru episcop fiind şi profesor de teologie, a avut şi posibilitatea de a cunoaşte studenţi teologi, care să aibă şi talanţii, dar şi chemare spre viaţa călugărească şi apoi vrednicia arhieriei. Aşa l-a întâlnit la Cluj pe tânărul student *Petru Florea*, care s-a născut la Târgu-Mureş, la data de 30 noiembrie 1965, din părinţii Traian şi Fira Florea. Aici a început şcoala primară şi prima treaptă de liceu, iar apoi cursurile Seminarului teologic din Cluj-Napoca. În iulie 1988 a dat examen de admitere la Institutul Ortodox din Sibiu şi a fost declarat admis. În perioada septembrie 1988, până în iunie 1989 şi-a satisfăcut stagiul militar ca soldat cu termen redus, într-o unitate militară din Lugoj, judeţul Timiş.

În anul universitar 1989—1990 a urmat cursurile anului întâi la Institutul Teologic din Sibiu. În octombrie 1990 s-a transferat la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca (nou înfiinţată), pe care a absolvit-o în iunie 1993, fiind şef de promoţie. Teza de licenţă a avut titlul: *„Moise la interferenţa realităţii istorice şi a reflecţiilor patristice"*, şi a fost susţinută în sesiunea iunie 1993, sub conducerea Pr. prof. Dumitru Abrudan de la Sibiu. Nota obţinută a fost 10, iar ca medie generală a celor patru ani de studii a fost 9,67.

Ca student a participat la cea de-a 7-a Adunare generală a Consiliului Ecumenic al Bisericilor, la Canberra, Australia, fiind reprezentantul studenţilor Facultăţii de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca şi membru al delegaţiei Bisericii Ortodoxe Române.

La întoarcerea din Australia a prezentat, pe scurt, lucrările acestei adunări în Cotidianul mureşan „Cuvântul liber" din 25 aprilie 1991, într-un articol intitulat „Vino, Sfinte Duh!" Tot ca student a mai publicat în revista „Logos" a Facultăţii de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca nr. 1/1991, articolul „De la Eden la Paradis".

În anul universitar 1993—1994 a urmat cursuri de greacă modernă, în cadrul secţiei de Filologie a Facultăţii de Filozofie din Tesalonic — Grecia, pe care le-a absolvit cu calificativul „excepţional". Apoi în perioada iunie 1994 — decembrie 1998, a făcut cursurile de doctorat la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Tesalonic.

În perioada anilor de studii în Grecia a fost de trei ori în misiune creştină la Calcutta, în India, unde a predat elemente generale de învăţătură creştină ortodoxă, creştinilor ortodocşi de acolo.

În urma experienţelor misionare în Orientul Îndepărtat a publicat articolul „India: Sharina is divine", în revista americană „Orthodox Christian Mission Center" nr. 2/1994.

În primăvara anului 1998 a publicat cartea *„Opera exegetică a Sfântului Maxim Mărturisitorul"*, la editura Academos din Târgu-Mureş.

La 15 decembrie 1998 şi-a susţinut teza de doctorat cu titlul *„Literatura patrologică românească în secolul XX*, la Facultatea de Teologie din Tesalonic, obţinând calificativul „excepţional".

Drept urmare la 15 ianuarie 1999 a depus jurământul de doctor în teologie la aceeaşi facultate.

Întors în ţară la 4 februarie 1999 a dat examen şi a fost admis ca preparator la disciplinele: Catehetică, Omiletică şi Practică-pedagogică, la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia, urmând apoi ca la 10 aprilie 1999 să fie hirotonit diacon, iar la 11 aprilie 1999, preot celibatar, pe seama catedralei arhiepiscopale din Alba Iulia.

Pe parcursul anului 1999 a publicat următoarele articole:

— „Misterul morţii", în „Credinţa Ortodoxă", revista Facultăţii de Teologie din Alba Iulia, nr. 2/1999;

— „Incursiune în absolut", în „Legea Românească", revistă religioasă a Episcopiei Ortodoxe Române a Oradiei, nr. 3/1999.

În vara anului 1999 a predat la Calcutta, în India, cursuri aprofundate de teologie ortodoxă preoţilor ortodocşi din Bengalul de Vest. Tot în anul 1999 a fost invitat de două ori la Târgu-Mureş, unde a conferenţiat în cadrul serilor duhovniceşti din Postul Paştelui şi al Crăciunului.

În anul 2000 a publicat articolele:

— „Sfinţii îngeri", în „Legea Românească", nr. 1/2000;

— „Rătăcirile acestui veac", în „Legea Românească" nr. 2/2000;

— „Crearea omului la Sfinţii Părinţi", în „Credinţa Ortodoxă", revista Facultăţii de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia, nr. 1/2000.

De asemenea în Postul Paştelui din anul 2000 a ţinut o conferinţă la Târgu Mureş şi alta la Oradea, în cadrul serilor duhovniceşti.

Urmare a deosebitei sale activităţi pe tărâm pastoral-misionar cât şi cultural a fost distins cu rangul de iconom-stavrofor.

La 27 iunie 2000 a fost tuns în monahism de către Înalt Prea Sfinţitul Părinte Arhiepiscop Andrei Andreicuţ de Alba Iulia, fiind închinoviat la catedrala arhiepiscopală din Alba Iulia, care are regim de mânăstire, schimbându-se numele din Petru în Petroniu. În aceeaşi zi a fost ridicat la rangul de protosinghel.

Ziua de 12 septembrie 2000 va rămâne pentru Prea Sfinţitul Petroniu Florea o zi de aleasă pomenire, pentru că atunci, ca urmare a propunerii Prea Sfinţitului Dr. Ioan Mihălţan, Episcopul Oradiei, a fost ales de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, ca Arhiereu-vicar al Oradiei. Potrivit rânduielilor Bisericii Ortodoxe, în 14 septembrie a fost ridicat la rangul de arhimandrit.

În ziua de 1 octombrie 2000, tânărul arhimandrit a fost hirotonit episcop. A primit titlul de „Sălăjanul". Este şi acest lucru inedit, deoarece în istoria Bisericii noastre nici un alt arhiereu nu a avut această titulatură. Zonei Sălajului se cuvenea să i se acorde această cinstire. Nu vom putea uita vreodată valoarea istorică a Porolissumului (Moigrad) şi tot ceea ce e sfânt şi scump pe acel ţinut românesc. Poate fi socotită şi aceasta o rânduială a lui Dumnezeu.

Slujba de sfinţire întru arhiereu a ipopsifiului Petroniu s-a săvârşit în duminica a 19-a după Rusalii (1 octombrie 2000).

În repetate rânduri a mărturisit aceasta, Prea Sfinţia Sa vine de la Târgu-Mureş la Oradea, unde de veacuri au trăit români, maghiari şi alţi etnici şi prin urmare are inoculată în suflet această dorinţă de trăire în frăţietate.

Având în vedere o experienţă a Eparhiei Oradiei din urmă cu peste 50 de ani când la Oradea venea, la chemarea episcopului martir Roman Ciorogariu, fost profesor de teologie de la Arad, un tânăr teolog, Dr. Nicolae Popoviciu (33 ani), profesor de dogmatică la Sibiu şi pe care Bihorul nu-l va uita niciodată pentru tot ceea ce a făcut şi în mod deosebit pentru jertfa lui pentru Biserică şi Neam, ne punem mari nădejdi în tânărul ierarh care vine la noi din inima Transilvaniei. Din acea zonă a ţării, de la Biertan venea şi Nicolae Popoviciu.

O coincidenţă poate, dar şi o speranţă pentru binele Bisericii noastre şi pentru înnoirea ei şi în acest colţ de ţară românească.

Sfânta Liturghie din duminica de 1 octombrie 2000, când a fost hirotonit ca episcop Arhiereul-vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Oradiei a fost săvârşită de mai mulţi ierarhi transilvăneni: Î.P.S. Sa Dr. Andrei Andreicuţ al Alba-Iuliei, P.S. Sa Iustinian Chira al Maramureşului şi Sătmarului, P.S. Sa Dr. Ioan Mihălţan al Oradiei, P.S. Sa Vasile Someşanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Clujului, P.S. Sa Iustin Sigheteanul, Arhiereu-vicar al Episcopiei Maramureşului şi Sătmarului şi desigur preoţi şi diaconi din toate aceste eparhii.

Alături de credincioşii Bisericii cu Lună şi ai Bisericii Sfântul Nicolae din Oradea au fost de faţă şi alţi mulţi credincioşi şi persoane oficiale din conducerea de stat. Atât în Biserica cu Lună cât şi la agapa ce a avut loc la restaurantul „Transilvania" s-au ţinut cuvântări. Toţi cei care au luat cuvântul şi-au pus mari nădejdi în viitor, şi într-o colaborare între cei doi ierarhi ortodocşi. Nu se poate trece cu vederea că de faţă au fost şi Episcopii Ioszef Tempfli, romano-catolic, şi Virgil Bercea, greco-catolic, care au rostit cuvântări adecvate momentului, în care au căutat să scoată în evidenţă importanţa colaborării şi a frăţietăţii.

Având în vedere şi vârsta tânără a Prea Sfinţitului Petroniu cât şi înalta sa pregătire teologică şi culturală, preoţimea şi credincioşii ortodocşi din Eparhia Oradiei îşi pun mari nădejdi în Prea Sfinţia Sa.

Acum, la început de drum, în slujirea arhierească, îi dorim Prea Sfinţitului Dr. Pretoniu Florea-Sălăjanul, ani mulţi cu sănătate şi rodnică arhipăstorire aici la brazda de vest a României.

Simpozionul internaţional

(Urmare din pag. a 2-a)

derator, Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Abrudan, decanul Facultăţii de Teologie din Sibiu, secretar, Pr. Conf. Univ. Dr. Ioan Popescu (Piteşti), referent Arhid. Prof. Dr. Gheorghe Holbea; intervenţii: Diac. Prof. Univ. Dr. Petre I. David (Bucureşti), Dl. Conf. Univ. Dr. Emil Bartoş (Oradea), Pr. Conf. Univ. Vasile Răducă (Bucureşti), Pr. Conf. Univ. Ioan Popescu (Piteşti), Dl. Conf. Univ. Dr. Gheorghe Angelescu (Craiova), Dl. George Alexe (S.U.A.).

III. *Receptarea operei teologice a Părintelui Stăniloae în lumea creştină*, moderator, Prof. Univ. Dr. Remus Rus (Bucureşti), secretar, Pr. Lect. Univ. Dr. Dumitru Pintea (Bucureşti), referent Pr. Prof. Univ. Dr. Ion Bria (Geneva); intervenţii: Prof. Univ. Dr. Stilianos Papadopoulos (Atena), Pr. Marc Antoine Costa de Beauregard (Paris), Pr. Conf. Univ. Dr. Ioan Tulcan, decanul Facultăţii de Teologie din Arad, Pr. Prof. Univ. Dr. Vladimir Peterca (Iaşi), Dl. Prof. Univ. Hermann Pitters (Sibiu), Pr. Conf. Univ. Alexandru Stan (Târgovişte), Pr. Ioan Ioniţă (S.U.A.), Pr. Lect. Univ. Dr. Nicolae Moşoiu (Sibiu).

IV. *Cosmologia şi implicaţiile ei ecologice*, moderator, Pr. Conf. Univ. Dr. Nicolae Achimescu (Iaşi), secretar, Diac. Asist. Univ. Dr. Doru Costache (Bucureşti) referent, Pr. Conf. Univ. Dr. Ştefan Buchiu (Bucureşti), intervenţii: Pr. Conf. Univ. Dr. Tache Sterea (Bucureşti), Pr. Konstantin Polskov (Federaţia Rusă), Diac. Asist. Univ. Dr. Doru Costache (Bucureşti), Pr. Theodor Damian (S.U.A.).

Din referatele şi intervenţiile pe secţiuni s-a desprins clar ideea că cercetarea şi interpretarea operei Părintelui Dumitru Stăniloae cunosc o largă receptare academică şi ecumenică. Posibilitatea acestei receptări se datorează existenţei unor teze de doctorat despre viaţa şi opera sa, scrise şi chiar publicate în ţară şi în străinătate, şi totodată, traducerii *Dogmaticii* şi a altor cărţi şi studii în limbi de circulaţie. S-au făcut mai multe recomandări, două dintre acestea fiind de maximă urgenţă: introducerea studiului operei Părintelui Stăniloae în învăţământul seminarial şi universitar şi editarea operelor complete.

Şedinţa solemnă desfăşurată în rotonda Palatului Patriarhiei, a fost deschisă de Prea Fericitul Părinte Teoctist, care a avut cuvinte de apreciere la adresa simpozionului, mulţumind tuturor pentru participare şi efortul depus, pentru omagierea Părintelui Stăniloae. A urmat prelegerea cu titlul: *Impactul operei Părintelui Stăniloae asupra teologiei şi culturii contemporane*, susţinută de Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Popescu, în care, prin argumente peremptorii, s-a subliniat relevanţa operei Părintelui Stăniloae pentru dezvoltarea teologiei şi culturii contemporane, în contextul secularizării şi indeferentismului religios. Şedinţa solemnă s-a încheiat printr-o foarte emoţionantă intervenţie a Doamnei Lidia Ionescu Stăniloae, care a amintit încă o dată celor prezenţi că nu se poate *teologhisi* doar cu raţiunea, ci teologul se caracterizează prin delicateţe şi gingăşie, prin smerenie şi iubire faţă de toţi oamenii.

Deosebit de mişcătoare a fost şi slujba Parastasului din cimitirul Mânăstirii Cernica, săvârşită de Prea Fericitul Părinte Teoctist şi de mai mulţi membri ai Sf. Sinod. Înalt Prea Sfinţitul Părinte Mitropolit Daniel, discipol apropiat al Părintelui Stăniloae l-a prezentat în calitate de teolog al Învierii.

Participanţii au plecat mulţumiţi de faptul că viaţa Părintelui Stăniloae tinde să devină model pentru teologii mai tineri, iar opera sa, sursă de inspiraţie.

Zestrea istorică a Cretei lui Tit

Pentru aceasta te-am lăsat în Creta, ca să îndreptezi cele ce mai lipsesc şi să aşezi preoţi prin cetăţi, precum ţi-am rânduit: (Tit 1, 5), îi scrie Sf. Apostol Pavel lui Tit, instituit episcop al Bisericii din insulă. Grec din Antiochia, de felul său, Tit a primit botezul în oraşul natal, devenind astfel unul dintre primii creştini ai metropolei de pe fluviul Orontes *(Fapte* 11, 20—21), mai mult, unul rămas netăiat împrejur, cu toate presiunile iudaizanţilor ierusalimiteni asupra celor din Biserica Antiochiei *(Gal.* 2, 3—5). Deşi rânduit episcop, Tit va fi trimis în misionariat — în Dalmaţia, spre exemplu (II *Tim.* 4, 10) — de către *Apostolul neamurilor,* iar locul său, în Biserica din Creta, va fi suplinit de alţi colaboratori ai Sf. Apostol Pavel, ca Artemas ori Tihic *(Tit* 3, 12). Ajungând la o vârstă respectabilă, Tit a murit în Creta, Sfintele sale moaşte fiind azi păstrate în biserica San Marco din Veneţia[1].

Creta epocii apostolice era unită, încă din timpul domniei lui Augustus, mai precis din anul 27 î.Hr., cu Cyrenaica (aproximativ porţiunea de coastă din actuala Libie), formând o singură provincie senatorială, sub comanda unui pretor, cu capitala la Gortyna. Ea a fost, de fapt, cucerită de proconsulul Q. Metellus, în cadrul campaniei militare romane împotriva piraţilor din zonă, campanie desfăşurată între 68—66 î.Hr. Insula a devenit vestită în Imperiu pentru uleiul produs, alături de vin şi fructe sudice, motiv pentru care a şi cunoscut o reală prosperitate[2].

Zestrea istorică a Cretei este impresionantă pentru omul epocii noastre, în special datorită rezultatelor repetatelor campanii arheologice, începute în 1899 de Sir Arthur Evans pe cheltuială proprie şi continuate, de către diferitele şcoli de arheologie, până azi. Ea a fost prima insulă din Egee populată încă din neolitic, iar analizele de Carbon 14 au dat, pentru cel mai vechi nivel (strat arheologic) de civilizaţie anul 6100 î.Hr., în vreme ce pentru cel mai nou, anul 3730 î.Hr. În perioada mileniilor VII—III, pe coasta lungă de 1000 km ai insulei au debarcat diferite populaţii mediteraneene din sudul Asiei Mici, din Siria şi Palestina, nu însă din Europa. Nu se ştie cărei familii lingvistice aparţineau cretanii, în tot cazul, nu celei ariene — ce apare în Europa abia către 2000 î.Hr. —, nici celei semite.

Începând cu cel de-al XVII-lea secol, influenţa cretanilor s-a extins spre nord, spre Peloponez — arie de colonizare paşnică şi în etape — unde introduc cultura măslinului şi a viţei de vie, produsele lor meşteşugăreşti, cultul marilor divinităţi, ceremoniile lor religioase, precum şi moda în îmbrăcăminteа feminină[3]. Este epoca de înflorire a civilizaţiei cretane, pe care tradiţia clasică a legat-o de numele legendarului rege Minos, de unde şi sintagma *civilizaţie minoică.*

Primul val de populaţii elenice, aheii războinici, coboară din Tesalia şi Argolida — loc al civilizaţiei proprii, cea *micenieană,* cu oraşe fortificate, gen Tirint sau Micene —, se infiltrează iniţial paşnici, apoi vin în Creta în calitate de mercenari şi îşi impun autoritatea. O autoritate ce i-a costat pe cretani distrugerea palatelor, inclusiv a celui din Knossos, şi ruina propriei civilizaţii. Cât despre distrugerea civilizaţiei cretane în acelaşi timp şi mod în care a fost distrusă Atlantida, s-o lăsăm pe seama istorioarelor romantice.

Insula Creta era împărţită în mici state-oraşe, fiecare cu legile şi credinţele proprii. Legătura între oraşe se realiza prin drumuri pavate, în situaţia în care, oraşe şi palate, deopotrivă nu erau fortificate. Existenţa unor oraşe şi palate fără elemente defensive, dublate de vile de ţară, de acelaşi fel, presupune o succesiune cronologică de pace relativă şi o expansiune controlată. Chiar anticii, anteriori cu doar câteva secole sau contemporanii epocii apostolice, au remarcat faptul că în Creta nu existau marile animale sălbatice din seria prădătorilor (urşi, lupi etc.), nu existau nici chiar şerpi veninoşi, ceea ce făcea călătoriile plăcute şi inofensive[4].

În ce priveşte viaţa urbană, orăşenii, treziţi dis-de-dimineaţă, se duceau la treburile lor pe străzile pavate, cu trotuar central, dar în genere foarte strâmte. Se pare însă că, în compensaţie, acestea erau extrem de curate, judecând după marele număr de canalizări în teracotă şi de scurgeri, descoperite de arheologi. Uneori, constructorul a împins rafinamentul până la a aşeza sub pavaj, ba chiar şi sub bazele coloanelor, un strat de piatră ponce pentru a absorbi umiditatea[5]. În tot cazul, locuirea în Creta minoică era destul de rară, şi aceasta se poate deduce din dimensiunile reduse ale oraşelor timpului. Cifra locuitorilor din centrele urbane obişnuite nu depăşea 1500 de suflete, în timp ce populaţia Knossosului se prea poate să fi ajuns la 7000. Spre comparaţie, Gortynul, capitala romană a insulei în timpurile apostolice avea sub 30.000 de locuitori. Longevitatea cretanilor minoici era de aproximativ 48 de ani la bărbaţi şi 45 de ani la femei, în vreme ce statura lor era relativ mică, mai precis 1,60 pentru bărbaţi şi ceva mai puţin pentru femei[6].

Scrierea cretană originară, hieroglifică, a fost simplificată, apărând o scriere silabică, numită de arheologi *linear A* (nedescifrată până acum), folosită între 1580 şi 1450, când, sub influenţa valurilor de ahei veniţi de pe continent, a fost înlocuită cu o altă scriere, *linear B* (descifrată de pe mai bine de 3 000 de tăbliţe de lut ars). Scrierea *linear A* cuprindea cam şaptezeci de semne silabice, majoritatea exprimând o consoană urmată de o vocală, iar restul o simplă vocală. Cuvintele erau scrise fonetic şi separate prin puncte sau mici linii verticale. În general, ele se citesc de la stânga la dreapta. În plus, aproximativ 30 de ideograme, însoţite de numere şi inspirate parţial din sistemele pictografice, arată sumar cu ce categorie de fiinţe sau de lucruri avem de-a face: ulei, vin, smochine etc.[7].

Începând cu mileniul al III-lea, cretanii erau organizaţi în sistem clanic, în grupuri de familii de origine — reală sau presupusă — comună. În această epocă, atât locuinţele, cât şi mormintele erau comune. Cu timpul, puterea politică a clanurilor s-a concentrat — în jurul lui 2000 î.Hr. — în două regate, unul cu centrul la Phaistos, celălalt la Knossos, moment în care se poate distinge şi o diviziune socială în patru categorii (clase).

Prima cuprindea clasa sau categoria regilor şi a preoţilor. Tăbliţele în *linear B* fac cu deosebită grijă distincţia între rege *(wanaka)* şi preot *(ijereu).* De menţionat că ,în general, clerul — preponderent feminin — era numeros şi influent. Preotesele şi — în poziţie secundă — preoţii îndeplineau actele de cult, inclusiv iniţierile. Regele cretan purta şi un titlu generic, acela de *minos,* cam tot aşa cum regii egipteni îl purtau pe cel de *faraon,* iar împăraţii romani, până la Dominat şi Tetrarhie, pe cel de *Caesar.* Însemnele regale cretane erau sceptrul, securea dublă *(labrys)* şi, probabil, floarea de crin[8].

A doua clasă, mai puţin numeroasă — cretanii nefiind belicoşi din cale afară — o constituie cea a războinicilor, care se bucurau de beneficiile aduse de războaie, incursiuni sau prăzi. Astfel, lor li se acordau parcele în teritoriile cucerite, le revenea o parte din prada de război, chiar un anumit procent din prizonierii transformaţi în sclavi. De fapt, necunoscând nici calul *(iqo)* şi nici carul de luptă *(iqija),* ce ajung în insulă odată cu aheii, cretanii au practicat un război de pedestraşi, de jaf şi ambuscade, în care au înlocuit strategia prin tactică. Obligaţi, prin însăşi meseria lor, să se deplaseze neîncetat, războinici minoici au avut frecvente legături cu străinătatea, motiv pentru care ei au fost mai în măsură decât celelalte segmente sociale ale societăţii lor să contracteze alianţe matrimoniale cu familiile aristocratice de pe continent sau din insule. Cu titlu de reciprocitate, prinţii sau căpeteniile militare străine luau în căsătorie fete cretane[9].

Cea de-a treia categorie sau clasă o constituia cea a agricultorilor, cu „subramura" sa specifică, cea a crescătorilor de vite. Agricultorii aveau în proprietate personală gospodăria şi un lot de pământ. Comunităţile rurale, fiind clanice, posedau în comun vitele, animalele de povară şi, de asemenea, sclavii. De altfel, tăbliţele din Knossos, scrise în *linearul B,* ne spun că ţăranii de pe la 1300 î.Hr., îşi numeau boii: Negruţul, Bălanul, Roşcovanul etc. Culesul viilor, însoţit de mari festivităţi, începea în 15 august şi se încheia către 10 septembrie. Recoltarea măslinilor începea mult mai târziu, în noiembrie şi se încheia la sfârşitul lui martie anul următor, când fructele prea coapte cădeau de la sine. În ce priveşte orătăniile, puii şi raţele abia erau cunoscute de insulari, doar câteva gospodării aveau nişte gâşte pitice importate din Egipt[10].

Se poate spune că, pe la 1500 î.Hr., ca şi două sute de ani mai târziu, cele mai evoluate din comunităţile cu vocaţie agricolă deveniseră nişte entităţi administrative conduse de un colegiu local dar supuse autorităţii unui reprezentant al puterii centrale, reprezentant ce purta numele sau titulatura de *qasireu.* Din acest termen, grecii au făcut *basileus, basileos* (rege). De precizat că acel *qasireu* cretan sau minoic era un simplu funcţionar — şi proprietar rural — al acelui *wanaka* (rege) din capitală[11].

A patra clasă socială era constituită din meşteşugari, care se bucurau de mai multă libertate decât agricultorii şi păstorii, datorită faptului că activitatea lor era extrem de utilă tuturor celorlalte clase sociale cretane. Erau ţinuţi la mare cinste, fiind numiţi *lucrătorii comunităţii*[12]. Dedal, spre exemplu, artist, arhitect şi meşteşugar, în acelaşi timp, a construit Labirintul. Legenda spune că Minos, furios pe arhitectul care a îndemnat-o pe soţia sa Pasifae să caute aventura amoroasă a cărei consecinţă concretă a fost Minotaurul, a decis să-l închidă pe Dedal în propria sa construcţie, în Labirint — hărăzit iniţial doar pentru monstruosul Minotaur — numai că Dedal îşi confecţionează nişte aripi şi evadează împreună cu Icar. Regele este pe urmele lui. Pretutindeni el făgăduieşte răsplată aceluia care ştie să treacă un fir de aţă prin spiralele unei cocilii de melc. Dedal, aflat ascuns la regele Camicos, în palatul acestuia de lângă Agrigent (sudul Siciliei), leagă firul de aţă de trupul unei furnici, pe care o sileşte să parcurgă labirintul în miniatură. Şi astfel, Dedal arhitectul s-a dat de gol.

Creta minoică a fost supranumită de vecini *Insula Fericiţilor.* O fericire datorată în mică măsură hazardului, cât neîncetatei reînnoiri. Mai târziu, Creta dedalică va cunoaşte o a doua renaştere. Creta elenistică se va umple de cetăţi pe care *Pax Romana* le va readuce la înflorire. Simbolul Cretei minoice — pictat cu dragoste de artiştii timpului — a fost narcisa albă a nisipurilor, planta ce renaşte mereu. O renaştere concretizată peste secole şi secole prin activitatea lui Tit.

Dr. CONSTANTIN ITTU

---

1. Pr. Dr. S. Verzan, *Sfântul Apostol Pavel,* Bucureşti, 1996, pp. 366—8.
2. *Enciclopedia civilizaţiei romane,* Bucureşti, 1982, pp. 235—6.
3. O. Drâmba, *Istoria culturii şi civilizaţiei,* vol. I, Bucureşti, 1985, pp. 493—5.
4. P. Faure, *Viaţa de fiecare zi în Creta lui Minos. 1500 î.e.n.,* Bucureşti, 1977, p. 98.
5. *Ibidem,* p. 458.
6. *Ibidem,* pp. 312 şi 458 pentru probleme de arheologie urbană pp. 161—2 pentru cele demografice, p. 165 pentru cele de vârstă, respectiv pp. 135, 137 pentru cele de statură.
7. *Ibidem,* p. 436.
8. *Ibidem,* p. 281; Drâmba, *op. cit.,* p. 497.
9. Faure, *op. cit.,* pp. 373—4.
10. *Ibidem,* pp. 213, 216, 225; Drâmba, *op. cit.,* p. 498.
11. Faure, *op. cit.,* p. 383.
12. Drâmba, *op. cit.,* p. 499.

30 august 1940 — O zi de doliu naţional

— 60 de ani de la Dictatul fascist de la Viena —

2. Traseul nefast al Dictatului

Cum propaganda revizionistă horthystă nu putea invoca în sprijinul tezelor sale nici un fel de argument ştiinţific şi de raţiune majoră, ea a recurs la falsuri şi minciuni, deformând realităţile istorice şi denaturând situaţia de fapt existentă în statele succesorale, mizând pe ignoranţa pe care o creau distanţele de sute şi chiar de mii de kilometri şi pe mijloacele materiale extrem de bogate de care dispuneau.

Ivirea pe scena politicii europene, după primul război mondial, a regimurilor fasciste în unele ţări, îndeosebi în Germania şi Italia, a căror politică expansionistă convenea de minune revizioniştilor de la Budapesta, i-a determinat pe aceştia să caute apropierea de Italia lui Mussolini şi Germania lui Hitler. La rândul lor, cei doi dictatori fascişti căutau aliaţi în vederea războiului pe care aveau să-l dezlănţuie după terminarea pregătirilor militare, împotriva învingătorilor din primul război mondial, în scopul realizării unui „spaţiu vital" pentru popoarele german şi italian.

Prin pactul de amiciţie din 5 aprilie 1927, între Ungaria horthystă şi Italia fascistă, Ungaria se putea bizui pe sprijinul Italiei în satisfacerea pretenţiilor sale revizioniste.

Imediat după preluarea puterii de către hitlerişti, preşedintele Consiliului de Miniştri al Ungariei, Gömbös Gyula, care avea vechi legături cu naziştii, a depus eforturi stăruitoare pentru stabilirea unor relaţii cât mai apropiate şi cu Reichul, subliniind, în scrisori personale trimise lui Hitler, „soarta comună" a Germaniei şi Ungariei. Gömbös a fost primul şef de guvern care s-a grăbit să meargă la Berlin, după instaurarea la putere a hitleriştilor, fiind primit, cu multă bunăvoinţă de căpeteniile naziste.

Pe măsură ce hitleriştii îşi întăreau puterea şi treceau la încălcarea tratatelor internaţionale, pe măsură ce influenţa lor era tot mai accentuată în raport cu fasciştii italieni, Ungaria horthystă se orienta din ce în ce mai mult spre Reich, în care vedea principalul sprijin în îndeplinirea scopurilor sale revizioniste, fără a neglija legăturile cu Italia fascistă. Colaborarea strânsă cu Germania hitleristă a constituit o linie permanentă în politica externă a Ungariei horthyste, începând din anul 1933 şi până la sfârşitul celui de-al doilea război mondial.

Atitudinea conciliatorie, de cedare în faţa pretenţiilor puterilor fasciste, pe care au avut-o guvernele ţărilor occidentale, a deschis un câmp larg de acţiune Germaniei hitleriste. Maşina de război a Reichului a fost pusă în mişcare şi astfel în martie 1938 a fost anexată Austria, în martie 1939 a fost cotropită şi dezmembrată Cehoslovacia — acţiune în care Germania a fost secondată de Ungaria —, la 1 septembrie 1939 a fost atacată şi invadată Polonia — dându-se semnalul declanşării celei de-a doua conflagraţii mondiale —, în primăvara anului 1940 au fost invadate Danemarca, Norvegia, Belgia, Olanda, Luxemburg, iar în iunie 1940 trupele germane defilau pe străzile Parisului, Franţa fiind şi ea îngenunchiată.

Complet izolată, în acele momente ce profilau un dezastru, România a ajuns la discreţia Germaniei hitleriste. Exploatând această situaţie critică, horthyştii — pentru a forţa mâna protectorilor naziştii — au ameninţat ţara noastră cu declaraţii de război, masând la graniţa răsăriteană a Ungariei 250.000 de soldaţi, pentru a recuceri Transilvania. Totodată, profitând de acordul de la München, prin care Anglia şi Franţa au lăsat mână liberă Germaniei şi Ungariei să dezmembreze Cehoslovacia, inaugurându-se astfel politica de cesiuni teritoriale în centrul, estul şi sud-estul Europei în favoarea statelor revizioniste, ignorându-se prevederile Tratatelor de Pace de după primul război mondial, stabilite pe principiul naţionalităţilor şi în baza dreptului de autodeterminare a popoarelor, cercurile conducătoare horthyste au considerat că a sosit momentul propice pentru împlinirea revendicărilor lor teritoriale; au participat astfel la împărţirea Cehoslovaciei, la 2 noiembrie 1938 şi în martie 1939.

Conducătorii horthyşti căutau în continuare să-l forţeze pe Hitler să rezolve problema Transilvaniei. Într-o scrisoare din iulie 1940, Horthy se adresa Führerului cu aceeaşi megalomanie specifică: „Sarcina noastră istorică a fost să asigurăm Europa în faţa Răsăritului şi aceasta a costat mult sânge... Fără a stăpâni Carpaţii, noi nu putem îndeplini această sarcină. De aceea stăpânirea Carpaţilor este pentru noi o problemă vitală. Ardealul este singura fortăreaţă naturală a Europei şi va fi spre binele Germaniei dacă va fi în mâini sigure..."

Părerea lui Hitler asupra României în conflictul ei cu Ungaria, împărtăşită contelui Ciano în ziua de 7 iulie 1940, era însă următoarea: „Germania este interesată în România, în special datorită importurilor de petrol... Germania ar fi lezată în cazul că România ar fi cucerită şi, în consecinţă, sondele petroliere ar trece dintr-o mână într-alta şi ar fi distruse..." Aceeaşi atitudine adoptând-o şi Ciano, în consecinţă s-a hotărât ca Teleki şi Csaki să fie convocaţi la Berlin în vederea unor convorbiri tripartite germano-italo-ungare. În urma acestor discuţii, care au avut loc la München în 10 iulie, dictatorul nazist i-a asigurat pe reprezentanţii Ungariei că Germania manifestă simpatie faţă de revendicările lor, subliniind că cel mai bun lucru ar fi dacă „ar încerca să-şi atingă scopul în etape separate şi prin negocieri".

Ameninţarea războinică a Ungariei dovedindu-se a fi un simplu bluf, guvernul contelui Teleki începe tratative cu guvernul român,

(Continuare în pag. a 6-a)

Prof. MIHAI RACOVIŢAN

Ortodoxie şi ideologie

— temă dezbătută în cadrul Festivalului Panortodox de tineret Evia, Grecia 2000 —

În cadrul discuţiilor purtate între tinerii reprezentanţi ai diferitelor Biserici Ortodoxe din întreaga lume, o temă, care a trezit interesul, atât al organizatorilor, dar mai ales al participanţilor, a fost cea susţinută de pr. prof. dr. Ioan Sauca, fost profesor al Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, actualmente profesor la Geneva şi membru al Consiliului Mondial al Bisericilor (WCC).

Actualitatea acestei teme, dar şi modul structurat, în care a fost prezentată, au facilitat un dialog, în cadrul căruia tinerii au primit răspunsuri la diferitele lor întrebări. În materialul următor doresc să prezint unele aspecte discutate la această temă.

Într-o lume, în care se încearcă permanent încadrarea tuturor lucrurilor în tiparele raţiunii umane, chiar şi ideea de Dumnezeu se doreşte limitată la posibilitatea de înţelegere a oamenilor. Dar Dumnezeu trebuie simţit şi trăit, altfel se ajunge la o imagine cu totul falsă şi superficială. Rezultatul acestei imagini este asocierea Ortodoxiei cu o ideologie religioasă, care urmăreşte conservarea unor dogme perimate.

Dar Ortodoxia nu se bazează pe teorii, ci pe o experienţă reală. Când apostolilor li s-a interzis să propovăduiască ideile noii învăţături creştine, aceştia au refuzat şi au înfruntat toate suferinţele până la moarte nu pentru că doreau răspândirea unor învăţături, ci pentru că L-au cunoscut pe Hristos în mod empiric, fiind conştienţi de prezenţa Lui reală în mijlocul lor. Referitor la acest lucru. Sf. Grigorie de Palamas arată că: „după ce Hristos a vorbit în viaţa pământească faţă către faţă cu apostolii, după Cincizecime El a vorbit cu interiorul lor, modelându-i, devenind modele ale Lui". Acest lucru nu se aplică numai apostolilor, ci tuturor creştinilor indiferent de epoca, în care trăiesc. De aceea, noi ştim că credinţa noastră nu constă în nişte teorii abstracte, ci se bazează pe prezenţa reală a lui Hristos în noi.

Că Ortodoxia nu este o ideologie se poate observa nu numai din experienţa noastră interioară, ci şi observând realităţile concrete. Dacă privim analitic atitudinea Bisericii faţă de societate, faţă de alte religii şi curente religioase, faţă de ea însăşi se poate uşor observa cât de nefondate sunt părerile care doresc identificarea ei cu o ideologie religioasă.

Dar ce este o ideologie? Conform Dicţionarului explicativ al limbii române, o ideologie este totalitatea ideilor şi concepţiilor care constituie partea teoretică a unui curent, a unui sistem. Caracteristica fundamentală a oricărei ideologii este aceea că pretinde a oferi o cale spre fericire. În continuare aş dori să evidenţiez principalele diferenţe dintre atitudinile Ortodoxiei şi cele ale unei ideologii referitoare la diferite aspecte ale vieţii. Ca punct de referinţă pentru o ideologie clasică se poate lua comunismul cu toate formele sale de manifestare. Scopul acestei înşiruiri este de a arăta, pe de o parte cât de diferită este atitudinea Bisericii, iar pe de altă parte de a atrage atenţia asupra unor atitudini greşite ale creştinilor, care ar putea transforma învăţătura creştină în ideologie.

În primul rând ideologia este un sistem închis, autosuficient. Comunismul interzicea comunicarea cu ceilalţi, argumentând că un eventual contact ar putea compromite succesul şi ar afecta perfecţiunea sistemului. În schimb, Ortodoxia este deschisă dialogului urmând exemplul oferit de Sfinţii Părinţi. Aceştia nu au închis niciodată dialogul nici chiar cu ereticii, ci au căutat permanent să-i întoarcă la dreapta credinţă. Atitudinea lor era următoarea: „vă spunem fraţi căci ne sunteţi fraţi. Veniţi să discutăm...". Dacă aceştia refuzau dialogul şi se menţineau în greşeală, abia atunci Biserica îi condamna ca eretici.

Din păcate, sunt creştini care preferă să rupă orice legătură cu orice elemente eteroortodoxe, afirmând că un astfel de contact ar întina dreapta credinţă. O astfel de atitudine este greşită, deoarece este de datoria noastră să împărtăşim şi celorlalţi bucuria noastră de a fi: „văzut lumina cea adevărată". De aceea, creştinismul devine ideologie dacă negăm necesitatea dialogului cu ceilalţi.

O altă diferenţă este aceea că *ideologia refuză categoric noul.* De aceea, face eforturi să evite ceea ce este nou, văzând în tot un pericol. Comunismul respingea orice inovaţie (atât pe plan tehnic, cât şi ideologic), pentru că nu era pregătit să o accepte.

Ortodoxia, în schimb, este ca o albină: colindă şi cunoaşte multe, dar ia numai ceea ce este bine şi în conformitate cu învăţătura propovăduită 2000 de ani de Biserică. Având o învăţătură de credinţă bine formulată şi clar exprimată de Biserică, creştinii pot să privească cu seninătate orice inovaţie şi să discearnă dacă aceasta este de la Dumnezeu sau de la diavol. Nu trebuie să fie nici paranoici, nici pesimişti sau să vadă peste tot antihrişti. O problemă de actualitate este atitudinea Bisericii faţă de Internet. Nu crearea acestuia este rea, ci întrebuinţarea lui în scopuri rele. Unii ar vrea o lume fără tentaţii sau ispite sau cred că ar fi mai bine să ni se ia libertatea, dar atunci omul nu mai are nici un merit, ori tocmai acesta este obiectivul vieţii oricărui creştin: prin înfrângerea ispitelor, să devină merituos şi să se bucure de răsplata veşnică. Aşadar, ca orice inovaţie tehnică, creştinul trebuie să înveţe să o folosească în scopuri bune şi să se ferească de păcat.

În sfârşit, *ideologia este foarte rigidă.* Comunismul pretindea că oferă tuturor fericirea, dar nu oferea spaţiu, în care să se manifeste spontaneitatea. Încerca să înscrie în tipare rigide chiar şi distracţia, anulând orice originalitate, urmărindu-se depersonalizarea individului.

Spre deosebire de această atitudine, Ortodoxia este expresia bucuriei în Hristos. Se ştie că Sf. Serafim de Sarov era o persoană deschisă şi zâmbea tot timpul. Întrebat de ce are această atitudine, a răspuns: „Hristos a înviat! Bucuria mea". Aceasta este atitudinea, care trebuie să caracterizeze pe creştini, deoarece, prin Învierea Sa, Hristos ne-a dat nădejdea învierii noastre. Dat fiind acest lucru, nu avem nici un motiv să nu fim optimişti şi să avem nădejdea că, dacă urmăm poruncile Lui, Hristos ne va mântui.

O caracteristică comună tuturor sfinţilor este naturaleţea şi spontaneitatea. Chiar şi astăzi se pot citi pe feţele marilor părinţi duhovniceşti acea seninătate şi linişte sufletească, tocmai datorită libertăţii de manifestare, pe care o oferă Ortodoxia şi pe care ei au ştiut să o folosească înspre bine. Faţă de tineri, Biserica are, de asemenea, o atitudine, care nu îngrădeşte manifestarea tinereţii, spunând: „distraţi-vă, dar nu păcătuiţi!". Ortodoxia va deveni ideologie atunci când va promova o tristeţe şi sobrietate exacerbată, estompând elanul şi opti-

(Continuare în pag. a 7-a)

STREZA CIPRIAN,
Student Teolog, an II

Ioan Alexandru, poet al Logosului

(Urmare din pag. 1)

numinos textualizat într-o stare de ek-stază stihială, fixa cântarea poetului într-o organicitate imnică, în cele din urmă ritualică în sens liturgic. Neliniştile eului sunt la început percepute, cum spuneam mai sus, stihial, în elementele naturii, în primordii configurând o geografie a misterului genetic şi thanatic în acelaşi timp.

O proiecţie a realului în mitic, simbolic, va duce la o resuscitare a cuvântului în gnoza sa originară, cuvânt menit a transcende scoarţa lucrurilor până la dimensiunea lor arhetipală, numinoasă.

Într-o poezie cum e *Broasca ţestoasă,* poetul cosmicizează realul, fixându-l, printr-o prelucrare şi schimbare de perspectivă, în idee şi simbol. O explozie de imagini într-o dinamică de un crescendo fixează obiectul poetic în ilimitat, în absolut, în cosmos, ca în poetica expresioniştilor (aşa cum o teoretiza Blaga). Imaginea aceasta a ţestoasei ne aminteşte de o lucrare a lui Constantin Brâncuşi.

Volumului de debut i-au urmat altele: *Viaţa deocamdată* (Ed. Tineretului, 1965), *Infernul discutabil* (Ed. Tineretului, 1967), *Vina* (Ed. Tineretului, 1967), *Vămile Pustiei* (Editura Tineretului, 1969), *Poeme* (Ed. Eminescu, 1976), *Imnele Bucuriei* (Ed. Cartea Românească, 1973), *Imne* (Ed. Eminescu, 1975), *Imnele Transilvaniei* (Ed. Cartea Românească), *Imne* (Ed. Eminescu, col. Cele mai frumoase poezii, 1977), *Imnele Moldovei* (Ed. Albatros, 1980), *Imnele Ţării Româneşti* (Ed. Cartea Românească, 1981) etc. A fost tradus în italiană, maghiară, germană, franceză, japoneză etc. Eseistica este adunată în volumul *Iubirea de patrie* (Ed. Dacia, 1978).

Ca şi tălmăcitor din poezia universală s-a aplecat mai cu seamă asupra marii poezii dintotdeauna: *Cântarea Cântărilor,* Pindar, *Ode I, II, III* (traducerea integrală a operei pindarice, apărută la Ed. Univers, în 1976—1979).

Registrul liric al poetului se schimbă începând cu *Vămile Pustiei.* Poetul juvenil din volumele anterioare devine grav. Ioan Alexandru, cel ce interoga uimit universul din jur devine acum *Ioan al Luminii,* un călător iluminat pe drumurile Damascului ce trăieşte sentimentul rătăcirii, asumându-şi o altă vârstă poetică fixată în figurile poetice ale *credinţei, speranţei* şi *devoţiunii* căutării lui Dumnezeu. El este primitorul de har care se învredniceşte, se nevoieşte în ipostaza călătorului pe drumul plin de spini al purificării, traversând vămile văzduhului şi proferând cuvintele izbăvitoare care par aş fi pierdut semnul numinos.

Cuvinte ca *Pantocrator, Ego sum via* sunt invocate, reiterate în multe texte, având menirea de a reface ontosul divin dinaintea căderii omului în păcat.

Logosul pustiit de nelinişti existenţiale pătimeşte în valul vremurilor, poetul e acum un pelerin marcat de păcatele unei lumi ce nu-şi re-găseşte calea dinaintea păcatului originar. Totul pare înstrăinat de Fiinţă şi Logosul, are peceţile închise izbăvirii. Un poem cum e cel intitulat *Ascensiunea* şi dedicat părintelui profesor D. Stăniloae, atinge un maxim al expresivităţii tragice. Corabia fantomă ce-l poartă pe eroul liric spre tărâmurile primordiale, spre „Mările mume" ori spre apele neantului ne sugerează o paralelă cu celebra pânză a lui Ioachim Patenier, *Charon trecând Styxul,* aflată la Galeria Prado. Elementul acvatic prins într-un imaginar eleatic şi totodată heraclitian, simbolizează moartea şi viaţa, configurând o cosmogonie personală de esenţă creştin-ortodoxă: „Simt... Sunt iată dus / Corabia sub mine îngrozită-aleargă / Ajung, ajuns-am. ... / Prima oară aud sub mine apele curgând / Pe valuri sunt culcat şi se văd mii de stele / Şi marea e albastră şi de foc / Şi mii de coruri, îngeri mă-mprejmuie cântând / Întins pe un potop de aripi / Începe-ascensiunea mea prin vămile văzduhului. / Acolo uite cum rămâne-o mare / Acolo un popor acolo uite-un schit / O maică, un izvor, acolo un pământ amarnic / Şi uite acolo un geniu şi uite acolo un soare / Şi uite-aici e moartea şi-ntâii zori de zi!" *(Ascensiunea).*

Eul liric străbate acum bolgiile infernului, tărâmuri eshatologice personificate de metafora Pustiei, şi ajunge în cele din urmă să aibă revelaţia Raiului, trăind cu spaimă şi speranţă bucuria întâlnirii cu „Cel ce mă priveşte cu nesfârşită milă şi răbdare / De când m-am născut" *(Ego sum via).* În cele din urmă, poetul este numai bucurie şi, ca psalmistul biblic, arde în flacăra adoraţiei şi ascultării: „De ce te iubesc într-atâta / De ce nu mai / Am pace decât în preajma Ta / Faţa mea e numai os şi lumină, contemplându-ţi / Necuprinsurile. / De n-ai fi în mine însumi / Clădit cu ce-aş tânji după Tine? / Cu cât sunt mai singur cu atât aud / Mai limpezi poruncile şi alerg smintit / Să le-mplinesc / M-am uscat ca pielea / Întinsă la fum de când aştept să te înduri" *(Bucurie).*

Cu *Imnele* sporesc semnificaţiile textului, iar poezia se plasticizează în linia melosului, poetul oficiind sacerdotal pe altarul Logosului: „Graiul e templu în care mi s-a dat / Să fiu ca mare Preot sfintelor cuvinte / Să le cunosc cu râvnă să le pasc / În iarba deasă de printre morminte" *(Marele Preot).* Cuvântul este sacramental, iar poetul slujitor profet al „Logosului foc mistuitor".

Aceste versuri, profesiune de credinţă, ne duc cu gândul la poesisul antic în care poetul era un oracol al Zeului (iar, în creştinism, al lui Dumnezeu), mijlocitor al focului; astfel Pindar, pentru lumea veche de la Delfi şi Olimpia, era un asemenea oracol.

În *Imne,* concepţia despre poezie a celor vechi apare înnobilată de aura creştină ce ne trimite până la Roman Melodul de la Hagia, Sofia, celebru poet al Bizanţului, adevărat „Dante al Orientului", care a celebrat Logosul întrupat în spiritualitatea creştină, în istorie.

Slujitor Logosului, Ioan Alexandru oficiază în *Imne* diaconia ca mărturie a lui Dumnezeu în faţa semenilor vetrei sale. Fiinţa omului — ne spune Heidegger, mergând pe urmele vechilor greci — îşi are temeiul în limbă; aceasta survine în istorie abia prin dialog. Poetul, preot sfintelor cuvinte şi aflat în dialog cu Fiinţa în fiinţare, coborând deci în istorie, va celebra Logosul-Iubire, Logosul-Cale, Adevăr, Viaţă.

Poetul ridică în aura cuvântului faptele marilor voievozi creştini: Ştefan cel Mare, Mircea cel Bătrân, Alexandru cel Bun, Neagoe şi Matei Basarab şi Brâncoveanu, martir întru ortodoxie.

Emblematic pentru cele două culegeri de *Imne* este ciclul *Imnele bucuriei* care clasicizează genul, încheind „drumul" eului liric ca postulat al celebrării luminii harice cu care e investit poetul ce are daimonul creaţiei. Aceasta transfigurează totul (nu la modul socratic, ci goethean) în lumină: „Sunt numai râuri de iubire / Sunt numai cel care va fi / Cum aş putea opri această bucurie / Această slavă şi această zi". Extazul comuniunii cu Dumnezeu se manifestă în ipostaza neputinţei umane de a accede de la slava Sa, atât prin cuvânt, cât şi prin tăcere.

Poezii ca *Lumină lină, Trisagion, Logos* au ceva din incantaţia religioasă a imnului litanic în care vocea auctorială nu e pe deplin estompată, deşi acolo vorbeşte nu atât trufia autorului (reflexivă prin natura sa), cât acel limbaj al unei voci „de dincolo", vocea Atotputernicului.

Logosul transcende totul în Bucurie, Lumină lină. Cum spuneam, este Logosul-Iubire, Logosul-Cale, Adevăr, Viaţa, Logosul-Patrie.

Poetul e familiar cu geografia şi istoria noastră, sinteză a romanităţii răsăritene, spaţiu iluminat al unui „Bizanţ după Bizanţ". În *Imne,* Ioan Alexandru fixează reperele strămoşeşti, acea ortodoxie organică reprezentată iconic în Troiţele, Bisericile de lemn din Maramureş, pe care se sprijină cerul într-o revărsare sofianică.

Exegeţii viitori ai poeziei Poetului aşezat în vocaţia de slujitor al Cuvântului haric vor găsi, dincolo de o retorică a religiosului — care, uneori, i s-a imputat — o mitologie de esenţă creştină, euharistică, în care revin cu insistenţă motive precum Mielul, Jertfirea Lui, Păstorul, Oaia rătăcită, Apa prefăcută în vin, Vinul şi pâinea, Trupul şi sângele Mântuitorului: „În iubire nu mai este moarte / Locul ei de celălalt e plin / Ea slujeşte de departe / Până apa se preface în vin".

În aproape toate poemele lui Ioan Alexandru de la *Imnele Bucuriei* încoace, adie o blândă lumină creştin-răsăriteană. Poetul, diacon al limbii române, a întreţinut focul sacru al Cuvântului ca locuire. Lucrarea lui Ioan Alexandru îşi va spori dimensiunea epifanică printr-o receptare postulând o ontologie a religiosului în care se va nevoi cititorul dimpreună cu poetul pe calea purificării, a luminii harice care îndumnezeieşte.

30 august 1940

(Urmare din pag. a 5-a)

desfăşurate în august 1940 la Turnu Severin. Din cauza pretenţiilor exagerate — se cerea un teritoriu din Transilvania de 69 000 km², cu o populaţie de peste 2 200 000 de români şi numai 1 200 000 de maghiari — România a respins propunerile ungare şi, în ultima instanţă, a oferit ca soluţie a diferendului un schimb de populaţie între românii din Ungaria şi maghiarii din România, chiar cu o rectificare de frontieră în favoarea Ungariei.

Bazaţi pe sprijinul lui Hitler şi al lui Mussolini, ungurii au rămas intransigenţi, ştiind că eşuarea tratativelor prin refuzul românilor va provoca nemulţumirea celor doi protectori şi că, datorită situaţiei dificile în care se aflau relaţiile dintre România şi Reich, aceasta va fi silită să accepte soluţia pe care i-o va impune Axa.

Ţinând seama de dorinţa ungurilor de a obţine teritoriul locuit de secui, Hitler a găsit că includerea teritoriului secuiesc coincide cu interesele strategiei militare a Reichului, care va putea, prin aliata sa, să-şi plaseze trupele în apropierea terenurilor petrolifere din Valea Prahovei şi pe crestele Carpaţilor Răsăriteni, în vederea acţiunilor militare viitoare şi a trasat pe hartă (sfârşitul lunii august) graniţele teritoriului pe care urma să-l primească Ungaria. Guvernul român a fost silit, sub ameninţări, să accepte decizia arbitrară şi, în termen de 15 zile, să elibereze teritoriul trasat pe harta impusă.

Un alt apărător al drepturilor româneşti

(Urmare din pag. a 3-a)

vara anului 1849, după ce Ardealul a fost ocupat de trupele revoluţionare maghiare, Ilie Măcelariu a fost arestat la Săcel (lângă Sibiu), iar un tribunal revoluţionar maghiar l-a condamnat la moarte. A fost graţiat în ultimul moment, de către generalul polonez Iosif Bem, comandantul trupelor revoluţionare maghiare, drept răsplată pentru că Ilie Măcelariu îi salvase de la moarte medicul personal. Nu în zadar se spune că „Dumnezeu lucrează prin oameni".

După înăbuşirea revoluţiei a funcţionat mai mulţi ani ca judecător. În 1862 a fost numit judecător („jude regesc"), al scaunului Miercurea, iar la 25 octombrie 1865 „consilier gubernial" pe lângă Tribunalul din Cluj. În aceeaşi perioadă a fost ales deputat, din partea scaunului Miercurea, în Dieta Transilvaniei de la Sibiu din 1863—1865, apoi în Dieta de la Cluj, în 1865 şi, în sfârşit, în Dieta de la Pesta din anii 1865—1868 (numită şi „Dieta încoronării"), întrucât a pregătit unirea Transilvaniei cu Austria, prin „pactul dualist", care a dus la crearea statului austro-ungar şi la încoronarea împăratului Francisc Iosif I ca „rege apostolic" al Ungariei, în 1867.

În cadrul acestor Diete, Ilie Măcelariu s-a impus prin cuvântările sale, în care încerca să apere autonomia Transilvaniei, prin neanexarea ei la Ungaria. Acţiunile lui i-au atras adeziunea opiniei publice româneşti, dar şi dezacordul şi chiar oprobiul claselor dominante din Transilvania şi Ungaria.

Din nefericire, spre sfârşitul anului 1865, apar disensiuni între deputaţii români, începând să se profileze tot mai clar cele două curente: cel pasivist, care cerea boicotarea luptei parlamentare şi cel activist, care preconiza participarea românilor la viaţa parlamentară. La 7 martie 1867 Ilie Măcelariu şi-a început un discurs în Dieta din Pesta în limba română, dar vacarmul a fost atât de puternic (cineva a exclamat: „acesta este dacoromân, se crede la Bucureşti... jos cu el!"), încât a fost nevoit să continue în limba maghiară. În discursul său, încerca să apere hotărârile luate în Dieta liberală de la Sibiu, din 1863, care stabilise legi privind recunoaşterea naţiunii române, cu drepturi egale cu cele ale celorlalte trei naţiuni; respingea şi legalitatea legilor de unire a Transilvaniei cu Ungaria. Reîntors la Cluj, Ilie Măcelariu a primit adrese de felicitare şi recunoştinţă din numeroase părţi ale Ardealului (Braşov, prin George Bariţiu, Făgăraş, Poiana Sibiului, Dobra ş.a.), dar şi din partea unor italieni.

În 1868, Ilie Măcelariu milita pentru o dietă democratică — deci majoritar românească — pentru Transilvania istorică şi înfiera pactul dualist, într-un discurs parlamentar rostit la 17 iulie 1868. În urma acestuia, Consiliul de Miniştri din Pesta l-a pensionat forţat din postul de consilier gubernial. Au urmat noi scrisori de felicitare şi adeziune. De pildă, după numai câteva zile, reprezentanţii românilor din părţile Sibiului îl asigurau că „mărturisirea credinţei politico-patriotice-naţionale ce ai făcut în Parlamentul pestan şi în lumea largă, este mărturisirea credinţei noastre, este Evanghelia noastră politică". Iar unii patrioţi din Bucureşti îi scriau, la 15 iulie 1868: „Demnitatea cu care ai ridicat încă o dată drapelul naţionalităţii noastre în mijlocul inamicilor, vocea cu care ai apărat cauza dreptăţii şi a românismului a răsunat puternic în inimile noastre..." Felicitându-l pentru că şi-a făcut „o frumoasă şi sfântă datorie", semnatarii încheiau prin cuvintele: „Meargă tot românul pe această cale şi nu va trece mult până când fiii naţiunii române vor cânta osana victoriei şi măririi naţionale. Să trăieşti, prea demne bărbat. Trăiască naţiunea română. Trăiască dreptatea şi libertatea naţională". La 6 septembrie 1868, o mulţime de ţărani români din împrejurimile Sibiului au organizat o manifestaţie de stradă în cinstea lui Ilie Măcelariu, aflat în Sibiu, unde era găzduit în casa profesorului Ioan Hannia.

Deşi la început era adept al politicii „activiste", dându-şi seama de eşecul acţiunilor sale, Ilie Măcelariu se orientează spre politica „pasivistă". Aşa se face că la 23—24 februarie / 7—8 martie 1869 a convocat la Miercurea Sibiului o conferinţă naţională a fruntaşilor politici transilvăneni, când s-a constituit Partidul Naţional Român din Transilvania şi se alege un Comitet central, în frunte cu Ilie Măcelariu însuşi. Ca tactică politică se adoptă „pasivismul", adică neparticiparea la viaţa politică din Ungaria. Cu o lună înainte, avusese loc, la Timişoara, o Conferinţă a fruntaşilor politici români din Banat şi Ungaria, când s-a creat Partidul Naţional al românilor din Banat şi Ungaria, condus de Alexandru Mocioni, care proclamase ca tactică politică „activismul". Ilie Măcelariu şi-a continuat lupta şi în anii următori, militând pentru alcătuirea unui memorandum către împărat. Din păcate, românii erau acum prea divizaţi, chiar şi în organizarea unor consfătuiri restrânse ale liderilor lor politici.

În anii următori, a militat pentru unificarea celor două partide politice româneşti. Acest lucru s-a făcut în Conferinţa de unificare de la Sibiu din mai 1881. Ilie Măcelariu — alături de Partenie Cosma şi Zaharia Boiu — erau delegaţi din partea Sibiului. De acum înainte, n-a mai avut un rol atât de activ în viaţa Partidului unificat.

După pensionare s-a mutat la Sibiu, unde s-a implicat în alte probleme sociale, culturale şi bisericeşti ale românilor. De pildă, încă din 10 mai 1860, se numără printre cei 176 de semnatari care cereau înfiinţarea unei societăţi culturale româneşti în Transilvania. „Chiar de la şedinţa de constituire, a fost membru în Comitetul de conducere al noii Societăţi, care va fi cunoscută sub denumirea de „Asociaţiunea transilvană pentru literatură română şi cultura poporului român din Transilvania" (Astra), calitate pe care a deţinut-o până la moarte.

Pe tărâm economic, notăm că s-a numărat printre întemeietorii Băncii „Albina", fiind unul dintre cei mai entuziaşti sprijinitori ai lui Visarion Roman. A făcut parte din primul Consiliu de administraţie al Băncii, ales la 14 martie 1861. Între anii 1878—1889 a devenit vicepreşedinte al Consiliului de administraţie, iar în 1889 preşedinte, funcţie pe care a îndeplinit-o până la moarte. În 1876 a fost ales — alături de alţi lideri politici români originari din aşa numitul „pământ crăiesc" (fundus regius) în „Universitatea săsească", organul suprem de conducere al saşilor din Transilvania, militând şi aici pentru drepturile românilor, mai ales de ordin material.

Ilie Măcelariu s-a implicat şi în viaţa bisericească a românilor ortodocşi din Transilvania. A fost ales deputat în Sinodul Arhidiecezei Sibiului şi în Congresul Naţional Bisericesc (inclusiv în Congresul din toamna anului 1868, când s-a discutat şi aprobat Statutul Organic şagunian). De asemenea, Ilie Măcelariu a fost ales „asesor consistorial onorific" din partea mirenilor, preşedinte al Comitetului parohial al bisericii din Sibiu „Iosefin" (biserica „Din groapă").

Pe plan familial, notăm că a fost căsătorit cu Iudita Tobias, greco-catolică din Abrud, o româncă şi soţie devotată, care l-a secondat în toate acţiunile lui. De pildă, în 1877 a fost aleasă preşedintă a Comitetului de romance din Sibiu, care s-a ocupat cu colectarea de ajutoare pentru răniţii şi orfanii Războiului de independenţă purtat de vechea Românie.

Ilie Măcelariu a trecut la cele veşnice în Sibiu, la 8/20 februarie 1891, fiind în vârstă de 71 de ani. A fost însoţit pe ultimul drum al vieţii de o mulţime imensă de români din Sibiu, din satele învecinate, din Miercurea natală. Slujba înmormântării a fost săvârşită de însuşi mitropolitul Miron Romanul, înconjurat de cinci preoţi şi un diacon, între care arhimandritul-vicar Ilarion Puşcariu, asesorul Zaharia Boiu, care a şi rostit predica funebră, şi alţii. A fost îngropat în cimitirul bisericii „Din groapă", alături de alte personalităţi ale culturii româneşti sibiene, aşteptând învierea cea de obşte, dar şi învierea neamului românesc.

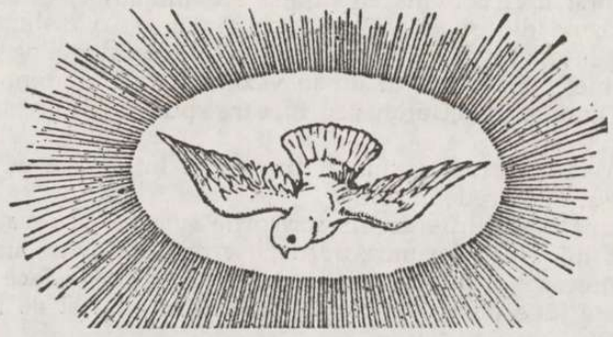

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P.S. Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU **a săvârşit următoarele:**

- **12-13 SEPTEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a luat parte la lucrările Sf. Sinod - Bucureşti.
- **14 SEPTEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană, iar seara, tot acolo Vecernia şi Acatistul Sf. Cruci.
- **15 SEPTEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană cu prilejul zilei hramului (Sf Nichita Romanul).
  — Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
- **17 SEPTEMBRIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit împreună cu **Î.P.S. Serafim,** mitropolitul Germaniei şi cu **P.S. Laurenţiu,** episcopul Caransebeşului, slujba de sfinţire a noii biserici cu hramul „Sf. Împăraţi" din Oraşul Victoria, jud. Braşov şi Sf. Liturghie arhierească, rostind Cuvânt de învăţătură. P.C. Pr. paroh Octavian Smădu, a fost hirotesit întru iconom-stavrofor.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **18 SEPTEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a cercetat canonic Schitul Păltiniş.
- **20 SEPTEMBRIE a.c., — P.S. Sa VISARION RĂŞINĂREANU** a primit pe **Exc. Sa CHRISTIAN ZIPPERT,** episcop evanghelic de Marburg însoţit de **Exc. Sa CHRISTOPH KLEIN,** episcopul Episcopiei Evanghelice C.A. din România. Au fost discutate între altele şi posibilitatea unui parteneriat ecumenic între Arhiepiscopia Sibiului şi Episcopia de Marburg - Germania.
- **21 SEPTEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a primit pe Prof. Dr. Byun-Kyu-Yong (Paul) de la Universitatea „Sogang" din Seul, Coreea, interesat fiind de opera teologică a Părintelui Dumitru Stăniloae.
- **23 SEPTEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană, iar seara, Vecernia în Catedrală.
- **24 SEPTEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica cu hramul: „Sf. Martiri Brâncoveni", de la Mânăstirea Sâmbăta de Sus, jud. Braşov, rostind cuvânt de învăţătură.
  — A hirotesit întru arhimandrit mitrofor pe P. Cuv. Stareţ Irineu Duvlea.
  — În cimitirul bisericii din Sâmbăta de Sus a oficiat o slujbă de pomenire pentru Arhim. Vasile Cornilă, fost vicar-administrativ al Arhiepiscopiei Sibiului.
- **25 SEPTEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a cercetat canonic Mânăstirea de la Sibiel unde se află în construcţie o nouă biserică.
- **26 SEPTEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a oficiat slujba de Te-Deum în Capela Mitropolitană cu prilejul începerii noului an universitar.
  — A participat la deschiderea noului an de învăţământ în Aula „Avram Iancu" din Sibiu.
  — Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
  — A participat la recepţia oferită de Episcopia Evanghelică din Sibiu cu prilejul vizitei Episcopului Dr. Sturm din Austria.
- **27 SEPTEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a slujit Sf. Liturghie arhierească în sobor de arhierei şi preoţi la Râmnicu-Vâlcea cu prilejul zilei Sf. Martir Antim Ivireanu.
- **28 SEPTEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a participat la cea de-a cincea Întâlnire a Comisiei mixte de dialog ortodoxo-greco-catolic, desfăşurată la Mânăstirea „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus, jud. Braşov.
- **29 SEPTEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a luat parte la Liturghia oficiată în Catedrala Arhiepiscopală romano-catolică din Alba-Iulia, cu prilejul încheierii Sinodului arhidiecezei catolice de aici. S-a întâlnit cu Înalt Prea Sfinţia Sa Gyorgy Iakubiny, arhiepiscop catolic de Alba Iulia şi cu alţi episcopi romano-catolici.
- **30 SEPTEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela Mitropolitană.
  — A vizitat via Mitropoliei de la Sărăcsău, jud. Alba.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **1 OCTOMBRIIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit slujba de sfinţire a noii biserici cu hramul „Acoperământul Maicii Domnului" de la Mânăstirea Dejani, jud. Braşov şi Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură.
  — A vizitat în aceeaşi zi bisericile parohiale din Recea Nouă, prot. Făgăraş şi şantierul noii biserici din Avrig, prot. Avrig.
- **2 OCTOMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit un Te-Deum cu prilejul deschiderii noului an de învăţământ la Academia Trupelor de Uscat, Sibiu.
- **3 - 4 OCTOMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a luat parte la lucrările Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.
- **5 OCTOMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela Mitropolitană din Sibiu.
  — A vizitat Mânăstirea de la Turnu Roşu, protopopiatul Avrig.
- **7 OCTOMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela Mitropolitană, iar seara Vecernia în Catedrală.

Diac. VASILE AVRAM

Preot Nicolae Grebenea, **Amintiri din întuneric.** Ediţia a doua, completată. Editura Scara, Bucureşti, 2000, 560 pagini.

Iată o carte cutremurătoare, scrisă de părintele Nicolae Grebenea, originar din Răşinari, stabilit însă în Piatra Neamţ, ajuns azi la venerabila vârstă de 95 de ani (n. 1905). Unii preoţi şi credincioşi sibieni sau răşinăreni mai în vârstă îl cunosc, pentru că a urmat Şcoala normală „Andrei Şaguna" (cu diferenţă de liceu şi bacalaureat), apoi Academia teologică „Andreiană" (abs. 1930), cu examene de diferenţă şi licenţă la Facultatea de Teologie din Cernăuţi. A desfăşurat o scurtă activitate în învăţământ, ca profesor de Religie la Lupeni şi Petroşani, în Valea Jiului, apoi tocmai la Bicazul ardelean (pe atunci în jud. Ciuc, azi în jud. Neamţ). Intrat de tânăr în mişcarea legionară, a avut apoi de suferit o viaţă întreagă, fiind arestat în timpul guvernării Antonescu, în 1942 şi eliberat abia în vara anului 1964. Deci a avut parte de 22 de ani de suferinţe prin diferite închisori, dintre care 18 la Aiud, la mina de la Cavnic şi în alte părţi. În închisoare, a cunoscut mulţi oameni politici şi mari cărturari ai neamului nostru, dar şi oameni simpli, dintre care multora le face — cu un remarcabil talent literar — câte un luminos portret (de pildă lui Nichifor Crainic, Radu Gyr etc.). După eliberare, mitropolitul Nicolae Colan i-a încredinţat o modestă parohie pe Târnava Mică, Spini, cu filia Şona, dar în martie 1973 s-a transferat în parohia Vlădiceni, în judeţul Neamţ. Acolo a activat până la 1 martie 1977, când a fost pensionat forţat, în urma unei penibile şedinţe — în prezenţa trimişilor Securităţii — care a avut loc la Protopopiatul Piatra Neamţ. Din 1964 şi până la evenimentele din decembrie 1989, deci încă 25 de ani, Părintele Grebenea a avut de îndurat multe alte suferinţe: anchete la Securitatea din Alba Iulia, apoi la cea din Piatra Neamţ, percheziţii, urmăriri, din umbră, din partea unora, chiar rude. O parte din aceste suferinţe sunt prezentate detaliat, cu indicarea multor persoane cunoscute, din care unele mai trăiesc şi azi. Viaţa, şi mai cu seamă suferinţele Părintelui Grebenea se aseamănă — în multe privinţe — cu cele ale unui alt distins memorialist, Părintele Dimitrie Bejan din Hârlău (1909—1995), fost prizonier de război la sovietici, din 1942, iar din 1948 şi până în 1964, aruncat în închisorile comuniste de la noi, iar după eliberare supravegheat şi anchetat, ca apoi să fie şi el pensionat forţat.

Este greu de prezentat această carte a suferinţelor, cu largi digresiuni asupra unor probleme privitoare la mişcarea legionară, la regimul comunist de la noi şi chiar pe teme teologice, sociale şi culturale. Cartea Părintelui Grebenea nu poate fi recenzată, ea trebuie să fie citită — mai cu seamă de cei tineri, — ca să ne convingem încă o dată de ceea ce a însemnat regimul comunist de la noi, impus de sovietici, de toate nenorocirile aduse ţării, precum şi Bisericii. Este mărturia unui modest slujitor al altarului într-o lume care pare că a uitat durerile trecutului, într-o lume în care cei asupriţi altădată au fost uitaţi, iar asupritorii lor conduc azi afaceri prospere ori au fost ridicaţi în posturi de mare răspundere în viaţa de stat.

Cartea Părintelui Grebenea se poate procura de la mânăstirea „Sfinţii Arhangheli" din localitatea Petru Vodă, comuna Poiana Teiului, judeţul Neamţ, care a şi sprijinit apariţia cărţii, prin osârdia Părintelui stareţ Iustin Pârvu, fost şi el deţinut politic, şi care semnează un frumos „Cuvânt înainte".

Pr. Prof. M. PĂCURARIU

Ortodoxie şi ideologie

(Urmare din pag. a 6-a)

mismul specific firii umane.

Astfel, se poate observa cât de departe este Ortodoxia de a fi ideologie. Aceasta este rezultatul lucrării Sf. Duh în Biserica drept măritoare, ajutând pe oameni să păstreze sensul adevărat al însuşirilor Bisericii: „una, sfântă, sobornicească şi apostolească". Acest lucru este dovedit de faptul că, spre deosebire de ideologii, care toate au avut o viaţă foarte scurtă în faţa istoriei, Ortodoxia a rezistat 2000 de ani şi va rezista până la sfârşitul veacurilor.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **10 SEPTEMBRIE a.c. — Î.P.S. Sa Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALA, Mitropolitul Transilvaniei** a vizitat Mânăstirea Orlat, prot. Sălişte, unde a luat act de terminarea picturii bisericii.

● **11 SEPTEMBRIE a.c.,** — A participat la Bucureşti, la Patriarhia Română, la şedinţa Sinodului Permanent al B.O.R.
— A primit pe Dl. Prof. David Tudose din Bucureşti.
— A primit pe Dl. dir. Teodor Răpan din Bucureşti.
— A primit pe Dl. ing. Dan Marcu din Bucureşti.

● **12 SEPTEMBRIE a.c.,** — A participat la lucrările Sf. Sinod al B.O.R.
— A primit pe P.C. Arhim. Grigorie Băbuş, din Bucureşti.
— A primit pe maica stareţă Benedicta Chirobocea de la Sf. Mânăstire Christiana din Bucureşti.

● **13 SEPTEMBRIE a.c.,** — A participat la şedinţa de încheiere a lucrărilor Sf. Sinod.
— În seara aceleiaşi zile a poposit în drum spre Sibiu la Sf. Mânăstire Predeal unde s-a interesat de lucrările de restaurare ale Sf. locaş.
— A primit pe P.C. Ierom. Serafim Pătrunjel, slujitor la biserica Sf. Mânăstiri.

● **14 SEPTEMBRIE a.c.,** — A cercetat Mânăstirea „Sf. Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.

● **18 SEPTEMBRIE a.c.,** — A primit pe Dl. Emil David, Directorul Casei de Presă şi Editură „Tribuna", însoţit de Dl. Redactor Ioan Onuc Nemeş, cărora le-a acordat un interviu privitor la restaurarea clădirilor-monument aparţinând Arhiepiscopiei.

● **20 SEPTEMBRIE a.c.,** — A primit pe Pr. Constantin Tuţuianu din Piatra Neamţ.

● **21 SEPTEMBRIE a.c.,** — A primit pe Pr. Prof. Dr. Ioan Floca, consilierul juridic al Arhiepiscopiei.
— A primit pe Prof. Dr. Byun Kyn - Yong, de la Universitatea „Sogang" din Seul, Coreea, care studiază opera Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae.
— A primit pe Pr. Conf. Dr. Vasile Grăjdian de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.
— A primit pe Pr. Lector Dr. Irimie Marga de la aceeaşi Facultate.
— A primit pe Pr. Iconom Stavr. Smădu Octavian, parohul Bisericii Ortodoxe Române „Sf. Împăraţi Constantin şi Elena" din Oraşul Victoria.

● **22 SEPTEMBRIE a.c.,** — A primit pe P.C. Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.
— A primit pe P.C. Arhid. Pr. Prof. Univ. Dr. Constantin Voicu, Decanul Facultăţii de Teologie din Oradea.

● **23 SEPTEMBRIE a.c.,** — A cercetat Sf. Mânăstire „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.

● **24 SEPTEMBRIE a.c.,** — A asistat la Sf. Liturghie oficiată de **P.S. Visarion Răşinăreanu** la Biserica nouă a Mânăstirii „Brâncoveanu" şi la hirotonia întru Stareţ Mitrofor a P. Cuv. Arhim. Irineu Duvlea. La sfârşitul Sf. Liturghii a rostit un cuvânt de învăţătură.
— În după-masa aceleiaşi zile a primit o delegaţie a preoţilor din Protopopiatul Făgăraş, împreună cu P.C. Pr. Cornel Urs, Protopop de Făgăraş.

● **26 SEPTEMBRIIE a.c.,** — A primit la Reşedinţa mitropolitană pe *Arhid. Ezechil Oancea*, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
— În după-masa aceleiaşi zile a cercetat biserica-monument — **„Sălişte-Grui"**, din protopopiatul Sălişte, însoţit de Dl. Prof. Dr. Mircea Tomuş şi Ec. Ioan Meţiu, cu ocazia terminării lucrărilor de pictură.
— La întoarcere a vizitat şi Mânăstirea Orlat, prot. Sălişte.

● **27 SEPTEMBRIE a.c., — Î.P.S. Sa** s-a deplasat la Mânăstirea „Brâncoveanu" din Sâmbăta de Sus, în vederea întâlnirii Comisiilor de Dialog ale Bisericii Ortodoxe şi Bisericii Greco-Catolice din Ardeal.
— A primit într-o audienţă privată pe Episcopul Grigorie de Poti din Georgia şi pe Prea Sfinţitul Teofan Sinaitul, episcop-vicar patriarhal.
— A avut o întâlnire de lucru cu toţi episcopii ortodocşi din Mitropolia Ardealului.

● **28 SEPTEMBRIE a.c.**, — A prezidat la Mânăstirea „Brâncoveanu" din Sâmbăta de Sus, şedinţa celei de-a cincea întâlniri a Comisiei de dialog cu Biserica Greco-Catolică. Alături de ierarhii eparhioţi din Ardeal, a participat P.S. Timotei al Aradului şi P.S. Teofan Sinaitul, ca delegat al **P.F. Patriarh Teoctist.**
Din partea Bisericii greco-catolice ca delegat papal a participat Monseniorul Francesco Pio Tamburino.

● **29 SEPTEMBRIE a.c.,** — A primit la Reşedinţa mitropolitană pe *P.C. Arhid. Ezechil Oancea*, consilierul economic al Arhiepiscopiei.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarele parohii vacante:

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN AGNITA
— Parohia ort. rom. BRĂDENII — numiri, 15 oct. — 1 nov. 2000
PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN FĂGĂRAŞ
— Parohia ort. rom. ŞINCA-VECHE — numiri, 15 oct. — 1 nov. 2000
PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN RUPEA
— Parohia ort. rom. AUGUSTIN — numiri, 15 oct. — 1 nov. 2000
PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN BRAŞOV
— Parohia ort. rom. ŞIRNEA — numiri, 15 oct. — 1 nov. 2000
PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN SIBIU
— Parohia ort. rom. HAŞAG — numiri, 15 oct. — 1 nov. 2000
— Parohia ort. rom. CRISTIAN - transferări - 15 oct. - 15 nov. 2000
— Parohia ort. rom. LAZARET IV - SIBIU - examen concurs pentru parohie oraş — 15 oct. — 15 nov. 2000
PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN BRAŞOV
— Post preot pentru cele două Azile de recuperare Timiş şi Azilul de Bătrâni din Braşov, Str. C. Lacea nr. 39, post cu atribuţii sociale pe Protopopiatul Braşov. Concurs examen pentru oraş. — 15 oct. — 15 nov. 2000.

Cei care doresc să ocupe aceste posturi îşi vor înainta cererea în termenul legal la Oficiile protopopeşti, anexând adeverinţe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs, Of. Protopopeşti ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P.C. Protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona: vechimea în funcţia anterioară, examene absolvite, situaţia socială, domiciliul, copii părinţi, locul de muncă al soţiei, etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termen de contestaţie: 15 zile de la data numirii.

† Dr. ANTONIE
Arhiepiscop şi Mitropolit

Consilier ad-tiv bis.,
Pr. SIMION SĂSĂUJAN

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● **„Anno Domini 2000. Scrieri străvechi din Dacia Carpatică".** Despre pătimirea Sfântului Sava „Gotul" din părţile Buzăului şi scrisorile din anii 372-374, în legătură cu cinstitele sale moaşte, de **Î.P.S. Dr. Nestor** al Olteniei, lucrare tipărită cu binecuvântarea canonică şi chiriarhală a *P. S. Epifanie al Buzăului*, Editura Episcopiei Buzăului, 2000.

Această cărticică cuprinde succint şase scrisori din sec. al IV-lea, despre pătimirea şi moaştele Sfântului martir Sava din anul 372. E vorba apoi de o epistolă a Sfântului Vasile cel Mare din anul 373, trimisă compatriotului Iunius Soranus, guvernator al Tomisului, căruia îi scrie despre moaştele Sfântului Sava Gotul. Acest Iunius Soranus era rudă cu Sfântul Vasile cel Mare, care era arhiepiscop al Cezareei Capadociei.

Moaştele Sf. Sava Gotul au fost strămutate din Dacia Carpatică, numită pe atunci Goţia, în anul 373 sau 374, prin Tomis, în Cezareea Capadociei.

Semnalăm o a doua cărticică: **„Sfântul episcop Laurenţiu de la Novae, sec. V.** Omilii ale Sf. episcop Laurenţiu din Novae, „Cel dulce ca mierea" din primele decenii ale sec. al V-lea, de *Î.P.S. Nestor al Olteniei*, Craiova, 2000.

Această cărticică are patru capitole după cum urmează:
„I. Răspândirea creştinismului în stânga şi în dreapta Dunării după părăsirea Daciei de către administraţia împăratului Aurelian;
II. Sfântul episcop Laurenţiu al Novae-lor şi opera omiletică a Sfântului Ioan Gură de Aur;
III. Omilia Sfântului episcop Laurenţiu al Novae-lor **„despre pocăinţă"**, din sec. al V-lea;
IV. Omilia Sfântului episcop Laurenţiu al Novae-lor, **„despre milostenie"** din sec. al V-lea".

La urmă *Acad. Virgil Cândea* îi scrie o Postfaţă:

„Într-o vreme în care nu toate rădăcinile fenomenului românesc sunt cu nonşalanţă şi primejdios tăgăduite, studiul de faţă este un memento important în plan ştiinţific, dar şi, deopotrivă, spiritual".

★

● Am bucuria de a semnala cartea: **„Dumnezeu în care spui că nu crezi . . .". Scrisori către Virgil Ierunca (1967-1983),** de N. Steinhardt, ediţie îngrijită şi note de Monica Manu, Editura Humanitas, Bucureşti, 2000, 298 p.

„Tematica celor 250 de scrisori trimise de N. Steinhardt lui Virgil Ierunca în perioada 1967-1983 şi adunate în acest volum este cât se poate de diversă. Steinhardt îi vorbeşte prietenului său de la Paris despre viaţa culturală bucureşteană - publicaţii, expoziţii, concerte, conferinţe; comentează cărţi, inclusiv cărţile proprii, apărute sau în curs de redactare, şi comentează emisiunile Europei Libere; trimite corecturi pentru textul **Jurnalul fericirii** în varianta de care urma să se ocupe Virgil Ierunca; povesteşte despre prietenii săi, dintre care mulţi îi fuseseră tovarăşi de detenţie.

Dar această extraordinară diversitate este strânsă laolaltă de o viziune unificatoare asupra lumii. Această viziune nu vine dintr-o idee, ci din uimirea unui om care constată că totul - fiecare gest, lucru şi întâmplare - se poate deschide către un sens, dacă e aşezat în lumina **credinţei.** Totul poate fi înţeles aşa: un film de Antonioni, o carte, o boală, o întâlnire. A crede în Dumnezeu nu înseamnă a fi convins că lumea are un autor, ci că viaţa fiecăruia dintre noi stă sub un dialog cu o instanţă aşezată la alt nivel decât noi. Semnele acestui dialog se află în tine, chiar dacă tu nu le vezi. Cu toţii suntem locuiţi de Dumnezeu: „Dumnezeu în care spui că nu crezi, crede El în tine.

Credinţa e acest simplu pas către întâlnirea cu Dumnezeul care crede în tine".

Sunt foarte interesante scrisorile acestea pe care el le-a scris lui Virgil Ierunca, aproape vreme de 20 de ani. Cine se interesează de N. Steinhardt nu îşi va putea face o adevărată idee despre el decât ţinându-se cont şi de această carte.

★

● Episcopia Huşilor publică cartea **„Omul şi Fapta. Episcop Grigorie Leu",** de Pr. Dr. Nicolae Hurjui, tipărită cu binecuvântarea *P. S. Ioachim*, episcop al Huşilor, 2000, 237 p.

Iată ce spune Prea Sfinţitul Ioachim în Cuvântul înainte: „Lucrarea de faţă privind viaţa şi opera marelui ierarh Grigorie Leu, care timp de 45 de ani (1904-1949), a slujit Biserica, Ortodoxia şi fiinţa naţională a neamului românesc, este împărţită în şapte capitole în afară de Cap. I.

Lucrarea de faţă cuprinde . . . pagini cu ilustraţii adecvate, având cursivitate şi cronologie în subtitluri".

Această carte este foarte documentată, atât prin cercetarea amănunţită a bibliografiei, privind desfăşurarea activităţii şi viaţa celui ce a fost episcopul Grigorie Leu.

Grigorie Leu a fost un **vlădică** bun. El a fost scos din eparhie fiindcă se dorea desfiinţarea acelei Episcopii. A murit trist şi necăjit. Se cade acum să îl lăudăm pentru fapta lui măreaţă. Căci iată acum după atâţia ani episcopia sa s-a reînfiinţat, continuându-se vechea tradiţie şi dându-i-se astfel o bucurie dintre cele mari.

Dumnezeu să-l odihnească.

★

● **Comentariu la Catehismul Ortodox,** de Pr. prof. Ion Bria, Editura „Oastea Domnului", Sibiu - 2000, 151 p. Iată ce spune în introducere chiar autorul:

„Problemele secolului care vine sunt numeroase şi controversate, dar un lucru este sigur: chestiunile politice, economice şi sociale sunt inseparabile de cele religioase, etice şi spirituale. Cum sfârşitul secolului coincide cu sfârşitul mileniului, în contextul unei crize mondiale fără precedent, faptul acesta este speculat de numeroase mişcări religioase şi spiritualităţi milenariste, pentru a înlocui speranţa eshatologică, despre care dă mărturie Biblia creştină, cu frica apocaliptică, cu descurajare şi dezgust de viaţă, cu sfârşitul iubirii.

Spiritualitatea creştină nu este însă ceva static, paralizant, ci o creştere tainică continuă în adevărul **Credinţei,** bucuria **Speranţei** şi faptele **Dragostei.".**

Este o lucrare bine tratată de Părintele Prof. Ion Bria şi merită să fie studiată cu toată încrederea de către toţi tinerii teologi şi laici.

★

● Nicolae Stehinhardt: **„În amintirea contemporanilor".** ediţie îngrijită şi note de Florian Roatiş (Caietele de la Rohia, m: II), Editura Helvetica, Baia Mare, 2000, 200 p.

Ea cuprinde o suită de articole despre Nicolae Steinhardt, semnată de mai mulţi oameni de litere, printre care se numără şi **Î. P. S. Dr. Antonie Plămădeală** cu titlul: „Izvoarele Fericirii Monahului Nicolae de la Rohia". Mai notăm printre colaboratori pe **Î.P.S. Dr. Nicolae Corneanu, Î.P.S. Bartolomeu Anania, Sorin Dumitrescu, Ioan Pintea, Mihai Şora** şi mulţi alţii. E păcat doar faptul că a apărut numai în cinci sute de exemplare.

★

● G. Mihăilă publică la Editura „Roza Vânturilor" cartea **„Între Orient şi Occident. Studii de cultură şi literatură română în secolele al XV-lea - al XVIII-lea",** Bucureşti, 1999, 399 p.

„Ţinând pasul cu investigaţia şi interpretarea actuală pe plan european şi extra-european, nu mai împărţim astăzi în mod scolastic literatura română în veche, accesibilă doar specialiştilor, şi modernă, ci o privim - aşa cum a subliniat acum mai bine de o jumătate de secol G. Călinescu - ca pe un fenomen continuu, în permanentă creştere, cu treceri treptate de la o etapă la alta şi cu întoarceri mereu la tradiţie, alături de inovaţiile deschizătoare de noi orizonturi. Mai mult, critica nouă ne-a obişnuit să citim operele literare ale trecutului - tot aşa cum contemplăm vechile opere de artă - cu un ochi proaspăt şi să vedem valori literare autentice acolo unde altă dată cititorii treceau indiferenţi".

Cartea aceasta cuprinde contribuţii de istoria culturii şi literaturii române vechi, indispensabile de aici înainte celor ce studiază destinul spiritual al poporului român în secolele XV-XVIII. (Dan Zamfirescu în prefaţa de la sfârşitul cărţii). Căci cartea se ocupă într-adevăr de vechea literatură română din acest timp.

E una din cărţile importante despre izvoarele culturii româneşti.

★

● **„Rugi. Versificări şi alte închinări",** de Arcadie Donos, Editura Pro Transilvania, Bucureşti, 1999, 164 p.

Este o carte mare, plină de versuri, foarte frumoasă, şi apoi de gânduri scurte.

Arcadie Donos este un actor mare care ascunde de fapt un mare poet.

— „Mai neagră noaptea, mai vii stelele". Mângâiere pentru toate îngândurările . . . Nu-s grele: /Sunt rele / Vremurile!/ Ştia Cronicarul ce ştia / Doar omu-i sub ele; /Neamurile: / NU! / Sunt animate de stele . . . / Dă-ne prietenie, Doamne — / Să ne apere de rele: / Nu să intrăm la belele! /

★

● Diacon Dr. Ioan Caraza publică: **„Hristologia Sinodului IV Ecumenic de la Calcedon în preocupările teologilor romano-catolici şi protestanţi din vremea noastră şi punctul de vedere ortodox,** Editura episcopiei Sloboziei şi Călăraşilor, 2000, 247 p. Carte tipărită cu binecuvântarea *P. S. Damaschin*, episcop al Sloboziei.

Este Teza de doctorat a P. C. diacon Dr. Ioan Caraza. Este o luerare bună care merită să fie citită.

★

● Îmi scriu: Vlad Dumbravă, V. Livezeanu, Victor Macarevici şi V. Zălătuşca, dintr-o călătorie în Basarabia. Au fost să-l înmormânteze pe preotul Ieremia Ursu, coleg de la seminarul „Mitropolit Gavriil Bănulescu Bodoni", care era de fapt din Ardeal şi a ajuns Mitropolitul Basarabiei. Preotul Ieremia Ursu, o inimă românească mare, s-a preoţit la bătrâneţe, după ce a făcut ani de Gulag în Rusia.

Dumnezeu să-l ierte.

★

● **„Sfântul Ioan Rusul".** Viaţa, minunile, Paraclisul şi slujba. Traducere din greacă de Ierom. Evloghie Munteanu şi Cristina Băcanu, Editată de Schitul Crasna - Prahova, apare cu binecuvântarea *P.S. Galaction* al Alexandriei şi Teleormanului, 1999, 79 p.

Este o carte căreia P.S. Galaction îi scrie prefaţa. Sfântul Ioan Rusul era născut într-un sat din Rusia, probabil pe la 1690, deoarece Sfântul a participat ca soldat în războiul pe care Ţarul Petru cel Mare l-a pornit împotriva turcilor la anii 1711.

Este o viaţă sfântă pe care citindu-o, orice creştin se foloseşte.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35
Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului** — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 50 000 lei. Cont nr. 2511.1-61 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A (cont nr. 2511.1.-61.15/U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA"

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator:
Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 148
SIBIU
1 şi 15 noiembrie
Nr. 41—44
2000

Umanismul creştin şi umanismul secularizat*

Domnule Preşedinte al Academiei Române,
Domnilor Academicieni,
Prea Fericite şi Iubite Frate Patriarh al României, TEOCTIST,
Domnilor reprezentanţi ai autorităţilor poporului român,
Înalt Prea Sfinţiile Voastre,
Prea Sfinţiile Voastre,
Iubiţi fii în Hristos Domnul,

Cu multă emoţie urcăm la această tribună să mulţumim din adâncul inimii Academiei române pentru decernarea Diplomei Honoris Causa Smereniei Noastre. Considerăm că cinstea aceasta este adresată Sfintei şi Marii Biserici Mame a lui Hristos şi soborului numeros al Patriarhilor Ecumenici, care au slujit-o pe aceasta şi întreaga creştinătate. Într-adevăr, acestora le aparţine toată cinstirea şi recunoştinţa pentru contribuţia lor la păstrarea unităţii Bisericii Ortodoxe, la efortul depus pentru restaurarea unităţii tuturor creştinilor, la reglementarea diferitelor probleme şi situaţii dificile care au apărut de-a lungul timpului şi la păstrarea neştirbită a Credinţei şi Tradiţiei Ortodoxe. Între aceştia s-au aflat zeci de Patriarhi Sfinţi care au strălucit prin cultura lor şi care, pe drept cuvânt, sunt vrednici de cinstea care se face acum Smereniei Noastre. De aceea, în numele lor, primind această diplomă de onoare o înmânez la rându-mi celor cărora aparţine, continuând acelaşi drum pe care, luminaţi de Dumnezeu, ei l-au deschis, acela al slujirii Patriarhiei Ecumenice în folosul tuturor Bisericilor.

Patriarhia Ecumenică nu exercită, aşa cum este cunoscut, o funcţie administrativă asupra Bisericilor Ortodoxe Autocefale. Fiecare Arhiepiscop al Constantinopolului şi Patriarh Ecumenic este doar primul între egali în raport cu toţi Arhiereii Ortodocşi. Acest primat de cinstire şi de slujire îl are încă de la Sinoadele Ecumenice II şi IV, în virtutea canoanelor 2 şi respectiv 28 ale acestora. Rolul său este unul coordonator şi complementar. Aplicând aceste sfinte canoane, Patriarhia Ecumenică slujeşte Biserica cu responsabilitate şi cu deplină cunoştinţă a graniţelor competenţelor sale, pe care le respectă la modul absolut, autolimitându-se la cele pe care practica de veacuri şi recunoaşterea de către toţi le-au dovedit ca datorie de iubire şi grijă ale Patriarhiei Ecumenice pentru Bisericile Ortodoxe.

În spiritul acestei griji materne, Patriarhia Ecumenică promovează emanciparea Bisericilor locale mature, conferindu-le acestora autonomia sau autocefalia, şi se bucură observând progresele lor, aşa cum se întâmplă în mod deosebit cu Sfânta Biserică a României, cinstită cu vrednicia patriarhală. Colaborează cu acestea în spiritul egalităţii frăţeşti, fără orgoliu sau sentimente de superioritate. Iar dacă se întâmplă să intervină pentru a semnala sau a arăta cum trebuie să se facă ceva, o face cu dragoste frăţească şi din conştiinţa datoriei pe care o are în vederea păstrării ordinii canonice instituite pentru binele tuturor. Menţinerea ordinii canonice aduce cu sine pacea şi buna rânduială, deoarece aceasta nu este afectată de interese sau opţiuni personale, ci presupune supunerea faţă de toate cele binerânduite de Sfinţii Părinţi, ale căror graniţe perene nu este spre binele nostru a le schimba.

Am spus că una dintre cele mai importante slujiri ale Sfintei şi Marii Biserici a lui Hristos este păzirea tezaurului Credinţei şi ferirea obştii binecredincioşilor creştini de învăţăturile greşite, care îi şi abat pe aceştia de la calea adevărată care duce pe om la finalitatea pentru care a fost creat. Îngăduiţi-ne în puţine cuvinte să vă reţinem atenţia asupra unuia dintre cele mai importante adevăruri ale credinţei noastre, şi anume asupra aceluia care se referă la condiţia adevărată a omului în cadrul realităţii create şi a celei necreate.

Astrofizicienii şi cosmologii contemporani, observând viaţa cosmosului, constată că toate componentele sale par a-l sluji pe om. De aceea au ajuns la concluzia că în cosmos este dominant un principiu pe care l-au numit anthropic. Părerea că universul este în slujba omului este acceptată şi de Biserica Ortodoxă.

(Continuare în pag. a 2-a)

* Cuvântarea Sanctităţii Sale, **BARTHOLOMEU I**, Patriarh Ecumenic, cu prilejul decernării Diplomei **Honoris Causa** a Academiei Române, în data de 11.X.2000.

Prinos de cinstire

Î.P.S. Dr. Antonie Plămădeală — Mitropolitul Transilvaniei, Doctor Honoris Causa al Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Consiliul profesoral al Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" a înaintat Senatului Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu, propunerea de acordare a titlului de Doctor Honoris Causa, Înalt Prea Sfinţitului Dr. Antonie Plămădeală, mitropolitul Transilvaniei. În data de 3 iulie a.c., Senatul a aprobat în unanimitate această propunere.

Festivitatea înmânării înaltului titlu academic a avut loc în data de 23 octombrie a.c., în sala de şedinţe a Consiliului eparhial. Au participat membrii Senatului Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu, profesorii Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, membrii Consiliului eparhial, în frunte cu P.S. episcop-vicar Visarion Răşinăreanu, arhid. prof. dr. Constantin Voicu, decanul Facultăţii de Teologie din Oradea, Prof. dr. Hans Klein, decanul Facultăţii de Teologie Evanghelică Lutherană din Sibiu, reprezentanţi ai Consiliului ju-

(Continuare în pag. a 3-a)

★

Câteva trăsături specifice ale spiritualităţii româneşti

Perioada pe care o parcurgem se caracterizează printr-un accentuat efort de înfăptuire a reformei pe toate planurile: economic, în primul rând, dar şi juridic, cultural şi moral-spiritual. Dorinţa de schimbare se manifestă ca un imbold lăuntric, dar nu lipsesc nici stimuli veniţi din afară.

Referindu-ne la acest ultim aspect, este clar pentru oricine că integrarea noastră în structurile europene şi în N.A.T.O. este condiţionată de îndeplinirea unor condiţii cerute de aceste foruri, de atingerea unor standarde fără de care este de neconceput să putem spera că vom face parte de drept şi de fapt din aceste structuri. Aflăm mereu din presa scrisă şi vorbită de sosirea şi petrecerea

† ANTONIE
Mitropolitul Transilvaniei

(Continuare în pag. a 5-a)

★

Mesajul Rectorului Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu, Prof. Univ. Dr. Dumitru Ciocoi-Pop

Senatul Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu aduce astăzi prinos de cinstire urmaşului în scaunul mitropolitan al lui Andrei Şaguna — Patronul Facultăţii de Teologie — care este Înalt Prea Sfinţitul Dr. ANTONIE Plămădeală, personalitate de mare prestigiu a teologiei, culturii şi ecumenismului contemporan.

La venerabila vârstă la care se află, Înalt Prea Sfinţia Sa întruchipează prototipul vrednicilor ierarhi, cu nume de rezonanţă în is-

(Continuare în pag. a 6-a)

Prof. Dr. Carnegie S. Calian, Rectorul Institutului Teologic din Pittsburgh, S.U.A. — Doctor Honoris Causa al Universităţii din Sibiu

În ziua de 24 octombrie, a avut loc în Aula Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu festivitatea decernării titlului de *Doctor Honoris Causa* domnului prof. dr. Carnegie S. Calian, rectorul Institutului Teologic din Pittsburgh, S.U.A.

Domnia Sa a sosit în România cu două zile înainte, însoţit de soţia sa, doamna Doris Calian şi de fiica sa, doamna Sara Calian, corespondenta ziarului *Wall Street Journal* la Londra.

În timpul săptămânii petrecute în România, oaspeţii au vizitat şi mânăstirile: Sinaia, Orlat, Sâmbăta, Cozia şi Curtea de Argeş, precum şi biserica şi muzeul de icoane de la Sibiel. Profesorul Calian s-a întâlnit şi a avut discuţii cu cadre didactice şi studenţi ai Facultăţii de Teologie, prezentând diferitele programe care se desfăşoară la Institutul Teologic din Pittsburgh. Domnia sa a vizitat şi Facultatea de Teologie Evanghelică din Sibiu, unde a întâlnit şi a avut discuţii cu dl. prof. dr. Hans Klein, decanul acesteia.

A doua zi după decernarea titlului onorific, dl. prof. C. S. Calian s-a de-

(Continuare în pag. a 8-a)

Pr. prof. A. JIVI

Veteranii de război în marea sărbătoare a Armatei Române — eliberarea ultimei brazde de pământ românesc

Pe filele mult zbuciumatei noastre istorii sunt înscrise zile de o incontestabilă valoare istorică, care ne provoacă înalte satisfacţii morale şi ne dau dreptul de a ne mândri în faţa popoarelor lumii cu faptele şi realizările neamului nostru.

Flacăra vie a acestor sărbători naţionale trebuie să ardă în permanenţă, iar generaţiile de azi şi de mâine trebuie să se inspire de la flacăra dătătoare de îndemnuri a faptelor de glorie şi eroism, pentru ca fără ezitări sau nesiguranţă să se poată urma drumul glorios al viitorului.

O asemenea zi este şi ziua de 25 octombrie, zi în care acum 55 de ani, a fost înlăturat tâlhărescul Diktat de la Viena, care a rupt în două teritoriul Transilvaniei, punând o bună parte din ea la dispoziţia regimului horthyst din Ungaria. Încleştarea armelor, la 23 august 1944, contra acelora care ne-au ciuntit Transilvania a fost şi punctul de pornire al luptei armate pentru alungarea cotropitorilor şi reîntregirea ţării. Între 5 şi 8 septembrie 1944, comandamentul germano-maghiar a pornit o ofensivă în centrul Transilvaniei, iar între 11 şi 18 septembrie şi în Crişana şi Banat, cu obectivul de a alunga trupele române de pe tot teritoriul transilvănean şi a organiza rezistenţa pe linia crestelor Carpaţilor, fapt ce le putea asigura o conjunctură favorabilă timp de câteva luni de zile. Încercarea lor a avut câteva mici succese, cu totul neînsemnate şi fără nici o valoare operativă. Aceasta pentru că trupele române, aflate în dispozitivul de acoperire pe toată întinderea frontului de vest, în noaptea de 23/24 august 1944, au executat ordinul primit şi au ocupat dispozitivele prin planul de operaţie al Marelui Stat Major (cartierul general).

Atacul Armatei 2 ungare a început la 5 septembrie 1944 pe direcţia Cluj-Alba Iulia-Lugoj-Blaj-Târgu Mureş-Târnăveni. Dar în intervalul de 4 zile situaţia s-a schimbat şi iniţiativa a trecut în totalitate de partea armatei române; a început lupta de eliberare în ziua de 7 septembrie 1944, cu un asemenea avânt încât chiar în ziua următoare, adică în 8 septembrie 1944, a fost eliberat oraşul Sf. Gheorghe.

Lupta ofensivă a armatei noastre a continuat cu intensitate, eliberându-se teritorii şi localităţi aproape în pas cadenţat. Astfel au fost eliberate: la 2 septembrie, Beiuşul, 28 septembrie, Târgu-Mureşul, la 4 octombrie Turda, la 11 octombrie Clujul şi Apahida, la 12 octombrie Oradea, la 15 octombrie Huedinul, la 17 octombrie Zalăul şi Sighetul Marmaţiei, iar la 25 octombrie oraşele Carei şi Satu-Mare.

În această zi au fost alungate de pe ultimele brazde ale pământului românesc ultimele cisme ale cotropitorilor şi au fost repuse la locurile lor bornele de frontieră pe graniţa de vest a ţării, locuri stabilite prin Tratatul de Pace din 1920. Sibienilor le-a revenit restabilirea bornelor de frontieră la nord de Carei.

În urma acestei victorii s-a stabilit ca ziua de **25 Octombrie** să fie sărbătorită ca zi a Armatei Române, care după ce a eliberat teritoriul naţional a continuat lupta până aproape de Praga.

Restabilirea graniţelor ţării s-a făcut cu mari sacrificii, astfel: 170 000 de morţi, răniţi şi dispăruţi.

Nu se poate trece pe valul uitării contribuţia avută de marele nostru patriot martir Mareşalul Ion Antonescu, care, în concepţia sa de mare strateg, a salvat ţara de tăvălugul războiului şi a luptat ca pe teritoriul României să nu fie teatru de operaţiuni al armatelor de la răsărit şi nici de la apus, salvând bogăţiile noastre cum ar fi: uzinele, fabricile, sondele şi rafinăriile, petrolul de pe valea Prahovei, cu tot sabotajul coadelor de topor din interior, ajutaţi din exterior.

Stimaţi camarazi din toate armele, sărbătorim cu faimă această zi de glorie pe care cu tinereţea de atunci şi cu curajul vitejesc aţi ştiut să formaţi urzeala şi băteala pânzei de foc şi să puneţi pe fugă cotropitorii. Mulţi dintre noi au rămas pe pământ străin iar cei ce încă mai supravieţuim, suntem marcaţi de invaliditate, răni şi degerături, care le suportăm greu odată cu înaintarea în vârstă, dar numai aşa se putea restabili greaua situaţie în care a fost scumpa noastră Patrie.

Avem o datorie sfântă de urmaşi, şi cei de azi şi cei de mâine, de a cinsti cu toată recunoştinţa pe cei ce ne-au întregit hotarele şi să acordăm stima şi respectul ce se cuvin armatei noastre.

IOAN CRISTEA
Participant activ în Est şi în Vest în fruntea unei subunităţi de vânători de munte

Mesajul Domnului Prof. Univ. Dr. Dumitru Ciocoi-Pop, Rectorul Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Pentru Senatul Universităţii „Lucian Blaga", precum şi pentru întreaga comunitate academică sibiană, momentul festiv de astăzi are o conotaţie cu totul deosebită, având menirea de a evidenţia personalitatea multilaterală şi inconfundabilă a Prof. Dr. **Carnegie Samuel Calian,** teolog de mare anvergură, distins profesor şi ecumenist de excepţie.

(Continuare în pag. a 6-a)

Prof. Univ. Dr. DUMITRU CIOCOI-POP
Rectorul Universităţii „Lucian Blaga" Sibiu

Laudatio

Începutul mileniului pe care ne pregătim să-l încheiem a fost marcat, între altele, de acel moment al separării bisericeşti dintre Răsărit şi Apus. Înstrăinarea dintre cele două părţi ale Creştinătăţii s-a accentuat în veacurile care au urmat, transformându-se într-un adevărat zid al unei ignorări reciproce. La aceasta au contribuit şi condiţiile vitrege în care au fost silite să trăiască cele mai multe dintre Bisericile Ortodoxe după cucerirea otomană din secolul al XV-lea până aproape de pragul veacului nostru.

Secolul al XX-lea, cunoscut şi ca secolul ecumenismului, a dus şi la o mai temeinică cunoaştere reciprocă. În ce priveşte Biserica Ortodoxă, au apărut lucrări ale unor autori din cadrul acestei Biserici prin care istoria şi spiritualitatea ei au fost prezentate lumii apusene (K. Ware, P. Evdokimov, J. Meyendorff). Dar există entuziaşti şi dintre teo-

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. Prof. Dr. AUREL JIVI
Facultatea de Teologie a Universităţii din Sibiu

Umanismul creştin şi umanismul secularizat

(Urmare din pag. 1)

Dar, în timp ce referitor la aceasta există un consens, mai departe se ridică întrebarea dacă omul se află în relaţie şi ce fel de relaţie cu o altă realitate din afara universului creat, despre a cărei existenţă avem indicii şi cu care realizăm contact personal prin credinţă, prin dragoste şi prin frică de Dumnezeu.

La această întrebare fiecare om dă în mod absolut liber răspunsul lui personal. Din punct de vedere statistic, însă, răspunsurile pot fi clasificate în două mari categorii. Cea negativă, conform căreia omul există în lume autonom şi autodeterminat, şi cea pozitivă, conform căreia omul există ca persoană în relaţie personală cu Persoanele care l-au creat, pe care în mod obişnuit le numim Dumnezeu.

Părerea conform căreia existenţa nu este - sau nu este întotdeauna - dată de relaţia cu altceva, adică uneori sau întotdeauna este considerată existenţă prin raportare la altceva, în timp ce este posibil sau se întâmplă să nu fie existentă, dacă lipseşte acel ceva la care se raportează, nu este originală astăzi. Deoarece astăzi a fost acceptat faptul că realitatea (lucrul) de observat există sau există aşa cum există în relaţie cu cel care o observă, şi este posibil ca în raport cu un alt observator să nu existe sau să existe în mod diferit.

În plus este cunoscut că fiecare categorie de obiecte este definită prin punerea laolaltă a unor caracteristici comune, în absenţa cărora un obiect nu ar mai fi definit ca şi atunci când acestea sunt luate în consideraţie, ci ca ceva diferit. Este cunoscut dictonul antic: **Omul este bucuros (fericit) atunci când este cu adevărat om.**

Aceasta înseamnă că entitatea pe care o numim om, este posibil să nu fie cu adevărat om, deşi are formă de om. Această eventualitate pune în faţa noastră următoarea întrebare dificilă: care sunt acele elemente, care trebuie să existe într-o existenţă, pentru ca aceasta să fie cu adevărat om?

Concepţia umanistă antropocentrică, cea care îl vede pe om ca fiinţă autonomă, respinge orice dependenţă a omului faţă de Dumnezeu, adică orice dependenţă a existenţei şi a ipostasului acestuia de Dumnezeu. Conform acestei concepţii, omul este om independent de relaţia sa cu Dumnezeu. Nu este, prin urmare, chip al lui Dumnezeu care tinde sau este dator să tindă spre asemănarea cu Acesta, înaintând pe o anumită cale, ci este o entitate cu existenţă de sine, în măsură şi datoare să se autodetermine independent şi indiferent faţă de existenţa sau neexistenţa lui Dumnezeu. Susţinând aceasta, concepţia umanistă antropocentrică nu este în nici un fel originală, ci continuă concepţia şi calea aceea pe care a arătat-o şarpele Evei şi pe care, din nefericire, au urmat-o sub presiunea curiozităţii intelectuale şi Eva şi Adam.

Potrivit credinţei creştine, Dumnezeu a creat pe om după chipul şi asemănarea Sa. Adică, fiind personal şi ipostasiat în trei persoane (triipostasiat în persoane), a creat pe om personal şi multiipostasiat în persoane (ipostasiat în multe persoane). I-a dăruit acestuia o parte importantă din capacităţile Sale precum aceea de a gândi, a voi, a simţi, a avea conştiinţă de sine, a cunoaşte, a crea, şi multe altele, împreună şi cu capacitatea de a urma calea arătată de Dumnezeu, pe care înaintând permanent îndrumat şi purtat de Acesta, să sporească capacităţile sale până la atingerea unui grad tot mai îmbunătăţit de asemănare a sa cu desăvârşirea infinită a lui Dumnezeu.

Şarpele susţinea în chip mincinos că neconformarea omului cu poruncile (îndrumările) lui Dumnezeu nu va avea consecinţe neplăcute pentru existenţa omului ca atare, ci îl va schimba de aşa-manieră încât va putea fi „ca Dumnezeu". Aşadar, dorinţa omului de îndumnezeire prin sine, prin puteri proprii, constituie păcatul (greşala) adamic, repetat continuu de atunci de numeroşi urmaşi ai acestuia. Greşala aceasta a condus la o pseudoîndumnezeire a omului, la idolatrizarea sa, despre care Dumnezeu potrivit exprimării Pentateuhului lui Moise, a spus, compătimind pe cel amăgit, „iată Adam s-a făcut ca unul dintre noi" (Geneză 3, 22).

Omul aparţine lumii create. Dumnezeu este pretutindeni prezent şi împlinitor a toate, dar, în acelaşi timp este mai presus, dincolo de tot ceea ce constituie lumea creată. Ori de câte ori omul ignoră existenţa celeilalte realităţi, care străbate lumea, dar se întinde dincolo de aceasta, şi limitează înţelegerea fenomenelor precum şi aspiraţiile sale numai la ceea ce consideră a fi parte a lumii create, spunem că se află într-o stare de secularizare, într-o stare de autolimitare a existenţei sale numai la acele capacităţi care ţin de veacul acesta temporal şi la lucrurile pe care reuşeşte să le împlinească fiecare în scurta perioadă a vieţii sale. Cea mai înaltă, dar şi cea mai tristă, izbândă a omului secularizat este aceea de a fi investit, în setea lui de mărire, în copia nereuşită a chipului lui Dumnezeu, aşa cum şi-o imaginează el amăgindu-se, şi de a fi devenit precum Adam „ca Dumnezeu" şi nu Dumnezeu. Exemple ale acestei decăderi avem în Supraom şi în imitatorii acestuia, ca şi în toate ideologiile antropocentrice care refuză credinţa în Dumnezeu şi îndumnezeiesc într-un grad anume pe om, sau îl fac pe acesta „măsură a tuturor lucrurilor", fără unanimitate de păreri în ceea ce priveşte determinarea elementelor acelora care îl constituie pe om ca fiinţă bucuroasă (fericită).

Biserica Ortodoxă cunoaşte valoarea deosebită a omului creat după chipul lui Dumnezeu şi cu posibilitatea ajungerii la asemănarea cu Dumnezeu. Mai mult decât atât, învăţând şi oferind în fapt exemple de oameni sfinţi, care s-au îndumnezeit după har, ne asigură că omul, urmând calea arătată de Dumnezeu Însuşi, poate deveni dumnezeu după har şi nu numai „ca dumnezeu".

Diferitele ideologii şi învăţături umaniste conţin, desigur, numeroase elemente pozitive, precum sunt interesul pentru instrucţie, în special pentru cea clasică, pe care mulţi dintre marii Părinţi ai Bisericii au deţinut-o la cel mai înalt nivel şi pe care o recomandau selectiv, accentul pus pe educaţie şi exerciţiu ca mod de îmbunătăţire a caracterului uman şi altele. Dar, deşi înaintează firesc până la un anumit punct se află subit în impas, deoarece îi apare în faţă întrebarea existenţială, moartea fizică se prezintă ca o certitudine inevitabilă, eventualitatea deşertăciunii tuturor lucrurilor se impune ameninţător şi rezultatul este adeseori nihilismul, amoralismul nestăvilit, eudemonismul efemer şi angoasant, antagonismul nemilos, egocentrismul şi convertirea interesului pentru om în holocauste, genocide, în comercializarea omului-sclav, a omului-maşină de producţie, a omului-obiect producător de plăceri, sau abordarea duşmănoasă a omului care revendică purtarea noastră de grijă, sortit exterminării pentru asigurarea confortului nostru.

Aşadar, umanismul secularizat, în ciuda deselor bune intenţii ale numeroşilor susţinători ai săi şi în ciuda elementelor sale în parte pozitive, produce de obicei omului multe suferinţe. Este la îndemâna omului, care nu are în vedere un model la asemănarea căruia să tindă, să se lase atras şi să idolatrizeze pornirile (poftele) sale nefireşti, în special iubirea de mărire, iubirea de arginţi şi iubirea de plăcere. Aceste trei ramuri ale iubirii patologice de sine presupun un individualism şi un egocentrism puternice şi provoacă conflictele interumane. Omul este tentat să anuleze succesiv, una câte una, restricţiile morale, din moment ce acestea provin numai de la sine. Dacă le-a instituit el în mod independent le poate şi anula. În felul acesta, în cele din urmă, ajunge să domine ceea ce după noi este rău, dar pentru acesta are aceeaşi valoare cu ceea ce noi numim bine. Aceasta este o consecinţă logică necesară a acceptării autonomiei morale a omului.

La creştini morala rezultă din „după asemănare cu chipul". Ei sunt chipul prototipului. Sfântul Apostol Pavel spune caracteristic: „Iar noi toţi, privind ca în oglindă, cu faţa descoperită, slava Domnului ne prefacem în acelaşi chip din slavă în slavă, ca de la Duhul Domnului" (II Cor. 3, 18).

Slava Domnului, chipul lui Dumnezeu, este chipul Fiinţei neîncolăcite în jurul eului, ci pătrunse de puterea nemărginită a iubirii către un Tu, fiinţă care creează un imens număr de persoane capabile să participe la bucuria, la iubirea şi la fericirea transmiterii vieţii şi a bucuriei care o însoţeşte.

Pentru creştini omul se îndumnezeieşte prin asemănarea sa cu iubirea lui Dumnezeu. Prin urmare, se constituie în izvor care dăruieşte, şi nu în crater care înghite pe semenul său. Puterea care izvorăşte din creştin este o putere centrifugă, este ca o rază care iradiază spre odihna celor osteniţi şi împovăraţi şi ca o mână întinsă spre a ridica greutatea de pe umerii semenilor iubiţi.

Mişcarea de dăruire este trăită de credincioşii creştini în persoana lui Iisus Hristos, Dumnezeu-Omul, ca iubire jertfelnică, care provoacă în aceştia o mişcare asemănătoare, iubitoare, - izvorâtă din recunoştinţă - către Hristos Cel iubitor şi către fraţii mai mici ai Acestuia, cei dimpreună cu el oameni. „Întru aceasta este dragostea, nu fiindcă noi am iubit pe Dumnezeu, ci fiindcă El ne-a iubit pe noi . . . Iubiţilor, dacă Dumnezeu astfel ne-a iubit pe noi, şi noi datori suntem să ne iubim unul pe altul", citim în prima epistolă sobornicească a Sfântului Ioan (4, 10-11).

Aşadar, umanismul creştin - pentru a recapitula - cunoaşte pe om nu ca fiinţă autonomă, ca individ care există independent şi indiferent de celelalte fiinţe, ci ca persoană care există în relaţie cu alte persoane, adică, în sensul grecesc antic al cuvântului **persoană**, ca fiinţă care priveşte (stă cu faţa) spre alte fiinţe. Prin urmare, el există ca persoană numai dacă se află în relaţie de raportare cu alte persoane, concret cu persoanele Sfintei Treimi şi, în continuare, cu toate persoanele semenilor săi. Dacă lipseşte relaţia personală de iubire a omului faţă de Dumnezeu şi faţă de semenul său, lipseşte atunci o componentă esenţială a condiţiei umane. Existenţa lipsită de raportarea iubitoare la Dumnezeu, această existenţă care are forma omului şi sufletul şi viaţa omului, nu constituie pe omul întreg şi desăvârşit, ci o entitate, capabilă să devină om întreg şi desăvârşit dacă restaurează sau reedifică relaţia sa iubitoare cu Dumnezeu şi cu oamenii. Aceasta poate să constituie „frumuseţea cea veche", pe care imnograful râvneşte „a o redobândi".

Ne-am întrebat la început care este elementul acela pe care gânditorul antic îl percepe ca necesar pentru ca cel care are înfăţişare de om să fie „om cu adevărat", în care caz va fi în mod necesar şi bucuros. Deja putem să răspundem. Omul este cu adevărat om şi, prin urmare, bucuros, atunci când se află în relaţie iubitoare cu Dumnezeu şi cu semenii săi. În acest caz, lucrează asupra sa Harul Dumnezeiesc necreat şi omul apare plin de bucurie (vezi coincidenţa de rădăcină lexicală în limba greacă pentru **har** şi **bucurie** - hara, n.tr.), scăldat în lumina lui Dumnezeu şi iradiind razele Sale.

Potrivit credinţei creştine, omul este, aşa cum am spus mai sus, chip al unui arhetip desăvârşit, al lui Dumnezeu. După formularea Sfântului Grigorie de Nyssa, „Dumnezeu, care numai din bunătate a creat pe om, a aşezat în acesta din toate calităţile Lui. Acest lucru îl declarăm pe scurt spunând că omul a fost creat după chipul lui Dumnezeu" (vezi MIGNE, 44, 184 B). În consecinţă, omul ca şi chip al lui Dumnezeu poartă „în toate" caracterul frumuseţii dumnezeieşti originale, în special libertatea şi iubirea. Dar când omul, în mod liber a întrerupt legătura sa cu Dumnezeu, când şi-a întors faţa de la faţa lui Dumnezeu şi a dorit să urmeze drumul său propriu, a umbrit chipul prototipului care se afla în el, a întunecat chipul acestuia şi a pierdut vederea prototipului spre asemănarea căruia trebuia să tindă.

Nu este vorba numai de o simplă încălcare, care aduce cu sine o simplă sancţiune şi nu o alienare a făptuitorului. Este vorba de o degradare ontologică a persoanei umane, care, nemaiprivind spre faţa lui Dumnezeu cu dragoste şi cu dorinţa de asemănare, se transformă într-o entitate subumană, entitate de om defectiv, adică om lipsit de o trăsătură caracteristică esenţială a ipostasului uman. Aceasta este considerată ca degradare, distrugere, omorâre a fiinţării umane iniţiale, cădere a fiinţei umane de la starea de **a fi** om înzestrat cu toate trăsăturile caracteristice umane iniţiale la starea de **a fi** om schimbat, degradat, defectiv şi, pentru aceasta, „om care nu se bucură" potrivit dictonului antic.

Conform Credinţei Ortodoxe, păcatul lui Adam nu a fost încălcarea unei prevederi de drept, prin care s-ar fi adus ofensă dreptăţii lui Dumnezeu, Care, la rândul Său, ar cere restaurarea acestei dreptăţi, ca şi când fapta lui Adam ar fi produs o lipsă lui Dumnezeu şi Acesta cere lucrul de care a fost lipsit, solicitând, adică, împlinirea dreptăţii dumnezeieşti ofensate. Încălcând porunca (am spune mai curând recomandarea) lui Dumnezeu, Adam a mâncat din fructul otrăvit şi ucigător, s-a făcut părtaş răului, adică a refuzat relaţii de dragoste şi încredere faţă de Dumnezeu şi a suferit el însuşi rănire, alienare şi degradare, pierzând elementul constitutiv esenţial al ipostasului uman, adică acela de a fi o existenţă în continuă raportare şi relaţie iubitoare cu Dumnezeu. Această transformare a fost moştenită de urmaşii lui Adam, care au devenit ca şi el oameni defectivi şi nu oameni vinovaţi. Păcatul protopărinţilor a transferat neamului omenesc alienarea degradantă şi nu vinovăţia şi răspunderea de tip juridic.

Faptul că omul a fost creat după chipul lui Dumnezeu nu înseamnă, desigur, că este întru toate asemănător cu Acesta. Dacă ar fi fost în toate asemănător „nu ar mai fi fost asemenea, ci identic", spune Sfântul Grigorie de Nyssa (MIGNE 44, 184 C). Diferenţa constă în aceea că Dumnezeu (arhetipul) este necreat şi neschimbător, în timp ce omul este creat şi, de aceea, schimbător, suferind deja prima schimbare prin trecerea lui de la neexistenţă la existenţă. Pentru ca omul, care prin natura lui este schimbător, să poată rămâne chipul arhetipului, lui Dumnezeu, trebuie să se menţină în relaţia personală iubitoare cu Acesta, în care relaţie a fost creat. Această rămânere în existenţa determinată de raportarea şi relaţia cu altă existenţă a depins în exclusivitate de libertatea acestuia faţă de orice necesitate exterioară. Această libertate i-a fost dată după chipul libertăţii absolute asemănătoare a lui Dumnezeu. Menţinerea în această existenţă ar fi condus pe om şi la „după asemănare" adică la neschimbabilitatea dobândită, la opţiunea liberă şi voită în favoarea păstrării neschimbate a relaţiei personale iubitoare faţă de Dumnezeu, Cel care l-a creat în mod liber şi voit.

Din momentul în care această relaţie a fost întreruptă unilateral de către perechea protopărinţilor, s-a pierdut exactitatea (claritatea) chipului dumnezeiesc în om, adică omul nu mai este o existenţă sănătoasă, ci un chip degradat al arhetipului. Aceasta aduce cu sine insuccesul oricărei încercări a omului de a restaura în sine chipul arhetipului, frumuseţea iniţială, deoarece a pierdut vederea personală a Acestuia, întorcând pentru totdeauna faţa sa de la Acesta prin opţiunea sa pentru autonomie.

Este caracteristic faptul că, de atunci, omul caută neîncetat faţa, persoana, cu care a pierdut legătura. A păstrat amintirea faptului că odinioară a avut o relaţie personală iubitoare cu o persoană, pe care cu trudă o caută. Poezia, filozofia, gândirea, religia, arta, ştiinţa se află în fiecare clipă faţă în faţă cu întrebarea: Cine este acel inaccesibil, ale cărui chipuri simţim că suntem, pe care inima noastră îl caută neîncetat, „precum doreşte cerbul izvoarele apelor", şi pe care unele existenţe sensibile îl au totdeauna înaintea lor pentru a nu se rătăci. Prima înţelegere a acestui cuvânt este aceea de a nu încălca poruncile dumnezeieşti. Nu ar fi însă prea mare îndrăzneala noastră să spunem că este la fel de bine acceptată şi interpretarea potrivit căreia nu vor să rătăcească pentru a nu pierde relaţia personală cu Domnul, Cel pe care îl văd în faţa lor, deoarece, dacă ar pierde această relaţie, nu ar mai putea să înainteze în urmarea prototipului iubit şi în asemănarea cu el.

Toate acestea sunt imagini şi simboluri ale unei realităţi. Şi această realitate este, aşa cum am spus, aceea că, de la Adam începând, omul a pierdut vederea arhetipului chipului său, a deteriorat acest chip în sine şi nu a mai putut să restaureze prin el însuşi nici vederea chipului şi, desigur, nici chipul prototipului însuşi, a cărui imagine se întunecase complet. A fost nevoie, în consecinţă, să se nască un om care să poarte în sine chipul desăvârşit al prototipului lui Dumnezeu, aşa încât toţi oamenii văzând acest chip şi unindu-se tainic cu el să restaureze în ei înşişi chipul.

Acest om s-a născut, şi anul acesta sărbătorim aniversarea a două mii de ani de la naşterea Lui. Este Dumnezeu-Omul Iisus.

El este chipul desăvârşit al omului desăvârşit şi, prin aceasta este chipul desăvârşit al lui Dumnezeu în om.

Cu ochii întunecaţi ai trupului şi ai sufletului nostru nu distingem întru totul şi cu claritate trăsăturile Lui caracteristice. Este nevoie pentru aceasta de curăţia inimii, deoarece numai cei care sunt fericiţi de Acesta ca fiind curaţi cu inima „vor vedea pe Dumnezeu" (Matei 5, 8). Dar boala omului este atât de grea, încât nici curăţirea inimii nu o poate dobândi prin eforturi proprii. Şi pentru aceasta are nevoie de ajutorul dumnezeiesc, al Harului Dumnezeiesc, cel care pe cele slabe le vindecă şi pe cele de lipsă le plineşte.

Cei care, sfinţindu-şi viaţa, s-au învrednicit de vederea feţei lui Hristos, s-au minunat nespus de lumina lină fermecătoare a Acestuia. Iată cum se exprimă Sfântul Siluan Atonitul în legătură cu aceasta: „Când vede pe Domnul, sufletul se bucură cu smerenie . . . Este atras de dragostea către El şi focul iubirii lui Dumnezeu nu-l lasă să uite pe Acesta nici ziua, nici noaptea, nici măcar o clipă . . ." (Gheron Siluan, pag. 324).

Arătarea lui Hristos către sfinţi este o întâlnire personală, în virtutea căreia întoarcerea acestora către Dumnezeu dobândeşte un profund caracter personal. În rugăciunea lui, sfântul vorbeşte cu Dumnezeu faţă către faţă, „aşa cum vorbeşte cineva cu prietenul său" (Ieşire 33, 11).

Noi ceilalţi, „vedem acum ca prin oglindă, ca-n ghicitură, iar atunci faţă către faţă" (1 Corinteni 13, 12). Văzând slava Domnului, ne prefacem în acelaşi chip de slavă (vezi! Corinteni 3, 18). Dar deşi suntem fii ai lui Dumnezeu „şi ce vom fi nu s-a arătat, ştim că dacă El se va arăta, noi vom fi asemenea Lui, fiindcă Îl vom vedea aşa cum este" (1 Ioan 3, 2).

Pentru a deveni următori desăvârşiţi ai arhetipului omului şi, prin urmare, pentru a fi cu adevărat oameni, asemenea omului creat iniţial, trebuie să vedem un om desăvârşit. Acesta este Domnul nostru Iisus Hristos. Umanismul creştin pe Acesta îl are ca prototip, ca model: pe Omul şi Dumnezeu-Omul Iisus, pe cel care este în Tatăl şi are în Sine pe Tatăl şi pe Duhul Sfânt, pe Cel care trăieşte permanent în legătură personală de iubire şi ascultare până la moarte cu Tatăl şi în Care este trăită într-o plinătate de nedescris libertatea mântuitoare.

Fie ca să ne învrednicim toţi de această libertate a duhului, „prin care Hristos ne-a eliberat" (Galateni 5, 1). Aşa să fie.

HRISTOS PE PĂMÂNT. ÎNĂLȚAȚI-VĂ

Gânduri la începutul Postului Crăciunului

Ne-am învrednicit și în acest an jubiliar 2000 de a intra cu sufletele curate și luminate în sfântul și dumnezeiescul post al Nașterii Domnului sau Crăciunul. Este unul din prilejurile binecuvântate rânduite de Sf. Biserică de a ne lumina și de a ne curăți sufletește dar și trupește, pentru a putea întâmpina așa cum se cuvine praznicul venirii în lume a Fiului lui Dumnezeu întrupat. Este un mijloc duhovnicesc binevenit de a putea lucra *„cu frică și cu cutremur“* la propria noastră mântuire, de a ne înălța pe treptele lui având sprijin în rugăciune și faptele cele bune și de a dobândi eliberarea noastră de patimi și de a ne uni cu Hristos.

De aproape 2000 de ani ne cheamă pe fiecare dintre noi în această perioadă Biserica, ca asemănându-ne proorocilor și dreptilor Legii celei vechi, să ieșim întru întâmpinarea Celui ce vine în lume *„în chip de rob smerit“* pentru a ne readuce înfierea noastră și viața cea nouă întru Duhul Sfânt.

Ne cheamă în această perioadă Biserica, ca asemănându-ne marelui între prooroci, lui Moise văzătorul de Dumnezeu, să ne pregătim pentru a primi și noi în chip duhovnicesc *„tablele cele cu dumnezeiești slove“* și pe care să le întipărim în inima și în mintea noastră pentru a deveni și noi *„făptură nouă“* întru care sălășluiește dreptatea, pacea și adevărul.

Proorocul Moise a primit, după 40 de zile de post, cuvintele Legii scrise pe table de piatră, iar noi creștinii suntem chemați să primim pe Însuși Cuvântul lui Dumnezeu, pe Cuvântul cel viu nu scris cu litere, ci întrupat și născut din Sfânta Fecioară — cum ne învață atât de frumos Sf. Simion al Tesalonicului. Postul Nașterii Domnului care începe în ziua de 15 noiembrie a fiecărui an și durează până la Crăciun, este unul dintre posturile cele mai ușoare și mai încărcate de emoție și de semnificații duhovnicești, pentru că el cuprinde o perioadă de așteptare sfântă către un eveniment crucial din istoria mântuirii noastre: *Întruparea Cuvântului*. Cine oare nu așteaptă cu emoție sfântă și nevinovată zilele premergătoare Crăciunului, când cu sufletul înmiresmat de frumusețea și dulceața colindelor străbune ne pregătim să I ne închinăm Celui născut în ieslea Betleemului, Celui înfășat în scutece, Celui preamărit de îngeri, Celui închinat de păstori, de magi și de toată făptura? Este o adevărată primăvară duhovnicească a sufletelor, deși paradoxal ne aflăm în plină toamnă, o primăvară în care în suflete înfloresc alesele virtuți creștine, o primăvară în care rugăciunea înmulțită este parcă mai puternică și străbate cerurile coborând de acolo binecuvântarea, pacea și mila cea sfântă, o primăvară în care fapta cea bună făcută la vreme și din inimă este răsplătită din belșug de Cel care cercetează cele ascunse ale omului.

Iată un timp binecuvântat ce aduce în sufletele noastre raza mângâietoare a Stelei Betleemului ce ne călăuzește spre ieslea smerită unde s-a născut *„Cel făr' de-nceput, cum au spus proorocii“*.

Iată vreme potrivită pentru a ne strădui fiecare după puterile noastre să lepădăm pe *„omul cel vechi“* și să ne îmbrăcăm în chipul *„Noului Adam“*, Cel care născându-se din Fecioară a binevoit a ne readuce la starea cea dintâi, aceea de *„fii ai Celui Preaînalt“*. Iată prilej cuviincios de a ne curăți sufletele în baia lacrimilor pocăinței, de a pune început bun vieții noastre, de a ne apropia mai mult de Dumnezeu și de semenii noștri pentru a putea gusta cu adevărat din frumusețea și măreția tainei acestei sărbători a Crăciunului.

Să ne străduim fiecare dintre noi să începem această călătorie duhovnicească a Postului Crăciunului și să o putem duce la capătul ei, unde ne va aștepta nu numai un brad împodobit și o masă îmbelșugată ci Însuși *„Împăratul Păcii și Mântuitorul sufletelor noastre“*, făcut om ca și noi, și Masa tainică a Euharistiei la care suntem chemați în această sfântă zi de sărbătoare.

Să ne luăm drept tovarăși postul cel adevărat, rugăciunea smerită, milostenia, iertarea, facerea de bine, dreptatea și celelalte virtuți și să încercăm plini de nădejde să străbatem cele 40 de zile ale Sf. Post urcând în fiecare zi ca pe o treaptă până la înălțimea nepătimirii și a sfințeniei ce ne va fi dăruită de Însuși Hristos Domnul.

Să luăm pildă bună de la sfinții și bineplăcuții lui Dumnezeu, cei care s-au nevoit în tăcere și smerenie pe calea aceasta, ca și pe înaintașii noștri, care țineau cu sfințenie aceste sfinte zile de post și nevoințe.

Să ne bucurăm întru Domnul cel care vine iarăși la noi, să ne luminăm și să ne desfătăm cu *„colindul sfânt și bun“* pe care l-am primit din adânc de istorie și să-l transmitem și copiilor noștri ca o zestre spirituală de mult preț.

Făcând așa și lucrând așa, având binecuvântarea și harul Celui Născut în Betleem acum 2000 de ani, vom prăznui cu adevărat Sfânta zi a Crăciunului după datina noastră creștinească și românească și ne vom închina dumnezeiescului Prunc Iisus și vom cânta cu întreaga Biserică imnul de slavă *„Hristos se naște, măriți-L, Hristos din ceruri, întâmpinați-L, Hristos pe pământ, înălțați-vă... căci cu mărire S-a preamărit“* AMIN.

†VISARION RĂȘINĂREANU
Episcop-vicar al Sibiului

Laudatio

Îmi revine deosebita cinste și în același timp dificila misiune de a rosti îndătinatul cuvânt de omagiere a personalității Înalt Prea Sfințitului Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, **mitropolitul Transilvaniei, cu prilejul decernării din partea Senatului Universității „Lucian Blaga“ din Sibiu, a înaltului titlu de „Doctor Honoris Causa“.**

Facultatea de Teologie trăiește cu emoție acest eveniment, întrucât vede în decizia venerabilului for academic sibian un îndreptățit act de aleasă cinstire față de întâistătătorul Mitropoliei Transilvaniei și în același timp față de Biserica al cărui devotat slujitor este Înalt Prea Sfinția Sa de aproape două decenii.

Personalitate de mare prestigiu a teologiei, culturii și ecumenismului, Înalt Prea Sfințitul Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ **se înscrie cu data de astăzi între iluștrii bărbați pe care Universitatea, ca instituție de primă importanță a urbei noastre, i-a socotit vrednici să-i numere între protectorii și mentorii săi.**

Născut în deceniul al treilea al acestui zbuciumat secol (1926) în Basarabia, acea parte de țară care se mai află încă separată de restul pământului românesc, actualul arhipăstor al Bisericii transilvane a cunoscut, ca atâția alți compatrioți, vicisitudinile și suferințele anilor de război și de ocupație străină a provinciei natale.

Studiile secundare le-a început la Seminarul teologic „Gavriil Bănulescu - Bodoni“ din Chișinău, și le-a terminat, în 1945, la Seminarul „Nifon Mitropolitul“ din București ca urmare a refugiului familiei Înalt Prea Sfinției Sale din calea trupelor de ocupație sovietice. În același an s-a înscris la Facultatea de Teologie a Universității din București, audiind în paralel și cursuri la Facultatea de Litere și Filozofie. Dar precum a fost nevoit să peregrineze în timpul anilor de școală la seminar, tot așa i-a fost dat să se întâmple și în timpul studiilor universitare, pentru că după terminarea anului III, fiind implicat în organizațiile studențești anticomuniste, a fost pus sub urmărire și, pentru a-și pierde urma a plecat în Ardeal, unde în anul universitar 1948-1949, a fost profesor la Școala Minieră din Baia Mare, iar la sfârșitul anului școlar, la 1 iunie, s-a prezentat la Facultatea de Teologie din Cluj, și-a terminat și cel de-al IV-lea an de studiu, promovând examenul de licență cu calificativul „excepțional“, fiind șef de promoție. A prezentat o teză de licență cu titlul „Importanța pedagogiei carreliene pentru o pedagogie creștină“.

Destinul maștер i-a hărăzit în continuare noi și neplăcute surprize. Hirotonit diacon la Episcopia din Arad, călugărit la mânăstirea Prislop din aceeași eparhie, n-a putut să-și împlinească în liniște votul monahal pentru că, în același an, 1949, a fost condamnat, în absență, de către Tribunalul Militar din București la 7 ani de închisoare și la 5 ani de lipsire de drepturi cetățenești. Acuza care i s-a adus a fost: uneltire împotriva siguranței statului.

În mare grabă, proaspătul ierodiacon ANTONIE, a părăsit și Prislopul și a stat ascuns în București până în primăvară, după care a plecat la Schitul Crasna - Gorj unde a rămas câteva luni, după care s-a îndreptat spre Moldova, unde și-a găsit adăpost în mânăstirea Slatina, stareț fiind acolo părintele Ilie Cleopa, duhovnicul cu nume mare de mai târziu. Pentru aceleași considerente de a nu i se decoperi urma, a fost detașat la mânăstirile Râșca și Dragomirna, ultima - ctitorie a mitropolitului Athanasie Crimca, în arhiva căreia se păstrau valoroase documente istorice, unele chiar din timpul lui Ștefan cel Mare. Noul primit în obște a cercetat aceste documente, le-a catalogat și le-a asigurat dăinuirea, cum nu s-a întâmplat din păcate în alte părți cu altele care, nefiind cine să le prețuiască valoarea s-au distrus.

După patru ani de slujire ca ierodiacon a fost hirotonit ieromonah în 1953, iar numai după un an, în 15 octombrie 1954, a fost arestat la Iași, de unde a fost dus la București la Penitenciarul Jilava și anchetat mai multe luni de zile.

Romanul „Trei ceasuri în iad“, pe care îl va publica mai târziu, va reda calvarul pe care l-a îndurat în perioada anchetei, dar și în anii de detenție, care s-au încheiat în 1956, când a beneficiat de un decret de grațiere.

Iată cum, la numai 30 de ani, în biografia Înalt Prea Sfinției sale se înscriau evenimente atât de contradictorii: studii seminariale, refugiu, studii teologice universitare, retragere în mânăstire și în final, ani de detenție politică. Câți alți intelectuali n-au împărtășit, din nefericire, același destin ca urmare a instaurării comunismului și în țara noastră!

Eliberat din închisoare se va reîntoarce la mânăstirea Slatina și, cum dorința de studiu l-a caracterizat toată viața, s-a înscris imediat la cursurile de doctorat, la Institutul Teologic universitar din București. Gândul că decretul de eliberare a însemnat o absolvire de orice vină s-a dovedit însă o amăgire, pentru că înainte de terminarea celui de al treilea și ultimul an de doctorat a fost eliminat și scos și din monahism și din slujirea preoțească.

Ca urmare, a ajuns șomer, cu pierderea dreptului de rezidență în capitală unde își avea familia.

Abia în 1961 va primi din nou buletin de București și se va putea angaja ca muncitor necalificat la Întreprinderea de Prelucrare a Maselor Plastice, unde a lucrat timp de 7 ani.

„Primăvara de la Praga“, (4 martie 1968) care a determinat o destindere politică și în România, i-a permis Înalt Prea Sfinției Sale să revină în viața bisericească, obținând postul de secretar șef la Institutul Teologic Universitar din București. În același an își va finisa studiile de doctorat, cu susținerea examenului de admisibilitate, ce propunea dreptul de redactare și susținere ulterioară a tezei.

Patriarhul Justinian, care a cunoscut încercările prin care a trecut, dar și capacitatea intelectuală de excepție, i-a mijocit proaspătului absolvent al cursurilor de doctorat, posibilitatea trimiterii cu o bursă de studii în Anglia, unde și-a pregătit și susținut în cadrul Institutului Pontifical „Heythrop College“ de lângă Oxford, teza de doctorat cu titlul „Biserica slujitoare, în gândirea occidentală, din punct de vedere ortodox“. Concomitent cu cercetarea bibliotecii în redactarea tezei de doctorat a participat la numeroase întruniri și conferințe ecumenice atât în Anglia, cât și în alte țări ale Europei, precum Belgia, Franța, Spania, Elveția, prezentând comunicări și conferințe legate de tradiția bisericească din România.

După doi ani de ședere în Anglia, și anume în decembrie 1970, a fost rechemat în țară, și la propunerea Patriarhului Justinian a fost confirmat de Sfântul Sinod ca episcop-vicar patriarhal, încredințându-i-se Sectorul Relațiilor Externe Bisericești și conducerea Comisiei Centrale de pictură bisericească. A îndeplinit și funcția de secretar al Sfântului Sinod, iar din septembrie 1971, vacantându-se postul de rector al Institutului Teologic Universitar din București, a fost investit cu purtarea agendelor acestei funcții, unde a activat timp de doi ani. Între timp, și-a susținut și la Institutul Teologic Universitar din București examenul de doctorat, prezentând sub o formă amplificată și cu aspecte noi, teza: „Biserica slujitoare în Sfânta Scriptură, în Sfânta Tradiție și în Teologia contemporană“. Îndrumătorul tezei a fost Părintele profesor doctor Dumitru Stăniloae.

În noua calitate de conducător al relațiilor externe bisericești a reprezentat Biserica Ortodoxă Română la mai multe întruniri, congrese, conferințe cu caracter ecumenic și de dialog teologic.

(Continuare în pag. a 5-a)

Pr. Prof. Dr. DUMITRU ABRUDAN
Decanul Facultății de Teologie
„Andrei Șaguna“, Sibiu

Î.P.S. Dr. Antonie Plămădeală — Mitropolitul Transilvaniei, Doctor Honoris Causa

(Urmare din pag. 1)

dețean, ai Prefecturii și Primăriei Municipiului Sibiu, ai Academiei Trupelor de Uscat, ai Inspectoratului de Poliție a Municipiului Sibiu, ai Inspectoratului Școlar Județean Sibiu, ai Casei Armatei, ai Asociației Pensionarilor, ai „Revistei Transilvania“, ai Presei și Televiziunii, ai Mânăstirii „Brâncoveanu“ de la Sâmbăta de Sus, Protopopi din Eparhie, preoții catedralei mitropolitane, studenți ai Facultății de Teologie „Andrei Șaguna“, credincioși.

La festivitate a luat parte și Dl. prof. dr. Carnegie Samuel Calian, rectorul Institutului Teologic din Pittsburgh, Statele Unite ale Americii, însoțit de Doamna Calian și fiica Domniilor Lor, Sara Calian, din Londra. Au mai fost prezenți și Fr. Kwame J.A. Labi și John Garbuth, amândoi secretari executivi la Comisia Misiune și Evanghelizare a Consiliului Ecumenic al Bisericilor de la Geneva, ca și Dl. prof. dr. Erich Renhart, împreună cu un grup de studenți de la Facultatea de Teologie romano-catolică din Graz — Austria.

„Laudatio“, al cărui text se publică în prezentul număr al „Telegrafului Român“, a fost prezentat de pr. prof. dr. Dumitru Abrudan, decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna“.

Înmânarea diplomei de Doctor Honoris Causa a fost făcută de către Dl. prof. dr. Dorin Stoicescu, prorector al Universității „Lucian Blaga“ din Sibiu. Domnia Sa a dat citire și Mesajului D-lui Rector prof. dr. Dumitru Ciocoi-Pop, care se afla la data respectivă într-o misiune în străinătate. Textul Mesajului se publică în prezentul număr al „Telegrafului Român“.

A luat apoi cuvântul Înalt Prea Sfințitul dr. dr. H.C. Antonie Plămădeală, mitropolitul Transilvaniei, care s-a referit la „Câteva trăsături specifice ale spiritualității românești“. Cuvântarea se publică în prezentul număr al „Telegrafului Român“.

Corul Facultății de Teologie a interpretat imnul „Gaudeamus“ și încă alte piese din repertoriul propriu.

Consiliul eparhial a oferit o recepție.

Întreaga desfășurare a evenimentului s-a impus printr-o înaltă ținută academică și printr-o încărcătură spirituală de excepție.

Senatul Universității „Lucian Blaga“ din Sibiu a oficiat astfel un îndreptățit act de aleasă cinstire față de întâistătătorul Mitropoliei Transilvaniei și în același timp față de Biserica al cărui devotat slujitor este Înalt Prea Sfinția Sa.

Eminescu și Putna

„Numele care este mai presus de nume“

(Filip. 2.9.)

Toți câți vorbim și scriem românește aparținem lui Eminescu, ne trecem și ne petrecem pribegia prin pulberea selenară a Majestății Sale, suntem ucenicii lui, copilărim și îmbătrânim pe cartea lui nesfârșită. Eminescu ne recapitulează pe toți în sinele său dezmărginit, precum în Fiul Omului este recapitulată întreaga omenire, întreaga numărătoare a făpturilor.

Taborul biblic ne deschide o nobilă similitudine: un pisc dominat de un personaj suveran mistuit de focul revelației, două fețe mărturisitoare de-a stânga și de-a dreapta, iar jos, o triadă de discipoli acoperită de lumina Celui care își descoperea sinele unic „pe cât li se putea“. Iată-l pe Eminescu strălucind sus pe Taborul Limbii Române; numele lui „care este mai presus de nume“, astral și orbitor, „alungat din orizont în orizont“ ne descoperă schimbată fața sa de dincolo de lume. Stau de-a dreapta și de-a stânga sa două straje mărturisitoare — „zimbrul sombru și regal“, Ștefan cel Mare și Sfânt, exponent al „trecutului nostru cel mai vechi“, și Codrul, „acest cuib cosmic al dragostei eterne“. În preajma „preotului durerilor și-a bucuriilor“, ca să respectăm până la capăt echivalențele iconografice, triada nu poate fi alta decât cele trei provincii românești — Moldova, Muntenia și Transilvania, surprinse parcă într-o „Horă a unirii“, fiecare în parte, și toate la un loc, luminate de geniul celui pe care nici „timpul epic nu-l încape“ (Z. D. Bușulenga), nici admirația noastră iarăși sporită.

Putna, inima pururi trează a Bucovinei, „vad pentru adunarea minții“ (A. Plămădeală), de-o adâncime mistică ce „nu poate fi tradusă nici în românește“, după cum Arghezi spunea despre poezia „omului deplin al culturii“ (Noica), nu putea fi decât iubirea cea dintâi și cea din urmă a Poetului. De la candela Putnei în care este prezent duhul Voievodului mare, Eminescu și-a luat puteri suprafirești pe care le-a preschimbat în ode pentru Sfânta Treime românească, pentru toate cele trei țări, mereu împletite în una, ivindu-se și risipindu-se fără zgârcenie într-un „popor alpestru“ cu o civilizație de „brad și de stejar“ (G. Călinescu).

Putna este una din „cetățile marilor inspirați“ (I. Alexandru), ea însăși un poem de piatră și de slavă, între filele veacurilor ei „e dragoste și durere de dragoste cum în cele scrise de Eminescu, vedea meșterul „Cuvintelor potrivite“. Și dacă „poezia caracteristică și mare a lui Eminescu se ridică din mâhnire“, după aprecierea aceluiași vrăjitor de vocabule, numaidecât și Putna este o pricină. Prezența Poetului tânăr la marea sărbătoare din 1871, rezonanța manifestului citit de către Xenopol, principiile care se impun „oricărui popor ce năzuiește către nemurire“, atât de adânc gravate în stihuri și în gazeta „Timpul“ de însăși pana sa dreaptă ca și paloșul Mușatinului ctitor,

(Continuare în pag. a 4-a)

CONSTANTIN HREHOR

„Autoritate şi slujire în Biserică" în perspectivă ortodox-luterană

Între Biserica Ortodoxă Română şi Biserica Evanghelică din Germania s-a dezvoltat o adevărată tradiţie a relaţiilor de prietenie şi bună colaborare, relaţii concretizate în ultimii mai bine de 20 de ani şi în cele două rodnice Dialoguri, adevărate punţi de legătură între Biserici. Vorbim despre cele două Dialoguri, întrucât Dialogul la nivel înalt — în cadrul căruia subiecte de mare fineţe doctrinară sunt analizate de un grup reprezentativ de teologi ai celor două părţi — i s-a adăugat în ultimul deceniu Dialogul Teologic pentru Tineret, manifestare destinată teologilor aflaţi la început de drum şi acordând o mai mare amploare problemelor de practică pastorală.

În acest an, lucrările Dialogului Teologic Oficial pentru Tineret s-au desfăşurat în localitatea Jugenheim din apropierea oraşului Mainz, în perioada 19—25 septembrie 2000, bucurându-se de ospitalitatea comunităţii locale şi în special a vicarului ei Martin Streck. Tema discuţiilor, aceea a autorităţii şi slujirii în Biserică, a incitat reflexia teologică a şapte tineri reprezentanţi ai Bisericii Ortodoxe Române, între care un doctor în teologie: diac. lector Mihai Săsăujan de la Facultatea de Teologie din Arad; doi doctoranzi: pr. asist. Călin Dragoş de la aceeaşi facultate şi Vasile Adrian Carabă, trimisul serviciului de relaţii externe al Patriarhiei Române; un proaspăt absolvent: Nicolae Dima, colaborator la Radio Trinitas al Arhiepiscopiei de Iaşi şi trei studenţi cu o largă implicare ecumenică: Alina Pătru, anul IV, Sibiu; Lucian Apahidean, anul III, Cluj-Napoca şi Aurora Ghirasim, anul II, Timişoara.

Diac. lector Dr. Mihai Săsăujan, principalul organizator al grupului român, a susţinut şi referatul de bază al părţii române. El a prezentat cu claritate înţelesul pe care l-a avut slujirea hirotonită în Biserica Ortodoxă de-a lungul istoriei acesteia, accentuând asupra diferenţei ce s-a făcut dintotdeauna între preoţia sacramentală, ale cărei principale responsabilităţi sunt săvârşirea Sfintelor Taine, propovăduirea nealterată a mesajului creştin şi conducerea credincioşilor spre mântuire şi preoţia generală a tuturor credincioşilor.

Referatul de bază al părţii germane a arătat evoluţia ideii de preoţie începând de la Luther şi până în ziua de azi, identificând şi, ca o constantă în dezvoltarea acesteia, asocierea ei permanentă cu misiunea de predicator al adevărului evanghelic, misiune din care derivă şi responsabilităţile legate de cult.

În problema deţinătorului autorităţii în Biserică s-a conturat ca opinie comună afirmaţia că orice autoritate provine de la capul trupului care este Hristos, fiind împărtăşită de El persoanelor care îndeplinesc în Biserică anumite slujiri, conform textului de la I Cor. 12, 5u.

Rolul laicilor în Biserică a fost abordat de către reprezentanţii ambelor delegaţii în toată complexitatea sa. Astfel s-a arătat că preoţia laicilor se altoieşte, ca şi cea sacramentală, tot pe cele trei direcţii ale lucrării mântuitoare a lui Hristos. Aceste direcţii asigură laicilor o multitudine de posibilităţi de implicare activă în viaţa Bisericii, rămase însă din păcate necunoscute în totalitate multora dintre ei. Referatul ortodox a avut darul de a face cunoscute aceste posibilităţi partenerilor germani şi de a demola, aşa cum ei înşişi au afirmat, o opinie preconceputâ conform căreia abia în Bisericile rezultate de pe urma Reformei elementul mirean îşi primeşte cuvenita consideraţie.

Alte referate cu un pronunţat caracter practic au ipostaziat chipul preotului aşa cum se conturează el în ochii comunităţii, ori au analizat situaţia parohiilor vacante, considerată stare de criză în Biserica Ortodoxă, admisă şi chiar instituită deliberat la anumite intervale de timp de către luterani.

Programul discuţiilor a fost presărat cu un apreciabil număr de evenimente de tip social. Vizitarea Institutului pentru Studiul Confesiunilor din Bensheim, recepţiile oferite de primarul din Jugenheim şi de decanul (protopopul) din Ingolheim, vizita la Centrul de consiliere a persoanelor afectate de diferite patimi sau la Casa pentru tineret — amândouă instituţii patronate de Biserică, existente în Oppenheim, sunt doar câteva din experienţele de acest gen.

În plus, fiecare zi a beneficiat şi de o corespunzătoare încadrare liturgică, din program nelipsind nici Sfânta Liturghie ortodoxă, punct de maxim duhovnicesc, trăit cu mare intensitate de reprezentanţii ambelor grupe şi totodată generator de forţe motrice vitale bunei desfăşurări şi progresului discuţiilor.

Deschiderea faţă de celălalt precum şi buna ancorare în credinţa proprie au fost condiţiile reuşitei unei asemenea manifestări. Şi cum toţi cei prezenţi au dat dovadă că deţin aceste calităţi, şi a VII-a ediţie a Dialogului Teologic Oficial pentru Tineret a fost încununată de succes.

ALINA PĂTRU,
participant

Eminescu şi Putna

(Urmare din pag. 1)

dovedesc înainte de toate românismul profund şi veşnic pilduitor al aceluia care nu putea să-şi închipuie vreodată că se vor stinge „candelele pe mormânt", sub „întunecatul, vechiul portret" al „principelui creştinătăţii". Eminescu a umplut Putna de sinele său neprihănit şi a coborât cu Putna în el pe toate drumurile. Până în eshaton, nu pulberea ne adevereşte, ci eternitatea. Nemurirea lui Ştefan cel Mare vorbeşte despre nemurirea poporului său, căci ce ar fi un cârmuitor viu peste un neam mort! Or, Eminescu, eroul şi martirul nostru emblematic, lucrător în „drumul strămoşului cuminte", cunoscându-şi descendenţa, de nenumărate ori, în lungă restriştе, invocă liturgic duhul perpetuu viu al Domnului viteaz şi credincios. Semnificativ şi iarăşi actual este fragmentul eminescian, de o „amărăciune glacială" (T. Arghezi), scris după ce la Iaşi s-a ridicat monumentul Voievodului peste o turmă „incapabilă de adevăr şi de dreptate", plină de „traficanţi de credinţe şi simţiri". „Şi Tu, Doamne, Ştefane, stăteai mut şi rece asupra acestei adunări de precupeţi de hotare şi n-ai izbit cu ghioaga Ta răpuitoare de eroi, în capetele acestor reptile, acestor agenţi provocatori ai străinătăţii ...", „Tu, care de 40 de ori, în 40 de bătălii, Te-ai aruncat în rândul întâiu al oştirii, căutând martirul pentru ţară, asculţi oameni pentru care patria şi naţionalitatea sunt o marfă pe care o precupeţesc? (...). Tu ale cărui raze ajung până la noi ca şi acelea ale unui soare ce de mult s-a stins, dar a cărui lumină călătoreşte încă mii de ani prin univers după stingerea lui; Tu, care însuţi nemuritor, ai crezut în nemurire şi, lumină din lumină, ai crezut în Dumnezeul luminii", îl invoca, cutremurător, Eminescu, înecându-se apoi „în grosimea tăcerii absolute" (G. Călinescu); împotrivindu-se la „hula, vrajba şi ura ce ne-o facem noi înşine", reflectând amar la „această Americă dunăreană", în care totul este stins de morbiditate", cu adevărat „semnelor vremii profet" se arată peste veac.

Aceste cuvinte care sunt un plâns urlat, nu-s destinate să treacă numai prin pietrele din zidurile Putnei, ci să răscolească inimi şi conştiinţe mandatate să stea deasupra „furnicarului", nu încărunţind într-o „filosofie a nimicului", fără „orice bătaie de cap şi de orice bătaie de inimă" (Hasdeu).

Celebra „Doină", de „o suverană măiestrie acustică", atât de răspicat trecută prin lacrimă în rostirea monahilor Pimen, Iachint, Gherasim, Teofilact, Calinic ori Chiril în spaţiile de academie din Muzeul Putnei e-o rugă pe care toţi trebuie să o ştim şi pe care trebuie să o deprindă şi urmaşii, până când Ţara iarăşi se va face rotundă, adunându-şi într-un singur staul ţarinile înstrăinate, precum s-au întâlnit sâmburii de pământ dacic în urna comemorativă a Putnei de odinioară.

„Eminescu este astăzi o instituţie naţională", scria cu ani în urmă P. Constantinescu, deşi nici în contemporaneitatea noastră sufocată de pretinsă modernitate „geniul neîmbătrânit al istoriei românilor" nu este cruţat de impostori, unii chiar apăsaţi de căruntеţea bibliotecilor, care se răfuiesc cu altitudinea sa astrală, de parcă nu ar fi citit nici un vers din profetica „Scrisoare I", „mulţi de-o zi pe-o lume mică de se măsură cu cotul" ...

Frumos ne mai grăieşte Ioan Alexandru: „În vremi de răstriştе, ca şi de bucurie, cântările poeţilor sunt pâinea zilnică augustă a unui popor".

Mihai Eminescu, un Voievod peste o Ţară de cuvinte! Trec prin strunga gurii sale turmele Limbii Române într-o veşnică transhumanţă stelară, odihnindu-se la subţioara Luceafărului înfiorat de propria-i albastră eternitate.

Ucenicim de mai bine de un veac pe Biblia minţii sale. Literatura şi Cultura noastră au un căpătâi, capul plin de mărgăritare al lui Eminescu.

Candela Putnei nu se va stinge nici când arhanghelii vor da semn ca un ţărm să se desfacă de alt ţărm, pentru a se arăta „un cer nou şi un pământ nou", nu se va stinge candela de pe lespedea Domnului nepereche pentru că focul ei e chiar duhul nepieritor al lui Mihai Eminescu, pentru totdeauna strămutat aici.

La Putna, pe efigia cu bourul Descălecătorilor ar trebui încrucişate pana cântătoare a Poetului cu spada împodobită în cruce a Voievodului. Cât curs va avea vremea, datoare fi-va necontenit lui Ştefan cel Mare şi lui Mihai Eminescu.

Nu se poate să nu iubim Bucovina, nu se poate să nu fericim România, pentru că din substanţa, din aerul tricolor de deasupra ni-i aprinsă viaţa, pentru că din potirul acestor veşnicii ne însufleţim şi ne mântuim.

Suntem datori să ne pomenim Înaintemergătorii; comemorându-i, le câştigăm nu numai darurile de peste har, nu numai proteguirea spiritului, ci şi contemporaneitatea!

Familia Puşcariu la Sibiu

Una dintre familiile de seamă ale românilor ardeleni, şi nu numai, a fost familia Puşcariu. Avându-şi originile în zona Maramureşului de unde a trecut în Moldova şi a luptat alături de Dimitrie Cantemir la Stănileşti, după înfrângerea domnului Moldovei această familie se refugiază în Ardeal, în zona Branului. Fiind vânători de meserie, ei au primit numele de Puşcaşu, pentru ca mai apoi să treacă la numele de Puşcariu.

Bucur „sin Juga Puşcariu (1723—1809) este primul din familia Puşcariu despre care avem mărturii certe. A absolvit teologia la Sibiu şi a fost preot în Sohodol (1762—1790) şi în Tohanul Nou (1805—1809). Referindu-se la activitatea lui, Sextil Puşcariu în *Spiţa unui neam din Ardeal* spunea că „preotul Bucur era om învăţat. La el se duceau sohodolenii să le facă cărţi către magistratul din Braşov". Bucur a cultivat cu pasiune şi migală arta caligrafierii de manuscrise. Dintre acestea, unul a fost donat Bibliotecii *Astra* Sibiu. Un alt manuscris, cuprinzând 312 pagini, a fost donat de învăţătorul Ioniţă Puşcariu arhivei Muzeului *Primei şcoli româneşti* din Şcheii Braşovului.

În Sohodol, Bucur a creat o adevărată şcoală de copişti, unde s-au remarcat în special cei doi copii ai săi, *Leonte şi Bucur*. Arhiva Muzeului *Primei şcoli româneşti* păstrează un preţios codice miscelaneu în manuscris cu litere chirilice şi latine, alcătuit de cei doi fraţi. Tot celor doi fraţi le datorăm transcrierea cu litere chirilice în 1789 a mai multor fabule de Fedru şi Esop. În 1787 Leonte a transcris, cu chirilice, în codicele pomenit, un cântec de stea, fiind cel mai vechi manuscris românesc având acest subiect. Fratele său, Bucur, a transcris în 1786 un mic dicţionar greco-român intitulat *Cuvinte greceşti*, care se păstrează în acelaşi codice.

Ioan Cavaler de Puşcariu (1824—1911) a fost primul din familia Puşcariu care a adoptat numele mai românizat de Puşcariu. Născut într-o familie de cărturari patrioţi, el a participat timp de mai bine de o jumătate de veac la evenimentele premergătoare realizării Unirii Transilvaniei cu România.

Anul revoluţionar 1848 l-a găsit la Sibiu, unde-şi încheia studiile juridice la Academia de Drept din localitate. În timpul studiilor la Sibiu, l-a cunoscut pe Simion Bărnuţiu, cu care a fost coleg. Puşcariu a fost cel care a lansat în primăvara lui 1848 proclamaţia redactată de Bărnuţiu. El ne spune cum, după o conversaţie scurtă avută în seara zilei de 24 martie 1848, Bărnuţiu i-a dictat o proclamaţie către români, pe care el a copiat-o în mai multe exemplare trimiţând-o prin poştă la Blaj, Cluj, Mureş-Vasarhei, Braşov şi Sibiu.

Ioan Puşcariu a participat la Adunarea de la Blaj din 3/15 mai 1848 în calitate de membru al Comitetului Naţional Român permanent de la Sibiu, el fiind purtătorul steagului cel mare al naţiunii. Din acest motiv, el a mai fost numit şi *stegarul naţional*.

Ioan Puşcariu este autorul poeziei *„Ce e patria română"*, răspândită pe foi volante în timpul adunării, în care se definea chipul viitoarei ţări române întregite:

„Până unde mai răsună,
Limba dulce şi străbună,
Limba care să trăiască!
Limba românească!

Pân acolo-i frăţioare,
Patria română care,
O numesc eu mare".

În anii de după revoluţie a desfăşurat o vie activitate pentru fondarea *Asociaţiunii transilvane pentru literatura română şi cultura poporului român*. Prin articolele din Telegraful Român din 20 martie şi 13 mai 1860, el lansa pentru prima dată ideea înfiinţării Asociaţiei. Împreună cu George Bariţiu şi Timotei Cipariu a redactat statutele Asociaţiei.

La 13 septembrie 1877, Ioan Puşcariu a fost ales membru onorific al Academiei Române, iar la 4 aprilie 1900, membru activ în cadrul Secţiei literare. A publicat lucrări literare, dar şi volume de studii şi documente: „Date istorice despre familiile nobile române" (2 vol. 1892—1895), „Fragmente istorice despre boierii din Ţara Făgăraşului", şi patru volume de documente istorice (1904—1907). S-a stins din viaţă la 24 decembrie 1911, Iorga scriind la moartea lui în *Neamul Românesc* că românii pierdeau „pe unul dintre acei rari şi preţioşi martori ai unor vremuri superioare ca virtute".

Ilarion Puşcariu (1842—1922), fratele mai mic al lui Ioan, a urmat teologia la Sibiu şi filosofia la Viena, unde şi-a luat doctoratul. A activat alături de Eminescu şi Slavici în cadrul Societăţii literare şi ştiinţifice, al cărei vice-preşedinte a şi fost în anul 1869.

Ilarion a îmbrăţişat cariera clericală, ajungând la rangul de arhimandrit şi vicar arhiepiscopesc la Sibiu. În 1870 a fost numit profesor de exegetică şi limba română la seminarul din Sibiu, remarcându-se prin operele sale literare, pedagogice şi istorice, puse în slujba luminării neamului său. A colaborat la mai multe reviste literare şi a luat parte la înfiinţarea şi redactarea Foişoarei Telegrafului Român, apărută la Sibiu între 1876—1877.

Ilarion Puşcariu a fost membru în comitetul central al Astrei şi, între 1889—1901, director al despărţământului din Sibiu.

În lucrările sale a militat pentru acordarea de drepturi politice, sociale şi economice românilor ardeleni. A colaborat la redactarea *Enciclopediei Române* sub conducerea lui C. Diaconovici. Lucrarea care l-a consacrat a fost „Contribuţiuni istorice privitoare la trecutul românilor pe pământ crăiesc" apărută la Sibiu în 1913. Ilarion Puşcariu a fost uns episcop-vicar al Sibiului de către mitropolitul Nicolae Bălan. Prea bătrân ca să mai activeze în acea funcţie, el şi-a petrecut ultimii ani din viaţă în casele sale de la Bran sau Sibiu, stingându-se din viaţă la 8 septembrie 1922.

Pentru meritele sale deosebite, Academia Română i-a atribuit titlul de membru onorific.

Josif Puşcariu (1835-1923) a învăţat scrisul şi cititul în satul natal şi în 1847 a trecut la şcoala românească din Braşov, fiind coleg cu Titu Maiorescu. Clasele 5—8 le-a terminat la Sibiu, apoi s-a înscris la Academia de Drept din Sibiu. În timpul studenţiei la Sibiu, a redactat foaia umoristică *Calicul*.

În secolul al XIX-lea Sibiul a acţionat ca un magnet pentru românii doritori de a se distinge şi a-şi aduce aportul lor la înălţarea neamului românesc.

DUMBRAVĂ ALEXANDRU

Cuvânt de recepţie al Prof. Dr. Carnegie S. Calian

1. SĂ SE ÎNCHINE DOAR LUI DUMNEZEU

În primul şi în primul rând vitalitatea parohială pretinde o închinare adresată doar lui Dumnezeu. Acet lucru este mai uşor de spus decât de pus în practică. Observatorii de pe Marte ar putea avea o dificultate în a încerca să clasifice legăturile dintre multe slujbe bisericeşti. Se manifestă câteodată o stimă - mai mare - deosebită faţă de o supunere raportată la cultură decât la Dumnezeu. În centrul vieţii parohiale trebuie să se afle o închinare la Dumnezeu cel în Treime pe care îl mărturisim ca fiind Creatorul, Răscumpărătorul şi Sprijinitorul nostru.

2. SĂ FIE CUNOSCĂTOARE A SCRIPTURII

În al II-lea rând, viaţa parohială ne cere să (fim) cunoaştem Biblia. O parohie care ignoră Scriptura este ca o Biserică fără o viziune dumnezeiască. Necunoaşterea Bibliei face ca o parohie să fie vulnerabilă la influenţele culturale şi la numeroase ideologii. Credinciosul care cunoaşte Biblia ştie că închinarea autentică se face doar lui Dumnezeu.

3. SĂ CINSTEASCĂ MOŞTENIREA VOASTRĂ

În al III-lea rând, vitalitatea parohială depinde de înţelegerea propriei noastre istorii, atât în momentele ei de glorie cât şi în cele de „negură". Dacă ne cunoaştem istoria bine, avem posibilitatea să ne preţuim moştenirea în perspectivă evitând tentaţia idolatriei.

Din moment ce învăţăm să ne preţuim moştenirea şi prescripţiile ei, vom fi capabili să ne menţinem identitatea actuală fără a suferi de o amnezie bisericească.

4. SĂ FIE O BISERICĂ PRIMITOARE

În al IV-lea rând, vitalitatea parohială apare când o Biserică devine cu adevărat o comunitate primitoare. Acest lucru implică (presupune) o prietenie atotcuprinzătoare unde ospitalitatea este exprimată nu doar prin cuvinte dar şi prin acte de ospitalitate. Nu ar fi minunat dacă după serviciul divin nu am servi doar un ceai sau o cafea împreună, dar ne-am face de asemenea timp să servim o masă laolaltă? Adesea ne simţim atât de bine când urmăm programul nostru „normal" dintr-o duminică, când îi respingem pe străini, (considerând că ei) ca nu cumva să ne distragă de la viaţa noastră comunitară.

Viaţa parohială este caracterizată de o Biserică care practică teologia bunului samaritean, manifestată în grija de aproapele şi în ospitalitate.

5. SĂ PROMOVEZE RUGĂCIUNEA

În al V-lea rând o viaţă parohială autentică promovează rugăciunea.

O Biserică ce se roagă laolaltă, nu numai că stă laolaltă, dar membrii ei învaţă să devină sprijin unii altora. Fiecare grup de rugăciune devine o realitate prezentă a Bisericii în acţiune. Un grup de rugăciune care funcţionează bine nu va fi niciodată inactiv şi de obicei conduce la o slujbă a comunităţii.

6. SĂ EDUCE TINERETUL

În al VI-lea rând, o parohie plină de viaţă va acorda o mare atenţie tineretului. Educarea (cultivarea) tineretului susţine vitalitatea parohială de la o generaţie la alta. Neglijarea tineretului ne va pune sub semnul întrebării atât prezentul cât şi viitorul. Trebuie să căutăm mijloace mult mai creative pentru a avea acces la tineretul nostru şi să fim mult mai buni ascultători. Trebuie să le punem întrebări, nu să le oferim răspunsuri depăşite ale zilei de ieri.

Educarea tineretului este absolut esenţială pentru vitalitatea parohială, dacă e să cuprindem (umplem) prăpastia actuală dintre generaţii în Bisericile noastre.

7. SĂ ABORDEZE CHESTIUNILE ÎN CUNOŞTINŢĂ DE CAUZĂ

În al VII-lea rând, în orice situaţie în care există un conflict, o parohie vitalizată va pune probleme în cunoştinţă de cauză. Nu putem permite ca zvonurile să ne domine gândurile şi apoi să interpretăm totul cu date incomplete. În această epocă a informaţiei nimeni nu poate fi mulţumit cu date puţine. O parohie vitală depinde, deci cere o informaţie exactă şi veritabilă, o comunicare viabilă nu doar cu membrii (Bisericii) ci şi cu publicul.

8. SĂ PRACTICE IERTAREA

În al VIII-lea rând, de fiecare dată când prieteniile se rup şi suspiciunea îşi face apariţia, trebuie să intrăm într-un proces de iertare, deşi nu putem uita rănile de ieri. Este ceea ce Iisus a învăţat şi a demonstrat. Pentru ca o parohie să fie vitalizată trebuie ca aceasta să devină o comunitate a iertării şi uitării. Fiecare Biserică ar trebui să fie cunoscută prin împrejurimi ca o casă a iertării.

9. SĂ ACŢIONEZE PENTRU PACE ŞI DREPTATE

În al IX-lea rând, trebuie să pledăm pentru pace şi dreptate în zonă; printr-o tehnologie avansată am devenit un cartier internaţional. Nu putem rămâne indiferenţi la nedreptatea făcută vecinilor noştri de peste drum sau celor de pe drumurile Bosniei, Rwandei, Mexicului şi Irlandei de Nord. Vitalitatea parohială pretinde (cere) atenţie îndreptată către propovăduire şi pace şi problemele de dreptate.

10. SĂ FIE ALCĂTUITĂ DIN OAMENI DE ÎNCREDERE

În al X-lea rând, pentru ca o parohie vitalizată să se răspândească, trebuie să fim oameni de încredere.

În zilele noastre există prea multă încredere în mijlocul nostru. Toţi o ştim. Pe măsură ce învăţăm să ne încredem în Dumnezeu cu mai multă tărie, vom începe să descoperim imaginea divină unul într-altul indiferent cât de inactivă sau lipsită de strălucire ar fi. Primul pas în clădirea unei încrederi cere credinţă - numiţi-l riscul de a vorbi, dacă vreţi - şi trebuie să începă de la mine şi de la tine pe măsură ce păşim înainte pe drumul iniţierii acestui proces. Să fii pregătit pentru a fi ofensat din când în când, şi totuşi să ai încredere că Domnul te va ridica din mocirla ce te înconjoară.

Ne aşteaptă provocări mari, dacă bisericile noastre vor fi transformate în parohii vitalizate. Alegerea e a noastră: Ne dorim doar să supravieţuim sau ne dorim să intrăm cu vigoare în secolul XXI? Strigătul de trezire bate la uşă.

CĂTĂLINA SIMIONOV

*

Laudatio

(Urmare din pag. a 3-a)

A făcut parte chiar din forurile de conducere ale unor organisme întercreştine precum: Conferinţa Bisericilor Europene, unde a activat în calitate de membru al Comitetului Consultativ şi în Comitetul Financiar, iar mai apoi s-a numărat între preşedinţii acesteia şi în Consiliul Ecumenic al Bisericilor, unde a fost ales membru în Comitetul Central şi Executiv, ca şi în Comitetul Financiar. Spaţiul şi timpul nu ne permit să menţionăm toate participările la diverse conferinţe, adunări, întruniri ale acestor două organisme.

Vom mai aminti că în 1971 a fost numit membru în Comisia pregătitoare a Sfântului şi Marelui Sinod Ortodox de la Chambesy - Elveţia, iar în 1972 a condus prima delegaţie oficială a Bisericii Ortodoxe Române la Vatican. Ulterior a mai vizitat de câteva ori Vaticanul. Din 1981 a fost delegatul Bisericii Ortodoxe Române în Comisia Mixtă de dialog cu Biserica Romano-Catolică, făcând parte din Comitetul de Coordonare a acestui dialog.

În aceeaşi calitate a făcut parte din delegaţiile oficiale ale Bisericii noastre întreprinse la alte Biserici din întreaga lume.

În calitate de rector al Institutului Teologic Universitar din Bucureşti a participat la Congresul Internaţional al Rectorilor Facultăţilor de Teologie romano-catolică de la Salamanca în 1973, iar în 1975 la al II-lea Congres al Facultăţilor de Teologie Ortodoxă de la Atena.

Prezenţa Înalt Prea Sfinţiei Sale în forurile de decizie a organismelor ecumenice menţionate, i-au permis să poată mijloci ajutoare materiale nu numai pentru Biserica noastră, dar şi pentru alte confesiuni şi chiar instituţii de cultură şi sociale din ţară, precum: 1,5 milioane dolari pentru construirea Institutului Teologic din Bucureşti, 500 000 de dolari pentru Policlinica din Roşiorii de Vede, 200 000 de dolari pentru Seminarul Teologic din Bucureşti, 30 000 de dolari pentru Institutul Protestant din Cluj-Napoca, 30 000 de dolari pentru Muzeul din Sibiel şi altele.

În ţară episcopul vicar-patriarhal de atunci a îndeplinit un important rol în organizarea şi desfăşurarea lucrărilor conferinţelor teologice interconfesionale care se desfăşurau de trei ori pe an în cadrul institutelor teologice ortodoxe de la Bucureşti şi Sibiu şi în cadrul Institutului Teologic Protestant din Cluj-Napoca. Concluziile pe care le formula la încheierea lucrărilor au rămas în amintirea participanţilor ortodocşi, romano-catolici şi protestanţi ca sinteze teologice ecumenice de înalt nivel academic.

După un deceniu de activitate ca episcop-vicar patriarhal şi conducător al relaţiilor externe bisericeşti, care poate fi apreciată ca unică prin multitudinea responsabilităţilor pe care le-a îndeplinit, în decembrie 1979 a fost ales episcop al Buzăului. Aici s-a remarcat printr-o susţinută activitate predicatorială şi printr-o foarte eficientă lucrare administrativ-gospodărească, concretizată în reconstruirea şi consolidarea bisericilor şi caselor parohiale, a reşedinţei episcopale şi a Seminarului Teologic distruse de cutremurul din 1977. Aici a descoperit că Palatul episcopal din Buzău era opera lui Constantin Brâncoveanu, şi l-a refăcut ca atare făcându-i pridvor sculptat în piatră.

Din februarie 1982, cel ce urmează a fi încununat astăzi cu titlul de Doctor Honoris Causa, a fost chemat prin alegerea Colegiului electoral bisericesc, să conducă destinele Mitropoliei Transilvaniei. Venea în Ardeal să onoreze scaunul mitropolitan pe care s-au aflat antecesori cu adevărat de mare prestigiu, precum Andrei Şaguna, Miron Romanul, Ioan Meţianu, Nicolae Bălan, Nicolae Colan şi Nicolae Mladin.

Dintru început, lucrarea Înalt Prea Sfinţiei Sale, la Sibiu, s-a plasat la altitudinea vrednicilor înaintaşi. Clădirea în care ne aflăm acum şi care, iată, şi într-o împrejurare ca aceasta îşi justifică utilitatea, a fost înălţată la scurtă vreme după înscăunarea ca arhiepiscop al Sibiului. Au urmat la rând restaurările capitale de la „Casa Eminescu" din vecinătatea reşedinţei, de la Schitul Păltiniş, de la Atelierul de lumânări şi Tipografie şi chiar a Aulei Facultăţii de Teologie.

Realizarea cu valoare ctitoricească o reprezintă însă construirea incintei mânăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, cu biserică, bibliotecă şi muzeu incluse în patrulaterul arhitectonic şi cu continuarea până astăzi a lucrărilor de construire a Academiei duhovniceşti de la aceeaşi mânăstire. Sunt binecunoscute împrejurările şi dificultăţile întâmpinate pe parcursul desfăşurării înălţării complexului. Dar toate acestea pălesc în faţa măreţiei acestei ctitorii, care echivalează în monumentalitate şi frumuseţe cu marile lavre ale Moldovei precum Neamţul şi Putna sau aşezămintele voievodale de la Horezu, Cozia şi Bistriţa Olteană.

Desigur că se cuvin menţionate şi lucrările de renovare, întreţinere şi chiar de construire de noi biserici pe tot cuprinsul eparhiei încuviinţate şi susţinute de Înalt Prea Sfinţia Sa.

Dar Înalt Prea Sfinţia Sa n-a rectitorit doar aşezăminte şi monumente bisericeşti, ci s-a preocupat şi de revigorarea şi sporirea prestigiului acelor mijloace de cultură şi spiritualitate care sunt publicaţiile şi periodicele bisericeşti: „Telegraful Român", revista „Mitropolia Ardealului", astăzi „Revista Teologică" şi „Îndrumătorul bisericesc". Prezenţa numelui Înalt Prea Sfinţiei Sale în calitate de preşedinte al Colegiului redacţional n-a fost singura relaţie cu aceste periodice, ci mai ales s-a remarcat prin contribuţia, în cadenţa de apariţie a fiecărui număr, cu materiale de înaltă ţinută conceptuală şi literară.

Am lăsat la finalul acestei prezentări, să ne referim la activitatea cărturărească a Înalt Prea Sfinţiei Sale pentru că de fapt acest aspect a fost socotit prioritar atunci când Senatul Universităţii, la propunerea Consiliului Profesoral al Facultăţii, a hotărât să-i acorde Înalt Prea Sfinţiei Sale titlul de Doctor Honoris Causa.

Într-un volum omagial editat de Facultatea de Teologie Ortodoxă „Andrei Şaguna" din Sibiu cu prilejul împlinirii vârstei de 70 de ani de către Înalt Prea Sfinţia Sa, lista bibliografică a Î. P. S. acoperă exact 30 de pagini. Este vorba însă numai de bibliografia selectivă. În această listă se cuprind peste 30 de cărţi publicate în ţară şi străinătate, dintre care amintim: „Dascăli de cuget şi simţire românească", 547 pagini; „Tradiţie şi libertate în spiritualitatea ortodoxă", 410 pagini; „Vocaţie şi misiune creştină în vremea noastră", 462 pagini; „Pagini dintr-o arhivă inedită", 435 pagini; „Lupta împotriva deznaţionalizării românilor din Transilvania în timpul dualismului austro-ungar" 358 pagini; „Contribuţii istorice privind perioada 1918-1939", 484 pagini; „Tâlcuri noi la texte vechi", 479 pagini; „Preotul în biserică, în lume şi acasă", 300 de pagini; şi în fine trei volume intitulate „De la Cazania lui Varlaam la Ion Creangă", „De la Filotei al Buzăului, la Andrei Şaguna", „De la Alecu Russo la Nicolae de la Rohia". În prezent se află sub tipar cartea „Cuvinte duhovniceşti", peste 300 de pagini, şi multe altele.

Articolele, studiile, recenziile, cronicile, însemnările, comentariile ecumenice publicate în ţară însumează cifra de 352, iar cele publicate în străinătate, 41. Conferinţele publice ţinute în ţară şi străinătate erau până în 1996 în număr de 131. Pastoralele alcătuite cu prilejul marilor praznice creştine au depăşit cifra de 50.

În faţa acestei impresionante activităţi de cercetare şi publicare de cărţi şi studii, cel puţin noi, dascălii de la Facultatea de Teologie, ne plecăm cu adâncă smerenie. Personal aş dori să menţionez o pertinentă apreciere pe care unul dintre dascălii de teologie contemporan a rostit-o asupra operei scrise de Înalt Prea Sfinţia Sa şi anume că reprezintă o excepţională „confluenţă dintre teologie şi cultură" (vezi Ion Bria, „Teologie şi cultură" în Telegraful Român nr. 43-46/1986).

Din 1994 Înalt Prea Sfinţitul Antonie este membru de onoare al Academiei Române şi din 1992, membru al Academiei de Ştiinţe a Republicii Moldova.

Face parte şi are funcţii de conducere în diverse asociaţii culturale, precum: Institutul Naţional pentru Romanitate şi Românistică, Asociaţia „Pro Basarabia şi Bucovina", Liga culturală creştină „Andrei Şaguna" a românilor din judeţul Covasna, Societatea culturală „Mitropolitul Varlaam" din Chişinău, Fundaţia culturală „Vasile Lucaciu" din Satu Mare, Institutul Naţional pentru studiul totalitarismului, etc.

Numele, bibliografia şi biografia Înalt Prea Sfinţiei Sale au fost incluse în cărţi biografice din străinătate.

Înaintea titlului ce i se acordă astăzi, i-au mai fost decernate şi altele dintre care menţionăm:

1. **Titlul de Doctor Honoris Causa, acordat de Facultatea de Teologie din Presow, Cehoslovacia, în 1988;**
2. **Titlul de Doctor Honoris Causa, acordat de Universitatea din Oradea, în 12 octombrie 1998;**
3. **Este membru de onoare al Societăţii de Antichităţi din Scoţia, 1980;**
4. **Titlul de Cetăţean de onoare al municipiului Sibiu, în anul 2000.**
5. **A fost distins cu „Ordinul ziariştilor" clasa I, de ziarul „Tribuna" din Sibiu în anul 2000.**

Pe plan bisericesc, Înalt Prea Sfinţia Sa a fost distins cu următoarele ordine:

1. **Ordinul „Sfântul Marcu" din partea Patriarhiei Alexandriei Egiptului;**
2. **Ordinul „Sfântul Petru şi Pavel", din partea Patriarhiei Antiohiei;**
3. **Ordinul „Sfântului Mormânt", din partea Patriarhiei Ierusalimului;**
4. **Ordinul „Sfântul Serghie de Radonej", din partea Patriarhiei Moscovei;**
5. **Ordinul „Sfântul Chiril şi Metodiu", din partea Patriarhiei bulgare;**
6. **Medalia „Martin Luther", din partea Bisericilor evanghelice din Germania etc.**

Titlul de astăzi ocupă însă un loc unic, prin faptul că vine din partea forului academic al Universităţii sibiene, oraşul în care Înalt Prea Sfinţia Sa reprezintă o personalitate de înalt prestigiu şi se bucură de demnitatea de părinte duhovnicesc al nostru, al tuturor.

Facultatea de Teologie îşi exprimă aleasa recunoştinţă pentru gestul onorant al Senatului Universităţii sibiene, iar Înalt Prea Sfinţitului Părinte, Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală îi adresează fiasca urare de sănătate şi fericire.

Câteva trăsături specifice

(Urmare din pag. 1)

la noi a unor emisari care vor să ne ajute, dar şi să constate în ce măsură reforma progresează. De fiecare dată, la plecarea lor, aflăm concluziile pe care le-au formulat, aprecierile şi recomandările pentru ceea ce am înfăptuit sau mai avem încă de parcurs pe drumul anevoios al reformei.

Din sondajele de opinie, rezultă cu claritate că, în ciuda dificultăţilor şi a greutăţilor pe care le presupune reforma, în marea lor majoritate, dacă nu cumva în totalitate, românii doresc „integrarea în Europa", şi evident alinierea noastră la standardele cerute. Ba există chiar o nemulţumire în privinţa ritmului lent al reformei.

Acuzată uneori, de unii, cum că ar fi refractară procesului de deschidere spre Occident, Biserica însăşi, cea Ortodoxă desigur, s-a văzut nevoită să dea asigurări că susţine efortul poporului spre împlinirea neabătută a acestui deziderat. Dacă au mai existat unele dubii asupra sincerităţii declaraţiilor şi atitudinii ei, acestea s-au risipit după vizita în România în anul trecut a Papei Ioan Paul al II-lea, la invitaţia Bisericii Ortodoxe Române.

Mai recent însă, a intervenit un alt fapt care din nou a stârnit unele reacţii ce vizează în mod direct şi special Biserica. Este vorba de abolirea, din Codul penal a articolului 200, faţă de care Biserica a luat atitudine, Sfântul Sinod adresând în acest sens un Apel senatorilor şi deputaţilor, ca o chemare la responsabilitate. Fermitatea poziţiei ei se vede şi din unele formulări apărute în presa bisericească precum: „Europa, nu Sodoma", „Înapoi la canoane", „Criteriul bunului-simţ", „De la fatalitate la responsabilitate", „Pentru un Staatskirchen recht ortodox", etc.

Reacţiile la poziţia adoptată de Biserică au fost desigur diverse. Cele mai multe au fost de aprobare şi susţinere, dar au existat şi voci de imputare şi incriminare.

Dată fiind această situaţie, este cazul să analizăm cu seriozitate dacă ar fi fost cu precădere ca Biserica să se implice în dezbaterea unei astfel de probleme. Dacă totuşi a făcut-o, nu cumva ea se postează pe poziţii prea puritane, ignorând statutul aparte în care se află unii dintre membrii societăţii? Mai mult, oare nu cumva ea încalcă principiile libertăţii şi democraţiei, atunci când se impun restricţii de manifestare şi opţiune liberă unor categorii de oameni, care poate, fără voia lor, constituie o excepţie de la legea firii?

Ţinând cont de faptul că pentru stările de boală preocuparea trebuie să fie tratarea şi vindecarea, iar pentru păcat şi decadenţă - penitenţa şi îndreptarea, atitudinea Bisericii în situaţii ca cele ce intră sub incidenţa articolului 200 din Codul penal, nu poate fi taxată ca exagerată şi intolerantă. În definitiv nu există libertate pentru săvârşirea păcatului, ci doar pentru înfăptuirea binelui. Or încălcarea rânduielilor firii reprezintă un păcat ce trebuie ispăşit, iar nu legalizat.

Prin urmare, Biserica nu numai că nu a împietat cu nimic asupra principiilor înscrise în Charta drepturilor omului ci din contră ea a făcut un serviciu deosebit poporului român, apărând frumuseţea echilibrată şi plină de cuminţenie a spiritualităţii sale, trăită în mod exemplar şi într-o desăvârşită modestie şi duhovnicească discreţie, de-a lungul timpului.

În conformitate cu menirea ei, Biserica este datoare să păstreze puritatea credinţei şi să vegheze la exprimarea corectă a acesteia în viaţa de toate zilele. Ea este asemenea datoare să atragă luarea aminte asupra unui avertisment profetic din scrisul paulin cum că „vor veni vremuri în care oamenii nu vor mai primi învăţătura cea sănătoasă ci-şi vor formula învăţături după poftele lor... şi se vor abate de la calea cea dreaptă" (Tim. IV. 3—4).

Pentru edificarea noastră trebuie să reţinem că principiile moralei creştine, nu pot fi anulate sau înlocuite cu altele, ele constituind dintotdeauna trăsături definitorii ale fiinţei noastre. Aceste principii vizează modelarea unui tip uman integru trupeşte şi sufleteşte, liber de patimi, iubitor de bine şi de adevăr, în armonie cu sine însuşi, cu natura, cu semenii şi cu Dumnezeu.

Apariţia sporadică, şi nu numai la noi, a unor cazuri de alienare şi decadenţă morală, care sfidează tradiţia de cuminţenie, de aşezare duhovnicească, de desfăşurare a vieţii personale în limitele firescului, ale autenticului şi bunului-simţ, nu poate şi nu trebuie să devină motiv de constrângere sau impunere forţată a unei legislaţii permisive.

Păstrându-ne propria tradiţie, fundamentată pe Descoperirea divină supranaturală şi totodată verificată printr-o îndelungată trăire, nu înseamnă că ne izolăm în trecut sau că refuzăm înnoirea, ci din contră, că ne respectăm pe noi înşine şi că ştim să preţuim valorile moştenite de la înaintaşi.

Schimbările, care inevitabil se petrec şi se vor petrece mereu în cultură şi civilizaţie, în mentalităţi şi comportament în societate, nu trebuie să ducă la alterarea sau sărăcirea fondului tradiţiei, ci din contră, la îmbogăţirea acestuia. Avem multe lucruri bune de oferit altora şi în egală măsură tot atâtea lucruri bune de primit de la alţii. Dar să nu îngăduim nimănui să ne strice buna rânduială a vieţii sub pretextul că ne-ar ajuta să ne modernizăm şi să ne civilizăm.

Tradiţia noastră de viaţă, conjugată mereu cu libertatea, ne-ar asigura şansa unei bune şi drepte aşezări a existenţei individuale şi sociale, în limitele firescului.

Biserica, Universitatea, şcoala în general, Parlamentul, Guvernul, Armata şi nu mai puţin familia au datoria de a urmări realizarea acestui deziderat al formării generaţiei tinere în spiritul tradiţiei autentice de viaţă sănătoasă şi responsabilă, în măsură să răspundă tuturor imperativelor majore ale prezentului.

Există din nefericire atâtea alte probleme de maximă gravitate, asupra cărora ar trebui ca noi toţi să ne concentrăm cu prioritate atenţia. Aş aminti, spre exemplificare, situaţia grea, poate chiar disperată în care se află foarte mulţi dintre semenii noştri ajunşi la vârsta a treia şi care, numeric depăşesc cu mult minoritatea celor pentru care se manifestă atâta interes şi o aşa de accentuată preocupare. Dar să nu ignorăm nici dificultăţile şi lipsa de perspectivă cu care se confruntă tot mai mulţi dintre tinerii care ajung la stadiul finalizării studiilor. Pentru foarte mulţi dintre ei perspectiva cea mai promiţătoare pare a fi imigrarea.

Sunt încredinţat că ar fi mai mult decât bine primite în sânul opiniei publice din ţara noastră sporirea preocupărilor pentru soluţionarea cu maximă urgenţă a unor astfel de probleme.

Într-o societate liberă şi dreaptă nu trebuie să se simtă nimeni ameninţat, marginalizat şi ignorat. Dar devierile trebuie aduse la normalitate pentru că s-a dovedit în mod absolut sigur că acestea nu reprezintă o fatalitate, ci că prin impunerea libertăţii arbitru ele pot fi surmontate.

Să nu rămânem numai la limita posibilităţilor umane, ci să apelăm şi la credinţa în Dumnezeu, cerând ajutorul şi milostivirea cerească, pentru că de sus se pogoară toată darea cea bună şi tot harul cel desăvârşit. Părintele luminii pe cele neputincioase le vindecă şi pe cele de lipsă le împlineşte.

Să nu ne lepădăm de principiile şi bunele noastre rânduieli care, singure sunt în măsură să păstreze în unitate şi bună înţelegere societatea omenească.

Pregătindu-ne pentru primirea noastră în Europa, să nu ignorăm particularităţile noastre culturale, religioase şi de moralitate.

Să înţelegem şi să credem că unitatea europeană nu poate fi decât o simfonie de diversitate şi nicidecum o unitate impusă în mod artificial.

Filotei monahul alias Filos logofătul lui Mircea cel Bătrân

Aflăm din hrisoave că Filos a fost logofăt din (sau cu puţin înainte de) 8 ianuarie 1392 şi până în 22 iunie 1418. După cum se vede, nu mai era în slujbă la moartea lui Mircea cel Bătrân, survenită în 31 ianuarie acelaşi an. El nu a fost însă neîntrerupt logofăt în toată perioada menţionată, ci a alternat slujba cu Baldovin. Apoi Filos s-a călugărit, luându-şi numele de Filotei, iar în calitate de monah la Cozia a fost autorul unui Polieleu[1]. Prima menţiune despre Filos în documentele muntene este aceea despre *Filos pe atunci logofăt*, care scrie actul din 8 ianuarie 1392, iar P.P. Panaitescu îl identifică cu *Filoteu monahul, fost mare logofăt al Voievodului Mircea*[2].

Călugărirea lui Filos sub numele de Filotei nu pare a fi azi contestată de nimeni, însă probabil că atributul *mare*, alipit dregătoriei de logofăt, a fost adăugat ulterior prin interpolare, deoarece acest atribut a fost folosit după 1473, căci până la acea dată termenul folosit era *protologofăt (prim logofăt)*, formă grecească, prin analogie cu acela de *protovistiiar (protovistiernic)*[3].

Încă din epoca de început a organizării statale a Ţării Româneşti, logofătul apare între dregătorii puţin numeroşi ai domnului, pe care îi întâlnim în listele de martori. La începutul perioadei feudale, el figurează la sfârşitul listei, lângă scriitorii actului. Acest plasament modest s-a datorat faptului că demnitarul cu pricina scria cu propria-i mână anumite acte, — e drept, cele de mare însemnătate — într-o vreme în care scrisul nu avea atâta greutate ca imaginea. Gândirea era preponderent figurativă, comunicarea bazându-se mai ales pe capacitatea de sugestie a imaginii şi pe puterea aproape magică a cuvântului rostit, nu scris[4]. Importanţa ulterioară acordată scrisului duce la schimbarea poziţiei logofătului în topul demnitarilor feudali. Astfel, Baldovin — menţionat logofăt în documentele din 27 decembrie 1391, 21 noiembrie [1398], 20 iulie 1400, 11 mai 1409, 28 martie şi 10 iunie 1415[5] —, colegul concurenţial al lui Filos, este numit boier *de aleasă cinste* în hrisovul din 11 mai 1409 (6917), dat la Giurgiu de + *Eu, cel în Hristos Dumnezeu, binecredinciosul şi de Hristos iubitorul şi singur stăpânitorul, Io Mircea mare voievod şi domn*[6]. Dacă în documentele de început în care este menţionat, logofătul Baldovin este ultimul în şirul boierilor de sfat, în cel din 1409 este pus ultimul dintre martori dar primul dintre *boierii domniei mele*, în timp ce în cele din ultima perioadă a domniei lui Mircea — cele două, din 28 martie şi 10 iunie 1415 — trece peste ceilalţi sfetnici fără dregătorie şi este citat pe locul patru, respectiv şase[7].

Mircea cel Bătrân a avut mulţi copii, dar cei cunoscuţi sunt doar feciorii săi care au domnit în Ţara Românească, adică Mihail (1418—1420), care poate chiar în 1409, în orice caz în 1413, a fost asociat la domnie de tatăl său — calitate în care emite hrisoave şi este pomenit în inscripţii —, Radu Praznaglava („chelul"; martie-nov. 1421; vara lui 1423; 1424—1426; ian.-primăvara anului 1427), Alexandru Aldea (1431—1436) şi Vlad Dracul (1436—1442; 1443—1447).

Singurul document cu martori pe care îl avem de la Mihail, feciorul lui Mircea, document din 28 iunie 1418, pomeneşte logofăt pe Pilea, care este aşezat în urma tuturor martorilor şi imediat înaintea scriitorului Mihail. S-a încercat identificarea lui cu Filos logofătul, dar încercarea rămâne încă la stadiul de ipoteză. Se ştie doar că în actele mânăstirii Bolintin se întâlneşte un donator, *Pilea logofătul*, care închină acestui sfânt aşezământ, ctitoria lui, o vie la Răzvad şi satul Pileşti; el nu poate fi decât logofătul lui Mihai Vodă, căci în tot cursul secolului al XV-lea nu se mai găseşte acest nume, nici ca logofăt, nici ca proprietar de pământ[8].

În general vorbind, prin natura atribuţiilor sale, logofătul şi, mai târziu, marele logofăt era obligat să ştie carte şi să cunoască limba cancelariei. În Ţara Românească, în calitate de şef al cancelariei domneşti, marele logofăt avea sarcina de a redacta documentele şi de a aplica pe (ori a atârna de) ele sigiliul domnesc. Logofătul redacta personal documentele numai până în 1425, dată după care el se rezuma să îndrume redactarea *(învăţa)*. Trebuind să cunoască limba slavonă şi tipicul actelor de cancelarie, ca, de altfel, şi cutumele, logofătul (ulterior, marele

(Continuare în pag. a 7-a)

Dr. CONSTANTIN ITTU

Mesajul Rectorului Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

(Urmare din pag. 1)

torie, pe care îi pomenim pentru meritele lor deosebite în calitatea de păstori duhovniceşti, dar şi de luminători, sprijinitori şi apărători ai neamului din sânul căruia s-au ridicat.

Când în urmă cu aproape două decenii a fost ales să conducă destinele Mitropoliei Transilvaniei, Înalt Prea Sfinţitul ANTONIE se legitima prin pregătirea teologică şi umanistă de excepţie, dobândită pe parcursul mai multor ani în prestigioase instituţii de învăţământ din ţară şi străinătate.

Totodată, aducea cu sine o bogată experienţă în domeniul diplomaţiei şi al administraţiei bisericeşti, pe care şi-a acumulat-o ca episcop-vicar patriarhal, responsabil cu relaţiile externe ecleziastice şi ca episcop al Buzăului, unde a păstorit timp de doi ani.

Nu în ultimul rând, şi spun aceasta pentru că la Sibiu urma să patroneze o instituţie de învăţământ universitar, înaltul ierarh beneficia şi de autoritate în domeniul învăţământului, ca unul care îndeplinise funcţia de rector al Institutului Teologic Universitar Bucureşti.

Peste toate acestea, se adăuga un nume consacrat în cercetarea teologică, în aprofundarea studiilor istorice, în investigarea fenomenului cultural şi nu mai puţin în creaţia literară.

Venind în Transilvania, era pregătit să răspundă şi cerinţelor specifice acestei zone de cultivare a unor relaţii de conlucrare şi bună conviețuire interetnică şi interconfesională.

Activitatea desfăşurată la Sibiu a confirmat aşteptările şi speranţele care se puneau atunci în Înalt Prea Sfinţia Sa. Începând cu înfăptuirile, care grăiesc de la sine, în sectorul administrativ-gospodăresc, complexul Mănăstiresc de la Sâmbăta de Sus fiind în această privinţă o realizare care I-a conferit pe bună dreptate numele de ctitor, şi continuând cu realizările pe plan spiritual şi cultural, concretizate în studii, articole şi un număr impresionant de cărţi, pe care le-a publicat, Înalt Prea Sfinţitul s-a impus în faţa opiniei publice şi s-a arătat vrednic de cinstirea noastră a tuturor.

Conferirea în urmă cu câteva luni a titlului de „cetăţean de onoare al Sibiului", vine să confirme merite şi contribuţii prin care Înalt Prea Sfinţia Sa a slujit interesele comunităţii şi a favorizat bunele relaţii dintre toate confesiunile de pe raza oraşului de reşedinţă a Mitropoliei şi de pe întreg cuprinsul ei.

Universitatea „Lucian Blaga" din Sibiu a beneficiat şi ea de sprijinul personal al mitropolitului locului. Spre a nu se crede că este vorba doar despre o afirmaţie de complezenţă, doresc să amintesc faptul că şansa pe care am avut-o de a putea prelungi corpul de clădiri unde se află Facultatea de litere, istorie şi jurnalistică, cu noile clădiri unde îşi are sediul Facultatea de inginerie se datorează actului de donaţie a terenului care a aparţinut Mitropoliei şi pe care act şi-a pus semnătura cel căruia Universitatea îi conferă astăzi titlul de Doctor Honoris Causa.

Împărtăşim sentimente de sinceră compasiune pentru suferinţa cu care se confruntă în prezent Înalt Prea Sfinţia Sa şi îi dorim sănătate şi putere spre a putea răspunde, împreună cu toţi cei care îi sunt apropiaţi în slujire, îndatoririlor de păstor duhovnicesc, şi de sprijinitor al procesului de înnoire moral-spirituală a poporului nostru.

Vremurile pe care le trăim impun nevoia de a avea păstori care să susţină moral societatea confruntată cu o lungă perioadă de criză.

Înalt Prea Sfinţitul Mitropolit ANTONIE se numără în rândul acestora şi de aceea îl înconjurăm astăzi cu întreaga noastră preţuire şi cu respectul acordat funcţiei sacerdotale pe care o deţine.

Întru mulţi ani!

Laudatio pentru Prof. Dr. Carnegie Samuel Calian

(Urmare din pag. 1)

logii altor Biserici care s-au aplecat cu dragoste şi pricepere asupra Bisericii Ortodoxe, scriind cărţi despre aceasta şi despre relaţiile ei cu alte Biserici. Dintre aceştia îi amintim pe T. Spidlik, K. Chr. Felmy şi C. S. Calian.

Profesorul Carnegie S. Calian, care ne cinsteşte acceptând astăzi acest Doctorat, s-a născut la New York în 1933 şi a crescut la Los Angeles. Studiile şi le-a făcut la Occidental College şi la Princeton iar Doctoratul în Teologie l-a obţinut cu magna cum laude **la Universitatea din Basel, Elveţia. Domnia sa a mai studiat la Institutul Jung pentru Psihologie Analitică din Zürich, Institutul de Studii Internaţionale de la Geneva, Institutul Ecumenic de la Bossey precum şi în Programul de Management de la Facultatea de Business a Universităţii Harvard.**

Domnul Profesor Calian este hirotonit şi a servit mai întâi ca pastor al unei biserici prezbiteriene din California. Activitatea didactică şi-a început-o la Facultatea de Teologie a Universităţii Iowa iar din 1981 este profesor şi rector al Institutului Teologic din Pittsburgh.

Domnia sa este membru a o serie de instituţii din Statele Unite ale Americii şi din străinătate ca de pildă: Societatea pentru Valori Umane şi Studii Superioare, Societatea Teologică Americană, Academia Americană a Religiei, Asociaţia pentru Studii Armene, Societatea de Etică Creştină, Societatea Teologică Catolică. A conferenţiat la colegii şi universităţii din Statele Unite, Europa, Orientul Mijlociu şi Orientul Îndepărtat. I s-au acordat doctorate honoris causa **în drept (1982), litere (1992) şi teologie (1995) de către instituţii de învăţământ superior din Statele Unite ale Americii. Este membru al unor organizaţii profesionale şi civice din America.**

Este semnificativ faptul că primele două din cele zece cărţi publicate până în prezent de către profesorul Calian se ocupă de aspecte ale gândirii unuia din marii filosofi ortodocşi ai secolului al XX-lea, Nicolae Berdiaev din a cărui operă au fost tălmăcite câteva volume şi în limba română în ultimul deceniu. În cele două volume dedicate lui Berdiaev, domnul Calian subliniază faptul că înţelegerea Creştinismului şi Ortodoxiei era în concepţia gânditorului rus esenţial eshatologică, cu preţuirea corespunzătoare acordată teologiei apofatice. Pentru înţelegerea corespunzătoare a gândirii lui Berdiaev, profesorul Calian o priveşte atât din perspectiva învăţăturilor specifice ale doctrinei ortodoxe, cum este de pildă cea despre theosis, **precum şi prin raportarea ei la şcoala slavo-filismului.**

Pasul următor în scrisul profesorului Calian a fost unul firesc. După o aşa temeinică familiarizare cu gândirea ortodoxă prin intermediul scrisului lui Berdiaev, aria a fost extinsă printr-o mai largă înfăţişare a Ortodoxiei şi a raporturilor ei cu Bisericile Protestante în cadrul volumului Icon and Pulpit. The Protestant-Orthodox Encounter **(Westminster Press, 1968). Dintre capitolele acestui volum merită mai întâi amintit cel intitulat „Misiuni, prozelitism şi viitor", pe care autorul îl începe afirmând că „Ortodoxia este tot atât de orientată spre misiune ca şi Protestantismul şi Romano-Catolicismul". Această afirmaţie se făcea într-o vreme în care se credea de către unii în Apus că Bisericii îi lipseşte orice aplecare spre misiune. Afirmaţia era bazată pe existenţa unor instituţii ortodoxe în centrul preocupării cărora stă activitatea misionară aşa cum sunt Centrul misionar inter-ortodox** Poreftendes **de la Atena, organizaţia de tineret ortodoxă** Syndesmos **sau Institutul de Studii Afro-Asiatice de la Tesalonic. Capitolul conţine şi o scurtă istorie a misiunilor ortodoxe, în special a celor ruseşti, într-o vreme în care celelalte Biserici Ortodoxe erau împiedicate să facă acest lucru de stăpânirea otomană.**

O fină analiză a diferenţelor doctrinare dintre Răsărit şi Apus este făcută de autor cu privire la teologia Duhului Sfânt şi a Sfintei Treimi, a Duhului Sfânt şi Bisericii şi a Duhului Sfânt şi creştinismului, cu accentul asupra învăţăturii despre theosis.

După aproape un sfert de veac, profesorul Calian revine asupra raporturilor bisericeşti dintre Răsărit şi Apus în cuprinsul unei alte cărţi: Theology Without Boundaries. Encounters of Eastern Orthodoxy and Western Tradition **(Westminster/John Knox Press, 1992). Nu este deloc întâmplător faptul că acest volum se deschide cu un capitol intitulat „Sinoadele ecumenice şi Duhul". Autorul insistă mai mult asupra valorii Sinodului de la Niceia.**

Isihasmul constituie o altă temă larg dezbătută într-un alt capitol atât sub aspect istoric cât şi în ce priveşte semnificaţia acestuia pentru teologia ortodoxă contemporană.

O frescă a Balcanilor din perioada fanarioţilor şi până după transformările de la 1989 - este vorba despre capitolul al VI-lea al cărţii - pare să-i aibă pe români în centrul ei.

Această răsfoire a cărţilor profesorului de teologie şi rectorului de la Pittsburgh ar trebui să continue cu o altă zonă căreia Domnia sa i s-a dedicat cu tot atâta pasiune şi anume aceea a situaţiei prezente a Bisericii în America şi a viitorului ei. Se constată starea de prosperitate a Bisericilor principale din Statele Unite dar autorul îndeamnă mereu la realizarea unei stări de excelenţă. Ce titlu fascinant pentru o carte a unui profesor de teologie: Where's the Passion for Excellence in the Church? **(Morehouse Publishing, 1989) sau şocantul** The Gospel according to Wall Street Journal **(John Knox Press, 1975) sau un titlu care sună ca un semnal de alarmă** Survival or Revival. Ten Keys to Church Vitality **(Westminster/John Knox Press, 1998). Toate aceste cărţi reflectă experienţa dascălului de teologie dar şi viziunea teologului care nu s-a desprins o clipă de viaţa Bisericii.**

Profesorul Carnegie S. Calian a publicat studii şi articole în volume colective şi în enciclopedii de prestigiu ca Encyclopedia Britannica **(mai multe articole în ediţia a 15-a din 1974),** The Encyclopedia of Religion **(editată de Mircea Eliade) dar şi în volumul dedicat aniversării Î. P. S. Mitropolit ANTONIE PLĂMĂDEALĂ:** Teologie - Slujire - Ecumenism, **Sibiu, 1996.**

Lista studiilor şi articolelor publicate de oaspetele nostru este impresionantă (peste două sute). Dintre acesea multe se ocupă de Biserica şi teologia ortodoxă. Unul dintre ele este şi cel intitulat „Influenţa fanariotă asupra României (Ţara Românească şi Moldova)" apărut în Actele Congresului al XV-lea de Studii Bizantine, **Bucureşti, 1971. În timpul Congresului de la Bucureşti, Patriarhul Justinian i-a acordat Crucea Patriarhală pentru cărţile şi studiile sale asupra Ortodoxiei.**

Sub conducerea profesorului C. S. Calian, Institutul Teologic din Pittsburgh a ajuns o şcoală teologică de mare prestigiu. Toate catedrele au fost „înzestrate" (adică au fost obţinute fonduri financiare cu dobânzile cărora se acoperă toate salariile corpului didactic). S-a creat un program de doctorat în cooperare cu University of Pittsburgh. Domeniul „Biserica şi Societatea" este larg reprezentat printr-o varietate de programe care se desfăşoară în cadrul Institutului.

Un om dedicat prin scris şi faptă apropierii ecumenice între Răsărit şi Apus, realitate reflectată şi de prezenţa Domniei sale în Comisia de Dialog Teologic dintre Bisericile Ortodoxe şi Alianţa Mondială a Bisericilor Reformate, profesorul Calian propunea cu mai bine de 30 de ani în urmă crearea unui Institut Est-Vest permanent pentru instituţionalizarea schimburilor de tot felul între Bisericile din Răsărit şi cele din Apus. Pentru prefacerea acestui vis în realitate, profesorul Calian a făcut un pas foarte concret. Acum câţiva ani a iniţiat, în colaborare cu Arhiepiscopia Ortodoxă Greacă de la New York şi cu Arhiepiscopia Ortodoxă Antiohiană din Statele Unite ale Americii un program de doctorat pastoral pentru clericii ortodocşi din America.

Iată câteva motive pentru care Facultatea noastră a recomandat Senatului Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu să i se acorde distinsului teolog şi profesor Doctoratul HONORIS CAUSA **iar astăzi, când acest lucru se împlineşte, este mândră să-l primească în comunitatea ei.**

Mesajul D-lui Prof. Univ. Dr. Dumitru Ciocoi-Pop

(Urmare din pag. 1)

Domnia Sa este un membru marcant al Bisericii Presbiteriene din S.U.A., în cadrul căreia îndeplineşte diferite funcţii importante.

Munca de cercetare teologică, activitatea desfăşurată la catedră de peste 30 de ani şi angajarea sa fermă pe tărâm ecumenic, pot fi considerate cele trei dominante principale ale personalităţii sale.

Studiile temeinice şi sistematice de doctorat în Teologie efectuate la Universitatea din Basel (Elveţia), încununate cu calificativul **Magna Cum Laude,** apoi studiile efectuate la alte instituţii de prestigiu din Europa şi Statele Unite (amintim: Institutul de Psihologie Analitică Jung din Zürich, Institutul de Studii Internaţionale din Geneva şi Programul de Management din cadrul Facultăţii de Studii Economice a Universităţii Harvard), pun în lumină şi alte calităţi ale personalităţii Sale, cum ar fi: setea de cunoaştere, răbdarea şi perseverenţa în studiu şi cercetare, logică judicioasă, probitate ştiinţifică şi rigoare şi un elevat spirit de discernământ.

Cele zece cărţi pe care Prof. Calian le-a publicat, până în momentul de faţă, au constituit adevărate evenimente editoriale, iar titlurile şi cuprinsul unora dintre ele au o mare relevanţă pentru teologia ortodoxă. Amintim: **Filosofia Speranţei la N. Berdiaev; Semnificaţia eshatologiei în gândirea lui N. Berdiaev; Icoană şi Amvon: Întâlnirea dintre Protestantism şi Ortodoxie şi Teologie fără frontiere: Întâlnirea dintre Ortodoxia Răsăriteană şi Tradiţiile Apusene.** La acestea se adaugă o listă impresionantă de studii şi articole pe care Prof. Calian le-a publicat în reviste de prestigiu din străinătate, multe din ele fiind dedicate Bisericii şi Teologiei Ortodoxe. Un studiu de o deosebită acrivie ştiinţifică, intitulat: **„Influenţa fanarioţilor asupra României (Ţara Românească şi Moldova)"**, are legătură directă cu istoria noastră naţională, fiind publicat în **Actele celui de-al XV-lea Congres de Studii Bizantine,** din 1971.

Toate aceste aspecte evidenţiate fac ca **profesorul, teologul şi ecumenistul CALIAN** să fie un adevărat „pod", o adevărată „punte de legătură" între Ortodoxie şi Protestantism.

Aflându-ne într-un spaţiu şi un context teologico-eclesial, considerăm că este potrivit să apelăm la cuvântul plin de autoritate şi sevă al Sfântului Apostol Pavel, care în **Epistola către Evrei,** cap. V, versetul 4, spune: **„Nimeni nu-şi ia singur cinstea . . .".** Aşa este! . . . Cinstea se dobândeşte prin merit şi alţii sunt cei care ţi-o acordă.

Momentul festiv de astăzi tocmai această semnificaţie are, de a acorda cinstea cuvenită unui teolog ilustru, prin decernarea înaltului titlu academic de DOCTOR HONORIS CAUSA al Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu, fapt pentru care îl felicităm din toată inima.

Sfânta Liturghie, prefigurare a Liturghiei îngereşti

Dumnezeiasca Liturghie nu este nicidecum un fapt uman, nici nu se petrece exclusiv în condiţiile lumii acesteia, ci aduce cerul pe pământ sau, mai corect spus, mută pământul în cer. Căci Hristos, în chenoza iubirii Sale, nu vine în mijlocul credincioşilor Săi singur, cum ar putea Mirele să vină singur la nuntă, fără prietenii Săi — îngerii şi sfinţii, în frunte cu Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu?

Sfânta Liturghie celebrată în bisericile noastre adesea sărăcăcioase participă la măreaţa şi strălucita Liturghie Cerească. Întâlnindu-ne cu Hristos în Liturghie, ne întâlnim cu tot cerul, cu îngerii şi cu sfinţii: Biserica luptătoare şi cea triumfătoare devin o unică Biserică a lui Hristos. Cele câteva momente cât durează Sfânta Liturghie sunt clipe ale veşniciei, în care trăim libertatea fiilor Împărăţiei celei nesfârşite, a veacului ce va să vină. Iată de ce Sfânta Liturghie euharistică este prefigurare a Liturghiei cereşti.

1. Această realitate o mărturiseşte cu claritate Vohodul Mic, când preotul face procesiunea cu Sfânta Evanghelie în mijlocul comunităţii, pentru a intra apoi în Sfântul Altar. Preotul zice în taină o sugestivă Rugăciune: „Stăpâne, Doamne, Dumnezeul nostru, cel ce ai aşezat în ceruri cetele şi oştile îngerilor şi ale arhanghelilor, spre slujirea slavei Tale, fă ca împreună cu intrarea noastră să fie şi intrarea sfinţilor Tăi îngeri, care slujesc împreună cu noi şi împreună slăvesc bunătatea Ta..."[1]. Intrând în Sfântul Altar împreună cu îngerii şi cu toate puterile cereşti, preotul intră, de fapt, în „sfântul cel mai presus de ceruri şi duhovnicescul jertfelnic"[2] şi va sta dinaintea Prestolului ceresc, în faţa Marelui Arhiereu şi Împărat Hristos, care aduce jertfa şi se aduce pe Sine Tatălui. Preotul slujitor oficiază împreună cu îngerii, care aduc neîncetat lui Dumnezeu „slujba slavei", imnul de laudă fără încetare, imnul liturgic eshatologic „Aliluia", aşa cum mărturiseşte întreaga comunitate care, în aceste momente, cântă acest imn: „Aliluia". Preotul este de acum co-liturghisitor cu îngerii cei fără de trup, într-o unică liturghie euharistică şi doxologică. Episcopul sau preotul celebrant îl simbolizează pe Arhiereul Hristos, Îl reprezintă pe El, Preotul şi Împăratul. De altfel, în timp ce preotul trece cu Sfânta Evanghelie prin faţa credincioşilor, aceştia, îngenunchind, cântă împreună: „Veniţi să ne închinăm şi să cădem la Hristos". Căci prin faţa lor nu trece o simplă Carte, ci Cuvântul lui Dumnezeu, care e cuvânt viu şi lucrător. Şi credincioşii se comportă ca în faţa Împăratului, îngenunchind şi închinându-se.

2. Împreună cu îngerii Îl adorăm pe Împăratul cel necuprins, reprezentat acum prin Cuvântul Său — Sfânta Evanghelie, dar care va veni, peste puţine clipe, El Însuşi, cu Trup şi Sânge. Încât cei prezenţi nu mai ştiu dacă se află în cer sau pe pământ. Căci pământul s-a mutat în cer şi noi am devenit con-cetăţeni cu puterile cereşti. Cântăm, de altfel, imnul Heruvicului: „Noi care pe heruvimi cu taină închipuim şi făcătoarei de viaţă Treimi aducem sfânta cântare întreită..."[3]. Când spunem că „închipuim" pe heruvimi, înţelegem că îi „reprezentăm", adică participăm la viaţa şi lucrarea lor. E vorba aici de un simbolism participativ, astfel încât Liturghia euharistică a Bisericii nu e simplă înscenare a celei cereşti, ci o identificare cu ea şi o împreună-participare a credincioşilor şi a îngerilor la Liturghia celebrată de Hristos Domnul. O mărturiseşte pictura din bisericile noastre, în care se reprezintă iconic, în turlă, „Liturghia îngerească" sau „Liturghia cerească", în care Hristos Arhiereul împarte Sfânta Euharistie îngerilor. Atât Liturghia cerească, cât şi cea a credincioşilor, se consumă în aceeaşi biserică, sub binecuvântarea aceluiaşi Pantocrator. De fapt, participăm la una şi aceeaşi Liturghie a lui Hristos. Dumnezeiasca Liturghie euharistică este aşadar orientată spre eshaton, spre Împărăţia Cerurilor, la care ne face să participăm, prin împărtăşirea cu Trupul şi Sângele lui Hristos cel veşnic.

3. Dumnezeiasca Liturghie a Bisericii dobândeşte din măreţia celei cereşti, ba chiar ceva mai mult — şi în aceasta constă şi distincţia: căci Dumnezeu a dat doar oamenilor, prin Sfânta Taină a preoţiei, puterea şi darul transfigurării Darurilor, a pâinii şi vinului în Trupul şi Sângele Domnului. Un dar pe care nici îngerii nu-l au. Iată cum se exprimă Biserica într-una din rugăciunile de la slujba Sfântului Maslu, citită de către preot: „m-ai chemat la sfânta şi preaînalta treaptă a preoţiei, ca să intru în ceea ce este dincolo de catapeteasmă, în Sfânta Sfintelor, unde sfinţii îngeri doresc să privească şi să audă glasul Evangheliei Domnului Dumnezeu şi să vadă cu ochii lor chipul sfintei jertfe şi să se îndulcească de dumnezeiasca şi Sfânta Liturghie"[4]. Preotul însuşi devine chip sau icoană a lui Hristos, participând la sublima operă de mântuire a neamului omenesc, actualizând patima, moartea şi învierea Sa şi împărtăşindu-ne darurile Împărăţiei făgăduite, devenind împreună slujitori şi cetăţeni cu îngerii şi cu sfinţii cei din veac.

Sfânta Liturghie depăşeşte condiţiile spaţio-temporale ale lumii noastre. După cum Trupul şi Sângele euharistic, transfigurat pe multe altare şi în momente diverse, nu divid Persoana lui Hristos, nici nu reprezintă ceva diferit de El, ci se identifică cu Trupul lui Hristos cel înviat din ceruri, tot aşa şi Sfânta Liturghie se identifică cu Liturghia Cerească, a Împărăţiei lui Dumnezeu.

Dar nu numai oamenii participă, prin intermediul Sfintei Liturghii, la realitatea „lucrurilor celor din urmă", ci şi îngerii participă activ la viaţa oamenilor. Sfânta Scriptură ne învaţă că fiecare om are un înger păzitor, la fel, fiecare biserică, precum şi fiecare naţiune. Intervenţia îngerilor în istorie e posibilă doar prin intermediul Sfintei Liturghii. Am putea spune, chiar, că intervenţia îngerilor în viaţa oamenilor este una „euharistică".

Sfânta Liturghie este o „lucrare comună", o împreună slujire a oamenilor, a îngerilor şi a sfinţilor, în frunte cu Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu, angajând în aceasta şi întreaga creaţie: devine un fapt cosmic, care îşi dezvăluie astfel întreaga sa măreţie şi anticipează existenţial Împărăţia Cerurilor.

Protos. Dr.
IUVENALIE IONAŞCU

1. *Rugăciune, la Vohodul* Mic, în *Dumnezeiasca Liturghie a Sfântului Ioan Gură de Aur,* în *Liturghier,* Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti 1987, p. 120.
2. *Ectenia* de dinainte de *Tatăl nostru,* idem, p. 156.
3. *Heruvicul,* idem, p. 136.
4. *Rugăciunea* a 5-a, la *Slujba Sfântului Maslu,* în *Aghiasmatar,* El. Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti 1998, p. 128.

Î.P.S. Dr. Antonie din nou în mijlocul sălăştenilor

În ziua marii sărbători a hramului Bisericii Mari din mijlocul comunei Săliște, lăcaș liturgic ce-l are ca patron spiritual pe vrednicul întru pomenire veșnică martirul Nicolae Oprea Miclăuș, a fost sfințită o Troiță cu chipul Sfântului sculptat într-o smerită înfățișare purtând frumoase straie țărănești ale portului sălăștean. Troița a fost așezată prin purtarea de grijă, inițiativa și osârdia bănească a înimosului fiu al satului, Domnul Ioan Mețiu, cunoscut și prin ceea ce a făcut pentru Biserica din Grui. Lucrarea, adevărată operă de artă, de cucernică evlavie este creația sculptorului Nelu Ungureanu din Târgu Neamț.

Ea va eterniza peste veacuri memoria și fapta țărannului N. Oprea Miclăuș, care în a doua parte a veacului al XVIII-lea va bate de trei ori drumurile Vienei pentru a cere împărătesei Maria Tereza să fie lăsați românii de pe aceste plaiuri în vechea lor credință ortodoxă. Din ultimul său drum făcut la 1752 înaintea Sfintelor Paști împreună cu preotul Moise Măcinic din Sibiel Nicolae Oprea nu se va mai întoarce. Aici în închisoarea de la Kufstein își va găsi sfârșitul acest Sfânt al Săliștei.

La slujba de sfințire a Troiței, credincioșii din Săliște au fost onorați încă o dată de prezența **Î. P. S. Dr. ANTONIE, Arhiepiscop al Arhiepiscopiei Sibiului, Mitropolit al Ardealului, Crișanei și Maramureșului,** însoțit de Preot prof. Dr. Dumitru Abrudan, decanul Facultății de teologie „Andrei Șaguna" și P C. preot Valentin Sicoe, secretar eparhial, la care s-a alăturat soborul preoților locali: P C. preot protopop al Protopopiatului de Săliște Romul Roșca, P C. preot paroh Ioan Ciocan, P.C. preot Nicolae Bădilă și P.C. preot Claudiu Tesa

Î. P. S. Sa, în cei peste 50 de ani de osteneli și nevoințe întru bunul mers al destinelor ortodoxiei în dubla calitate de mare ctitor și erudit cărturar, a conferit o nouă dimensiune culturii românești. Este mereu preocupat de buna rânduială a Bisericii ortodoxe române, parte integrantă a vieții noastre, receptând într-o înțelegere nouă ecumenică. învățătura Cărților Sfinte, învățătură din ce în ce mai apropiată de orizontul de așteptare al credinciosului, aflat la jubileul de două milenii creștine.

Prin harul și mâna **Î. P. S. Sale ANTONIE** s-a sfințit Troița cu chipul Sfântului Mucenic Oprea. Ritualului de sfințire i-a răspuns din strană corul bărbătesc dirijat de Dl. Dinu Răcuci.

Cu acest binecuvântat prilej, **Î. P. S. Dr. ANTONIE,** Mitropolitul Ardealului, Crișanei și Maramureșului a rostit în fața credincioșilor, a asistenței, un bogat și pilduitor cuvânt de învățătură.

Ne întrebam noi cei de față, acum când nu peste mult timp va aniversa 74 ani de viață, de unde vin alesele podoabe spirituale cu care a fost înzestrat Vlădica Ardealului. Întrebare desigur, retorică, fiindcă toți cei ce i-au urmărit drumul spre împlinirile binecuvântate de Dumnezeu, știu că înainte de toate **Î. P. S. Sa** a urmat calea adevărului divin ce a dus la dobândirea aleselor și înaltelor virtuți duhovnicești.

Au mai luat cuvântul P. C. protopop Romul Roșca, iar la imboldul **Î. P. S. Dr. ANTONIE** a vorbit Dl. Ioan Mețiu, care prin generosul său gest ne-a adunat pe toți în Biserica Mare din Săliște.

În acea zi de toamnă cu soare viu în trăirea credinței **Î. P. S. Sa** ne-a descoperit/redescoperit (pentru a câta oară?) un topos al mântuirii peste care s-a pus în mișcare „lucrarea minții și trezvia inimii", harisma marelui Vlădică ce a umplut cu vorba sa blândă, casă a logosului, după-amiaza de 21 octombrie 2000, o după amiază ce revărsa lumina sofianică din altarul mare al cerului, lumină ce se pogora peste Sfinții de pioasă aducere aminte: Visarion, Sofronie și Oprea Miclăuș de la Săliște, Sfinții preoți mărturisitori Ioan din Galeș și Moise Măcinic din Sibiel și Cuviosul Ilarion cel Mare.

În tot ce face **Înalt Prea Sfinția Sa** se simte teologul ce accede la dogmă în spiritul gândirii patristice după cum nu e străin nici de marea cultură laică, sporitoare și ea de înțelepciune. În prag aniversar să-L rugăm continuu pe Bunul Dumnezeu să-l ocrotească, pentru ca noi credincioșii să-l avem cât mai mult în mijlocul nostru.

Conf. univ. Dr. ION MARIȘ
Universitatea „Lucian Blaga"

Régine Azria, **Iudaismul,**

Editura Coresi, București, 2000, 144 p.

Una dintre cărțile care ar putea trece aproape neobservate prin mâna cititorului contemporan este și cea a profesoarei de sociologie Régine Azria, care concretizează în puține pagini înțelegerea iudaismului, mai mult sau mai puțin modern, nu în sensul lui restrâns de „religie evreiască", ci în complexitatea realității istorice și culturale ce se bucură de atributul longevității.

Pornind de la relația dintre tradiție și istorie autoarea încearcă să ne arate, în „reperele" sale sociologice, că în modernitatea evreiască, chiar dacă tradiția nu mai constituie sursa exclusivă a normelor, valorilor, atitudinilor și comportamentelor evreilor, ea continuă, totuși să motiveze viața evreiască prin alte canale și să alimenteze simbolic conținuturile de sens ale noilor referințe de identitate evreiască. De fapt recompunerile tradiției sunt acelea care trebuie văzute în modalitățile contemporane ale faptului evreiesc.

Cartea încearcă să arate că nu monolitismul sau pretinsa unitate, atribuită de anumite lecturi apologetice, stă la baza iudaismului ci permanenta înclinație spre dezbatere, discuție sau controversă, pornită din confruntarea cu lumea neevreilor și nu în ultimul rând din tensiunile interioare. Cititorul, familiarizat cu unele aspecte ale iudaismului tradițional, va cunoaște prin această carte, experiența iudaică actuală — americană, israeliteană, orientală și vest europeană — primind răspunsuri cât se poate de avizate, având drept argument o bogată bibliografie.

Împărțită în trei părți a câte două capitole, cartea ne poartă de la civilizația ebraică la iudaismul tradițional, dezvoltând modernitatea evreiască până în zilele noastre printr-un excurs fenomenologic.

Prima parte „De la civilizația ebraică la iudaism" restituie influența religioasă a acestei perioade întemeietoare ce poartă în sine ideea unui Dumnezeu creator, unic și universal. Raportarea la spațiu și la sol este partea care privește direct constituirea identității religioase și a conștiinței etice a poporului evreu. Marile „rupturi" din istoria acestui popor sunt toate legate de schimbări ale raportului de la sol și din spațiu. Fiecare etapă importantă a istoriei biblice se înscrie prin ruptură în raport cu legăturile teritoriale anterioare. La exilul poporului se adaugă — spune autoarea — exilul lui Dumnezeu. Totuși, prin cuvintele de rugăciune, sărbători, gesturile ritualului, evreii din diaspora vor continua să trăiască în ritmul sacrificiilor și al pelerinajelor la Ierusalim de trei ori pe an, întreținându-și memoria unui trecut devenit mitic întru așteptarea mesianică a întoarcerii.

A doua parte „Iudaismul tradițional din anul 70 până la emancipare" prezintă noua realitate a diasporei dezvoltată din emigrația evreilor în Asia, Europa și Africa. Așa ia naștere *iudaismul oriental* în Babilon, Egipt, peninsula Elefantina și mai ales Alexandria, și *iudaismul occidental* cu cele două ramuri aschenazii pentru Est și sefarzii pentru Vest.

Componentele *iudaismului tradițional* sunt pri-

(Continuare în pag. a 8-a)

Pr. drd.
CRISTIAN MUNTEAN

Filotei monahul

(Urmare din pag. a 6-a)

logofăt) era selectat dintre boierii ştiutori de carte ai ţării. De menţionat faptul că o altă atribuţie a înaltului demnitar muntean era şi aceea de păstrător al marelui sigiliu, care se aplica la/se atârna de actele internaţionale şi la hrisoavele solemne. La documentele simple se folosea sigiliul mijlociu (pecetea mijlocie), în vreme ce pecetea mică se aplica pe cărţile de judecată sau pe scrisorile domneşti. Pe parcursul timpului, prin apariţia funcţiilor de logofăt al doilea şi al treilea, pecetea mică era păstrată de ultimul. Sigiliul a jucat un important rol în diplomatica (a nu se confunda cu diplomaţia)[9] medievală românească, fiind practic principala dovadă a autenticităţii documentului. Cel puţin până în cel de-al XVI-lea veac, de când domnitorii au început să semneze documentele, era unica dovadă. Chiar şi aşa, într-o fază iniţială a epocii menţionate, semnarea de către domn nedevenind încă o regulă, autentificarea se făcea tot după criterii sigilografice[10].

Logofeţii obţineau venituri însemnate din redactarea hrisoavelor domneşti, deşi din documente nu rezultă cu precizie care era cuantumul sumelor încasate. Aflăm, dintr-un act datat 11 septembrie 1577, că pentru o bucată de pământ cumpărată cu 230 de aspri şi un cal, s-a plătit *pentru cartea de ocină* 50 de aspri[11]. Pe un hrisov din 15 mai 1604 s-a notat: *am dat eu Oprea aspri 120 la pecete,* iar la 12 aug. 1654 se restituie 680 de galbeni pentru un sat şi 15 galbeni *pentru cheltuiala cărţilor.* Marele logofăt lua apoi gloabă (amendă) de la cei care prezentau zapise mincinoase sau îşi trimitea oamenii să ia gloabă de la cei care nu se prezentau la termen la judecată. Spre exemplificare, documentul din 6 dec. 1632 arată că *au trimis cinstitul boeriul domniei mele, dumnealui logofătul cel mare, de au luat boii lui Bilavaş şi tot n-au venit* la judecată, unde fusese aşteptat două luni peste termenul fixat[12].

Obosit — ori poate sătul — de obligaţiile şi solicitările unei vieţi de înalt demnitar, Filos se călugăreşte sub numele de Filotei şi se aşează la ctitoria lui Mircea din *locul numit Nucet adică Coziia.*

1. N. Stoicescu, *Dicţionar al marilor dregători din Ţara Românească şi Moldova (sec. XIV—XVIII),* Bucureşti, 1971, p. 21; Tit Simedrea, *Filoteiu monahul de la Cozia,* în „Mitropolia Olteniei", 1955, nr. 10—12, pp. 526—541.
2. I.R. Mircea, *Marii logofeţi din Ţara Românească ,în „Hrisovul",* I, 1941, pp. 117—140, la p. 118; cf. P. P. Panaitescu, *Documentele Ţării Româneşti,* I, documente interne (1369—1490), Bucureşti, 1938, p. 54.
3. Mircea, *op. cit.,* pp. 118—119 şi 139.
4. I. Ţighiliu, *Societate şi mentalitate în Ţara Românească şi Moldova. Secolele XV—XVII,* Bucureşti, 1997, p. 281.
5. Stoicescu, *op. cit.,* p. 16.
6. *Documente privind istoria României* [mai departe DIR], veacul XIII, XIV şi XV, B., Ţara Românească (1247—1500), Bucureşti, 1953, p. 64, doc. 48.
7. Mircea, *op. cit.,* p. 119.
8. *Idem;* Panaitescu, *op. cit.,* p. 231; I. Ionaşcu, *Vechimea Mânăstirii din pădurea cea mare de la Bolintin,* în „Revista Istorică Română", VII, 1937, p. 327.
9. Diplomatica este ştiinţa auxiliară a istoriei care are ca obiect de studiu apariţia, forma şi tradiţia grafică a documentelor scrise, a hrisoavelor. Ca metodă de lucru, analizează, cu ajutorul criticii diplomatice, conţinutul documentelor, autenticitatea lor, elementele caracteristice ale acestora.
10. *Instituţii feudale în Ţările Române. Dicţionar,* Bucureşti, 1988, pp. 277—279.
11. DIR, B., XVI, vol. IV, p. 294.
12. *Ibidem,* p. 181, nr. 207.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **2 OCTOMBRIE a.c., — Î. P. S. Sa Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ** a participat la lucrările Sinodului permanent al B.O.R. La această şedinţă s-au purtat convorbiri cu o delegaţie a Arhiepiscopiei Ortodoxe Române din S.U.A.

● **3—4 OCTOMBRIE a.c.,** — A participat la lucrările Sf. Sinod al B.O.R.

— În după-masa aceleiaşi zile s-a întâlnit cu: P.C. Arhim. Grigorie Băbuş, Directorul Bibliotecii patriarhale. Apoi a primit pe D-na Prof. Lidia Popiţa-Stoicescu, din Bucureşti; pe P. S. Epifanie, Episcopul Buzăului; pe Dl. Dir. Teodor Răpan din Ministerul de Externe, Bucureşti şi pe Dl. Pictor Sorin Lefter din Bucureşti.

● **6 OCTOMBRIE a.c.,** — A primit pe P.C. Pr. Simion Săsăujan consilier bisericesc, al Arhiepiscopiei Sibiului.

— A primit pe Pr. Manoil-Petruş Gălăţeanu de la Parohia Haşag, Prot. Sibiu.

● **11 OCTOMBRIE a.c.** — La Sibiu, **Î. P. S. Mitropolit Antonie** a primit din partea Uniunii Ziariştilor Profesionişti din România „Ordinul Ziariştilor".

● **12 OCTOMBRIE a.c.,** — A primit la Reşedinţa mitropolitană pe: Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu; apoi pe P. C. Pr. Simion Săsăujan, Consilier administrativ-bisericesc; pe P. C. Pr. Ioan Munteanu cu soţia din Parohia Vale, prot. Sălişte; pe P. C. Pr. Nicolae Lăţchescu, Asistent Social — Sibiu, şi pe P. C. Pr. Drd. Daniel Papară de la Spitalul Militar Sibiu.

● **16 OCTOMBRIE a.c.,** — A prezidat lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial Sibiu unde s-au rezolvat problemele economice, administrativ-bisericeşti precum şi probleme de personal.

● **17 OCTOMBRIE a.c.,** — A vizitat Mânăstirea Valea Hârtibaciului din localitatea Nocrich unde a luat act de construcţia Paraclisului provizoriu.

● **21 OCTOMBRIE a.c.,** — A participat la sfinţirea troiţei „Sf. Cruci" şi a icoanei Sf. Mucenic Oprea Miclăuş de la Sălişte, patronul comunei şi a bisericii din localitate, la invitaţia P.C. Pr. Romul Roşca, Protopopul Sălişteі şi a preoţilor slujitori din localitate, precum şi a ctitorului troiţei, Dl. Ec. Ioan Meţiu.

— A fost însoţit de P. C. Pr. Prof. univ. Dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" - Sibiu şi de P. C. Pr. Valentin Sicoe, Secretar eparhial.

Cu această ocazie **Î. P. S. Mitropolit Antonie** a rostit un bogat cuvânt de învăţătură.

● **23 OCTOMBRIE a.c.,** — La propunerea conducerii Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" - Sibiu şi cu aprobarea Senatului Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu, i-a fost acordat titlul de **Doctor Honoris Causa** al acestui prestigios for de învăţământ superior. Printre alţi numeroşi oaspeţi din străinătate amintim şi pe Prof. Dr. Carnegie Samuel Calian cu familia, President and Professor of Theology, din Pittsburgh, U.S.A.

● **30 OCTOMBRIE a.c.,** — A primit pe P.C. Pr. Antofi Vasile şi pe Lucian Zavate din Bucureşti.

● **31 OCTOMBRIE a.c.,** — A primit o delegaţie alcătuită din General de Brigadă Mihail E. Ionescu, Directorul Institutului Naţional de Studii Politice şi Istorice Militare, comandor Gheorghe Vartic, redactorul şef al Revistei de Istorie Militară şi Dl. Colonel Ion Dinu, Directorul Casei Armatei din Sibiu.

— A primit pe Dl. Leteanu George din Vaslui.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

Prof. Dr. C. S. Calian

(Urmare din pag. 1)

plasat la Cluj-Napoca, la invitaţia Institutului Teologic Protestant din acel oraş. Acolo a conferenţiat în faţa profesorilor şi studenţilor. La 27 octombrie, ultima zi a şederii lor în România, domnul şi doamna Calian au fost primiţi de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist. Prea Fericirea Sa a înfăţişat oaspeţilor americani felul în care Biserica Ortodoxă Română îşi împlineşte misiunea în condiţiile libertăţii dobândite după 1989: construirea de noi biserici şi mânăstiri, înfiinţarea unor noi facultăţi de teologie şi seminarii teologice, extinderea implicării Bisericii în asistenţa socială, restaurarea capelanatului militar şi a asistenţei spirituale în spitale, sprijinirea acţiunilor de integrare a României în structurile europene.

Rectorul Institutului Teologic din Pittsburgh a prezentat structura învăţământului teologic la şcoala pe care o conduce.

Iudaismul

(Urmare din pag. a 7-a)

vite în lumina noilor realităţi ce se „zbat" între clopotniţa bisericii de pe pământ creştin şi chemarea muezinului de pe pământ islamic, nefiind lipsite de anumite curente filosofice şi mistice.

Partea a treia: „Modernitatea evreiască de la emancipare până în zilele noastre" menţionează transformările de mentalitate intervenite după Holocaust în sânul comunităţilor evreieşti, reverberaţia israelocentristă a creării Statului Israel şi experienţa teoretică şi practică acumulată în contemporaneitate de evreimea americană, est şi central-europeană, orientală şi chiar israeliană.

Identităţile evreieşti contemporane se construiesc în jurul a patru poli de referinţă: Israel, antisemitism, etno-religios şi memorie, simboluri împrumutate din tradiţie. Aceasta este de fapt caracteristica modernităţii religioase, în general, şi a modernităţii evreieşti, în special.

În modernitate, mozaismul îşi continuă aventura sa milenară prin curentul ortodox, şi este prezent ca spirit în curentele reformat şi conservator. La rândul său, iudaismul se dezvoltă atât ca o religie culturală, cât şi ca o cultură, în sens etnologic. (dr. Hary Kuller).

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P. S. Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU **a săvârşit următoarele:**

● **8 OCTOMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit slujba de sfinţire a bisericii parohiale „Sf. Treime" din Dăişoara, prot. Rupea şi Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură. P. C. Pr. paroh Nicolae Teoc a fost hirotesit întru sachelar. În aceeaşi zi a cercetat biserica „Cuv. Paraschiva" din Grânari, prot. Rupea.

● **10 OCTOMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.

● **12 OCTOMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană, iar seara Vecernia, în Catedrală.

● **13 OCTOMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Vecernia şi Litia şi a predicat în biserica „Cuv. Paraschiva" din Sibiu-Triaj (Pr. paroh Vasile Ghişoiu).

— Seara a luat parte la un spectacol muzical şi de poezie organizat de Romfest 2000, la Cercul Militar Sibiu.

● **14 OCTOMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la biserica „Cuvioasa Paraschiva" din Braşov-Groaveri (Pr. paroh Florin Gârlonţa), rostind cuvânt de învăţătură.

— A cercetat biserica parohială „Cuv. Paraschiva" din Braşov-Triaj, aflată în construcţie.

● **15 OCTOMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit slujba de resfinţire a bisericii „Cuv. Paraschiva", monument-istoric, din Răşinari şi Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învăţătură. P. C. pr. paroh Nicolae Jianu a fost hirotesit întru iconom.

— A inaugurat Muzeul bisericesc din fosta casă episcopală din Răşinari.

● **16 OCTOMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a participat la lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial Sibiu.

● **17 OCTOMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a prezidat lucrările conferinţei preoţeşti din prot. Braşov.

— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.

● **18 OCTOMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Ev. Luca" din Sibiu — str. Lungă, rostind cuvânt de învăţătură cu prilejul zilei hramului bisericii.

● **19 OCTOMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.

● **21 OCTOMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a făcut parte din soborul de ierarhi care au săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala Arhiepiscopală din Alba-Iulia. A participat la inaugurarea noului sediu al Facultăţii de Teologie Ortodoxă din Alba-Iulia.

— A cercetat biserica „Sf. Treime" şi „Sf. Moise Măcinic" din Sibiel.

— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **22 OCTOMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit slujba de sfinţire a bisericii „Sf. Gheorghe" din parohia Fişer, prot. Rupea şi Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învăţătură. P. C. paroh Gheorghe Mitrea a fost hirotesit întru sachelar.

— A săvârşit Vecernia şi a predicat la mânăstirea „Sf. Gheorghe" din Bunesti unde a sfinţit şi noile obiecte de cult şi policandrele aduse din Grecia.

● **23 OCTOMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a luat parte la Recepţia oferită de Consulatul German din Sibiu cu prilejul vizitei în oraş a ambasadorului R.F.G. la Bucureşti.

● **24 OCTOMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a primit pe John David Garbutt şi pe Pr. Joseph Labi din partea Consiliului Ecumenic al Bisericilor.

— A prezidat lucrările Conferinţei preoţeşti din protopopiatul Făgăraş.

— A pus piatra de temelie la noua biserică cu hramul „Înălţarea Domnului" de la U.M. 01041 din Făgăraş şi a rostit cuvânt de învăţătură.

● **25 OCTOMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit slujba de depunere a jurământului la Academia Trupelor de Uscat — Sibiu.

— A primit un grup de studenţi teologi de la Facultatea de Teologie Catolică din Graz - Austria.

— Seara slujeşte Vecernia şi litia în Catedrală.

● **26 OCTOMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala Mitropolitană, hirotonind întru diacon pe teologul Cristian Frâncu.

— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Sf. Dumitru în Catedrală.

● **27 OCTOMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a participat la manifestările consacrate împlinirii a 110 ani de la fondarea Facultăţii de Medicină din Sibiu.

— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **28 OCTOMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană hirotonind întru preot pe C. diacon Cristian Frâncu pe seama parohiei Veseud, prot. Sibiu.

— A slujit Vecernia în Catedrala mitropolitană.

● **30 OCTOMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a prezidat lucrările Conferinţei preoţeşti din prot Sălişte. A cercetat biserica din Boarta - Sălişte aflată în şantier de restaurare şi mânăstirea de la Orlat.

● **31 OCTOMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a participat la lucrările Simpozionului „Armata şi Biserica la sfârşit de mileniu", desfăşurată la Cercul Militar Sibiu şi a rostit o alocuţiune.

— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.

● **2 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a prezidat lucrările conferinţei preoţeşti din prot. Rupea.

— A cercetat mânăstirea Sf. Gheorghe de la Bunesti şi biserica Sf. Arhangheli din parohia Păucea, prot. Mediaş.

● **3 NOIEMBRIE a.c., — P. S. Sa a săvârşit slujba de sfinţire a** monumentului lui Nicolae Titulescu din cimitirul Sf. Nicolae din Şchei Braşov. Au luat parte oficialităţi civile şi militare ale jud. Braşov, precum şi dl. Adrian Năstase, vicepreşedintele P.D.S.R.

— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.

● **4 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană hirotonind întru diacon pe teologul Stelian Hudea.

— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **5 NOIEMBRIIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit slujba de resfinţire a bisericii monument istoric „Sf. Arhangheli" din Ocna Sibiului, prot. Sibiu şi Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învăţătură. La timpul cuvenit C. diacon Stelian Hudea a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Păucea prot Mediaş iar teologul Marius Custelcean a fost hirotonit întru diacon.

— P. C. pr. paroh Vasile Vecerdea a fost hirotesit întru iconom.

Diac. VASILE AVRAM

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Editura Humanitas publică: **„322 de vorbe memorabile ale lui Petre Ţuţea"**, cu o prefaţă de Gabriel Liiceanu, ediţia a II-a, Bucureşti, 2000, 124 pag.

Iată ce spune Gabriel Liiceanu: „Cum singur spune, Ţuţea s-a revărsat în alţii. Când apele spiritului său s-au retras, ele au lăsat în urmă, cristaline, şlefuite de patimă, suferinţă şi inteligenţă, câteva sute de **„vorbe memorabile"**. Funcţia acestor pagini este simplă: înţelese în dozajul lor corect, uneori cu doza necesară de umor, alteori rămânând de-a dreptul contestabile, ele pot să apere de amăgitori, de proşti, şi uneori de excesul care stă la pândă în fiecare dintre noi. Dar mai presus de orice ele sugerează un lucru nespus de simplu şi de greu de obţinut: că a fi liberi înseamnă a gândi totul **cu mintea ta.** Pentru că în acest caz chiar şi **eroarea** aparţinându-ţi, este mai lesne suportabilă. Cu atât mai mult în acest secol, în care lucrul cel mai teribil care ni s-a putut întâmpla a fost acela de a fi greşit (sau de a fi devenit victime), participând la erorile altora".

Gabriel Liiceanu îl numeşte pe Ţuţea **„cineva inconfundabil".** Desigur de la el ne-au rămas **„vorbe memorabile".** Şi el e mare tocmai prin aceste vorbe.

În această cărticică sunt adunate după alfabet pe 119 pg. vorbe de ale lui. Iată spre exemplu ce scrie despre gândire:

„Dumnezeu a făcut lumea şi pe om; şi cu omul a încoronat creaţia sa. Şi l-a însărcinat să cunoască lucrurile. De-acolo vine denumirea lor. — Originea primordială a capacităţii de a determina numele lucrurilor, care este o operaţie logică; originea mistică a gândirii logice".

★

● Preot prof. univ. Dr. Sebastian Şebu, Prof. Monica Opriş şi Prof. Dorin Opriş, publică cartea **„Metodica predării religiei",** Tipografia Reîntregirea, Alba-Iulia, 2000, 302 pag.

Iată ce scrie despre această carte P. S. prof. univ. Dr. Irineu Slătineanu, episcop-vicar al Râmnicului: „Lucrarea păstrează ţinuta ştiinţifică şi posedă un limbaj adecvat pedagogic. Sunt demne de remarcat ostenelile autorilor mai ales în exemplificarea fiecărui capitol cu fragmente luate din diferite lucrări: Sfânta Scriptură, scrierile Sfinţilor Părinţi, autori clasici, scriitori bisericeşti, cuvinte ale părinţilor duhovniceşti contemporani.

Metodica se adresează profesorilor de religie şi constituie un ghid util în formarea lor ca dascăli ai învăţăturii Bisericii noastre.

Considerăm că lucrarea va avea succesul scontat şi va fi foarte utilă pentru învăţământul religios actual şi de viitor".

O recomandăm cu căldură tuturor profesorilor de religie.

★

● **„Arhitectura de Lemn din Judeţul Hunedoara"** de Ioana Cristache Panait, Editura ARC 2000, Bucureşti, 2000, 245 pag.

Este vorba de toate bisericile din satele judeţului Hunedoara, care îndeplinesc condiţia de a fi trecute în rândul monumentelor istorice.

Iată ce scrie despre această carte Academicianul Grigore Ionescu: „Cunosc toate lucrările publicate privitoare la arhitectura de lemn ale doamnei Ioana Cristache Panait, întocmite cu o rigurozitate perfectă, pe baza unor intense şi îndelungate cercetări de teren.

Publicarea lucrării exhaustive pentru judeţul Hunedoara întocmită în cadrul Institutului de Istoria Artei al Academiei, constituie o încununare a vastei sale activităţi în acest domeniu şi un valoros act de cultură".

E o carte care nu trebuie să lipsească din nici o bibliotecă.

★

● Editura Ihtis publică cartea **„Îndrumătorul bunului creştin"** de Arhim. Gherontie Ghenoiu, Mănăstirea Sfântul Nicolae - Sitaru, 1997, 282 pag.

Această carte a părintelui Arhim. Gherontie apare cu binecuvântarea **Prea Fericitului Părinte Teoctist,** Patriarhul României, Prefaţa este scrisă de *P. S. Teodosie Snagoveanul,* iar Cuvântul înainte de Arhim. *Damian,* stareţ al mânăstirii Sitaru (Balamuci).

„Cartea părintelui Gherontie Ghenoiu: **„Îndrumătorul bunului creştin"** este o introducere în lumea miraculoasă a **Adevărului** relevat, concepută cu învăţături simple şi explicaţii practice pe înţelesul tuturor, căci asemenea famenului reginei Candachia, nimeni nu poate înţelege profunzimea **Adevărului** fără a fi îndrumat." (P. S. Teodosie Snagoveanul).

Iar pe copertă verso găsim textul autorului: „Fără post şi rugăciune nu ne putem mântui. Postul şi rugăciunea sunt aripile sufletului prin care creştinul se înalţă la Dumnezeu. Rugăciunea aprinde dragostea de Dumnezeu şi de aproapele, iar postul linişteşte firea şi luminează mintea. Prin post şi rugăciune, patimile slăbesc, sufletul se înaripează, iar trupul, smerindu-se, se supune cu uşurinţă sufletului înduhovnicit. Prin post şi rugăciune, creştinul primeşte harul şi ocrotirea lui Dumnezeu asupra sa, asupra familiei sale şi asupra semenilor săi pentru care el se roagă".

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte: **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 50 000 lei. Cont nr. 2511. 1-61. 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1. - 61.15 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator:

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 148
SIBIU
1 decembrie
Nr. 45—46
2000

„Credinţa lucrătoare prin iubire..."

PASTORALĂ
pentru constituirea Fondului Filantropic Eparhial 2001

Cu ajutorul lui Dumnezeu ne-am învrednicit şi în acest an jubiliar, în care se împlinesc 2000 de ani de la Naşterea Mântuitorului nostru Iisus Hristos, să prăznuim cu aleasă bucurie ziua Sf. Ierarh Nicolae, arhiepiscopul Mirelor Lichiei, făcătorul de minuni.

Sărbătoarea aceasta pe care întreaga creştinătate o prăznuieşte în fiecare an la 6 decembrie, este o zi de bucurie duhovnicească, o zi în care toţi credincioşii, fie copii, fie tineri sau vârstnici îşi aduc aminte de chipul luminos, de icoana plină de har şi de bunătate a Sfântului care a devenit peste veacuri simbol al milosteniei şi al într-ajutorării semenilor.

Sf. Ierarh Nicolae - ne istorisesc vieţile sfinţilor, s-a născut în jurul anului 260 în localitatea Patara din Asia Mică, într-o familie de oameni evlavioşi, care i-au insuflat credinţa în Dumnezeul cel adevărat şi dragostea faţă de oameni. Rămas orfan de tânăr, Nicolae şi-a împărţit averea sa săracilor şi s-a dedicat întru totul rugăciunii, postului şi faptelor bune. A călătorit la Locurile Sfinte şi apoi a vieţuit într-o mânăstire din locurile natale în ascultare, rugăciune şi smerenie. După moartea arhiepiscopului de Mira Lichiei, întreg poporul într-un glas l-a ales ca episcop al acestei cetăţi pe Sf. Nicolae care era un preot cu o viaţă aleasă şi sfântă.

Ca păstor sufletesc Sf. Ierarh Nicolae a dovedit dragoste şi grijă faţă de turma încredinţată lui spre păstorire nu numai în trebuinţele sufleteşti ale acesteia, dar şi în lipsurile materiale ale ei. A purtat de grijă văduvelor, orfanilor, oamenilor nevoiaşi, călătorilor în aşa fel încât s-a făcut după cuvântul Apostolului Pavel **„tuturor toate"** (I Cor. 10, 33) dovedind prin aceasta că este cu adevărat **„păstorul cel bun care-şi pune sufletul pentru oile sale"** (Ioan 10, 11).

Încă în viaţă fiind, Sf. Nicolae a făcut multe minuni: a scăpat trei fete sărace de la păcat, a izbăvit pe trei voievozi de la nedreaptă moarte, a salvat prin rugăciunile Sale o corabie ce era gata să se scufunde, motiv pentru care a fost ales ca patron al corăbierilor şi multe altele.

A participat şi la Sinodul I ecumenic de la Niceea din anul 325 unde a combătut erezia lui Arie, cel care tăgăduia dumnezeirea Mântuitorului Hristos.

Toate calităţile şi virtuţile Sf. Nicolae sunt cuprinse admirabil în troparul său pe care-l cântăm în această zi: **„Îndreptător credinţei şi chip blândeţelor, învăţător înfrânării te-a arătat pe tine, turmei tale adevărul lucrurilor. Pentru aceasta ai câştigat cu smerenia cele înalte, cu sărăcia cele bogate. Părinte Ierarhe Nicolae, roagă pe Hristos Dumnezeu să mântuiască sufletele noastre".**

A trecut la Domnul la adânci bătrâneţe, cu pace, la 6 decembrie în anul 330, iar Biserica Creştină îi păstrează de atunci până astăzi cu o veneraţie vie icoana sufletului său plin de bunătate, de dreptate şi de iubire. Sf. Ierarh Nicolae a ajuns la treapta sfinţeniei şi a desăvârşirii - la care suntem chemaţi cu toţii - prin virtutea milosteniei prin care şi noi urmând exemplul său putem să venim în ajutorul celor aflaţi în nevoi şi suferinţe şi putem astfel să dobândim Împărăţia Cerurilor.

Sf. Scriptură atât a Vechiului cât şi a Noului Testament mai ales este plină de citate în care este preamărită virtutea milosteniei creştine.

„Iubeşte milostenia şi Judecata Domnului, de mila Domnului este plin pământul", ne îndeamnă proorocul şi psalmistul David (Ps. 32, 5), iar Solomon înţeleptul spunea: **„Cel ce se îndură de cei sărmani e fericit"** (Pilde 14, 21). Proorocul Isaia inspirat de Duhul Sfânt glăsuieşte astfel: **„Dacă dai pâinea ta celui flămând şi tu saturi sufletul amărât, lumina ta va răsări în întuneric şi bezna ta fi-va ca**

(Continuare în pag. a 2-a)

Al vostru al tuturor de tot binele voitor şi pururea rugător către Domnul,

† ANTONIE
Arhiepiscop al Sibiului şi Mitropolit al Ardealului

„Asociaţiunea" la actul Unirii de la 1 Decembrie 1918

(I)

Dacă istoriografia Astrei nu se poate lăuda decât cu puţine cărţi, numărul studiilor, dar şi al articolelor comemorative este extrem de mare. Importanţa naţională a asociaţiei de pe Cibin, în toate aspectele ei, a fost prezentată într-un spaţiu relativ larg, chiar dacă prea puţin pe bază de documente. Acest mare număr de materiale publicate, care au reliefat merite ale „Asociaţiunii", a compensat oarecum imposibilitatea publicării unor volume de documente prin obstrucţia, atât de bine regizată, a celor din culise, premiaţi şi promovaţi pentru „românismul" lor. Dar despre avatarurile arhivei respective cu alt prilej.

Deşi în perioada primului război mondial Astra a activat în foarte mică măsură în despărţăminte, centrala de la Sibiu şi-a menţinut activitatea, deşi cei doi secretari, cel literar şi cel administrativ, nu mai funcţionau. O. Goga demisionase şi prin Paris se refugiază în România, iar O.C. Tăslăuanu dezertează din armata maghiară în Banat pentru a ajunge tot la Bucureşti. Partenie Cosma, membru al comitetului central al Astrei şi director executiv al Băncii „Albina", renunţă la rândul său a se mai reîntoarce din concediul petrecut la Călimăneşti şi-şi îndreaptă paşii în aceeaşi direcţie; O. Ghibu, preşedintele secţiei şcolare, şi apoi I. Agârbiceanu le vor urma exemplul, iar reacţiile oficialităţii nu s-au lăsat aşteptate.

Conducerea Astrei, membrii ei marcanţi din Sibiu sau din despărţăminte, membrii secţiunilor literar-ştiinţifice erau fie angajaţi moral în sprijinul P.N.R., fie angajaţi politic la diferite nivele ale acestui partid, singurul partid reprezentativ al intereselor româneşti. O intelectualitate românească de talia celei sibiene era în mod firesc în primele rânduri ale luptei naţionale în condiţiile vitrege de atunci, deşi cei mai capabili dintre intelectuali luptau deja de cealaltă parte a frontului. În 30 octombrie 1918 românii aleg un Consiliu Naţional, la început din 10 membri, între ei fiind dr. Silviu Dragomir, membru activ al secţiei istorice, dr. Ioan Broşu, dr. Nicolae Bălan. Iată ce reţine revista Astrei: „Pezidentul şi unii din membrii Comitetului Central, fiind aleşi în Comitetul Naţional din Sibiu, în zilele prime ale lunii noiembrie 1918, au stăruit pentru înfiinţarea unei Legiuni române de gardişti voluntari în Sibiu, pentru înfiinţarea de Sfaturi naţionale comunale şi cete de gardişti români, cari să susţină ordinea în sate şi oraşe."

O altă informaţie se referă la o mare adunare românească în 31 octombrie, însă în sala Astrei, condusă de A. Bârseanu, care a ales un comitet executiv, iar în 2 noiembrie 1918, acasă la preşedintele „Asociaţiunii", a avut loc o întrunire

(Continuare în pag. a 2-a)

Dr. GOŢIA DORIN

Mihai Eminescu şi Titu Maiorescu

În a doua jumătate a secolului al XIX-lea, prin contribuţiile lor teoretice, Mihai Eminescu şi Titu Maiorescu, figuri marcante ale culturii noastre din trecut, au vădit raportarea lor la mişcarea de idei existente, pe plan european (Ion Petrovici). Spiritul creator românesc şi-a găsit o complexă şi strălucită expresie în genialul poet, Mihai Eminescu, a afirmat gânditorul Lucian Blaga. Titu Maiorescu şi-a dobândit locul său în gândirea naţională şi firesc, în cea universală, prin spiritul său critic de şcoală dând totodată o aplicaţie concretă ideilor sale, a spus filozoful I. Petrovici (Istoria Filozofiei româneşti, vol. II, Editura Academiei, Bucureşti, 1980, p. 597, 600 şi 645). Începând cu data cunoaşterii dintre ei, între Eminescu şi Maiorescu a avut loc o amplă contingenţă, această contingenţă fiind în accepţiunea de raporturi şi de atingere dintre ei.

În 1870, Eminescu, student la Viena, i-a trimis lui Iacob Negruzzi, redactor la „Convorbiri Literare" din Iaşi, poezia „Venere şi Madonă". Citind-o de mai multe ori, redactorul s-a dus cu ea la Titu Maiorescu şi — încântat — i-a zis: „În sfârşit am dat de un poet". La rândul său, Maiorescu citind-o şi recitind-o, l-a aprobat pe Negruzzi, remarcând, că „aci pare a fi un talent adevărat" (G. Călinescu, Viaţa lui Mihai Eminescu, Editura pentru literatură, Bucureşti, 1966, p. 149—150). Poezia a rămas la Maiorescu şi a fost citită la Junimea, încântându-i pe junimişti. În 15 aprilie 1870, poezia a apărut în C.L. şi totodată a început reputaţia de poet a lui Eminescu. Lui Eminescu i-a fost dăruită Opera completă a lui Schopenhauer, preţuită deopotrivă de Maiorescu şi de Eminescu, fără însă ca ei să fie pesimişti.

În 1871, Eminescu şi Slavici, membri ai societăţii „România Jună", au solicitat unei comisii de trei, între care era şi Maiorescu, să designeze persoana potrivită care să prezinte cuvântarea festivă, la serbarea studenţească, de la Putna. Persoana aleasă a fost A. D. Xenopol.

Întorcându-se în ţară, în 1872, Eminescu şi Slavici s-au dus la Junimea, spre a-şi croi un drum în viaţă. Prin cultura sa filozofică, Eminescu, alături de Maiorescu, era considerat esteticul literar cel mai de seamă al vremii. Sub ochiul înţelegător al lui Maiorescu, Eminescu şi-a citit nuvela „Sărmanul Dionis", apreciată de Maiorescu ca o capodoperă, fiind publicată în „C.L.". Poetul a fost răsplătit şi în bani, pentru continuarea studiilor filozofice, întrerupte, la Berlin. De fapt, poetul se bizuia pe contribuţia lunară a tatălui său.

În timp ce Eminescu era student la Berlin, în ţară i se stabilea reputaţia sa. În articolul „Direcţiunea nouă în poezia şi proza română", publicat în 1872 de Titu Maiorescu, în consens cu cercul Junimea, Eminescu era apreciat ca poetul cel mai de seamă, după Vasile Alecsandri. În „Beţia de cuvinte", din 1873, Titu Maiorescu i-a atacat pe vrăjmaşii Junimii, care s-au năpustit asupra Direcţiei noua, pentru apropierea lui Eminescu de Alecsandri. Lui Eminescu i s-au adus cuvinte de batjocură, caricaturizându-l. Cu firea lui abstractă însă, nepăsător nu numai la injurie, ci şi la laudă — poate ironic — Eminescu a rămas la toate rece (Glossa).

Prevăzând că va ajunge la Ministerul de Instrucţie, în 1874, Titu Maiorescu se

(Continuare în pag. a 3-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

Quo vadis Homo: Criză şi speranţă în societatea post-modernă

SECULARIZARE ŞI NIHILISM

Iluminismul a reprezentat un punct crucial în evoluţia lumii occidentale în special. Într-un sens, el a reprezentat o perioadă axială în care omul a ajuns la o nouă conştiinţă de sine, în care s-a dezvoltat un nou nivel de conştiinţă. Iluminismul a însemnat un moment istoric al emancipării omului din vechile şi îngustele structuri, superstiţii şi prejudecăţi, din ideologiile opresive precedente; aceasta a însemnat o remodelare spirituală spre o viaţă nouă şi spre un nou weltanschauung.

Iluminismul a resituat pe om într-o nouă poziţie, atât **coram mundo** şi **coram Deo** cât şi **coram se ipso.**

Totuşi Iluminismul n-a putut oferi nici o garanţie reală în ceea ce priveşte noua direcţie în care a angajat lumea. Entuziasmul caracteristic oricărui început, în acest caz, al unei mişcări de eliberare de asemenea anvergură, n-a fost suficient şi n-a ajutat omul să vadă cu claritate calea cea nouă cu toate implicaţiile ei până la sfârşit. Cum se poate şti în mod precis dacă eliberarea de o ideologie nu-l poate aduce pe om sub opresiunea altei ideologii ce poartă numele de eliberare sau emancipare? În cazul iluminismului a fost mai uşor să se vadă din ce se elibera omul decât spre ce. Acest „spre" putea fi imaginat dar nu cu precizie.

Văzând unde suntem noi după două secole de Iluminism, se poate pune întrebarea în mod justificat: „Nu cumva întreaga noastră civilizaţie este clădită pe o falsă interpretare a ceea ce este omul?"[1] Simone Weill spunea că „trăim într-o lume a irealităţii şi a visului".[2] În acest context ne putem întreba: a fost emanciparea de Dumnezeu şi de religie o eliberare de irealitate şi vis şi o intrare în realitate sau exact vice-versa? Dacă ne uităm la lumea noastră dincolo de aparenţe, înţelegem că S. Weill a avut dreptate. Separându-se de Dumnezeu şi de religie, omul a mers pe drumul dinspre realitate spre vis, dinspre stabilitate şi siguranţă interioară spre îndoială. Aşa zice şi Cioran: „o civilizaţie începe în mit şi sfârşeşte în îndoială".[3]

Desigur, perspectiva de viitor este încă şi mai întunecată dacă acest curs este continuat.

Omul, care „a aspirat să se elibereze de Dumnezeu", şi care „a reuşit aceasta dincolo de cele mai îndepărtate visuri", odată ce s-a separat şi de Creator şi de creaţie, devine un individ în sensul rău al cuvântului, „o fractură, o fisură în Fiinţă".[4] Acest întreg şi lung proces de secularizare, ţinând omul departe de Dumnezeu, a ţinut adevăratul sens al existenţei departe de inima omului.[5]

Emanciparea de care vorbim şi secularizarea au scos pe Dumnezeu din inima omului, au îndepărtat chipul divin din adâncul sufletului omenesc şi în loc au lăsat ceea ce s-a constatat în cele din urmă a fi un deşert de disperare, un vid existenţial caracterizat de un sentiment de golire, de lipsă de sens, şi, cum scrie V. Frankl, de un întreit sindrom: depresiune, opresiune, dependenţă pătimaşă.[6]

Într-adevăr, problema noastră cea mai importantă azi, cum spun sociologii, nu este de natură politică sau de alt fel, ci morală, şi are de-a face cu sensul vieţii.[7] Ceea ce se aude în civilizaţia post-modernă este „strigătul pentru sens, care e strigătul pentru relaţia ultimă, pentru apartenenţa ultimă".[8]

Într-o lume fără Dumnezeu, şi nu pur şi simplu „fără", ci pentru că Dumnezeu a fost omorât, ucis de mâna minţii umane, ucis de tine şi de mine, cum zice Nietzsche,[9] omul devine, în expresia lui J. P. Sartre, „o pasiune inutilă"[10] şi un obiect de manipulare: „Tragedia omului modern stă în aceea că el gândeşte singur . . . el a ieşit afară din domeniul creaţiei divine şi a intrat în cel al manipulării umane".[11] Criza interioară a metafizicii occidentale, ca o consecinţă istorică a progresiei intelectuale în civilizaţia vestică[12] ridicată la nivel de „conştiinţă istorică",[13] l-a abandonat pe omul epocii noastre „radical post-teistă"[14] unei înfricoşătoare oscilări între respingerea a ceea ce este sănătos şi sigur şi lipsa unei perspective de stabilitate şi certitudine.

Nihilismul modern l-a lăsat pe om obosit de absenţa lui Dumnezeu, terorizat de monstrul pe care-l vede în oglinda din adâncul sufletului său, câtă vreme Dumnezeu a fost izgonit de acolo. Aşa se exprimă şi A. Heschel: „Existenţa fără transcendenţă este un mod de a fi unde lucrurile devin idoli, iar idolii monştri".[15]

(Continuare în pag a 2-a)

THEODOR DAMIAN

„Credința lucrătoare prin iubire..."

(Urmare din pag. 1)

miezul zilei. Domnul te va călăuzi continuu și în pustie va sătura sufletul tău. El va da tărie oaselor tale și vei fi ca o grădină adăpată, ca un izvor de apă vie, care nu seacă niciodată" (Isaia 58, 10-11).

Mântuitorul Hristos îi fericește pe cei milostivi în Predica de pe Munte zicând: **„Fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui"** (Matei 5, 7) și ne îndeamnă la aceasta atunci când ne poruncește tuturor: **„Fiți milostivi precum și Tatăl vostru milostiv este"** (Luca 6, 36) și tot El ne spune că: **„Mai fericit este a da decât a lua"** (Fapte 20, 35).

Mântuitorul Însuși ne-a dat pildă de milostenie și de dărnicie atunci când: **„a tămăduit toată boala și toată neputința în popor"** și ne-a arătat că la dreapta judecată vom fi chemați să dăm răspuns și de felul în care am stat într-ajutorul semenilor noștri: a celor bolnavi și goi, a celor întemnițați și străini, a celor flămânzi și însetați (Matei 25, 34-46), adeverindu-ne că întrucât am făcut bine unui semen de-al nostru, I l-am făcut chiar Lui, adică Mântuitorului.

Suntem chemați cu toții să dovedim prin faptele noastre că avem o credință vie, o **„credință lucrătoare prin iubire"** (Gal. 5, 6), bineștiind că **„o credință fără fapte este moartă"**, cum ne învață dumnezeiescul Apostol Iacob (Iac. 2, 14). Să căutăm așadar să fim milostivi și să dăm **„cu inimă bună"** (Col. 3, 12) obolul nostru celor care au nevoie de ajutor, pentru a ne putea număra și noi între fiii cei aleși ai Împărăției Cerurilor și pentru a ne putea bucura împreună cu toți sfinții și cu Sf. Ierarh Nicolae de bunătățile cele gătite nouă de **„la întemeierea lumii"** (Matei 25, 34).

Ne îndreptăm, la fel ca și în anii precedenți, și acum cu acest Apel de suflet, către toți binecredincioșii creștini din de Dumnezeu păzita Arhiepiscopie a Sibiului, în vederea constituirii noului Fond Filantropic pe anul viitor 2001.

Avem speranța că și în acest an, la fel ca și în cel precedent Dumneavoastră veți răspunde cu generozitate acestui Apel, dovedind astfel că ați înțeles pe deplin mesajul Evanghelic pe care ni-l adresează tuturor Mântuitorul Hristos, acela de a fi milostivi.

În anul acesta, din fondul existent anterior am ajutat financiar sute de familii și persoane nevoiașe, săraci, persoane handicapate, oameni bolnavi, șomeri, case de copii, precum și studenți și elevi proveniți din familiile cu mulți copii. Sume importante de bani au fost distribuite din acest fond și sinistraților de pe urma inundațiilor din primăvara acestui an.

Astăzi când Biserica noastră strămoșească este chemată la slujirea oamenilor și la o susținută activitate filantropică și misionară, obolul Dvs. dat cu jertfelnicie și cu credință se va constitui într-un mijloc eficace pentru ca Biserica să-și îndeplinească misiunea ei filantropică pe acest pământ.

Rugăm pe Părintele Luminilor de la care se pogoară **„toată darea cea bună și tot darul cel desăvârșit"** (Iacob 1, 17) să vă răsplătească tuturor jertfa făcută în numele dragostei creștine și să Vă hărăzească Dvs. și familiilor Dvs. sănătate, pace, belșug și mântuire.

În același timp, Vă mulțumesc tuturor ascultătorilor acestui Apel și în numele celor care au fost ajutați sau vor fi ajutați în viitor de către Centrul nostru Eparhial din obolul Dvs. și cu siguranță că ei la rândul lor se vor ruga pentru sănătatea și mântuirea Dvs.

Tuturor credincioșilor din Arhiepiscopia Sibiului Vă fac urări de sănătate și de belșug în viață, iar Dumnezeu **„Cel milostiv și iubitor de oameni"** să vă dăruiască sănătate și spor duhovnicesc, iar Sf. Ierarh Nicolae să ne fie tuturor cald folositor și rugător la altarul cel ceresc. AMIN.

(Urmare din pag. 1)

a fruntașilor români din Sibiu care-l aleg pe Bârseanu președintele Consiliului Național Român. Dintre membrii comitetului executiv reținem pe: N. Ivan, I. Stroia, I. Beu, I. Lăpădatu, Oct. Russu, astriști cu renume și merite incontestabile.

La inițiativa lui A. Bârseanu, C.N.R. din Sibiu determină forul central să-i încredințeze lui N. Bălan, profesor în Sibiu, ca împreună cu căpitanul Victor Precup să plece la Iași pentru a cunoaște atitudinea guvernului român.

La ordinul vicecomitelui din Sibiu, nr. 9287 din 11 octombrie 1918, cursurile Școlii Civile de Fete sunt sistate din cauza gripei spaniole până în 28 octombrie. Procesele verbale ale consiliului profesoral al Școlii Civile de Fete menționează reîntoarcerea de pe front și reluarea catedrei sale de către profesorul Sabin Oprean, „care timp de peste patru ani a fost sub arme". În consiliul profesoral din 19 noiembrie se decide reluarea cursurilor la 25 noiembrie, iar studiul limbilor străine să fie structurat astfel: 3 ore săptămânal pentru limbile maghiară și germană, 2 ore pentru limba franceză. Se vor introduce pentru prima dată și „capitole din istoria românească". După sistarea internatului și a cursurilor

„Asociațiunea..."

o perioadă în 1916, în anul de studii 1918/1919, în cele patru clase învățau 167 eleve, adică cel mai mare număr din istoria școlii, ceea ce demonstrează, se afirmă în procesul verbal din 22 octombrie 1918, „că publicul nostru arată deosebit interes față de școala și internatul Asociațiunii...". În 27 noiembrie 1918 corpul profesoral alege ca delegați la adunarea de la Alba Iulia pe dr. Vasile Bologa, directorul școlii, iar in ședința din 6 decembrie s-a decis a se ignora ordinul inspectorului maghiar regal din Sibiu, care interzicea utilizarea în școală a manualului de limbă germană a dr. C. Lacea și cel de stilistică a lui I. Fekete Negruțiu. Programa școlară e modificată apoi conform cu hotărârile de la Alba-Iulia, astfel: s-a eliminat limba maghiară din programa școlară, s-a redus la 2 numărul de ore la limba germană pe săptămână și concomitent a crescut la 3 numărul de ore de limba franceză. Numărul de ore de limba română a crescut de la 4 la 5 săptămânal, în clasa I se introduce geografia României, în clasele 3—4 se adaugă istoria universală și „istoria poporului român", iar în „cursul complementar istoria poporului român și geografia în câte 2 ore pe săptămână". În cele din urmă se ține seama de hotărârile conferinței profesorilor din 2 decembrie de la Alba-Iulia și se acceptă studiul limbii maghiare „în mod facultativ în clasele superioare". Teama nu dispăruse cu totul.

Ulterior Consiliul Național Român decide alegerea unor delegați pentru adunarea de la Alba-Iulia, anume câte 5 reprezentanți ai fiecărui cerc cultural, respectiv câte 2 din partea diferitelor asociații, organizații, gărzi naționale.

Ultimul punct al ședinței Comitetului Central din 23 noiembrie 1918 este dedicat alegerii a doi delegați pentru „marea adunare națională a românilor" de la Alba Iulia acolo unde delegații se vor pronunța „referitor la voința românilor din Ardeal și Ungaria cu privire la viitoarea lor aparținere". Aleșii Astrei au fost Andrei Bârseanu, președinte, și dr. Octavian Russu, membru al Comitetului Central. Abia în ultimul moment, din motive medicale(?), reprezentarea Astrei a fost încredințată locotenent colonelului Corneliu Bardoși și casierului Ioan Banciu.

Delegatul Școlii Civile de Fete a fost ales abia în 27 noiembrie 1918, cum am mai spus, și, în mod firesc, acela a fost dr. Valeriu Bologa.

(Continuare în nr. viitor)

Criză și speranță în societatea post-modernă

(Urmare din pag. 1)

În timpul nostru omul încă are nevoie de religie. Dar ce fel de Dumnezeu vrea el pentru această religie? Cu chipul nostru sfâșiat, distorsionat, noi nu putem crea, imagina un astfel de Dumnezeu decât după chipul nostru. Un Dumnezeu propus sau creat de știință? „Știința care a descuiat ceea ce e bun în natură ne-a dat și puterea de a distruge întreaga viață pe pământ".[16] Perspectiva înfricoșătoare pe care știința ne-o dă este aceea a „progresului înspre prăpastie"[17]; cam așa descrie lucrurile G. Tournier: „détruire, annuler, c'est la tentation des techniciens, impacients de reconstruire, de recomencer".[18] Ne aflăm la acest punct periculos în existență din cauza dezvoltării inegale a științelor exacte și a celor morale. Științele morale sunt într-un „fabuleux retard"[19] față de științele exacte. Acesta e motivul pentru care G. Tournier vede ca singură soluție pentru rezolvarea crizelor noastre, educarea morală urgentă a tuturor.[20] Aceasta ar aduce pe om din nou sub o autoritate credibilă și respectată căreia va trebui să i se dea ascultare. Prăbușirea autorității în cultura occidentală,[21] declinul ei[22] este una din cauzele relei întrebuințări a libertății umane. Nu există identitate reală pentru om dacă acesta nu împacă și armonizează libertatea cu autoritatea, și, din nou, pentru aceasta este nevoie de o educație morală care să genereze o nouă teorie sănătoasă despre om.

Este vital să existe teorii sănătoase și imagini decente despre om, izvorâte din această reconciliere între libertate și autoritate, pentru că, așa cum A. Heschel scrie, „o teorie despre stele nu devine niciodată parte integrantă din ființa stelelor. O teorie despre om intră în conștiința lui, îi determină auto-înțelegerea și-i modifică însăși existența. O teorie despre om afectează natura omului".[23]

Ceea ce noi am avut și avem în societățile mai ales occidentale sunt teorii despre mașini care încet dar sigur au contribuit la reificarea omului, a conștiinței sale.

O NOUĂ CONȘTIENȚĂ

Dezastrul incalculabil al defăimării omului ne face să ne gândim în mod necesar la „înfricoșătoarea seriozitate a situației umane"[24] a generațiilor contemporane, și la urgența disperată a „nevoii de mântuire în sens practic".[25] Restaurarea omului[26] este atât de urgentă și serioasă, deoarece „dacă nu învățăm să trăim împreună, vom muri împreună".[27]

Este posibil ca imaginea lumii contemporane și mai ales în ipostaza ei vestică pe care am prezentat-o schematic mai sus să apară unora ca foarte întunecată. Desigur sunt multe aspecte pozitive în lumea noastră, de asemenea. Totuși lucrul de care încercăm să fim conștienți este imensul potențial distructiv ce există la diverse niveluri atât în domeniul material cât și spiritual. Într-adevăr trăsăturile negative descrise mai sus se dovedesc a fi foarte concrete și reale oricărui analist atent al situației lumii contemporane, fie el din domeniul teologiei, filosofiei, sociologiei, psihologiei, istoriei sau din altele.

Dar înseși aceste crize, prin evoluția lor au dus la crearea unei noi stări de conștiență despre riscurile capitale pe care omul le asumă dacă va continua să meargă în aceeași direcție. Tot mai multe voci ne previn asupra acestor riscuri și pericole.

Noul proces de conștientizare este caracterizat, între altele, prin forme de spiritualitate[28] ce apar în timpul nostru. „Mulți au descris această perioadă de timp ca fiind cea de a patra mare venire în fire, trezire, în istoria noastră", după cele din secolele XVII, XVIII și XIX.[29] Pragul sec. XXI, în care trăim noi, este numit de E. Cousins: A Doua Perioadă Axială, adică perioadă a dezvoltării unei noi conștiințe în om, una de autoreflecție, analitică, critică, o perioadă de transformare a modului în care omul se înțelege pe sine.[30] Câtă vreme Prima Perioadă Axială, cum susține K. Jaspers, a produs conștiința individuală, A Doua Perioadă Axială, după Cousins, produce o conștiință globală în om, o viziune globală a pământului, a cosmosului, a condiției umane și a umanității în întregimea ei.[31] Totuși, această nouă mentalitate este încă în curs de creștere, de aceea ea încă trebuie să fie făcută cunoscută, întărită, confirmată.

Ne putem gândi că unele catastrofe precedente pot constitui un preaviz suficient pentru timpul nostru cu privire la calea ce e de ales în viitor; totuși, așa cum L. Newbegin observă, ceea ce ne trebuie nouă nu e o frică ce ar fi de așteptat să ne izbăvească de frică, ci o voce mântuitoare. În cuvintele lui,

> Putem gândi că vederea nourului ciupercă care a terorizat mintea omului occidental fără încetare de când a apărut întâi la Hiroshima ar fi de ajuns. Dar noi știm că frica nu aduce izbăvire. De unde așadar ar putea o voce, nu de condamnare ci de mântuire, să fie rostită în așa fel încât lumea vestică modernă s-o poată auzi ca pe vocea Mântuitorului și Domnului său?[32]

Ceea ce ne trebuie acum e o nouă sesibilitate la ideea de Dumnezeu; avem nevoie să refrazăm teologia noastră, să rostim din nou conceptele noastre într-un mod semnificativ și cu sens față de situația noastră actuală, trebuie să reinventăm relația noastră cu Dumnezeu și comuniunea dintre noi. Aceasta este și întrebarea lui John Macquarrie: „Ar fi oare posibil să formulăm un concept coerent despre Dumnezeu care să fie plin de sens în lumea de azi?"[33] Bineînțeles, răspunsul răspicat al ortodoxiei este: da.

Într-adevăr, după o puternică secularizare a societății vestice în anii 1960, am fost martori emancipării statului și a altor instituții de religie, în multe țări occidentale. În anii 1970, deja se auzeau chemări pentru o reîntoarcere spre sacru,[34] care, potrivit lui Mircea Eliade este „potențialul intrinsec al economiei psihice a ființei umane".[35]

Trăim astăzi fenomenul unei renașteri religioase,[36] mai ales când religia e înțeleasă, cum zice B. Malinovski, ca producând întotdeauna integrare socială.[37] Deși „chestiunea religioasă este la inima și în adevăratul centru al vieții contemporane,"[38] cursul acesteia încă depinde de ezitările omului și de jena lui existențială.

Pentru A. Heschel, unul din cele mai jenante lucruri în viața noastră e acela că noi suntem cel mai mare miracol pe pământ și totuși nu-l înțelegem. Și religia depinde de ceea ce facem noi cu această jenă ultimă.[39]

Se poate remarca în Occident un crescând interes în religiile și spiritualitatea orientală,[40] uneori atât de necritic, neselectiv și confuz că mulți autori atrag atenția asupra riscurilor unei astfel de situații. Vorbind exact despre acest lucru V. Frankl cerea „degurificarea societății noastre"[41] și canalizarea „căutării spirituale multilaterale"[42] spre propriile noastre tradiții și valori ale trecutului.[43] Reîntoarcerea la tradițiile noastre autentice, la modurile vechi în care viața omului a avut sens ne-ar oferi coerența necesară, pe care am pierdut-o, pentru viața noastră împreună.[44]

În fața noilor secte și culte, a noilor mișcări religioase sincretiste există în multe cercuri un crescând interes în a păstra valorile tradiționale în identitatea lor inalterabilă, pentru reafirmarea propriei noastre identități, manieră sigură prin care putem da coerență și coeziune vieții noastre.

Realizând că remediile pentru slăbiciunile noastre rezidă în propria noastră tradiție vom avea și mai mult interes în a promova valorile acesteia, și înțelegând că nu avem nevoie să cumpărăm sub alt nume ceea ce avem deja în propriul nostru tezaur.

---

1 A. Heschel, **Who Is Man?**, Stanford University Press, Stanford, CA, 1965, p. 5.

2 Simone Weil, **Waiting for God**, Harper and Row, New York, 1951, p. 159.

3 E. Cioran, **The Temptation to Exit**, Quadrangle Books, Chicago, 1970, p. 37.

4 **Ibidem.**

5 R. Wicks, **Living Simply in an Anxious World**, Paulist Press, New York, 1988, p. 8.

6 V. Frankl, **Man's Search for Meaning**, Simon and Schuster, New York, 1984, p. 143.

7 R. Bellah et. al., **Habits of the Heart, Individualism and Commitment in American Life**, Harper and Row, New York, 1985, p. 295.

8 A. Heschel, **op. cit.**, p. 73.

9 Friedrich Nietzsche, **Joyful Wisdom**, cu o introducere de K.F. Reinhardt Frederick Ungar Publishing Company, New York, 1960, p. 167.

10 vezi Alexander Schmemann, **The Celebration of Faith, Sermons Vol. I**, St. Vladimir's Seminary Press, Crestwood N.Y., 1991, p. 21.

11 A. Heschel, **op. cit.**, p. 76.

12 Christos Yannaras, **De l'Absence et de l'Inconnaissance de Dieu**, Cerf, Paris, 1971, p. 45.

13 **Ibidem**, p. 59.

14 Everett J. Tarbox Jr., „The A/Theology of Don Lupitt: A Theological Option in our Post-Modern Age", în **Religious Humanism**, Vol. XXV, Nr. 2, 1991, p. 72.

15 A. Heschel, **op. cit.**, p. 86.

16 R. Bellah et. al., **op. cit.**, p. 277.

17 **Ibidem.**

18 Gilbert Tournier, **Le Coeur des Hommes**, Librairie Arthème Fayard, Paris, 1965, p. 214.

19 **Ibidem**, p. 216.

20 **Ibid.**, p. 217.

21 A. Lowen, **Narcissism, Denial of the True Self**, Mac Millan, New York, 1985, p. 81.

22 Ch. Lasch, **The Minimal Self, Psychic Survival in Troubled Times, W.W. Norton**, New York, 1984, p. 46.

23 A. Heschel, **op. cit.**, p. 7.

24 A. Heschel, **op. cit.**, p. 13.

25 R. Viladesau, **The Reason for our Hope**, Paulist Press, New York, 1984, p. 15.

26 Dumitru Stăniloae, **Iisus Hristos sau Restaurarea Omului**, Sibiu 1943.

27 Sallie McFague, **Models of God: Theology for an Ecological Nuclear Age**, Fortress Press, New York, 1987, p. 53.

28 John L. Elias, "The Return of Spirituality: Contrasting Interpretations", in **Religious Education**, Vol. 86, no. 3, 1991, p. 45.

29 **Ibidem.**

30 Ewert H. Cousins, „Greek Metaphysics in Judaism and Christianity Viewed From a Global Perspective", în **Archivio di Filosofia**, Anno LIII, Nr. 1, 1985, p. 116.

31 **Ibidem**, p. 122.

32 L. Newbigin, **Foolishness to the Greeks**, W.B. Eerdmans Grand Rapids, MI, 1986, pp. 9-10. John Macquarrie **In Search of Deity**, Crossroad, New York, 1984, p. 14.

33 John Macquarrie, **In Search of Deity**, Crossroad, New York 1984, p. 14.

34 John L. Elias, **op. cit.**, p. 456.

35 Khoren Arisian, „The Humanist Spiritual Imperative for a New Age", în **Religious Humanism**, Vol. XXV, Nr. 4, 1991, p. 158.

36 E. Fromm, **The Art of Loving**, Bantam Edition, Harper and Row, New York, 1970, p. 87.

37 Robert D. Baird **Category Formation and the History of Religions**, Mouton, Holland, 1971, p. 61.

38 A. Schmemann, **The Celebration of Faith, Sermons, Vol. I**. St. Vladimir's Seminary Press, Crestwood, NY, 1991, p. 12.

39 A. Heschel, **op. cit.**, p. 113.

40 John L. Elias, **op. cit.**, p. 455.

41 V. Frankl, **op. cit.**, p. 153.

42 K. Arisian, **op. cit.**, p. 160.

43 John L. Elias, **op. cit.**, p. 462.

44 R. Bellah et al., **op. cit.**, p. 283.

Un teolog uitat: J.P. Migne – 200 de ani de la naştere

Unul dintre numele de rezonanţă în literatura patristică, fie în Orientul ortodox, fie în Apusul catolic sau protestant este fără îndoială acela al abatelui Jean Paul Migne, de la a cărui naştere s-au împlinit în toamna aceasta 200 de ani.

Numele său arhicunoscut de toţi teologii, de toţi cercetătorii, fie bisericeşti, fie profani, este legat fără îndoială de monumentala Sa operă care-i poartă generic şi numele: *Patrologia Migne.*

Deşi este folosit atât de des în cercetarea teologică, dar şi cea laică, cum spuneam, se cunosc foarte puţine date despre preotul şi omul de studiu, despre editorul şi traducătorul de excepţie care a fost J.P. Migne. S-a născut la 25 octombrie, anul 1800 în mica localitate Saint-Flour din centrul Franţei într-o familie modestă dar aplecată spre cultură şi spre viaţa contemplativă.

Franţa acelor ani ai copilăriei lui îşi revenea încet şi nesigur, de pe urma evenimentelor provocate de Revoluţia franceză din 1789 şi care a produs multă tulburare şi în sânul vieţii bisericeşti din Franţa, aducând cu sine noi martiri ai credinţei, care refuzaseră să abjure în faţa ideilor impuse de revoluţionarii atei.

În vâltoarea evenimentelor ce au urmat, tânărul seminarist şi viitorul preot J. P. Migne a înţeles pe deplin pericolul la care era supusă Biserica Franţei din acea vreme şi a avut convingerea fermă că doar întoarcerea la spiritualitatea primelor secole de viaţă creştină, respectiv la scrierile părinţilor răsăriteni şi apuseni, era singura cale de surmontare a acestei stări de fapt. *„Întoarcerea la izvoare"* a fost deviza Sa şi pentru aceasta a lucrat ca nimeni altul la punerea ei în practică şi la scoaterea la lumină a operelor părinţilor Bisericii. După terminarea Colegiului Catolic din Orleans a fost hirotonit preot în anul 1824. Timp de 8 ani, până în 1832, a fost paroh în trei localităţi din provincia Sa natală. În decursul acestor ani s-a perfecţionat în studiul limbilor clasice, greaca şi latina, şi a început asiduu studiul operelor părinţilor Bisericii.

Voinţa sa de fier, disciplina şi cultura sa l-au impus în ochii superiorilor, fiind transferat în Capitala Franţei, la Paris, în 1833.

Aici a început să redacteze un ziar de mare popularitate la acea vreme: *„Lumea religioasă, culturală, ştiinţifică şi literară"*. Paralel cu această muncă a editat cunoscuta: *„Enciclopedie Catolică"* în 10 volume, devenită celebră prin referirile pe care le-a făcut în cuprinsul ei la ultimele cuceriri ale ştiinţei, ale astronomiei şi ale botanicii din acea vreme.

Din 1850 până în 1853 a lucrat împreună cu fratele său Victor-Ştefan la redactarea altui ziar parizian *„Jurnalul faptelor"*.

Din 1853 s-a dedicat exclusiv editării textelor patristice, care era de altfel idealul vieţii sale. Singurul lui ajutor a fost tăria lui sufletească şi credinţa că prin munca Sa va putea fi de folos Bisericii şi teologilor ei.

La această muncă cu adevărat titanică a beneficiat şi de sfatul şi ajutorul moral al episcopului Sibour de Versaille, motiv pentru care numele lui va apărea pe frontispiciul volumelor editate între 1840—1868 în număr de 190.

La 1 februarie 1868 un incendiu puternic îi distruge munca de o viaţă, pierind în flăcări manuscrisele pregătite pentru tipar, zeţăria, aparatura din tipografie şi biroul său. În câteva ore bătrânul abate şi-a văzut risipită osteneala vieţii sale, dar nu a căzut în deznădejde.

Tipografia sa avea 600 de angajaţi, ceva enorm pentru vremea aceea şi aproximativ 70 000 de persoane cumpăraseră deja lucrările abatelui Migne. De remarcat faptul că în incendiul respectiv au pierit şi 600 de tone de plumb, folosit la tipar, în aşa fel încât pagubele s-au ridicat la aproximativ opt milioane de franci. Dar tipografia a renăscut apoi din propria-i cenuşă aidoma „Păsării Phonix", şi el a reuşit să scoată de sub tipar şi alte volume, fără însă a avea succesul editorial dinainte.

Cu durerea de a nu-şi fi putut vedea visul împlinit, venerabilul abate J.P. Migne a trecut la cele veşnice la 24 octombrie 1875 fiind înmormântat într-un cimitir parizian.

La împlinirea a 100 de ani de la moartea lui, în 1975 au avut loc atât la Roma, cât şi la Paris, manifestări omagiale la care cercetători, lingvişti şi teologi din întreaga lume au reliefat munca şi acrivia ştiinţifică a abatelui intrat deja în istorie.

Manifestări prilejuite de acest eveniment au avut loc şi la Institutul de studii patristice din Roma, la Universitatea din Sorbona, la Oxford în Anglia şi în alte centre universitare. Este impresionantă lista lucrărilor editate de acest neobosit edior în decursul vieţii sale. Amintim câteva: *„Comentarii la cărţile Sf. Scripturi"*, 28 de vol., Paris 1837—1845; *„Lucrări ale teologilor clasici din sec. XVI—XIX"*, 28 de vol., Paris, 1837—1845; *„Enciclopedia Teologiei"*, 52 de volume, Paris, 1844—1859; *„Noua enciclopedie a Teologiei"*, 53 de volume, Paris, 1851—1859; *„Culegere de predici"*, 91 de volume, Paris, 1844—1856, 1856—1866; *„Istoria bisericească"*, 26 de volume, Paris 1852—1875; *„Cuvântări în cinstea Sf. Fecioare Maria"*, 13 volume, Paris 1866—1868, iar lucrarea de căpetenie a lui Migne rămâne fără îndoială Patrologia lui care face cinste oricărei biblioteci. Ea este împărţită în două părţi: *Patrologia latină* cu 217 volume, cuprinzând un număr de 297 567 de pagini şi conţinând scrieri ale marilor teologi apuseni începând de la Tertulian până la papa Grigorie cel Mare (vol. 1—73), aceste volume fiind editate la Paris între 1844—1849; vol. 74—217, cuprinzând operele teologilor de la papa Grigorie cel Mare până la papa Inocenţiu al III-lea (1199—1216) şi au apărut la Paris între 1849—1855.

Patrologia greacă are 161 de volume, cuprinzând opere ale părinţilor şi scriitorilor bisericeşti din Răsărit, fiecare fiind tradus şi

(Continuare în pag. a IV-a)

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar al Sibiului

Mihai Eminescu şi Titu Maiorescu

(Urmare din pag. I)

gândea să-l aducă pe Eminescu la catedra de Filozofie a Universităţii din Iaşi, cu condiţia ca poetul să-şi fi dat doctoratul. Pentru perspectiva acestei numiri, pe care o considera a fi venit prea curând, Eminescu i-a mulţumit prin scrisoare lui Maiorescu.

Ajuns ministru, Maiorescu i-a oferit lui Eminescu un sprijin material de 100 de galbeni, spre a merge la Jena, să-şi pregătească doctoratul. Obţinând 300 de taleri solicitaţi, Eminescu a pornit într-o lungă „odisee arheologică şi istorică", încheiată fără rezultatul aşteptat. În timp ce Maiorescu îl socotea pe Eminescu a fi între tomuri la Jena, poetul, nemaiavând nimic din ajutorul material primit, sosea la Iaşi, spre a-şi duce — în continuare — viaţa zbuciumată şi nefericită. Dându-şi seama că „aripa largă a poetului nu putea fi închisă prin gratiile strâmte ale bunului simţ, prin decretul din 16 octombrie 1874, ministrul Titu Maiorescu semna numirea lui Eminescu în postul de director al Bibliotecii centrale din Iaşi (G. Călinescu, op. cit., p. 180—181). Deşi nu mai putea să meargă pentru doctorat, totuşi în acel an 1874, Eminescu şi-a făcut debutul la Institutul academic din Iaşi. Xenopol l-a lăsat să suplinească al său curs de logică. Eminescu a căutat să alcătuiască singur un manual de logică, pe care îl scotea a fi necesar.

La 1 iulie 1875, Eminescu a fost scos din funcţia adecvată pentru studiu, de la B.C.I. Numindu-l revizor şcolar pe judeţele Iaşi şi Vaslui, Titu Maiorescu era încredinţat că nu-i face rău. Acţionând cu clarviziune pedagogică şi socială, cu spirit administrativ, Eminescu a reuşit pe un spaţiu restrâns, să înregistreze cel mai ridicat nivel al conştiinţei culturale, naţionale, din istoria învăţământului (G. Călinescu, op. cit., p. 192).

Pentru poetul M. Eminescu, ligamentul central cu Junimea l-a constituit mai ales Titu Maiorescu, prin afecţiunea ce o avea faţă de poet şi prin superioritatea sa culturală, faţă de contemporani. Împreună, ei aveau aceeaşi orientare a gândirii spiritului lor. Ambii erau filozofi, întemeiaţi pe gândire speculativă, nizuindu-se să ajungă la o concepţie asupra universului, din care să rezulte un sistem de etică şi de estetică. Preocuparea lor a fost atât pentru conţinutul gândirii, cât şi pentru forma ei. Amândoi erau admiratori ai lui Schopenhauer, contemplatori ai adevărului şi frumosului, dar nu propriuzis pesimişti. De altfel, din Luceafărul reiese nestăvilita dorinţă de a trăi, căci afirmă cu convingere: „Trăind în cercul vostru strâmt, / norocul vă petrece, / iar eu în lumea mea mă simt / nemuritor şi rece". Loviţi de ura contemporanilor, ambii însă au simţit afinităţile lor spirituale, cu posibilitatea apropierii şi a legăturii sufletelor lor. Ca dovadă, lui Maiorescu i se datoreşte prezentarea categorică a operei poetului, iar lui Eminescu, formularea — la Viena — a direcţiei maioresciene şi apărarea autorului Logicii faţă de atacurile unui ins necuviincios (G. Călinescu, op. cit., p. 204—207).

Din modul de comportare a lui Maiorescu s-au desprins: ideea dependenţei de sine a celorlalţi şi bunele sale intenţii de protector. Recunoscând de timpuriu meritele lui Eminescu, Maiorescu a căutat să-i asigure o carieră strălucită, în afară de nevoi. Eminescu era un spirit căutător de prietenii strânse. Dacă intelectualiceşte Eminescu a fost maiorescian convins, omeneşte grăind, Eminescu n-a fost prietenul lui Maiorescu.

Din unele rânduri atribuite lui Eminescu, reiese — în mod defavorabil pentru Maiorescu — anume, că „nu el a descoperit şi călăuzit geniul lui Eminescu". Cât despre celebritate — spune Eminescu —, „eu n-am râvnit-o nicicând, şi mai ales din partea lui Maiorescu, care s-ar fi lăudat cu talentul meu, fără să ştie, că mie nu-mi prea place lauda d-sale... D-nul Maiorescu a căutat să-mi impună modul său de a vedea... dar din îndemnul lui n-am scris nici un rând, nici n-am fost inspirat..." „De fapt, Eminescu nu vedea în Maiorescu „un păianjen prădalnic, care îşi atrage prada", ci pe strălucitul intelectual, pe care l-a apărat la Viena" (G. Călinescu, op. cit., p. 209—210).

Eminescu a frecventat — în continuare — colonia junimistă din Bucureşti, stabilită în casa lui Maiorescu, îndeplinind rolul oficial, de lector al Junimii.

Îngrijoraţi de soarta poetului, prietenii lui au vrut să-i vină într-ajutor. D-na Mite Kremnitz, cumnata lui Maiorescu, i-a oferit o cameră, în schimbul lecţiilor de limba română. Din a sa consideraţie pentru modesta existenţă, Eminescu s-a sfiit să accepte. În schimb, profitând de absenţa lui Eminescu din Bucureşti, Maiorescu a pus să i se aducă în casă la el, toate lucrurile poetului. Datorită rânduielii aristocratice şi a regulilor ce se impuneau, poetul n-a putut sta la Maiorescu mai mult de două săptămâni. Felul de a fi al poetului, cu mândria sa, nu accepta să trăiască din milostivirea omului căruia nu-i putea oferi ceva în schimb, date fiind superioritatea şi norocul acestuia, de care zeiţa Fortuna l-a făcut părtaş în viaţă.

Dacă „Scrisorile" poetului, publicate în 1881, au fost gândite mai de mult, Luceafărul, Mai am un singur dor şi altele, puse pe hârtie în acea vreme, au fost scoase la iveală mai apoi de Maiorescu. Scrisoarea a III-a a poetului a fost dusă la Iaşi de însuşi Maiorescu.

În atmosferă germanizantă, Maiorescu şi soţia sa obişnuiau să iasă la iarbă verde, pe la localităţile cu mânăstiri sau în preumblări, la care se simţeau bine şi Eminescu împreună cu Slavici.

În urma citirii la palat a uneia dintre „scrisori", Maiorescu, om de cultură şi oficial, i-a vorbit reginei Elisabeta despre Eminescu. I-a înlesnit poetului o audienţă, la palat, care a şi avut loc, fără a-i fi produs o mulţumire poetului, care a rămas, pentru multă vreme, supărat pe Maiorescu.

Asemeni celor mai mulţi, în timpul căldurilor de vară, Maiorescu pleca la băi în străinătate. Cu boala înrăită de munca istovitoare la redacţie, Eminescu era nevoit să rămână în Bucureşti. Norocul a dat şi peste el, după şase ani în care n-a lucrat decât politică, fără repaosul necesar. Un prieten binevoitor l-a invitat la moşia sa din Floreşti, pe Valea Gilortului. Totuşi, pare-se că anume, spre a-i deranja liniştea, I.A. Cantacuzino i s-a plâns lui Maiorescu, că Eminescu şi-ar fi făcut din „Timpul", „organul personal al antipatiilor sale" (G. Călinescu, op. cit., p. 278).

La începutul verii din 1883, Slavici, bolnav, se pregătea să plece la Viena. Ca să scape de poet, care locuia în casa sa, l-a trimis la Maiorescu, cu un bilet în care îi scria că poetul ar fi grav bolnav. Văzându-l pe poet că e liniştit şi zâmbitor, Maiorescu n-a socotit de bine să-l iscodească. La 28 iunie / 10 iulie 1883, d-na Slavici îl anunţa pe Maiorescu, că „D-l Eminescu a înnebunit. Vă rog faceţi ceva să mă scap de el, că e foarte rău". Prietenii, în frunte cu Maiorescu, care a dat 300 lei, l-au internat pe Eminescu în sanatoriul Caritas. Gh. Eminovici, tatăl poetului, venind la Bucureşti, a lăsat asupra lui Maiorescu „toată îngrijirea materială şi morală". Matei, fratele poetului, i-a smuls criticului ceasornicul de aur al poetului (G. Călinescu, op. cit., p. 284).

Tratamentul aplicat la Caritas n-a reuşit şi astfel Maiorescu a dispus trimiterea lui Eminescu la Viena, la sanatoriul doctorului Obersteiner. Acolo, la 12 ianuarie 1884, Maiorescu l-a vizitat pe Eminescu, fiind primit sumbru şi cu neîncredere de către poet.

Când a ajuns a fi iar mai închegat la minte, doctorii i-au vorbit poetului despre Maiorescu. Revenit în fire, pe Eminescu îl neliniştea faptul că se găseşte între alienaţi. Pentru uitarea acestor stări de lucruri, Maiorescu a decis trimiterea lui Eminescu în Italia. Înainte de plecare, Eminescu i-a dăruit dectorului Obersteiner volumul său de poezii, cu dedicaţie. Se ştie, că Eminescu n-a avut răgazul spre a-şi întocmi şi a se îngriji singur de publicarea volumului de poezii. Lui Maiorescu i se datoreşte apariţia primei ediţii a volumului de poezii ale lui Eminescu (Socec, 1884). Dintr-o scrisoare a Mitei Kremnitz, către sora lui Maiorescu, reiese, că Eminescu era amarnic de supărat pe Titus, pentru că i-a publicat poeziile (Colorian Al., în Introducere la Poezii de M. Eminescu, ediţia a III-a, Cugetarea, Bucureşti, 1946, p. 42 şi 53). La întoarcerea în ţară a lui Eminescu, Maiorescu — preocupat de existenţa poetului — a agonisit din cotizaţii fondul unor ajutoare lunare, până la găsirea unui post.

În 1887, fiind la Botoşani, la sora sa Henrieta, Eminescu limpezit la cap, i-a cerut lui Maiorescu să-i trimită cărţile şi hârtiile ce se aflau la dânsul, căci plănuia să realizeze o nouă ediţie a poeziilor sale. Dintr-o prudenţă de arhivar, Maiorescu n-a răspuns nimic, ceea ce l-a supărat pe Eminescu.

În 1888, Eminescu era iar la Bucureşti. Începând să pâlpâie din nou de ardenţă literară, la Junimea, în casa lui Maiorescu, Eminescu citea cu glas vibrant şi bine scandat, piesa în versuri Lais, ceea ce i-a uimit şi i-a înduioşat pe toţi cei de faţă. De fapt, piesa era o traducere după „Le joueur de flûte" (Cântăreţul din flaut), a lui Emile Augier.

La 13 aprilie 1889, un consiliu, în frunte cu Maiorescu, cerea instituirea unei curatele pentru Eminescu, spre a putea primi pensiunea de stat prin tutor, căci viaţa de răspundere morală a poetului încetase. Eminescu a fost din nou internat la ospiciul Caritas. Acolo, în risipirea minţii, a făcut Eminescu diverse afirmaţii extravagante. Obsedat de prezenţa lui Maiorescu în viaţa sa, a făcut Eminescu asocierea: „Uite cum seamănă Pasteur cu Maiorescu!" (G. Călinescu op. cit., p. 312).

În ziua de 17 iunie 1889, în fruntea cortegiului care îl conducea pe Eminescu la cimitirul Bellu, alături de primul ministru, Lascăr Catargiu, se afla şi Titu Maiorescu.

Titu Maiorescu, care din simpla analiză a formelor gândirii, adică din domeniul abstract al logicei, a scos imperativul concordanţei dintre idee şi cuvânt, cultură şi expresie, fond şi formă, stare socială şi instituţiuni, a lăsat competente şi alese aprecieri asupra genialului Luceafăr al poeziei noastre. În aspectele multiple ale artei, ale literaturii şi ştiinţei, cei doi junimişti au urmărit un principiu unic, forma estetică sau logică, frumosul sau adevărul, capabili fiind de stări contemplative (Al. Colorian, op. cit., p. 33). La lectura nuvelei „Sărmanul Dionis", Titu Maiorescu a fost singura persoană din cercul Junimii, capabilă să-şi dea seama de profunzimea cugetării poetului. Despre personalitatea lui Eminescu — spune Titu Maiorescu — că este de o covârşitoare inteligenţă, ajutată de o memorie căreia din ce-şi întipărise nu-i mai scapă nimic, lumea în care trăia fiind lumea ideilor generale. Eminescu este rezultatul geniului său înnăscut, prea puternic — a zis Maiorescu — încât să fie abătut de la drumul său firesc, prin vreun contact cu lumea (Al. Colorian, op. cit., p. 318).

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **2 NOIEMBRIE a.c., — Î.P.S. Sa Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, Arhiepiscop al Sibiului şi Mitropolit al Transilvaniei, Crişanei şi Maramureşului** a primit la reşedinţa mitropolitană pe Pr. Octavian Tomuţa şi soţia de la Parohia Poiana Mărului, jud. Braşov.

— A primit pe P. C. Pr. Consilier ad-tiv bisericesc Simion Săsăujan.

— A primit pe D-na Felicia Arhierie.

● **3 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit pe D-l Prim-ministru Mugur Isărescu, aflat în vizită în oraşul Sibiu, însoţit de o delegaţie din care au făcut parte: Dl. Prefect al Judeţului Sibiu, Lucian Călin, Dl. Prefect al Judeţului Alba Iulia, Ananie Gârbovean, Dl. Primar al Sibiului, Klaus Johannis, alte persoane oficiale.

— În după-masa aceleiaşi zile a prezidat lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial Sibiu.

● **8 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit pe Dl. Av. Dorin Suciu, Decanul baroului de avocaţi Sibiu şi pe P. C. Părinte Consilier economic Ezechil Oancea.

● **9 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit pe D-na Lidia Stoicescu din Bucureşti, împreună cu P.C. Pr. Cibian Simion de la Parohia „Noua" din Braşov.

— A primit pe D-nii Lucian Jiman şi Ion Onuc Nemeş al trustului de presă şi editură „Tribuna", împreună cu dl. fotoreporter Fred Nuss, care i-au înmânat din partea Uniunii Ziariştilor din România Diploma **„Ordinul Ziariştilor" clasa I.** A fost de faţă **P. S. Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU** şi Permanenţa Arhiepiscopiei Sibiului.

● **10 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit pe P. C. Consilier economic *Arhid. Ezechil Oancea.* În aceeaşi zi a primit pe P.C. Consilier ad-tiv bisericesc, Pr. *Simion Săsăujan.*

— A primit pe economul Mânăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, P. C. Arhim. Ilarion Urs în legătură cu continuarea lucrărilor de la Mânăstire.

● **13 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit pe Pr. Ciobanu Petru cu soţia, de la Parohia Slatina, jud. Suceava.

● **14 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit pe Dl. prof. Univ. Dr. Mircea Tomuş, redactorul şef al Revistei Transilvania, însoţit de dl. economist Ioan Meţiu, contabilul şef de la aceeaşi revistă.

— A primit pe P.C. Pr. Ilie Arseniu de la Parohia Păuca, prot. Sibiu.

— A primit pe P.C. Pr. Petru Oltean de la Parohia Viile Sibiului.

— A primit pe P.C. Pr. Ioan Stancu de la Parohia Roşia, prot. Sibiu.

● **15 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit pe Dl. Ion Onuc Nemeş, ziarist din Sibiu.

— A primit pe P.C. Arhid. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.

— A primit pe P.C. Pr. Ersiliu Pop, angajat al Arhiepiscopiei.

● **16 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit pe Consilierul ad-tiv bisericesc al Arhiepiscopiei, P.C. Pr. Simion Săsăujan.

— În aceeaşi zi a efectuat o vizită de lucru la şantierul de construcţie de la Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus, însoţit de P.C. Pr. Petre Ciobanu. Cu această ocazie s-a întâlnit cu Pr. Sporschil, Preot din Austria.

● **17 NOIEMBRIE a.c.,** — A oferit la Reşedinţa mitropolitană din Sibiu o recepţie cu ocazia sărbătoririi împlinirii vârstei de 74 de ani de către Î.P.S. Sa. Cu aceeaşi ocazie s-a întâlnit cu P.C. Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, decanul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, P.C. Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu, Decanul Facultăţii de Teologie din Oradea, P.C. Arhid. Prof. Dr. Ioan N. Floca, consilier juridic al Arhiepiscopiei, P.C. Arhid. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei, P.C. Pr. Simion Săsăujan, consilierul bisericesc al Arhiepiscopiei şi P.C. Pr. Protopop Ioan Găban de la Protopopiatul Mediaş. A fost de faţă **P. S. Visarion Răşinăreanu, Episcop-vicar.**

● **18 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit pe Dl. Teodor Meleşcanu, preşedintele partidului Alianţa pentru România şi candidat la Preşedinţia României, însoţit de Dl. Gheorghe Tinca, vicepreşedinte, deputatul Mihai Berca, dl. Ioan Vraciu, preşedintele filialei Sibiu şi alte persoane oficiale.

● **22 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit pe P.C. Pr. Vasile Prodea cu soţia de la Parohia „Sf. Nicolae" din Şcheii Braşovului, prot. Braşov.

— A primit pe P.C. Pr. Simion Săsăujan, Consilierul bisericesc al Arhiepiscopiei.

● **23 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit pe P.S. Episcop Epifanie Norocel al Buzăului care se afla în trecere prin Sibiu în drum spre Viena.

— A primit pe P.C. Stareţ, Arhim. Irineu Duvlea de la Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus.

● **24 NOIEMBRIE a.c.,** — A prezidat lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului unde s-au rezolvat probleme administrativ-gospodăreşti şi probleme de personal.

— A primit pe Dl. Gabriel Liiceanu, Directorul Editurii **Humanitas.**

● **29 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit pe P.C. Protos. Daniel Stoenescu de la Mânăstirea Densuş, Jud. Hunedoara.

● **30 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit pe P.S. Gherasim, Episcop al Râmnicului, care se afla în drum spre Alba-Iulia cu ocazia sărbătoririi Zilei Naţionale a României.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar Eparhial —

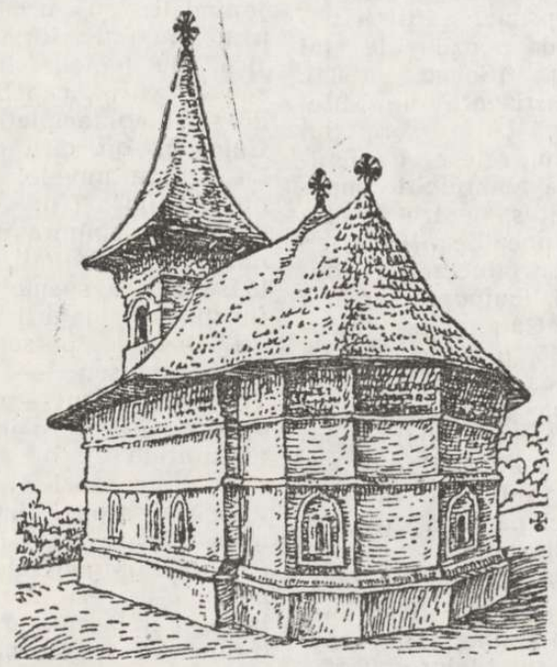

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P. S. VISARION RĂŞINĂREANU **— Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, a săvârşit următoarele:**

● **7 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Vecernia şi Litia în biserica „Sf. Arhangheli" din Sibiu (pr. paroh Nichifor Todor şi Silviu Filimon), rostind cuvânt de învăţătură.

● **8 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit slujba de sfinţire a bisericii „Cuv. Paraschiva" din parohia Metiş, prot. Agnita şi Sf. Liturghie arhierească, rostind bogat cuvânt de învăţătură. La momentul potrivit P. C. diacon Marius Custelceanu a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Valea Lungă, prot. Mediaş. A fost acordat un act de apreciere P. C. Pr. iconom Mircea Stoia şi Consiliului Parohial.

— Seara a slujit şi predicat la Vecernia oficiată în biserica „Sf. Arhangheli" din Răvăşel, prot. Agnita (Pr. paroh Aurel Dancu).

— În aceeaşi zi a cercetat bisericile parohiale din Vecerd, jud. Sibiu.

● **9 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit dumnezeiasca Liturghie arhierească în Capela mitropolitană din Sibiu.

● **11 NOIEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească şi Vecernia în Catedrala mitropolitană.

● **12 NOIEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica parohială „Sf. Împăraţi" din Poiana Mărului II, prot. Braşov, rostind cuvânt de învăţătură. P.C. Pr. Cornel Puşcariu şi Octavian Tomuţă au fost hirotesiţi întru sachelari.

— În aceeaşi zi a cercetat şi biserica „Sf. Nicolae" din Şinca Nouă, prot. Făgăraş.

● **13 NOIEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Ioan Gură de Aur" din Cristian, prot. Sibiu, rostind cuvânt de învăţătură.

● **14 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a prezidat lucrările Conferinţei preoţeşti din prot. Sibiu.

— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **15 NOIEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a participat la festivitatea de lansare a noii serii a revistei „Transilvania" la Cercul Militar Sibiu rostind un cuvânt adecvat.

● **16 NOIEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a prezidat examenul de capacitate pentru candidaţii din Arhiepiscopia Sibiului.

● **18 NOIEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană din Sibiu.

● **19 NOIEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit slujba de resfinţire a bisericii „Sf. Adormire" din Apoldul de Sus, prot. Sălişte, recent restaurată şi Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură. P.C. Pr. paroh Ioan Ivan a fost hirotesit întru sachelar.

● **21 NOIEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica parohială cu hramul „Intrarea în biserică" din Cornăţel, prot. Sibiu (pr. paroh Dorin Dobrotă), rostind cuvânt de învăţătură.

În aceeaşi zi a vizitat bisericile „Sf. Paraschiva" şi „Buna-Vestire" din Hosman, prot. Agnita.

● **23 NOIEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a făcut o vizită la protopopiatele Făgăraş şi Braşov.

— A pus piatra de temelie la noua biserică cu hramul „Sf. Apostoli Petru şi Pavel" din incinta Academiei Forţelor Aeriene „Henri Coandă" din Braşov, rostind cuvânt de învăţătură.

● **25 NOIEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană.

● **26 NOIEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană din Sibiu rostind cuvânt de învăţătură.

— Seara a slujit Vecernia tot în Catedrală.

● **29 NOIEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a luat parte la festivităţile prilejuite de împlinirea a 150 de ani de la înfiinţarea Colegiului Naţional „Andrei Şaguna" din Braşov.

● **30 NOIEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhiereacă în Capela „Sf. Andrei" a Liceului „Carol I" din Sibiu, ctitorită de mitropolitul Nicolae Bălan, rostind cuvânt de învăţătură.

— La orele amiezii a săvârşit slujba parastasului pentru mitropolitul Andrei Şaguna în Catedrala mitropolitană.

— La Mausoleul lui Şaguna din Răşinari a săvârşit un trisaghion şi apoi slujba de sfinţire a unui nou clopot pentru biserica mare din Răşinari.

— Seara a luat parte la spectacolul omagial dedicat zilei naţionale a României, la Casa de cultură a sindicatelor din Sibiu.

● **1 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit împreună cu un sobor de arhierei Sf. Liturghie şi Te-Deumul în Catedrala din Alba-Iulia.

Diacon VASILE AVRAM

Un teolog uitat...

(Urmare din pag. a 3-a)

în limba latină aşa cum se vede în coloanele tomurilor până astăzi. Cele 161 de volume au fost tipărite la Paris între 1857—1866. În editarea acestei titanice munci J.P. Migne a folosit cele mai bune versiuni ale textelor care erau în circulaţie atunci şi s-a folosit de priceperea unor reputaţi lingvişti şi clasicişti ai vremii.

În ultimii ani la Atena prin grija Centrului de Publicaţii patristice (K.E.P.E.), prin strădania protoprezbiterului Ioannis Diotis s-a început munca de reeditare prin fotocopiere a volumelor din Patrologia Greacă. Prin munca depusă în ogorul patristicii şi al teologiei, abatele J.P. Migne rămâne ca una dintre marile personalităţi ale spiritualităţii şi ale teologiei creştine şi ca un precursor încă negalat în migăloasa dar laborioasa activitate de reeditare a operelor Sf. părinţi. Fie ca ori de câte ori vom răsfoi în biblioteca Facultăţii de Teologie din Sibiu sau în alt loc paginile Patrologiei editate de venerabilul abate Migne să-i închinăm un gând luminos şi să-i cerem de la Dumnezeu odihna veşnică sufletului său.

ANUNŢ

În urma hotărârii Consiliului Arhiepiscopesc al Arhiepiscopiei Sibiului, preţul unui abonament anual la „Telegraful Român", pe anul 2001, este de 75 000 lei, iar al „Revistei Teologice" de 100 000 lei. Banii se vor vira obligatoriu în contul nr. 2511.1-61.1/ROL B.C.R. Sibiu.

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Semnalăm o lucrare apărută la Humanitas, **„Lumina faptei din lumina cuvântului". Împreună cu tatăl meu, Dumitru Stăniloae,** de Lidia Ionescu Stăniloae, Bucureşti, Editura Humanitas, 2000, 396 p.

„Volumul de faţă nu e conceput ca o biografie. Biografii s-au mai scris şi se vor mai scrie, mai mult sau mai puţin exacte, mai mult sau mai puţin **„ştiinţifice"**, mai mult sau mai puţin imparţiale. Iată de ce nu se vor găsi aici multe date, ani, în sfârşit, toate acele precizări şi preciziuni care nu fac decât să abstractizeze subiectul şi să-l depărteze de cititor.

În cele ce urmează vom povesti câteva dintre amintirile despre tatăl meu, întâmplări pe care fie ni le-a povestit el, fie le-am trăit noi. Câteva precizări cronologice şi de altă natură vom face numai în cazurile în care în scrierile apărute până acum s-au comis greşeli şi diletantisme prea evidente, pentru că, din păcate, ele nu lipsesc în unele relatări despre viaţa tatei. De aceea, regretăm dacă se vor descoperi nepotriviri cu afirmaţiile biografilor faţă de care noi, păcătuim, poate, din lipsă de stil ştiinţific, dar, în schimb, încercăm să punem în rândurile noastre o parte din dragostea pe care i-am purtat-o şi pe care el, părintele Dumitru, ne-a purtat-o nouă. Şi de aceea suntem încredinţaţi că aidoma lui Dumnezeu, şi oamenii vor trebui să ne ierte, ţinând seama de profunzimea sentimentelor . . ." (Lidia Ionescu Stăniloae).

Părintele Stăniloae a fost un mare teolog al naţiunii noastre. Cărţile lui sunt desigur cărţile unui mare teolog. Căci el a acoperit toată teologia.

★

● **Monahul de la Rohia. N. Steinhardt răspunde la 365 de întrebări,** Ediţia a II-a, de Zaharia Sângeorzan, Humanitas, Bucureşti, 177 p.

„Începând din ianuarie 1988, Zaharia Sângeorzan îi propune lui N. Steinhardt să răspundă, pe cale epistolară, la 365 de întrebări privind teologia, literatura, etica, angajarea politică, societatea şi identitatea noastră, ca şi raportarea sa la repere ale culturii române (Eminescu, Blaga, Noica, Eliade, Cioran). Răspunsurile de fiecare dată spontane şi pline de vervă, demonstrează profunzimea, bunul-simţ, permanenta voiciune a unui spirit deschis către oameni şi cărţi. Şi mai ales înţeleapta căldură sufletească a monahului a cărui voce sună liber şi firesc, contrastând cu anomalia vremurilor în care a purtat dialogul cu Zaharia Sângeorzan."

Acesta e unul din mijloacele pe care le întrebuinţează Zaharia Sângeorzan în diferitele lui interviuri.

Iată, aici, unul din acestea. La nr. 191 întreabă: **„Cum vă imaginaţi că va fi anul 2000?**

Groaznic. Ca triumful haimanalelor, haidamacilor, teroriştilor, fanatismului fundamentalist. Ţările occidentale devenite ori pe cale de a deveni vasalele statelor din Orientul Apropiat. O anarhie feudală bazată pe violenţă, brutalitate, neruşinare şi înrobirea popoarelor civilizate bolnave de angelism şi laşitate.

Un coşmar de pe acum în curs de înfăţişare.

Asta cât priveşte statele. Cât priveşte indivizii, ei se vor împărţi în două clase: a purtătorilor de revorver şi a nepurtătorilor. Primii vor fi oameni liberi (în sens feudal), ceilalţi vor deveni iobagi. Curajul şi arma vor fi criteriile: resemnaţii, fricoşii, sedentarii vor constitui noua clasă servilă. Vor fi şi asociaţii de oameni liberi (bande, ganguri) care vor juca rolul noii nobilimi, noilor stăpâni" (pag. 66).

Aş mai aminti întrebarea nr. 313: **„Răstignirea e suprema umilinţă? Cum o definiţi de la Hristos şi până la lagărele morţii din cel de-al doilea război mondial?**

Răstignirea a fost concepută ca o pedeapsă umilitoare şi degradantă, ca supremă infamie. Gol puşcă, ţintuit, trupul e pedepsit şi umilit şi batjocorit prin însăşi realităţile sale cele mai de seamă (şi proprii) ale omului: libera mişcare şi Verticalitatea. Hristos a prefăcut umilinţa aceasta în victorie, slavă şi mântuire.

Umilinţa victimei - dacă victoria e vrednică de suferinţa ei - este de la Hristos încoace triumf şi salvare.

(A nu se uita spusa Talmudului: orice suferinţă ca să fie autentică trebuie să fie: 1) de înţeles pentru victimă; 2) cu totul lipsită de nădejde; 3) mai ales umilitoare.

Oricare suferinţă căutuşi de puţin explicabilă, altfel decât deznădăjduită şi neumilitoare nu e suferinţă, e pseudosuferinţă şi floare la ureche)" (pag. 124-125).

E un mijloc foarte dibaci de a scoate interviuri lungi, a căror răspunsuri sunt extraordinare. Ce am dat noi aici e numai un exemplu, iar cartea e plină de asemenea lucruri.

Încercaţi o intrare în acest stil şi veţi vedea cât e de extraordinar.

★

● Prof. Maria Paraschiv traduce din limba engleză: **„Viaţa, minunile şi Acatistul Prea Cuvioasei maicii noastre Xenia de Sankt Petersburg, cea nebună pentru Hristos",** Schitul Lacu, Sfântul Munte Athos, Editura Publistar, Bucureşti, 2000, 146 p.

Este viaţa unei Sfinte scrisă pe larg, în care sunt istorisite multe minuni, spre exemplu: **un ajutor în găsirea unei slujbe,** un om este salvat de la pierzanie şi ajutat să-şi găsească un alt drum în viaţă, salvarea unui copil de la surzenie, salvarea de la moarte şi vindecarea unui ofiţer infirm din armată, salvarea vieţii ţareviciului Alexandru şi multe altele care se încheie prin Acatistul Sfintei.

Ea a fost una din sfintele numite „cea nebună pentru Hristos".

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte: **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 50 000 lei. Cont nr. 2511. 1-61. 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1. - 61.15 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 148
SIBIU
15
decembrie
Nr. 47—48
2000

ASTĂZI S-A NĂSCUT HRISTOS

NAŞTEREA DOMNULUI

O! ce veste minunată
În Betleem ni s-arată!

Din an în an, în această zi de decembrie, ne întâlnim în biserici ca să ne aducem aminte şi să sărbătorim împreună, în rugăciuni de mulţumire şi în cântece de bucurie, cel mai mare eveniment ce s-a putut petrece acum 2000 de ani în Betleem: *Naşterea Domnului nostru Iisus Hristos*. A Fiului lui Dumnezeu.

Iată, iubiţi credincioşi, că în această zi sfântă, în urmă cu 2000 de ani, avea să vină, potrivit promisiunilor făcute strămoşilor noştri, la *„plinirea vremii"* (Gal. IV, 4), Fiul lui Dumnezeu, care s-a întrupat *„de la Duhul Sfânt şi din Fecioara Maria"*, în oraşul Betleem din Ţara Sfântă.

Îngerul Gavriil a anunţat-o pe Maica Domnului că: *„Sfântul care se va naşte din tine se va numi Fiul lui Dumnezeu"* (Luca I, 35). Se confirma astfel şi se dezlega taina din proorocia lui Miheia din Vechiul Testament: *„Şi tu, Betleeme, nu eşti mai mic între oraşele lui Iuda, pentru că din tine se va naşte Povăţuitorul"* (Miheia V, 1).

Profeţii preziseră, aşadar, unde se va naşte şi cine va fi Cel ce se va naşte. Sfântul Evanghelist Ioan spune: *„Cuvântul s-a făcut trup şi a locuit printre noi, plin de har şi adevăr"* (Ioan I, 14).

Sfântul evanghelist Luca, istorisind despre naşterea lui Iisus, începe aşa: *„În zilele acelea a ieşit poruncă de la Cezarul August să se înscrie toată lumea. Înscrierea aceasta a fost întâia de când guverna în Siria, Quirinius"* (Luca II, 1—2).

Începând în felul acesta, evanghelistul îşi dezvăluie intenţia, anume de a arăta că evenimentul Naşterii s-a petrecut cu adevărat, că nu e inventat nimic, că nu e o legendă.

Legendele nu precizează niciodată momentul istoric în care s-au petrecut faptele pe care le povestesc. Sfântul Evanghelist Luca prezintă martori pentru ceea ce afirmă. Întâi de toate precizează timpul naşterii: pe vremea împăratului August, şi anume pe când se desfăşura un recensământ. Aşadar, Naşterea lui Iisus poate fi chiar datată. Că împăratul August, cu numele complet Octavianus Augustus a existat, nu se îndoieşte nimeni. Augustus e de fapt un supranume şi înseamnă Ilustrul, Sacrul. Se ştie că el a domnit între anii 27 î.d.Hr. şi 14 d.Hr., şi a fost un împărat bun pentru că a asigurat imperiului 40 de ani de pace.

Din cauza acestui recensământ Maica Domnului a plecat din Nazaret, oraş în provincia de nord a Palestinei, numită Galileia, spre orăşelul Betleem, oraş în provncia de sud, numită Iudeea. De ce acolo? Pentru că de acolo i se trăgea neamul — era din neamul lui David cu obârşia în Betleem — şi fiecare trebuia să se înscrie la locul de baştină.

Aşadar, după stabilirea *timpului* evanghelistul stabileşte *locul* Naşterii. Iar locul, orăşelul Betleem, există până astăzi, aşa că nu se mai poate spune că evanghelistul ar fi inventat acest nume.

Evanghelistul Matei relatează şi el, ca şi Evanghelistul Luca, că Naşterea lui Iisus s-a petrecut în Betleemul Iudeii. Sf. Matei nu-i însemnează însă pe stăpânitorii romani ai vremii, ocupanţi ai Ţării Sfinte, ci pe stăpânitorul locului, pe regele autohton, zicând: *„În zilele regelui Irod"*. Informaţia completează cât se poate de bine datele oferite de Sfântul Luca: regele Irod cel Mare a domnit într-adevăr în aceeaşi vreme, în timpul împăratului August, între anii 37 î.d.Hr. — 4 d.Hr., deci chiar în timpul în care se arată că s-a născut Iisus.

Sfântul Evanghelist Matei povesteşte, în continuare, cum au sosit la Betleem nişte magi din Răsărit, conduşi de o stea. Au venit să se închine noului născut, în care vedeau un rege deosebit, un trimis al cerului. Ei fiind de alte neamuri şi religii, nu ştiau de Mesia. Dar iată că Acela li s-a descoperit şi lor. Era un semn că Mântuitorul venea pentru toate neamurile, că misiunea Sa era universală.

Cine puteau fi aceşti magi? Ei erau înţelepţi persani, babiloneni sau arabi, care se ocupau cu studierea cerului, a mişcării astrelor, poate preoţi, poate regi locali. Se ştie că la Sippar, lângă vechiul Babilon, exista chiar o şcoală astronomică. Numele lor ne este cunoscut numai din tradiţie: Melchior, Baltazar şi Gaşpar.

Mulţi astronomi moderni au întreprins cercetări pentru a afla dacă în trecut, în vremea Naşterii Domnului au fost semna-

(Continuare în pag. a 2-a)

† **ANTONIE**
Arhiepiscop al Sibiului
şi
Mitropolit al Transilvaniei

„MARE MINUNE S-ARATĂ..."

După un post de 40 de zile şi după o perioadă de reculegere şi de rugăciune mai adâncă şi mai fierbinte, iată-ne ajunşi şi în acest an la ziua cea măreaţă şi luminoasă a Naşterii Domnului sau a Crăciunului.

Prăznuim astăzi un Crăciun deosebit, un Crăciun jubiliar pentru că numărăm în această zi de 25 decembrie a anului de graţie pe care-l trăim, 2000 de ani de la minunea petrecută în Betleemul Iudeii şi anume Naşterea Fiului lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru Iisus Hristos. Întreaga făptură, ca şi întregul cosmos se pregăteşte să întâmpine aşa cum se cuvine acest extraordinar eveniment al înomenirii lui Dumnezeu, eveniment ce a despărţit în două istoria lumii şi pe care a pecetluit-o cu însemnătatea sa.

Naşterea Domnului a produs un impact deosebit asupra conştiinţei umane, i-a arătat acesteia până unde poate ajunge **„Kenoza"**, adică smerenia sau golirea divinului care vine întru întâmpinarea omului căzut şi dornic de îndreptare.

Prin Întruparea Sa, Dumnezeu **„biruieşte rânduielile firii"** şi ne arată tuturor până unde merge dragostea Sa nemărginită faţă de om şi faţă de restaurarea lui ontologică. Şi omul simte acest lucru, se minunează văzând smerenia cea fără de margini a Creatorului şi-i mulţumeşte Acestuia pentru purtarea Lui de grijă ca şi pentru marele Dar pe care i l-a trimis, adică **„Fiul Său cel Unul Născut"**.

Crăciunul ca sărbătoare a întrupării este o icoană admirabilă a dragostei şi a smereniei lui Dumnezeu Cel care bogat fiind a sărăcit pentru noi, pentru a ne putea restaura fiin-

(Continuare în pag. a 3-a)

† **VISARION RĂŞINĂREANU**
Episcop-vicar
Sibiu

„Asociaţiunea" la actul Unirii de la 1 Decembrie 1918 (II)

(Urmare din nr. trecut)

La cererea C.N.R. Central, A. Bârseanu, preşedintele C.N.R. Sibiu, îl trimite la Alba Iulia pentru a asigura ordinea şi securitatea, pe căpitanul Vasile V. Barbu, însoţit de o companie a Gărzii Naţionale, şi care va colabora cu Fl. Medrea, căpitanul gărzii locale.

Un tren special condus de maiorul Aurel Păcală şi dr. Nicolae Regman din partea C.N. Sibiu ducea la Alba Iulia delegaţii aleşi în comitat. Nu lipseau delegaţii din valea Oltului, valea Hârtibaciului, corul seminarial condus de T. Popovici, „reprezentanţii reuniunilor şi institutelor culturale", apoi „oaspeţi dornici de a fi de faţă la marea sărbătoare" ş.a.

La Alba-Iulia îşi prezintă credenţionalul Ioan Banciu şi Corneliu Bardoşi din partea „Asociaţiunii", dr. Vasile Bologa din partea Şcolii Civile de Fete a „Asociaţiunii", dar şi profesoarele aceleiaşi şcoli, dr. Eleonora Lemenyi-Rozvan şi Eugenia Tordoşianu, dar în numele Reuniunii Femeilor Române din Sibiu. E. Lemenyi-Rozvan mai era cunoscută pentru ideile ei socialiste. Dintre despărţăminte au fost prezente doar 7 — lipsind cele mai importante (Braşov, Cluj, Deva, Alba-Iulia, Sibiu ş.a.), fapt nefiresc, dacă ne gândim că cei care conduceau despărţămintele erau şi conducătorii gărzilor şi consiliilor naţionale, care le absorbea întreaga ener-

(Continuare în pag. a 3-a)

Dr. GOŢIA DORIN

Naşterea Domnului — eveniment de demarcaţie în istorie

Orice drum este în el însuşi un semn de demarcaţie şi la rândul lui este marcat de alte semne: indicatoare, pietre de kilometraj, copaci, staţii de benzină, hanuri, fântâni, troiţe etc.

Viaţa este un drum pe care-l parcurgem luându-ne repere oricând şi indiferent de direcţia în care mergem şi de unde venim. Ca şi viaţa, şi istoria noastră e marcată de evenimente ce devin jaloane de orientare, puncte de referinţă.

Cronologiile diferitelor culturi şi civilizaţii indică acest lucru. Orice cronologie, de pildă, începe cu un eveniment mai mult sau mai puţin precis plasat în timp, dar de semnificaţie majoră pentru o întreagă populaţie. Exemple de astfel de pietre de temelie, în culturile şi cronologiile mai familiare nouă astăzi pot fi: facerea lumii, jocurile olimpice, fondarea Romei, naşterea lui Hristos, fuga lui Mohamed de la Mecca la Medina ş.a.

Printre evenimentele de reper din viaţa noastră, pe lângă cele legate de naştere, căsătorie, copii, şcoli, serviciu, moarte şi altele, şi deasupra tuturor pentru impactul pe care-l are la toate nivelurile în viaţa celui credincios, se numără şi Naşterea Domnului. Este de remarcat aici diferenţa radicală dintre un eveniment pur demarcaţional cu caracter narativ-descriptiv cum ar fi facerea lumii şi un eveniment care este tot demarcaţional dar cu valoare normativă în viaţa credinciosului cum este Naşterea Domnului, mai ales la o aniversare jubiliară ca cea de anul acesta.

Acum, la 2000 de ani de la Întruparea Fiului lui Dumnezeu în istorie ca semn concret al dragostei divine culminante faţă de lume, este nevoie, mai mult ca oricând, nu numai de a ne aduce aminte de eveniment, nu numai a ne conştientiza cu privire la importanţa şi implicaţiile lui în viaţa noastră, nu numai de a învăţa lecţia de dogmatică formulată în baza lui, ci, mai ales, de a ne gândi la un mod concret de celebrare, la un fel de program spiritual care odată urmat, să producă în mod eficient şi evident o transformare substanţială a noastră cu implicaţii la toate nivelurile vieţii, deci o transformare mântuitoare.

Desigur, fiecare om poate concepe un astfel de program în funcţie de caracteristicile vieţii sale şi de circumstanţele interne şi externe ce-i determină pelerinajul existenţial.

Totuşi, pot fi imaginate şi puncte comune ale unui tip de program ce să fie aplicabil la cei mai mulţi, dacă nu chiar la toţi cei ce se identifică sau se recu-

(Continuare în pag. a 3-a)

Pr. Prof. Dr.
THEODOR DAMIAN

Hristos se naşte

Cerul şi pământul
În cântări răsună,
Îngeri şi oameni
Cântă împreună

Refren:
Hristos se naşte
Domnul coboară
Îngerii cântă,
Magii îl adoră.
Păstori aleargă,
Ieslea o-nconjoară,
Mari minuni
se întâmplară.

În Viflaim azi
E mare minune
Fecioara curata
Fiu născu în lume.

Din cer Cuvântul
În trup se arată,
Noaptea din lume
Zi se face-ndată.

Din răsărit vin
Magi cu bucurie
Cu dar de smirnă,
Aur şi tămâie.

Hristos se naşte
Veniţi la închinare,
Cu vesel suflet,
Veselă cântare.

DECEMBRIE 1989

Întru pomenirea martirilor căzuţi pentru libertate

Rugăciune către Maica Domnului

Prea sfântă Născătoare de Dumnezeu, Maica Soarelui celui Neapus, cu rugăciunile tale fă milostiv pe Preabunul Dumnezeu, ca să dea odihnă celor ce au căzut pentru libertatea poporului român; să aşeze sufletele lor unde dreptii sălăşluiesc; să-i arate pe ei moştenitori ai bunătăţilor celor veşnice; să le dea lor răsplata cuvenită dreptilor, iar pe noi să ne învrednicească a le cinsti memoria şi a vedea înfăptuite idealurile pentru care ei s-au jertfit.

Veşnica lor pomenire!

Acte de mărinimie creştină şi de preţuire a culturii şi spiritualităţii româneşti

1. În luna mai a.c. s-a mutat la cele veşnice cea care a fost vrednica de pomenire *preoteasa Livia Bodogae*, soţia *pr. prof. dr. Teodor Bodogae* şi nepoata de frate a mitropolitului Nicolae Bălan, eveniment consemnat la momentul respectiv şi în paginile „Telegrafului Român". Menţionam atunci că în intenţia adormitei în Domnul a fost să acorde un ajutor material, echivalent cu o bursă de studiu, unui student stăruitor la învăţătură şi cu o situaţie materială precară.

Această intenţie a fost consemnată în testamentul pe care l-a întocmit preoteasa Livia Bodogae şi recent a şi fost îndeplinită: la recomandarea conducerii Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna", un student din anul I, orfan de ambii părinţi, cu o comportare foarte bună, are depusă la bancă valoarea unei burse de studiu, urmând a-şi ridica lunar suma de 500 000 lei, prevăzută pentru achitarea speselor de întreţinere în facultate.

Rugăm pe bunul Dumnezeu să răsplătească în împărăţia Sa cerească pe cea care, trăind printre noi, ne-a oferit o pildă de credinţă şi viaţă creştină. De asemenea mulţumim D-lui Mihai Moldovan, legatar testamentar şi rudenie a adormitei în Domnul, pentru interesul aparte manifestat în îndeplinirea întocmai a prevederilor testamentare.

Dar actul de binefacere la care ne-am referit nu este singurul. Înainte de plecare în veşnicie, alături de ilustrul dascăl profesor dr. Teodor Bodogae, care i-a fost soţ, preoteasa Livia Bodogae a donat bibliotecii Facultăţii de Teologie, cea mai mare parte a bibliotecii familiei, constând din 2074 volume (1653 cărţi şi 425 exemplare reviste). Fondul donatorilor bibliotecii Facultăţii de Teologie s-a îmbogăţit astfel cu o valoroasă contribuţie, care onorează în modul cel mai înalt o familie de preot şi dascăl în Teologie, şi îi perpetuează memoria.

2. În luna octombrie a.c., Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna", a fost beneficiara a încă unui act de binefacere din partea familiei unui alt ilustru preot şi dascăl de Teologie: *Dr. Simion Radu*. Fiica vrednicului de pomenire părinte Simion Radu, D-na lector univ. Doina Borza a îndeplinit, de asemenea, prevederea testamentară a tatălui Domniei Sale, donând bibliotecii Facultăţii de Teologie, un număr de 1210 volume (cărţi şi reviste). Dintre acestea, 474 volume (52 cărţi plus 422 reviste), au fost transferate, la dorinţa familiei pr. prof. dr. Simion Radu, la Biblioteca Centrului Eclesiastic de documentare „Mitropolit Nicolae Colan" din Sf. Gheorghe.

Adânc mulţumitori pentru mărinimosul şi onorantul gest, rugăm pe bunul Dumnezeu să odihnească cu dreptii sufletele adormiţilor robilor Săi, preotul profesor Simion Radu şi preoteasa Patriţa, iar membrilor familiei să le hărăzească sănătate şi viaţă îndelungată.

Am consemnat, cu recunoştinţă, aceste pilduitoare fapte, pentru că ele reprezintă o continuare a unei îndelungate tradiţii, în baza căreia, biblioteca Facultăţii de Teologie se numără între cele mai valoroase din Transilvania. Este vorba prin urmare de pietre puse la temelia unui edificiu de cultură şi spiritualitate românească, care va dăinui peste veacuri.

Recunoştinţă şi alese mulţumiri binefăcătorilor noştri! Un pios gând de pomenire pentru cei ce sălăşluiesc în împărăţia cerească!

Decan,
Pr. prof. dr. D. ABRUDAN

Naşterea Domnului

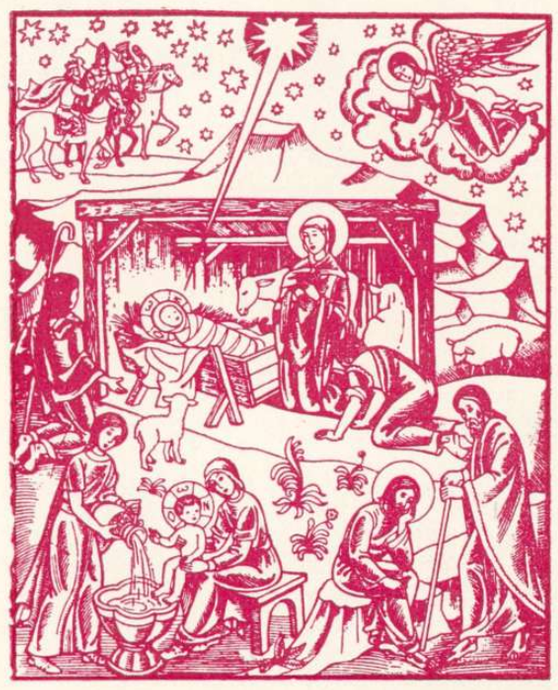

(Urmare din pag. 1)

late *comete* sau stele deosebite, în mişcare, în sensul celei despre care vorbeşte evanghelistul Matei. S-a descoperit astfel la Sippar — de care am pomenit mai înainte — o tăbliţă de lut care ţinea pe atunci loc de hârtie, pe care este semnalată în scris, cam în vremea Naşterii Mântuitorului, apariţia unei astfel de stele.

Dar magii ajunşi la Ierusalim, spune tot Sf. Matei, din nepricepere au acceptat o întâlnire cu regele Irod, pe care l-au informat despre stea şi despre scopul venirii lor acolo: *Naşterea unui Prunc minunat*. Irod i-a rugat să-L caute, iar apoi să vină să-l informeze dacă, şi unde l-au găsit, cu gândul ascuns de a-l pierde pe Prunc. Magii L-au găsit, I s-au închinat, dar nu s-au mai întors pe la Irod, fiind înştiinţaţi despre intenţiile lui.

Înştiinţaţi au fost şi bătrânul Iosif şi Maica Domnului, şi au fugit cu Prunc ul în Egipt, ca să scape o vreme de urmărirea lui Irod. Dându-şi seama că planurile i-au fost date peste cap, Irod *„s-a mâniat foarte tare şi a trimis ostaşi în Betleem, şi în tot ţinutul acela, să ucidă pe toţi pruncii de la 2 ani în jos, după vremea ce aflase de la magi"* (Matei II, 16).

Istoricul latin Macrobius, vorbind despre domnia împăratului August, deci despre împăratul pe vremea căruia s-a născut Iisus, spune că acesta s-a supărat când a auzit că Irod a poruncit uciderea pruncilor sub doi ani. Iată, prin urmare, o dovadă istorică independentă de textul Evangheliei şi din cu totul altă arie geografică şi culturală.

Fuga în *Egipt*, acest refugiu la care a fost obligat Fiul lui Dumnezeu, îndată după întrupare, a luat sfârşit numai după moartea lui Irod. În legătură cu întoarcerea *„în pământul lui Israel"*, evanghelistul Matei ne mai dă o ştire: Dreptul Iosif şi Fecioara Maria nu s-au putut întoarce în Iudeea, deoarece aici domnea Arhelau, fiul lui Irod.

A existat Arhelau? Se ştie nu numai că a existat, ci şi cum a fost: un criminal ca şi tatăl său.

Iată cum istoria confirmă temerile Dreptului Iosif şi ale Fecioarei Maria, de a se întoarce din Egipt în Iudeea. Cei trei s-au întors la Nazaret, în Galileea, pe altă cale, ocolind Iudeea.

Martorii Naşterii sunt, înaintea oricui, evangheliştii şi toţi autorii Noului Testament, ale căror cărţi sunt prin excelenţă şi cărţi istorice, deşi nu au fost scrise cu această intenţie. Dar iată că ei au însemnat totuşi şi împrejurările istorice, în care s-au petrecut evenimentele legate de întruparea Fiului lui Dumnezeu, şi au făcut aceasta tocmai pentru a arăta că toate s-au petrecut întocmai, în locuri şi în timpuri precise, cu martori şi cu mărturii la îndemâna oricui.

Împlinirile ne dau convingerea că toate au fost rânduite de Dumnezeu să se petreacă aşa. Dacă profeţiile s-au împlinit, înseamnă că totul a fost gândit dinainte de Dumnezeu, aşa cum a promis şi, împlinirea lor e o garanţie pentru noi că întreaga Scriptură se va împlini, că întreaga ei învăţătură este adevărată şi dumnezeiască. Căci cel dintâi mesaj ceresc trimis de Dumnezeu prin îngeri, în noaptea Naşterii, acesta a fost: *„Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace, între oameni bunăvoire"* (Luca II, 14).

Naşterea Domnului ne readuce în suflete frumuseţea şi puritatea copilăriei şi acele simţăminte care, trăite atunci, lasă urme de neuitat de-a lungul întregii vieţi. Renaştem odată cu El, şi creştem împreună cu El. Redevenim curaţi şi buni ca şi Sfântul Copil dumnezeiesc, întrupat tocmai pentru aceasta, ca să ne dea starea de puritate şi să ne facă mai buni, să ne spună că e posibil să ne regăsim şi după ce ne-am pierdut.

Primiţi, drept aceea, cu sufletele deschise şi pline de bucurie vestea Naşterii Domnului.

Primiţi pe Cel dintâi colindător sosit din înălţime de cer, dintre îngeri şi astre, şi lăsaţi-L să vă cânte colindul sfânt, în vorbe şi în melodii cereşti, şi să ne transmită *Mesajul* pe care Treimea cea sfântă şi nedespărţită ni l-a destinat, ca unora care suntem în grija permanentă a Celui ce ne-a zidit.

Sărbătoarea Naşterii lui Hristos să vă fie de folos. Ne-a ajutat Dumnezeu de am ajuns cu sănătate această mare zi a creştinătăţii. Să fim încredinţaţi că, dacă ne vom păstra dreapta credinţă şi, dacă ne vom strădui spre toată fapta cea bună, Dumnezeu va adăuga Harul Său, va lua aminte la nevoinţele noastre şi va asculta rugăciunile noastre, precum este scris: *„De este cineva cinstitor de Dumnezeu, şi face voia Lui, pe acela îl ascultă"* (Ioan IX, 13). Să ne străduim în toate după putere şi să ţinem măsura care nu dă greş niciodată: *„Ce voiţi să vă facă vouă oamenii, faceţi-le şi voi lor"* (Luca VI, 31).

Vom începe şirul acestor sărbători astăzi cu Naşterea Domnului şi, apoi le vom continua cu Anul Nou şi cu Boboteaza. Suntem la sfârşit şi început de mileniu şi, de aceea să le cinstim potrivit tradiţiilor noastre de două ori milenare în care au trăit, au murit şi s-au mântuit moşii şi strămoşii noştri.

Nu uitaţi cuvântul grav şi avertismentul foarte serios, care vine încă de la sfântul Ciprian al Cartaginei: În afară de Biserică nu există mântuire. Aici, în Biserica Ortodoxă strămoşească, prin rugăciuni la Mântuitorul, la Maica Domnului, prin Sfintele Taine şi prin Sfânta Cruce, prin mijlocirile Sfinţilor şi prin slujba preoţilor învestiţi cu Har de Sus, prin hirotonie de la episcop care o transmite de la Mântuitorul şi Sfinţii Apostoli, aici şi *numai* aici este garanţia iertării păcatelor şi a intrării în Împărăţia lui Dumnezeu, dobândirea mântuirii. Sub orice chip al evlaviei ar veni smintitorul, ei nu sunt altceva decât *„fraţi mincinoşi"*, cum îi numea Sfântul Pavel (II Cor. XI, 26), îndemnându-ne să ne ferim de dânşii, căci ei au *„doar chipul cucerniciei, dar puterea ei o tăgăduiesc"* (II Tim. III, 5). Vin cu Biblia în mână dar o tălmăcesc după capul lor, împotriva Bisericii. Nu uitaţi că diavolul l-a ispitit pe Mântuitorul tot cu Biblia în mână, alegând texte dezlegate de întregul Scripturii, ceea ce i-a şi spus Mântuitorul, respingându-l ca pe un mincinos.

Semnul cel mai evident că ei nu vin de la Dumnezeu e că vor *dezbinare*, cheamă le grupări din afara Bisericii, în slujba lor, nu în slujba Bisericii. Dezbinarea duce la neîncrederea în credinţa creştină, la depărtarea totală a unora de la credinţă. Noi românii am fost una în credinţă de-a lungul veacurilor, de aceea am rezistat tuturor încercărilor vremelnicilor stăpânitori străini de a ne desfiinţa ca neam, de a ne interzice limba, de a ne schimba credinţa. Cei care şi-au schimbat-o, se ştie, şi-au pierdut şi neamul şi limba şi numele.

Vă fac urare de petrecere în pace şi în bucurie, a sărbătorii Naşterii Domnului şi a celorlalte sărbători. Să fiţi sănătoşi toţi şi anul care vine, 2001 să vă aducă prisos de mulţumiri sufleteşti. Să vă bucuraţi în pace de roadele muncii Dv. Părinţii să se bucure de copii cuminţi, respectuoşi şi respectaţi în societate. Copiii să-şi bucure părinţii, continuându-le numele cel bun şi făcându-le parte de bătrâneţe liniştită şi senină.

Primiţi colindătorii care vă vor cânta la ferestre:

„O, ce veste minunată, în Betleem ni s-arată".

Bucuraţi-vă toţi în Domnul şi fiţi sănătoşi!

Parteneriat româno-austriac

În perioada 22—28 octombrie 2000, Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu a primit vizita unui grup de 15 studenţi şi două cadre didactice de la Facultatea de Teologie Romano-Catolică a Universităţii „Karl Franz" din Graz (Austria). Vizita s-a desfăşurat în cadrul parteneriatului existent între cele două instituţii deja amintite. Scopul acestei vizite a fost cunoaşterea directă, atât a modului de trăire a Ortodoxiei, cât şi cunoaşterea personală a studenţilor teologi ortodocşi.

Primirea oficială a fost făcută de decanul Facultăţii de Teologie, Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, alături de cadrele didactice implicate în acest proiect, Pr. Lector Dr. Ieremie Marga, Arhidiac. Conf. Dr. Dorin Oancea şi Pr. Conf. Dr. Vasile Grăjdian. De asemenea, delegaţia austriacă a fost primită de o serie de personalităţi locale, dintre care amintim pe Prea Sfinţitul Visarion Răşinăreanu, episcop vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, primarul Klaus Johannis şi decanul Institutului Teologic Luteran, prof. dr. Hans Klein.

Partea română a avut ocazia să le prezinte oaspeţilor adevărate modele de trăire ortodoxă, fiind vorba atât de mânăstiri deja consacrate pentru viaţa lor monahală şi pentru monumentele arhitectonice (Sâmbăta de Sus, Cozia, Curtea de Argeş), cât şi de mici parohii rurale, în care Ortodoxia se păstrează în forma ei cea mai pură (Sibiel). Aceştia au fost plă-

(Continuare în pag. a 4-a)

CIPRIAN STREZA,
student teolog, an II

Armata şi Biserica

— însemnări pe marginea unui seminar —

În zilele de 31 octombrie şi 1 noiembrie anul curent s-au desfăşurat la Cercul Militar Sibiu lucrările seminarului cu tema: „Armata şi Biserica. Tradiţie şi actualitate la sfârşit de mileniu". Organizat de Institutul pentru Studii Politice de Apărare şi Istorie Militară, Academia Forţelor Terestre, Comisia Română de Istorie Militară şi Revista de Istorie Militară, cu sprijinul Fundaţiei „Hanns Seidel", seminarul s-a bucurat de o participare de excepţie, pe măsura subiectelor dezbătute.

În deschiderea lucrărilor au rostit alocuţiuni primarul oraşului Sibiu, dl. Klaus Johannis, P.S. Visarion Răşinăreanu, episcop vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, gen. de brigadă dr. Mihai E. Ionescu, directorul Institutului pentru Studii Politice de Apărare şi Istorie Militară, gen. de divizie dr. Liviu-Oliver Habian, comandantul Academiei Forţelor Terestre, dl. Horst Kossack, reprezentant rezident al Fundaţiei „Hanns Seidel" în România.

Seminarul a reunit reprezentanţi ai celor două instituţii care, deşi atât de diferite ca structură, s-au dovedit a se afla într-o relaţie de interdependenţă de-a lungul timpului până în actualitate. Pe parcursul celor două zile au fost prezentate referate menite să evidenţieze consensul între Armată şi Biserică în istoria românilor, începând din secolele II—III, în Dacia romană, parcurgând momente cruciale care au contribuit la conturarea profilului actual al României: stat liber şi suveran, până în anii din urmă, când eforturile se unesc pentru realizarea demersurilor necesare integrării euro-atlantice.

De la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Sibiu au fost prezenţi: pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, care a expus referatul intitulat: *„Clerul militar în războiul de independenţă şi în războaiele de întregire şi reîntregire a neamului"*, pr. asist. drd. Constantin Necula cu comunicarea: *„Pastoraţia militară în viziunea preotului Ioan Dăncilă"*, drd. asist. Paul Brusanowski cu expunerea: *„Însemnările unui comandant austriac despre ţările române"* şi drd. Claudia Dumitriu cu referatul: *„Călugăriţe ortodoxe în serviciile sanitare ale armatei române (1877—1878; 1916—1918)"*.

A fost pus în lumină un fapt cert, şi anume acela că sondajele de opinie desemnează cele două instituţii drept cele mai credi-

(Continuare în pag. a 3-a)

CLAUDIA DUMITRIU

„Asociaţiunea" la actul Unirii

(Urmare din pag. 1)

gie. Cele 7 despărţăminte merituoase au fost: Brad, Bucium (Sălaj), Ceica (Bihor), Crasna (Sălaj), Huedin, Oradea şi Şimleul Silvaniei.

Redăm textul integral al actelor esenţiale: extrase din procesele verbale ale Şcolii Civile de Fete şi ale Astrei, precum şi credenţionalele prezentate de cele două instituţii şi despărţămintele „Asociaţiunii" la Alba Iulia.

a) Centrala Sibiu: Ioan Banciu, Sibiu; Corneliu Bardoşi, Sibiu;

b) Despărţământul Brad: Ioan Ghişa, Brad;

c) Despărţământul Bucium: Ioan Nossa, Petre Tulbure, Bucium;

d) Despărţământul Ceica: Sever Sălăgean, Holod;

e) Despărţământul Crasna: Ioan Perényi, Ortelec;

f) Despărţământul Huedin: Aurel Muntean, Huedin; Ioan Irimeş, Săcuieni;

g) Despărţământul Oradea-Mare: Dr. Savu Marta, Augustin Magyar, Oradea-Mare;

h) Despărţământul Şimleul-Silvaniei: Nicolae Munthiu, Dr. Iuliu P. Mureşian, Şimleu.

Reprezentanţii colegiilor de la şcoalele medii, institutele teologice, pedagogice şi şcolile civile.

23. Şcoala civilă de fete a Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român din Sibiu: dr. Vasile Bologa, Sibiu.

Majoritatea conducerii P.N.R. era compusă din membri ai Astrei, iar exemplele sunt numeroase: George Pop de Băseşti, dr. Ioan Raţiu, Alexandru Mocioni, dr. Aurel Vlad, Iuliu Coroianu, Vasile Lucaciu, Teodor Mihali, Alexandru Vaida Voevod, Iuliu Maniu ş.a. Între cei 14 condamnaţi în perioada Memorandului, pe lângă unii dintre cei deja amintiţi, mai apar astriştii: D.P. Barcianu, N. Cristea, R. Patiţia, D. Roman, G. Domide, P. Barbu. De asemenea, în noiembrie — decembrie 1918 persoane de la conducerea unor despărţăminte se aflau şi în conducerea Consiliilor Naţionale locale.

Personalităţi aflate în slujba „Asociaţiunii" sau membri ai acesteia formau majoritatea Marelui Sfat Naţional Român la Alba Iulia, anume: A. Bârseanu, preşedintele Astrei, ales ca vicepreşedinte al acestui for, S. Dragomir, O. Ghibu, I. Lupaş, O. Goga, O. C. Tăslăuanu, I. Lepădatu, N. Bălan, I. Broşu, E. Lemeny-Rozvan, E. Roşca.

La 30 iulie 1919 au mai fost cooptaţi şi Partenie Cosma, Iuliu Moldovan, Dumitru Comşa, Ion Agârbiceanu, I.U. Soricu ş.a., astrişti cu recunoscute merite.

A. Bârseanu a susţinut ideea unirii „fără condiţii", mobilizând tinerii în favoarea acestei idei, care nu s-a dovedit prea inspirată, aşa cum o ilustrează documentele Astrei din perioada interbelică, ca să ne referim numai la acest fond.

La cererea tineretului a lansat o declaraţie cu 30.000 de semnături ca un protest împotriva unirii fără condiţii. Ioan Broşu, Gheorghe Crişan şi alţii au avut acelaşi punct de vedere, combătând poziţia lui V. Goldiş.

Efervescenţa şi bucuria eliberării naţionale au fost înregistrate atât la Şcoala Civilă de Fete, cât şi la „Asociaţiune". După secole de frustrare şi impilare maghiară, sentimentul intrării într-o normalitate istorică, aceea a României Mari, adică un sentiment firesc al autohtonului, şi-a pus amprenta pe cumpăna anilor 1918/19.

Colectivul şcolii Astrei ia la cunoştinţă „cu mare bucurie despre hotărârile de la Alba Iulia", reacţiile şi acţiunile sale ulterioare demonstrând fără echivoc că relaţia politică-culturală este indispensabilă emancipării etnice. A. Bârseanu, preşedintele Astrei, va conduce congresele profesorilor români din decembrie 1918 şi primele luni ale anului 1919, ca omagiu pentru activitatea sa profesorală la Braşov şi pentru patriotismul său în genere.

Elevele române de la Institutul Maicilor Franciscane din Sibiu sfidează, în acest an fatidic pentru imperiul austro-ungar, dispoziţiile oficiale privind interdicţia limbii române în şcoală şi internat. „Am început, îşi amintea Olivia Vasiu, să vorbim româneşte în afara orelor de program, să învăţăm poezii şi cântece patriotice şi ne-am făcut rost de o panglică tricoloră pe care o purtam la reverul uniformei şcolare". La 1 Decembrie, rememorează fosta elevă, „cu ajutorul colegelor de la Şcoala Civilă de Fete a «Asociaţiunii» ne-am împodobit camerele de la internat cu steguleţe tricolore, şi, gătite în port naţional sălăştean, am ieşit în curte, unde am cântat «Pe-al nostru steag» şi «Deşteaptă-te române».

Biblioteca „Astrei", în afara altor donaţii — unele de la saşi, mai e beneficiara a trei ex. din *Cărticica legionarului român,* oferită de Legiunea Română din Sibiu, iar la Muzeul „Asociaţiunii", ca depozitar al valorilor culturale naţionale, este depus „spre păstrare stindardul batalionului «Avram Iancu» pregătit din partea românilor din Basarabia". Predarea steagului şi „aşezarea lui în sala festivă" s-a petrecut în prezenţa ofiţerilor acestui batalion şi a comandamentului armatei române staţionate în Sibiu în fruntea cu generalul Traian Moşoiu, după care au fost vizitate colecţiile muzeului, singurul muzeu românesc de amploare şi reprezentativ pentru românii aflaţi sub stăpânire maghiară.

(Continuare în nr. viitor)

Naşterea Domnului — eveniment de demarcaţie în istorie

(Urmare din pag. 1)

nosc legaţi de marele eveniment al Naşterii Domnului.

Ca o sugestie, iată, de pildă trei faze principale ale unei astfel de agende spirituale: deschiderea spre paradox, permisiunea ca taina să-ţi lucreze sufletul, şi celebrarea.

1. Deschiderea spre paradox este strict legată de realizarea că nu toate se pot înţelege. Este vorba aici de auto-conştientizarea noastră cu privire la limitele condiţiei noastre existenţiale, cu alte cuvinte de revenirea la realismul salutar propoveduit de Sf. Evanghelii. A fi realist implică gândire critică, iar aceasta duce nemijlocit, pe de o parte, la echilibru în dimensiunea orizontală a vieţii, şi la rugăciune în dimensiunea ei verticală, pe de altă parte.

Gândirea la limitele fiinţei umane din punct de vedere fizic, psihologic, intelectual, facilitează acceptarea misterului. Atunci din genul de persoană caracterizată de îndoială — *dubito ergo sum* — omul progresează spre tipul de persoană reprezentată de Sf. Fecioară Maria: *Fiat!* La aceasta se referea şi Hölderlin când spunea că *Da* este cuvântul originar *(Urwort)* care simbolizează atitudinea fundamentală a omului ce trăieşte în conformitate cu scopul creării sale.

Acceptarea conştientă a Naşterii Domnului ca taină, ca paradox, deschide în mod eficient porţile comuniunii omului cu Dumnezeu şi se constituie în etapă esenţială a procesului de transformare interioară pe care Întruparea Fiului lui Dumnezeu este menită să o aducă şi să o producă.

2. A doua fază din menţionata agendă spirituală este legată de nevoia de a te lăsa lucrat de taină, de a te expune acesteia, mai ales câtă vreme suntem purtători ai tainei şi enigme ambulante, oricum.

Felul cum priveşti taina şi cum o tratezi determină modul în care aceasta îţi va lucra sufletul, te va marca, te va transforma. De exemplu, într-un fel trăieşti (mai ales pe plan interior) când ştii exact ce te aşteaptă la capăt de drum, când totul e planificat, previzibil, detectabil, şi altfel trăieşti când nu ştii, când mai există suspens, când îţi faci planuri, dar şi griji, realist fiind, când, ca oarecând poporul ales în pelerinajul de 40 de ani în pustie, ştii în principiu unde mergi şi ce vrei să realizezi, dar în fapt, nu ai toate detaliile planului, căci chiar dacă ţi le faci, ele nu depind de tine, ci tu de ele, de plan, de plănuitorul principal, tu fiind cel secundar.

Într-o astfel de situaţie, când realizezi că, de fapt, depinzi de Dumnezeu şi de circumstanţele pe care El le rânduieşte, dar pe care nu întotdeauna le poţi anticipa şi controla, te rogi mai mult, problematizezi mai mult — pentru a folosi o expresie dragă lui Blaga — începi să te uiţi deci mai atent la relaţia pe care o ai cu cel de care depinzi.

Când te afli în suspens, începi automat să cauţi un punct de sprijin. În aceste condiţii deci, nu e greu să realizezi dependenţa ta de Dumnezeu şi să ajungi la concluzia că fără o relaţie adecvată cu El, bazată în primul rând pe rugăciune smerită, nu poţi ajunge prea departe.

Acceptând deci taina, acceptând să te expui ei, ea va începe de la sine să lucreze ogorul sufletului tău, ea răscoleşte starea de dependenţă, te ajută s-o conştientizezi, şi aceasta duce implicit la rugăciune.

Rugăciunea la rândul ei intensifică relaţia, o conturează, o întăreşte şi îl spiritualizează pe credincios.

În cazul Naşterii Domnului, tu accepţi taina mai presus de fire ca şi Sf. Fecioară, apoi faci loc ca Domnul să se nască spiritual în peştera şi pustiul sufletului tău. Aceasta duce la fertilizarea ogorului, a pustiului, te face să nu mai creşti singur, ci cu El, căci de aceea este Emanuel, Dumnezeu cu noi, întocmai cum Însuşi zice: „Iată, stau la uşă şi bat; de va auzi cineva glasul Meu şi va deschide uşa, voi intra la el şi voi cina cu el şi el cu Mine" (Apocalipsa 3 : 20).

În felul acesta, şi dacă eşti în suspens, şi dacă nu ştii, ai conştiinţa fermă şi sentimentul că El este cu tine, creşterea ta e ocrotită, drumul privegheat, când nu ştii, El te direcţionează, El e jalonul care precum oarecând coloana de foc sau de nour, te scoate la liman.

3. Celebrarea este urmarea firească a primelor două faze ale acestei agende spirituale. Odată spiritualizat prin lucrarea tainei în tine, nu se poate să nu trăieşti doxologic.

Celebrarea, aprecierea, gratitudinea (nu ca acte ocazionale, ci ca stări, ca atitudini permanente) sunt valori care nu mai caracterizează societatea modernă; se poate cu uşurinţă face o corelaţie între pierderea acestor valori şi declinul moral-spiritual al lumii post moderne în general. Un învăţat american (A. Heschel) nota că dacă vreodată lumea va pieri, şi semne sunt destule în acest sens, acest lucru nu se va întâmpla din lipsa de informaţie (aceasta abundă şi reprezintă ţelul principal al omului de azi), ci din lipsa de apreciere, de gratitudine, de celebrare.

Iată, Naşterea Domnului, ca eveniment divin adecvat înţeles şi impropriat, oferă lumii şansa reasumării acestei necesare componente a unei vieţi moral-spiritual sănătoase: doxologia ne oferă şansa bucuriei. Naşterea Domnului a fost lăudată, celebrată de întreaga creaţie; de îngeri, de magi şi păstori, de generaţii prin secole până astăzi.

Colindele noastre tradiţionale ne redau sensul acestui gen de celebrare, de aceea sunt aducătoare de bucurie; ele ne fac şi pe noi colindători chiar atunci când doar le auzim: „Noi umblăm, şi colindăm / şi pe Domnul căutăm". Şi când doar primim pe colindători, ne recunoaştem în acel „noi", căci şi noi Îl căutăm pe Dumnezeu; şi noi, poate în alt mod decât ei, suntem în pelerinaj.

Acum, la 2000 de ani de la Naşterea Domnului avem o ocazie cu totul deosebită de a face din această sărbătoare a sărbătorilor o temelie, un punct de plecare, un nou set de jaloane de orientare pentru ca drumul nostru înainte, pelerinajul nostru să fie mai ferm, mai sigur de a se îndrepta spre adevărata lui ţintă.

Plecăm de la Naşterea Domnului spre Împărăţie; de la Domnul spre Domnul, nu singuri, ci cu o călăuză, cu Emanuel, cu Domnul.

Prin întruparea Logosului divin pe pământ avem un Dumnezeu-Om în ceruri. Avem la cine privi, spre cine tinde, are cine să ne ofere o mână mântuitoare.

Venind Dumnezeu în apropriere maximă de om suntem acum în maximă cunoştinţă de Dumnezeu. Ceea ce ne trebuie ni s-a dat. Depinde de ceea ce facem cu ce ni s-a dat.

Celebrarea Naşterii Domnului ne aduce aminte de dar, de posibilitate şi de datorie. De aceea, ca sărbătoare a darului, o întâmpinăm cu doxologică bucurie, aşa cum ne îndeamnă şi colinda: „Lăudaţi şi cântaţi şi vă bucuraţi".

„Mare minune s-arată..."

(Urmare din pag. 1)

ţial, pentru a ne readuce la starea de **„fii preaiubiţi ai Celui Preaînalt"**, de a ne repune în starea la care am fost dinainte de căderea protopărinţilor.

Crăciunul ca sărbătoare a înomenirii Celui mai înainte de veci, este un model al iubirii intratrinitare faţă de neamul omenesc cel căzut şi în acelaşi timp o chemare spre cele înalte şi spre preaslăvirea Celui Întrupat. Crăciunul ca sărbătoare a venirii la noi a **„Mielului lui Dumnezeu"**, sub chip de prunc înfăşat este o icoană admirabilă a plecăciunii lui Dumnezeu faţă de noi şi un imbold şi o chemare de a ne sluji unii altora în dragoste şi iubire şi de a ne apropia în duhul Aceluiaşi Hristos Mântuitor.

Poate de aceea praznicul Crăciunului dintre toate celelalte praznice este aşteptat cu dor şi cu fiorul sfânt al întâlnirii noastre cu veşnicia transformată în istorie şi care ne cuprinde pe fiecare la sânul ei.

Întreg Cosmosul este transfigurat de măreţia acestei zile şi participă efectiv la realizarea ei aşa cum bine observă imnograful creştin când zice: **„Ce vom aduce Ţie Hristoase? Că Te-ai arătat pe pământ ca un om, pentru noi. Fiecare din făpturile cele zidite de Tine mulţumire aduce Ţie: îngerii cântarea, cerurile steaua, magii darurile, păstorii minunea, pământul peştera, pustiul ieslea, iar noi pe Maica Fecioara"** (stihira Vecerniei praznicului).

Participarea cosmosului la minunea Naşterii ne transfigurează şi pe noi şi ne transpune într-un alt sens al existenţei noastre, ne preface în oameni noi plini de adevăr şi de dragoste, oameni întru care sălăşluieşte pacea cea mai presus de minte.

„Mărire întru cei de Sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace, între oameni bunăvoire", cântăm în această noapte sfântă şi mântuitoare şi împreună cu puterile cereşti şi cu întreaga Biserică ne închinăm dumnezeiescului prunc născut Iisus, Cel ce ne-a adus pacea, harul şi adevărul.

„Hristos se naşte, măriţi-L, Hristos pe pământ, întâmpinaţi-L", glăsuim împreună cu întreaga făptură, tresăltând de bucurie la minunea înfăptuită acum 2000 de ani, când Dumnezeu a trimis pe Fiul Său în lume **„ca lumea să fie mântuită prin El"** (Ioan 3, 17).

Să prăznuim aşa cum se cade această sfântă zi a Crăciunului precum şi celelalte zile de praznic ale Anului Nou şi Bobotezei şi primeniţi sufleteşte să ne apropiem cât mai des de masa sfântului altar, pentru a-L primi pe Hristos cel veşnic şi primindu-L să vestim tuturor că **„bun este Domnul şi plin de îndurare"**.

Tuturor credincioşilor din Arhiepiscopia Sibiului, precum şi tuturor cititorilor străvechii foi a lui Şaguna de la Sibiu, le facem de Sfintele Sărbători alese doriri de sănătate, fericire şi urarea de „La mulţi ani!"

Armata şi Biserica

(Urmare din pag. a 2-a)

bile dintre instituţiile statului, ceea ce demonstrează că poporul acestui pământ îşi pune speranţele în Biserică şi armată pentru că lor li se datorează dăinuirea noastră în timp, rezistenţa de-a lungul istoriei. Fiecare instituţie a luptat în maniera-i specifică pentru apărarea fiinţei naţionale: Biserica exploatând puterea cuvântului, iar armata uzând de forţa armelor. Armata face parte din Biserică, slujitorii ei fiind creştini, slujitori în oastea lui Hristos Domnul. Se impune aşadar o colaborare permanentă, care să devină din ce în ce mai fructuoasă, pastoraţia militară, asistenţa duhovnicească a cadrelor militare, a tinerilor care săvârşesc stagiul militar, educaţia moral-religioasă a acestora, constituind imperative care trebuie urmate. Deşi misiunea actuală a preoţilor militari diferă faţă de aceea de odinioară, trebuie să învăţăm din experienţa trecutului, conferind sens deplin prezentului, privind cu încredere spre viitor.

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î. P. S. Mitropolit ANTONIE, Prea Sfinţia Sa Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU a săvârşit următoarele:

● **3 DECEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la biserica „Sf. Arhangheli" din Braşov rostind cuvânt de învăţătură. P.C. Pr. parohi Stelian Manolache şi Axente Gonţea au fost hirotesiţi întru sachelari.

● **5 DECEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană hirotonind întru diacon pe teologul Iosif Ciolan.

— Seara a slujit şi a predicat la Vecernie în biserica „Sf. Nicolae" din Sibiu-Lazaret. P.C. Pr. parohi Nicolae Buta şi Ioan Galea au fost hirotesiţi întru iconomi stavrofori.

● **6 DECEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Nicolae" din Şcheii Braşovului rostind cuvânt de învăţătură. P.S. Sa a hirotonit întru preot pe C. diacon Iosif Ciolan pe seama parohiei Şinca-Veche, prot. Făgăraş şi pe seminaristul Constantin Mântărău întru diacon.

● **7 DECEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela „Sf. Filofteia" din Sibiu rostind cuvânt de învăţătură.

● **8 DECEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a luat parte la ceremonia de decorare a unor ierarhi la Palatul Cotroceni de către dl. Preşedinte al României Emil Constantinescu.

● **9 DECEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană hirotonind întru preot pe C. diacon Constantin Mântărău pe seama parohiei Racoş, prot. Agnita şi întru diacon pe teologul Ioan Oană.

— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **10 DECEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit la invitaţia Î.P.S. Arhiepiscop Andrei al Alba-Iuliei, alături de Î.P.S. Sa, slujba de sfinţire a bisericii „Sf. Arhangheli" din Blaj-Veza şi Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învăţătură.

● **12 DECEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană hirotonind întru preot pe C. diacon Ioan Oană pe seama parohiei Haşag, prot Sibiu.

P.S. Sa a luat parte la Vernisajul expoziţiei de icoane a studentului teolog Constantin Niculciuc, la Biblioteca Astra.

— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.

● **14 DECEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a primit un grup de colindători de la parohia Motiş, prot. Mediaş, condus de P.C. Pr. Lucian Puşcă, precum şi un grup de copii de la Şcoala Generală nr. 20 din Sibiu.

Diacon VASILE AVRAM

Parteneriat româno-austriac

(Urmare din pag. a 2-a)

cut impresionaţi de căldura şi de ospitalitatea, cu care au fost primiţi în toate aceste locuri, lucru ce a avut o reală contribuţie la buna desfăşurare a întregului program.

Au urmat apoi o serie de discuţii, purtate într-un spirit ecumenic şi într-o atmosferă familiară specifice Facultăţii de Teologie. Relevant în această privinţă este faptul că, în cadrul discuţiilor despre credinţă, diferenţele sesizate între teologii ortodocşi şi romano-catolici au fost mai mult de ordin instituţional şi mai puţin de ordin spiritual, trăirea duhovnicească fiind privită într-un mod asemănător.

De asemenea, oaspeţilor le-au fost prezentate aspecte ale ecumenismului local prin participarea la o întâlnire cu preoţii Siegfried Schullerus, din partea Bisericii Evanghelice, Gheorghe Streza şi Aurel Pavel din partea Bisericii Ortodoxe, dar şi prin discuţii purtate cu preotul catolic Oscar Raicea. Ideea de bază a fost aceea că, în ciuda diferenţelor existente, fraternitatea creştină este sentimentul care predomină şi care facilitează o serie de întâlniri ecumenice benefice tuturor.

În cadrul acestui program s-au rediscutat clauzele parteneriatului dintre cele două Facultăţi de Teologie. Aceste discuţii au fost conduse de reprezentanţii celor două instituţii: pe de o parte delegaţia Facultăţii „Andrei Şaguna" formată din cadrele didactice implicate, în frunte cu Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, iar pe de altă parte Prof. Dr. Erich Renhart, conducătorul delegaţiei Universităţii „Karl Franz". În cadrul acestor discuţii s-a evidenţiat importanţa unei colaborări materializate prin diferite acţiuni comune, menite să întărească legăturile existente. De aceea, în luna mai 2001 se va desfăşura la Graz un seminar cu participarea comună a celor două Facultăţi.

Această acţiune s-a bucurat de sprijinul material al unor instituţii sibiene şi nu numai, care au jucat un rol vital în buna desfăşurare a programului. Dintre acestea amintim: Arhiepiscopia Sibiului, Episcopia Curtea de Argeş, parohiile Sibiu-Cetate, Valea Aurie, Hipodrom IV, Răşinari II şi Sâmbăta de Sus (Răsărit şi Apus), Institutul Luteran din Sibiu, mânăstirea Cozia, schitul Sibiel, precum şi firmele Scandia S.A., Păltiniş S.A., Verena S.R.L., McDonald's, Victoria S.A., Aroma S.R.L., Vinaria S.A., DataPro şi Xerox Sory.

În concluzie, se poate spune că întreaga acţiune a fost un succes şi a reprezentat un pas important pentru asigurarea viitoarelor colaborări dintre cele două Facultăţi, dar mai ales pentru promovarea unui ecumenism bazat pe cunoaştere personală şi pe deschidere faţă de ceilalţi.

ANUNŢ

În urma hotărârii Consiliului Arhiepiscopesc al Arhiepiscopiei Sibiului, preţul unui abonament anual la „Telegraful Român", pe anul 2001, este de 75 000 lei, iar al „Revistei Teologice" de 100 000 lei. Banii se vor vira obligatoriu în contul nr. 2511.1-61.1/ROL B.C.R. Sibiu.

⊛ Semnalăm ⊛ Semnalăm ⊛

● La Ed. Humanitas găsim cartea lui Cioran: **Caietele III (1967-1972),** traducere din franceză de Emanoil Marcu şi Vlad Russo, Bucureşti, 2000, 404 p.

„Vreme de cincisprezece ani (1957-1972), Cioran a umplut treizeci şi patru de caiete cu însemnări. Ele au fost găsite după moartea autorului de Simone Boné, prietena sa de viaţă, şi au fost publicate, în 1997, la Gallimard. Nu avem de-a face cu un jurnal propriu-zis, deşi numeroase însemnări sunt datate. Ne găsim mai degrabă în faţa unui **„laborator"** de încercări pentru cărţi ulterioare. Oricum, se regăsesc în aceste **Caiete** toate obsesiile şi toate impresiile lui Cioran, toate furiile şi toate regretele sale, exprimate într-un stil a cărui exactitate nu e cu nimic mai prejos de aceea pe care o cunoaştem din eseuri şi din aforisme. Câteva **„personaje"** revin frecvent în însemnări: Ionesco, Michaux, Beckett sau Noica îl determină adesea pe mizantrop să-şi dezvăluie nebănuitele resurse de prietenie; altele, anonime sau desemnate doar prin iniţiale, îi provoacă obişnuitele răbufniri de sarcasm. Nu altă voce răzbate, aşadar, din acele **Caiete,** ci modulaţiile glasului inconfundabil al ultimului moralist al veacului.

Ediţia Humanitas a Caietelor lui Cioran apare în trei volume".

Cartea aceasta deşi nu e un **jurnal,** e totuşi foarte aproape de el pentru că e toată alcătuită doar din fragmente. Oricum e foarte interesant de aflat cum trăia un om, ce gândea el şi ce scria el. Pentru că în astfel de cărţi e viaţa, toată viaţa unui om care scria, care se înşela, care-şi pregătea cărţile viitoare şi poate tocmai de aceea e foarte interesantă pentru cercetătorii unei vieţi. Mai ales după ce această viaţă i s-a terminat. Cred că e foarte interesant de urmărit firul acestui gând care a dat totuşi naştere unui om. Un om care merită cunoaşterea noastră. Căci oricum e foarte interesant.

★

● P.C. Pr. Icon. Stavr. Eugen Goia publică o carte cu titlul: **„Ţara Moţilor". Vatră de istorie şi spiritualitate românească,** Editura Clusium, 2000, 150 p.

Iată ce spune P.C. Pr. Protopop Iosif Gligor despre această carte: „Părintele Eugen Goia s-a născut pe pământul sfânt al Munţilor Apuseni, în oraşul Câmpeni, la 26 aprilie 1940. Părinţii săi, Irimie şi Elena, oameni onești şi harnici, l-au învăţat de mic ce este munca şi lupta, care sunt greutăţile vieţii.

A învăţat carte în oraşul natal, apoi urmează Seminarul Teologic din Cluj şi Institutul Teologic din Sibiu. Este licenţiat în teologie. În 1965 se căsătoreşte cu tânăra asistentă medicală Livia Moldovan, cu care începe activitatea pastorală în comuna Sălciua de Sus, jud. Alba.

În 1972 este transferat la parohia Sohodol, unde păstoreşte şi în prezent. O parte dintre articolele sale, rod al unor ani îndelungaţi de studiu, apar şi în cartea de faţă.

Pe unde a păstorit în mândra Ţară lăsată de Dumnezeu pe pământ - **Ţara Moţilor** - părintele Eugen Goia a stat cu sufletul şi cu fapta mereu aproape de nevoile moţilor săi.

Cartea de faţă este şi rămâne o dreaptă mărturie a luptei moţilor pentru dreptate şi libertate, a statorniciei lor pe aceste meleaguri, carte scrisă de un slujitor al Bisericii străbune".

E o carte care cuprinde pe toţi eroii trecuţi pe pământul Ţării Moţilor. Părintele Goia pomeneşte aici şi pe părintele Dosoftei Muraru, care a trecut şi el prin acele locuri şi care l-a slujit pe Dumnezeu. Cartea dânsului e plină de asemenea oameni şi mai mari decât aceştia, precum: „Avram Iancu, Horea, Cuviosul Sofronie de la Cioara, P. S. Episcop Dr. Vasile Stan, Rubin Patiţia şi mulţi alţii". De obicei oameni ai locului despre care mai scrie, fac din această carte, o carte de memorie a locurilor şi a oamenilor din Ţara Moţilor, care ne fac să ne aducem aminte de trecut, cu totul prinşi de frumuseţea numelor trecutului care ne îmbogăţesc şi ne înfrumuseţează viaţa. Iată ce scrie de exemplu despre părintele Dosoftei Muraru: „A făcut ceea ce au făcut preoţii români de veacuri au fost stăpânii neamului, dascălii poporului.

A fost o mare personalitate nu numai culturală şi teologică ci şi de ordin moral, de care neamul şi ţara au nevoie mai ales în vremuri de izbelişte.

El a fost dătător de curaj şi speranţă în deşertul spiritual care s-a întins ca o molimă peste ţară, sub lunga stăpânire satanică, viciind sufletul şi spiritul creştin", pag. 125.

E o carte care merită toată atenţia.

★

● Editura Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu publică cartea: **„Gura Râului, sat din Mărginime",** de Dumitru Ioan Arsenie, Sibiu, 2000.

Cartea este întărită de un **Argument** semnat de prof. Cornel Lungu, directorul Muzeului de Istorie Sibiu. El scrie printre altele: „Este tonifiant şi dătător de speranţă să constaţi că în tumultul şi avatarurile vieţii din societatea contemporană poţi întâlni şi cunoaşte intelectuali preocupaţi şi pasionaţi de tradiţiile, cultura şi istoria locurilor în care s-au născut şi copilărit. Un exemplu demn de urmat şi de apreciat este al domnului Col. Ioan Dumitru Arsenie, autorul lucrării **„Gura Râului, sat din Mărginime".**

După ce face descrierea satului şi descrie apoi pe diferiţi preoţi şi membri marcanţi ai comunităţii, se ocupă de preotul ţăran şi rapsodul Ion Hanzu, apoi de ţesătoarea şi poeta Maria Hanzu, apoi de alte personalităţi care au vizitat satul de-a lungul istoriei precum: Mihai Eminescu, George Coşbuc, Ioan Slavici, Ilarie Chendi, Şt. O. Iosif, Acad. Onisifor Ghibu, Ion Agârbiceanu, Nicolae Iorga, Octavian Goga, Liviu Rebreanu, Episcop Dr. Ioan Stroia, Lucian Blaga, Acad. Mircea Zaciu.

E o prezentare largă care arată localitatea în 229 pagini, făcând-o, poate, printre cele mai interesante descrieri despre un sat românesc.

O recomandăm cu toată căldura.

ANTONIE P.

Cu prilejul Praznicului Naşterii Pruncului Iisus, Redacţia foii şaguniene adresează cititorilor şi colaboratorilor urarea de Sărbători fericite, sănătate şi bună speranţă într-un viitor mai luminos şi mai liniştit, în care să sporească bucuria, în fiecare casă creştinească, şi să se consolideze unitatea şi frăţietatea!

LA MULŢI ANI!

Gheorghe Nicolescu, Gheorghe Dobrescu şi Andrei Nicolescu, **Preoţi în tranşee, 1941—1945.** Bucureşti, 2000, XXXII plus 400 p.

Este prima lucrare, care, după aproape 60 de ani, pune în lumină lucrarea misionară şi patriotică desfăşurată de preoţi români în cursul celui de al doilea război mondial. A apărut cu îndemnul şi binecuvântarea P.S. Episcop Calinic al Argeşului. Dacă în prima conflagraţie mondială, preoţii militari au lucrat sub îndrumarea preotului prof. univ. Constantin Nazarie din Bucureşti, acum ei erau conduşi de episcopul general de brigadă dr. Partenie Ciopron (1896—1980), care în 1916—1917 a luptat cu arma în mână, fiind rănit în luptele de la Caşin. Era secondat de preotul Ioan Dăncilă din Sibiu (1883—1981), un reputat predicator şi autor al unor volume de învăţături şi îndrumări pentru ostaşi. Episcopul Partenie a coordonat activitatea celor 108 preoţi militari activi (asimilaţi cu gradul de căpitan, câţiva cu cel de maior) şi peste 80 de preoţi „rezervişi", care au însoţit trupele româneşti pe fronturile de Est şi apoi de Vest. Ei au acordat asistenţă religioasă soldaţilor noştri (prin săvârşirea de Liturghii, Te-deumuri, sfinţirea steagurilor, spovedanii, împărtăşanii şi mai ales prohodirea celor căzuţi la datorie), dar şi prin botezarea a mii de copii ucraineni şi ruşi, prin redeschiderea şi sfinţirea unor lăcaşuri de cult distruse sau pângărite de bolşevici în Basarabia şi Ucraina.

Trebuie să notăm că în cursul luptelor şi-au pierdut viaţa şi câţiva teologi: protosinghelul Nicodim Ioniţă, încadrat voluntar în armata română, studentul teolog Ioan Lepădătoiu de la Academia teologică „Andreiană" din Sibiu. Câţiva preoţi au fost luaţi prizonieri de trupele sovietice şi au avut o soartă deosebit de grea, ca preoţii Dumitru Bejan din Hârlău, care a reuşit să-şi publice, în ultimii ani, memoriile, sau preotul Gheorghe Tudorache, despre care nu s-a mai aflat nimic.

Mulţi preoţi militari au fost decoraţi pentru atitudinea lor plină de demnitate şi înalt patriotism.

Ar fi de dorit ca autorii să cerceteze şi arhiva fostei „Misiuni religioase" din Transnistria, cu sediul la Odessa, condusă iniţial de arhimandritul Iuliu Scriban, apoi de mitropolitul Visarion Puiu († 1964 în Franţa). Am avea o imagine asupra operei de „încreştinare" pe care a încercat să o ducă la îndeplinire Biserica noastră de dincolo de Nistru după un sfert de veac de stăpânire bolşevico-atee.

Pr. Prof. Dr. MIRCEA PĂCURARIU

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; P. S. **Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — readactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 50 000 lei. Cont nr. 2511. 1-61. 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2,11.1 -61 15 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU